

ผู้ก่อการร้ายหญิง : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FEMALE TERRORISTS : PROBLEMS AND SOLUTIONS

Miss Pimchanok Juntaboon

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Criminology and Criminal Justice

Department of Sociology and Anthropology

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2022

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผู้ก่อการร้ายหญิง : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข
โดย	น.ส.พิมพ์ชนก จันทบูรณ์
สาขาวิชา	อาชญวิทยาและงานยุติธรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.สุนนทิพย์ จิตสว่าง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

-----	คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ศิริประกอบ)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
-----	ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด)	
-----	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนนทิพย์ จิตสว่าง)	
-----	กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติยา เพชรมณี)	
-----	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.สุรชาติ บำรุงสุข)	
-----	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์วันชัย มีชาติ)	

พิมพ์ชนก จันทบูรณ์ : ผู้ก่อการร้ายหญิง : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข. (FEMALE TERRORISTS : PROBLEMS AND SOLUTIONS) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.สุมนทิพย์ จิตสว่าง

การศึกษาเรื่อง ผู้ก่อการร้ายหญิง : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามูลเหตุ จูงใจ บทบาท และกระบวนการในการที่ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย ตลอดจนแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ผลจากการวิจัยพบว่า มูลเหตุจูงใจในการก่อการร้ายของผู้หญิงสามารถแบ่งเป็นสองส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่เป็นปัจจัยดึงดูด อันเป็นปัจจัยจากฝั่งกลุ่มก่อการร้าย ได้แก่ กระบวนการชักชวนและจัดหาที่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับความมีบารมีและความดึงดูดของผู้นำกลุ่มก่อการร้ายและส่วนที่เป็นปัจจัยผลักดัน อันเป็นปัจจัยที่มาจากแรงกระตุ้นของฝั่งผู้หญิงเอง ได้แก่ อารมณ์ส่วนตัว ศาสนา และการเมือง จนนำไปสู่การเข้าสู่กระบวนการโดยสมัครใจเพื่อไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย โดยในต่างประเทศผู้หญิงมีทั้งบทบาทหลักในการก่อเหตุ และบทบาทสนับสนุน อาทิ การทำหน้าที่เป็นแม่ภรรยา และจัดหาสมาชิก เป็นต้น ซึ่งมักถูกชักจูงผ่านช่องทางออนไลน์เป็นหลัก ขณะที่บางส่วนที่ไม่สมัครใจก็จะตกเป็นเหยื่อเพื่อแสวงประโยชน์ของกลุ่มก่อการร้าย ในส่วนของประเทศไทยนั้น การก่อการร้ายถูกชี้ขึ้นไปในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้หญิงจะมีบทบาทในการสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบ อาทิ การทำหน้าที่ปฐมพยาบาล และการหารายได้ เป็นต้น โดยถูกชักจูงจากคนในครอบครัวและคนใกล้ชิด ประกอบกับการซึมซับข้อมูลและเรื่องเล่าต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์จากการอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลานาน

และเนื่องจากผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายในบทบาทต่าง ๆ อันเป็นพื้นที่ซึ่งเคลื่อนไหวให้เกิดการก่อการร้ายในหลายพื้นที่ทั่วโลก ประชาคมระหว่างประเทศรวมทั้งประเทศไทยจึงได้มีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องในการต่อต้านการก่อการร้ายทั้งในภาพรวมและในมิติของผู้หญิงในการก่อการร้ายเป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าหลายประเทศทั่วโลกยังคงเผชิญกับภัยคุกคามจากการก่อการร้ายจวบจนปัจจุบัน เช่นเดียวกับประเทศไทยที่ปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงดำเนินต่อเนื่องเรื่อยมาหลายทศวรรษ ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงนโยบาย การเพิ่มมาตรการป้องกันในระดับปฏิบัติ ตลอดจนการนำทฤษฎีทางอาชญาวิทยาและแนวทางการป้องกันจากต่างประเทศที่ได้ศึกษาไว้ มาเป็นกรอบในการจัดทำแนวทางในการป้องกันและแก้ไขทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการที่สอดคล้องกับบริบทของไทย

สาขาวิชา อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2565

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6381014424 : MAJOR CRIMINOLOGY AND CRIMINAL JUSTICE

KEYWORD: terrorism, women, counter-terrorism, southern border provinces

Pimchanok Juntaboon : FEMALE TERRORISTS : PROBLEMS AND SOLUTIONS. Advisor: Assoc. Prof.

SUMONTHIP CHITSAWANG, Ph.D.

The objectives of this qualitative research are to examine the motivations, roles, and processes behind women's involvement in terrorism, and to identify effective prevention strategies and other relevant measures.

The study found that women's motivation for terrorism can be categorized into two main factors; pull and push factors. Pull factors encompass elements originating from the terrorist side, including efficient recruitment and charisma of group leaders. On the other hand, push factors contribute to the motives within women themselves, including personal emotions, religious beliefs, and political ideologies. These factors lead to voluntary involvement in terrorism. In foreign settings, women have either operated in principle role as a perpetrator, and supportive roles such as mother, wife, and recruiter. Moreover, they have been coerced into joining unwillingly, becoming victims of exploitation and even being coerced into perpetrating acts of terrorism. In Thailand, terrorism is primarily directed toward the Southern Border Provinces (SBP). Women in the SBP region primarily assume supportive roles such as providing first aid and generating revenue. Their involvement in an insurgency often stems from the influence of family members and close acquaintances, as well as receiving information and narratives through their personal experiences from living in the conflict area.

Due to the diverse roles that they have played, women become the driving force of terrorism worldwide. Consequently, the international community, including Thailand, has implemented policies aimed at combating terrorism in general, with a specific focus on women's involvement in terrorism. However, many countries still face persistent terrorism threats. Thailand, for instance, has experienced ongoing insurgency for several decades. I, therefore, propose to improve the existing policy, by implementing stronger preventive measures. Additionally, incorporating criminology theories and adopting foreign approaches, as discovered in this study, can inform the development of relevant policies both in practical and policy level.

Field of Study: Criminology and Criminal Justice Student's Signature

Academic Year: 2022 Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายท่านที่ให้การสนับสนุนและจากการทุ่มเทกายและใจของผู้วิจัยตลอดระยะเวลาของการศึกษา ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านจากภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อบรมสั่งสอนให้วิชาความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์อันมีคุณอนันต์ โดยเฉพาะรองศาสตราจารย์ ดร. สุมณฑิพย์ จิตสว่าง ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด และขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด รองศาสตราจารย์วันชัย มีชาติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติยา เพชรมุณี และศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรชาติ บำรุงสุข ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้ครบถ้วนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.นที จิตสว่าง ที่คอยผลักดันศักยภาพนิสิต และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ยิ่งตลอดการศึกษา ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ น้อง นิสิตสาขานิติศาสตร์และงานยุติธรรมและทุกท่านที่ให้ความปรารถนาดี ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจที่มีคุณค่าตลอดมา รวมถึง นายสังคีพิเศษพจนกิจ และ ดร.พลเทพ ธนโกเศศ ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัยทั้งเอกสารและข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยจนสำเร็จตามเป้าหมาย

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัว ผู้เป็นแรงขับเคลื่อนและสนับสนุนทุกความสำเร็จในชีวิต รวมถึง สามี และบุตรสาวอันเป็นที่รักยิ่งที่เป็นแรงใจสำคัญให้ผู้เป็นแม่คนนี้มุ่งมั่นศึกษาให้สำเร็จตั้งตั้งใจ ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่สนับสนุนโอกาสทางการศึกษาและให้ความสะดวกตลอดระยะเวลาของการศึกษาวิจัยจนสำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณตัวเองที่แม่เผชิญกับอุปสรรคนานัปการ แต่สามารถผ่านมาได้ด้วย ความพยายามและอดทนอยู่เสมอ และผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษากับผู้ที่สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมถึงการสร้างตระหนักรู้ในภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายโดยผู้หญิงไม่มากนักน้อย

พิมพ์ชนก จันทบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....ค	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....ง	ง
กิตติกรรมประกาศ.....จ	จ
สารบัญ.....ฉ	ฉ
สารบัญภาพ.....ญ	ญ
สารบัญตาราง.....ฎ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ..... 1	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา..... 1	1
1.2 โจทย์/คำถามวิจัย 9	9
1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย..... 9	9
1.4 ขอบเขตของการศึกษา..... 9	9
1.5 นิยามศัพท์ในการศึกษา 10	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 13	13
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม..... 14	14
2.1 คำนิยามการก่อการร้าย..... 15	15
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง..... 24	24
2.2.1 ทฤษฎีทางปรัชญาว่าด้วยศาสนา..... 24	24
2.2.2 แนวคิดการฆ่าตัวตาย (suicide) ของ Emile Durkheim..... 30	30
2.2.3 ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalization theory)..... 35	35
2.2.4 แนวคิดเรื่องสังคมเสี่ยงภัย (Risk Society) 40	40
2.2.5 ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict theory)..... 44	44

2.2.6 ทฤษฎีเทคนิคการแก้ตัว (Neutralization theory).....	53
2.2.7 ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism theory)	58
2.2.8 ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identities theory).....	65
2.2.9 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory).....	68
2.3 การมีส่วนร่วมของผู้หญิงกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ	76
2.3.1 มูลเหตุจูงใจ	80
2.3.2 บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย	82
2.4 แนวทางการรับมือกับการก่อการร้ายในต่างประเทศ	85
2.4.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา	85
2.4.2 สหประชาชาติ	88
2.4.3 ประเทศออสเตรเลีย	91
2.4.4 สหราชอาณาจักร	94
2.4.5 อิสราเอล	96
2.4.6 ตุรกี.....	98
2.4.7 รัสเซีย.....	102
2.4.8 อินโดนีเซีย.....	103
2.4.9 มาเลเซีย	104
2.4.10 การรับมือกับการก่อการร้ายโดยผู้หญิงในต่างประเทศ.....	104
2.4.11 การดำเนินกระบวนการยุติธรรมต่อผู้หญิงที่มีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายใน ต่างประเทศ.....	106
2.5 การก่อการร้ายในประเทศไทย	108
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	115
2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย	124
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	127

บทที่ 4 ผลการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษา	133
4.1 มุลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้าย.....	133
4.1.1 มุลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ.....	133
4.1.2 มุลเหตุจูงใจที่อาจนำไปสู่การก่อการร้ายของผู้หญิงในประเทศไทย	141
4.2 บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย.....	149
4.2.1 บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ	149
4.2.2 กระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ	155
4.2.3 บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทย	161
4.2.4 กระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทย.....	164
4.3 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง	166
4.3.1 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงใน ต่างประเทศ.....	167
4.3.2 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงใน ประเทศไทย.....	175
4.4 การอภิปรายผลการศึกษา.....	195
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	213
บรรณานุกรม	231
ภาคผนวก	240
ภาคผนวก ก แนวคำถามสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ.....	241
ภาคผนวก ข แนวคำถามสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ/นักวิชาการต่างประเทศ	247
ภาคผนวก ค แนวคำถามสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ/นักวิชาการต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ).....	252
ภาคผนวก ง ข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ.....	257
ภาคผนวก จ ข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ/นักวิชาการ ต่างประเทศ.....	259

ภาคผนวก ฉ ข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ/นักวิชาการ
ต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) 261

ภาคผนวก ช ผู้ก่อการร้ายหญิง และการก่อการร้ายโดยผู้หญิงสำคัญที่กล่าวถึงในการศึกษา..... 263

ประวัติผู้เขียน..... 272

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1	รูปแบบการฆ่าตัวตาย 4 ประเภท ของ Emile Durkheim.....	31
ภาพที่ 2	ดัชนีการก่อการร้ายทั่วโลก (Global Terrorism Index: GTI) ประจำปี 2565	109
ภาพที่ 3	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	126
ภาพที่ 4	แผนภาพวงกลมแสดงความสัมพันธ์ของมูลเหตุจูงใจ.....	147
ภาพที่ 5	แผนผังประกอบกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ	160

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	129
ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันการมีส่วนร่วมของผู้หญิงใน การก่อการร้ายของประเทศไทยและในต่างประเทศ	189

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกเผชิญกับภัยต่าง ๆ จำนวนมาก หลากหลายประเด็นที่ประชาคมโลกให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ภัยธรรมชาติ วิกฤติโรคระบาดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ปัญหาผู้ลี้ภัย ยาเสพติด อาวุธชีวภาพและอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง อาชญากรรมข้ามชาติต่าง ๆ รวมถึงการก่อการร้าย ประเด็นทั้งหลายเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่คุกคามความมั่นคงปลอดภัยของมนุษย์ทั่วโลก ปัญหาการก่อการร้ายเป็นปัญหาสำคัญหนึ่งที่ดำรงอยู่มาเนิ่นนานและมีวิวัฒนาการสู่รูปแบบการก่อการร้ายที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงและขยายขอบเขตในวงกว้างมากยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่า จากการที่ผู้ก่อการร้ายใช้อาวุธประจำกายในการก่อเหตุ เช่น มีดพร้า ดาบ ปืนลักษณะต่าง ๆ พัฒนาสู่การใช้ระเบิดมือ ระเบิดแสวงเครื่อง ระเบิดสุญญากาศ ระเบิดเคมีและชีวภาพ ไปจนถึงระเบิดนิวเคลียร์ หรืออาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง อีกทั้งพัฒนาการทางเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าก็ส่งผลให้อาวุธหรือเครื่องมือที่ใช้ในการก่อการร้ายมีศักยภาพที่ไร้ขอบเขตและพรมแดนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ หรือที่เรียกว่าการก่อการร้ายไซเบอร์ และยังมีวิวัฒนาการมาสู่รูปแบบต่าง ๆ อีกมากมาย อาทิ การใช้อากาศยานไร้คนขับ (drones) การใช้ระบบ GPS และการส่งข้อมูลผ่านรหัสลับ (encrypted messaging services) ซึ่งเทคโนโลยีที่ถูกนำไปใช้ในการก่อการร้ายในปัจจุบันนั้น อาจเป็นส่วนหนึ่ง que ส่งผลให้ดัชนีการก่อการร้ายทั่วโลก (Global Terrorism Index: GTI) ประจำปี พ.ศ. 2565 แสดงผลว่า แม้การโจมตีของผู้ก่อการร้ายจะเพิ่มขึ้น แต่ผลกระทบจากการก่อการร้ายยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2564 จำนวนผู้เสียชีวิตจากการก่อการร้ายลดลงร้อยละ 1.2 หรือประมาณ 7,142 ราย แม้ว่าการโจมตีจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 17 ก็ตามซึ่งตอกย้ำว่าการก่อการร้ายมีความรุนแรงถึงชีวิตน้อยลง ขณะเดียวกัน 2 ใน 3 ของประเทศทั่วโลก รายงานว่าไม่มีการโจมตีหรือไม่มีผู้เสียชีวิตจากการก่อการร้าย ซึ่งดีที่สุดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 และ 86 ประเทศมีคะแนน GTI ดีขึ้น ขณะที่ประเทศไทยที่มีคะแนนสูงขึ้น 3 อันดับ โดยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 22 ซึ่งได้รับผลกระทบรุนแรงในระดับปานกลางไปถึงสูง ทั้งนี้ จำนวนผู้เสียชีวิตจากการก่อการร้ายยังคงอยู่ในระดับใกล้เคียง กับในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามิติการก่อการร้ายของไทยที่ถูกชี้้นำไปที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงเป็นลักษณะการก่อเหตุรูปแบบเดิมคือการก่อเหตุทางกายภาพที่กระทบโดยตรงต่อชีวิตและทรัพย์สิน

แม้ความรุนแรงของสถานการณ์การก่อการร้ายจะมีระดับสูงต่ำในบางช่วงเวลา แต่ไม่ได้หมายความว่า การก่อการร้ายจะหมดไปหรือมีแนวโน้มไปในลักษณะที่ดีขึ้น เนื่องจากในห้วง

ที่ผ่านมา มีปัจจัยที่มาจากแทรกซ้อนทำให้จำนวนและรูปแบบของการก่อการร้ายเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่สร้างข้อจำกัดการดำรงชีพในหลายด้าน และส่งผลกระทบต่อประชาคมโลกในหลากหลายมิติ รวมถึงการก่อการร้ายด้วยเช่นกัน อาทิ ข้อจำกัดด้านการเดินทาง และความเข้มงวดในการตรวจตราการเดินทางเข้า – ออกเมือง ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญเฉพาะกิจในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค แต่ข้อจำกัดดังกล่าวก็ทำให้อัฒราการก่อการร้ายไซเบอร์กลับเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการปฏิบัติการผ่านระบบคอมพิวเตอร์ข้ามข้อจำกัดเรื่องเวลาและพื้นที่ ทำให้ประชากรในหลายประเทศถูกชักชวนหรือบ่มเพาะแนวคิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายในช่องทาง (platform) ต่าง ๆ ในโลกออนไลน์มากขึ้น และจึงเป็นหนึ่งในที่มาของการก่อเหตุในลักษณะการก่อเหตุโดยลำพัง หรือที่เรียกว่า lone wolf (หมาป่าตัวเดียว) และการก่อการร้ายในบ้านเกิด (homegrown terrorist) ที่ขยายตัวมากขึ้นด้วย

แม้จะยังไม่มี การให้คำจำกัดความของคำว่า การก่อการร้ายที่เป็นสากล¹ แต่กล่าวได้ว่าการก่อการร้ายเป็นการก่อเหตุรุนแรงที่มีแรงจูงใจทางการเมือง (politically motivated violence) และสร้างความหวาดกลัวต่อสาธารณะ ซึ่งแรงขับเคลื่อนนั้นอาจมาจากปัจจัยทางการเมือง ศาสนา และชาติพันธุ์ แล้วแต่ลักษณะของกลุ่มก่อการร้ายและการให้คำจำกัดความ แต่ไม่ว่าจะด้วยเหตุปัจจัยใด เมื่อปรากฏเหตุก่อการร้ายเมื่อใดก็จะส่งผลให้พลเมืองโลกสูญเสียทรัพย์สิน ได้รับความเจ็บและเสียชีวิต ในเกือบทุกครั้ง โดย GTI ประจำปี พ.ศ. 2563 ระบุว่า ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2002 ถึง 2020 มีเหตุการณ์ก่อการร้ายจำนวน 106,120 ครั้ง และมีผู้เสียชีวิตจากการก่อการร้ายในห้วงปีเดียวกันนี้ทั้งสิ้น 33,483 ราย แม้จำนวนเหตุการณ์และความสูญเสียจะไม่สูงเท่ากับภัยในบางลักษณะ แต่ทุกการสูญเสียก็เป็นการสร้างความหวาดกลัวและส่งผลกระทบต่อทั้งทางกายภาพและทางจิตวิทยาต่อผู้ประสบภัยและมวลมนุษยชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในบรรดาความรุนแรงรูปแบบต่าง ๆ การก่อการร้ายนับเป็นภัยอย่างหนึ่งที่หาทางป้องกันได้ยากทำให้การก่อการร้ายเป็นเครื่องมือที่สร้างความรู้สึกหวาดกลัว ความตื่นตระหนกแก่ผู้คนได้ทุกเพศทุกวัย และยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการตอบโต้ฝ่ายตรงข้าม (รัฐ) โดยเฉพาะการลดความน่าเชื่อถือของรัฐบาลว่าขาดศักยภาพในการดูแลความสงบสุขของประชาชน หลายประเทศทั่วโลกจึงยกปัญหาการก่อการร้ายให้เป็นภัยคุกคามสำคัญลำดับต้น ๆ ของประเทศ อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกาที่เผชิญการก่อการร้ายหลากหลายครั้งในหลายรูปแบบ รวมถึงครั้งสำคัญเมื่อ 11 กันยายน 2001 หรือเหตุการณ์ 9/11 ทำให้มหาอำนาจประเทศนี้ยิ่งให้ความสำคัญกับปัญหาการก่อการร้ายเป็นวาระแห่งชาติ หรือที่คุ้นหูกันดีภายใต้คำว่าสงครามต่อต้านการก่อการร้าย หรือ war on terror และสหรัฐฯ

¹ ปริณดา แจงสุข. (2565, 31 มีนาคม). การก่อการร้าย ภัยใกล้ตัวคนเมือง รู้ทัน รู้ระวัง เพื่อสังคมปลอดภัย.

ยังใช้งบประมาณไปกับการต่อต้านการก่อการร้ายปีละมากกว่า 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ² นอกจากนี้งบประมาณที่ต้องหมดไปกับมาตรการในการป้องกันแล้ว การก่อการร้ายยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของหลายประเทศได้อย่างรวดเร็วโดยเฉพาะประเทศที่มีพื้นที่ที่ต้องพึ่งพาเม็ดเงินจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ อย่างเช่น บาห์ลี ของอินโดนีเซีย หรืออียิปต์ที่เมื่อเกิดเหตุการณ์ก่อการร้ายขึ้น จะส่งผลให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่นั้นต้องหยุดชะงักลง

ยิ่งไปกว่านั้น วิวัฒนาการทางเทคโนโลยีกลับยิ่งทำให้การก่อการร้ายพัฒนามากขึ้นไปด้วย โดยหากมองย้อนกลับไปที่เมื่อปี ค.ศ. 1605 Guy Fawkes และพวก วางแผนลอบปลงพระชนม์พระเจ้าเจมส์ที่ 1 โดยนำถังบรรจุดินปืนกว่า 30 ถังไปซุกซ่อนไว้ที่ชั้นใต้ดินของอาคารรัฐสภาในกรุงลอนดอนเพื่อรอปฏิบัติการในวันที่พระเจ้าเจมส์ที่ 1 จะเสด็จไปประกอบพิธีเปิดรัฐสภา ขณะที่ในปัจจุบันเครื่องจุดชนวนระเบิดเพียงชิ้นเล็ก ๆ ก็สามารถสร้างความเสียหายได้ในระดับเดียวกันกับการจุดถังบรรจุระเบิดดินปืน อีกทั้งการประกอบระเบิดยังสามารถศึกษาได้โดยง่ายจากอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ ผู้ก่อการร้ายยังใช้โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ หรือเครื่องมือการถอดรหัสเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจจับของเจ้าหน้าที่ อย่างเช่นที่ Ramzi Ahmed Yousef ผู้ก่อการร้ายชาวปากีสถานและสมาชิกในกลุ่ม วางแผนระเบิดเครื่องบินของสายการบินสหรัฐฯ จำนวน 12 ลำ ในปี ค.ศ. 1995 ก็ใช้เทคโนโลยีเดียวกันนี้เองเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการก่อเหตุ อย่างไรก็ตาม แม้ทั้ง 2 เหตุการณ์ดังกล่าว ผู้ก่อการร้ายจะไม่ประสบความสำเร็จในการก่อเหตุ แต่ก็แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางยุทธวิธีของผู้ก่อการร้ายที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าในยุคแห่งโลกาภิวัตน์

การก่อการร้ายทวีความน่ากลัวยิ่งขึ้นไปอีก เมื่อเครื่องมือในการก่อเหตุเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นวัตถุที่เป็นสารอันตราย ซึ่งยากที่จะตรวจจับและหลบเลี่ยงได้ อย่างเช่นที่สมาชิกลัทธิ Aum Shinrikyo จำนวน 5 คน ใช้ก๊าซพิษซารินโจมตีประชาชนชาวญี่ปุ่นที่กำลังเดินทางด้วยรถไฟใต้ดินในกรุงโตเกียว ทำให้มีผู้เสียชีวิต 12 ราย และได้รับบาดเจ็บอีกถึง 3,796 คน³ เป็นต้น และจวบจนปัจจุบันที่สื่อสังคมออนไลน์ (social media) ถูกใช้อย่างแพร่หลายในสังคมโลกกลับเป็นพื้นที่ที่สร้างการก่อการร้ายขึ้นมาอีกจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มก่อการร้ายสมัยใหม่อย่างกลุ่ม IS ที่สามารถขยายเครือข่ายได้มากกว่าหลายสิบประเทศทั่วโลกและยังสามารถจัดหาสมาชิกจากหลากหลายประเทศให้เดินทางไปร่วมสู้รบในพื้นที่หรือที่เรียกว่านักรบต่างชาติ (Foreign Terrorist Fighters : FTFs) และปลูกฝังให้ปฏิบัติการเองในบ้านเกิด ทำให้สามารถสร้างความหวาดกลัวไปได้ในทุกที่ แม้ว่า

² Philip Wilcox, Jr. (n.d.). *Terrorism remains a global issue*. <https://www.hsdl.org/?view&did=3579>

³ สุรชาติ บำรุงสุข. (2563). *เมือง การก่อการร้าย และการข่าวกรอง*. สแควร์ปริงซ์ 93, หน้า 61.

ฐานที่มั่นของกลุ่มจะอยู่ในภูมิภาคตะวันออกกลางก็ตาม โดยการส่งข้อมูลผ่านช่องทางต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์นั่นเอง

ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของการก่อการร้ายจึงแสดงออกเป็นที่ประจักษ์ว่า การก่อการร้ายยังไม่หมดไปและมีวิวัฒนาการขึ้นต่อเนื่องตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แม้ข้อมูลทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการก่อการร้ายจะมีบางส่วนที่เป็นข้อบ่งชี้ถึงแนวโน้มที่อาจจะบรรเทาเบาบางลงของสถานการณ์ อาทิ กลุ่มก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จำนวนมากที่หมดไปหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ความขัดแย้งในหลายพื้นที่ทั่วโลกมีความพยายามแสวงหาสันติสุขผ่านการพูดคุย และการที่ประชาคมโลกต่างก็เห็นพ้องร่วมกันถึงความโหดร้ายของการก่อการร้ายที่พรากชีวิตประชาชนผู้บริสุทธิ์ จึงได้กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหการก่อการร้ายร่วมกัน แต่ก็ยังมีอีกหลายข้อบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มความรุนแรงของการก่อการร้ายที่พร้อมจะทวียิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการกลับขึ้นมาใช้อำนาจของกลุ่มตาลิบันในอัฟกานิสถาน การถอนตัวจากข้อตกลงนิวเคลียร์อิหร่านของสหรัฐฯ และประเทศพันธมิตร การปะทะกันของอิสราเอล-ปาเลสไตน์ ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน และวิกฤติทางการเมืองในเมียนมา เป็นต้น ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้ ส่งผลให้เกิดการลอบสังหารและการก่อเหตุรุนแรง อันมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองอยู่เป็นระยะ ซึ่งเป็นมูลเหตุสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้เกิดเหตุก่อการร้ายได้ต่อไป นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงการดำรงอยู่ของกลุ่มก่อการร้ายหลัก ๆ อย่างเช่น กลุ่ม IS ที่แม้จะสูญเสียอำนาจการปกครองในหลายพื้นที่ หรือบางกลุ่มที่มีศักยภาพลดลงไปจากมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายของประชาคมโลกที่เข้มข้นขึ้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายจะหมดสิ้น อีกมุมมองหนึ่งการก่อการร้ายรูปแบบดั้งเดิมยังคงถูกนำมาใช้อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการก่อการร้ายแบบระเบิดพลีชีพ (suicide bomb) หรือการใช้ระเบิดรถยนต์ (car bomb) ควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีการก่อการร้ายสมัยใหม่

นอกจากรูปแบบการก่อการร้ายที่มีวิวัฒนาการปรับเปลี่ยนตามกระแสโลกาภิวัตน์มาอย่างต่อเนื่องแล้ว อีกหนึ่งมุมมองที่ถูกศึกษาไว้อย่างน่าสนใจคือการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายที่เติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด โดยพบว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายมากขึ้นในหลายบทบาทไปจนถึงการก่อเหตุแบบพลีชีพ โดยจากสถิติของ Council on Foreign Relations พบว่าตั้งแต่ปี ค.ศ. 2017 ในเหตุการณ์โจมตีด้วยระเบิดพลีชีพ จำนวนเกือบ 900 ครั้ง เป็นผู้หญิงที่เป็นผู้ก่อเหตุถึง 100 ครั้ง โดยใช้ผู้หญิงจำนวนทั้งสิ้น 181 คน ซึ่งเท่ากับประมาณร้อยละ 11 ของเหตุการณ์ก่อการร้ายลักษณะพลีชีพทั้งหมดในปีดังกล่าว ทั้งนี้ ในปี ค.ศ. 2016 กว่าร้อยละ 26 ของผู้ที่ถูกตั้งข้อกล่าวหาก่อการร้ายในยุโรปเป็นผู้หญิง ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 2015 ที่มี

จำนวนร้อยละ 18⁴ นอกจากนี้ ยังปรากฏหลากหลายงานวิจัยในต่างประเทศที่แสดงผลว่า กลุ่มก่อการร้ายมีแนวโน้มจะใช้ผู้หญิงในการปฏิบัติการของกลุ่มมากขึ้น และผู้หญิงเองก็เข้าไปมีส่วนร่วมและมีบทบาทในกลุ่มก่อการร้ายมากขึ้นด้วย ไม่ว่าจะโดยการถูกบังคับ ตกเป็นเหยื่อ หรือโดยสมัครใจด้วยมูลเหตุจูงใจที่แตกต่างกันไป ซึ่งผลการศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย ในปี ค.ศ. 2017 พบว่าผู้หญิงมีบทบาทในการก่อการร้ายร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายกลุ่มต่าง ๆ จำนวนมาก ได้แก่กลุ่ม Boko Haram ซึ่งมีผู้หญิงเป็นสมาชิกมากเกินครึ่งของสมาชิกทั้งหมด⁵, กลุ่ม PKK , กลุ่ม al-Qaeda (AQ), กลุ่ม Islamic State (IS), กลุ่ม Fatah/AAMB, กลุ่มกบฏเซเชน และ กลุ่ม LTTE จำนวนมากน้อยตามลำดับ โดยในภาพรวมแล้วผู้หญิงจะมีบทบาทในฐานะผู้ที่ให้การสนับสนุน เช่น การระดมทุน และ การจัดหาสมาชิก ไปจนถึงการตกเป็นทาสทางเพศแก่นักรบชาย และทำหน้าที่ผลิตสมาชิกให้กับกลุ่มก่อการร้าย นอกจากนี้ ผู้หญิงยังทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติการเองด้วย โดยการออกไปสู้รบและการก่อเหตุแบบพลีชีพ (suicide attack) ทั้งนี้ นอกจากกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่ตะวันออกกลางแล้ว ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างเช่น กลุ่ม Jemaah Islamiyah (JI) และ Jemaah Ansarul Dawlah (JAD) ก็ปรากฏการมีส่วนร่วมของผู้หญิงเช่นเดียวกันกับกลุ่มอื่น ๆ ในตะวันออกกลาง อาทิ การก่อเหตุระเบิดพลีชีพโดย Puji Kuswati ภรรยาของผู้นำกลุ่ม JAD สาขาสุราบายา พร้อมลูกสาวอีก 2 คนที่โบสถ์คริสต์ในเมืองสุราบายา ประเทศอินโดนีเซีย และล่าสุดเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ผู้หญิงตกเป็นผู้ต้องสงสัยในการวางระเบิดบนถนนอิสติกาล ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญใจกลางกรุงอิสตันบูล ประเทศตุรกี โดยรัฐบาลตุรกีกล่าวโทษว่า PKK อยู่เบื้องหลังการโจมตีดังกล่าวนี้

การที่ผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทสำคัญทั้งบทบาทหลักในการก่อเหตุ รวมถึงบทบาทสนับสนุนอื่น ในกลุ่มก่อการร้ายเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบของการก่อการร้าย โดยผู้หญิงนั้นมีประสิทธิภาพและผู้หญิงมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกลุ่มก่อการร้าย สอดคล้องกับการศึกษาของ Zeynep Bayar⁶ ที่ระบุสาเหตุที่กลุ่มก่อการร้ายเลือกใช้ผู้หญิงในการปฏิบัติการ เพราะการก่อการร้ายโดยผู้หญิงนอกจากจะสร้างกระแสได้ดีแล้วยังสร้างความเสียหาย และการสูญเสียชีวิตในอัตราที่สูง การก่อเหตุแบบพลีชีพโดยผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายจะมีเหยื่อจำนวนมากกว่า

⁴ Jammille Bigio and Rachel B. Vogelstein. (2019). *Women and Terrorism Hidden Threats, Forgotten Partners*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/report/women-and-terrorism>

⁵ Paweł Olbrycht and Kornelia Serwata. (2020). Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security. *Historia i Polityka*, 34(41). DOI 10.12775/HiP.2020.041, p168.

⁶ Zeynep Bayar. (2019). *The role of women in terrorism* [Master's thesis, University of New York]. https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4346&context=gc_etds, p61.

การก่อเหตุโดยผู้ชายถึงร้อยละ 3.1⁷ ทำให้กลุ่มก่อการร้ายมีเป้าหมายในการชักจูงและนำพาผู้หญิงเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มผ่านช่องทางต่าง ๆ

เมื่อพูดถึงคำว่า “การก่อการร้าย” ในบริบทของประเทศไทย มิติการก่อการร้ายสากลยังไม่ปรากฏให้เห็นได้ชัด แต่มักจะถูกชี้เข้าไปสู่สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ของไทย (ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ อำเภोजะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อย ของจังหวัดสงขลา) ซึ่งประสบปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ (Insurgent group) ที่มีอุดมการณ์ แนวคิด และความเชื่อที่แตกต่างจากรัฐ และต้องการต่อสู้เพื่อปลดแอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากการปกครองของประเทศไทย ทั้งนี้ จวบจนปัจจุบันสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ยืดเยื้อมายาวนาน และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนว่าจะยุติในระยะเวลาอันใกล้ โดยสถิติจำนวนสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากหลายแหล่งข้อมูลที่ปรากฏต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา จนถึงปี พ.ศ. 2564 อาทิ ข้อมูลของภาครัฐ โดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) พบว่าสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ห้วงระหว่างปีดังกล่าวมีจำนวนสูงถึง 9,440 เหตุการณ์⁸ ขณะที่ข้อมูลจากภาคประชาสังคมอย่าง Deep South Watch ปรากฏเหตุการณ์รุนแรงในห้วงปีเดียวกัน มีจำนวนรวมสูงถึง 21,235 เหตุการณ์ ทั้งนี้ จะสังเกตได้ว่าสถิติของทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก เนื่องจากสถิติของ ศอ.บต. รวบรวมเฉพาะเหตุการณ์ที่เป็นการก่อความไม่สงบ ขณะที่ Deep South Watch รวบรวมเหตุการณ์ความรุนแรงทุกรูปแบบรวมทั้งอาชญากรรมทั่วไปด้วย โดยการก่อความไม่สงบของขบวนการนั้น จะทวีความรุนแรงมากขึ้นอยู่กับปัจจัยเร่งในแต่ละห้วงเวลา อาทิ วันสำคัญในเชิงสัญลักษณ์ของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองหรือการก่อเหตุเพื่อตอบโต้จากการปฏิบัติหน้าที่เชิงรุกของเจ้าหน้าที่รัฐ

กระนั้นแล้ว ในด้านวิชาการปรากฏเอกสารทางวิชาการ บทวิเคราะห์ ผลการศึกษา และข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ จำนวนมากที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้ง การศึกษาสภาพปัญหา โครงสร้าง/กระบวนการในการจัดตั้งองค์กรของกลุ่มก่อความไม่สงบ การบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงและการแสวงหาสมาชิก ประวัติบุคคล การเมืองสภาพเศรษฐกิจ ศาสนา สังคมและวัฒนธรรม และการดำเนินนโยบายของรัฐ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม

⁷ Lindsey Noakes. (2014). *Listening to terrorists : Investigating the motivations of female political extremists through their own words*. University of London.

⁸ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้. (2563, 5 พฤษภาคม). *เหตุการณ์และผู้ได้รับความเสียหายจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (เหตุการณ์ที่ 3 ฝ่ายรับรอง) ตั้งแต่ปี 2547 – 2563*.

<https://www.sbpac.go.th/?p=55404>

ก็ยังไม่ปรากฏการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แต่ก็พบว่ามีการศึกษาในต่างประเทศที่มีการศึกษาบางส่วนเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในกลุ่ม BRN ได้แก่ การศึกษาของ Sascha Helbardt ที่พบว่า ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกลุ่ม BRN ในหลายช่องทาง ได้แก่ การเป็นพยาบาล/ผู้ให้การปฐมพยาบาล การเป็นคนหาข่าว การหารายได้⁹ ฯลฯ นอกจากนี้ ยังพบว่ายังมีอีกหลายเหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่พบว่าสมาชิกกลุ่ม BRN แสวงประโยชน์จากการแต่งกายเป็นหญิงในการก่อความไม่สงบ เพื่อเลี่ยงการถูกเพ่งเล็งจากหน่วยงานด้านความมั่นคง

รูปแบบการก่อเหตุที่ใช้การแต่งกายเป็นหญิงแสดงให้เห็นว่า คนร้ายมีความเชื่อว่าการแต่งกายเป็นหญิงจะช่วยให้ลดความเสี่ยงจากการเป็นจุดสนใจของเจ้าหน้าที่รัฐได้ดีกว่าการแต่งกายเป็นชาย และหลายครั้งการแต่งกายเป็นหญิงเพื่อก่อเหตุประสบความสำเร็จ อีกทั้ง ยังได้ประโยชน์จากการปิดบังใบหน้าด้วยอีกทางหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ยังไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่ามีผู้หญิงร่วมปฏิบัติการในการก่อความไม่สงบในฐานะนักรบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สอดคล้องกับสถิติของกรมราชทัณฑ์พบว่า จำนวนผู้ต้องราชทัณฑ์ในเขต 9 ซึ่งเป็นเขตที่ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวนผู้ต้องราชทัณฑ์ที่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงหลายเท่าตัว โดยมีจำนวนรวมผู้ต้องราชทัณฑ์ที่เป็นเพศชายทั้งสิ้น 20,659 คน และเป็นเพศหญิงทั้งสิ้น 2,127 คน¹⁰ สถิติแสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ชายก่ออาชญากรรมมากกว่าผู้หญิงในอัตราสูง แต่ก็เป็นที่น่าสนใจว่ามีผู้หญิงที่ก่ออาชญากรรมจำนวนไม่น้อยเช่นกัน (สถิติดังกล่าวไม่ได้มีการระบุรายละเอียดว่าถูกพิพากษาให้จำคุกในคดีความผิดข้อหาใด) ทั้งนี้ เมื่อติดตามข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ (Facebook) ซึ่งเชื่อว่าเป็นของสมาชิกกลุ่ม BRN โดยใช้ชื่อว่า BRN Barisan Revolusi Nasional Melayu Patani พบว่ามีการนำเสนอรูปภาพของกองกำลังซึ่งมีผู้หญิงรวมอยู่ด้วยและถืออาวุธสงครามเช่นเดียวกับผู้ชาย ซึ่งสามารถสื่อให้เห็นว่า สมาชิกผู้หญิงก็อาจสามารถมีบทบาทในการก่อความไม่สงบร่วมกับผู้ชาย ซึ่งแม้อัตลักษณ์ของผู้หญิงมุสลิมจะไม่ได้มีบทบาทนอกพื้นที่บ้านอย่างผู้ชาย แต่บริบทความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้ง สังคมที่มีพลวัตเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การที่ผู้หญิงจังหวัดชายแดนภาคใต้รุ่นใหม่ทำงานนอกบ้านมากขึ้น มีการศึกษาที่กว้างขวางมากขึ้น รวมทั้ง การสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่หลากหลายและทรงอิทธิพลในสังคมปัจจุบันมีส่วนปรับบทบาทของผู้หญิงมุสลิมให้เปลี่ยนแปลงไปไม่มากนัก

⁹ Sascha Helbardt. (2011). *Deciphering Southern Thailand's violence : organization and insurgent practice of BRN-Coordinate* [Doctoral dissertation, University of Passau], p41.

¹⁰ กรมราชทัณฑ์. (2565, 23 สิงหาคม). *รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์*.

ดังนั้น เราจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่าสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นบนสังคมโลกทุกวันนี้ไม่ว่าจะมองจากจุดใด ประชาคมโลกยังคงเผชิญกับความรุนแรงจากการก่อการร้าย ในประเทศที่อยู่ในสภาวะสงครามที่ยืดเยื้อ อาทิ ประเทศอัฟกานิสถาน การก่อการร้ายต่าง ๆ เกิดขึ้นจนอาจเรียกได้ว่าเป็นการก่อการร้ายรายวัน มีการปะทะกันของกลุ่มก่อการร้ายและกองกำลังทหารอยู่เป็นนิจ ในขณะที่การก่อการร้ายในประเทศที่อยู่ในภาวะสงบ แม้จะไม่มีกองกำลังใด ๆ เป็นเพียงแค่คนคนเดียวหรือสองสามคนโดยผ่านการสร้างแรงบันดาลใจและการปลุกฝังอุดมการณ์ที่มาจากกลุ่มก่อการร้ายก็สามารถสร้างความสั่นคลอนให้กับรัฐได้ อย่างเช่นกลุ่ม IS ที่ทำให้คนปกติที่ไม่เคยมีประวัติเกี่ยวข้องกับอะไรกับการก่อการร้ายเลยหยิบอาวุธขึ้นมาก่อเหตุได้ และยิ่งไปกว่านั้น อัตราการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายที่เพิ่มมากขึ้นและยังปรากฏการก่อเหตุอยู่อย่างต่อเนื่องทั้งที่ปรากฏเป็นข่าว อาทิ การก่อเหตุระเบิดฆ่าตัวตายของผู้หญิงที่โรงพยาบาลท้องถิ่น ในปากีสถาน เมื่อกรกฎาคม พ.ศ. 2562 และการก่อเหตุก่อการร้ายที่รัสเซียเมื่อเมษายน พ.ศ. 2566 และที่ไม่ได้ถูกเปิดเผย นับเป็นความท้าทายด้านความมั่นคงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยเฉพาะทัศนคติที่มองว่าผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงโดยกลุ่มก่อการร้ายมากกว่าการมองว่าผู้หญิงก็มีที่สมัครใจเข้าไปมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติการ ด้วยบทบาทและภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่เป็นแม่ เป็นภรรยา เป็นภาพของความอ่อนแอกว่าผู้ชายด้วยสรีระเป็นอัตลักษณ์ของคำว่าผู้หญิงมายาวนาน อาจมีส่วนให้เจ้าหน้าที่ความมั่นคงและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมองข้ามศักยภาพในการมีส่วนร่วม ในการก่อการร้ายด้วยความเต็มใจของผู้หญิงที่สามารถสังหารผู้คนและสร้างความเสียหายในระดับมหภาคได้ ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไป ยังไม่ได้รับการตระหนักรู้และนำมาต่อยอดเป็นมาตรการป้องกันและแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ ส่งผลให้บทบาทของผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการก่อความรุนแรงทั้งในมิติการป้องกันและการเป็นผู้ก่อความรุนแรงจึงถูกมองข้ามไป อันมีส่วนทำให้ขาดการกำหนดนโยบายเพื่อสร้างแนวทางการป้องกันภัยจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิง

จึงกล่าวได้ว่านอกจากหลายประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ต้องเผชิญกับภัยก่อการร้ายแล้ว ประเทศไทยก็มีความเสี่ยงจากภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายเช่นกัน ซึ่งทำให้หลายหน่วยงานของรัฐ ทั้งตำรวจ ทหาร และพลเรือน มีความพยายามในการกำหนดนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม ในบริบทของประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายที่อาจเป็นฟันเฟืองหนึ่งในการก่อการร้าย อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปต่อยอดเพื่อกำหนดแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหา การทำวิจัยเชิงลึกโดยการศึกษาวิเคราะห์ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย จึงจะทำให้สามารถเข้าใจปรากฏการณ์ตลอดจนมูลเหตุจูงใจ ความต้องการ เป้าหมาย และเจตนาที่แท้จริงของผู้หญิงกลุ่มดังกล่าว รวมไปถึงมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันซึ่งอาจมีส่วนช่วยให้สามารถแสวงหาแนวทาง

การป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทที่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพกาลที่เปลี่ยนแปลงได้

1.2 โจทย์/คำถามวิจัย

1.2.1 มุลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้ายคืออะไร

1.2.2 บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายมีอะไรบ้างและมีกระบวนการอย่างไร

1.2.3 ภาครัฐมีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษามุลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้าย

1.3.2 เพื่อศึกษาบทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย

1.3.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1.4.1 ศึกษา รวบรวม ข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และแหล่งข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขวางครอบคลุมทุกมิติมากที่สุดเกี่ยวข้องกับบทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย และแนวทางการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง โดยในการศึกษานี้จะเน้นการก่อการร้ายทางกายภาพเป็นหลักแต่สามารถเชื่อมโยงถึงการโจมตีบนพื้นที่ไซเบอร์

1.4.2 ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับมุลเหตุจูงใจ บทบาท และกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ หน่วยงาน/สถาบันของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากรศึกษาซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ภาครัฐของหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้อง และนักวิชาการ ได้แก่

- 1) เจ้าหน้าที่ สมช. จำนวน 3 คน
- 2) เจ้าหน้าที่กองทัพไทย จำนวน 1 คน
- 3) เจ้าหน้าที่กลุ่มงานความมั่นคง กต.
- 4) เจ้าหน้าที่ สชช. จำนวน 1 คน
- 5) กองบัญชาการตำรวจสันติบาล (บช.ส.) จำนวน 1 คน

- 6) เจ้าหน้าที่กองบังคับการปฏิบัติการพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 1 คน
- 7) เจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 2 คน
- 8) นักวิชาการต่างประเทศที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

1.5 นิยามศัพท์ในการศึกษา

1.5.1 **บทบาท**¹¹ หมายถึง การทำทำตามบท การรำตามบท โดยปริยายหมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู หรือตามความหมายจาก พจนานุกรมแปลไทย-ไทย ของ เปลื้อง ณ นคร¹² ให้ความหมายในลักษณะเดียวกัน คือ การทำตาม บทบาท หรือแสดงท่าทางตาม และการมีส่วนร่วมในการกระทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง

พจนานุกรมแปลภาษาอังกฤษ-ไทย ของเว็บไซต์ Longdo Dictionary¹³ ได้ให้ความหมายของคำว่า บทบาท ว่าตรงกับภาษาอังกฤษว่า Role ซึ่งเมื่อแปลเป็นภาษาไทยได้ให้นิยามว่า หมายถึง บทบาท หน้าที่ ภารกิจ

ทั้งนี้ มีการให้ความหมายของคำว่า บทบาท ไว้จำนวนมาก อาจสรุปได้ว่า บทบาท ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า role เป็นเรื่องของพฤติกรรมและหน้าที่ความรับผิดชอบ (function) เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าเมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใด ก็ควรแสดงพฤติกรรมให้ตรง และเหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบนั้น

ดังนั้น คำว่า บทบาท ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จึงหมายถึงความถึง การทำหน้าที่หรือพฤติกรรมตามที่ถูกกำหนดไว้ กล่าวคือ การที่ผู้หญิงทำหน้าที่หรือการแสดงพฤติกรรมตามที่กลุ่มก่อนการวิจัยมอบหมายหรือกำหนดให้ทำหรือให้รับผิดชอบ โดยมุ่งศึกษาบทบาทของผู้หญิงที่มีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อนการวิจัย ใน 2 บทบาท คือ บทบาทหลัก และ บทบาทสนับสนุน ดังนี้

1.5.1.1 **บทบาทหลัก** หมายถึง บทบาทในการก่อเหตุ การปฏิบัติการเป็นนักรบ หรือการลงมือก่อการร้าย ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ อาทิ การก่อเหตุระเบิดพลีชีพ โดยจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ตาม ตราบใดที่ผู้หญิงเหล่านั้นได้ลงมือกระทำการเพื่อการก่อการร้าย

¹¹ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

¹² พจนานุกรมแปลไทย-ไทย อ.เปลื้อง ณ นคร. <https://dictionary/dict/dict-th-th-pleang/>

¹³ LongdoDict. <https://dict.longdo.com/search/บทบาท>

1.5.1.2 **บทบาทสนับสนุน** หมายถึง บทบาทอื่นนอกเหนือจากการก่อเหตุ การปฏิบัติการเป็นนักรบ หรือการลงมือก่อการร้าย เพื่อช่วยในการสนับสนุน อำนวยความสะดวก แก่กลุ่มก่อการร้าย อาทิ การหารายได้ และ การปฐมพยาบาล

1.5.2 “**กระบวนการในการมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายของผู้หญิง**” Oxford Languages¹⁴ ซึ่งเป็นผู้จัดทำพจนานุกรมภาษาไทยของ Google ให้คำนิยามคำว่า กระบวนการ ไว้ว่า กรรมวิธี หรือลำดับการกระทำที่ดำเนินต่อเนื่องกันไปจนสำเร็จลงในระดับหนึ่ง ขณะที่พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้คำนิยามว่า ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงอย่างมีระเบียบ ไปสู่ผลอย่างหนึ่ง เช่น กระบวนการเจริญเติบโตของเด็ก กรรมวิธีหรือลำดับการกระทำซึ่งดำเนินการ ต่อเนื่องกันไปจนสำเร็จลง ณ ระดับหนึ่ง โดยตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า Process และ Procedure จึงอาจสรุปได้ว่า กระบวนการ คือ การกระทำอย่างมีลำดับต่อเนื่องไปจนสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง

ดังนั้น ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงให้คำนิยามของคำว่า “กระบวนการในการมีส่วนร่วม ในการก่อการร้ายของผู้หญิง” ว่าหมายถึง ขั้นตอนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย ของผู้หญิง ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการ ซึ่งได้แก่ การเข้าไปร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายไม่ว่าจะโดยสมัครใจ หรือไม่สมัครใจ และดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนที่กลุ่มก่อการร้ายแต่ละกลุ่มกำหนดไว้ อาทิ การกำหนดบทบาท ขั้นตอนการฝึกฝน ขั้นตอนการเตรียมการ ไปจนถึงขั้นตอนการลงมือก่อเหตุ โดย กระบวนการนั้นดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ จนถึงจุดหนึ่งจุดใดที่มีส่วนให้การก่อการร้ายสามารถดำเนินไป หรือปฏิบัติการได้ ไม่ว่าจะผลของการก่อการร้ายจะสำเร็จหรือไม่ก็ตาม

1.5.3 “**ผู้หญิง**” ตามแนวคิดทางสังคมศาสตร์มักจะจำแนกความเป็นเพศออกเป็น “เพศสรีระ” (sex) และ “เพศสถานะ” (gender) ไม่ว่าในวิชาสตรีศึกษา ทฤษฎีสตรีนิยม หรือ การศึกษาเรื่องเพศต่าง ๆ ซึ่งมักเป็นคำที่ใช้คู่กันเสมอ และสาธารณชนได้ตอบรับและนำไปใช้ในวงกว้าง โดยเฉพาะคำว่า gender ในภาษาอังกฤษ อาจใช้สลับกับคำว่า sex ได้ แต่สำหรับ ภาษาไทยนั้น ปรากฏคำว่า “เพศ” เพียงคำเดียวเท่านั้น ส่วน “เพศสรีระ” และ “เพศสถานะ” นั้น เป็นคำประสมซึ่งประกอบขึ้นใหม่เพื่อให้รับกับแนวคิดของคำในภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม “ผู้หญิง” ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ หมายถึง เพศที่เป็นเพศสรีระ กล่าวคือเพศตามลักษณะทางชีวภาพที่มีมาพร้อม มนุษย์แต่ละคนตั้งแต่เกิด

¹⁴ Oxford Languages. <https://languages.oup.com/google-dictionary-th/>

1.5.4 “การก่อการร้าย” การก่อการร้าย ตรงกับภาษาอังกฤษคือ terrorism ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า terrere, ซึ่งหมายความว่า ทำให้หวาดกลัว หรือ “to terrify”¹⁵. ทั้งนี้ ได้มีการให้คำนิยามการก่อการร้ายไว้จำนวนมาก นักวิชาการและองค์กรระหว่างประเทศให้คำนิยามการก่อการร้ายไว้ถึง 109 นิยาม¹⁶ โดยการให้คำนิยามเป็นไปตามความเข้าใจ ประสบการณ์ และการตีความของผู้ให้คำนิยาม ขณะที่ B. Hoffman ระบุเมื่อ สิงหาคม ปี ค.ศ. 2020 ว่า บนโลกนี้มีคำนิยามของคำว่าการก่อการร้ายมากกว่า 200 คำนิยาม¹⁷ โดยคำนิยามเหล่านั้น มีจุดร่วมกันหลัก ๆ อยู่ 4 ประการคือ¹⁸ 1) มุ่งสร้างความหวาดกลัว 2) เพื่อเน้นย้ำวัตถุประสงค์ของการก่อเหตุ 3) สร้างอำนาจในการต่อรองด้วยความรุนแรง และ 4) มีความเกี่ยวข้องกับบริบททางการเมือง

สอดคล้องกับความหมายของคำว่า “การก่อการร้าย” ในวิทยานิพนธ์นี้ ที่หมายถึงการก่อเหตุรุนแรงของผู้ก่อการร้ายทั้งแบบปัจเจก หรือแบบกลุ่ม ด้วยรูปแบบการก่อเหตุต่าง ๆ เพื่อมุ่งสร้างความหวาดกลัวและสร้างอำนาจการต่อรองกับฝ่ายตรงข้าม (รัฐ) ทั้งนี้ ในการศึกษาจะเน้นการก่อการร้ายทางกายภาพเป็นหลักแต่สามารถเชื่อมโยงถึงการโจมตีบนพื้นที่ไซเบอร์ (cyberspace) ซึ่งจะเรียกว่า การก่อการร้ายไซเบอร์ นอกจากนี้ ยังรวมถึงการก่อความไม่สงบ (Insurgency) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

1.5.5 “การก่อการร้ายไซเบอร์” หรือ cyber terrorism ในวิทยานิพนธ์นี้จะหมายถึงการกระทำที่ผ่านการใช้ช่องทางไซเบอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการก่อการร้าย ไม่ว่าจะทำให้การก่อการร้ายสำเร็จหรือไม่ก็ตาม อาทิ การใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างโฆษณาชวนเชื่อให้กับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอื่น ๆ มีความเลื่อมใสและมีความเชื่อเดียวกันกับสิ่งที่กลุ่มผู้ก่อการร้ายต้องการ

1.5.6 “จังหวัดชายแดนภาคใต้” กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดกลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา และ สตูล ทั้งนี้ ในวิทยานิพนธ์นี้ หมายความว่า จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ อำเภอจะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อย ของจังหวัดสงขลา)

¹⁵ Paweł Olbrycht and Kornelia Serwata. (2020). Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security. *Historia i Polityka*, 34(41). DOI 10.12775/HiP.2020.041, p164.

¹⁶ สุรชาติ บำรุงสุข, ฉัตรพงศ์ ฉัตราคม, สัณญา ทองบุศย์, กุลนันทน์ คันธิก และ ศิบัติ นพประเสริฐ. (2563). *ความรุนแรงร่วมสมัยในสังคมไทย: การก่อการร้าย*: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, หน้า 12.

¹⁷ Paweł Olbrycht and Kornelia Serwata. (2020). Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security. *Historia i Polityka*, 34(41). DOI 10.12775/HiP.2020.041, p164.

¹⁸ Ibid.

ซึ่งประสบปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่มีอุดมการณ์ แนวคิด และความเชื่อที่แตกต่างจากรัฐ และต้องการต่อสู้เพื่อปลดแอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากการปกครองของรัฐไทย

1.5.7 “**ปัจจัยดึงดูด**” คือ ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดมูลเหตุจูงใจในการก่อการร้ายของผู้หญิงที่มาจากแรงกระตุ้นของฝั่งกลุ่มก่อการร้าย เช่น การโฆษณาชวนเชื่อ เป็นต้น

1.5.8 “**ปัจจัยผลักดัน**” คือ ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดมูลเหตุจูงใจในการก่อการร้ายของผู้หญิงที่มาจากแรงกระตุ้นของตัวผู้หญิงเอง เช่น การมีความรัก ความปรารถนาในอิสรภาพ เป็นต้น

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงมูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้ายเพื่อนำไปประเมินความเสี่ยงและความเป็นไปได้ที่จะเกิดการก่อการร้ายโดยผู้หญิงในประเทศไทย

1.6.2 ทำให้ทราบถึงบทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายเพื่อสร้างการตระหนักรู้ในศักยภาพของผู้หญิงที่มีบทบาทร่วมในการก่อการร้าย และความเข้าใจในแต่ละขั้นตอนที่ผู้หญิงจะสามารถเข้าสู่วงจรของการก่อการร้าย ซึ่งจะนำไปสู่การตระหนักรู้แก่หน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องอันจะสามารถนำไปเป็นกรอบแนวทางในการวางมาตรการในการป้องกันและแก้ไขที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

1.6.3 นำไปสู่การวางแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการในการก่อการร้ายของผู้หญิง เพื่อนำมาปรับใช้กับบริบทของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในบทที่ 2 เป็นการนำเสนอการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมซึ่งประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นประเด็นหัวข้อที่เกี่ยวกับงานวิจัยเรื่อง บทบาทผู้หญิงในการก่อการร้าย ดังนี้

1. คำนิยามการก่อการร้าย
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 ทฤษฎีทางปรัชญาว่าด้วยศาสนา
 - 2.2 แนวคิดการฆ่าตัวตาย
 - 2.3 ทฤษฎีโลกาภิวัตน์
 - 2.4 แนวคิดสังคมเสี่ยงภัย
 - 2.5 ทฤษฎีความขัดแย้ง
 - 2.6 ทฤษฎีเทคนิคการแก้ตัว
 - 2.7 ทฤษฎีสตรีนิยม
 - 2.8 ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์
 - 2.9 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
3. การมีส่วนร่วมของผู้หญิงกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ
 - 3.1 ตะวันออกกลาง และแอฟริกา
 - 3.2 ยุโรป และอเมริกา
 - 3.3 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 - 3.4 บทบาทของผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย
 - 3.5 มุมเหตุจูงใจ
 - 3.6 บทบาทและกระบวนการการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย
4. แนวทางการรับมือกับการก่อการร้ายในต่างประเทศ
 - 4.1 สหรัฐอเมริกา
 - 4.2 สหประชาชาติ
 - 4.3 ออสเตรเลีย
 - 4.4 สหราชอาณาจักร
 - 4.5 อิสราเอล
 - 4.6 ตุรกี

- 4.7 รัสเซีย
- 4.8 อินโดนีเซีย
- 4.9 มาเลเซีย
- 4.10 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงในต่างประเทศ
 - 4.11 การดำเนินกระบวนการยุติธรรมต่อผู้หญิงที่มีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้าย
- 5. การก่อการร้ายในประเทศไทย
 - 5.1 มูลเหตุจูงใจ
 - 5.2 บทบาทและกระบวนการการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย
 - 5.3 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงในประเทศไทย
- 6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย
 - 6.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงกับการก่อการร้าย
 - 6.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.1 คำนิยามการก่อการร้าย

การก่อการร้ายเป็นปรากฏการณ์ที่มีมาเนิ่นนานหลายยุคหลายสมัย การศึกษาหลายชิ้นระบุว่าที่มาของการก่อการร้ายแตกต่างกันไป บ้างย้อนไปตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 1 เป็นต้นมา ที่การก่อการร้ายมักมาจากการต่อสู้และลอบสังหารเพื่อยึดครองดินแดน เช่น พวก Zealots ซึ่งเป็นชาวยิวที่มีเป้าหมายเพื่อปลดแอกตนเองจากการปกครองของจักรวรรดินิยมโรมัน โดยลอบสังหารผู้ปกครองชาวโรมันและชาวยิวที่ให้การสนับสนุนหรือร่วมมือแก่ชาวโรมัน¹⁹ และพวก Assassins ซึ่งนับถือนิกายชีอะห์ มีจุดประสงค์เพื่อชำระล้างชุมชนมุสลิมให้บริสุทธิ์ จึงได้ใช้วิธีการลอบสังหารผู้นำทางศาสนา ผู้นำทางการเมือง ตลอดจนบรรดาทหารในกองทัพที่นับถือนิกายซุนนี เพื่อสร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้นโดยทั่วไป จวบจนกระทั่งยุคแสงสว่างทางปัญญา (the Enlightenment) ห้วง ค.ศ.18 ที่รัฐต้องเผชิญความไม่สงบจากขบวนการต่าง ๆ ที่ไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมไม่ดีของรัฐ เช่น ความสุรุ่ยสุร่ายของราชสำนักฝรั่งเศส รวมถึงการปฏิวัติอุตสาหกรรม ห้วง ค.ศ. 19 อันเป็นยุคแห่งการปฏิวัติ โดยเฉพาะชนชั้นแรงงานที่ใช้ความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นการลอบวางระเบิด การลอบสังหารผู้นำทางการเมือง และการลอบวางเพลิงโรงงาน เป็นต้น

¹⁹ วุฒิภรณ์ ชูวัฒนารักษ์. (2549). *การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในหลังยุคสงครามเย็น: วิเคราะห์แนวคิด “การก่อการร้าย” และขบวนการก่อการร้ายในไทยและฟิลิปปินส์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย], หน้า 103.

การก่อการร้าย ตรงกับภาษาอังกฤษคือ terrorism ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำว่า terrere ซึ่งหมายความว่า ทำให้หวาดกลัว หรือ “to terrify”²⁰ โดยผู้ที่ใช้คำว่า terrorism เป็นคนแรกคือ เอ็ดมันด์ เบิร์ก เพื่อใช้บรรยายถึงยุคแห่งความหวาดกลัว (Regime de la Terreur หรือ Reign of Terror) ในฝรั่งเศส ทั้งนี้ ได้มีการให้คำนิยามการก่อการร้ายไว้จำนวนมาก นักวิชาการและองค์การระหว่างประเทศให้คำนิยามการก่อการร้ายไว้ถึง 109 นิยาม²¹ โดยการให้คำนิยามเป็นไปตามความเข้าใจ ประสบการณ์ และการตีความของผู้ให้คำนิยาม ขณะที่ B. Hoffman ระบุเมื่อสิงหาคม ปี ค.ศ. 2020 ว่า บนโลกนี้มีคำนิยามของคำว่าการก่อการร้ายมากกว่า 200 คำนิยาม²² โดยคำนิยามเหล่านั้น มีจุดร่วมกันหลัก ๆ อยู่ 4 ประการ คือ²³ 1) มุ่งสร้างความหวาดกลัว 2) เพื่อเน้นย้ำวัตถุประสงค์ของการก่อเหตุ 3) สร้างอำนาจในการต่อรองด้วยความรุนแรง และ 4) มีความเกี่ยวข้องกับบริบททางการเมือง ทั้งนี้ ในภาพรวมการก่อการร้ายส่งผลให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินไม่มากนักน้อย ไม่ว่าจะในนิยามใด อาทิ คำนิยามของ

2.1.1 สำนักงานประมวลข่าวกลางสหรัฐฯ (Central Intelligence Agency: CIA) ได้ให้ความหมายของการก่อการร้ายไว้ว่าเป็นปฏิบัติการที่มีการเตรียมการล่วงหน้า (premeditated) ที่กระทำต่อเป้าหมายซึ่งไม่สามารถสู้รบได้ (non-combatant targets) และมีมูลเหตุจูงใจทางการเมือง เป็นการกระทำโดยขบวนการหรือกลุ่มที่มีได้เป็นของรัฐ และเป็นของรัฐ อย่างไรก็ตาม เมื่อปี 1976 CIA ได้ให้คำนิยามของการก่อการร้ายสากลไว้ว่า ภัยคุกคาม หรือ การใช้กำลังเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง โดยการกระทำนั้นมีเจตนาที่จะสร้างอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างมากกว่าแค่เหยื่อในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ เท่านั้น นอกจากนี้ ยังสามารถแตกขยายสาขาโดยปราศจากพื้นที่พรมแดน

2.1.2 หน่วยสืบสวนคดีอาญาของกระทรวงยุติธรรมสหรัฐฯ (Federal Bureau of Investigation : FBI) ได้ให้คำนิยามของการก่อการร้ายในประเทศ (domestic terrorism) ว่า หมายถึงการที่ผู้ก่อการร้ายทางการเมืองก่อเหตุภายในประเทศไม่ว่าจะโดยปัจเจกหรือกลุ่มที่ได้รับแรงบันดาลใจจากความทุกข์ที่เกิดภายในสหรัฐฯ หรือจากกลุ่มที่มีอุดมการณ์สุดโต่งทั้งในด้านการเมือง ศาสนา ชาตินิยม หรือสิ่งแวดล้อม

²⁰ Paweł Olbrycht and Kornelia Serwata. (2020). Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security. *Historia i Polityka*, 34(41). DOI 10.12775/HiP.2020.041, p164.

²¹ สุรชาติ บำรุงสุข, ฉัตรพงศ์ ฉัตราคม, สัญญา ทองบุศย์, กุลนันทน์ คันธิก และ ศิบัติ นพประเสริฐ. (2563). *ความรุนแรงร่วมสมัยในสังคมไทย: การก่อการร้าย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, หน้า 12.

²² Paweł Olbrycht and Kornelia Serwata. (2020). Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security. *Historia i Polityka*, 34(41). DOI 10.12775/HiP.2020.041, p164.

²³ Ibid.

2.1.3 **องค์กรข่าวกรองลับของอังกฤษ** (Secret Intelligence Service: SIS) ได้ให้คำนิยามที่สอดคล้องกันว่าการก่อการร้าย คือ การใช้วิธีรุนแรงที่มีการวางแผนและเตรียมการ โดยหวังผลทางการเมืองเพื่อข่มขู่ ทำให้เสียขวัญหรือตื่นตระหนก เช่น การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง การโค่นล้มรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือการแบ่งแยกดินแดนออกไปตั้งรัฐอิสระ เป็นต้น

2.1.4 **พระราชบัญญัติป้องกันการก่อการร้ายของสหราชอาณาจักร** (The United Kingdom's Prevention of Terrorism Act) ระบุเกี่ยวกับการก่อการร้ายไปในแนวทางที่สอดคล้องกันกับ SIS ว่าเป็นการใช้ความรุนแรงเพื่อจุดมุ่งหมายทางการเมือง และรวมถึงการใช้ความรุนแรงใด ๆ ก็ตามเพื่อจุดมุ่งหมายในการทำให้สาธารณชน หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของชุมชนเกิดความหวาดกลัว

2.1.5 **รัฐบาลตุรกี** ได้นิยามการก่อการร้ายว่า การใช้ความรุนแรงเพื่อกดดัน ข่มขู่ หรือทำลายความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชาติรวมทั้งความมั่นคงของชาติทั้งในและนอกประเทศ ซึ่งรวมถึงการเผยแพร่แนวคิดหัวรุนแรงและการใช้ความรุนแรงในการก่อเหตุ เช่น การโฆษณาชวนเชื่อที่มีการใช้อาวุธและความพยายามหรือการใช้วิธีการใด ๆ ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น²⁴

2.1.6 **กฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (Federal Law On Countering Terrorism) ของรัสเซีย** ได้กำหนดคำนิยามของการก่อการร้ายว่า การใช้ความรุนแรง และสร้างความหวาดกลัวอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการใช้กำลังอย่างผิดกฎหมายในการคุกคามบุคคล หรือกลุ่มบุคคล หรือทรัพย์สินสำคัญของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมือง โดยมุ่งให้กลไกของรัฐองค์การระหว่างประเทศ ผู้มีชื่อเสียงในสังคมกระทำหรือไม่กระทำตามเป้าหมายของกลุ่มก่อการร้าย²⁵

2.1.7 **สหประชาชาติ** ได้กำหนดให้การก่อการร้ายเป็นลักษณะหนึ่งของอาชญากรรมองค์กร โดยองค์การสหประชาชาติ แบ่งลักษณะของอาชญากรรมองค์กร ออกเป็น 10 ลักษณะ ได้แก่²⁶

- 1) การลักลอบค้ายาเสพติด
- 2) การลักลอบนำคนเข้าเมือง
- 3) การค้าอาวุธ

²⁴ ชัยพรรณ จินดาหธา. (2563). มุมมองการจัดการภาวะวิกฤติในกรณีการก่อการร้ายของตุรกี. *วารสารมุมมองความมั่นคง*, (3). 83-90. <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/Journal/article-00310.pdf>

²⁵ นริน เวโรจวิวัฒน์. (2565). แนวทางการต่อต้านการก่อการร้ายของรัสเซีย และ ICD. *วารสารมุมมองความมั่นคง*, (9). 41-46. <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/Journal/article-00903.pdf>

²⁶ สุมนทิพย์ จิตสว่าง, นที จิตสว่าง และ ประพนธ์ อนุศิริ. *การจัดการความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปราบปราม แก๊งอาชญากรรมข้ามชาติที่ก่อเหตุคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินในเขตกรุงเทพมหานคร: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (สกว.).

- 4) การลักลอบค้าอาวุธนิวเคลียร์
- 5) กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย
- 6) การค้าหญิงและเด็ก
- 7) การลักลอบค้าชิ้นส่วนมนุษย์
- 8) การโจรกรรมและการลักลอบค้ายานพาหนะ
- 9) การฟอกเงิน
- 10) การกระทำอื่นๆ อาทิ
 - 10.1) การโจรกรรมศิลปวัตถุ
 - 10.2) การให้สินบนเจ้าหน้าที่ตำรวจและข้าราชการอื่นๆ
 - 10.3) อาชญากรรมคอมพิวเตอร์
 - 10.4) อาชญากรรมทางสิ่งแวดล้อม
 - 10.5) อาชญากรรมทรัพย์สินทางปัญญา
 - 10.6) การฉ้อโกงประกันภัยทางทะเล
 - 10.7) การแทรกซึมและการครอบงำธุรกิจถูกกฎหมาย

2.1.8 **UN Security Council Resolution 1566 (2004)** ได้ให้คำนิยามของการก่อการร้ายว่า²⁷ การกระทำความผิดทางอาญารวมทั้งต่อพลเรือนซึ่งกระทำโดยเจตนาให้เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือจับตัวประกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลุกระดมให้เกิดภาวะหวาดกลัวในที่สาธารณะหรือในกลุ่มบุคคลหรือบุคคลเฉพาะ ช่มชู้ประชาชน หรือบังคับรัฐบาลหรือองค์กรระหว่างประเทศ ให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ

2.1.9 **อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและลงโทษการก่อการร้าย ปี ค.ศ. 1937** (The 1937 Convention for the prevention and Punishment of Terrorism) ได้ให้คำนิยามของ “การก่อการร้าย” ไว้ว่าหมายถึง การกระทำในเชิงอาญาทุกรูปแบบที่มุ่งต่อต้านรัฐ และเจตนาหรือมุ่งที่จะสร้างความหวาดกลัวให้บังเกิดขึ้นในจิตใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสาธารณชนทั่วไป

2.1.10 **คำนิยามซึ่งเห็นพ้องต้องกันทางวิชาการ**²⁸ กำหนดคำนิยามของ “การก่อการร้าย” ว่าหมายถึง วิธีการที่แสดงถึงความต้องการที่จะก่อความรุนแรงซ้ำแล้วซ้ำอีก โดยบุคคล

²⁷ United Nations Security Council. (2004, October 8). *Resolution 1566 (2004)*.

<https://www.un.org/ruleoflaw/files/n0454282.pdf>

²⁸ United Nation Office for Drug Control and Crime Prevention. Definitions of Terrorism อ้างถึงใน วุฒิกรณ ชูวัฒนานุรักษ์. (2549). *การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในหลังยุคสงครามเย็น: วิเคราะห์แนวคิด*

กลุ่ม หรือรัฐที่ดำเนินการในทางลับ เพื่อบรรลุเหตุผลทางการเมือง ทางอาชญากรรม หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ไม่สามารถหาคำตอบได้ ซึ่งแตกต่างจากการลอบสังหารตรงที่เป้าหมายโดยตรงของการก่อความรุนแรงมิใช่กลุ่มเป้าหมายหลัก แต่หากเหยื่อของการก่อการร้ายจะเป็นใครก็ได้ที่ถูกสุ่มเลือก (แล้วแต่โอกาส) หรือถูกเลือกไว้แล้ว ซึ่งเป็นเป้าหมายในเชิงตัวแทนหรือสัญลักษณ์ จากกลุ่มประชากรเป้าหมาย และเหยื่อประเภทนี้จะถูกใช้เป็นตัวส่งสารแห่งความรุนแรงของการก่อการร้าย กระบวนการสื่อสารระหว่างผู้ก่อการร้าย (ที่เป็นองค์กร) เหยื่อ และเป้าหมายหลัก โดยใช้วิธีการคุกคามและการก่อความรุนแรงนั้น เป็นไปเพื่อชักใยกลุ่มเป้าหมายหลักให้เกิดความหวาดกลัว โดยการข่มขู่การยอมปฏิบัติตามข้อเรียกร้องโดยวิธีการบังคับ หรือสร้างความสนใจให้เกิดขึ้น โดยการโฆษณาชวนเชื่อ

2.1.11 ในส่วนของประเทศไทยนั้น ก็มีการให้นิยามของคำว่า การก่อการร้ายเช่นกัน โดยมีกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 และพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2546 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2552 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ และ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการก่อการร้าย พ.ศ. 2566 - 2570 ดังนี้

2.1.11.1 **ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 135/1** ได้กำหนดลักษณะความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายไว้ดังนี้

ผู้ใดกระทำการอันเป็นความผิดอาญาดังต่อไปนี้²⁹

- (1) ใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการใดอันก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรืออันตรายอย่างร้ายแรงต่อร่างกาย หรือเสรีภาพของบุคคลใด
- (2) กระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบโทรคมนาคม หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ
- (3) กระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของ รัฐหนึ่งรัฐใด หรือของบุคคลใด หรือต่อสิ่งแวดล้อม อันก่อให้เกิดหรือน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างสำคัญ

“การก่อการร้าย” และขบวนการก่อการร้ายในไทยและฟิลิปปินส์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย], หน้า 42-43.

²⁹ สถาบันนิติธรรมมาลัย. (ม.ป.ป.). ลักษณะ๑/๑ ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย (มาตรา ๑๓๕/๑-๑๓๕/๔).

ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อขู่เข็ญหรือบังคับรัฐบาลไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้กระทำหรือไม่กระทำการใดอันจะก่อให้เกิด ความเสียหายอย่างร้ายแรง หรือเพื่อสร้างความปั่นป่วนโดยให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชน ผู้นั้นกระทำความผิดฐานก่อการร้าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ สามปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงหนึ่งล้านบาท

การกระทำในการเดินขบวน ชุมนุม ประท้วง โต้แย้ง หรือเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้อง ให้รัฐช่วยเหลือหรือให้ได้รับความเป็นธรรมอันเป็นการใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ไม่เป็นการกระทำความผิดฐานก่อการร้าย

2.1.11.2 พระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการสนับสนุนทางการเงิน แก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 ที่ระบุนิยามของการก่อการร้ายว่าหมายถึง “การกระทำที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมาย อาญา หรือการกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายซึ่งอยู่ภายใต้ขอบเขตของอนุสัญญาและพิธีสาร ระหว่างประเทศเกี่ยวกับการก่อการร้ายที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือรับรอง ทั้งนี้ ไม่ว่าจะการกระทำ ที่เป็นความผิดนั้นได้กระทำขึ้นในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักร”³⁰

2.1.11.3 พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2546 มีกล่าวถึงความหมายของการก่อการร้ายไว้ว่า “ถ้าการกระทำความผิดนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อขู่เข็ญหรือบังคับรัฐบาลไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้กระทำหรือละเว้นการกระทำการใด อันจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง หรือเพื่อสร้างความปั่นป่วนโดยให้เกิดความหวาดกลัว ในหมู่ประชาชน ผู้นั้นกระทำความผิดฐานก่อการร้าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 3 ปีถึง 20 ปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นถึงหนึ่งล้านบาท”³¹

2.1.11.4 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย แห่งชาติ พ.ศ. 2552 ให้ความหมาย “การก่อการร้าย” ว่า การกระทำใด ๆ ที่สร้างความปั่นป่วน ให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว หรือเพื่อขู่เข็ญหรือบีบบังคับรัฐบาล หรือ องค์การระหว่างประเทศ ให้กระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตหรือทรัพย์สินที่สำคัญ

³⁰ สุรชาติ บำรุงสุข, ฉัตรพงศ์ ฉัตราคม, สัญญา ทองบุศย์, กุลนันทน์ คันธิก และ ศิบัติ นพประเสริฐ. (2563). *ความรุนแรงร่วมสมัยในสังคมไทย: การก่อการร้าย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

2.1.11.5 ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ความหมาย “การก่อการร้าย” ว่าเป็นฐานความผิดอาญา ที่ผู้กระทำการก่อให้เกิดอันตราย อย่างร้ายแรงต่อบุคคล ต่อทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะ หรือต่อทรัพย์สินของรัฐหนึ่ง รัฐใด หรือของบุคคลใดหรือต่อ สิ่งแวดล้อมอันก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ อย่างสำคัญ โดยผู้กระทำการมุ่งหมายเพื่อขู่เข็ญหรือ บังคับรัฐบาลไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้กระทำหรือไม่กระทำการใด อันจะก่อให้เกิด ความเสียหายอย่างร้ายแรง หรือเพื่อสร้างความปั่นป่วนโดยให้เกิดความหวาดกลัว ในหมู่ประชาชน แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงการใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

2.1.11.6 แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการก่อการร้าย พ.ศ. 2566 - 2570 ให้คำนิยามว่า การก่อการร้ายคือการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลกระทำการ เตรียมการ ระดมทุน หรือสนับสนุน การก่อการร้าย เพื่อให้บรรลุข้อเรียกร้องและวัตถุประสงค์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และ สังคม โดยมักเป็นการเรียกร้องต่อรัฐใดรัฐหนึ่ง หรือองค์การระหว่างประเทศ และการเตรียมการและการลงมือก่อเหตุที่อาจอยู่ในประเทศเดียวกันหรือมีลักษณะข้ามชาติ การกระทำนั้นอาจเกิดขึ้น โดยเอกเทศ ปราศจากการสนับสนุนจากรัฐ หรือกลุ่มการเมือง กลุ่มก่อการร้ายใด ๆ หรืออาจมีรัฐ กลุ่มการเมือง หรือกลุ่มก่อการร้ายคอยสนับสนุนรู้เห็น หรือเป็นการกระทำในลักษณะเครือข่ายก็ได้ โดยใช้อาวุธตามแบบอาวุธทำลายล้างสูง หรืออาวุธรูปแบบใหม่ โดยที่เหยื่อของการก่อเหตุมักไม่ใช่ เป้าหมายโดยตรงของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ก่อเหตุ และเมื่อเกิดขึ้นแล้ว จะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติ พันธกรณีระหว่างประเทศ นโยบายของชาติ ทั้งด้านการเมือง และการป้องกันประเทศ การเศรษฐกิจและสังคมจิตวิทยา ชื่อเสียงและเกียรติภูมิของชาติ นอกจากนี้ ยังรวมถึง การก่อเหตุโดยลัทธิพิสูจน์ที่อ้างว่ามีแรงบันดาลใจจากกลุ่มก่อการร้าย หรือได้รับการบ่มเพาะแนวคิด การก่อการร้ายหรือแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง

จากคำนิยามขององค์กรในระดับสากลและประเทศต่าง ๆ ทำให้เห็นว่า ยังไม่มีการให้คำนิยามของการก่อการร้ายที่เป็นคำนิยามร่วมกันได้ รวมทั้งการให้คำนิยาม ของประเทศไทยด้วยเช่นกัน โดยจะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดรูปแบบของการกระทำที่เป็นการ ก่อการร้ายในบริบทของแต่ละที่ ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นการให้คำจำกัดความ ที่ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละยุคสมัย การให้คำจำกัดความหรือนิยามตัวเองของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เช่น กลุ่ม Lehi หรือที่รู้จักกันในอีกชื่อว่า แก๊งสเตอร์น ตามชื่อของผู้ก่อตั้ง Avraham Stern เป็นกลุ่มก่อการร้ายในปาเลสไตน์ในยุค ค.ศ. 1940 ที่แม้จะใช้กลยุทธ์และรูปแบบการก่อเหตุเช่น การก่อการร้ายแต่กลุ่มเองไม่นิยามตนเองว่าเป็นกลุ่มก่อการร้ายแต่เรียกว่า “นักสู้เพื่อเสรีภาพ” (freedom fighter) หรือ Carlos Marighela นักปฏิวัติชาวบราซิลที่ไม่เคยนิยามตัวเองว่าเป็น

ผู้ก่อการร้าย แต่จะเรียกการกระทำของตัวเองว่าเป็นการสู้รบแบบกองโจร (urban guerrilla)³² เป็นต้น ซึ่งนี่ก็หมายถึงว่า ผู้ก่อการร้ายในมุมมองของคน ๆ หนึ่ง อาจเป็นนักต่อสู้เพื่อเสรีภาพ หรือเป็นสิ่งอื่นในสายตาของอีกคนหนึ่งได้ หรือกลุ่มก่อการร้ายในสายตาของรัฐหนึ่ง อาจไม่ใช่การก่อการร้ายในมุมมองของอีกรัฐหนึ่ง เช่นเดียวกับสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ที่รัฐบาลไทยยังไม่เสนอให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกลุ่มก่อการร้ายสากล โดยเรียกว่า กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ หรือ กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (ผกร.)³³ ในขณะที่มุมมองของผู้จัดทำดัชนีการก่อการร้ายทั่วโลก หรือ Global Terrorism Index : GTI ปี 2565 โดยสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ (IEP) กลับจัดให้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการก่อการร้ายเป็นอันดับที่ 22 จาก 163 ประเทศทั่วโลก

นอกจากนี้ ยังมีคำที่สื่อความหมายที่คล้ายกัน เช่น การก่อความไม่สงบ (Insurgency) ที่ถึงแม้จะมีลักษณะเดียวกับการก่อการร้าย แต่โดยความหมายแล้วมีระดับความรุนแรงน้อยกว่า สำหรับจุดมุ่งหมายโดยรวมนั้นยังคงเดิม คือ ต้องการล้มล้างอำนาจรัฐที่มีอยู่เดิม การไม่ยอมรับการปกครองโดยรัฐบาล แต่เพียงการก่อความไม่สงบอยู่ในช่วงของความขัดแย้งระดับต่ำ³⁴ อีกทั้งยังมีคำว่า การก่อกวน (riot) การก่อวินาศกรรม (sabotage) และสงครามกองโจร (guerrilla warfare) ที่ยังสามารถสร้างความสับสนเรื่องความเหมือนและความแตกต่างกับการก่อการร้าย โดยความแตกต่างระหว่างการก่อการร้ายกับการก่อกวนคือการก่อการร้ายไม่สนใจถึงการสูญเสียของผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง กล่าวคือ สำหรับการก่อการร้ายนั้น ประชาชนผู้บริสุทธิ์สามารถตกเป็นเหยื่อได้โดยง่าย และมีเป้าหมายที่จะสร้างความหวาดกลัวต่อผู้คนในวงกว้าง และการก่อการร้ายแตกต่างจากการทำสงครามกองโจรที่การก่อการร้ายไม่ได้มีกฎหรือหลักในการทำสงคราม เป็นต้น รวมไปถึงคำนิยามของคำว่า การก่อการร้ายที่มักถูกตีความในด้านลบจึงมีความซับซ้อนและยากที่จะหาคำจำกัดความที่เป็นสากล โดยเฉพาะการที่ภาษามักถูกใช้เพื่อรับสนองเป้าหมายทางการเมืองของผู้มีอำนาจผูกขาดการนิยามความหมายในการรับรู้ของผู้คนในสังคมวงกว้าง ซึ่งจากคำนิยามที่ยกมาข้างต้นนั้น อาจกล่าวได้ว่าการก่อการร้ายเป็นรูปแบบหนึ่งของการสร้างความรุนแรงโดยมีเป้าหมายทางการเมือง และแม้จะมีความคล้ายกับการก่อความรุนแรงรูปแบบอื่น ๆ แต่ก็มี ความต่างกันในบางจุด

³² Bruce Hoffman. (2017). *Inside Terrorism*. Columbia University Press, p21.

³³ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.). *ยุทธศาสตร์ข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2564*. (ม.ป.ท.). <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>

³⁴ นัทธมน เพชรกล้า. (2564). *การรับมือของภาครัฐกับการก่อการร้ายทางไซเบอร์ในประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทระดับบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย], หน้า 13

ยิ่งไปกว่านั้น การก่อการร้ายที่ปรากฏขึ้นใหม่ในปัจจุบันที่จะมองข้ามไม่ได้เลย คือการก่อการร้ายทางไซเบอร์ (cyber terrorism) ซึ่งเป็นวิวัฒนาการที่ต่อยอดจากการก่อการร้าย โดยใช้ระบบและเครือข่ายคอมพิวเตอร์อยู่ภายในพื้นที่ไซเบอร์ (cyberspace) ทั้งนี้ ในเรื่องของคำนิยาม ก็ยังมีข้อถกเถียงทางด้านวิชาการที่ยังไม่สามารถสรุปได้เช่นเดียวกัน โดยได้มีนักวิชาการและหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ จำนวนมาก พยายามให้คำจำกัดความของการก่อการร้ายไซเบอร์นี้ อาทิ คำนิยามที่ปรากฏในดัชนีนิพนธ์ เรื่อง การรับมือของภาครัฐกับการก่อการร้ายทางไซเบอร์ในประเทศไทย ของ นัทรพน เพชรกล้า ที่ได้ยกคำจำกัดความของนักวิชาการอย่าง Dorothy E. Denning ที่ให้ความหมายของการก่อการร้ายไซเบอร์ว่าเป็น การใช้คอมพิวเตอร์เป็นทั้งเครื่องมือและเป้าหมายในการก่อการร้าย โดยมีการเตรียมตัวและมีผลประโยชน์ทางการเมืองเป็นแรงกระตุ้นในการโจมตีระบบ ขโมย บิดเบือน ข้อมูล หรือทำลาย ในระบบคอมพิวเตอร์ ที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม มีการโต้แย้งว่าการก่อการร้ายไซเบอร์นั้นเป็นการทำลายระบบคอมพิวเตอร์อย่างรุนแรงประเภทหนึ่ง ที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนประเทศ ขณะที่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายไซเบอร์ ของ FBI ระบุว่า การก่อการร้ายเป็นการก่ออาชญากรรมประเภทหนึ่งที่ใช้คอมพิวเตอร์และความสามารถทางการสื่อสารเทคโนโลยีเป็นตัวบ่อนทำลายก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรง เกิดความขัดข้องในการบริหารงานระดับประเทศ เพื่อจุดประสงค์ที่จะสร้างความกลัว ความรู้สึกสับสนและไม่ปลอดภัยกับประชาชน โดยการขู่บังคับนี้มีเป้าหมายให้รัฐบาลยอมกระทำตามข้อตกลงทางการเมืองที่กลุ่มตนยื่นเสนอให้ ทั้งนี้ อาจจะเป็นในเรื่องของการเมือง สังคม และอุดมการณ์ของแต่ละกลุ่มนั้น ขณะที่ การใช้ช่องทางทางอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างโฆษณาชวนเชื่อให้กับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอื่น ๆ มีความเลื่อมใสและมีความเชื่อเดียวกันกับสิ่งที่กลุ่มผู้ก่อการร้ายต้องการก็ถือว่าเป็นการก่อการร้ายทางไซเบอร์ด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ทั้งนั้น ในความเป็นจริงแล้วการให้คำนิยามการก่อการร้ายที่ถูกนำไปใช้ในแวดวงวิชาการและในระดับสากล จะเห็นได้ว่าเป็นการให้คำนิยามโดยฝ่ายผู้ได้รับผลกระทบ และการให้คำนิยามการก่อการร้ายนั้นขึ้นอยู่กับผลประโยชน์หรือผลกระทบต่อผู้ให้คำนิยามนั้น ๆ เป็นสำคัญ อาทิ การที่สหรัฐฯ กำหนดให้ al-Qaeda เป็นกลุ่มก่อการร้ายสากลที่เป็นภัยคุกคามอย่างสูงต่อสหรัฐฯ ขณะที่ในมุมมองของ บินลาดีน ผู้นำกลุ่ม al-Qaeda กลับมีมุมมองที่ต่างออกไป โดยให้มุมมองว่า หากการตอบโต้สหรัฐฯ (ในเหตุการณ์ 9/11) จากการรุกรานพี่น้องชาวมุสลิมในปาเลสไตน์เป็นการก่อการร้าย ถ้าเช่นนั้นตนเองก็คงจะเป็นผู้ก่อการร้าย แสดงให้เห็นว่า แม้ผู้นำกลุ่ม al-Qaeda จะไม่ปฏิเสธว่ากลุ่ม al-Qaeda ไม่ใช่กลุ่มก่อการร้าย แต่มุมมองดังกล่าวก็สะท้อนถึงการแบ่งรับแบ่งสู้ การถูกตีตราในการเป็นผู้ก่อการร้ายของบิน ลาดีน

สรุปการทบทวนวรรณกรรมจากคำนิยามคำว่าการก่อการร้าย

แม้ว่าการให้คำนิยามคำว่าการก่อการร้ายจะเป็นไปตามความเข้าใจ ประสบการณ์ และการตีความของผู้ให้คำนิยาม แต่คำนิยามเหล่านั้นมีจุดร่วมกันหลัก ๆ อยู่ 4 ประการ คือ³⁵ 1) มุ่งสร้างความหวาดกลัวในวงกว้าง 2) เพื่อเน้นย้ำวัตถุประสงค์ของการก่อเหตุ 3) สร้างอำนาจในการต่อรองด้วยความรุนแรงเพื่อบังคับให้รัฐกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง และ 4) มีความเกี่ยวข้องกับบริบททางการเมือง ศาสนา อุดมการณ์ และสิ่งที่มีความเหมือนกันคือการให้นิยามคำว่าการก่อการร้ายนั้นก็คือการให้คำนิยามต่อการกระทำที่เป็นไปในทางลบไม่ว่าจะพิจารณาจากรูปแบบ เจตนา หรือ เป้าประสงค์ ต่างก็นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นการก่อความรุนแรงซึ่งสร้างความหวาดกลัวต่อประชาชนและสร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินไม่มากนัก

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากผู้หญิงและผู้ชายในการศึกษานี้ถูกแบ่งออกตามเพศสภาพซึ่งเป็นความแตกต่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ก่อการร้ายชายและหญิงมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ทั้งนั้น ทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อทำการศึกษา บางทฤษฎีสามารถใช้ได้อย่างเป็นสากลกับทุกเพศ อาทิ ทฤษฎีความขัดแย้ง และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ขณะที่ ทฤษฎีสตรีนิยม และทฤษฎีอัตลักษณ์ถูกนำมาใช้เพื่อศึกษาเฉพาะผู้หญิงในการศึกษานี้ ด้วยนอกจากความแตกต่างทางเพศสภาพแล้วผู้ก่อการร้ายหญิงและชายยังมีความแตกต่างกันในมิติทางสังคมที่ผู้หญิงถูกรอบและจำกัดบทบาททำให้เกิดความแตกต่างกับผู้ชายในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงส่วนสำคัญที่เป็นองค์ประกอบหลักในการศึกษา ได้แก่ มูลเหตุจูงใจ บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย ตลอดจนแนวทางในการแก้ไขปัญหา ที่ก็จะมีส่วนที่มีความแตกต่างกันไปด้วย

ด้วยเหตุนี้ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย การก่อการร้ายโดยผู้หญิง และการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่นำมาใช้ในการศึกษานี้ จึงประกอบด้วย

2.2.1 ทฤษฎีทางปรัชญาว่าด้วยศาสนา

ความเชื่อมโยงระหว่างการก่อการร้ายและศาสนาเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาแล้วกว่า 2,000 ปี³⁶ โดยในงานวิจัยของ สุรชาติ บำรุงสุข³⁷ ได้มีการแบ่งประวัติศาสตร์ของการก่อ

³⁵ Ibid.

³⁶ David C. Rappoport. (1984). Fear and Trembling: Terrorism in Three Religious Traditions. American Political Science Review, 78(3). 668-672 อ้างถึงใน สุรชาติ บำรุงสุข. (2563). *เมือง การก่อการร้าย และการข่าวกรอง*. สแควร์ปริ้นท์ 93. หน้า 16.

³⁷ สุรชาติ บำรุงสุข, ฉัตรพงศ์ ฉัตราคม, สัญญา ทองบุศย์, กุลนันทน์ คันธิก และ ศิบัติ นพประเสริฐ. (2563). *ความรุนแรงร่วมสมัยในสังคมไทย: การก่อการร้าย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

การร้ายออกเป็นช่วงเวลาต่าง ๆ 4 ช่วง โดยในแต่ละช่วงมีมิติศาสนาเป็นปัจจัยที่กลุ่มก่อการร้ายใช้ในการขับเคลื่อนการปฏิบัติการของกลุ่ม ขอกกล่าวโดยสังเขปดังต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 ศตวรรษที่ 1 – 14 โดยการก่อการร้ายหรือความรุนแรงที่ปรากฏขึ้นในช่วงนี้เป็นผลมาจากประเด็นทางศาสนา โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 11 ประเด็นทางศาสนากลายเป็นปัจจัยสำคัญ ที่นำไปสู่การก่อการร้ายมากยิ่งขึ้น อาทิ กลุ่มมุสลิมชีอะห์ ชื่อว่า นิซอรี อิสมาลิส (Nizari Ismalis) ซึ่งเคลื่อนไหวยู่ในภูมิภาคตะวันออกกลาง (ประเทศอิรักและซีเรียในปัจจุบัน) ที่ปฏิบัติการสังหารนักการเมืองหรือผู้นำทางศาสนาที่ทางกลุ่มเชื่อว่าไม่ได้ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด³⁸ รวมทั้ง เป็นช่วงที่เกิดสงครามครูเสด ซึ่งเป็นสงครามทางศาสนาแห่งมวลมนุษยชาติระหว่างชาวมุสลิมและชาวคริสต์ในช่วงศตวรรษที่ 11 – 13

ส่วนในช่วงที่ 2 ศตวรรษที่ 14 – 18 ช่วงที่ 3 ศตวรรษที่ 19 และ ช่วงที่ 4 ศตวรรษที่ 20 ศาสนายังเป็นปัจจัยให้เกิดการก่อการร้าย ประกอบกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ การใช้อำนาจรัฐคุกคามรัฐหรือพื้นที่อื่น รวมทั้ง การพัฒนาเป็นรัฐสมัยใหม่อันมีผลจากการปฏิวัติฝรั่งเศส และการเกิดสงครามโลก ทำให้รูปแบบการก่อการร้ายเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยมีความรุนแรง และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ศาสนายังคงถูกดึงเข้าไปมีส่วนในการเป็นชนวนความขัดแย้งเรื่อยมา ขึ้นอยู่กับกระแสของกลุ่มก่อการร้ายว่าจะชูอุดมการณ์หรือแนวคิดใดเพื่อเป็นธงในการขับเคลื่อนสมาชิกและปฏิบัติการของกลุ่ม

กลุ่มก่อการร้ายถูกจำแนกไว้หลายลักษณะ อย่างเช่น กลุ่มก่อการร้ายด้านชาติพันธุ์และกลุ่มแบ่งแยกดินแดน (ethno – nationalist and separatist terrorism) กลุ่มก่อการร้ายฝ่ายซ้าย (left-wing terrorism) กลุ่มก่อการร้ายฝ่ายขวา (right-wing terrorism) กลุ่มก่อการร้ายที่มีวัตถุประสงค์อันใดอันหนึ่ง (single-issue terrorism) และกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนา (religious terrorism) หรือนักวิชาการอย่าง Paul Willkinson³⁹ ได้แบ่งประเภทการก่อการร้าย เช่น การก่อการร้ายทางอาญา (criminal) การก่อการร้ายเชิงอุดมการณ์ (Ideological) การก่อการร้ายเชิงชาตินิยม (nationalistic) และการก่อการร้ายที่รัฐให้การสนับสนุน (state-sponsored) อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าโลกให้มุมมองการก่อการร้ายไปที่ประเด็นทางศาสนามากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่เหตุการณ์ 9/11

³⁸ สุรชาติ บำรุงสุข. (2551). *ความมั่นคงศึกษา : การก่อการร้าย & การก่อความไม่สงบร่วมสมัย*. ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 31. อ้างถึงใน สุรชาติ บำรุงสุข. (2563). *เมือง การก่อการร้าย และการข่าวกรอง*. สแควร์ปริ้นซ์ 93, หน้า 16-17.

³⁹ วุฒิกรณ์ ชูวัฒนารักษ์. (2549). *การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในหลังยุคสงครามเย็น: วิเคราะห์แนวคิด “การก่อการร้าย” และขบวนการก่อการร้ายในไทยและฟิลิปปินส์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทระดับบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย], หน้า 83-84.

ซึ่งเป็นการโจมตีผลประโยชน์ของสหรัฐฯ โดยกลุ่ม al-Qaeda เป็นต้นมา ซึ่งจากเหตุการณ์ในครั้งนั้น ไม่ใช่เพียงประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู บุช ที่ประกาศสงครามต่อต้านการก่อการร้ายต่อกลุ่ม al-Qaeda เท่านั้น บิน ลาดิน ก็ประกาศสงครามต่อสหรัฐฯ เช่นเดียวกัน ทันทีหลังจากที่สหรัฐฯ ตอบโต้ เหตุการณ์ 9/11 ด้วยการเริ่มโจมตีทางอากาศในอัฟกานิสถาน เมื่อ 7 ตุลาคม ค.ศ. 2001 และในคำ ประกาศต่อผู้กลับสหรัฐฯ ของ บิน ลาดิน ก็แสดงให้เห็นถึงมิติความเชื่อทางศาสนาอย่างชัดเจน ดังที่ ได้กล่าวไว้ว่า “Praise be to God and we beseech him for help and forgiveness”⁴⁰ ทฤษฎีทาง ปรัชญาว่าด้วยศาสนาจึงสามารถที่จะอธิบายปรากฏการณ์ของการก่อการร้ายในปัจจุบันได้ดี เนื่องจากการตีความคำสอนทางศาสนาไปในแนวทางการต่อสู้ (militant interpretation) รวมทั้ง การมีความ เชื่อที่ว่าพระเจ้ายอมรับการกระทำและมีบัญชาให้พวกตนกระทำหากเป็นการต่อสู้จากการรุกรานของ ศัตรูหรือเพื่อปกป้องดินแดนอิสลาม ซึ่งถือได้ว่าปัจจัยเหล่านี้ เป็นแกนกลางของตรรกะเบื้องหลังการ ก่อการร้ายที่ยึดศาสนาเป็นต้นเหตุแห่งอุดมการณ์ในการรวมกลุ่มก่อตั้งกลุ่มก่อการร้ายขึ้น

โดยศาสนาเองมักจะมีคำอธิบายว่า ภายใต้การสร้างสรรค์และดูแลการปกครอง ของพระเจ้านั้น สิ่งชั่วร้ายเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งเป็นการทดสอบศรัทธาของผู้นับถือศาสนา และเป็นผล มาจากการตัดสินใจอิสระของมนุษย์ (free will) อันเป็นเครื่องมือที่สอนให้มนุษย์รู้ว่าอะไรผิด อะไรถูก และเป็นส่วนหนึ่งของแผนการของพระเจ้า จากคำอธิบายนี้ ทำให้ผู้ก่อการร้ายมักจะใช้เป็นเครื่องมือ ในการอธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อพยายามสร้างความชอบธรรมให้กับการกระทำของตน อาทิ ความชอบธรรมในการก่อเหตุระเบิดฆ่าตัวตายโจมตีฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นการกระทำที่ชอบธรรม เนื่องจากเป็นการกระทำเพื่อปกป้องศาสนาของผูุ้ทิศตน (martyr) หรือที่เรียกว่า “ชะฮีด” และ กลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาจึงมักนิยมใช้ห้วงเวลาการไว้อาลัยหรือวันสำคัญของกลุ่ม เช่น วันครบรอบ การเสียชีวิตของผูุ้ทิศตนเพื่อชักจูง (recruit) ผู้ที่มีความเชื่อให้เข้าร่วมขบวนการ หลังจากการชักจูงแล้ว ก็จะไปศึกษาอบรม (reeducation) เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับความดีและความชั่วทั้งหมด ส่วนสิ่งใดก็ตามที่สนับสนุนการต่อสู้สูงสุดต่อศัตรู (รวมถึงการสังหารผู้บริสุทธิ์) จะถือว่าเป็นความดี ด้วยเหตุนี้ ความเป็นผูุ้ทิศตน (martyrdom) จึงมิได้เป็นแค่เครื่องมือสำคัญในการโฆษณาชวนเชื่อ และชักจูงผู้เข้าร่วมขบวนการใหม่ ๆ เท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นฐานทั้งหมดของความเชื่อของกลุ่มหรือ อาจเรียกว่ากระบวนการในการทำให้เป็นวีรบุรุษ/สตรีผู้ อุทิศ (process of metrology)⁴¹

ในระยะหลัง กลุ่มก่อการร้ายได้หันมาใช้ประเด็นทางศาสนาเป็นเครื่องมือ ในการเผยแพร่และชักนำไปสู่การก่อเหตุรุนแรงมากขึ้น จนเริ่มกลายเป็นกระแสหลักในหลายกลุ่ม

⁴⁰Bruce Hoffman. (2017). *Inside Terrorism*. Columbia University Press, p83.

⁴¹อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนท์. (2560). *ปัญหารัฐอิสลาม (Islamic State) ในตะวันออกกลาง: บทเรียนสำหรับภูมิภาค เอเชีย* [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, หน้า 10.

ในหลายประเทศ ดังเช่นที่อุซมะห์ บิน ลาเต็น ผู้นำกลุ่ม al-Qaeda ได้ให้สัมภาษณ์ เมื่อตุลาคม ค.ศ. 2001 ว่าการต่อสู้ของกลุ่ม al-Qaeda ไม่ใช่การต่อสู้กับสหรัฐฯ แต่เป็นการต่อสู้กับสิ่งชั่วร้าย⁴² หรือในเหตุการณ์ระเบิดไนต์คลับสองแห่งในย่านบันเทิงกูตา บนเกาะบาห์ลี เมื่อปี ค.ศ. 2002 นายอาลี อิมรอน สมาชิกกลุ่ม Ji ผู้ร่วมก่อเหตุวางระเบิดซึ่งปัจจุบันต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต บอกว่า “ที่เราเลือกโจมตีเกาะบาห์ลี เพราะมีชาวอเมริกันและชาติพันธมิตรมาเกี่ยวข้องกันมาก มันเป็นส่วนหนึ่งของการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ หรือ ญิฮาด เพื่อปกป้องอัฟกานิสถานจากการคุกคามของอเมริกา”⁴³ หรือแม้แต่การก่อการร้ายโดยปัจเจกอย่าง Yigal Amir ชาวอียิว หัวรุนแรงที่ลอบสังหาร นายกรัฐมนตรี Yitzhak Rabin ของอิสราเอลในปี 1995 โดยได้ให้การต่อตำรวจว่าเขาทำไปตามคำสั่งของพระเจ้า นอกจากนี้ยังปรากฏเหตุการณ์รุนแรงอีกหลายครั้งที่เชื่อว่า มาจากความเชื่อทางศาสนาที่ถูกบ่มเพาะมา เช่น การสังหารหมู่ที่วัด Hatshepsut ในเมืองลักซอร์ ประเทศอียิปต์ เมื่อพฤศจิกายน ค.ศ. 1997 โดยกลุ่ม Gamat al-Islamiya เหตุระเบิดรถไฟโดยสารในกรุงมาดริด สเปน เมื่อมีนาคม ค.ศ. 2004 เหตุระเบิดในงานวิ่งมาราธอนที่เมืองบอสตัน สหรัฐฯ เมื่อเมษายน ค.ศ. 2013 การกราดยิงในสำนักงานของชาร์ลี เฮบโด ซึ่งเป็นผู้ผลิตหนังสือพิมพ์ล้อเลียนและเสียดสีของฝรั่งเศส เมื่อมกราคม ค.ศ. 2015 และเหตุระเบิดพลีชีพบริเวณเคาน์เตอร์เช็คอินของสายการบินอเมริกันแอร์ไลน์ ในสนามบินกรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม เมื่อมีนาคม ค.ศ. 2016 และอีกหลายเหตุการณ์สำคัญที่ก่อเหตุโดยกลุ่มก่อการร้าย ISที่อ้างว่าในปี ค.ศ. 2015 เพียงปีเดียว กลุ่มตนได้สังหารผู้คนในศาสนาและนิกายต่าง ๆ ไปมากกว่า 6,000 ชีวิต เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แนวโน้มในปัจจุบัน ในโลกตะวันตก มีมุมมองว่าการก่อการร้ายที่มีแรงจูงใจทางการเมืองแซงหน้าการก่อการร้ายที่มีแรงจูงใจทางศาสนา ซึ่งลดลงถึง 82% โดยการโจมตีด้วยเหตุผลทางการเมืองมีมากกว่าการโจมตีด้วยเหตุผลทางศาสนาถึง 5 เท่า⁴⁴

เทคโนโลยีเป็นอีกปัจจัยหลักที่ทำให้การเผยแพร่ข้อมูล การโฆษณาชวนเชื่อ การสร้างข่าวปลอม (fake news) รวมไปถึงการบิดเบือนหลักศาสนาผ่านช่องทางออนไลน์ได้สะดวก รวดเร็ว และแพร่หลายมากยิ่งขึ้น จนนับว่าเป็นวิวัฒนาการของการก่อการร้ายแห่งยุคศตวรรษที่ 21 ที่จะก่อสงครามโดยดำเนินกลยุทธ์ผ่านสมรภูมิบนโลกออนไลน์ ซึ่งความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี

⁴² สุสุชาติ บำรุงสุข. (2551). การก่อความไม่สงบร่วมสมัย. *จุลสารความมั่นคงศึกษา*, (39), หน้า 13.

⁴³ บีบีซีไทย. (2564, 29 สิงหาคม). *ผู้นำกลุ่มก่อการร้ายเจไอ “ฮัมบาลี” เตรียมขึ้นศาลทหารสหรัฐฯ เป็นครั้งแรกในวันจันทร์นี้*. <https://www.bbc.com/thai/international-58371739>

⁴⁴ ดัชนีการก่อการร้ายทั่วโลก (Global Terrorism Index: GTI) ประจำปี 2565

จะเป็นการสร้างรายได้เปรียบของแต่ละฝ่าย จากการศึกษาในบทความของพิศาล อมรรัตนภาพ⁴⁵ พบว่ากลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาอย่าง IS ประสบความสำเร็จในการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อขยายอิทธิพล และใช้ระดมพลกลุ่มผู้สนับสนุนจากต่างประเทศ (Foreign Terrorist Fighters :FTFs) ได้จำนวนมากกว่าร้อยละ 41 ของสมาชิกกลุ่ม โดยได้รับข้อมูลข่าวสารมาจากทางสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ Facebook, Youtube Telegram และ Ask.fm

ผู้หญิงจำนวนมากถูกชักชวนให้เข้าไปมีส่วนร่วมกับการก่อการร้าย โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงที่อยู่ในประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามอย่างเคร่งครัด หรือผู้หญิงที่มีความเคร่งครัดในการนับถือศาสนา อย่างเช่นผู้หญิงชาวเซเชนที่ถูกหลอหลอมให้เข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายและก่อเหตุที่มีความร้ายแรงเพื่อตอบโต้จากการรุกรานและพยายามกลืนศาสนาอิสลามของรัสเซีย อย่างเช่นการก่อเหตุระเบิดพลีชีพของผู้หญิงชาวเซเชน 2 คนที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองของรัสเซีย และเหตุการณ์จับตัวประกันที่โรงละครดูรอฟก้า ในกรุงมอสโก เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม ค.ศ. 2002 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ผู้ก่อการร้ายชาวเซเชนได้เข้าจับตัวผู้ชมและนักแสดงรวมทั้งเจ้าหน้าที่เป็นตัวประกันจำนวน 750 คน โดยผู้ก่อการร้ายมีจำนวน 40 – 50 คน ซึ่งในจำนวนนี้ 30 คน เป็นผู้หญิงที่ผูกกระเปาะไว้กับลำตัว หรือที่เรียกกันว่า มีระเบิดแม่หม้ายดำ (black widow bombers) หรือ Rajaa Al-Halabi ผู้นำกลุ่มผู้หญิงของ Hamas ที่กล่าวว่าสมาชิกผู้หญิงเหล่านี้ยอมตายเพื่อจะได้ไปพบกับพระเจ้าเป็นเจ้า รวมถึงเด็ก ๆ ก็ถูกเลี้ยงดูในวัฒนธรรมศาสนาแบบนี้ทำให้ทุกคนโตมาอยากเป็นผู้อุทิศตน และผู้หญิงยังปฏิบัติกร่วมรบในหลายสถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาทิ การปฏิวัติอิหร่าน ในปี ค.ศ. 1979 การลุกฮือ (Intifada) ครั้งที่ 1 และ 2 ของชาวปาเลสไตน์ หรือแม้แต่การมีส่วนร่วมกับกลุ่มที่มีความเชื่อมโยงกับศาสนาต่าง ๆ เช่น กลุ่มชาวยิวหัวรุนแรงที่ต้องต่อสู้กับฝ่ายอาหรับ นักรบชาวซิกข์ กลุ่มชาวอเมริกันคริสเตียนขวาจัด นอกจากนี้ ผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนา อาทิ สมาชิกผู้หญิงในกลุ่ม al-Qaeda ยังสามารถบ่มเพาะแนวความคิดหัวรุนแรงและจัดหานักบวชได้อีกด้วย

มุมมองเรื่องศาสนาถูกนำมาเป็นประเด็นชี้้นำในการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่นเดียวกับการก่อเหตุรุนแรงของกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนา (religious terrorism) อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม IS, Hamas หรือ al-Qaeda เป็นต้น ทั้งนี้ กลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่าง BRN มีความแตกต่างจากกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาอื่นที่ต้องการใช้ความรุนแรงเพื่อบรรลุหรือเสริมสร้างสิ่งที่ตนเห็นว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่พระเจ้าเป็นเจ้ามีบัญชาหรือศาสนาคำที่ตนเองนับถือสั่งสอนไว้ แต่ประเด็นศาสนาเป็นเพียงส่วนประกอบหนึ่งที่กลุ่ม BRN ในจังหวัดชายแดน-

⁴⁵ พิศาล อมรรัตนภาพ. (ม.ป.ป.). การปฏิวัติในกิจการทหาร : การรับมือการก่อการร้ายบนโลกไซเบอร์.

ภาคใต้ นำมาใช้ในการอบรมสั่งสอน ชักชวน และบ่มเพาะสมาชิก อาทิ การใช้ศาสนาในการเชื่อมโยงความคิดในการต่อสู้ร่วมกัน โดยถือว่าชาวมุสลิมเป็นพี่น้องกัน (muslim brotherhood) และใช้บุคลากร และสถานที่ทางศาสนาเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่แนวความคิดรุนแรง⁴⁶ ศาสนาจึงกลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่กลุ่มมุ่งหวังจะนำไปสู่การสถาปนาอำนาจรัฐ (ปัตตานี) ขึ้นมาใหม่⁴⁷ ทั้งนี้ ยังมีอีกหลากหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมชาติพันธุ์ การเมืองการปกครอง แม้กระทั่งปัญหาทางเศรษฐกิจ และปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่ประกอบรวมกันเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขณะที่ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนมากมีความเคร่งครัดในการนับถือศาสนาเช่นเดียวกับผู้ชาย เพราะนอกเหนือจากความศรัทธาส่วนบุคคลแล้ว วัตรปฏิบัติทางศาสนาที่เคร่งครัดช่วยให้ผู้หญิงหลายคนมีสถานะและบทบาทสำคัญในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในสังคมรอบตัว รวมทั้ง มีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น⁴⁸ ทั้งนี้ วัตรปฏิบัติทางศาสนาของผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีรูปแบบที่หลากหลายไม่เพียงการเรียนศาสนาเท่านั้น ยังรวมถึงบทบาทการฟื้นฟูและสืบทอดศาสนา รวมทั้ง บทบาทกันครัวในกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ศาสนาจึงมีอิทธิพลสำคัญในการดำเนินชีวิตซึ่งอาจส่งผลถึงความคิด ความเชื่อ ในการตกลงใจกระทำการใด ๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบที่มียุทธศาสตร์ในการใช้หลักศาสนาในการชักชวนคนเข้าร่วมขบวนการ และให้ยึดมั่นในอุดมการณ์เดียวกัน

อย่างไรก็ดี ศาสนาทุกศาสนาล้วนบัญญัติคำสอนอันมุ่งหวังให้คนทุกคนเป็นคนดี ทั้งนี้ การที่กลุ่มก่อการร้ายหรือกลุ่มก่อความไม่สงบต่าง ๆ นำคำสอนในศาสนาไปใช้แสวงประโยชน์ในการบ่มเพาะแนวความคิดรุนแรง ชักชวน จัดหา หรือปลุกฝังสมาชิกให้เชื่อมั่นตามอุดมการณ์ของกลุ่มนั้น มักจะนำศาสนามาเป็นเครื่องมือโดยการบิดเบือนคำสอนทำให้ศาสนาถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด ไม่ตรงกับเจตนารมณ์คำสอนที่มุ่งหวังให้คนทุกคนเป็นคนดี อย่างเช่น การ “ญีฮาด” คำนี้เป็นคำที่ถูกดึงไปใช้เป็นเครื่องมือของกลุ่มก่อการร้ายหลายกลุ่มในต่างประเทศ ทั้งในทางที่ถูกและทางที่ผิด ซึ่งจริง ๆ แล้วศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาแห่งความสันติและไม่ได้ส่งเสริมการใช้ความรุนแรงเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูป รวมทั้งไม่ได้สนับสนุนการก่อการร้าย

⁴⁶ สุรชาติ บำรุงสุข. (2551). การก่อความไม่สงบร่วมสมัย. *จุลสารความมั่นคงศึกษา*, (39), หน้า 34.

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 35

⁴⁸ ชลิตา บัณฑุงศ์. (2560). ชีวิตทางศาสนา กับสถานภาพและบทบาทของ “ผู้หญิงกำบัง” ในหมู่บ้านมลายูมุสลิมชายแดนใต้. *วารสารธรรมศาสตร์*, 36(3), หน้า 223.

ซึ่งการก่อการร้ายเรียกว่า พะชาด เป็นการก่อความเสียหาย⁴⁹ ขณะที่ ฎีฮาด นั้น มีความหมายในหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้กับจิตใจตนเอง การต่อสู้กับความยากลำบาก หรือการต่อสู้เพื่อศาสนาซึ่งคือการพยายามในการเผยแพร่คำสอนศาสนา คำว่า ฎีฮาด จึงไม่ได้จำเป็นต้องหมายถึงการจับอาวุธเพื่อต่อสู้กับความอธรรมหรือผู้ที่ละเมิดต่อศาสนาเท่านั้น ดังนั้น การตีความหมายของคำว่า ฎีฮาด ขึ้นอยู่กับผู้ส่งสารเป็นสำคัญว่ามีวัตถุประสงค์ใดหรือมุ่งหวังสิ่งใดจากผู้รับสาร ซึ่งหากผู้รับสารขาดความเข้าใจหรือถูกปลุกฝังในทางที่ผิดแล้วนั้น ศาสนาก็จะกลายเป็นเครื่องมือที่ถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดที่ทำให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

2.2.2 แนวคิดการฆ่าตัวตาย (suicide) ของ Emile Durkheim

Durkheim อธิบายว่า การที่แต่ละกลุ่มมีอัตราการฆ่าตัวตายที่แตกต่างกันเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบทางสังคม (social organization) ของกลุ่ม ซึ่งอาจจะมีความสามารถปกป้องหรือต้องเผชิญกับความล้มเหลวในการเหนี่ยวรั้งไม่ให้สมาชิกกระทำการฆ่าตัวตาย เดอร์ไคม์กล่าวว่า สาเหตุที่นำไปสู่การฆ่าตัวตายของปัจเจกบุคคลมีความหลากหลาย เช่น ความยากลำบากทางเศรษฐกิจ การสูญเสียเกี่ยวกับความรัก ความล้มเหลว และความเจ็บป่วย เป็นต้น แต่สาเหตุเหล่านี้ไม่สามารถใช้อธิบายได้ว่า เพราะเหตุใดอัตราการฆ่าตัวตายของคนบางกลุ่มจึงมีแนวโน้มที่จะสูงกว่าคนกลุ่มอื่น นอกจากนั้น ระดับของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (integration) ของกลุ่มจะมีความสัมพันธ์กับการนำไปสู่การฆ่าตัวตาย⁵⁰ กล่าวคือ ระดับความสัมพันธ์หรือบูรณาการทางสังคมแบบแนบแน่น และแบบผิวเผินต่างก็สามารถนำไปสู่การฆ่าตัวตายได้ทั้งสิ้น

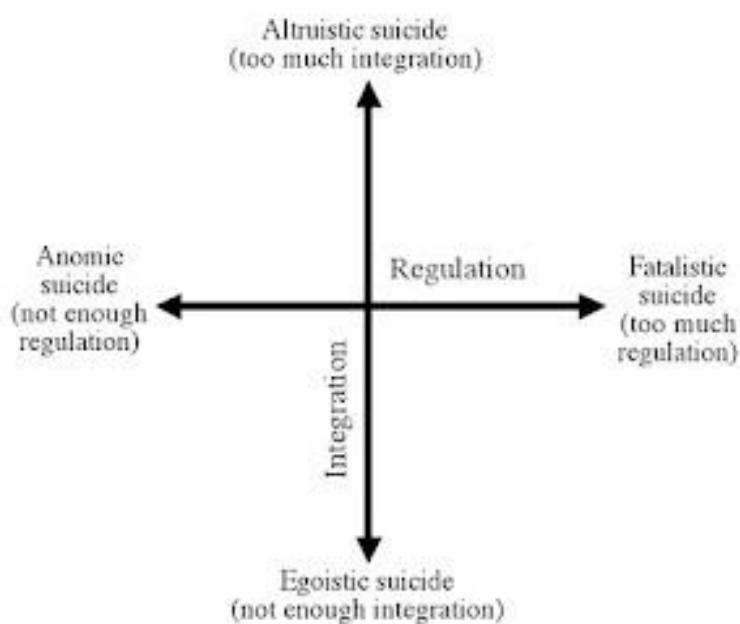
เดอร์ไคม์ ให้ความสำคัญในการอธิบายสาเหตุของอาชญากรรมจากโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้ศึกษาปรากฏการณ์ “การฆ่าตัวตาย” (suicide) ว่าเป็นตัววัดการบูรณาการและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม โดยได้นำเสนอเรื่องการฆ่าตัวตายไว้ในหนังสือเรื่อง Suicide : A study in sociology ซึ่งผลการศึกษาของเดอร์ไคม์พบว่า การฆ่าตัวตายมีความสัมพันธ์กับการบูรณาการทางสังคมของปัจเจกและมีความแตกต่างกันในแต่ละสังคมและช่วงเวลา อาทิ คนโสดมีอัตราการฆ่าตัวตายสูงกว่าคนมีครอบครัว กลุ่มโปรเตสแตนต์มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงกว่ากลุ่มคาทอลิก ทหารมีอัตราการฆ่าตัวตายสูงกว่าพลเรือน และอัตราการฆ่าตัวตายจะสูงหากอยู่ในสถานะที่เศรษฐกิจตกต่ำหรือเฟื่องฟูมากกว่าช่วงที่เศรษฐกิจคงที่ ซึ่งเดอร์ไคม์ ได้มีการแบ่งรูปแบบการฆ่าตัวตายไว้ 4 ประเภท ได้แก่ Egoistic suicide, Altruistic suicide, Anomic suicide และ

⁴⁹ จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย. (2548). การดำเนินกระบวนการยุติธรรมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข. โรงพิมพ์เดือนตุลา, หน้า 43.

⁵⁰ รตพร ปัทมเจริญ. (2552). การฆ่าตัวตาย: ปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(2). 7-24, หน้า 11.

Fatalistic suicide โดยการฆ่าตัวตายทั้ง 4 แบบ มีความสัมพันธ์กับกฎระเบียบทางสังคมและการบูรณาการของบุคคลในสังคม (ดูภาพประกอบ 1)

Durkheim's four types of suicide (after Pope 1976)

ภาพที่ 1 รูปแบบการฆ่าตัวตาย 4 ประเภท ของ Emile Durkheim

ที่มา : <http://notes-culture.blogspot.com/2017/10/>

การฆ่าตัวตายแบบ anomic หรือ การฆ่าตัวตายเนื่องจากสภาวะไร้บรรทัดฐานเกิดขึ้นเมื่อปัจเจกไม่สามารถปรับตัวตามสภาวะที่ขาดกฎระเบียบ จนเกิดความรู้สึกไม่มั่นคง มีความสับสนวุ่นวายอะไรคือสิ่งที่ถูกหรือผิด นำไปสู่การฆ่าตัวตายได้

การฆ่าตัวตายแบบ fatalistic จะเป็นสภาวะตรงกันข้ามกับ anomic คือการฆ่าตัวตายที่เกิดจากการถูกกฎระเบียบบีบบังคับมากเกินไป เกิดเป็นความกดดันจนเกินควบคุม จนนำไปสู่การฆ่าตัวตาย

การฆ่าตัวตายแบบ egoistic เกิดขึ้นเมื่อปัจเจกมีความผูกพันกับคนรอบข้างน้อย ขาดการบูรณาการกับสังคม จนรู้สึกไม่มีที่พึ่งและโดดเดี่ยวทำให้เกิดความอ่อนไหวทางอารมณ์ จนนำไปสู่การฆ่าตัวตายได้

ขณะที่ การฆ่าตัวตายแบบ altruistic หรือการยอมตายเพื่อผู้อื่นเป็นการที่ปัจเจกบุคคลหลอมรวมตัวเองเข้าไปกับกลุ่ม ยินดีตายตามคำเรียกร้องของสังคม มีความผูกพันกับกลุ่มที่เข้าร่วมอย่างเหนียวแน่นและนำกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานของกลุ่มมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยลืมนึกถึงผลประโยชน์ของตัวเองจนยินยอมสละชีวิตเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม ซึ่งการฆ่าตัวตายประเภทนี้ ส่วนใหญ่เป็นการฆ่าตัวตายตามความเชื่อทางศาสนา หรือการพลีชีพเพื่อสร้างวีรกรรม เช่น การพลีชีพเพื่อปกป้องศาสนาของชาวมุสลิมที่เรียกกันว่า ญิฮาด⁵¹ หรือการที่กลุ่มคามิกาเซ (Japanese kamikaze) นักบินทหารญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่สองที่ยอมสละชีพขับเครื่องบินเข้าชนเรือของฝ่ายข้าศึกถึงแม้ว่าพวกเขาจะรู้ว่าต้องตายก็ตาม

ทั้งนี้ การฆ่าตัวตายแบบ altruistic จึงสามารถนำมาอธิบายการก่อเหตุแบบพลีชีพของกลุ่มก่อการร้ายได้ด้วยเช่นกัน แม้ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มก่อการร้ายอาจไม่ได้ปรากฏความแน่นแฟ้นผูกพันเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกเป็นหลักขณะที่เป็นการผูกกรรมกันด้วยอุดมการณ์ร่วมที่ถูกปลูกฝังและชักจูงเข้าหากันเป็นหลัก โดยเฉพาะกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาที่มีแนวคิดและอุดมการณ์ของการพลีชีพที่ตีความตามหลักศาสนาไปตามแนวทางและอุดมการณ์ของกลุ่มตน การฆ่าตัวตายแบบ altruistic กับประเด็นทางศาสนาจึงมีความเชื่อมโยงกันในมิติการก่อการร้ายอย่างชัดเจน ซึ่งพบว่าสถิติการก่อการร้ายแบบพลีชีพปรากฏเรื่อยมา โดยระหว่างปี ค.ศ. 2001 - 2005 การก่อการร้ายแบบพลีชีพคิดเป็นร้อยละ 78 ของเหตุการณ์ก่อการร้ายแบบพลีชีพทั้งหมดระหว่างปี ค.ศ. 1968 - 2005 และแรงผลักดันหลักในการก่อเหตุล้วนมาจากอุดมการณ์ด้านศาสนาเป็นหลัก⁵² อีกทั้ง สถาบันการศึกษาด้านความมั่นคงแห่งชาติของอิสราเอลยังพบว่า ในช่วงปี ค.ศ. 2014 - 2015 การก่อการร้ายแบบพลีชีพเกิดขึ้นในอิสราเอลอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี นอกจากนี้ National Consortium for the Study of Terrorism and Respond to Terrorism พบว่าการก่อการร้ายแบบพลีชีพจำนวนถึง 905 ครั้ง เกิดขึ้นในปี 2015 ใน 25 ประเทศโดยมีประเทศอิรัก อัฟกานิสถาน ไนจีเรีย ซีเรีย เยเมน ปากีสถาน โซมาเลีย และ คาเมรูน เป็นหลัก ซึ่งผู้ก่อเหตุก็เป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาอย่างเช่น กลุ่ม IS กลุ่ม Boko Haram กลุ่ม Taliban กลุ่ม AQAP และกลุ่ม al-Qaeda ในซีเรียและโซมาเลีย เป็นต้น⁵³ อย่างไรก็ตาม ไม่เพียงกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาเท่านั้นที่ใช้การก่อเหตุแบบพลีชีพเป็นอาวุธหลัก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการก่อเหตุแต่ละครั้ง กลุ่มก่อการร้ายที่มีอุดมการณ์ทางชาติพันธุ์ก็นำประเด็นทางศาสนามาสร้างภาพลักษณ์หรือเป็นกระแสปักเร้าให้สมาชิกก่อเหตุพลีชีพเช่นกัน อาทิ กลุ่ม Fatah ที่มีอุดมการณ์ชาตินิยมปาเลสไตน์ ก็

⁵¹ สุภางค์ จันทวานิช. (2563). *ทฤษฎีสังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 43-44.

⁵² Bruce Hoffman. (2017). *Inside Terrorism*. Columbia University Press, p139.

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

มีการจัดตั้งแผนกเฉพาะในการก่อเหตุแบบพลีชีพ โดยใช้ชื่อว่า al-Aqsa Martyr Brigade ซึ่ง al-Aqsa เป็นชื่อของมัสยิดที่ศักดิ์สิทธิ์ในเยรูซาเล็มมาประกอบกับคำว่า Martyr ซึ่งหมายถึงผู้ทศิศโดยการพลีชีพ

กลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาหรือกลุ่มก่อการร้ายอื่นที่พยายามยกประเด็นทางศาสนา มาสร้างความชอบธรรมในการก่อเหตุแบบพลีชีพนั้น ก็เพราะการก่อเหตุแบบพลีชีพเป็นเครื่องมือสังหารที่มีประสิทธิภาพ แม่นยำ และมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการก่อการร้ายรูปแบบอื่น ๆ เมื่อเทียบกับผลลัพธ์ที่ได้ ดังนั้น แม้หลักศาสนาอิสลามจะกำหนดให้การฆ่าตัวตายเป็นความผิดมหันต์ แต่กลุ่มก่อการร้ายอย่างเช่น LTTE ก็ใช้ช่องทางทำให้คำนิยามของการฆ่าตัวตายให้เป็นไปในลักษณะการอุทิศตน ซึ่งเป็นการอุทิศตนเพื่อศาสนา ศาสดา และส่วนรวมเพื่อเป็นการสร้างความชอบธรรมให้การก่อการร้ายแบบพลีชีพ และยังสามารถปลุกระดมทางความคิดความเชื่อว่าการกระทำดังกล่าว ไม่ใช่เป็นเพียงการฆ่าตัวตายแต่เป็นการปฏิบัติการของวีรบุรุษ เช่นเดียวกับการสร้างเรื่องราวของผู้ทศิศชีวิตในการก่อการร้ายเพื่อศาสนาจะได้ขึ้นสวรรค์ไปอยู่กับพระเจ้าและรายล้อมไปด้วยหญิงสาวพรหมจรรย์ จำนวน 72 คน

อย่างน้อยกว่าครึ่งศตวรรษปรากฏเหตุการณ์พลีชีพในการก่อการร้ายหลายครั้ง ต่อเนื่องเรื่อยมาในหลายพื้นที่ทั่วโลก เช่น การก่อเหตุระเบิดฆ่าตัวตายในรถบรรทุกเพื่อโจมตีสถานทูตสหรัฐฯ ในประเทศเคนยา และแทนซาเนีย ในปี ค.ศ. 1998 และเหตุการณ์ 9/11 เหตุระเบิดฆ่าตัวตายที่แมนเชสเตอร์ อารินา เมืองแมนเชสเตอร์ สหราชอาณาจักร ซึ่งกำลังจัดคอนเสิร์ตของอาเรียนา แกรนเดิลปินชาวอเมริกัน เหตุระเบิดพลีชีพบริเวณเคาน์เตอร์เช็คอินของสายการบินอเมริกันแอร์ไลน์ในสนามบินกรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม และ เหตุระเบิดฆ่าตัวตายในโบสถ์คริสต์ที่เมืองสุราบายา ประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น ซึ่งสันนิษฐานว่ามีมูลเหตุจูงใจด้านศาสนาทั้งสิ้น ยิ่งไปกว่านั้น ในอีกหลายเหตุการณ์ปรากฏว่าผู้ก่อเหตุเป็นผู้หญิงโดยหลายเหตุการณ์สะท้อนการฆ่าตัวตายเพื่อการก่อการร้ายที่เป็นการพลีชีพเพื่อศาสนาและเพื่ออนาคตของพวกพ้อง อาทิ ผู้หญิงชาวเซเชน กลุ่มที่ถูกเรียกว่า puji หลายครั้งในหลายปฏิบัติการ อาทิ mopping – up operation ที่กองทัพรัสเซียเข้าทำร้ายและทำลายครอบครัวชาวเซเชน นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาจากผู้เกี่ยวข้องกับผู้ก่อเหตุระเบิดพลีชีพหลายกรณีพบว่า ก่อนการก่อเหตุพวกเขาเหล่านั้นจะมีสีหน้าแสดงความสุขเพราะเชื่อว่าสิ่งที่กำลังจะกระทำเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามประสงค์ของพระเจ้าเป็นผู้เจ้า เป็นผู้ทศิศที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และเป็นแบบอย่างที่ดีให้ันกรบรุ่นหลังปฏิบัติตาม สอดคล้องกับสารคดีเรื่อง Female Jihadists : Asia’s New Force in Terror ของสำนักข่าว CNA ที่สัมภาษณ์ผู้หญิงที่เคยถูกบ่มเพาะแนวคิดโดยกลุ่มก่อการร้าย Ji ว่าเธอพร้อมที่จะตายและจะตายด้วยรอยยิ้ม

“We will die smiling” นอกจากนี้ ยังแสดงสถิติว่า ภายในปี ค.ศ. 2019 – 2021 การก่อเหตุระเบิดฆ่าตัวตายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ร้อยละ 70 ทำโดยผู้หญิง

อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบว่าพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการก่อเหตุลักษณะพลีชีพเช่นเดียวกับในต่างประเทศ เพียงแต่ลักษณะการก่อเหตุที่มีการปะทะกับเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงหลายครั้ง มีความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายถึงขั้นเสียชีวิต แต่ผู้ก่อความไม่สงบบางส่วนก็ยินยอมที่จะลงมือปฏิบัติการทั้งที่ต่างก็ทราบดีถึงผลลัพธ์ที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเอง ดังที่ปรากฏเป็นข่าวสารอยู่เรื่อยมา อย่างเช่นที่ แกนนำ BRN ที่ปักหลักสั่งการอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน ย้ำให้แนวร่วมติดอาวุธที่ก่อเหตุตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐก็ต้องระมัดระวังเพื่อป้องกันความสูญเสีย เนื่องจากกระยะหลังมักจะถูกเจ้าหน้าที่ไล่ล่ารุกหนักตามแหล่งกบดานและที่พักจนต้องเสียชีวิตอยู่ตลอด⁵⁴ หรือจากการศึกษาที่พบว่ามีความคิดว่าผู้กระทำผิดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หรือผู้ก่อความไม่สงบเหล่านี้ไม่กลัวตาย การจัดการกับปัญหาอาชญากรรมกับคนกลุ่มนี้ โดยการทำให้พบกับความตายอย่างรวดเร็วจึงไม่ก่อให้เกิดความเข็ดหลาบ เป็นต้น ทำให้เป็นที่น่าสนใจว่าการปฏิบัติการลักษณะดังกล่าวเข้ารูปแบบของ altruistic suicide ได้หรือไม่ และการญีฮาด ก็เป็นหนทางที่กลุ่มก่อความไม่สงบในพื้นที่เช่น BRN ใช้เป็นหลักในการปลูกฝังแนวความคิดและปลุกกระตมสมาชิก อาทิ หากเสียชีวิตในสงครามศักดิ์สิทธิ์ก็จะได้ขึ้นสู่อสวรรค์ไปอยู่กับศาสดา หรือการต่อสู้ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการต่อสู้แบบญีฮาด หากตายก็เป็นการตายเพื่อศาสนา (ชะฮีด) จึงมีความเป็นไปได้ที่จะไม่เพียงเป็นการพร้อมเสี่ยงชีวิตในการปะทะกับเจ้าหน้าที่รัฐ แต่อาจเกิดเหตุลักษณะพลีชีพ อาทิ การก่อเหตุระเบิดพลีชีพ (suicide bomber) รูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ในอนาคต

เป็นที่น่าสนใจว่า กลุ่มก่อการร้ายพยัคฆ์หมิอแลม หรือ LTTE ที่เคลื่อนไหวในศรีลังกามีจำนวนสมาชิกผู้หญิงที่เป็นมีระเบิดพลีชีพมากที่สุดในโลก และมีจำนวนผู้หญิงที่เป็นนักรบในแนวหน้าในอัตราร้อยละสูง⁵⁵ ทั้ง ๆ ที่ศรีลังกาเป็นประเทศที่ผู้หญิงถูกปฏิบัติเสมือนเป็นพลเมืองชั้นสอง ไม่ได้มีบทบาทที่มีความสำคัญเท่าผู้ชาย แต่เนื่องด้วยเหตุนี้เอง การเป็นนักรบและการก่อเหตุแบบพลีชีพในกลุ่ม LTTE เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้หญิงรู้สึกมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้ชาย และมีความเท่าเทียมกันในการเป็นวีรบุรุษ/วีรสตรีผู้อุทิศ (martyrdom) ทั้งนี้ การเป็นผู้อุทิศมักเกิดจากความคิดความเชื่อทางศาสนาและกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนามักใช้เป็นประเด็นในการชักจูงใจและจัดหาสมาชิก ซึ่งในประเทศไทย กลุ่มก่อความไม่สงบอย่างเช่น BRN ก็นำประเด็นทางศาสนาเป็นส่วนหนึ่งในการปลุกกระตม ชักชวน และจัดหาสมาชิกด้วยเช่นกัน และ

⁵⁴ เติลินิวส์ออนไลน์. (2565, 7 มกราคม). *เผ่าระวังโจรใต้ลอบปลงวอน ก่อเหตุประเดิม ปีเสือ 65*.

<https://www.dailynews.co.th/articles/639722/>

⁵⁵ Mia Bloom. (2011). *Bombshell: Woman and Terrorism*. University of Pennsylvania Press, p153.

เมื่อพิจารณาสภาพสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว มิติความไม่เท่าเทียมทางเพศยังมีสะท้อนให้เห็นจากการดำเนินวิถีชีวิตที่ผู้หญิงยังเปรียบเสมือนช้างเท้าหลัง ประกอบกับความเคร่งครัดในวัตรปฏิบัติทางศาสนาของผู้หญิงที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้หญิงในพื้นที่เช่นเดียวกัน ดังนั้น กล่าวได้ว่าวิถีชีวิตของผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความคล้ายคลึงกับวิถีชีวิตของผู้หญิงในศรีลังกา จึงเป็นไปได้ที่ผู้หญิงจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบ อย่างไรก็ตาม ยังไม่ปรากฏข้อมูลว่ามีการใช้ผู้หญิงในการก่อเหตุในทุกรูปแบบรวมถึงการก่อเหตุแบบพลีชีพ

2.2.3 ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalization theory)

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา ได้ให้ความหมายของคำว่าโลกาภิวัตน์ไว้ ดังนี้⁵⁶ คำว่าโลกาภิวัตน์เป็นการสร้างคำตามหลักการสนธิคำ 2 คำ คือ โลก และ อภิวัตน์ คำว่าอภิวัตน์ มาจากอุปสรรค อภิ + กับธาตุ วัตต ในภาษาบาลี ตรงกับ วฤต ธาตุ ในภาษาสันสกฤต ในภาษาไทยแผลงมาเป็น วัตน์ คำว่า อภิวัตน์ มีความหมายถึง การเข้าถึง การแผ่ถึง การเอาชนะ โลกาภิวัตน์จึงมีความหมายว่า การแผ่ถึงกันทั่วโลก การเข้าถึงโลก การเอาชนะโลก

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ ๕ ได้นิยามคำ โลกาภิวัตน์ ว่า “น. การแพร่กระจายไปทั่วโลก; การที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด สามารถรับรู้ สัมพันธ์ หรือ รับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง ซึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ เป็นต้น

จึงกล่าวได้ว่า โลกาภิวัตน์ คือ การเชื่อมโลกเข้าด้วยกัน ทำให้โลกที่มีขนาดอันกว้างใหญ่ไพศาลไม่สามารถปิดกั้นการมีปฏิสัมพันธ์กันได้ ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารไปมาหาสู่กันได้ ในทุกพื้นที่ไม่ว่าเวลาจะแตกต่างกันเพียงใด จึงเป็นการยกระดับการมีปฏิสัมพันธ์ให้มีความถี่และเข้มข้นมากขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่าทำให้โลกนั้นแคบลง หรือเป็นการละลายทั้งเวลาและพื้นที่ลงนั่นเอง ดังนั้น เมื่อการเชื่อมต่อกันที่ง่ายดายและรวดเร็ว ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่พัฒนาแบบก้าวกระโดด การเชื่อมโลกจึงเชื่อมโยงทุกอย่างเข้าด้วยกันไม่เพียงเชื่อมโยงผู้คนให้ใกล้กันมากยิ่งขึ้น ยังรวมไปถึง วัฒนธรรม ความคิด อุดมการณ์ กระแสเรื่องต่าง ๆ และอีกหลากหลาย ซึ่งก็เลี่ยงไม่ได้จากผลกระทบทั้งด้านบวกและลบ อาทิ ความเป็นโลกาภิวัตน์ที่เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ และก้าวล้ำเข้าไปในอีกพื้นที่หนึ่ง อาจกระทบต่อความเป็นท้องถิ่นที่มีความเฉพาะตัวไม่ว่าด้านศาสนา ชาติพันธุ์ หรือวัฒนธรรม ฯลฯ จนทำให้เกิดความพยายามตอบโต้กลับจนกลายเป็นความขัดแย้ง กล่าวคือ การกำเนิดของโลกาภิวัตน์ ก็ควบคู่มากับกระแสต่อต้านโลกาภิวัตน์ด้วย อาทิ ตัวอย่างของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเอกราชของบรรดาเมืองขึ้นของตะวันตกในช่วงหลังสงครามโลก

⁵⁶ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2537). โลกาภิวัตน์. *จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน*, 4(41).

ครั้งที่ 2 เนื่องจากจิตสำนึกชาตินิยม หรือตัวอย่างของขบวนการเคลื่อนไหวทางศาสนาที่ต่อต้านตะวันตก เช่น กลุ่มอิสลามแนวเคร่งครัด Fundamentalist⁵⁷ ซึ่งการศึกษาหลายชิ้นมีมุมมองว่าสหรัฐฯ คือสัญลักษณ์ของโลกาภิวัตน์ กลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาอย่างเช่นกลุ่ม al-Qaeda ก็คือสัญลักษณ์ของการต่อต้านโลกาภิวัตน์เช่นกัน

อย่างไรก็ดี สภาวะการณ์ที่สลับซับซ้อนและพลิกผันอย่างรวดเร็วในยุคหลังสงครามเย็นอันเป็นผลจากโลกาภิวัตน์นั้น ทำให้ความขัดแย้งแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้นบนโลก ซึ่งความขัดแย้งที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดเป็นรูปธรรมก็คือการก่อการร้ายสากลควบคู่ไปกับการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย และการกลับมาของลัทธิชาตินิยม ศาสนานิยม และเชื้อชาตินิยม⁵⁸ สถานการณ์วิกฤติชาวโรฮิงจา ในรัฐยะไข่ ประเทศเมียนมาเป็นตัวอย่างของความขัดแย้งด้านศาสนา และชาติพันธุ์ในยุคโลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดี ชาวโรฮิงจามากกว่าหนึ่งล้านคนอพยพไปอยู่บริเวณชายแดนประเทศบังคลาเทศภายหลังวิกฤติจากความขัดแย้งระหว่างเชื้อชาติในเมียนมา เหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นจากการปะทะที่มีส่วนร่วมหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นระหว่างประชาชนชาวพุทธชาวมุสลิมโรฮิงจา กองทัพเมียนมา ชนกลุ่มน้อย และกลุ่มก่อการร้ายปลดปล่อยโรฮิงจาแห่งอาระกัน (Arakan Rohingya Salvation Army : ARSA) ซึ่งสถานการณ์ครั้งสำคัญในปี พ.ศ. 2560 ในรัฐยะไข่เกิดขึ้นเมื่อกองทัพเมียนมาอ้างว่า ARSA โจมตีหน่วยงานด้านความมั่นคงของรัฐ ทำให้รัฐต้องปราบปรามจนตามมาด้วยเหตุการณ์ความรุนแรงจนเกิดวิกฤติผู้พลัดถิ่นชาวโรฮิงจา นับแสนคนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน วิกฤติชาวโรฮิงจาดังกล่าวเป็นจุดสนใจดึงดูดกลุ่มก่อการร้ายหลากหลายกลุ่มที่ต้องการดึงชาวโรฮิงจาเข้าเป็นสมาชิก ดังนั้น โลกาภิวัตน์อันนำมาซึ่งการลดลงของขอบเขตที่ปิดกั้นระหว่างพื้นที่และเวลาทำให้เกิดการเคลื่อนย้าย (mobility) ของสรรพสิ่งทั้งมนุษย์และสิ่งของผ่านกลไกต่าง ๆ อาทิ การค้า การเดินทาง ซึ่งการเคลื่อนย้ายนั้นเป็นสิ่งที่สร้างความเสี่ยงต่อการสร้างภัยต่าง ๆ รวมถึงการก่อการร้ายให้เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน

นอกจากนี้ มุมมองที่โลกาภิวัตน์เป็นระบบวัฒนธรรมโลกที่พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองและเอื้ออำนวยต่อการก่อเกิดของระบบผูกขาดไร้พรมแดน เพื่อให้คนทั้งโลกขึ้นต่อวัฒนธรรมที่เป็นการสร้างกระแสบริโภคนิยมที่นิยมทุกอย่างที่เป็นตะวันตก มีวิถีตะวันตกที่มองความตะวันตกเป็นแม่แบบ การเกิดกระแสบริโภคนิยมและการไหลตามกระแส จนเกิดเป็นการรุกรานความเป็นท้องถิ่นและประเพณีดั้งเดิมของคนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลก และยังส่งผลกระทบต่อ

⁵⁷ อกัญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์*. ไทเกอร์ พริ้นติ้ง, หน้า 87.

⁵⁸ ไชยรัตน์ เจริญสินโอสถ. (2547). ความขัดแย้ง การต่อต้านขัดขืน คิดใหม่ทำใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์*, 35(1), หน้า 256.

โดยเฉพาะในกลุ่มชาตินิยม ประเพณีนิยม และศาสนานิยม⁵⁹ ด้วยเหตุนี้ โลกาภิวัตน์จึงมักถูกนำมาใช้อธิบายปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยเฉพาะการกระทบเรื่องแนวคิดทางศาสนา ฯลฯ ซึ่งเอื้อให้เกิดการแพร่หลายของขบวนการเคลื่อนไหวทางศาสนา⁶⁰ โดยใช้ศาสนาเป็นสิ่งที่จูงใจให้กลับไปนิยมวัฒนธรรมและจารีตเดิมเพื่อต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ที่อาจถูกนำมาชมหรือทำลายอัตลักษณ์หรือวัฒนธรรมดั้งเดิม ดังเช่น ปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยมีจุดเริ่มต้นมายาวนานนับร้อยปี ส่วนหนึ่งของปัญหาที่ลุกลามคือความพยายามของรัฐไทย โดยเฉพาะในช่วงสมัยรัชการที่ 5 ที่ทรงยุบเลิกตำแหน่งเจ้าเมืองทั้ง 7 เหลือเพียง 4 หัวเมือง และเมื่อ 10 มีนาคม พ.ศ. 2452 ก็ได้ทำสนธิสัญญากับอังกฤษ (Anglo – Siamese Treaty) โดยยินยอมเสียดินแดนบางส่วนให้อังกฤษ ทำให้อังกฤษยอมรับอธิปไตยของไทยในด้านการศาล และด้านเศรษฐกิจเหนือดินแดนสี่หัวเมืองภาคใต้ สร้างความไม่พอใจแก่บรรดาเจ้าเมืองและกลุ่มคนบางกลุ่ม รวมถึงยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ที่มีความพยายามพัฒนาประเทศให้มีความศิวิไลซ์เยี่ยงชาติตะวันตก ส่งผลให้เกิดการพยายามปรับเปลี่ยนระบบการปกครองและระบบระเบียบด้านต่าง ๆ ในทุกพื้นที่ ซึ่งกระทบกับความรู้สึกของประชาชนชาวมุสลิมลยาว่าถูกรุกรานและพยายามกลืนความเป็นชาติพันธุ์ของชาวมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความเป็นชาตินิยมและมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวในการดำรงชีวิตซึ่งรวมทั้งเรื่องของศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญและเคร่งครัดในหลักปฏิบัติ พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังกล่าว จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างความรุนแรงอันเป็นผลกระทบให้เกิดเป็นความขัดแย้งยาวนานมาจวบจนปัจจุบัน ดังนั้น โลกาภิวัตน์จึงอาจเป็นได้ทั้งคุณประโยชน์อย่างมหาศาล ขณะที่อาจส่งผลกระทบได้อย่างร้ายแรง

ทั้งนี้ เมื่อก้าวถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ ประชากรโลกต่างก็มุ่งหวังที่จะใช้ประโยชน์จากความทันสมัยทั้งหลายจากเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็วนี้ กลุ่มก่อการร้ายก็เช่นกัน และเมื่อความรุนแรงคือรูปแบบการสื่อสารของกลุ่มก่อการร้าย การที่กลุ่มก่อการร้ายสามารถสื่อสารความรุนแรงของกลุ่มให้กระจายออกไปได้ในวงกว้างคือเป้าหมายสำคัญในการสร้างความหวาดกลัวและเป็นการแสดงการมีอยู่ของกลุ่มได้อย่างดี การโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) จึงถูกก่อตัวขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์และเพื่อใช้ในวัตถุประสงค์อื่น ๆ ของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาสมาชิก การระดมทุน การสื่อสาร และการสร้างภาพลักษณ์ เป็นต้น การโฆษณาชวนเชื่อจึงเป็นช่องทางที่กลุ่มก่อการร้ายจะสามารถสร้างสรรค์การสื่อสารตามแบบฉบับที่

⁵⁹ อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนนท์. (2560). ปัญหารัฐอิสลาม (Islamic State) ในตะวันออกกลาง: บทเรียนสำหรับภูมิภาคอาเซียน [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, หน้า 11.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 116

กลุ่มต้องการและเมื่อกลุ่มสามารถสื่อไปถึงผู้รับสารได้ เมื่อนั้นก็คือโอกาสที่จะครอบงำทางความคิด และนำไปสู่การกระทำตามที่กลุ่มก่อการร้ายนั้น ๆ ตั้งเป้าหมายไว้ ดังนั้น เทคโนโลยีจึงเป็นโอกาสสำหรับกลุ่มก่อการร้ายที่จะใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในอดีตช่องทางหลักในการสื่อสารของกลุ่มก่อการร้ายได้แก่ สถานีวิทยุลับของกลุ่ม หนังสือพิมพ์ โปสเตอร์ ใบปลิว และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ⁶¹ รวมไปถึงสื่อช่องทางปกติ ซึ่งช่องทางสื่อสารเหล่านี้เข้าถึงผู้รับสารได้อย่างจำกัด แต่เมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้าขึ้นพัฒนาการทางการสื่อสารของกลุ่มก่อการร้ายก็ยกระดับขึ้นเช่นกัน จากรูปแบบดั้งเดิมที่เคยใช้พัฒนาเป็นการใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งแน่นอนว่าเป็นพัฒนาการในการสื่อสารของกลุ่มก่อการร้ายได้อย่างก้าวกระโดดโดยก้าวข้ามข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ ระยะเวลา และผู้รับสาร โดยกลุ่มก่อการร้ายสามารถสร้างเว็บไซต์ของตนเอง อาทิ www.eelam.com ของกลุ่ม LTTE และ www.qassam.net กับ IntifadaaOnline.com ของเครือข่ายกลุ่มฮามาส ซึ่งภายในปี ค.ศ. 2013 พบว่ามีเว็บไซต์ของกลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มก่อความไม่สงบมากกว่า 10,000 เว็บไซต์⁶² โดยในแต่ละเว็บไซต์มีรูปแบบการจัดทำที่แตกต่างกันไปตามแนวคิดของแต่ละกลุ่มและแปลเป็นภาษาต่าง ๆ ซึ่งบางเว็บไซต์อย่างเช่น IntifadaaOnline.com แปลเป็นภาษาต่าง ๆ มากถึง 22 ภาษา และที่ขาดไม่ได้ในปัจจุบันคือสื่อสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น Facebook, Twitter, Instagram, Telegram และ Youtube หรือแพลตฟอร์มอื่น ๆ ที่กลุ่มก่อการร้ายแสวงประโยชน์จากช่องทางเหล่านี้ได้อย่างกว้างขวาง อาทิ กลุ่มก่อการร้ายสมัยใหม่อย่างกลุ่ม IS ที่พบว่าสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่อุดมการณ์ โฆษณาชวนเชื่อ เพื่อชักชวนให้ประชากรจากทั่วทุกมุมโลกเข้ามามีส่วนร่วมในการก่อการร้ายทั้งในพื้นที่อิทธิพลในตะวันออกกลาง หรือแม้แต่การก่อการร้ายด้วยตนเองนอกพื้นที่อิทธิพลหรือในบ้านเกิดของผู้ก่อการร้ายเอง สอดคล้องกับงานวิจัยที่ถูกนำมาเผยแพร่ในบทความเรื่อง A New Security Architecture : Mother Include!⁶³ ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้บุตรเข้าไปมีส่วนร่วมกับการก่อการร้ายมี 4 ประการหลัก ได้แก่ อินเทอร์เน็ต ผู้นำศาสนา องค์กรการเมือง และโทรทัศน์

ดังเช่นสถานการณ์ของ Nurshardrina Khairadhanía หญิงสาวชาวอินโดนีเซีย วัย 17 ปีที่ตัดสินใจพาตนเองและสมาชิกในครอบครัวจำนวนถึง 25 คน ไปร่วมเป็นสมาชิกกับกลุ่ม IS

⁶¹ Bruce Hoffman. (2017). *Inside Terrorism*. Columbia University Press, p207.

⁶² Ibid., p214.

⁶³ Edit Schläffer and Ulrich Kropf. A New Security Architecture : Mother Included!. As cited in Nureen Chowdhury Fink, Sara Zeiger and Rafia Bhulai (eds.). (2016). *A man's World? Exploring the Roles of Women in Countering Terrorism and Violent Extremism*. Hedayah-Global Center Joint Publication.

ในตะวันออกกลางเนื่องจากหลงเชื่อคำโฆษณาว่าที่รัฐอิสลามที่กลุ่ม IS ก่อตั้งขึ้นนั้นจะสามารถทำให้ทุกคนได้อยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม ได้รับการศึกษาและการฝึกฝนอาชีพ นอกจากนี้ ยังจะสามารถจัดการชำระหนี้สินของครอบครัวของเธอได้ ซึ่งทั้งหมดไม่ได้เป็นจริงดังที่กลุ่มได้กล่าวอ้าง ทำให้ Nurshardrina Khairadhania และครอบครัวพยายามเดินทางกลับอินโดนีเซีย ซึ่งเหตุการณ์ลักษณะนี้เกิดขึ้นจำนวนมากจึงเป็นที่มาของการออกมาตรการของรัฐเพื่อระงับ ยับยั้ง การเผยแพร่ข้อมูล และการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มต่าง ๆ ต่อมา โดยในอินโดนีเซียได้มีการจัดตั้งสำนักต่อต้านการก่อการร้ายแห่งชาติ (The National Counter-Terrorism Agency: BNPT) เพื่อรองรับการกลับมาของประชากรให้เข้าสู่ระบบการแก้ไขแนวคิดหัวรุนแรง (deradicalisation) และในออสเตรเลียที่หน่วยงานตำรวจของรัฐวิคตอเรียและหน่วยงานด้านการต่อต้านการก่อการร้ายในประเทศและของรัฐบาลอังกฤษสามารถสืบสวนติดตามบุคคลที่มีแนวโน้มจะก่อการร้ายในงานวันแอนแซก⁶⁴ (Anzac day) ในปี ค.ศ. 2014 โดยผู้ต้องสงสัยเตรียมแผนการผ่านการติดต่อสื่อสารกับกลุ่ม IS และแนวร่วมคนอื่นในประเทศเดียวกันและระหว่างประเทศ โดยใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์และบุคคลที่แนะนำขั้นตอนการปฏิบัติการต่าง ๆ เป็นเยาวชนวัยเพียง 14 ปี เท่านั้น และยังพบว่าประชาชนสามารถค้นพบวิธีการประกอบระเบิด และอาวุธต่าง ๆ ได้จากคลิปวิดีโอในสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะใน Youtube ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว อย่างไรก็ตามก็ดี หน่วยงานดังกล่าวสามารถยับยั้งการก่อเหตุครั้งนี้ได้ทันที่

พัฒนาการทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ยังต่อยอดไปจนถึงการคุกคามทางไซเบอร์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นควบคู่กับเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง การก่อการร้ายพัฒนาไปตามกระแสของสังคมมนุษย์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อมนุษย์ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร กลุ่มก่อการร้ายก็ใช้ช่องทางเดียวกันตั้งแต่แบบดั้งเดิมมาจนถึงรูปแบบอินเทอร์เน็ตและบนสังคมออนไลน์ในการสื่อสารและแสวงประโยชน์จากช่องทางต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นการชักจูงสมาชิก ปลุกฝังแนวคิดหัวรุนแรง หรือเผยแพร่อุดมการณ์ ไปจนถึงการก่อเหตุรุนแรงหรือสร้างความหวาดกลัวผ่านระบบคอมพิวเตอร์ และยังใช้เทคโนโลยีเป็นช่องทางในการสนับสนุนการก่อการร้าย อาทิ การระดมทุนผ่านสกุลเงินดิจิทัลหรือคริปโตเคอเรนซี⁶⁵ (cryptocurrency) ซึ่งประเด็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจึงต้องมาเป็นประเด็นต่อประชาคมโลกในการหาทางป้องกัน

⁶⁴ วันแอนแซก เป็นวันที่ระลึกประจำชาติในประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ซึ่งระลึกถึงชาวออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ทุกคนที่รับใช้และเสียชีวิตในทุกสงคราม ความขัดแย้งและปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

⁶⁵ United Nations. (n.d.). *Countering the use of Cryptocurrencies to Finance Terrorism in Bosnia and Herzegovina*. <https://www.un.org/counterterrorism/events/Countering-Cryptocurrencies-use-to%20Finance-Terrorism-Bosnia-Herzegovina>

และปราบปราม ดังเช่นที่สหประชาชาติจัดประชุมเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายที่กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย เมื่อตุลาคม 2022 โดยประเด็นที่ถูกยกขึ้นมาเป็นประเด็นหลักในครั้งนี่คือการต่อต้านภัยคุกคามจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อวัตถุประสงค์ในการก่อการร้าย ซึ่งรวมถึงการใช้โดรน สื่อสังคมออนไลน์และการระดมทุนของกลุ่มก่อการร้ายด้วย โดยประเทศสมาชิกมีมติเป็นเอกฉันท์ในการรับรองปฏิญญาเดลี (The Delhi declaration) เพื่อรองรับประเด็นเกี่ยวกับภัยคุกคามดังกล่าว⁶⁶ ทั้งนี้เว็บไซต์ cointelegraph.com ได้ยกคำกล่าวของนายแอนโตนิโอ กูเตอร์เรส เลขาธิการสหประชาชาติว่า ผู้ก่อการร้ายและกลุ่มที่มีอุดมการณ์เกลียดชังอื่น ๆ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแพร่กระจายข้อมูลผิดๆ ปลุกปั่น สร้างความแตกแยก ชักชวน และบ่มเพาะสมาชิก เคลื่อนย้ายทรัพยากร และก่อเหตุโจมตี “Terrorists and others posing hateful ideologies are abusing new and emerging technologies to spread disinformation, foment discord, recruit and radicalize, mobilize resources and execute attacks.”

2.2.4 แนวคิดเรื่องสังคมเสี่ยงภัย (Risk Society)

ในยุคปัจจุบันไม่ว่ามีการศึกษาสังคมทางด้านใด ประเด็นหนึ่งที่จะมองข้ามในการนำมาประกอบการวิเคราะห์ไม่ได้เลยคือการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 (Covid-19) ไวรัสโคโรนาเป็นไวรัสในวงศ์ใหญ่ที่เป็นสาเหตุของโรคทั้งในสัตว์และคนในคนนั้น ไวรัสโคโรนา หลายสายพันธุ์ทำให้เกิดโรคระบบทางเดินหายใจตั้งแต่โรคหวัดธรรมดาจนถึงโรคที่มีอาการรุนแรง เช่น โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS) และโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันร้ายแรง (SARS) ไวรัสโคโรนาที่ค้นพบล่าสุดทำให้เกิดโรคโควิด-19⁶⁷ ซึ่งเป็นโรคติดต่อซึ่งเกิดจากไวรัสโคโรนาชนิดที่มีการค้นพบล่าสุด ไวรัสและโรคอุบัติใหม่นี้ไม่เป็นที่รู้จักเลยก่อนที่จะมีการระบาดในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน เมื่อเดือนธันวาคมปี 2019 ขณะนี้ โรคโควิด-19 ได้แพร่ระบาดใหญ่ไปทั่วทุกภูมิภาค ส่งผลกระทบในกว่า 218 ประเทศและเขตปกครองทั่วโลก⁶⁸ อย่างไรก็ตาม โรคโควิด-19 ไม่ได้เป็นโรคติดต่อแรกที่เกิดขึ้นในโลกที่ผ่านมามีการระบาดเกิดขึ้นหลายครั้ง ในหลายพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น กาฬโรค (The Black Death) อหิวาตกโรค (cholera) และไข้หวัดใหญ่ (flu) เป็นต้น สิ่งที่ทำให้โรคติดต่อเหล่านี้ไม่เคยหายไป

⁶⁶ United Nations. (2022). *Counter Terrorism Committee adopts Delhi Declaration concluding special meeting in India*. https://www.un.org/security_council/ctc/

⁶⁷ World Health Organization. (2020). *Coronavirus disease (COVID-19) questions and answers*. <https://www.who.int/thailand/emergencies/novel-coronavirus-2019/q-a-on-covid-19>

⁶⁸ ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน. (2563, 7 ธันวาคม). *รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019*. กระทรวงสาธารณสุข. <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/situation/situation-no339-071263.pdf>

เพราะเป็นสิ่งที่อุบัติได้ใหม่เรื่อย ๆ โดยที่สามารถคาดการณ์ได้ยาก แม้ความเจริญด้านการแพทย์ และสาธารณสุขจะพัฒนาก้าวหน้ากระโดดเพียงไร ก็ยังทำไม่สามารถระงับยับยั้งการแพร่ระบาดได้ โดยการป้องกันการอุบัติใหม่ของโรคติดต่อต่าง ๆ นั้น เป็นไปได้ยากเนื่องจากการกำเนิดขึ้นของเชื้อโรคต่าง ๆ ยังยากที่จะคาดการณ์ กระนั้นแล้วการที่ไม่สามารถคาดเดาสิ่งที่อยู่รอบตัวเราได้ จึงกลายเป็นความเสี่ยงที่ปรากฏให้เห็นเรื่อยมาในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ

ในหนังสือเรื่อง Risk Society ของ Ulrich Beck ได้ถ่ายทอดมุมมองเกี่ยวกับ ความเสี่ยงว่าเป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ตลอดมา เป็นอันตรายที่แฝงอยู่ในทุกการกระทำของมนุษย์ ตั้งแต่กิจกรรมในชีวิตประจำวัน สภาพแวดล้อม และอื่น ๆ โดยความเสี่ยงนี้เพิ่มปริมาณมากขึ้นจากการสร้างสังคมสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสังคมที่เบ้คมองว่าเป็นสังคมปัจจุบัน กล่าวคือ สังคมปัจจุบันคือ สังคมสมัยใหม่ คือสังคมความเสี่ยง ซึ่งเบ้คชี้ให้เห็นลักษณะความเสี่ยงในสังคมปัจจุบันว่ามีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก ความเสี่ยงมีลักษณะที่มองไม่เห็น ประการที่สอง ความเสี่ยงในสังคมปัจจุบันอยู่ในภาคอุตสาหกรรมที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ประการที่สาม ความเสี่ยงคุกคามวิถีชีวิตทั้งหมดจากการมีเทคโนโลยีที่พัฒนามากขึ้น ดังนั้น จากมุมมองของเบ้ค อาจกล่าวได้ว่าโรคโควิด-19 เป็นผลลัพธ์ของความเสี่ยงในอดีตที่ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความร้ายแรงยิ่งขึ้นในบริบทสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมสมัยใหม่ที่มีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมมาอย่างเต็มที่ มีการสร้างเทคโนโลยีที่ทันสมัยซึ่งทำให้โลกแคบลงและเชื่อมต่อกันได้ถ้วนหน้าต่างจากในอดีตเมื่อไม่กี่ปีแบบหน้ามือเป็นหลังมือ และยังสร้างความเสี่ยงต่อกันอีกมากมายจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อาทิ

2.2.4.1 กระแสชาตินิยมที่รุนแรงขึ้นซึ่งตามมาด้วยการเหยียดเชื้อชาติ (Racism) โดยการปิดพรมแดน การยกเลิกวีซ่า การห้ามนักท่องเที่ยว บุคคลต่างชาติจากพื้นที่แพร่ระบาดเข้าประเทศ เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาด ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นกระแสชาตินิยม (Nationalism) นอกจากนี้ ชาวจีน ชาวเอเชีย ซึ่งรวมถึงชาวไทย ถูกเหยียดขี้หน้ามาเป็นประเด็นที่สร้างความเกลียดชังในหลายประเทศ อาทิ ในสหรัฐอเมริกาที่อ้างถึงความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของโรคที่มีชาวจีนที่เป็นต้นเหตุของการระบาด

ในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาด การมุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหภายในประเทศส่งผลให้เกิดการแยกตัวกัน และมองข้ามประเด็นปัญหาระดับภูมิภาค (regional problems) และระดับโลก (global problems) เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก (climate change) การอพยพของผู้ลี้ภัยขนาดใหญ่ (mass immigration) ซึ่งอาจกลายเป็นความเสี่ยงที่ส่งผลต่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตมนุษย์ได้อย่างมีนัยสำคัญ

2.2.4.2 เศรษฐกิจโลกได้เข้าสู่ภาวะถดถอยอย่างมาก การเชื่อมโยงกันเป็นห่วงโซ่อุปทาน (supply chains) ของเศรษฐกิจโลกปัจจุบันแสดงออกถึงการพึ่งพากันเป็นวงจร โดยเฉพาะในบริบทของประเทศกำลังพัฒนารวมถึงประเทศไทยที่ระบบเศรษฐกิจมีลักษณะการพึ่งพาเม็ดเงินจากต่างประเทศ โควิด-19 จึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อน เศรษฐกิจ และส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2.2.4.3 ปัญหาอาชญากรรมรูปแบบต่าง ๆ มีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากความถดถอยทางเศรษฐกิจทำให้ต้องแสวงหาทางออกโดยการกระทำผิดกฎหมายตามท้องถนน (street Crime) จำพวกการลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ต่าง ๆ ขณะเดียวกัน วิถีชีวิตแบบปรกติใหม่ (new normal) ที่ประชาชนต้องสวมใส่หน้ากากอนามัย หรืออุปกรณ์ป้องกันสารคัดหลั่งบริเวณใบหน้า อาจทำให้ขาดการระแวดระวังแบบวิถีชีวิตเดิมที่หากพบว่ามีกรปิดบังใบหน้าที่มักจะเป็นที่สงสัยสะดุดตา แต่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดลักษณะนี้จึงอาจเป็นช่องทางให้อาชญากรรมแสวงโอกาสจากการปิดบังอำพรางใบหน้าเพื่อก่อเหตุได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การรักษาระยะห่างทางสังคม (social distancing) ทำให้แนวโน้มการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวันมีอัตราสูงขึ้น จึงเป็นความเสี่ยงที่จะเกิดอาชญากรรมทางไซเบอร์เพิ่มขึ้นด้วย เช่นกัน

2.2.4.4 ประเด็นอาชญากรรมข้ามชาติดูเหมือนจะมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากการปิดพรมแดน และความเข้มงวดในการตรวจสอบการเข้าเมือง อย่างไรก็ตาม ในมิติการก่อการร้าย ปรากฏการณ์ก่อเหตุลักษณะการก่อเหตุโดยลำพัง หรือการก่อการร้ายภายในประเทศ ซึ่งมาจากการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ของกลุ่มก่อการร้าย จากการเดินทางไปก่อเหตุนอกพื้นที่หรือต่างประเทศ เป็นการใช้สื่อออนไลน์ในการบ่มเพาะความรุนแรง (radicalisation) เพื่อให้ไปก่อเหตุที่มีลักษณะไม่ซับซ้อนในพื้นที่ที่ผู้ก่อเหตุอยู่ ซึ่งสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินแล้วหลายครั้ง

ทั้งนี้ ทุกประเด็นที่กล่าวมานั้น ไม่ว่าจะเป็ประเด็นเรื่องการเหยียดเชื้อชาติ ประเด็นปัญหาสังคมอย่างการอพยพของประชากร สภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และปัญหาอาชญากรรมทั้งภายในประเทศและข้ามชาติ ซึ่งการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นปัจจัยที่ไปส่งผลกระทบต่อสามารถสร้างความเสี่ยงที่นำไปสู่การก่อการร้ายได้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะเพื่อตอบโต้การบริหารจัดการวิกฤติของภาครัฐ อาทิ ในเยอรมนี ปรากฏสถานการณ์การยกระดับของกลุ่มขวาจัดสุดโต่ง ไรค์ส์เบอร์เกอร์ (Reichsbürger) ซึ่งมีแนวคิดไม่ยอมรับอำนาจรัฐของรัฐบาลเยอรมนีจึงพยายามที่จะสถาปนาพื้นที่ปกครองของตนเองไปจนถึงพยายามโค่นล้มรัฐบาล ซึ่งทางการเยอรมนีเชื่อว่าการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้กลุ่มนี้มีความสุดโต่งและได้รับการสนับสนุนมากขึ้นจากความเชื่อตามทฤษฎีสมคบคิด (Conspiracy theory) คิวอะนอน (QAnon) ที่มองว่าวัคซีนป้องกันการติดเชื้อโรคโควิด-19 เป็นยาพิษ ซึ่งทำให้กลุ่มดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การก่อเหตุรุนแรงและการการร้ายในเยอรมนี

ได้ส่งผลให้เมื่อ 7 ธันวาคม 2565 ทางกรมเยอโรมนีปฏิบัติการกวาดล้างและจับกุมแกนนำและสมาชิกกลุ่ม ได้มากกว่า 25 คน ในพื้นที่ 11 รัฐทั่วประเทศซึ่งรวมถึงหนึ่งในแกนนำคนสำคัญ คือ เจ้าชายไฮนริช ที่ 13 วัย 71 ปี ที่พยายามปลุกกระตมและชักชวนผู้คนให้เข้าร่วมกลุ่มผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ อย่าง Telegram เป็นช่องทางหลัก และยังมีปัญหาอื่น ๆ เช่นการเผยแพร่ถ้อยคำแห่งการเกลียดชัง ในสื่อออนไลน์ และการพยายามก่อเหตุรุนแรงต่อเจ้าหน้าที่รัฐ เช่นในโครเอเชียที่หวังของการระบายนั้น สามารถจับกุมผู้ต้องสงสัยที่พยายามปลุกปั่นให้เกิดการก่อการร้ายระหว่างการเดินขบวนประท้วงรัฐบาล และในอิตาลี กับในเนเธอร์แลนด์ มีการจับกุมผู้ต้องสงสัยว่าพยายามวางระเบิดศูนย์ฉีดวัคซีนโควิด-19⁶⁹

หรืออย่างในประเทศอินโดนีเซีย เครือข่ายของกลุ่มก่อการร้าย IS ในอินโดนีเซีย ปฏิบัติตนในหวังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคใน 2 ลักษณะ คือ 1) ผู้ที่เห็นว่าสถานการณ์ โรคระบาดเป็นตามคำทำนายในคัมภีร์ทางศาสนา หรือเป็นสัญญาณแห่งวันสิ้นโลก กลุ่มนี้จะละเว้น การเคลื่อนไหวหรือให้การสนับสนุนการก่อเหตุ เนื่องจากเชื่อว่าจะได้ขึ้นสวรรค์หากเสียชีวิตระหว่าง กักกันตนเองที่บ้าน และ 2) ผู้ที่มีแนวคิดสอดคล้องกับแกนนำกลุ่ม IS ในตะวันออกกลางที่เห็นว่าการระบาดของโรคนี้ ทำให้รัฐบาลอินโดนีเซียอ่อนแอจึงเป็นโอกาสในการเร่งก่อเหตุ นอกจากนี้ สถานการณ์ดังกล่าวยังทำให้กระแสต่อต้านจีนซึ่งมีอยู่มาแต่เดิม อันเป็นผลจากการลงทุนและการนำแรงงานชาวจีนมาดำเนินโครงการก่อสร้างในพื้นที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ขณะที่ กลุ่มก่อการร้าย MujahidinIndonesia Timur (MIT) เครือข่ายกลุ่มก่อการร้าย IS ในจังหวัดสุลาเวสีกลางกลับมา เคลื่อนไหวอีกครั้ง ซึ่งก่อนหน้านี้ MIT ถูกรัฐบาลอินโดนีเซียดำเนินการปราบปรามอย่างหนัก และเสื่อมอิทธิพลลงอย่างมากนับตั้งแต่ นายซานโตโซ (Santoso) ผู้นำกลุ่มถูกสังหารเมื่อปี พ.ศ. 2559 โดยนาย Ali Kalora ผู้นำกลุ่มคนปัจจุบันใช้เครือข่ายอดีตผู้ต้องขังคดีการก่อการร้ายช่วยจัดหาสมาชิก เข้าร่วมกลุ่ม โดยประชาสัมพันธ์ชวนเชื่อว่าการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นความช่วยเหลือ จากพระเจ้าในการเอาชนะศัตรู

นอกจากนี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้สถานการณ์ ความขัดแย้งระหว่างชุมชนในจังหวัดปาปัวของอินโดนีเซียเลวร้ายลง เนื่องจากประชาชนชาวปาปัว เห็นว่าคนจากนอกจังหวัดหรือคนที่ไม่ใช่ชาวปาปัวเป็นผู้นำโรคเข้ามาระบาดในพื้นที่ นอกจากนี้ มาตรการการจัดการโรคระบาดของรัฐบาลที่ไม่เข้มงวดและไม่ทั่วถึง ทำให้รัฐบาลท้องถิ่นจำเป็นต้อง ดำเนินมาตรการที่เข้มงวดด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลให้ประชาชนชาวปาปัวไม่พอใจและไม่ไว้วางใจรัฐบาล อินโดนีเซียมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ขบวนการองค์กรปลดปล่อยปาปัว (Organisasi Papua Merdeka : OPM) ซึ่งเป็นกองกำลังติดอาวุธที่เคลื่อนไหวเรียกร้องเอกราชดินแดนปาปัว อาศัยโอกาสจากการแพร่ระบาด

⁶⁹ European Law Enforcement Agency. (2016, December 6). *European Union Terrorism Situation and Trend Report 2016*. EUROPOL, p5-15.

ของโรคสร้างความแตกแยกระหว่างประชาชนกับรัฐบาลอินโดนีเซีย โดยการออกแถลงการณ์สนับสนุนการดำเนินการของรัฐบาลท้องถิ่น ประณามการเพิ่มกำลังทางทหารของอินโดนีเซียในจังหวัดปาปัว

อย่างไรก็ดี ยังไม่พบว่ามีการศึกษาว่าผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 มีส่วนผลักดันให้ผู้หญิงก่อการร้ายมากขึ้นหรือไม่ แต่ในกลุ่มก่อการร้ายหลายกลุ่มหรือตามที่ได้ยกตัวอย่างมาข้างต้น ล้วนมีผู้หญิงเป็นสมาชิกของกลุ่มจำนวนไม่น้อย จึงพอสันนิษฐานได้ว่าผู้หญิงจะได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของกลุ่ม ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่จะมองข้ามไปไม่ได้

2.2.5 ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict theory)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำนิยามไว้ว่า คำว่า “ขัดแย้ง” ประกอบด้วยคำสองคำ กล่าวคือ “ขัด” ซึ่ง หมายถึง การไม่ทำตาม ฝ่าฝืนขึ้นไว้ และ “แย้ง” หมายถึง ไม่ตรงหรือลงรอยเดียวกัน ต้านไว้ทานไว้ เพราะความขัดแย้งเป็นความรู้สึกนึกคิด หรือการกระทำที่ขัดกันทั้งภายในตนเอง ระหว่างบุคคล และระหว่างกลุ่ม ซึ่งมีผลทำให้เกิดการแข่งขัน หรือการทำลายกัน⁷⁰

ศูนย์สันติวิธีและธรรมาภิบาล ได้ให้ความหมายของ “ความขัดแย้ง” ว่า หมายถึง ความแตกต่างของจุดประสงค์ ความเชื่อและค่านิยมระหว่างบุคคล และกลุ่มบุคคล ซึ่งความขัดแย้งในสถานการณ์ใดก็ตามเป็นการแสดงออกของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ความหมายนี้จะเห็นได้ว่า ความขัดแย้ง เป็นความรู้สึกหรือปฏิกิริยาของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความคิดเห็น ค่านิยม และเป้าหมายไม่เป็นไปในทางเดียวกัน รวมไปถึงความขัดแย้งที่เป็นรูปแบบของการต่อสู้เพื่อทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด หรือการที่ฝ่ายหนึ่งรุกล้ำหรือขัดขวางการกระทำอีกฝ่ายเพื่อให้เป้าหมายของตนบรรลุผล ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวอาจจะสะท้อนออกมาในรูปของความไม่รุนแรงหรือรุนแรงก็ได้⁷¹

โทรสเทน เซลลิน ได้นำเสนอว่าความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเป็นสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมในสังคม รูปแบบของความขัดแย้งทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของประชากรในแต่ละกลุ่มสังคม โดยรูปแบบหนึ่งเป็นความขัดแย้งที่เกิดจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสองชนิด ซึ่งอาจเกิดขึ้นในบริเวณชายแดนของประเทศ หรือในกรณีการค้าอาณานิคม ซึ่งกฎหมายของวัฒนธรรมชาติหนึ่งได้แผ่ขยายเข้าไปมีอำนาจเหนืออาณาเขตของอีกประเทศหนึ่ง โดยสังเกตได้ว่า

⁷⁰ รัฐพล เย็นใจมา และ สุรพล สุยะพรหม. (2561). ความขัดแย้งในสังคม : ทฤษฎีและแนวทางแก้ไข. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7(2), หน้า 225.

⁷¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 226

สังคมดั้งเดิมจะไม่ค่อยปรากฏความขัดแย้ง ขณะที่สังคมสมัยใหม่จะมีความขัดแย้งมากกว่าเนื่องจากมีประชากรจากหลากหลายชาติพันธุ์รวมกัน

ขณะที่ผลงานของ จอร์จ โวลต์ มีปรัชญามาจากแนวความคิดที่มองว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม กล่าวคือ มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นผลผลิตจากการคบหาสมาคมกันของบุคคลในสังคม กลุ่มเกิดจากการที่บุคคลมีผลประโยชน์และความต้องการตรงกันหรือสอดคล้องกันทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันขึ้นมา ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมของบุคคลน่าจะเข้าใจได้ดี หากศึกษาในรูปแบบพฤติกรรมกลุ่ม (collective behavior) กลุ่มจะมีประสิทธิภาพผ่านการติดต่อและความร่วมมือของบุคคลในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่ม และการรวมกลุ่มนี้เองจะทำให้บุคคลเกิดความผูกพันกับกลุ่ม ความขัดแย้งไม่ได้เป็นปรากฏการณ์ที่ผิดปกติของสังคม ในทางตรงกันข้ามเป็นปรากฏการณ์พื้นฐานของทุกสังคม กลุ่มจะเกิดความขัดแย้งกับกลุ่มอื่น เมื่อผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ตรงกัน หรือรุกรานซึ่งกันและกัน หรือเกิดการแก่งแย่งชิงดีกับผลประโยชน์หรือวัตถุประสงค์ของกลุ่มอื่น เมื่อความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้พัฒนาขึ้นมา ก็จะทำให้สมาชิกของแต่ละกลุ่มจงรักภักดีต่อกลุ่มของตนเองมากขึ้นและจะต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จของกลุ่มตนเอง ลักษณะเช่นนี้จะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มตลอดเวลา

นอกจากนี้ ยังมีนักทฤษฎีอีกจำนวนหนึ่งที่ให้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง อาทิ Fredrich Hegel เป็นนักทฤษฎีความขัดแย้งชาวเยอรมัน โดยมองว่า ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้ปกครองรัฐบางรัฐพยายามที่จะครอบครองและควบคุมรัฐอื่น ๆ ไว้ จึงเป็นเหตุให้เกิดสงครามระหว่างรัฐขึ้น ถือเป็นความขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ (historical conflict)⁷² เช่นเดียวกับที่ Austin Turk ที่มองว่าความขัดแย้งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดให้บุคคลเป็นอาชญากร เนื่องจากกลุ่มที่มีอำนาจจะพยายามควบคุมทางการเมืองเหนือกลุ่มอื่น ซึ่งวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันออกไปจึงทำให้ความขัดแย้งเกิดขึ้น หรือ Georg Simmel ซึ่งมีแนวคิดที่ว่าความขัดแย้งเป็นปฏิสัมพันธ์รูปแบบหนึ่งที่สามารถเกิดขึ้นในกลุ่มคนที่มีความใกล้ชิดกัน ทั้งนี้ความขัดแย้งนั้น สามารถแสดงให้เห็นถึงความสมานสามัคคีที่เกิดขึ้นในกลุ่ม ขณะเดียวกันความสามัคคีกลมเกลียวกันในกลุ่มก็สามารถสร้างความขัดแย้งได้เช่นกัน รวมทั้ง ทฤษฎีความขัดแย้งตามแนวคิดของ Max Weber ที่เน้นความขัดแย้งที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกแห่งของสังคมและมองว่าเป็นเรื่องปกติที่จะเกิดความขัดแย้ง โดยเฉพาะเมื่อมีทรัพยากรที่จำกัดจึงเกิดการแย่งชิงกัน ซึ่งเป็นที่มาของความขัดแย้งได้ต่อไป

⁷² เรื่องเดียวกัน, หน้า 227

ความขัดแย้งจึงเกิดได้จากหลายสาเหตุไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งภายในตนเอง ระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่มคน หรือระหว่างสังคม และเกิดได้ในทุกระดับ โดยมีความแตกต่างกัน ในสาเหตุของความขัดแย้งซึ่งปรากฏได้หลากหลายด้าน อาทิ ความไม่ลงรอยกันส่วนตัว การแก่งแย่งชิงดีการรุกรานในพื้นที่ของผู้อื่น การแย่งชิงทรัพยากร ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมที่ไม่สามารถกลมกลืนกันได้ ซึ่งระดับของความขัดแย้งจึงแตกต่างกันไปตามสภาพปัญหาและที่มา ตั้งแต่ระดับบุคคล ท้องถิ่น จนถึงความขัดแย้งระดับโลก เช่น การเกิดสงครามโลก เป็นต้น

กลุ่มก่อการร้ายที่จัดตั้งขึ้นล้วนมีมูลเหตุที่เกิดจากความขัดแย้งทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการขัดแย้งกันทางด้านแนวความคิด ด้านชาติพันธุ์ ด้านศาสนา ด้านการเมือง และด้านพื้นที่และทรัพยากร ดังเช่นความขัดแย้งจากความพยายามช่วงชิงดินแดนระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ ที่มีปมขัดแย้งรุนแรงและยาวนานพื้นที่หนึ่งของโลก การแย่งชิงดินแดนหรือพื้นที่เยรูซาเล็มในปัจจุบัน เป็นบ่อเกิดของกลุ่มก่อการร้ายหลายกลุ่มที่พยายามเอาชนะกันบนความขัดแย้งดังกล่าว การก่อการร้ายหลายเหตุการณ์ระหว่างสองชาติปรากฏขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเหตุการณ์ก่อการร้ายครั้งสำคัญที่สร้างความตื่นตระหนกไปทั่วโลก ได้แก่ กรณีที่กลุ่ม Popular Front for the Liberation of Palestine (PELP) ได้ทำการจี้เครื่องบิน (hijack) ของสายการบิน El Al ซึ่งเป็นสายการบินประจำชาติอิสราเอล เมื่อ 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1968 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกตัวประกันบนเครื่องบินกับผู้ก่อการร้ายชาวปาเลสไตน์ที่ถูกทางการอิสราเอลคุมขัง ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้ส่งผลให้ผู้โดยสารทุกคนบนเครื่องบินเสียชีวิต และการก่อการร้ายครั้งนี้ถือเป็นการทำการก่อการร้ายให้มีลักษณะข้ามชาติและเป็นสากล โดยผู้ก่อการร้ายเดินทางเพื่อไปก่อเหตุในประเทศอื่นและเหยื่อผู้เสียชีวิตก็เป็นประชาชนหลายเชื้อชาติซึ่งบางคนอาจไม่ได้มีความเกี่ยวพันใด ๆ กับความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์เลย เพียงแต่การจี้เครื่องบินของสายการบิน El Al เป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ถึงการเป็นตัวแทนประเทศอิสราเอลเท่านั้น และอีกเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นต่อมาในเดือนกันยายน ค.ศ. 1972 การจับนักกีฬาในการแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ที่เมืองมิวนิค ประเทศเยอรมนี เป็นตัวประกันโดยกลุ่ม PLO's Black September เพื่อแลกเปลี่ยนกับผู้ก่อการร้ายชาวปาเลสไตน์และกลุ่มอื่น รวมถึง Ulrike Meinhof แกนนำผู้หญิงของกลุ่มกองทัพแดงในเยอรมนี (Red Army Faction : RAF) อย่างไรก็ตาม ด้วยหลักการของอิสราเอลที่จะไม่เจรจากับกลุ่มก่อการร้ายจึงทำให้มีการปะทะกันเกิดขึ้น ส่งผลให้ตัวประกันเสียชีวิตทั้งหมด และผู้ก่อการร้ายเสียชีวิต 5 ราย และมอับตัว 3 คน

ขณะที่มิติของประเทศไทยนั้น ความขัดแย้งที่ก่อเป็นความรุนแรงถูกมุ่งไปในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในอดีตเคยเป็นอาณาจักรเก่าแก่ โดยอาณาจักรปัตตานีได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสยาม หรือประเทศไทยในปัจจุบัน ในสมัยของรัชกาลที่ 1

แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อปี พ.ศ. 2329 ซึ่งแม้จะเกิดการต่อต้านการปกครองจากบรรดาเจ้าเมืองที่มีเชื้อสายมลายูเป็นระยะ ๆ แต่ช่วงเวลาที่น่าจะมีความรุนแรงมากที่สุดคือ ช่วงที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยประกาศใช้ “กฎข้อบังคับสำหรับปกครอง 7 หัวเมือง ร.ศ. 120” เมื่อ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2444 ทำให้เหล่าเจ้าเมืองในหัวเมืองมลายูสูญเสียอำนาจที่มีมาแต่เดิมจนเกิดการต่อต้านเป็นระยะ ๆ ต่อมาในปี พ.ศ. 2452 ได้มีการจัดทำสนธิสัญญาสยาม-อังกฤษ (Anglo-Siamese Treaty) กำหนดเส้นเขตแดนระหว่างสยามกับบริติช มลายา (ในปัจจุบันคือประเทศมาเลเซีย) โดยมีการกำหนดให้ปัตตานีอยู่ในเขตของประเทศไทย และบางส่วนให้แก่ชาติอังกฤษ ได้แก่ กลันตัน เปรัค เคดาห์ และเปอร์ลิสอยู่ในเขตของบริติชมลายา และต่อมาได้แบ่งปัตตานีออกเป็น 3 จังหวัด ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ถึงแม้ว่าสยามเผชิญการต่อต้านจากบรรดาเจ้าเมืองมลายูในปัตตานีมาเป็นระยะ แต่ในช่วงนั้นยังไม่มีกรณีเคลื่อนไหวในรูปขบวนการ จนกระทั่งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 จึงได้เกิดการรวมตัวต่อต้านอำนาจรัฐขึ้นเป็นครั้งแรกที่จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 26-28 เมษายน พ.ศ. 2491 ที่รู้จักกันในชื่อ กบฏดุซงญอ (Dusun Nyur rebellion) ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการที่หะยีสุหลง (Haji Sulong หรือ Sulong bin Abdul Kadir Mohammad el Patani) ประธานสภาอิสลามจังหวัดปัตตานี ได้ก่อตั้งขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อประชาชนปัตตานี (The Patani People’s Movement) ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2490 เพื่อเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองของปัตตานี จนกระทั่งถูกจับกุมและเกิดการประท้วงต่อต้านอย่างรุนแรงจากประชาชน ทำให้ทางการส่งกำลังเข้าปราบปรามจนมีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนี้จำนวนหลายร้อยคน ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนี้เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่เป็นเหตุให้มีการก่อตั้งเป็นขบวนการก่อความไม่สงบอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2502 โดยใช้ชื่อว่า ขบวนการแนวร่วมแห่งชาติปลดปล่อยปัตตานี หรือกลุ่ม The Barisan Nasional Pemberbasan Pattani (BNPP) ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยทายาทเชื้อสายเจ้าเมืองในหัวเมืองมลายูเดิม และตามมาด้วยการก่อตั้งขบวนการในลักษณะนี้ในเวลาต่อมาอีกจำนวนมาก⁷³ ซึ่งรวมถึงกลุ่ม BRN ที่มีอิทธิพลในจังหวัดชายแดนภาคใต้ปัจจุบันด้วย

สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงดำรงเรื่อยมา และมีความเข้มข้นรุนแรงอย่างมากอีกครั้งเมื่อปี พ.ศ. 2547 ในยุคของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นช่วงที่ลดระดับความสำคัญของปัญหาการก่อความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้ลงให้เหลือเพียงความรุนแรงที่เกิดจากการกระทำของกลุ่มโจรมิจฉาชีพ กลุ่มผลประโยชน์ ฯลฯ ที่ไม่ได้หวังผล

⁷³ สุรชาติ บำรุงสุข. (2553). การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ของไทย. *จุลสารความมั่นคงศึกษา*, (73), หน้า 9.

ทางการเมือง⁷⁴ ซึ่งได้นำไปสู่การปรับปรุงการบริหารงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการยุบศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และกองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหารที่ 43 (พตท.43) พร้อมกับดำเนินนโยบายเชิงปราบปรามอาชญากรรมอย่างเข้มงวดเพื่อควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมในพื้นที่ มีส่วนทำให้สถานการณ์ความรุนแรงปะทุขึ้นอีกครั้งและดำรงมาอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบัน โดยเฉพาะเหตุการณ์ปล้นปืนกองพันพัฒนาที่ 4 เมื่อมกราคม พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นปฏิบัติการที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และสร้างความเสียหายแก่ภาครัฐอย่างมาก จนทำให้เกิดกระแสการวิเคราะห์ถึงผู้อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ต่าง ๆ นานา แต่ที่สำคัญที่สุดคือ เหตุการณ์ปล้นปืนครั้งนั้น เป็นที่มาให้รัฐบาลนายทักษิณฯ ดำเนินแนวทางที่รุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แทนที่จะใช้วิธีสันติ โดยการส่งกำลังพลมากกว่า 3,000 นาย ลงพื้นที่เพื่อตามนำปืนที่ถูกปล้นไปทั้งหมดกลับคืน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี จนปัจจุบันสามารถนำปืนกลับคืนได้เพียงส่วนหนึ่ง และหลายครั้งที่พบว่าปืนถูกวนนำมาใช้ในพื้นที่โดยกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ

ทั้งนี้ สถิติจำนวนสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จนถึงปี พ.ศ. 2564 ของ ศอ.บต. พบว่าสถานการณ์ความรุนแรงโดยกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวนสูงถึง 9,444 เหตุการณ์⁷⁵ แม้บริบทด้านการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบันจะแตกต่างจากในอดีต นโยบายของภาครัฐเน้นการสร้างความเข้าใจและการแก้ปัญหาโดยวิธีที่สันติมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่มีอิทธิพลในพื้นที่กลุ่มหลักในปัจจุบันอย่าง BRN ยังคงดำรงวัตถุประสงค์ของการก่อความไม่สงบที่สืบเนื่องมาจากอดีตก็คือ การแบ่งแยกดินแดน⁷⁶ และอุดมการณ์ของ BRN ยังคงมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการลดทอนเสถียรภาพความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ของ BRN ที่เน้นการทำสงครามประชาชนเพื่อต่อสู้กับรัฐไทยโดยมีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การเป็นเอกราชโดยสมบูรณ์ ขณะที่บูรณภาพแห่งดินแดน คือสิ่งที่เป็นความมั่นคงแห่งชาติไทย การตอบโต้ต่อปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีมิติของการปราบปรามอยู่ในทุกยุคทุกสมัย อันมีส่วนทำให้เกิดเป็นวาทกรรมความรุนแรงระหว่างสองฝ่ายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ขวามลายูมุสลิมกับรัฐไทย กล่าวคือฝ่ายขวามลายูมุสลิมที่มองว่าดินแดนปลายด้ามขวานเคยเป็นพื้นที่อิสระจากรัฐไทยแต่ถูกแย่ง

⁷⁴ วุฒิกรณ์ ชูวัฒนาณรงค์. (2549). การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในหลังยุคสงครามเย็น: วิเคราะห์แนวคิด “การก่อการร้าย” และขบวนการก่อการร้ายในไทยและฟิลิปปินส์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย], หน้า 366.

⁷⁵ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้. (2563, 5 พฤษภาคม). เหตุการณ์และผู้ได้รับความเสียหายจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (เหตุการณ์ที่ 3 ฝ่ายรับรอง) ตั้งแต่ปี 2547 – 2563. <https://www.sbpac.go.th/?p=55404>

⁷⁶ สุรชาติ บำรุงสุข. (2551). การก่อความไม่สงบร่วมสมัย. *จุลสารความมั่นคงศึกษา*, (39), หน้า 35.

ซึ่งไปอย่างไม่ชอบธรรม ประกอบกับการถูกดูหมิ่นและปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมของประเทศไทย ทำให้ ขบวนการต่อสู้ และเรียกร้องสิทธิในการกำหนดสิทธิด้วยตัวเอง หรือที่เรียกว่าสิทธิในการกำหนด ใจตนเอง (Right to Self Determination - RSD⁷⁷) มาเป็นเงื่อนไขเพื่อปลดปล่อยตัวเองจากประเทศเจ้า อาณานิคม หรือคือการแยกออกจากประเทศไทยและปกครองในรูปแบบของตน เช่นเดียวกับประเทศ ติมอร์เลสเตที่ใช้หลักการ RSD แยกตัวเป็นเอกราชจากประเทศอินโดนีเซีย⁷⁸ ขณะที่มุมมองของ อีกฝ่าย คือ ประเทศไทย มองว่าชาวมุสลิมมลายูที่ก่อความไม่สงบเปรียบเสมือน “โจรแบ่งแยกดินแดน”⁷⁹ ซึ่งผู้ที่คิดจะแบ่งแยกเอกราชและบูรณภาพแห่งดินแดนรัฐไทย คือ กบฏ ที่ต้องถูกปราบปราม

ในเชิงพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และ 4 อำเภอของ สงขลา ได้แก่ จะนะ เทพา นาทวี และ สะบ้าย้อย) มีพื้นที่ประมาณ 1 หมื่นตาราง กิโลเมตรจากพื้นที่ของประเทศไทยทั้งหมดที่ 513,115.020 ตารางกิโลเมตร⁸⁰ ดังนั้น พื้นที่ดังกล่าว จึงเป็นเพียงส่วนเล็ก ๆ ส่วนหนึ่งในประเทศไทยเท่านั้น ความเป็นสังคมกลุ่มเล็กที่มีอัตลักษณ์ ความเป็นมุสลิมมลายู แตกต่างกับสังคมกลุ่มใหญ่ของประเทศไทยที่ส่วนมากเป็นชาวไทยพุทธ จึงทำให้สมาชิกในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแน่นแฟ้น เข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน และ มุมมองของความเป็นชนกลุ่มน้อยมีส่วนช่วยสร้างความรักความผูกพันภายในกลุ่ม นอกจากนี้ การมีประวัติศาสตร์ที่ถูกเล่าต่อกันมาในทิศทางที่มุสลิมมลายูถูกเอารัดเอาเปรียบจากรัฐไทย จนก่อเป็นอคติที่สะสมมาเป็นเวลานาน ทำให้มุมมองของประชาชนบางส่วนในพื้นที่มีมุมมอง ที่เป็นปฏิปักษ์กับประเทศไทย และพร้อมที่จะรวมตัวกันเพื่อปกป้องกลุ่ม ขณะเดียวกันก็สร้าง

⁷⁷ RSD เป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่พัฒนามาจากจารีตประเพณีระหว่างประเทศซึ่งปัจจุบันปรากฏ ในสนธิสัญญา 2 ฉบับ ได้แก่กฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter) และ กฎีาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) ซึ่งประเทศไทยลง นามเป็นภาคีแล้วทั้ง 2 ฉบับ อย่างไรก็ตาม RSD เป็นเรื่องระหว่างประเทศที่แต่ละประเทศจะกำหนดไว้ในกฎหมาย ของประเทศตนหรือไม่ก็ได้ อาทิ ประเทศที่กำหนดเรื่อง RSD ไว้ในรัฐธรรมนูญ ได้แก่ สหราชอาณาจักร และ สหรัฐอเมริกา ในส่วนของประเทศไทยไม่ได้มีกำหนดไว้เช่นเดียวกับฝรั่งเศส ดังนั้น การจะนำประเด็นเรื่อง RSD ไป ใช้กับประเทศใดนั้น ต้องคำนึงถึงกฎหมายภายในประเทศนั้น ๆ ว่ารองรับมากเพียงใด กรณีประเทศไทย นอกจากจะ ไม่มีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใดแล้ว รัฐธรรมนูญทุกฉบับยังกำหนดชัดเจนในมาตรา 1 ว่า “ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้”

⁷⁸ iLaw. (2561, 25 กันยายน). RSD-สิทธิในการกำหนดชะตากรรมตัวเอง ทางเลือกสันติภาพชายแดนใต้.
<https://ilaw.or.th/node/4958>

⁷⁹ ธนศ อารณสุวรรณ. (2560). กำเนิดมายาคติว่าด้วย “การแบ่งแยกดินแดน” ของมลายูมุสลิมในภาคใต้ของไทย. ใน จิรวัดน์ แสงทอง และ ทวีศักดิ์ เผือกสม (บก.), *ไทยใต้ มลายูเหนือ ปฏิสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์บนคาบสมุทรแห่ง ความหลากหลาย* (น. 109-142). สำนักพิมพ์กรีนโซน, หน้า 111.

⁸⁰ http://www.thailaws.com/historythailand/thailand_topography.htm

ความเข้มแข็งให้กับกลุ่มของตนเองหรือมีพฤติกรรมรวมกลุ่มเพื่อต่อสู้หรือต่อต้านฝ่ายตรงข้าม ทั้งนี้เมื่อมีกลุ่มก่อความไม่สงบที่มีอุดมการณ์ในการต่อสู้และใช้ความรุนแรงอยู่ในพื้นที่ด้วยแล้ว ยิ่งทำให้การสร้างความขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายเกิดขึ้นและบานปลายได้โดยง่าย ประกอบกับปัจจัยหลายอย่างที่มีผสมผสานในพื้นที่ นอกจากประวัติศาสตร์การแบ่งแยกดินแดนและการพยายามกลืนกินความเป็นชาติพันธุ์มลายูเพื่อสร้างความเป็นไทยถ้วนหน้าในอดีต ยังรวมถึงการบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ผิดเพี้ยนของเจ้าหน้าที่รัฐ ยกตัวอย่างเช่นที่ จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะระบุถึงปัญหาการใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะการประกาศใช้กฎอัยการศึก และพระราชบัญญัติการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ทำให้เกิดข้อวิจารณ์หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อจำกัดในการประกอบศาสนกิจจากการประกาศเคอร์ฟิวห้ามออกนอกเคหสถาน⁸¹ และการที่เจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนนำกฎหมายความมั่นคงที่เข้มงวดไปบังคับใช้อย่างไม่เหมาะสมไม่ควรและไม่ถูกต้อง จนกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลจนเกินความจำเป็น เช่น การให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงมีอำนาจในการตรวจค้น การควบคุมตัวโดยไม่แจ้งให้ญาติทราบว่าจะนำไปที่ใด รวมถึงที่ ซลิตา บัณทุงศ์ และ มาโนชญ์ อารีย์ เคยได้ระบุในทิศทางเดียวกันถึงความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหาในแง่ของความยุติธรรมในพื้นที่ที่ยังขาดการให้ความสำคัญกับสิทธิขั้นพื้นฐานในคดีความมั่นคง เช่น สิทธิการประกันตัว การสืบหาความจริง การซ่อมทรมาณ รวมถึงการที่รัฐจะต้องสร้างความไว้วางใจระหว่างกันโดยรัฐต้องไม่ละเมิดสิทธิของประชาชน⁸²

นอกจากนี้ การสร้างสถานการณ์และการโฆษณาชวนเชื่อโจมตีเจ้าหน้าที่รัฐของฝ่ายขบวนการ โดยนำประเด็นต่าง ๆ ช่างต้น หรือใช้สถานการณ์ในพื้นที่มาเป็นเงื่อนไขในการสร้างความขัดแย้งก็ยิ่งปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่อง อาทิ เหตุการณ์การสลายการชุมนุมที่หน้าสถานีตำรวจภูธร อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2547 ที่ประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชายวัยรุ่นถูกจับกุมในสภาพที่ถอดเสื้อ ผูกมือไขว่หลัง และถูกลำเลียงขึ้นรถโดยถูกจัดให้เรียงซ้อนทับกันเป็นชั้น ๆ เพื่อนำตัวไปสอบสวนต่อที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ทำให้มีผู้ชุมนุมเสียชีวิต รวม 78 ราย และเสียชีวิตระหว่างการสลาย การชุมนุมอีก 7 ราย รวมทั้งสิ้นเป็น 85 ราย เหตุการณ์นี้ผู้ที่ถูกจับกุมบางส่วน โดยเฉพาะ ผู้ที่เสียชีวิตไม่มีโอกาสแม้จะได้รับสิทธิในการดำเนินคดีอย่างเป็นทางการตั้งแต่เริ่มต้นเส้นทางกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นการสืบสวนสอบสวน จับกุม ตรวจค้น แสวงหาพยานหลักฐาน การฟ้องร้องคดีต่อศาล

⁸¹ จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย. (2548). การดำเนินกระบวนการยุติธรรมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข. โรงพิมพ์เดือนตุลา, หน้า 132 -133

⁸² iLaw. (2561, 25 กันยายน). RSD-สิทธิในการกำหนดชะตากรรมตัวเอง ทางเลือกสันติภาพชายแดนใต้.

การพิจารณาคดี หรือการบังคับโทษภายหลังคำพิพากษา⁸³ ซึ่งไม่มีใครทราบได้ว่าภายหลัง จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทั้งผู้ที่ได้รับการชดเชยและไม่ได้รับการชดเชยต้องผ่านประสบการณ์ สูญเสียไต่บ้าง และมีสภาพจิตใจเป็นอย่างไร และในทุก ๆ ปี เมื่อถึงห้วงเวลาที่เหตุการณ์เคยเกิดขึ้น ภาพเหตุการณ์ความรุนแรงและความเจ็บปวดทรมานจะถูกฉายซ้ำจากสื่อช่องทางต่าง ๆ ซึ่งปรากฏ บทสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่จำนวนมากที่ยังคงแสดงออกถึงความโกรธเคืองและความหวาดกลัว แม้ระยะเวลาจะผ่านมารวม 20 ปีแล้วก็ตาม ทำให้จังหวัดชายแดนภาคใต้กลายเป็นพื้นที่ขัดแย้งสำคัญ ระหว่างกลุ่มก่อความไม่สงบและรัฐไทยมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ความขัดแย้งเป็นมูลเหตุจูงใจหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงเข้าไปสู่กระบวนการก่อการร้าย เช่น กรณีของ Samantha Lewthwaite หรือที่ถูกเรียกในชื่อ แม่หม้ายขาว เป็นหญิงชาวอังกฤษ ที่เติบโตในไอร์แลนด์เหนือช่วงที่มีความขัดแย้งรุนแรงจากความพยายามแบ่งแยกดินแดน ความขัดแย้งดังกล่าวมีส่วนสร้างความรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงและ Samantha Lewthwaite กลายเป็นผู้ก่อการร้ายหญิง ซึ่งเป็นที่เฝ้าระวังระดับโลกในที่สุด นอกจากนี้ ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วม ในความขัดแย้งหลายครั้งหลายคราไม่ว่าจะระดับเล็กหรือใหญ่ เช่น การปฏิวัติในประเทศแอลจีเรีย ระหว่างปี ค.ศ. 1958 – 1962 การปฏิวัติอิหร่าน เมื่อปี ค.ศ. 1979 สงครามเลบานอน ครั้งที่ 1 เมื่อปี ค.ศ. 1982 และการลุกฮือของปาเลสไตน์ทั้ง 2 ครั้ง ในปี ค.ศ. 1987-91 และห้วงปี ค.ศ. 2000 และก็ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายมาตั้งแต่ในอดีตแล้วเช่นกัน โดยตั้งแต่ ค.ศ. 1968 ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรมาร์กซิสต์ในยุโรป ไปจนถึงขบวนการเคลื่อนไหวทางชาตินิยมตะวันออกกลาง หรือการก่อการร้ายของกลุ่มผู้หญิงชาวเซเชน ขณะที่ผู้ก่อการร้ายที่เป็นผู้หญิงแทบจะกล่าวได้ว่ามีในทั่วทุกภูมิภาคในโลก อาทิ กองพลน้อยแดงในอิตาลี (Italy's Red Brigades) กลุ่มกองทัพแดงในเยอรมนี (Germany's Baader Meinhof group) กลุ่มอเมริกันแบล็ค แพนเธอร์ (American Black Panthers) และ กองทัพแดงแห่งญี่ปุ่น (the Japanese Red Army) ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายก็ไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องใหม่ ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายที่เกิดจากความขัดแย้งจำนวนมาก และหลายเหตุการณ์ที่ผู้หญิงเป็นผู้ลงมือก่อการร้าย ก็มีความรุนแรงไม่น้อยไปกว่าการก่อเหตุโดยผู้ชาย อาทิ Dalal Al Maghribi แกนนำหญิงของกลุ่ม Fatah ที่ได้ก่อเหตุระเบิดพลีชีพบนรถประจำทางในกรุงเทลอาวีฟ ประเทศอิสราเอล เมื่อปี ค.ศ. 1978 ส่งผลให้ผู้โดยสารรถคันดังกล่าวเสียชีวิต 36 ราย และ Sana'a Mehaydali เด็กสาวชาวเลบานอนวัยเพียง 16 ปี ซึ่งได้ถูกระบุว่าเป็นผู้หญิงที่ก่อเหตุระเบิดพลีชีพเป็นคนแรก โดย Sana'a ถูกส่งไปปฏิบัติการโดยพรรคชาตินิยมสังคมนิสต์ซีเรีย (Syrian Socialist National Party : SSNP) เพื่อ

⁸³ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2548). *การดำเนินกระบวนการยุติธรรมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข*. โรงพิมพ์เดือนตุลา.

สังหารชาวอิสราเอลในเลบานอน เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1985 นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้หญิงในกลุ่ม SSNP มีส่วนร่วมในการก่อเหตุระเบิดพลีชีพถึง 12 ครั้ง ในช่วงยุค 80 และการก่อเหตุในเลบานอนดังกล่าว กลายเป็นแบบอย่างการก่อเหตุระเบิดพลีชีพของผู้หญิงในอีกหลายประเทศ อาทิ ศรีลังกา ตุรกี อิรัก และอัฟกานิสถาน เป็นต้น⁸⁴

ในกรณีความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยนั้น ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในความขัดแย้งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในฐานะที่เป็นประชาชนในพื้นที่และมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไป ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นผลจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มก่อความไม่สงบและรัฐไทยซึ่งส่งผลให้เกิดความสูญเสียและผลกระทบต่อชีวิต และการรับมือสถานการณ์ของประชาชนในพื้นที่ก็แตกต่างกันไป ประชาชนบางส่วนย้ายออกนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ บางส่วนยังคงอาศัยอยู่ด้วยความกังวลและหวาดกลัว ขณะที่บางส่วนเลือกที่จะต่อต้านและกระทำการใด ๆ ที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐอย่างเช่นเข้าร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบ ซึ่งรวมถึงผู้หญิงในพื้นที่ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ มีการศึกษาพบข้อมูลว่า นับตั้งแต่ ปี 2557 ถึงปี 2560 มีผู้หญิงที่เป็นเหยื่อเนื่องจากเหตุการณ์ความรุนแรงมากถึง 3,000 คน⁸⁵ แสดงให้เห็นว่า ความขัดแย้งในพื้นที่ยังคงดำรงอยู่เรื่อยมา ส่วนความรุนแรงของสถานการณ์จะมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการแสดงบทบาทในการต่อกรกับรัฐไทยหรือเพื่อตอบโต้ต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง หรือแม้แต่เพื่อมุ่งสร้างกระแสความไม่สงบให้เกิดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อันใดอันหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงก็ได้รับผลกระทบทั้งทางตรง กล่าวคือ บ้างก็ได้รับบาดเจ็บ หรือเสียชีวิต และผลกระทบทางอ้อม เช่น ต้องรับภาระแทนหัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวที่ประสบเหตุ และกระทบต่อสภาพจิตใจ เป็นต้น และด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงจึงได้แสดงบทบาทหน้าที่ของตนมากยิ่งขึ้น เช่น บทบาทของความเป็นผู้นำในการเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับคนในครอบครัว (ซึ่งส่วนมากถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่รัฐ) ซึ่งเดิมนั้น ผู้หญิงมุสลิมจะมีบทบาทหน้าที่จำกัดอยู่ภายในครัวเรือนเท่านั้น โดยสถานการณ์ที่ผู้ก่อความรุนแรงเกือบทั้งหมดเป็นผู้ชาย และถูกจับจ้องจากสายตาของรัฐ ทำให้ผู้ชายไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติได้ ตรงนี้ จึงเป็นเสมือนช่องว่างที่ทำให้ผู้หญิงจากที่เคยมีบทบาทหลักภายในบ้านได้ก้าวขึ้นมาแสดงบทบาทที่หลากหลายขึ้นเช่นเดียวกับผู้ชาย ทั้งนี้ทั้งนั้นบทบาทของผู้หญิงที่มากขึ้นก็ไม่ได้มีทิศทางเดียวกันเสมอไป ผู้หญิงบางคนอาจมีบทบาทในครัวเรือนมากขึ้น บางคนมีบทบาทในการทำงานนอกบ้านมากขึ้น หรือบางคนอาจมีบทบาทในการให้ความร่วมมือกับรัฐเพื่อสร้างสันติสุขในพื้นที่ ขณะที่บางคนอาจผันตัวเองเป็นสมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบเพื่อต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม (รัฐไทย)

⁸⁴ Mia Bloom. (2011). *Bombshell: Woman and Terrorism*. University of Pennsylvania Press, p23

⁸⁵ รตญา กอบศิริกาญจน์. (2560). *บทบาทของผู้หญิงในการสร้างความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้* [บทความวิชาการส่วนบุคคล]. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, หน้า 4

2.2.6 ทฤษฎีเทคนิคการแก้ตัว (Neutralization theory)

Bruce Hoffman⁸⁶ ให้ข้อมูลสรุปเกี่ยวกับเป้าหมายของการก่อการร้ายไว้ว่า การก่อการร้ายทั้งหมดมีความเชื่อมโยงกับการแสวงหาอำนาจในการครอบงำ ช่มชู้ และควบคุม เพื่อหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทางใดทางหนึ่ง ผู้ก่อการร้ายจึงวางแผนและปฏิบัติการบนพื้นฐานความตั้งมั่นที่จะสร้างความหวาดกลัวโดยการกระทำที่มั่นใจว่าจะสามารถดึงดูดความสนใจของสาธารณชนในวงกว้างได้ ซึ่งสามารถสรุปเป็น 5 เป้าหมายหลักของการก่อการร้ายที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ได้แก่

1) การก่อการร้ายมีเป้าหมายเพื่อเรียกร้อยความสนใจ (attention) เหตุการณ์การก่อการร้ายจึงมีความรุนแรงซึ่งสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งนี้ก็เพื่อเรียกร้อยความสนใจโดยเฉพาะจากประชาชนและสื่อสารมวลชนที่จะสามารถกระจายข่าวสารการก่อเหตุของกลุ่มให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้างได้

2) การก่อการร้ายมีเป้าหมายเพื่อสร้างการรับรู้ (acknowledgement) การก่อเหตุแต่ละครั้งนั้น แม้จะได้รับความสนใจมากหรือน้อยก็ตามแต่ แต่หลายครั้งเมื่อเวลาผ่านไป บางเหตุการณ์ก็ถูกลืมเลือน หรือบางเหตุการณ์ถูกตีความในทิศทางของรัฐถึงความชั่วร้ายของกลุ่มก่อการร้าย ดังนั้น นอกจากการได้รับความสนใจแล้ว ผู้ก่อการร้ายหวังจะได้การรับรู้และเป็นที่จดจำจากเหตุก่อการร้ายที่ก่อและพยายามทำให้การรับรู้เป็นไปในทิศทางของกลุ่มด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ก็หวังเพื่อจะได้รับความเห็นอกเห็นใจ และแรงสนับสนุน

3) การก่อการร้ายมีเป้าหมายเพื่อสร้างการยอมรับ (recognition) การได้รับการยอมรับนั้น แสดงออกได้ถึงความชอบธรรมในการก่อการร้ายที่ถูกมองว่าเป็นการสร้าง ความเสียหายที่ร้ายแรงโดยเจตนา ดังนั้น การก่อการร้ายหลายครั้งจึงมีความพยายามสื่อสารให้สาธารณชนได้รับรู้เป็นที่สนใจ เพื่อที่จะสามารถสื่อสารต่อไปได้อย่างกว้างขวางถึงสาเหตุและความจำเป็นในการก่อเหตุแต่ละครั้ง หรือการหาเหตุผลแก้ตัวต่อการก่อการร้ายนั้น ๆ

4) การก่อการร้ายมีเป้าหมายเพื่อสร้างอำนาจ (authority) ความพยายามของกลุ่มก่อการร้ายเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับก็เพื่อหวังผลให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งอาจจะเป็นสังคมนเล็ก ๆ หรือแม้กระทั่งการปกครองในระดับรัฐ ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสำคัญของการก่อการร้ายที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั้งระบบหรือด้านใดด้านหนึ่ง

5) การก่อการร้ายมีเป้าหมายเพื่อบริหารงานปกครอง (governance) การได้มาซึ่งอำนาจจะทำให้สามารถนำไปสู่การปกครองอย่างเต็มรูปแบบของกลุ่มก่อการร้ายได้ กล่าวคือสามารถปกครองและบริหารประเทศแบบเบ็ดเสร็จโดยมีกลุ่มก่อการร้ายเป็นผู้ปกครอง

⁸⁶Bruce Hoffman. (2017). *Inside Terrorism*. Columbia University Press, p268.

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการก่อการร้ายมีความมุ่งหมายที่ชัดเจนไม่ว่าจะสมเหตุสมผลหรือไม่ แต่กล่าวได้ว่าในทุกครั้งของการก่อการร้ายก็ไม่เคยมีความเหมาะสมและชอบธรรม รวมทั้งหลายครั้งหลายหนที่การกระทำใด ๆ เพื่อตอบโต้การก่อการร้ายก็ไม่เหมาะสมและขาดความชอบธรรมเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ผู้ก่อการร้ายจึงมักสร้างเหตุผลหรือข้ออ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมให้การกระทำของตนเอง ทฤษฎีเทคนิคการแก้ตัวนี้ จึงสามารถนำมาวิเคราะห์ในการก่อการร้าย โดยเฉพาะการก่อการร้ายโดยผู้หญิงที่มีภาพลักษณ์ของความเป็นผู้ที่อ่อนโยนทั้งด้านสรีระและจิตใจ ประกอบกับสภาพสังคมวัฒนธรรมในหลายพื้นที่ทั่วโลกที่ยังคงภาพลักษณ์ความเป็นแม่บ้านแม่เรือน และความเป็นช่างทำหลังของครอบครัวทำให้ผู้หญิงไม่น่าที่จะหันมาก่ออาชญากรรมรุนแรงอย่างการก่อการร้ายได้ โดยนำเอาทฤษฎีเทคนิคการแก้ตัวของนักอาชญาวิทยา Gresham Sykes และ David Matza ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะหาสาเหตุการกระทำผิดของเยาวชนเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีนี้สามารถนำมาอธิบายอาชญากรรมในวัยอื่น ๆ ได้เช่นกัน ทั้งนี้ เทคนิคข้อแก้ตัวไม่ได้เป็นหลักของทฤษฎีอาชญากรรมที่แท้จริงหรือไม่ได้มุ่งไปที่การมองหาสาเหตุของการก่ออาชญากรรม แต่เป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมการหาเหตุผลเข้าข้างตนเองของผู้กระทำผิดหลังจากที่ได้ก่ออาชญากรรม โดยทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง ของ Edwin Sutherland ที่มองว่าอาชญากรรมมีการเรียนรู้พฤติกรรมและการเรียนรู้ที่รวมถึงแรงจูงใจ แรงผลักดัน การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง และทัศนคติที่เอื้อต่อการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมาย ดังนั้น ในการก่ออาชญากรรมหนึ่ง ๆ อาชญากรบางคนจะสร้างเหตุผลเพื่อบรรเทาความรู้สึกผิดของตนเอง โดยการทำความรู้สึกให้เป็นกลางในรูปแบบของตน หรือมีมุมมองว่าคุณค่าภายในของตัวถูกทำให้หายไป (neutralize) ซึ่งคุณค่าดังกล่าวนั้นเป็นตัวยับยั้งไม่ให้คนประกอบอาชญากรรม โดยมีวิธีที่จะทำให้คุณค่าดังกล่าวสูญหายไป ซึ่งมีอยู่ 5 ประการ ได้แก่

2.2.6.1 **Denial of Injury** คือ การปฏิเสธว่าไม่มีใครได้รับบาดเจ็บจากการกระทำของผู้กระทำผิด แม้ว่าการกระทำนั้นจะผิดกฎหมายหรือละเมิดกฎหมายก็ตาม สถิติระบุว่าระหว่างปี ค.ศ. 2010 – 2020 มีผู้เสียชีวิตจากการก่อการร้ายทั่วโลกเฉลี่ยปีละ 26,000 ราย โดยจำนวนผู้เสียชีวิตสูงที่สุดในปี ค.ศ. 2014 ที่จำนวนประมาณ 44,600 ราย⁸⁷ จากสถิติแสดงให้เห็นว่าในมิติการก่อการร้ายยากจะถูกมองว่าจะไม่มีผู้ใดได้รับบาดเจ็บหรืออันตรายถึงชีวิต การก่อการร้ายหลายเหตุการณ์สร้างความเสียหายต่อชีวิตสูงนับพันคนและมูลค่าความเสียหายไม่ต่ำกว่าหลักล้านต่อการก่อการร้ายหนึ่งครั้ง อย่างไรก็ตาม ในการก่อการร้ายนั้นมีหลากหลายรูปแบบ ในการที่จะก่อเหตุได้ในแต่ละครั้งผู้ก่อการร้ายจะต้องมีการวางแผนมาอย่างดี เพื่อให้การลงมือมีโอกาสประสบความสำเร็จ

⁸⁷ Hannah Ritchie, Joe Hasell, Edouard Mathieu, Cameron Appel and Max Roser. (2013). *Terrorism*. OurWorldInData.org. <https://ourworldindata.org/terrorism>

มากที่สุด ดังนั้น ผู้ที่อยู่เบื้องหลังการก่อเหตุหรือผู้ที่ให้การสนับสนุนก็เป็นองค์ประกอบหลักที่จะทำให้การก่อการร้ายดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้สนับสนุนดังกล่าว ไม่ได้จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติการเอง เพียงแต่ให้การสนับสนุน อาทิ สมาชิกหญิงในกลุ่ม BRN จะทำหน้าที่หลายอย่างเบื้องหลังการปฏิบัติการก่อความไม่สงบของกลุ่ม เช่น บางคนทำหน้าที่ในการปฐมพยาบาลผู้ได้รับบาดเจ็บซึ่งเมื่อเกิดเหตุที่มีผู้ก่อความไม่สงบได้รับบาดเจ็บแล้วผู้หญิงกลุ่มนี้จะเข้าไปในพื้นที่นั้นเพื่อให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้นในกรณีที่ไม่ได้มีการบาดเจ็บร้ายแรง⁸⁸ หรือสมาชิกผู้หญิงคนอื่น ๆ ก็จะทำหน้าที่ที่แตกต่างกันไป บางคนทำหน้าที่ระดมทุน บางคนทำหน้าที่ขนส่งอาวุธ บางคนทำหน้าที่หาข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ความมั่นคง เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นข้อแก้ตัวได้อย่างดีว่า ผู้หญิงกลุ่มนี้ต่างก็ไม่ได้เป็นผู้ที่ลงมือทำให้ใครได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ในทางกลับกันบางคนคือผู้ช่วยชีวิตเสียด้วย เพียงแต่เป็นการช่วยชีวิตและให้การสนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายเพื่อให้กลุ่มดังกล่าวสามารถไปปฏิบัติการที่สร้างความเสียหายได้

2.2.6.2 Denial of responsibility คือ การปฏิเสธว่าการกระทำนั้น ๆ ไม่ใช่ความรับผิดชอบของผู้กระทำผิด อาชญากรให้เหตุผลว่าพวกเขาตกเป็นเหยื่อและไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากต้องก่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิดอ้างว่าอาชญากรรมเป็นความรับผิดชอบของสิ่งที่มากดดันจากภายนอก เช่น การกดขี่ กดขี่จากเพื่อนฝูง หรือจากสังคม และเป็นสิ่งที่อยู่เหนือการควบคุมในการปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้าย มักจะมีการอ้างความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์นั้น ๆ ว่าเป็นการกระทำของกลุ่มหรือสมาชิกกลุ่มตน อย่างไรก็ตาม ความรับผิดชอบนั้นไม่ได้หมายถึงการแสดงความพร้อมที่จะชดเชยต่อความเสียหายแต่เป็นการประกาศศักยภาพ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์แห่งการกระทำให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้างเพื่อสร้างความหวาดกลัวและเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายอันใดอันหนึ่ง และด้วยเหตุที่การแสดงความรับผิดชอบ ไม่ใช่ในทางที่จะให้การชดเชยหรือจํานนต่อสิ่งที่ทำสิ่งนี้เอง ทำให้กลุ่มก่อการร้ายมักมีข้ออ้างของการกระทำในแต่ละครั้งนั้น ๆ ดังเช่น การตอบโต้สหรัฐฯ ของกลุ่มก่อการร้าย al-Qaeda ในเหตุการณ์ 9/11 ที่กล่าวอ้างว่าเพราะสหรัฐฯ เป็นผู้เริ่มต้นจากการรุกรานประเทศอิรักผู้ก่อการร้ายจึงจำเป็นต้องตอบโต้ หรือการที่ผู้ก่อการร้ายกลุ่ม IS ที่สังหารนักข่าวชาวอเมริกัน นายเจมส์ โพลีซี โดยการฆ่าตัดคอและเผยแพร่ภาพผ่านสื่อออนไลน์ไปทั่วโลก โดยให้เหตุผลว่า ที่กระทำลงไปเพราะจำเป็นต้องตอบโต้ที่สหรัฐฯ โจมตีทางอากาศต่อฐานที่มั่นของกลุ่ม ขณะที่ผู้หญิงเองก็มีส่วนร่วมในการก่อการร้ายด้วยเหตุผลและข้ออ้างในลักษณะเดียวกันเช่นกัน อาทิ ผู้หญิงชาวเซเชนที่มีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวก่อการร้ายในสงครามเซเชนีย เนื่องจากสภาวะการถูกกดขี่และความกดดันจากรัสเซีย ซึ่งในช่วงปลายของสงครามเซเชนีย ครั้งที่ 2

⁸⁸Sascha Helbardt. (2011). *Deciphering Southern Thailand's violence : organization and insurgent practice of BRN-Coordinate* [Doctoral dissertation, University of Passau], p42.

กลุ่มเรียกร้องเอกราชได้เริ่มมุ่งเน้นในการใช้วิธีการการก่อการร้ายมากขึ้นจากเดิมที่เคยใช้กลยุทธ์แบบกองโจร การก่อการร้ายได้สร้างความเสียหายแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว เช่น การจับเจ้าหน้าที่ระดับสูงหรือการลอบสังหาร ต่อมาการก่อการร้ายได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นการก่อการร้ายที่สร้างความเสียหายอย่างเป็นวงกว้างและกระจายออกไปได้เพิ่มมากขึ้น หรือสามารถที่จะนำมาเป็นประเด็นที่ประชาคมโลกนั้นให้ความสนใจ⁸⁹ นอกจากนี้ ผู้หญิงเองยังมีส่วนกดดันให้ผู้ชายไปก่อเหตุอีกด้วยโดยการสร้างเงื่อนไขว่าผู้หญิงจะไม่แต่งงานกับผู้ชายที่ไม่เคยลงมือสังหารชาวรัสเซีย⁹⁰

2.2.6.3 Denial of victim ผู้กระทำความผิดเชื่อว่าผู้เสียหายสมควรได้รับการกระทำใด ๆ ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำ โดยอาจให้เหตุผลว่าเหยื่อเป็นคนไม่ดี เป็นคนเห็นแก่ตัว คดโกง จึงสมควรได้รับผลการกระทำนั้น ๆ หรืออาจกล่าวในเชิงที่ว่าเหยื่อนั้นเองคือผู้ทำให้เกิดอาชญากรรม เช่น กรณีกลุ่ม RAF ในเยอรมนีซึ่งมีแกนนำเป็นสตรีที่มีบทบาทอย่าง Ulrike Meinhof และเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกเป็นผู้หญิงจำนวนมาก โดยการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองฝ่ายซ้ายนี้ เพื่อต่อต้านรัฐบาลที่มีความแตกต่างทางอุดมการณ์และมีปฏิบัติการที่เจาะจงเลือกเหยื่อสังหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับในการกบฏทางการเมืองและแสวงประโยชน์ส่วนตัวจากระบบเศรษฐกิจของประเทศ⁹¹ เป็นต้น

2.2.6.4 Condemnation of the condemners คือการที่ผู้กระทำความผิดโต้แย้งว่าไม่ได้รับความยุติธรรม หรือการประณามผู้ประณาม ซึ่งคือกระบวนการที่ชี้ไปที่ความผิดของอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อเอาชนะการต่อต้านภายในของตน ในกรณีนี้ไม่แตกต่างจากการปฏิเสธว่าไม่มีเหยื่อ หรือ denial of victim มากนัก โดยผู้ก่อเหตุมองว่าเหยื่อสมควรได้รับผลการกระทำที่เขาทำขึ้น เพียงแต่ในกรณีนี้เหยื่อคือผู้ที่ประณามผู้ก่อเหตุ ผู้ก่อเหตุก็มองว่าคนที่ควรถูกประณามคือเหยื่อเอง ซึ่งผู้ที่ประณามและกำหนดให้การกระทำใดเป็นการก่อการร้ายหรือกำหนดให้กลุ่มใดเป็นกลุ่มก่อการร้ายที่สร้างการรับรู้ในวงกว้างได้นั้น มักเป็นการกระทำของฝ่ายรัฐ ทำให้ผู้ก่อการร้ายมักหาเหตุผลเข้าข้างตัวเองในการกระทำซึ่งเป็นการโจมตีรัฐหรือสัญลักษณ์ของรัฐนั้น ๆ เช่น ประชาชนของรัฐนั้น สถานทูต หรือเจ้าหน้าที่ระดับสูง เป็นต้น ทั้งนี้ รัฐเองก็มักหาเหตุผลหรือข้ออ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมในการปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อโจมตีและทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม ทำให้สถานการณ์วนเป็นวัฏจักรที่ต่างฝ่ายต่างประณามระหว่างกัน เช่นเดียวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

⁸⁹ พิษญา ไตรรัตนกุล. (2561). การศึกษาสภาพสังคมรัสเซียในศตวรรษที่ 19 ตอนต้น ผ่านเรื่องสั้น “เรื่องเล่าของอีวาน เปโตรวิช บิวกิน” โดย อเล็กซานเดอร์ ปุชกิน [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์], หน้า 21.

⁹⁰ Mia Bloom. (2011). *Bombshell: Woman and Terrorism*. University of Pennsylvania Press, p38.

⁹¹ Bruce Hoffman. (2017). *Inside Terrorism*. Columbia University Press, p243.

ระหว่างรัสเซียและชาวเชเชน ที่กองทัพรัสเซียใช้ข้ออ้างจากความพยายามแบ่งแยกดินแดนของเชเชเนีย ในการโจมตีประชาชน สาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของในหลายปฏิบัติการ รวมถึง การกดขี่ข่มเหงและเช่นฆ่าประชาชน การคุกคามทางเพศผู้หญิงและเด็กหญิง เป็นต้น จนสร้างความโกรธแค้นที่ต้องทนทุกข์ทรมานจากปฏิบัติการดังกล่าว ทำให้ผู้หญิงต้องตอบโต้กลับด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำสงคราม การต่อสู้แบบกองโจรไปจนถึงการก่อการร้าย อาทิ การจี้เครื่องบินของสายการบิน Lufthansa ในปี ค.ศ. 1977 ของกลุ่มก่อการร้ายเยอรมันฝ่ายซ้ายสมาชิก RAF ที่ถูกคุมขัง ซึ่งในเหตุการณ์นี้มีผู้ก่อการร้ายที่เป็นผู้หญิง 1 คนจากผู้ก่อการร้ายทั้งหมด 4 คน

2.2.6.5 Appeal to higher loyalty ผู้กระทำความผิดอ้างว่า ได้กระทำการเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นหรือบนพื้นฐานของคำสั่งหรือแรงกดดัน ไม่ใช่ตามความประสงค์ของเขาเอง ผู้กระทำผิดอาจมองว่าตนเองกำลังจมอยู่ในภาวะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออก หรือการอ้างถึงความจงรักภักดีต่อสิ่งที่สูงกว่า โดยการอธิบายว่าเหตุจูงใจนั้นเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ที่ยิ่งใหญ่และสูงส่ง อย่างที่เซฟเด็ท เบซิม วัลรูนชาวออสเตรเลียที่มีส่วนร่วมในความพยายามก่อการร้ายในวันแอนแซก ในปี ค.ศ. 2014 ที่ประเทศออสเตรเลีย เพื่อสนับสนุนต่อปรัชญาของเข้าในการปกป้องรัฐอิสลาม (Caliphate) ที่อะบู บักร อัลบักดาดี หัวหน้ากลุ่มก่อการร้าย IS ประกาศว่าจะก่อตั้งรัฐอิสลามดังกล่าวในตะวันออกกลาง หรือกลุ่มก่อการร้ายอย่าง LTTE ก็ใช้ช่องทางการให้คำนิยามของการฆ่าตัวตายให้เป็นไปในลักษณะการอุทิศตน ซึ่งเป็นการอุทิศตนเพื่อศาสนา ศาสดา และส่วนรวม เพื่อเป็นการสร้างความชอบธรรมให้การก่อการร้ายแบบพลีชีพ และยังสามารถปลุกกระดมทางความคิด ความเชื่อว่าการกระทำดังกล่าวไม่ใช่เป็นเพียงการฆ่าตัวตายแต่เป็นการปฏิบัติการของวีรบุรุษ หรือการที่ผู้ก่อการร้ายจากกลุ่มฮามาสหลายคนที่หาข้ออ้างในการสร้างความชอบธรรมให้การก่อการร้ายของตนเองว่าเป็นการทำลายศัตรูผู้รุกรานอย่างอิสราเอลคือการกระทำที่เป็นการเสียสละ และเป็นเกียรติอย่างสูงตามประสงค์ของพระเจ้า ซึ่งรวมไปถึงการก่อเหตุระเบิดพลีชีพของ Reem Riyashi หญิงสาววัย 22 ปีที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มฮามาสในการก่อเหตุบริเวณด่านตรวจคนเข้าเมืองเอเรซ (Erez Checkpoint) ระหว่างพรมแดนอิสราเอลและฉนวนกาซาทำให้เจ้าหน้าที่เสียชีวิต 4 ราย และมีผู้บาดเจ็บอีกนับสิบคน เมื่อมกราคม ค.ศ. 2014⁹² ซึ่งแรงจูงใจในการก่อเหตุของ Reem Riyashi ได้รับการสันนิษฐานว่าอาจมาจากแรงกดดันจากการกระทำผิดศีลธรรมจึงใช้การก่อเหตุระเบิดพลีชีพเพื่อเป็นการหาทางออกอย่างมีเกียรติ โดยการก่อเหตุระเบิดพลีชีพของ รายาชิ ที่ถูกกล่าวขานว่าเป็นการก่อเหตุระเบิดพลีชีพครั้งแรกของผู้หญิงในกลุ่มฮามาส

⁹² Jewish Virtual Library. (n.d.). *Casualties in suicide and other bombing attacks in Israel since the declaration of principles (September 1993 – present)*. <https://www.jewishvirtuallibrary.org/>

2.2.7 ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism theory)

กล่าวได้ว่าทฤษฎีสตรีนิยมเกิดจากการพยายามหาคำตอบของปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของผู้หญิงและผู้ชาย สาเหตุที่ผู้หญิงถูกทำให้ด้อยกว่าขณะที่อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ถูกสร้างให้มีความชอบธรรม ซึ่งแนวคิดสตรีนิยมที่มองว่าการถูกกดขี่ของผู้หญิงจากสังคมชายเป็นใหญ่นั้นสามารถแบ่งได้เป็น 3 ยุค ได้แก่ 1) ยุคแห่งนิยาย (myth) เป็นการใช้นิทานเพื่อสร้างรูปแบบของผู้หญิงที่มีความอ่อนโยน เชื่อฟัง และอยู่ในโอวาท 2) ยุคแห่งการสร้างแบบแผนที่ตายตัว (stereotype) โดยเป็นการพยายามสร้างภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่ดี และผู้หญิงที่เลวว่าแตกต่างกันอย่างไร เช่น ผู้หญิงที่ดีต้องปรนนิบัติพิศวีสามี เป็นแม่ที่อุทิศตนเพื่อลูก เป็นต้น และ 3) ยุคของจิตวิทยา (psychology of women) ที่พยายามนำวิทยาศาสตร์มาอธิบายว่าผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชาย เช่น มีมันสมองที่เล็กกว่า จึงมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้น้อยกว่าผู้ชาย เป็นต้น ทั้งนี้ ทฤษฎีสตรีนิยมได้รับการพัฒนาเรื่อยมาตามช่วงเวลา ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ตั้งแต่ ค.ศ. 17 ถึงต้น ค.ศ. 20 เป็นช่วงของการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย การผลักดันให้ผู้หญิงได้ออกจากโลกส่วนตัว (private world) สู่มหาสาธารณะ (public world) กล่าวคือ โลกส่วนตัวนั้นคือการมีบทบาทในการรับผิดชอบงานในบ้าน เช่น การดูแลลูก การหุงหาอาหาร ซึ่งถูกมองว่าเป็นหน้าที่ของผู้หญิงขณะที่โลกสาธารณะคือการออกไปทำงานนอกบ้านและได้รับค่าจ้างซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ชาย

ช่วงที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1960 ถึง ต้น ค.ศ. 1980 นับเป็นช่วงที่มีทฤษฎีสตรีนิยมและสำนักคิดสายต่าง ๆ กำเนิดขึ้น เพื่อนำเสนอการอธิบายในทิศทางที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ยังอยู่ภายใต้การเห็นพ้องกันของปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างหญิงชายที่ถูกมองว่าเป็นสากลคือไม่ว่าจะพื้นที่ใดในโลกผู้หญิงต่างถูกทำให้ด้อยกว่า

ช่วงที่ 3 ตั้งแต่ปลาย ค.ศ. 1980 ถึง ปัจจุบัน แนวคิดในช่วงนี้เกิดจากการตั้งคำถามแนวคิดช่วงก่อนหน้าที่มีมุมมองถึงความเป็นสากลที่ผู้หญิงด้อยกว่าชายเพียงเพราะหลักการทางวิทยาศาสตร์ และความเป็นสากล อย่างไรก็ตาม ในช่วงนี้ยังคงเห็นพ้องกันในเรื่องความแตกต่างระหว่างหญิงชายที่มีอยู่เนื่องจากเพศสภาพที่ต่างกันทำให้มีประสบการณ์ที่ย่อมจะแตกต่างกัน แต่แนวคิดในช่วงนี้จะมิมุมมองต่อประเด็นอื่น ๆ อย่างเช่นอัตลักษณ์ ความขัดแย้ง รวมถึงเรื่องของสตรีรกร่วมเพศด้วย

ทฤษฎีสตรีนิยมแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ตามแนวคิดของแต่ละกลุ่มนักคิดที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลาและมุมมองของแต่ละบุคคล ทฤษฎีทั้ง 6 กลุ่มประกอบด้วย ทฤษฎีสตรีนิยมสายเสรีนิยม ทฤษฎีสตรีนิยมสายมาร์กซ์ ทฤษฎีสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน ทฤษฎีสตรีนิยมสายสังคมนิยม ทฤษฎีสตรีนิยมสายจิตวิเคราะห์ และ ทฤษฎีสตรีนิยมสายหลังสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้จะมุ่งเน้นทฤษฎีสตรีนิยมเพียง 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

2.2.7.1 **ทฤษฎีสตรีนิยมสายเสรีนิยม (Liberal Feminism)** ทฤษฎีสตรีนิยมสายเสรีนิยม มีความสัมพันธ์กับแนวคิดเสรีนิยมที่เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ช่วง ค.ศ. 17 โดยนักคิดที่มีชื่อเสียงในกลุ่มนี้ อาทิ John Locke, Thomas Hobb และ John Stuart Mill ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเหตุเป็นผลที่มนุษย์มีซึ่งทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ และแนวคิดในภาพรวมที่อยู่ที่ประเด็นของสิทธิและเสรีภาพที่ผู้หญิงมักถูกมองว่ามีความเป็นเหตุเป็นผลน้อยกว่าผู้ชาย ทำให้นักสตรีนิยมสายนี้มีมุมมองที่ว่าผู้หญิงก็เป็นมนุษย์ จึงมีความเป็นเหตุเป็นผลไม่ต่างจากผู้ชายและควรได้รับสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน เช่น ผู้หญิงควรได้มีพื้นที่ในโลกสาธารณะได้เช่นเดียวกับผู้ชาย และควรมีสหิทธิมีเสียงในทางการเมืองและเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน

ในทางอาชญาวิทยาจึงถูกนำมาวิเคราะห์ในลักษณะเดียวกันว่า ในความเท่าเทียมกันนั้น ทางด้านกระบวนการยุติธรรมระหว่างหญิงชายก็ควรเท่าเทียมเช่นกัน กล่าวคือความยุติธรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้หากปราศจากความเท่าเทียม และแนวคิดนี้ยังเชื่อว่าหากผู้หญิงได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียม การได้มีพื้นที่ในโลกสาธารณะ (การทำงานนอกบ้าน เช่น ทำงานในออฟฟิศ) เช่นเดียวกับผู้ชายแล้ว ความเป็นธรรมจะถูกจัดสรรอย่างเท่าเทียมและนำไปสู่การลดลงของการกระทำผิดของผู้หญิง

2.2.7.2 **ทฤษฎีสตรีนิยมสายมาร์กซ์ (Marxist Feminism)** แนวคิดของ คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) มีอิทธิพลอย่างมากต่อแนวคิดสตรีนิยมสายมาร์กซ์ แม้มาร์กซ์จะไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความแตกต่างทางเพศสภาพ แต่เขาให้ความสนใจวิเคราะห์เกี่ยวกับงานที่ผู้หญิงทำเป็นหลัก ซึ่งก็คืองานบ้าน เพราะมองว่าเงื่อนไขทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดสภาพความเป็นรองของผู้หญิง ขณะที่ Frederick Engles มีมุมมองว่าความเป็นรองของผู้หญิงเกิดขึ้นเมื่อมีทรัพย์สินของเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งสัมพันธ์กับการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต โดยชนชั้นที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตจะมีลักษณะเอารัดเอาเปรียบ ซึ่งผู้ชายเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต จึงเป็นผู้ที่มีทรัพย์สิน แตกต่างจากผู้หญิงที่ทำงานบ้านไม่มีค่าจ้างไม่ได้ครอบครองทรัพย์สินอะไร และไม่ได้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตจึงอยู่ในชนชั้นที่ต่ำกว่าและถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ชาย ซึ่งทำให้ผู้หญิงมีสถานะที่เลวร้ายมากขึ้นภายในครอบครัว แนวคิดนี้มองว่าทุนนิยมคือปัจจัยที่ตัดผู้หญิงออกจากโลกสาธารณะ

ในมุมมองอาชญาวิทยา จึงมองว่าระบบทุนนิยมแสวงประโยชน์จากกลุ่มที่ด้อยกว่าเพื่อหวังผลกำไร ส่งผลให้นักสตรีนิยมกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับเรื่องการแบ่งแยกเพศในด้านแรงงาน โดยแรงงานหญิงจะถูกมองว่ามีค่าน้อยเป็นแหล่งที่มาของแรงงานลำดับรองเปรียบเสมือนตัวเสริมและมีสถานภาพทางอาชีพที่ต่ำ ทำให้ผู้หญิงต้องทำแต่งงานบ้าน ซึ่งเป็นงานที่ไม่ได้สร้างผลผลิตอย่างเดียวกับการออกไปทำงานนอกบ้าน ซึ่งการแบ่งแยกเพศในด้านแรงงานเป็นผล

จากการไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและทำให้ผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชายเป็นหลัก เนื่องจากตนเองไม่สามารถหารายได้จากการเป็นแม่บ้านได้และไม่ได้รับโอกาสให้ออกไปทำงานที่มีรายได้ด้วยทำให้เกิดความรู้สึกเก็บกด แปรกแยก และขุ่นเคือง นำไปสู่การก่ออาชญากรรม โดยผู้หญิงใน 2 รูปแบบหลักคือ อาชญากรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน (property crimes) และอาชญากรรมจากการคุกคามทางเพศ (sex oriented offenses)

2.2.7.3 **ทฤษฎีสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน (Radical Feminism)** ให้ความสนใจในเรื่องการถูกกดขี่ของผู้หญิงภายใต้แนวคิดชายเป็นใหญ่ (patriarchy) ซึ่งเป็นระบบแนวคิดที่ยอมรับความเหลื่อมล้ำระหว่างชายและหญิงซึ่งถูกขัดเกลามาจากสังคม แนวคิดนี้เชื่อว่าชายและหญิงมีความแตกต่างกันไม่ว่าจะโดยธรรมชาติหรือสังคมวัฒนธรรม และผู้หญิงอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ชาย ซึ่งต่างจากทฤษฎีสตรีนิยมสายเสรีนิยมและมาร์กซ์ที่มองว่าหญิงและชายไม่แตกต่างกัน

อาชญาวิทยาสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน คือผลผลิตของการก่อตัวขึ้นของสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน และข้อวิจารณ์เกี่ยวกับสตรีนิยมสายเสรีนิยม โดยเน้นไปที่แนวคิดที่ว่าผู้ชายครอบงำผู้หญิง ผู้ชายเป็นใหญ่ในสังคมมากกว่าที่จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของบทบาทหน้าที่ แนวคิดเรื่องชายเป็นใหญ่คือมุมมองที่ผู้ชายมองผู้หญิงว่าเป็นวัตถุที่สามารถควบคุมได้ และให้นิยามผู้หญิงในมิติของความเป็นครอบครัวว่า งานบ้านคืองานของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ต้องทำโดยไม่ต้องได้รับค่าจ้าง และผู้ชายคือผู้ควบคุมการสืบพันธุ์ ซึ่งการที่ผู้ชายมองว่าผู้หญิงเป็นสมบัติของตนนั้น ทำให้เกิดเรื่องการทำร้ายร่างกาย การข่มขืนภรรยา และความรุนแรงในครอบครัว สตรีนิยมสายนี้ให้ความสำคัญไปถึงการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของอาชญากรรม อยากรู้ก็ดี ทฤษฎีสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคนก็ไม่ต้องการให้มีการแบ่งแยกเรื่องพื้นที่สาธารณะ กับพื้นที่ส่วนตัวเช่นกัน แต่ก็ไม่ได้มองว่าเสรีภาพจะทำให้อาชญากรรมที่ก่อโดยผู้หญิงจะลดลง แต่จะช่วยลดการกระทำรุนแรงต่อผู้หญิง

2.2.7.4 **ทฤษฎีสตรีนิยมสายสังคมนิยม (Socialist Feminism)** ทฤษฎีสายนี้เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ทฤษฎีสายมาร์กซ์และสายถอนรากถอนโคนเป็นหลัก โดยมีแนวคิดที่เหมือนสายมาร์กซ์ตรงที่มองว่าหญิงและชายมีความเหมือนกัน แต่เน้นเรื่องการผลักดันผู้หญิงให้ไปอยู่ในโลกสาธารณะ และกำจัดค่างานของผู้หญิงออกไป ให้ผู้หญิงทำงานที่มีเกียรติ อยู่ในระดับบริหาร ซึ่งจะทำให้ลดความเหลื่อมล้ำทางเพศได้ เพราะสตรีนิยมสายนี้เชื่อว่าระบบทุนนิยมทำให้เกิดระบบชายเป็นใหญ่และการแบ่งชนชั้น เป็นเหตุให้ผู้หญิงถูกกดขี่ ขณะที่ผู้ชายไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นใดก็ได้ประโยชน์จากระบบสังคมแบบชายเป็นใหญ่ที่เกื้อหนุนกับระบบทุนนิยม

จากมุมมองที่ว่าการกดขี่ผู้หญิงนั้นเกิดจากระบบทุนนิยมแบบชายเป็นใหญ่ และมองว่าอาชญากรรมเกิดจากการแบ่งชนชั้น เนื่องจากสังคมทุนนิยมชายเป็นใหญ่สร้างความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ทั้งด้านตำแหน่งและโอกาสทางสังคม ผู้หญิงจึงถูกแสวงประโยชน์จากระบบนี้ทั้งด้านแรงงานและทางเพศ และอาชญากรรมของผู้หญิงจึงมักถูกจำกัดให้อยู่ในอาชญากรรมต่อทรัพย์ ขณะที่ผู้ชายมักก่ออาชญากรรมแบบ street crime อย่างไรก็ดี มีมุมมองที่ว่าอาชญากรรมที่ก่อโดยคนที่ไม่มีความอดทนอดกลั้นและสถานะทางสังคมของคนเหล่านั้น

แม้ว่าทฤษฎีสตรีนิยมแนวต่าง ๆ จะถูกพัฒนาขึ้นในประเทศตะวันตกแต่ทฤษฎีสตรีนิยมสามารถนำมาอธิบายพฤติกรรมและสาเหตุการก่อการร้ายของผู้หญิงได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเชื้อชาติหรือศาสนา หรือด้วยวัตถุประสงค์ใด เพราะการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายมีขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นการก่อการร้ายเพื่อต้านระบบทุนนิยมในประเทศเยอรมนีของ RAF ซึ่งมีแกนนำคนสำคัญคือ Andreas Baader และ Ulrike Meinhof แกนนำที่เป็นผู้หญิง หรือ Sana Khyadali เด็กสาววัย 17 ปีที่ก่อเหตุระเบิดพลีชีพในเลบานอน เมื่อปี 1985 และการก่อเหตุโดยผู้หญิงหลายครั้งในอิสราเอลโดยกลุ่มฮามาสและกลุ่มที่ต่อต้านอิสราเอลกลุ่มอื่น ๆ ที่มีอุดมการณ์จากศาสนาและชาตินิยม รวมไปถึง เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2565 ผู้หญิงตกเป็นผู้ต้องสงสัยในการวางระเบิดบนถนนอิสติกลาล ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญใจกลางกรุงอิสตันบูล ประเทศตุรกี ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 6 ราย และได้รับบาดเจ็บอีกนับสิบคน (ยังไม่ทราบแรงจูงใจ)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามีการศึกษาถึงแรงจูงใจที่ทำให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย อาทิ ข้อมูลจากหนังสือเรื่อง Bombshell โดย Mia Bloom⁹³ กล่าวถึงแรงจูงใจที่ทำให้ผู้หญิงตัดสินใจก่อการร้ายมี 5 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) การไถ่บาป (redemption) 2) การแก้แค้น (revenge) 3) ความเคารพ (respect) 4) ความสัมพันธ์ (relationship) และ 5) การข่มขืน (rape) ซึ่งเหตุรุนแรงในครอบครัวที่ผู้หญิงประสบส่วนหนึ่งมาจากการข่มขืนของสามี จึงเป็นเหตุให้เกิดความโกรธแค้นและแสวงหาโอกาสแก้แค้น ซึ่งการเข้าร่วมกลุ่มก่อการร้ายและก่อเหตุสามารถตอบสนองความต้องการเหล่านั้นได้ ขณะที่ผลการศึกษาเรื่อง Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security⁹⁴ ก็ระบุถึงแรงจูงใจที่ส่งผลให้ผู้หญิงสมัครใจเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายและไปถึงขั้นการก่อเหตุแบบพลีชีพมีความสอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกัน มี 5 ข้อ ได้แก่ 1) การแก้แค้น แต่เน้นในมิติของการที่ฝ่ายตรงข้ามพรากชีวิตของคนที่รักไป 2) มีความ

⁹³ Mia Bloom. (2011). *Bombshell: Woman and Terrorism*. University of Pennsylvania Press, p288.

⁹⁴ Paweł Olbrycht and Kornelia Serwata. (2020). Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security. *Historia i Polityka*, 34(41). DOI 10.12775/HiP.2020.041, p169.

รักกับสมาชิกกลุ่มก่อการร้าย 3) ความเจ็บปวดในวัยเด็ก 4) ปัญหาส่วนตัว เช่น การมีบุตรยาก หรือ การถูกข่มขืน และ 5) เป็นโรคร้ายแรง ซึ่งแรงผลักดันดังกล่าวเป็นการสรุปผลการศึกษาในภาพกว้าง

โดยเมื่อนำทฤษฎีสตรีนิยมมาวิเคราะห์กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมของผู้หญิงแล้ว พบว่าสามารถอธิบายมูลเหตุในการตัดสินใจก่อเหตุรุนแรงหรือก่อการร้ายได้อย่างดี โดยเฉพาะในสังคมที่มีความเคร่งครัดทางศาสนาอย่างเช่นสังคมอิสลามที่เคร่งครัด แนวคิดชายเป็นใหญ่ ยังคงครอบงำสังคมอยู่มาก ทำให้ผู้หญิงยังขาดบทบาทในการใช้ชีวิตที่เท่าเทียมกับผู้ชาย ผู้หญิงยังไม่สามารถออกไปศึกษาหรือทำงานได้อย่างที่ควรจะเป็นเพื่อให้สามารถเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้ เมื่อขาดผู้อุปการะไม่ว่าจะเป็นบิดา หรือ สามี ก็ทำให้ต้องประสบความยากลำบากในการดำเนินชีวิต ความกดดันที่สะสมไว้เป็นตัวผลักดันให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย เพราะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้หญิงสามารถออกไปในโลกสาธารณะเพื่อหาเงินจุนเจือตัวเองและครอบครัว หรือบางกรณีผู้หญิงเลือกที่จะก่อเหตุแบบพลีชีพเพราะไม่มีทางเลือกอื่นที่ดีกว่า อาทิ กรณีการก่อเหตุระเบิดพลีชีพที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองเอเรซ ของ Reem Riyashi วัย 22 ปี และเป็นแม่ของลูกอีก 2 คน เป็นกรณีที่แสดงให้เห็นถึงความกดดันที่ผู้หญิงได้รับจากสภาพสังคมวัฒนธรรมอิสลามที่เคร่งครัดและระบอบชายเป็นใหญ่ รวมไปถึงแนวความเชื่อทางศาสนาและอุดมการณ์ของกลุ่มฮามาส ทำให้เธอตัดสินใจจะก่อเหตุระเบิดพลีชีพเนื่องจากถูกจับได้ว่านอกใจสามี ซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มก่อการร้ายเดียวกัน เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงของอิสราเอลที่ทำการสืบสวนสอบสวนและวิเคราะห์ข่าวกรองสันนิษฐานว่าสาเหตุดังกล่าวน่าจะนำมาซึ่งความน่าละอายอย่างร้ายแรงและไม่ว่าเธอจะเลือกทางออกใด เธอน่าจะต้องเสียชีวิตอยู่ดี การที่เธอเลือกที่จะก่อเหตุระเบิดพลีชีพถูกมองว่าเป็นการคืนศักดิ์ศรีให้เธอและไม่ทำให้คนในครอบครัวของเธอต้องอับอาย และยังจะทำให้เธอกลายเป็นผู้อุทิศแห่งศาสนาเสมือนเป็นการล้างบาปที่เธอได้ก่อไว้ อย่างไรก็ตามก็ยังไม่เคยมีใครยืนยันได้ว่าเธอเต็มใจก่อเหตุดังกล่าวหรือไม่ด้วยเหตุผลใด ในกรณีนี้หากเกิดขึ้นกับผู้ชาย กล่าวคือหากฝ่ายชายที่เป็นฝ่ายนอกใจภรรยา สถานการณ์จะเปลี่ยนไปคือผู้ชายจะไม่ถูกกดดันและลงโทษ โดยหากพิจารณาตามแนวทางของทฤษฎีสตรีนิยมสายมาร์กซ์ ผู้ชายเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินจึงอยู่ในชนชั้นที่สูงกว่าผู้หญิงซึ่งเป็นชนชั้นกรรมมาชีพเพราะผู้หญิงไม่ได้ครอบครองปัจจัยการผลิต และเมื่อผู้ชายมีทรัพย์สินมากขึ้นก็ต้องการทายาทเพื่อสืบทอดมรดกผู้ชายจึงสร้างระบบผิวเดียวเมียวเดียวขึ้นเพื่อให้มั่นใจว่าทายาทนั้นเป็นของตนเองจริง แต่หลักการนี้ใช้เพียงกับผู้ชายเพียงคนเดียวขณะที่ผู้ชายยังสามารถมีภรรยาหลายคนได้ ซึ่งความไม่เท่าเทียมกันนี้ทำให้สถานภาพของผู้หญิงยิ่งเลวร้ายลงและเป็นปัจจัยผลักดันให้ผู้หญิงเลือกเดินไปสู่เส้นทางการก่อการร้าย

เมื่อมองในบริบทของประเทศไทย แม้จะยังไม่พบว่ามีผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นผู้ก่อเหตุในการก่อความไม่สงบ แต่สภาพสังคมปัจจุบันส่งผลให้อัตลักษณ์ของผู้หญิง

เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ดังเช่นที่ อุมมีสาลาม อุมาร⁹⁵ ให้ข้อมูลผ่านบทความวิชาการไว้ว่า บทบาท และหน้าที่ของผู้หญิงมุสลิมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเมื่อเข้าสู่ยุคของการพัฒนาเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2485 หัวข้อที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบโลกวิสัย (secularization) ทำให้สังคมมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ปรับตัวไม่ทัน จนเกิดความล้าหลัง ทางวัฒนธรรม (culture lag) ที่สำคัญการพัฒนาเศรษฐกิจได้รุดล้าสู่การประกอบอาชีพของกลุ่มคนในพื้นที่ อาทิ อาชีพการประมง ซึ่งรัฐได้เปิดโอกาสให้กับนายทุนทำการอุตสาหกรรมการประมง ส่งผลให้ผู้ชายซึ่งเป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัวเริ่มหารายได้น้อยลง ผลที่ตามมาคือ ผู้หญิงต้องหารายได้นอกบ้านแทนเพิ่มขึ้นที่นอกเหนือจากอาชีพเดิม เช่น การทำไร่ หรือการประมง นอกจากนี้ ผู้หญิงบางคนมีการเดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซียร่วมกับผู้ชายอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ บทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้หญิงมุสลิมได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ที่นอกเหนือจากการเป็น ภรรยาและแม่ในพื้นที่บ้าน

นอกจากนี้ ซูไบดะห์ ดอเลาะห์⁹⁶ ให้ทัศนะผ่านบทความเดียวกันว่า เมื่อปัญหา ความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับว่าเป็นสถานการณ์ที่ได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิง ได้แสดงความเป็นตัวตนของตัวเองมากขึ้นผ่านบทบาทหน้าที่ของความเป็นผู้นำในการเรียกร้อง ความเป็นธรรมให้กับคนในครอบครัว (ซึ่งส่วนมากถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่รัฐ) ซึ่งเดิมนั้น ผู้หญิงมุสลิมจะมีบทบาทหน้าที่จำกัดอยู่ภายในครัวเรือน เท่านั้น สถานการณ์ที่ ผู้ก่อความรุนแรงทั้งหมดเป็นผู้ชาย และถูกจับจ้องจากสายตาของรัฐ ทำให้ผู้ชายไม่สามารถดำเนิน ชีวิตอย่างปกติได้ ตรงนี้จึงเป็นเสมือนช่องว่างที่ทำให้ผู้หญิงจากที่เคยอยู่ในบ้านและในครัวได้ก้าว ขึ้นมาแสดงบทบาทเดียวกับผู้ชาย รวมถึงบทบาทในการเรียกร้องสิทธิความชอบธรรมต่าง ๆ เพื่อสมาชิกในครอบครัว

ทัศนะต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่สร้างความแตกต่าง ระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ความไม่เท่าเทียมกันในหลายมิติโดยเฉพาะโอกาสในการใช้ชีวิตในโลก สาธารณะของผู้หญิงยังถูกจำกัดอยู่มาก ทำให้เมื่อบทบาทของผู้หญิงต้องเปลี่ยนแปลงไปอย่างกะทันหัน จากความไม่แน่นอนในพื้นที่ อาจส่งผลให้เกิดความกดดัน ความขุ่นเคือง หดหู่ หรือความจำเป็นอื่น ๆ ที่อาจนำไปสู่การเข้าร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบได้

⁹⁵ อุมมีสาลาม อุมาร. (2558). “เรื่องเล่ากับอัตลักษณ์ที่เลื่อนไหล”: ผู้หญิงมุสลิมชายแดนใต้ในเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิต. วารสารกึ่งวิชาการ, 36(1), หน้า 7.

⁹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 10

นอกจากนี้ ยังสังเกตได้ว่านอกจากความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ การถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ การด้อยค่าผู้หญิงให้ต่ำกว่าผู้ชาย หรือแนวคิดชายเป็นใหญ่ตามที่แนวทฤษฎีสตรีนิยมสายต่าง ๆ ได้ศึกษาไว้ ยังคงปรากฏให้เห็นได้ในสังคมปัจจุบันแม้ว่าในหลายประเทศจะมีพัฒนาการไปมากแล้วเกี่ยวกับการสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ แต่ก็ยังคงมีกระแสเรียกร้องและรณรงค์ถึงการปกป้องและยกระดับสิทธิต่าง ๆ ของผู้หญิงอยู่ไม่ขาดสายจนอาจกล่าวได้ว่าแม้โลกจะพัฒนาไปเท่าใดแต่ตราบดีที่ยังมีการรณรงค์เพื่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง แสดงว่าประเด็นนั้นยังเป็นปัญหาอยู่ในสังคมโลกนี้ เช่นเดียวกับประเด็นสิทธิสตรีที่ยังดำรงการเรียกร้องและปกป้องสิทธิความเท่าเทียมของผู้หญิงในประเด็นต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของตัวแทนของประชาคมโลกของสหประชาชาติ อาทิ UNSCR 1325 ที่พยายามผลักดันให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งและสร้างสันติภาพ และ UN women ที่ล่าสุดได้พยายามรณรงค์ให้ผู้หญิงได้มีสิทธิที่จะมีรายได้หรือได้รับสวัสดิการต่าง ๆ จากการรับผิดชอบภาระหน้าที่ในบ้าน หรือการเรียกร้องในลักษณะของการลุกฮือ (uprising) อย่างเช่นการประท้วงของผู้หญิงมุสลิมในประเทศอิหร่านต่อกรณีการเสียชีวิตของมาห์ซา อามินี หญิงสาววัย 22 ปี ที่ถูกตำรวจศีลธรรมควบคุมตัวไว้ในกรุงเตหะราน จากข้อกล่าวหาละเมิดกฎที่เข้มงวดของอิหร่านที่กำหนดให้ผู้หญิงต้องสวมฮิญาบหรือผ้าคลุมศีรษะปกคลุมผม และการพยายามเรียกร้องสิทธิในการศึกษาของผู้หญิงในประเทศอัฟกานิสถานภายใต้การปกครองของกลุ่มตอลิบานในปัจจุบัน เป็นต้น

ทั้งนี้ทั้งนั้น ความย้อนแย้งกลับชัดเจนขึ้น ในขณะที่สังคมทั่วไปแสดงออกถึงความไม่เท่าเทียมกันทางเพศโดยที่เพศหญิงถูกทำให้ด้อยกว่าในมิติต่าง ๆ แต่กับกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาบางกลุ่มกลับพยายามแสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมในการก่อการร้ายระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย อาทิ กองพลน้อยผู้พลีชีพอัลอักศอ (al-Aqsa Martyrs' Brigade) ได้จัดตั้งส่วนที่เป็นกองทัพนักรบหญิงขึ้น ช่วง ค.ศ. 2000 – 2001 และสภามุสลิมสูงสุดในประเทศซาอุดีอาระเบียได้ออกบทบัญญัติทางศาสนาอิสลาม (Fatwa) ที่อนุญาตให้ผู้หญิงสามารถต่อสู้ได้เพื่อต่อต้านประเทศผู้รุกราน⁹⁷ ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้ยิ่งตอกย้ำให้เห็นว่าผู้หญิงที่อยู่ภายใต้สถานะที่ถูกกดให้ด้อยกว่าพร้อมที่จะลุกขึ้นมาเรียกร้องหรือตอบโต้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งและในปัจจุบันยังสามารถสังเกตเห็นวิวัฒนาการการเคลื่อนไหวของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังเช่นเหตุการณ์ประท้วงในอิหร่านต่อการเสียชีวิตของ มาห์ซา อามินี ที่นักเรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิงตะโกนคำขวัญต่อต้านรัฐบาลฉีกูบของอยาตอลเลาะห์ คาเมเนอี ผู้นำสูงสุดของอิหร่าน หรือนำภาพคนเสียชีวิตระหว่างการปราบปรามไปติดแทนภาพในตำราเรียนและเผยแพร่ลงในสื่อสังคมออนไลน์ และการจูงใจ

⁹⁷Paweł Olbrycht and Kornelia Serwata. (2020). Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security. *Historia i Polityka*, 34(41). DOI 10.12775/HiP.2020.041, p169.

ยื่นปะทะกับเจ้าหน้าที่ความมั่นคงซึ่งเป็นภาพที่แทบจะไม่เคยปรากฏมาก่อน ดังนั้น การมุ่งสู่เส้นทางของกลุ่มก่อการร้ายและปฏิบัติการก่อเหตุไม่ว่าจะด้วยรูปแบบใดก็เป็นการแสดงออกของผู้หญิงช่องทางหนึ่งได้ด้วยเช่นกัน

2.2.8 ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identities theory)

ด้วยความที่ทฤษฎีสตรีนิยมเกิดจากการพยายามหาคำตอบของปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของผู้หญิงและผู้ชายซึ่งส่งผลต่อผู้หญิงในการก่อการร้ายดังที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้ ซึ่งการมีทฤษฎีสตรีนิยมก็แสดงออกได้ถึงการสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นผู้หญิงและผู้ชายด้วยทางหนึ่ง ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์จึงควรจะถูกนำมาวิเคราะห์กับมิติของผู้หญิงในการก่อการร้ายเช่นกัน

อัตลักษณ์นับเป็นเรื่องสำคัญในการชี้นำความคิดของปัจเจกให้ใช้อัตวิสัยในการตัดสินใจในบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มีการให้คำนิยามคำว่า อัตลักษณ์ไว้หลากหลาย มีการแปลความหมายจากภาษาอังกฤษทั้งคำว่า character และ identity โดยในที่นี้จะยึดความหมายของ identity เป็นหลัก โดย identity เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า “Identitas” ทั้งนี้ คำว่าอัตลักษณ์เป็นคำที่ใช้กันโดยทั่วไปในศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา โดยทั่วไปแล้ว อัตลักษณ์คือการกล่าวถึงการแสดงความเป็นตัวตน คุณลักษณะเฉพาะตัว โดยในแต่ละปัจเจกอาจประกอบไปด้วยหลายอัตลักษณ์ เช่น เพศ เชื้อชาติ สีผิว เป็นต้น ทั้งนี้ทั้งนั้น การศึกษาอัตลักษณ์จำนวนมากถูกผูกโยงกับสังคม โดยหลักการที่ว่าอัตลักษณ์เป็นเรื่องของมนุษย์โดยที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น อัตลักษณ์กับสังคมเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ออก เนื่องจากการนิยามความเป็นตัวตนของอัตลักษณ์นั้น ต้องมีการอ้างอิงกับสังคมแม้จะเป็นในระดับตัวบุคคลก็ยังคงมีการนิยามตนเองว่ามีตำแหน่งที่ หรือมีบทบาทอย่างไรในสังคมที่บุคคลอาศัยอยู่⁹⁸ เช่นเดียวกันกับมิติของความรุนแรงและสังคมที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน ดังเช่นที่ Jolle Demmers ระบุว่า ความรุนแรงแบบกลุ่มมีความสัมพันธ์โดยเนื้อแท้กับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยนัยว่าความรุนแรงระหว่างกลุ่มอาจเป็นผลมาจากกลไกทางสังคมที่หลีกเลี่ยงไม่ได้⁹⁹

⁹⁸ อุไรรัตน์ ศิริศุภดิภักดิ์. (2558). *อัตลักษณ์ของนายกองตำรวจบริหารส่วนจังหวัดสตรีในประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีปทุม], หน้า 17.

⁹⁹ Jolle Demmers. (2012). *Theories of Violent Conflict: An Introduction*. ProQuest Ebook Central.

ขณะที่ อุไรรัตน์ ศิริศุภดิลาภ¹⁰⁰ ได้ศึกษาความหมายของคำว่าอัตลักษณ์ไว้ว่า ความหมายของอัตลักษณ์ ตามรากศัพท์ในภาษากรีกนั้น อัตลักษณ์ (character) หมายถึงเครื่องหมาย ที่บอกความแตกต่าง สำหรับในความหมายที่ใช้กันอยู่ทั่วไปนั้น หมายถึง กลุ่มของลักษณะการ (traits) ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของบุคคลหนึ่งบุคคลใดกับบุคคลอื่น ๆ ทั้งหมด ในความหมายที่กว้าง ที่สุดนั้น คำนี้มีความหมายที่ค่อนข้างจะเหมือนกับความเป็นปัจเจกชน (Individuality) โดยที่ พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์ที่ ครอบคลุมมากที่สุด โดยกล่าวว่า อัตลักษณ์ (หรือลักษณะภาพ) หมายถึง 1) คุณภาพ ลักษณะการ คุณสมบัติหรือลักษณะซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่สำคัญของบุคคลหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2) ในด้านที่เป็นคุณสมบัติทางศีลธรรม หมายถึง การจัดระเบียบลักษณะการ ทักษะ และนิสัยให้ เป็นไปตามมาตรฐานความประพฤติที่มุ่งประสงค์ และ 3) ระบบชีวิตของบุคคลหนึ่งซึ่งประกอบด้วย เหตุจูงใจ ทักษะ นิสัย อารมณ์ อุดมคติและคุณค่า อันเป็นตัวกำหนดให้บุคคลเลือกทางปฏิบัติใน สถานการณ์หนึ่ง ๆ

ในทางปรัชญาสังคมศาสตร์มีการให้ความหมายและความเข้าใจเรื่องของ อัตลักษณ์ไว้หลากหลาย อาทิ อัตลักษณ์ในมุมมองจิตวิเคราะห์ของ Sigmund Freud ที่ได้เสนอ แนวคิดการก่อรูปของอัตลักษณ์ของปัจเจกโดยวางบนฐานของอัตลักษณ์ทางเพศ¹⁰¹ ความเป็นเพศ หญิงหรือชาย คือการกำหนดอัตลักษณ์ของบุคคล อย่งไรก็ดี ในแนวคิดของฟรอยด์ ไม่ได้ใช้เพศ-สภาพหรือกายภาพที่กำหนดเพศ เช่น อวัยวะเพศหญิง คืออัตลักษณ์ของผู้หญิง หรืออวัยวะเพศชาย คืออัตลักษณ์ที่แสดงความเป็นผู้ชาย เป็นต้น แต่มองว่าอัตลักษณ์ทางเพศก่อตัวขึ้นมาจากโครงสร้าง ทางจิตวิทยา เพราะเนื่องจากเด็ก ๆ ยังไม่มีแนวโน้มที่จะรู้จักเพศของตนเอง แต่เกิดจากการเรียนรู้ จากบิดามารดา และสามารถพัฒนาเป็นการเลียนแบบจากสิ่งที่กว้างขึ้นไปได้ในอนาคต ขณะที่ Emile Durkheim มองว่า อัตลักษณ์หรือพฤติกรรมมนุษย์ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ต้องถูกศึกษา ในฐานะพฤติกรรมร่วม (collective behavior) และ George Herbert Mead ที่มองว่าการเรียนรู้ จากสังคมเป็นกลไกในการสร้างตัวตนของปัจเจก อาทิ วัยเด็กเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมจากพ่อแม่ และ เมื่อโตขึ้นก็ขยายขอบเขตการเรียนรู้ และเลือกที่จะสวมบทบาทใดตามแนวของตนเอง

ดังนั้น จากแนวคิดและการให้คำนิยามที่ยกมาอาจกล่าวได้ว่ามีแนวความคิด ที่มองว่าอัตลักษณ์ของปัจเจกต่างก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคม ไม่ว่าจะในรูปแบบของปัจเจกสะท้อนภาพ สังคมหรือการที่สังคมหล่อหลอมปัจเจก อย่างเช่นสังคมอิสลามที่มีความเคร่งครัด อัตลักษณ์

¹⁰⁰ อุไรรัตน์ ศิริศุภดิลาภ. (2558). *อัตลักษณ์ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตรีในประเทศไทย*

[วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม], หน้า 15.

¹⁰¹ อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์*. ไทเกอร์ พรินติ้ง, หน้า 15.

ของผู้หญิงก็มักจะถูกชี้นำไปในลักษณะความเป็นผู้มีบทบาทในพื้นที่บ้าน อาทิ สังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นตัวอย่างของสังคมที่มีอัตลักษณ์ กล่าวคือมีลักษณะเฉพาะตัว โดยที่เป็นสังคมชาวมุสลิมมลายูที่อาศัยร่วมกันเป็นชุมชนใหญ่ มีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากคนไทยพุทธซึ่งเป็นสังคมกลุ่มใหญ่ในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเพียงส่วนเล็ก ๆ ส่วนหนึ่งของประเทศไทยเท่านั้น การเป็นสังคมกลุ่มเล็กที่มีอัตลักษณ์ร่วมเดียวกัน อาทิ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ จึงสร้างความผูกพัน ความเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน อาจจะมีความรู้สึกเปรียบเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน ดังนั้น การแสดงออกต่าง ๆ ของผู้หญิงในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น อาจคล้ายตามกับสถานการณ์ที่สังคมโดยรวมเผชิญอยู่ได้ กล่าวคือผู้หญิงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อาจไม่ได้มีเพียงความเป็นแม่ ภรรยา หรือลูกสาวในพื้นที่บ้านดังอัตลักษณ์ที่เป็นมา แต่อาจเปลี่ยนแปลงเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นผู้นำหรือต่อสู้ซึ่งแปรไปตามสภาพสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (มลายู) มีความชัดเจนอย่างยิ่งและถูกนำมาเป็นเงื่อนไขในการก่อเหตุรุนแรงของกลุ่มก่อความไม่สงบที่มองว่าปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดจากความพยายามของรัฐบาลที่จะกลืนกินอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมมลายูในพื้นที่

หรือสังคมในพื้นที่ชนวนกาซาก็เช่นกัน สภาพความขัดแย้งกับอิสราเอลที่ยาวนานมาหลายสิบปี ประกอบกับวัฒนธรรมสังคมอิสลามที่เคร่งครัดและระบอบชายเป็นใหญ่ที่หล่อหลอมให้ผู้หญิงถูกมองเป็นผู้ที่ไม่สามารถจะออกมามีบทบาทในการก่อการร้ายได้ มีส่วนทำให้ความระมัดระวังในการป้องกันการก่อการร้ายลดน้อยถอยลงไป ยกตัวอย่างกรณีการก่อเหตุระเบิดพลีชีพของ Reem Riyashi ที่สามารถก่อเหตุสำเร็จเนื่องจากส่วนหนึ่งเพราะเธอเป็นผู้หญิง อัตลักษณ์ของผู้หญิงนำไปสู่การชี้นำความคิดของเจ้าหน้าที่ให้ใช้อคติในการตัดสินใจในบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ความระมัดระวังในการป้องกันของเจ้าหน้าที่จึงผ่อนคลายความเข้มงวดลง การที่รายาชีวางแผนก่อเหตุบริเวณจุดผ่านแดนเอเรซในฝั่งของอิสราเอลโดยการแกล้งเดินขาเกแปลกเข้าไปในพื้นที่ด่านและเมื่อมีสัญญาณเตือนดังขึ้นตอนผ่านจุดตรวจสแกน เธอจึงแจ้งว่าเธอมีแผ่นเหล็กอยู่ในขาของเธอจากการรักษาอาการบาดเจ็บ เจ้าหน้าที่จึงนำเธอเข้าไปในห้องเพื่อตรวจสอบ โดยระหว่างที่เจ้าหน้าที่ออกจากห้องตรวจไปหยิบเครื่องมืออื่น เธอก็ตัดสินใจเดินไปยังบริเวณที่มีเจ้าหน้าที่และกตระเบิดที่อยู่ในชุดของเธอจนเกิดเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บนับสิบคน ทั้งนี้ หากกรณีของ Reem Riyashi เป็นผู้ก่อการร้ายที่เป็นผู้ชายแผนการครั้งดังกล่าวอาจจะไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากผู้ชายอาจถูกปฏิเสธเข้าเมืองตั้งแต่แรก และอาจถูกค้นอย่างละเอียดพร้อมกับไม่ถูกปล่อยให้อยู่คนเดียวอย่างที่เจ้าหน้าที่ปล่อยให้ Reem Riyashi อยู่ในห้องตรวจเพียงลำพังจนทำให้เธอสามารถปฏิบัติการได้สำเร็จ ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญก็เนื่องจากภาพของความเป็นผู้หญิงที่อัตลักษณ์ไม่ได้ชี้นำไปสู่การก่อความรุนแรงเท่ากับผู้ชาย และมุมมองต่อผู้หญิงในด้านความรุนแรงโดยเฉพาะการก่อการร้าย

ผู้หญิงมักถูกมองว่าเป็นเหยื่อมากกว่าเป็นผู้ก่อเหตุ ซึ่งมุมมองลักษณะนี้ทำให้หลายครั้งการป้องกันการก่อเหตุรุนแรงโดยผู้หญิงถูกลดความสำคัญลงไป และการป้องกันปัญหาอย่างการต่อต้านการก่อการร้าย หรือมาตรการแก้ไขฟื้นฟูเช่นการแก้ไขการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงขาดประสิทธิภาพไปด้วย อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การก่อการร้ายของ Reem Riyashi แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์เดิมของผู้หญิงที่มักถูกมองว่าเป็นแม่ภรรยา มีความอ่อนโยน หรืออยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือนก็ถูกเปลี่ยนเป็นภาพของนักรบที่สามารถก่อเหตุรุนแรงอย่างมากได้เช่นกัน

2.2.9 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory)

จากรายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศของกรมราชทัณฑ์¹⁰² สํารวจเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565 พบว่า จำนวนรวมผู้ต้องราชทัณฑ์ที่เป็นเพศชายทั้งสิ้น 237,763 คน และเป็นเพศหญิงทั้งสิ้น 31,504 คน โดยสถิติเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับในอดีตคือจำนวนผู้ต้องราชทัณฑ์ที่เป็นเพศชายมีมากกว่า เพศหญิง สถิติแสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมของสังคมไทยผู้ชายก่ออาชญากรรมมากกว่าผู้หญิงในอัตราสูง ซึ่งโดยธรรมชาติของผู้หญิงเป็นเพศที่มีความอ่อนโยนและอ่อนแอกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่ผู้หญิงจึงไม่ค่อยมีการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว หรือก่อเหตุรุนแรง หากไม่ถูกบีบบังคับหรือเกิดความรู้สึกเกินที่จะอดทนอดกลั้นหรือรู้สึกไร้ทางออก อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงในปัจจุบันมีทัศนคติและการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปมากขึ้น มีการศึกษาที่เท่าเทียมกับผู้ชาย มีกิจกรรมทางสังคม มีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดการคบค้าสมาคมมีการศึกษาเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมจากสังคมในวงกว้างมากยิ่งขึ้นทำให้ความแตกต่างระหว่างชายหญิงในหลาย ๆ ด้านไม่ได้มีความแตกต่างกันมากอีกต่อไป ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมจึงเป็นทฤษฎีที่นำมาใช้ศึกษาในการวิจัยนี้ ด้วยเหตุที่ว่าการศึกษาที่ผู้หญิงตัดสินใจก่อเหตุรุนแรง หรือก่ออาชญากรรมเป็นเรื่องที่ถูกหล่อหลอมจากสังคม โดยการเรียนรู้จากพฤติกรรมของคนใกล้ชิดหรือสังเกตจากพฤติกรรมบุคคลในสังคมที่ตนอาศัยอยู่หรือแม้แต่จากสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสภาพแวดล้อมทั้งภายในครอบครัว สถานศึกษา หรือสถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องในการใช้ชีวิตของแต่ละคน

นักทฤษฎีหลายคนได้ปรับปรุงพัฒนาทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่างของ Edwin Sutherland มาเป็นทฤษฎีการเรียนรู้แต่อาจใช้ชื่อที่แตกต่างกันไปบ้าง ทั้งนี้ ยังคงยึดหลักการสำคัญของ Sutherland ไว้ ผู้วิจัยจึงจะยกหลักการของซัทเธอร์แลนด์มาเพื่อประกอบให้ชัดเจนขึ้น โดยทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่างนี้เป็นทฤษฎีในกลุ่มของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งทำให้ Sutherland มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับและมีอิทธิพลในแวดวงอาชญาวิทยา โดยที่ทฤษฎีนี้มีมุมมอง

¹⁰² กรมราชทัณฑ์. รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ [ออนไลน์]. 1 สิงหาคม 2565.

แหล่งที่มา: http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_table.php?date=2022-08-01&area=9&report=

ว่าพฤติกรรมอาชญากรรมไม่ได้มีสาเหตุโดยตรงมาจากพันธุกรรมหรือสภาพแวดล้อม แต่สามารถถูกสร้างและพัฒนาขึ้นได้จากการเรียนรู้จากบุคคลใกล้ชิด ซึ่งการเรียนรู้แบบใดก็อาจส่งผลให้มีความเชื่อในแบบนั้น เช่น บุคคลหนึ่งอาจยอมรับว่าการลักทรัพย์เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่ก็อาจไม่เห็นว่าการเสพยาเสพติดเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น โดย Sutherland ได้นำเสนอหลักการสำคัญ 9 หลักการ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมอาชญากรรม ดังนี้¹⁰³

- 1) พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากการเรียนรู้....
- 2) พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากการเรียนรู้ในการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่นตามกระบวนการติดต่อสื่อสาร....
- 3) หลักการสำคัญในส่วนของกระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมนั้นเกิดขึ้นในกลุ่มบุคคลที่สนิทสนมใกล้ชิดกัน....
- 4) เมื่อพฤติกรรมอาชญากรรมได้รับการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้นี้จะรวมถึง (1) เทคนิคในการกระทำความผิด ซึ่งบางครั้งก็ลับซับซ้อนแต่บางครั้งก็ง่าย (2) ทิศทางเฉพาะของแรงดลใจแรงผลักดัน การใช้เหตุผลตลอดจนทัศนคติเกี่ยวกับการกระทำความผิด....
- 5) ทิศทางเฉพาะของแรงดลใจและแรงผลักดัน จะถูกเรียนรู้จากการทำให้เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับกฎหมาย ในบางสังคมบุคคลอยู่ในกลุ่มบุคคลที่เห็นด้วยกับการละเมิดกฎหมาย....
- 6) หลักการสำคัญของการคบหาสมาคมกับบุคคลที่แตกต่างกันก็คือบุคคลจะกลายเป็นผู้กระทำความผิดเพราะว่า ความเห็นด้วยกับการละเมิดกฎหมายมีมากกว่าความเห็นด้วยกับการไม่ละเมิดกฎหมาย....
- 7) การคบหาสมาคมกับบุคคลที่แตกต่างกันอาจจะแตกต่างกันในความถี่ ระยะเวลา การให้ความสำคัญและความเข้มข้น ซึ่งหมายความว่าถึงลักษณะของความแตกต่างกันของการคบหาสมาคม ระหว่างพฤติกรรมอาชญากรรมและพฤติกรรมต่อต้านอาชญากรรม....
- 8) กระบวนการขอการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรม โดยการคบหาสมาคมกับรูปแบบของอาชญากรรมและต่อต้านอาชญากรรมอาจจะมีข้องเกี่ยวกับกลไกการทำงานที่เหมือนกับการเรียนรู้ทั่วไป....
- 9) ในขณะที่พฤติกรรมอาชญากรรมเป็นการแสดงออกถึงความต้องการและค่านิยมทั่วไป แต่ก็ไม่จำเป็นต้องอธิบายด้วยความต้องการและค่านิยมนั้น เนื่องจากพฤติกรรมต่อต้านอาชญากรรมก็มีความต้องการและค่านิยมเดียวกัน บุคคลลักทรัพย์ก็เพื่อต้องการความมั่นคงในการเงิน เช่นเดียวกันกับกรรมกรที่ทำงานหนักเพื่อความมั่นคงในการเงิน ความพยายาม

¹⁰³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 224 - 225

ที่จะอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมจากแรงผลักดันและค่านิยมทั่วไป เช่น ความสุข การดิ้นรน เพื่อสถานภาพทางสังคม แรงกระตุ้นจากเงินหรือความผิดหวัง ฯลฯ คงจะต้องพบกับความไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เนื่องจากจะเป็นการอธิบายได้ทั้งพฤติกรรมอาชญากรรมและพฤติกรรมถูกกฎหมาย เฉกเช่นเดียวกับกระบวนการหายใจที่จำเป็นสำหรับพฤติกรรมทุกประเภท แต่ไม่ได้แบ่งแยกระหว่าง พฤติกรรมอาชญากรรมและพฤติกรรมถูกกฎหมาย....

ทั้งนี้ สามารถนำในมิติของสภาพสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้มาเป็นตัวอย่าง พิจารณา กับ 9 หลักการของชัชเชอแลนด์ได้ เนื่องจากบริบททางสังคมและวิถีชีวิตของมุสลิม ในจังหวัดชายแดนใต้มีลักษณะกลมเกลียวเหนียวแน่นผูกพันกันด้วยอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิม การเกาะกลุ่มกันอย่างแน่นแฟ้นทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกัน มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจมีการ แบ่งปันความรู้สึกและแนวความคิดหลาย ๆ อย่างร่วมกัน การเกาะกลุ่มกันในลักษณะนี้นั้น นอกจาก จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมระหว่างกัน มีการเลียนแบบ แล้วยังส่งผลให้คนในสังคมไม่ยอมรับ รู้สึกแปลกแยก และตัดสินใจกระทำพฤติกรรมใด ๆ ตามที่ตนได้เลือกแม้ว่าจะเต็มใจหรือไม่ก็ตาม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับเพื่อนในสถาบันการศึกษาซึ่งกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ อย่างเช่นกลุ่ม BRN ก็ใช้สถานศึกษาเป็นพื้นที่หลักในการจัดหาสมาชิกด้วย ยกตัวอย่างผลการวิจัย เกี่ยวกับการคัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมขบวนการ BRN ของ Sascha Helbardt¹⁰⁴ ระบุว่า คนมุสลิมใน จังหวัดชายแดนภาคใต้มักจะไม่ปฏิเสธ เมื่อถูกชักชวนเข้าร่วมกับกลุ่ม BRN แม้จะไม่ได้มีความเข้าใจลึกซึ้ง ในอุดมการณ์และเป้าหมายของขบวนการ แต่เนื่องจากมุสลิมส่วนมากในพื้นที่ล้วนร่วมเป็นสมาชิก กลุ่ม ตนจึงไม่ยอมถูกโดดเดี่ยว ถูกล้อเลียน หรือต้องถูกสูญเสียความไว้วางใจจากคนรอบข้างจึง ตัดสินใจที่จะเข้าร่วม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sascha Helbardt ยังได้สัมภาษณ์นักเรียนโรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ ในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา เมื่อปี 2547 โดยนักเรียนชายคนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า เค้ายตัดสินใจ เข้าร่วมกับกลุ่ม BRN เพราะเพื่อนชายในห้องเรียนเดียวกันเข้าร่วมหมดทุกคน¹⁰⁵ ซึ่งก็เป็นลักษณะ การคล้อยตามกันของกลุ่มคนในสังคมเดียวกัน ทั้งนี้ โรงเรียนแห่งนี้เป็นโรงเรียนเอกชนภายใต้ การบริหารของแกนนำกลุ่ม BRN การบ่มเพาะแนวคิดต่าง ๆ ที่สร้างความได้เปรียบแก่ฝ่าย BRN จึงถูกนำมาแสวงประโยชน์อย่างเต็มที่ เช่น การบิดเบือนหลักศาสนาว่าการเข้าร่วมขบวนการและ การทำญิฮาดเป็นเรื่องของศาสนาที่ศักดิ์สิทธิ์ นักรบจึงไม่จำเป็นต้องขออนุญาตใครไม่ว่าจะเป็น ครอบครัวหรืออิหม่าม นอกจากนี้ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด

¹⁰⁴ Sascha Helbardt. (2011). *Deciphering Southern Thailand's violence : organization and insurgent practice of BRN-Coordinate* [Doctoral dissertation, University of Passau], p83.

¹⁰⁵ Ibid., p. 81.

จำนวนมาก ผู้ปกครองบางส่วนแม้จะรับรู้ แต่ก็ไม่ชัดเจนว่าหากบุตรหลานจะเข้าร่วมกับ BRN เนื่องจากแนวทางการฝึกฝนสมาชิกของ BRN คือการฝึกให้มีระเบียบวินัย และปฏิบัติตามคำสอนศาสนาอย่างเคร่งครัด จึงเป็นแนวทางหนึ่งของผู้ปกครองที่หวังว่าการเข้าร่วมกับกลุ่ม BRN จะสามารถดึงลูกหลานให้ออกห่างจากความเสี่ยงในการติดยาเสพติดได้ จึงไม่เกิดการห้ามปรามหรือเสนอแนวคิดที่แตกต่างออกไป

นอกจากนี้ ในการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่ จะมีรูปแบบที่ไม่แตกต่างจากรูปแบบเดิม ๆ ที่ขบวนการเคยทำมา ไม่ว่าจะเป็นการวางเพลิง วางระเบิด หรือ ยิงปะทะ เป็นต้น เนื่องจากขบวนการมีการฝึกฝนและให้สมาชิกเรียนรู้ยุทธวิธีจากสมาชิกรุ่นก่อน และยังได้มีการบ่มเพาะแนวความคิดให้มีความเชื่อความคิดในอุดมการณ์เดียวกันเพื่อต่อต้านฝ่ายตรงข้ามที่ทำร้ายและทำลายชาวมลายูมุสลิมมายาวนาน การตอบโต้ด้วยความรุนแรงจึงเป็นเรื่องที่เหมาะสมไม่ใช่สิ่งที่ผิด การประหารชีวิตผู้รุกราน (เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ที่เห็นต่างจากขบวนการ เป็นหลัก) ก็ไม่ถือเป็นสิ่งที่ผิด แม้กฎหมายจะกำหนดให้พฤติกรรมดังกล่าวเป็นอาชญากรรมและมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ทั้งเป็นความผิดคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ตาม แต่ด้วยการเรียนรู้ภายในสังคมที่สืบต่ออุดมการณ์และแนวความคิดเดียวกันมาอย่างต่อเนื่องทำให้การตัดสินใจก่อเหตุรุนแรงหรือให้การสนับสนุนกลุ่มปรากฏเรื่อยมา

เมื่อพิจารณาหลักการทั้ง 9 หลักควบคู่กับบริบทของสถานการณ์การก่อความไม่สงบของกลุ่ม BRN ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามีความสอดคล้องกันหลายประการ สรุปได้ดังนี้

1) มีการเรียนรู้พฤติกรรมจากคนในพื้นที่ด้วยกัน ซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ตั้งแต่ในครอบครัว สถานศึกษา มัสยิด ฯลฯ โดยมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้สะดวก และเนื่องจากสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสังคมที่มีอัตลักษณ์ร่วมกันด้านชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม การเผยแพร่แนวความคิดและการทำความเข้าใจในแนวความคิดสามารถเกิดขึ้นได้โดยง่าย ขณะเดียวกัน ความใกล้ชิดผูกพันก็เป็นตัวที่สามารถเหนี่ยวรั้ง ยับยั้ง หรือไม่ยับยั้งให้กระทำการใด ๆ ได้เช่นกัน

2) พฤติกรรมอาชญากรรม หรือ การก่อความไม่สงบในพื้นที่ เกิดจากการอบรมสั่งสอนของสมาชิกในขบวนการ นอกจากนี้ พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีเหตุการณ์รุนแรงปรากฏอยู่เป็นนิจ ทำให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจสถานการณ์ในพื้นที่ทั้งที่ได้ประสบจริง และตามรูปแบบที่ถูกปลูกฝังจากคนรอบข้างถึงสาเหตุ ที่มา และการกระทำที่โหดร้าย ไร้ความเป็นธรรม ทำให้สามารถคล้อยตามได้ง่ายและสร้างทัศนคติที่ไม่เกรงกลัวต่อการปฏิบัติการรุนแรงหรือกระทำผิดกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่ได้รับการฝึกฝนหรือสั่งสอนมาเพื่อโต้ตอบฝ่ายตรงข้าม

3) การลงมือก่อเหตุจนเกิดสถานการณ์รุนแรงรายวันต่อเนื่องมากกว่าสิบปี แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่เป็นสมาชิกได้ตัดสินใจเลือกแล้วที่จะละเมิดต่อกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ในบางมุมมองของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ไม่ได้มองว่ากฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์ แต่กลับเป็นเครื่องมือในการแสวงประโยชน์ของเจ้าหน้าที่และสร้างความไม่เป็นธรรมให้เกิดขึ้นกับประชาชน จึงอาจไม่ได้มองว่าการก่ออาชญากรรมร่วมกับขบวนการเป็นการละเมิดกฎหมาย แต่เป็นการต่อสู้กับความอยุติธรรมที่อีกฝ่ายสร้างขึ้นและเพื่ออุดมการณ์ของกลุ่มที่นำศาสนาหรือประวัติศาสตร์ที่ถูกบิดเบือนมาเป็นประเด็นชักจูงใจ

ทั้งนี้ทฤษฎีการเรียนรู้ในระยะหลังนี้ได้เสนอว่า การเรียนรู้ั้นไม่จำกัดเฉพาะโดยบุคคลที่ใกล้ชิดเท่านั้น บุคคลอาจเรียนรู้ผ่านประสบการณ์กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติก็ได้ นอกจากนี้ พฤติกรรมอาชญากรรมก็สามารถเรียนรู้ได้โดยตรงผ่านการเรียนรู้ทางสังคม โดยนักทฤษฎีกลุ่มการเรียนรู้ทางสังคมที่พัฒนามาจากทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่างของซัทเธอร์แลนด์ที่น่าสนใจและยกมา ได้แก่

ทฤษฎีการกำหนดตัวตนที่แตกต่างกันของเกอร์เซอร์ (Glaser's Differential Identification theory)¹⁰⁶ มีหลักการว่าการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมนั้นมาจากการสวมบทบาทเป็นอาชญากรมากกว่าการที่ได้รู้จักหรือคบค้ากับอาชญากรคนนั้น และทฤษฎีนี้ยังมีมุมมองว่าบุคคลมีความกระตือรือร้นและสมัครใจที่จะเข้าร่วมในกระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรม หลังจากนั้น เกอร์เซอร์ได้พัฒนาทฤษฎีการกำหนดตัวตนที่แตกต่างกันมาเป็นทฤษฎีการคาดหวังที่แตกต่างกัน โดยมีสมมติฐานว่าพฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากความคาดหวังของบุคคลนั้นจากสังคม ซึ่งเป็นการคาดหวังความพึงพอใจจากการก่ออาชญากรรมมากกว่าความพึงพอใจจากการไม่กระทำผิดกฎหมาย

เช่นเดียวกับกับ Akers ที่พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมาจากทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างของ Sutherland แต่ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมนี้สามารถอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมต่าง ๆ ได้เกือบทุกประเภท โดยครอบคลุมถึงการติดยาเสพติด การติดสุรา พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ อาชญากรรมคอเชิ้ตขาว องค์กรอาชญากรรม อาชญากรรมมืออาชีพ อัตวินิบาตกรรม อาชญากรรมรุนแรง และความบกพร่องทางจิต และ Akers ยังตั้งสมมติฐานต่อไปอีกด้วยว่า การที่บุคคลละเมิดกฎหมายอาจเกิดขึ้นเพราะการขาดความคิดในการตัดสินใจว่า พฤติกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือผิดกฎหมาย โดย Akers ได้เสนอหลักการสำคัญของทฤษฎีนี้ไว้ โดยสรุปได้ดังนี้¹⁰⁷

¹⁰⁶ พรชัย ชันดี, กฤษณพงศ์ พุตระกูล และจอมเดช ตรีเมฆ. (2558). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา : หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. มหาวิทยาลัยรังสิต, หน้า 230.

¹⁰⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 232 - 233

1) การคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน หมายความว่าถึงกระบวนการณ์ที่บุคคลได้มีประสบการณ์กับค่านิยมในการให้การยอมรับพฤติกรรมที่ถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย หลักการนี้ครอบคลุมทั้งมิติการคบค้าสมาคมและค่านิยมของสังคม กล่าวคือ มิติการคบค้าสมาคมคือการที่บุคคลติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ร่วมในพฤติกรรมเดียวกัน ส่วนมิติทางค่านิยมคือประสบการณ์ที่บุคคลได้ประสบในการคบหากับบุคคลอื่น นอกจากนี้ กลุ่มบุคคลที่คบหาสมาคมกันยังเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีการเลียนแบบและสนับสนุนพฤติกรรมไม่ว่าจะถูกหรือผิดกฎหมาย

2) ค่านิยม มีทั้งค่านิยมทั่วไปและแบบเฉพาะเจาะจง โดยค่านิยมทั่วไปหมายรวมถึงการที่ศาสนา จริยธรรม บรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม ทำให้บุคคลยอมรับพฤติกรรมที่ถูกกฎหมายและไม่ยอมรับพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย ส่วนค่านิยมเฉพาะ คือการชี้แนะบุคคลให้กระทำหรือไม่กระทำ ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละบุคคลที่จะมองว่าสิ่งใดถูกหรือสิ่งใดผิด ซึ่งหากบุคคลมีทัศนคติในทางบวกกับพฤติกรรมอาชญากรรมก็มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดกฎหมาย โดยทัศนคตินี้เกิดจากการชักจูงให้บุคคลเชื่อว่าการกระทำผิดกฎหมายนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

3) การสนับสนุนที่แตกต่างกัน คือความสมดุลของการคาดหวังในสิ่งที่จะได้รับจากการกระทำผิดหรือละเว้นการกระทำผิด เช่น หากกระทำผิดแล้วได้รับการยอมรับ ชื่นชม หรือมีความรู้สึกดี ก็เสมือนเป็นรางวัลเป็นแรงขับเคลื่อนให้ประกอบพฤติกรรมอาชญากรรม

4) การเลียนแบบ หมายถึง การเข้าไปสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นและการเลียนแบบจะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้ที่ถูกสังเกต

5) กระบวนการในการเรียนรู้ทางสังคม เกิดจากค่านิยมหรือตัวแปรจะมีส่วนในการเรียนรู้ของบุคคลและเปิดโอกาสให้กระทำผิดกฎหมาย และจะแปรผันต่อไปจากความสมดุลระหว่างรางวัลและโทษ เช่น ถ้ากระทำผิดกฎหมายหรือมีพฤติกรรมอาชญากรรมใดแล้วได้รับโทษหรือไม่เป็นดังที่คาดหวัง ก็จะละเว้นพฤติกรรมนั้นได้ต่อไป แต่ถ้าได้รับรางวัลก็จะมีส่วนทำให้บุคคลกระทำผิดซ้ำ

ดังนั้น ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ถูกพัฒนาขึ้น ยังคงยึดหลักสมมติฐานของทฤษฎีเดิมของ Sutherland ไว้ ซึ่งคือการที่บุคคลกระทำผิดเกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรม รูปแบบ วิธีการจากคนใกล้ชิด หรือจากการสังเกตบุคคลอื่น และถ้ากระทำผิดแล้วได้รับประโยชน์ก็จะกระทำผิดต่อไป ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์อาชญากรรมได้หลายประเภท ได้แก่ การกระทำผิดกฎหมายที่ทำเป็นขบวนการหรือกลุ่มการทุจริตคอร์ปชั่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน พฤติกรรมเบี่ยงเบน อาทิ การเสพยาเสพติด และการค้าประเวณี นอกจากนี้ ทฤษฎีนี้ยังสามารถอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมของทุกชนชั้นทุกระดับ

เช่นเดียวกับกรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้ผู้หญิงในพื้นที่ดังกล่าวจะมีวัฒนธรรมที่อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน มีบทบาททางสังคมที่ไม่เท่ากับผู้ชาย หรือถูกมองว่าเป็นข้างเท้าหลัง แต่จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าผู้หญิงมีบทบาทในการมีส่วนร่วมกับกลุ่ม BRN ในการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในหลายช่องทาง ได้แก่ การเป็นพยาบาล/ผู้ให้การปฐมพยาบาล การเป็นคนหาข่าว การหารายได้¹⁰⁸ ฯลฯ อาจรวมถึงการพยายามก่อเหตุด้วยตนเองในรูปแบบต่าง ๆ ได้ในอนาคต ซึ่งพบว่ามีผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่เป็นแนวร่วมและมีบทบาทภายในขบวนการ แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในมิติของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบร่วมกับกลุ่ม BRN ซึ่งผู้หญิงสามารถเรียนรู้พฤติกรรม การก่อความไม่สงบในบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ จากสมาชิกกลุ่มซึ่งส่วนมากเป็นคนในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน นอกจากนี้ การถูกหล่อหลอมจากสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งจากเรื่องเล่าและวาทกรรมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และบริบทสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นการปะทะกันของสองฝ่ายคือระหว่างเจ้าหน้าที่ความมั่นคงของไทยและกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่มีมายาวนาน ส่งผลให้เกิดการรับรู้ ความเชื่อ และการเรียนรู้พฤติกรรมที่แต่ละฝ่ายคิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและตัดสินใจกระทำการใด ๆ จากการเรียนรู้ นั่น กล่าวคือแม้ผู้หญิงที่มีส่วนร่วมในกลุ่ม BRN จะรู้ดีว่าการกระทำบางอย่างเป็นพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย แต่ก็ตัดสินใจที่จะมองข้ามหรือไม่เกรงกลัว เนื่องจากถูกหล่อหลอมหรือถูกปลูกฝังทัศนคติซึ่งอาจมีทั้งถูกและผิดในการต่อต้านฝ่ายตรงข้าม (รัฐไทย) ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด ในขณะที่เดียวกัน บางคนอาจตัดสินใจเนื่องจากความไม่รู้ว่าการกระทำนั้นถูกกำหนดว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย หรือบางคนอาจมองว่าเป็นสิ่งที่มีเกียรติ หรือได้รับการยกย่องเชิดชูว่าเป็นพฤติกรรมที่มีค่ามีความหมาย หรือมีความศักดิ์สิทธิ์ในการปฏิบัติกร่วมกับกลุ่ม

ฉากละครภมรนาวิกยาณิ

เช่นเดียวกับกรณีการก่อเหตุของ Reem Riyashi ที่เธอมุ่งหวังว่าการก่อเหตุครั้งดังกล่าวจะทำให้เธอและครอบครัวเป็นที่ยอมรับ มีเกียรติและศักดิ์ศรี ซึ่งภายหลังการปฏิบัติการระเบิดพลีชีพ ลูกของเธอก็ได้รับความสนใจและยกย่องในความเป็นวีรสตรีของแม่โดยประชาชนฝ่ายกลุ่มฮามาส ซึ่งเป็นเหมือนการได้รับรางวัลจากการก่อเหตุ นั่น จึงกล่าวได้ว่าสังคมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่หล่อหลอมความคิดความเชื่อของปัจเจกในสังคมนั้น และเมื่อมีการกระทำที่เป็นแบบอย่างและส่งต่ออุดมการณ์ระหว่างคนในสังคมทำให้การก่อการร้ายเกิดขึ้นได้ไม่ยากในสังคมที่มีพื้นฐานความเชื่อความคิดไปในทิศทางเดียวกันกับกลุ่มก่อการร้าย

¹⁰⁸ Sascha Helbardt. (2011). *Deciphering Southern Thailand's violence : organization and insurgent practice of BRN-Coordinate* [Doctoral dissertation, University of Passau], p41.

นอกจากนี้ ในยุคปัจจุบันที่สื่อสังคมออนไลน์และสื่อกระแสต่าง ๆ ที่เปิดกว้าง และแพร่หลายอาจส่งผลให้เกิดการเลียนแบบและตัดสินใจประกอบพฤติกรรมอาชญากรรมตามบุคคลที่ถูกสังเกต อาทิ ผู้ก่อการร้ายหญิงในกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศอย่างเช่นกลุ่ม IS ที่มีโฆษณาชวนเชื่อเพื่อชักชวนผู้หญิงจำนวนมากให้ไปร่วมรบหรือไปมีส่วนร่วมไปกับกลุ่มในต่างแดน รวมทั้งมีการเผยแพร่เทคนิคหรือขั้นตอน ในการก่อเหตุรุนแรงได้หลากหลายรูปแบบตามสื่อต่าง ๆ ซึ่งมีอย่างแพร่หลายมากขึ้นและมุ่งตรงไปที่ผู้หญิงซึ่งเป็นเป้าหมายของกลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ ที่หวังจะใช้ผู้หญิงในการก่อเหตุมากขึ้น อย่างเช่นนิตยสารออนไลน์ ชื่อ Al-Khansa ซึ่งเป็นนิตยสารออนไลน์ที่ก่อตั้งขึ้นโดยแกนนำกลุ่ม al-Qaeda เมื่อปี พ.ศ. 2547 มีเป้าหมายในการชักชวนผู้หญิงเข้าร่วมต่อสู้ตามหลักการญีฮัด

สรุปการทบทวนวรรณกรรมจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การที่บุคคลก่ออาชญากรรมนั้น ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง การนำทฤษฎีใด ๆ มาอธิบายมูลเหตุจูงใจในการก่ออาชญากรรมของแต่ละบุคคลย่อมมีความหลากหลายและแตกต่างกันไป แม้ทฤษฎีหนึ่งนั้น อาจจะสามารถนำมาอธิบายได้ครอบคลุมในบางมิติ แต่ก็อาจไม่ครบถ้วนในบางมิติ กรณีของการก่อการร้ายก็เช่นกัน “การก่อการร้าย” อาจถูกวิเคราะห์ได้ในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นมิติด้านเพศ วัย หรือความคิดความเชื่อของแต่ละคน เป็นต้น ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายให้เข้าใจถึงมูลเหตุที่นำผู้หญิงไปสู่การความรุนแรงในระดับการก่อการร้ายในบทบาทที่แตกต่างกันไป ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ได้ครอบคลุมและมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกัน ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่เป็นส่วนสำคัญของประเภทของการก่อการร้าย หรือกล่าวคือการนำศาสนามาเป็นปัจจัยขับเคลื่อนกลุ่มก่อการร้ายด้วยการสร้างอุดมการณ์ ความเชื่อ ตามแนวทางการตีความของแต่ละกลุ่ม ซึ่งหลักการเกี่ยวกับศาสนาก็ยังเชื่อมโยงไปสู่การฆ่าตัวตายรูปแบบของการพลีชีพที่หลายครั้งหลายหน ศาสนาถูกกลุ่มก่อการร้ายนำมาตีความในทางที่ผิดจนนำไปสู่การก่อการร้ายลักษณะพลีชีพ เช่น การระเบิดฆ่าตัวตาย และผู้หญิงกลับกลายเป็นกลุ่มหลักในการก่อเหตุลักษณะนี้

และเพื่อให้การศึกษาทันต่อสภาพสังคมที่หมุนเปลี่ยนไปอันส่งผลให้รูปแบบการก่อการร้ายเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกด้วย การนำทฤษฎีโลกาภิวัตน์มาพิจารณาประกอบการศึกษาให้เห็นถึงบทบาทของสภาพสังคมที่มีพลวัตและส่งผลต่อการก่อการร้ายให้มีวิวัฒนาการทั้งในด้านรูปแบบการก่อเหตุ เช่นการก่อเหตุโดยลำพัง และด้านการชักชวนจัดหาสมาชิกผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะผู้รับสารและผู้ส่งสารผ่านสื่อเหล่านี้เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ประเด็นสำคัญที่เป็นกระแสภัยคุกคามของโลกอย่างโรคอุบัติใหม่ที่มีชื่อว่า “Covid-19” หรือ โควิด-19

ก็มากระทบต่อการก่อการร้ายด้วยเช่นกัน การศึกษานี้จึงได้นำแนวคิดเรื่องสังคมเสี่ยงภัยมาวิเคราะห์เพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวนี้ด้วย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการก่อการร้าย พบว่าทฤษฎีความขัดแย้งสามารถอธิบายสาเหตุของการเกิดการก่อการร้ายได้อย่างดี เนื่องจากความขัดแย้งเกิดจากหลากหลายปัจจัยตั้งแต่ภายในจิตใจของปัจเจก ความเชื่อความคิด ศาสนา ชาติพันธุ์ ไปจนถึงความขัดแย้งในระดับโลก ซึ่งสอดคล้องอย่างยิ่งกับการก่อตัวของกลุ่มก่อการร้ายกลุ่มต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม หลายครั้งหลายหนที่ความขัดแย้งรุนแรงจนยกระดับเป็นการก่อการร้าย แต่การก่อการร้ายนั้น ๆ โดยเฉพาะการพรากชีวิตของผู้บริสุทธิ์ ยังคงขาดความชอบธรรมเสมอ ทฤษฎีการแก้ตัวจึงถูกนำมาศึกษาประกอบการก่อเหตุของผู้ก่อการร้ายโดยเฉพาะกับผู้หญิงที่บางครั้งมีบทบาทหน้าที่ของแม่ที่มีลูก ๆ ให้ต้องหิวหาอาหาร แต่กลับตัดสินใจละทิ้งหลาย ๆ อย่างเพื่อการก่อการร้ายโดยพยายามสร้างความชอบธรรมและหาเหตุผลให้กับการกระทำของตนเองว่าเป็นสิ่งที่ถูกที่ควรแล้วซึ่งความคิดเหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้เกิดความกล้าในการก่อการร้ายได้โดยปราศจากความรู้สึกผิด

ทั้งนี้ทั้งนั้น การศึกษาเกี่ยวกับการก่อการร้ายโดยผู้หญิง ทฤษฎีที่จะละเว้นไม่ได้เลยคือ ทฤษฎีสตรีนิยมที่เกิดจากการพยายามหาคำตอบของปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งส่งผลต่อผู้หญิงในการก่อการร้าย และการมีทฤษฎีสตรีนิยมนี้เองก็แสดงออกได้ถึงการสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นผู้หญิงและผู้ชายด้วยทางหนึ่ง ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์จึงควรจะถูกนำมาวิเคราะห์กับมิติของผู้หญิงในการก่อการร้ายเช่นกัน และท้ายที่สุด ไม่ว่าจะเป็นผู้ก่อการร้ายเพศใด วัยใด ย่อมมีสังคมมาเป็นส่วนประกอบหลักให้เกิดการเรียนรู้ในอุดมการณ์ที่ผลักดันไปสู่การก่อเหตุตามรูปแบบที่ถูกปลูกฝังส่งต่อกันมา ซึ่งทฤษฎีในกลุ่มการเรียนรู้ทางสังคมสามารถนำมาวิเคราะห์ประกอบได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล

2.3 การมีส่วนร่วมของผู้หญิงกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ

ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายมากขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วโลก ดังเช่นการไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงกับกลุ่มก่อการร้ายอย่างเช่นกลุ่ม IS ที่ในระหว่างปี 2014 – 2018 พบว่ามีชาวต่างชาติเดินทางไปยังฐานที่มั่นของกลุ่ม IS มากถึง 41,490 คน จาก 80 ประเทศทั่วโลก โดยในจำนวนดังกล่าวพบว่าเป็นชาวต่างชาติที่เป็นผู้หญิง จำนวน 4,761 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 13 ของทั้งหมด โดยเป็นผู้หญิงชาวยุโรปเป็นหลัก¹⁰⁹ นอกจากนี้ ตั้งแต่ปี ค.ศ.2017 เหตุการณ์โจมตีลักษณะพลีชีพ

¹⁰⁹ Sofia Patel. (2020). Understanding women and Islamic State terrorism: Where Are We Now?. In Isaac Kfir and John Coyne (Eds.), *Counterterrorism Yearbook 2020* (pp.87-92). Australian Strategic Policy Institute (ASPI), p88.

จำนวน 100 ครั้ง พบว่าเป็นผู้หญิงที่มีส่วนในการก่อเหตุดังกล่าวถึง 181 คน ซึ่งเท่ากับประมาณร้อยละ 11 ของเหตุการณ์ก่อการร้ายทั้งหมดในปีดังกล่าว ทั้งนี้ ในปี ค.ศ. 2016 กว่าร้อยละ 26 ของผู้ที่ถูกตั้งข้อกล่าวหาก่อการร้ายในยุโรปเป็นผู้หญิง ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 2015 ที่มีจำนวนร้อยละ 18¹¹⁰

การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายปรากฏใน 3 ภูมิภาคหลัก¹¹¹ ได้แก่

ตะวันออกกลาง และแอฟริกา

พื้นที่ตะวันออกกลางเป็นพื้นที่ที่รวบรวมกลุ่มก่อการร้ายจำนวนมากมาเป็นเวลานาน อย่างไรก็ตาม ก็มีการเกิดใหม่ของกลุ่มก่อการร้ายใหม่แห่งคริสต์ศตวรรษที่ 21 อย่างกลุ่ม IS ที่พัฒนาขึ้นอย่างก้าวหน้า ขณะที่กลุ่มก่อการร้ายเดิมอย่าง al-Qaeda และ Taliban และกลุ่มอื่น ๆ ก็ยังคงอิทธิพลในภูมิภาคเดียวกัน ทำให้พื้นที่ตะวันออกกลางเป็นฐานที่มั่นแห่งการก่อการร้าย ทั้งนี้ในแอฟริกาก็มีกลุ่มก่อการร้ายยุคดั้งเดิมที่ยังคงอิทธิพลและปฏิบัติการอยู่อย่างต่อเนื่อง อาทิ กลุ่ม al-Shabab และ กลุ่ม Boko Haram ซึ่งทุกกลุ่มล้วนเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกเป็นผู้หญิงร่วมอยู่ด้วยทั้งสิ้น ไม่ว่าจะวิธีการจัดหาสมาชิกจะมาด้วยรูปแบบการได้รับความสมัครใจ การถูกล่อลวง การนำพามาในลักษณะอาชญากรรมอื่น ๆ ก็ตาม ทั้งนี้ บทบาทของผู้หญิงในการมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายมีหลากหลาย ตั้งแต่การตกเป็นทาสทางเพศแก่นักรบ ซึ่งคำว่า “jihadi brides”¹¹² หรือเจ้าสาวของนักรบ ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในการแสดงบทบาทหนึ่งของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งเจ้าสาวของนักรบนั้น นอกจากการเป็นทาสทางเพศ และเป็นภรรยาแล้ว ยังรวมถึงหน้าที่ในการผลิตทายาทของกลุ่ม ดังที่กลุ่ม IS พยายามสร้างประชากรในรัฐอิสลามจึงจัดหาผู้หญิงจำนวนมากไปในพื้นที่ตะวันออกกลางซึ่งเป็นฐานที่มั่นเพื่อทำหน้าที่ผลิตประชากรของรัฐ นอกจากนี้ ยังรวมถึงบทบาทหน้าที่อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการหาของอุปโภคบริโภคแก่สมาชิก การขนส่งอาวุธ จัดหาและให้ความรู้แก่สมาชิกใหม่ การสร้างรายได้ให้กลุ่มจากการเป็นผู้ดำเนินการหารายได้ไปจนถึงการตกเป็นสินค้าเสียเองจากการเรียกค่าไถ่และการค้ำมนุษย์ รวมไปถึงบทบาทในการลงมือก่อเหตุในหลายเหตุการณ์ อาทิ สมาชิกกลุ่ม Boko Haram 3 คน จุดชนวนระเบิดฆ่าตัวตายบริเวณตลาดปลาขนาดใหญ่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของไนจีเรีย แรงระเบิดส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 22 คน และได้รับบาดเจ็บ

¹¹⁰ Jamille Bigio and Rachel B. Vogelstein. (2019). *Women and Terrorism Hidden Threats, Forgotten Partners*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/report/women-and-terrorism>

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Sofia Patel. (2020). Understanding women and Islamic State terrorism: Where Are We Now?. In Isaac Kfir and John Coyne (Eds.), *Counterterrorism Yearbook 2020* (pp.87-92). Australian Strategic Policy Institute (ASPI), p87.

อีก 28 คน¹¹³ ทั้งนี้ พบว่าเหตุการณ์ดังกล่าวผู้ก่อเหตุระเบิดพลีชีพทั้ง 3 คน ล้วนเป็นผู้หญิง¹¹⁴ อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายมีทั้งที่สมัครใจและที่โดนบังคับด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างเช่น กลุ่ม Boko Haram เช่นกันที่มีการลักพาตัวเด็กหญิงและบังคับให้ปฏิบัติภารกิจพลีชีพ แต่ที่น่าสนใจพบว่าสมาชิกอีกจำนวนไม่น้อยที่ถูกบังคับให้เข้าร่วมกลุ่มกลับสมัครใจเป็นสมาชิกในภายหลัง ซึ่งพบว่า ส่วนใหญ่มาจากความรู้สึกเป็นอิสระเมื่อมาร่วมในกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งแตกต่างจากสังคมที่เคยอาศัยอยู่เดิม

ยุโรป และ สหรัฐอเมริกา

เมื่อกล่าวถึงการก่อการร้าย กล่าวได้ว่าสถานการณ์ 9/11 ในสหรัฐฯ นับเป็นปฐมบทของการก่อการร้ายโดยใช้การบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรง ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายอิสลามหัวรุนแรง อาทิ กลุ่ม IS กลุ่ม al-Qaeda และกลุ่มก่อการร้ายขวาจัด (right-wing extremism) ต่างอาศัยการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงเป็นปัจจัยหลักในการแสวงหาสมาชิกเครือข่ายและแนวร่วมของกลุ่มตนผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งทางช่องทางอินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ นิติสาร และการพบปะในกลุ่มลับ ฯลฯ ซึ่งในหลายกรณียังนำไปสู่การก่อการร้ายตามลำพัง (lone-wolf terrorism) โดยที่บุคคลผู้ก่อเหตุไม่เคยมีความเกี่ยวข้องทางตรงกับกลุ่มก่อการร้าย รวมถึง การก่อการร้ายในบ้านเกิด (homegrown terrorism) ซึ่งหน่วยงานความมั่นคงของประเทศฝั่งตะวันตกได้จัดให้การก่อการร้ายในบ้านเกิดเป็นภัยความมั่นคงลำดับต้น ๆ¹¹⁵ นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้หญิงในยุโรปและสหรัฐฯ ตกเป็นเป้าหมายในการจัดหาไปเป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายในตะวันออกกลาง ผลการวิจัยเมื่อปี ค.ศ. 2014 พบว่าผู้หญิงถูกบ่มเพาะแนวคิดรุนแรงสูงถึงร้อยละ 18 ซึ่งเป็นหญิงชาวยุโรปมากถึงร้อยละ 10-15¹¹⁶ โดยกว่าร้อยละ 20 ของนักรบในกลุ่ม IS เป็นหญิงชาวตะวันตก รวมถึงสหรัฐฯ และยุโรปยังเป็นพื้นที่ก่อเหตุหลากหลายครั้งหลายหนในช่วงสิบปีที่ผ่านมา

¹¹³ เติลินิวส์ออนไลน์. (2561, 17 กุมภาพันธ์) ระเบิดฆ่าตัวตายโจมตีตลาดปลาไนจีเรียดับ 22 คน.

<https://www.dailynews.co.th/foreign/627864/>

¹¹⁴ Jamille Bigio and Rachel B. Vogelstein. (2019). *Women and Terrorism Hidden Threats, Forgotten Partners*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/report/women-and-terrorism>

¹¹⁵ Michael King and Donald M. Taylor. (2011). The Radicalization of Homegrown Jihadists: A Review of Theoretical Models and Social Psychological Evidence. *Terrorism and Political Violence*, 23(4). 602-622. DOI: 10.1080/09546553.2011.587064, p603.

¹¹⁶ Edit Schlaffer and Ulrich Kropiunigg. A New Security Architecture : Mother Included!. As cited in Nureen Chowdhury Fink, Sara Zeiger and Rafia Bhulai (eds.). (2016). *A man's World? Exploring the Roles of Women in Countering Terrorism and Violent Extremism*. Hedayah-Global Center Joint Publication.

ผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทในการก่อการร้ายหลายครั้งสำคัญ ๆ ในภูมิภาค อาทิ ในปี 2014 เครื่องหมายผู้หญิงจำนวน 15 คนจากทั่วสหรัฐอเมริกา ถูกตั้งข้อหาให้การสนับสนุนทางการเงินหลายพันดอลลาร์สหรัฐแก่กลุ่ม al-Shabab ในโซมาเลีย และหญิงชาวปาเลสไตน์ถูกจับกุมในข้อหาจัดตั้งองค์กรการกุศลเพื่อรวบรวมเงินไปสนับสนุนกลุ่ม Palestinian Islamic Jihad นอกจากนี้ กลุ่มผู้หญิงใน Ku Klux Klan (KKK) หรือกลุ่มลัทธิชาตินิยมผิวขาวที่ถูกก่อตั้งขึ้นในสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี 1865 สามารถรวบรวมสมาชิกกลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มผู้หญิงผิวขาวหัวรุนแรงได้มากกว่า 5 แสนคน โดยมีเป้าหมายเพื่อก่อเหตุรุนแรงทางการเมือง¹¹⁷

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ปัญหาการก่อการร้ายจะไม่ใช่ปัญหาใหม่สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากจะต้องเผชิญกับภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์มาตั้งแต่ยุคสงครามเย็น และมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มติดอาวุธในบางประเทศมาอย่างยาวนาน¹¹⁸ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังมีกลุ่มก่อการร้ายสำคัญที่เคลื่อนไหวในภูมิภาคอย่างกลุ่ม JI ที่เป็นกลุ่มก่อการร้ายที่มีอิทธิพลหลักในประเทศอินโดนีเซีย

จากการศึกษาของ Amalina Abdul Nasir เรื่อง Women in Terrorism : Evolution from Jemaah Islamiyah to Islamic State in Indonesia and Malaysia¹¹⁹ พบว่า หลักการของกลุ่ม JI ต่อผู้หญิง คือไม่ให้มีบทบาทหลักในการเป็นนักรบแต่เน้นให้การสนับสนุนกลุ่มเป็นหลัก เช่น การจัดหาสมาชิก การโฆษณาชวนเชื่อเผยแพร่หลักการของกลุ่ม การจัดหาอาหาร และการปฐมพยาบาล เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงบางส่วนก็ได้รับยกเว้นให้ได้รับการฝึกและทำหน้าที่เป็นนักรบเช่นกัน กลุ่มที่มีบทบาทหลักในภูมิภาคอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งใช้ผู้หญิงในการลงมือก่อเหตุ คือ กลุ่ม JAD เคยก่อเหตุระเบิดฆ่าตัวตายในโบสถ์คริสต์ที่เมืองสุราบายา ในปี 2018 ผู้ก่อเหตุคือ Puji Kuswati เป็นภรรยาของหัวหน้ากลุ่ม JAD สาขาสุราบายา พร้อมด้วยลูกสาวอีก 2 คน โดย Puji Kuswati ผู้กระเปิดไว้ที่เอวและพาลูกทั้งสองเข้าไปในพื้นที่เป้าหมายด้วย ซึ่งตำรวจอินโดนีเซียระบุว่า เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นเหตุการณ์แรกที่ใช้เด็กในการลงมือก่อเหตุระเบิดฆ่าตัวตาย ทั้งนี้ กลุ่ม IS ยังคง

¹¹⁷ Jamille Bigio and Rachel B. Vogelstein. (2019). *Women and Terrorism Hidden Threats, Forgotten Partners*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/report/women-and-terrorism>

¹¹⁸ ลัฐิกา เนตรทัศน์. (2561, 20 กันยายน). *สถานการณ์การก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และกลไกการจัดการปัญหาของอาเซียน*. <https://lawforasean.krisdika.go.th/>

¹¹⁹ Amalina Abdul Nasir. (2019). Women in Terrorism: Evolution from Jemaah Islamiyah to Islamic State in Indonesia and Malaysia. *Counter Terrorist Trends and Analyses*, 11(2).

<https://www.jstor.org/stable/26627977>

เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลในการเผยแพร่แนวคิดของกลุ่มผู้ก่อการร้ายเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.1 มลเหตุจูงใจ

มลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย สามารถแบ่งเป็นสองส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นปัจจัยดึงดูดจากฝั่งของกลุ่มก่อการร้าย และส่วนที่เป็นปัจจัยผลักดันของฝั่งผู้หญิงเอง

ส่วนที่เป็นปัจจัยดึงดูดนั้น เนื่องจากผู้หญิงเป็นอีกกลุ่มเป้าหมายที่กลุ่มก่อการร้ายต้องการแสวงประโยชน์ โดยเฉพาะการใช้ผู้หญิงในการก่อการร้ายนั้นสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของกลุ่มก่อการร้ายได้อย่างตรงจุด เช่น การสร้างความเสียหายได้ในวงกว้าง เนื่องจากอัตลักษณ์ของผู้หญิงมักไม่ถูกชี้เป้าในทิศทางของการก่อความรุนแรง อีกทั้งผู้หญิงสามารถปกปิดอำพรางอุปกรณ์อันตรายอย่างเช่น อาวุธ และระเบิด ได้ดีกว่าผู้ชาย โดยมักไม่เป็นเป้าหมายของความมั่นคงซึ่งมักทำให้การก่อเหตุสำเร็จ ขณะที่กลุ่มก่อการร้ายไม่ต้องสูญเสียทรัพยากรสิ้นเปลือง ใช้เพียงระเบิดมนุษย์เท่านั้น และการใช้ระเบิดมนุษย์ยังมีความแม่นยำในการทำลายเป้าหมายอย่างมากด้วย¹²⁰ ทำให้กลุ่มก่อการร้ายมียุทธศาสตร์ในการดึงดูดให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มตนโดยการจัดหาสมาชิก บ่มเพาะความรุนแรง ตลอดจนใช้บารมีของผู้นำกลุ่มในการดึงดูด

ส่วนปัจจัยผลักดัน จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้หญิงจำนวนมากที่สมัครใจเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย เนื่องจากการเป็นเหยื่อความรุนแรงอื่น ๆ เช่น ความรุนแรงในครอบครัว ถูกใช้ความรุนแรงทางเพศ ทำให้บทบาทของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อในสังคมกลับกลายเป็นผู้ก่อการร้ายได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ FBI ที่พบว่า ช่วงปี ค.ศ. 2009 ถึง 2015 เหยื่อเหตุกราดยิงในสหรัฐอเมริกากว่าร้อยละ 57 เป็นคู่ครองของผู้ก่อเหตุและกว่าร้อยละ 16 ของผู้ก่อเหตุเป็นผู้หญิงที่เคยเผชิญเหตุความรุนแรงในครอบครัว เช่นเดียวกับข้อมูลจากการศึกษาของ Mia Bloom¹²¹ กล่าวถึงแรงจูงใจที่ทำให้ผู้หญิงตัดสินใจก่อการร้ายมี 5 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) การไถ่บาป (redemption) 2) การแก้แค้น (revenge) 3) ความเคารพ (respect) 4) ความสัมพันธ์ (relationship) และ 5) การข่มขืน (rape) ซึ่งเหตุรุนแรงในครอบครัวที่ผู้หญิงประสบส่วนหนึ่งมาจากการข่มขืนของสามี จึงเป็นเหตุให้เกิดความโกรธแค้นและแสวงหาโอกาสแก้แค้น ซึ่งการเข้าร่วมกลุ่มก่อการร้ายสามารถตอบสนองความต้องการเหล่านั้นได้ ขณะที่ผลการศึกษาเรื่อง Women in

¹²⁰ Paweł Olbrycht and Kornelia Serwata. (2020). Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security. *Historia i Polityka*, 34(41). DOI 10.12775/HiP.2020.041, p166.

¹²¹ Mia Bloom. (2011). *Bombshell: Woman and Terrorism*. University of Pennsylvania Press, p. 288.

Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security¹²² ก็ระบุถึงแรงจูงใจที่ส่งผลให้ผู้หญิงสมัครใจเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย และไปถึงขั้นการก่อเหตุแบบพลีชีพ มีความสอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกัน มี 5 ข้อ ได้แก่ 1) การแก้แค้น (แต่เน้นในมิติของการที่ฝ่ายตรงข้ามพรากชีวิตของคนทีรักไป) 2) มีความรักกับสมาชิกกลุ่มก่อการร้าย 3) ความเจ็บปวดในวัยเด็ก 4) ปัญหาส่วนตัว เช่น การมีบุตรยาก หรือ การถูกข่มขืน และ 5) เป็นโรคร้ายแรงซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันวิจัย New America's Research ที่พบว่าผู้หญิงในสหรัฐฯ ที่ถูกรวบจำหรือถูกหลอกลวงไป โดยกลุ่มก่อการร้ายมักจะมีภูมิหลังที่ถูกใช้ความรุนแรงทั้งทางเพศและร่างกาย

ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าแรงจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปสู่วงจรของการก่อการร้ายมีปัจจัยด้านอารมณ์ส่วนบุคคลเป็นปัจจัยผลักดันหลัก โดยเฉพาะอารมณ์ความรู้สึกสูญเสีย โศกเศร้า เคียดแค้น และความละอาย ซึ่งประเด็นการถูกคุกคามทางเพศเป็นสาเหตุสำคัญหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงเกิดความรู้สึกดังกล่าวและตัดสินใจเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม นอกจากปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว ศาสนา และการเมืองก็เป็นอีกแรงจูงใจสำคัญ ดังเช่นในงานวิจัยของ Zeynep Bayar ที่ทำการศึกษาเรื่อง The role of women in terrorism¹²³ ระบุว่ากลุ่มก่อการร้ายทางการเมือง มักพบว่าสมาชิกที่เป็นผู้หญิงมีส่วนร่วมซึ่งส่วนมากแล้วจะพบว่าผู้หญิงเหล่านั้นมีแรงจูงใจที่มาจากความไม่เท่าเทียมทางเพศและต้องการที่จะปฏิวัติเพื่อสร้างความเสมอภาค และการศึกษาแรงจูงใจของผู้หญิงที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในไนจีเรียของ Kemi Okenyodo เรื่อง The Role of Women in Preventing, Mitigating and Responding to Violence and Violent Extremism in Nigeria¹²⁴ พบว่าเศรษฐกิจและการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายโดยระบุเป็นปัจจัยย่อย ได้แก่ ความยากจน การขาดการศึกษา การถูกเอารัดเอาเปรียบจากภาครัฐ และรัฐบาลที่ขาดเสถียรภาพและประสิทธิภาพ

ขณะที่ความเชื่อความศรัทธาในศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญที่จูงใจผู้หญิงให้เข้าสู่กระบวนการก่อการร้าย โดยจะพบว่าในกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาที่เป็นมุสลิมดั้งเดิมอย่างเช่น AQ

¹²² Paweł Olbrycht and Kornelia Serwata. (2020). Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security. *Historia i Polityka*, 34(41). DOI 10.12775/HiP.2020.041, p169.

¹²³ Zeynep Bayar. (2019). *The role of women in terrorism* [Master's thesis, University of New York], p37-38.

¹²⁴ Kemi Okenyodo. The Role of Women in Preventing, Mitigating and Responding to Violence and Violent Extremism in Nigeria. As cited in Nureen Chowdhury Fink, Sara Zeiger and Rafia Bhulai (eds.). (2016). *A man's World? Exploring the Roles of Women in Countering Terrorism and Violent Extremism*. Hedayah-Global Center Joint Publication

จะมีผู้หญิงเป็นสมาชิกอยู่จำนวนพอสมควร แม้ผู้หญิงจะถูกห้ามโดยหลักศาสนาไม่ให้ปฏิบัติการด้วยตนเอง แต่ก็เชื่อว่าไม่มีผู้หญิงที่ปฏิบัติการรบเลย เพียงแต่จะมีบทบาทสนับสนุนเป็นหลักอีกทั้งภายหลังการเกิดขึ้นของ AQI ปรากฏว่าผู้หญิงมีบทบาทในการปฏิบัติการรบด้วยการระเบิดพลีชีพ ซึ่งถือเป็นครั้งแรกของเครือข่าย AQ โดยผู้ก่อเหตุระเบิดพลีชีพตนเองที่ศูนย์คัดเลือทหารของสหรัฐฯ ในอิรัก ขณะที่กลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาสัมัยใหม่อย่างกลุ่ม IS กลับสนับสนุนให้ผู้หญิงปฏิบัติการด้วยตนเองหรือเคียงข้างสามีโดยเฉพาะการก่อเหตุแบบพลีชีพ เช่น กรณีการก่อเหตุระเบิดพลีชีพของ Muriel Dagauque เมื่อ 9 พฤศจิกายน 2005 ภายหลังแต่งงานกับชายชาวมุสลิมและเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลามก่อนเดินทางไปร่วมเป็นสมาชิกกับกลุ่ม IS ในอิรัก นอกจากนี้ ศาสนายังส่งผลทางอ้อมต่อการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิง โดยจากการศึกษาเรื่อง Women, Gender, and the U.K. Government's Countering Violent Extremism (CVE) Efforts: Looking Back and Forward โดย Jayne Huckerby¹²⁵ พบว่ามูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเดินทางไปร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย เช่น กลุ่ม IS ในตะวันออกกลาง ได้แก่ ความรู้สึกถูกกดขี่ของชาวมุสลิม เช่น ทางการไม่สามารถจัดการกับกระแสเกลียดกลัวอิสลาม (Islamophobia) ทำให้เกิดปัญหาการทำร้ายร่างกาย ดูหมิ่นหญิงชาวมุสลิม และความต้องการสร้างประเทศหรือเขตปกครองของตนเองอย่างเช่นรัฐอิสลาม

2.3.2 บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย

2.3.2.1 บทบาทของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าปัจจุบันผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทในการก่อการร้ายมากขึ้น จากเดิมที่มุ่งมองต่อผู้หญิงในการก่อการร้ายจะเป็นลักษณะของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการก่อการร้าย (passive) กล่าวคือไม่เต็มใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมแต่ถูกบังคับขู่เข็ญทางใดทางหนึ่ง จนต่อมาบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายถูกพัฒนาไปเป็นผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสันติภาพ ซึ่งรวมถึงการป้องกันและการลดความรุนแรงจากการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้เน้นการศึกษาบทบาทของผู้หญิงในฐานะที่เป็นผู้ก่อการซึ่งข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่าผู้หญิงที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายตั้งแต่ในอดีตมากกว่าครึ่ง ทศวรรษมาแล้ว และยังมีบทบาทที่ไม่ได้แตกต่างกับผู้ชายมากด้วย¹²⁶ จวบจนปัจจุบันผู้หญิงเข้าไป

¹²⁵ Jayne Huckerby. Women, Gender, and the U.K. Government's Countering Violent Extremism (CVE) Efforts: Looking Back and Forward. As cited in Nureen Chowdhury Fink, Sara Zeiger and Rafia Bhulai (eds.). (2016). *A man's World? Exploring the Roles of Women in Countering Terrorism and Violent Extremism*. Hedayah-Global Center Joint Publication

¹²⁶ Zeynep Bayar. (2019). *The role of women in terrorism* [Master's thesis, University of New York], p15.

มีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายและมีบทบาทเชิงรุกจำนวนมากขึ้น (active) โดยผู้หญิงจะมีบทบาทที่หลากหลาย ตั้งแต่การก่อเหตุ การเป็นแม่ ภรรยา การหารายได้ การปฐมพยาบาล การขนส่ง การจัดหาสมาชิก การให้ความรู้ การวางแผนนโยบาย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าแม้ว่ากลุ่มก่อการร้ายที่แตกต่างกันไม่ว่าจะด้วยมิติด้านพื้นที่ หรือ รูปแบบของกลุ่ม สมาชิกหญิงก็จะมีบทบาทที่คล้ายคลึงกันมากน้อยต่างกันไป

2.3.2.2 กระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายผ่านกระบวนการที่ไม่แตกต่างกันกับผู้ก่อการร้ายชายมากนัก ทั้งนี้ จุดแตกต่างสำคัญคือในขั้นของการเริ่มต้นที่สำหรับผู้หญิงแล้วอาจต้องจำแนกเจตจำนงเสียก่อน เนื่องจากในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายของผู้หญิงมีทั้งแบบสมัครใจและไม่สมัครใจ กรณีที่ไม่สมัครใจนั้น เท่ากับว่าผู้หญิงเหล่านั้นตกเป็นเหยื่อของกลุ่มก่อการร้ายโดยตรง เช่น การถูกลักพาตัวไปของนักเรียนหญิงโดยกลุ่ม Boko Haram ก็จะถูกกำหนดบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป โดยส่วนใหญ่จะเป็นการรับหน้าที่เป็นทาสทางเพศแก่สมาชิกชายในกลุ่ม เป็นสินค้าจากการถูกนำไปค้ามนุษย์ หรือค้าประเวณี รวมถึงถูกบังคับให้ ก่อเหตุ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการก่อเหตุแบบพลีชีพ อย่างเช่นการระเบิดฆ่าตัวตาย ซึ่งในขั้นของการก่อเหตุ นั้น จะมีกระบวนการในการข่มขู่และฝึกฝนให้สามารถปฏิบัติการได้ ทั้งนี้ ผู้หญิงที่ถูกบังคับไปก่อเหตุส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้หญิงที่อยู่ในพื้นที่ประเทศที่มีวัฒนธรรมแบบอิสลามที่เคร่งครัด การถูกข่มขืนถือเป็นบาปและน่าละอาย ดังนั้น การที่กลุ่มก่อการร้ายคุกคามทางเพศผู้หญิงเหล่านี้ จึงส่งผลให้ผู้หญิงส่วนมากยินยอมที่จะก่อเหตุพลีชีพเพื่อเป็นการละทิ้งความละอายเหล่านั้นไป

ขณะที่ผู้หญิงที่สมัครใจเข้าร่วมในกลุ่มก่อการร้าย นอกจากเจตจำนงในการเข้าร่วมที่มาจากสมัครใจหรือถูกหลอกล่อจากการโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่ม รวมไปถึงถูกพาไปโดยสมาชิกในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดให้เดินทางมาในฐานที่มั่นของกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งจากการศึกษาของ Sofia Patel¹²⁷ พบว่าผู้หญิงชาวเยอรมันและออสเตรเลียมากกว่าครึ่งที่เดินทางไปรัฐอิสลามเดินทางไปกับครอบครัว ขณะที่ผู้หญิงชาวอังกฤษมักจะเดินทางไปโดยลำพัง ทั้งนี้ กระบวนการลำดับอื่น ๆ ก็ไม่แตกต่างกันโดย Patel ได้ศึกษากระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายของผู้หญิงในกลุ่ม IS ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการชักชวนให้ชาวต่างชาติทั้งหญิงและชายเข้ามาร่วมในพื้นที่อิรักและซีเรีย โดยการสมัครใจเข้าร่วมของผู้หญิงก็ไม่แตกต่างกับผู้ชายนักคือเริ่มจากการมีแนวคิดที่จะไปเข้าร่วมกับกลุ่ม IS เนื่องจากได้รับผลกระทบในการดำเนินชีวิต เช่น

¹²⁷ Sofia Patel. (2020). Understanding women and Islamic State terrorism: Where Are We Now?. In Isaac Kfir and John Coyne (Eds.), *Counterterrorism Yearbook 2020* (pp.87-92). Australian Strategic Policy Institute (ASPI), p89.

ความทุกข์ในชีวิต ความเศร้าเสียใจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง การถูกโดดเดี่ยวจากสังคมโดยเฉพาะหวังที่กระแสการเกลียดกลัวอิสลาม กระจายไปทั่วประเทศ แถบตะวันตก เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ กลายเป็นปัจจัยผลักดัน (push factor) ให้ผู้หญิงเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่ม IS ขณะที่ปัจจัยดึงดูด (pull factor) จากการโฆษณาชวนเชื่อที่เกินความจริง การสร้างเรื่องราว (narrative) ของกลุ่ม IS เกี่ยวกับการผจญภัยในรัฐอิสลาม ความน่าตื่นเต้น รวมไปถึงความรักก็มีอิทธิพลอย่างมากเช่นกัน

ทั้งนี้ทั้งนั้น เมื่อผู้หญิงเข้าไปร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายแล้ว ก็มักจะถูกลงโทษที่ไว้อย่างชัดเจน โดยในภาพรวมนั้น บทบาทหลักของผู้หญิงคือ การปฏิบัติการก่อเหตุ ขณะที่บทบาทสนับสนุนก็แตกต่างกันบ้างในแต่ละกลุ่ม อาทิ บทบาทสนับสนุนของผู้หญิงในกลุ่ม IS ได้แก่ การดูแลสุขภาพหรือปฐมพยาบาล การสอนศาสนา และการวางนโยบาย ในบางส่วนขณะที่สมาชิกผู้หญิงในกลุ่ม al-Qaeda จะเป็นการจัดหาสมาชิกและหารายได้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังผู้หญิงมีบทบาทหลักในการก่อเหตุแบบพลีชีพเพิ่มเติมในหลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่ม Hamas ที่มีผู้หญิงก่อเหตุระเบิดพลีชีพในเกือบทุกปียาวนานนับทศวรรษ จนกลายเป็นอีกหนึ่งบทบาทหลักที่ผู้หญิงถูกมอบหมายให้ทำเพิ่มเติมจากเดิมที่เป็นหน้าที่หลักของผู้ชายเท่านั้น

อย่างไรก็ดี ผู้หญิงบางคนเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายจนสิ้นสุดกระบวนการ กล่าวคือไม่แยกออกจากกลุ่มไประหว่างที่ยังสามารถอยู่ต่อได้ หรือสิ้นสุดลงที่การปฏิบัติการและเสียชีวิต ดังเช่นการก่อเหตุระเบิดพลีชีพของ Reem Riyashi สมาชิกและภรรยาของกลุ่มฮามาส ที่ก่อเหตุระเบิดพลีชีพบริเวณด่านตรวจค้นเอเรซระหว่างพื้นที่ฉนวนกาซาและชายแดนอิสราเอล ขณะที่บางคนอาจอยู่ในกระบวนการของกลุ่มก่อการร้ายไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะถึงจุดสิ้นสุดทางใดทางหนึ่ง เช่น การถูกปราบปราม การเสียชีวิต หรือการสลายไปของกลุ่ม แต่ในบางกรณีไม่เป็นเช่นนั้น อาทิ กรณีของ Nurshardrina Khairadhanian หญิงสาวชาวอินโดนีเซียวัย 17 ปีที่ตัดสินใจพาตนเองและสมาชิกในครอบครัวจำนวนถึง 25 คน ไปร่วมเป็นสมาชิกกับกลุ่ม IS ในตะวันออกกลาง เนื่องจากหลงเชื่อคำโฆษณาว่าที่รัฐอิสลามที่กลุ่ม IS ก่อตั้งขึ้นนั้นจะสามารถทำให้ทุกคนได้อยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม ได้รับการศึกษาและการฝึกฝนอาชีพซึ่งภายหลังพบว่าสิ่งที่ตนคิดไม่ได้เสมือนจริง ดังที่กลุ่ม IS ได้กล่าวอ้าง ทำให้ Nurshardrina Khairadhanian และครอบครัวพยายามเดินทางกลับอินโดนีเซีย หรือการไปเข้าร่วมกับกลุ่ม IS ของ Shamima Begum เด็กหญิงชาวอังกฤษวัย 15 ปี (เมื่อ ค.ศ.2015) ที่ชักชวนกันกับเพื่อนร่วมโรงเรียนอีก 2 คน Kadiza Sultana และ Amira Abase หนีออกนอกประเทศเพื่อไปร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย IS ที่ซีเรียแต่เมื่อสถานการณ์ไม่เป็นไปดังที่คาดหวังหลังจากเธอแต่งงานกับนักรบและได้ให้กำเนิดบุตรและบุตรเธอเสียชีวิตถึง 2 คน เธอจึงต้องการที่จะเดินทางกลับมาตุภูมิ แม้เธอจะยังไม่สามารถเดินทางกลับอังกฤษได้ แต่เธอก็สามารถหลบหนีออกมาจากพื้นที่ของกลุ่ม IS ได้และถูกกักอยู่ที่ค่ายผู้พลัดถิ่นของซีเรีย

2.4 แนวทางการรับมือกับการก่อการร้ายในต่างประเทศ

เหตุการณ์ก่อการร้ายโจมตีสหรัฐอเมริกา เมื่อ 11 กันยายน 2001 หรือ 9/11 สร้างการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ให้สหรัฐฯ และชาติตะวันตก และส่งผลในวงกว้างในหลายประเทศทั่วโลกในการตอบโต้และรับมือกับภัยคุกคามจากการก่อการร้ายในหลากหลายด้านไม่ว่าจะเป็นมาตรการการต่อต้านการก่อการร้าย มิติด้านสิทธิมนุษยชน งานด้านการข่าวกรองและความมั่นคง รวมถึงการตราและปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งเหตุการณ์ 9/11 นับเป็นการก่อการร้ายสากลโดยกลุ่มก่อการร้ายหัวรุนแรงที่นับว่าเป็นครั้งที่ร้ายแรงที่สุด และยังเป็นเหมือนแรงบันดาลใจในการขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้เกิดการก่อการร้ายครั้งอื่น ๆ อีกหลายครั้ง ทั้งนี้ ประเทศต่าง ๆ มีมาตรการการต่อต้านการก่อการร้ายที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทด้านความมั่นคงของแต่ละประเทศ โดยจะยกตัวอย่างมาตรการของบางประเทศ ดังนี้

2.4.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

การตอบโต้ต่อเหตุ 9/11 แบ่งได้เป็น 4 ระลอกหลัก ได้แก่¹²⁸ **ระลอกที่ 1** หลังจากเกิดเหตุวินาศกรรม 9/11 ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ได้แถลงต่อชาวอเมริกันโดยประกาศสงครามและย่ำว่าสหรัฐฯ จะใช้ทุกทรัพยากรที่มีเพื่อกวาดล้างศัตรูที่ก่อเหตุ และแถลงต่อสภาองเกรส ประกาศเดินหน้าสงครามกวาดล้างกลุ่มก่อการร้าย (War on Terror) โดยเริ่มต้นจากกลุ่มอัลกออิดะห์ในอัฟกานิสถาน และทำการจับกุม คาลิด ชิค โมฮัมเหม็ด หรือ KSM คือผู้ริเริ่มแนวคิดก่อเหตุวินาศกรรม 9/11 และได้ชื่อว่าเป็นสถาปนิกหลักผู้คิดแผนโจมตีด้วยเครื่องบินพุ่งชนเป้าหมาย และต่อมาได้วิสามัญ บิน ลาดิน ผู้นำอัลกออิดะห์ **ระลอกที่ 2** สหรัฐฯ เข้าควบคุมประเทศอิรัก แต่ส่งผลให้อิรักขาดเสถียรภาพและเกิดเป็นสงครามกลางเมือง และกลุ่มอัลกออิดะห์จึงแผ่ขยายอำนาจ และเป็นที่มาให้เกิดกลุ่มก่อการร้ายรัฐอิสลามขึ้นทั้งในพื้นที่อิรักและซีเรีย **ระลอกที่ 3** สหรัฐฯ ก่อตั้งกระทรวงความมั่นคงแห่งมาตุภูมิ (Department of Homeland Security) โดยรวมหน่วยงานด้านข่าวกรองภายในประเทศและงานด้านการบังคับใช้กฎหมายไว้ภายใต้กระทรวงเดียวกัน เพื่อป้องกันภัยคุกคามจากการก่อการร้ายและภัยคุกคามอื่น ๆ และ **ระลอกที่ 4** สหรัฐฯ ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อป้องกันภัยจากการก่อการร้าย เช่น การแลกเปลี่ยนข่าวกรองกับมิตรประเทศ การฝึก ร่วมในการต่อต้านการก่อการร้าย เป็นต้น

ทั้งนี้ กระทรวงความมั่นคงแห่งมาตุภูมิ ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงภายในประเทศโดยมีหน้าที่ประสานงานภายในและตอบโต้กับภัยพิบัติธรรมชาติและ

¹²⁸ RSIS, PISM, CIGI, CFR, and SWP. (2021, September 1). *The 9/11 Effect and the Transformation of Global Security*. Council of Councils <https://www.cfr.org/councilofcouncils/global-memos/911-effect-and-transformation-global-security>

อุบัติเหตุ นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังได้ตั้งศูนย์การต่อต้านการก่อการร้ายแห่งชาติ (National Counter Terrorism Center: NCTC) โดยมีหน้าที่หลัก คือ 1) บูรณาการและวิเคราะห์ด้านข่าวกรองที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย (ยกเว้นการก่อการร้ายในประเทศ) 2) เป็นศูนย์ข้อมูลกลางด้านการก่อการร้าย 3) สนับสนุนแหล่งข้อมูลข่าวกรองแก่รัฐบาลด้านกิจกรรมการต่อต้านการก่อการร้าย 4) จัดตั้งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและสถาปัตยกรรมภายใน NCTC และระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ ที่สามารถเข้าถึงข้อมูล บูรณาการข้อมูล การกระจายและใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการก่อการร้าย

นอกจากนี้ NCTC ยังเป็นที่ปรึกษาหลัก (Principal advisor) แก่ผู้อำนวยการข่าวกรองแห่งชาติ (DNI) ด้านปฏิบัติการข่าวและวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้าย และให้คำแนะนำ DNI ว่ากิจกรรมข่าวกรอง โครงการ ข้อเสนองบประมาณด้านการต่อต้านการก่อการร้าย มีความสอดคล้องกับแนวทางเชิงนโยบายของประธานาธิบดีหรือไม่ อีกทั้ง ยังทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักด้านการวางแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการก่อการร้ายภายใต้แนวทางนโยบายของประธานาธิบดี และสภาความมั่นคงแห่งชาติ NCTC ยังเป็นเวทีระหว่างหน่วยงานในการหารือ วางแผน บูรณาการ และมอบหมายบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วัดความมีประสิทธิภาพด้านกิจกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายของรัฐบาล และปรับใช้กำลังอำนาจของชาติด้านต่าง ๆ ในปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้าย

อีกทั้ง สหรัฐฯ ได้ยกระดับงานด้านการข่าวให้เข้มข้นขึ้นและพัฒนากระบวนการสอดแนม (Surveillance) โดยใช้เทคโนโลยีโดรนและการสอดแนมทางอินเทอร์เน็ตเพื่อเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบ AI และยังได้ตั้งหน่วยงานรักษาความปลอดภัยด้านการขนส่ง (Transportation Security Administration-TSA) เพื่อยกระดับคุมเข้มมาตรการความปลอดภัยทั้งในสนามบินและบนเครื่องบิน และเมื่อปี 2564 สหรัฐฯ ยังมีแผนการที่จะจัดตั้งหน่วยงานข่าวกรองแห่งใหม่ภายใต้สังกัดกระทรวงความมั่นคงมาตุภูมิ ซึ่งจะทำหน้าที่รับมือแนวคิดรุนแรงสุดโต่งในประเทศโดยเฉพาะ เนื่องจาก ประธานาธิบดีโจ ไบเดน ให้ความสำคัญกับผู้ก่อการร้ายในประเทศ (domestic terrorism) เป็นภารกิจสำคัญอันดับต้น และสำนักงานสอบสวนกลางของสหรัฐฯ หรือ FBI ยังระบุด้วยว่า ระหว่างปี ค.ศ. 2015 – 2020 กลุ่มแนวคิดรุนแรงสุดโต่ง ที่มีแรงจูงใจจากเชื้อชาติและสีผิว คือกลุ่มที่ก่อเหตุโจมตีในลักษณะของการก่อการร้ายในประเทศมากที่สุด โดยได้ก่อเหตุโจมตีร้ายแรงในสหรัฐฯ แล้ว 18 ครั้ง ทำให้มีผู้เสียชีวิต 70 ราย โดยเป้าหมายส่วนใหญ่คือสถานที่ประกอบ

พิธีทางศาสนา และในปี 2019 คือปีที่มีผู้เสียชีวิตจากความรุนแรงสุดโต่งในอเมริกามากที่สุดนับตั้งแต่เหตุการณ์ระเบิดที่เมืองโอกลาโฮมาซิตี เมื่อปี ค.ศ. 1995 เป็นต้นมา¹²⁹

อย่างไรก็ดี เดิมทีสภาองเกรสของสหรัฐฯ ได้ตรากฎหมาย Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statute หรือ RICO เมื่อปี ค.ศ. 1970 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการต่อสู้กับอาชญากรรมข้ามชาติ¹³⁰ ซึ่งรวมถึงการก่อการร้ายด้วย โดย RICO สามารถนำมาใช้กับการกระทำผิดทุกประเภทอาชญากรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีจุดเด่นคือ RICO สามารถนำมาใช้ในการดำเนินคดีกับองค์กรอาชญากรรมทั้งหมด และสามารถลงโทษองค์กรอาชญากรรมได้อย่างเป็นระบบ¹³¹ แต่หลังจากเหตุการณ์ 9/11 รัฐบาลของประธานาธิบดี จอร์จ ดับบลิว บุช ได้มีการตรากฎหมายเพื่อป้องกันและต่อต้าน การก่อการร้ายขึ้นอีกฉบับ คือ Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001 หรือ PATRIOT Act ซึ่งมีการกำหนดมาตรการสำคัญในการป้องกันและเฝ้าระวังการก่อการร้ายรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การดักฟัง การค้นบันทึกธุรกิจ การสอดแนม และการป้องกันการก่อเหตุแบบหมาป่าตัวเดียว หรือคือ ปัจเจกที่ต้องสงสัยกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายซึ่งไม่เชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้เป็นที่ถกเถียงกันในวงกว้างถึงความเหมาะสมของมาตรการต่าง ๆ ที่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งยังคงบังคับใช้ในปัจจุบันแต่มีการยกเลิกบางบทบัญญัติที่ถูกมองว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเกินสมควร ซึ่งไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐฯ

สหรัฐฯ ยังพยายามสร้างแรงกระตุ้นให้ประเทศพันธมิตรมีความตื่นตัวจากภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายให้อยู่ในระดับสูง อาทิ ประเทศแคนาดาที่ถูกกดดันจากประเทศสหรัฐฯ ให้ตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรมองค์กร อาชญากรรมข้ามชาติที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น แคนาดาจึงได้กำหนดแนวทางในการต่อสู้กับปัญหาองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติโดยเฉพาะการก่อการร้าย

¹²⁹ VOA. (2564, 14 พฤษภาคม). *ก.ความมั่นคงภายในสหรัฐฯ ตั้งหน่วยงานใหม่รับมือ “ก่อการร้ายภายในประเทศ”*. <https://www.voathai.com/a/homeland-security-new-branch-for-domestic-extremism/5889724.html>

¹³⁰ สุมนทิพย์ จิตสว่าง, นันทิ จิตสว่าง และ อุดุลย์ ณรงค์ศักดิ์. (2559). *แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, หน้า 49.

¹³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

อันสืบเนื่องจากเหตุการณ์ 9/11¹³² โดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัยภายในประเทศ รวมถึงมาตรการป้องกันระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้นด้วย พร้อมกันนี้ สหรัฐฯ ยังผลักดันให้ออสเตรเลียเข้าไปมีบทบาทในการต่อต้านการก่อการร้ายในอินโดนีเซีย โดยมอบหมายออสเตรเลียเป็นผู้ช่วยตำรวจโลก (Deputy Sheriff) ที่มีหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและสกัดกั้นไม่ให้เกิดการก่อการร้ายขยายออกไปภายนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นเดียวกับที่สหรัฐฯ ทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายในอัฟกานิสถานและอิรักเพื่อจำกัดให้การก่อการร้ายอยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้เพื่อตอบสนองซึ่งผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของชาติตะวันตก ตลอดจนรักษาและปกป้องภูมิภาคให้รอดพ้นจากภัยการก่อการร้าย¹³³

2.4.2 สหประชาชาติ

ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ (UNGA) ได้รับรองข้อมติ ที่ 56/1 และคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) ได้รับรองข้อมติที่ 1368 (2001) ในวันที่ 12 กันยายน 2544 เพื่อประณามการก่อการร้ายในสหรัฐฯ โดยถือว่าการก่อการร้ายเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ พร้อมทั้งเรียกร้องให้ประชาคมโลกร่วมกันนำตัวผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ให้การที่พักพิงมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม¹³⁴ และยังได้รับรองข้อมติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ได้แก่

1) ข้อมติ UNSC ที่ 1267 (ค.ศ. 1999) รับรองเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2542 กำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดรายชื่อบุคคลและคณะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย (al-Qaeda และ Taliban) ซึ่งประเทศสมาชิกสหประชาชาติต้องดำเนินการห้ามมิให้อากาศยานที่มีบุคคลและคณะบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าของหรือเช่าทำการขึ้น ลง หรือจอดในดินแดน และต้องดำเนินการอายัดเงินทุนและทรัพย์สินและมีให้จัดหาเงินทุนให้ รวมทั้ง ต้องดำเนินการปิดล้อมทางอาวุธแก่บุคคล และคณะบุคคลเหล่านี้¹³⁵

¹³² สุมนทิพย์ จิตสว่าง, นัทธี จิตสว่าง และ อุดลย์ ณรงค์ศักดิ์. (2559). *แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, หน้า 58.

¹³³ จิราภรณ์ ศิริวรกุล. (2560). ออสเตรเลียกับการต่อต้านการก่อการร้ายในอินโดนีเซียภายหลังเหตุการณ์ลอบวางระเบิดบนเกาะบาห์ลี. *Veridian E-journal ฉบับภาษาไทย*, 10(2), หน้า 2740.

¹³⁴ กระทรวงการต่างประเทศ. (2565, 29 พฤศจิกายน). *การต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบสหประชาชาติ (Counter-Terrorism)*. <https://www.mfa.go.th/th/content/>

¹³⁵ เรื่องเดียวกัน

2) ข้อมติ UNSC ที่ 1373 (ค.ศ. 2001) รับรองเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2544 โดยกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในมิติต่าง ๆ เช่น การตรวจคนเข้าเมือง การเงิน และการแลกเปลี่ยนข่าวกรอง เป็นต้น

3) ข้อมติ UNSC ที่ 1540 (ค.ศ. 2004) รับรองเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2547 ว่าด้วยการไม่แพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพการทำลายล้างสูง (Weapons of Mass Destruction : WMD) โดยเป็นการป้องกันไม่ให้อาวุธที่มีอานุภาพการทำลายล้างสูงตกไปอยู่ในมือของผู้ก่อการร้าย

4) ข้อมติ UNSC ที่ 2178 (ค.ศ. 2014) ที่ให้ความสำคัญกับการเดินเป็นนักรบต่างชาติ (FTFs) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่มีผู้หญิงเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก จึงเป็นการริเริ่มให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้หญิงในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (mitigator) ในคราวเดียวกันด้วย

5) ข้อมติ UNSC ที่ 2396 (ค.ศ. 2017) ให้ความสำคัญกับการระงับยับยั้งการสนับสนุนทางการเงินในการก่อการร้าย

สหประชาชาติยังได้ดำเนินการอื่น ๆ เพื่อแสวงความร่วมมือระหว่างภาคีระหว่างประเทศในการต่อต้านการก่อการร้าย ได้แก่

1) การจัดตั้ง Counter-Terrorism Implementation Task Force (CTITF) เพื่อประสานงานภายในสหประชาชาติ แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการดำเนินการและยังขาดแคลนงบประมาณ

2) ได้ริเริ่มยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้ายระดับโลกของสหประชาชาติ (UN Global Counter-Terrorism Strategy) มีสาระสำคัญคือ (1) การยับยั้งไม่ให้กลุ่มต่าง ๆ เปลี่ยนไปใช้วิธีการก่อการร้ายหรือสนับสนุนการก่อการร้ายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม (2) การไม่ยอมให้ผู้ก่อการร้ายมีช่องทางดำเนินการก่อการร้าย (3) การป้องกันไม่ให้รัฐสนับสนุนกลุ่มก่อการร้าย (4) การพัฒนาสมรรถนะของรัฐในการป้องกันการก่อการร้าย (5) การปกป้องสิทธิมนุษยชนในบริบทของการก่อการร้ายและการต่อต้านการก่อการร้าย

3) จัดทำร่างอนุสัญญาต่อต้านการก่อการร้ายฉบับสมบูรณ์ (Draft Comprehensive Convention on International Terrorism : CCIT) เพื่อให้ครอบคลุมการก่อการร้ายที่มีความเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น เช่น การจี้เครื่องบิน และการจับตัวประกัน¹³⁶ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ภายใต้อาณัติร่างอนุสัญญานี้ ในปัจจุบันยังไม่เสร็จสมบูรณ์ เนื่องจากยังไม่สามารถหาข้อสรุปร่วมกันได้¹³⁷

¹³⁶ เรื่องเดียวกัน

¹³⁷ United Nations. (2022). *Ad Hoc and Special Committees*. <https://www.legal.un.org>

ทั้งนี้ ความร่วมมือของประเทศไทยภายใต้กรอบของสหประชาชาติเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายปัจจุบันมี จำนวน 13 ฉบับ¹³⁸ จากอนุสัญญา (Conventions) และพิธีสาร

¹³⁸ * 1 อนุสัญญาว่าด้วยความผิดและการกระทำอื่น ๆ บางประการซึ่งกระทำบนอากาศยาน ค.ศ. 1963

(Convention on Offences and Certain Other Acts Committed On Board Aircraft, 1963)

2 อนุสัญญาเพื่อการปราบปรามการยึดอากาศยานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ค.ศ. 1970 (Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft 1970)

3 อนุสัญญาเพื่อการปราบปรามการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัย ของการบินพลเรือน ค.ศ. 1971 (Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Civil Aviation 1971)

4 อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษการกระทำความผิดต่อบุคคลที่มีความคุ้มกันระหว่างประเทศค.ศ. 1973 (Convention on the Prevention and Punishment of Crimes Against Internationally Protected Person, 1973)

5 อนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านการจับตัวประกัน ค.ศ. 1979 (International Convention Against the Taking of Hostages, 1979)

6 อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันทางกายภาพของวัสดุนิวเคลียร์ ค.ศ. 1980 (Convention on the Physical Protection of Nuclear Material 1980)

7 พิธีสารเพื่อการปราบปรามการกระทำรุนแรงอันมิชอบด้วยกฎหมาย ณ ท่าอากาศยานซึ่งให้บริการการบินพลเรือนระหว่างประเทศเพิ่มเติมต่อจากอนุสัญญาว่าด้วยการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของการบินพลเรือน ค.ศ.1988 (Protocol for the Suppression of Unlawful Acts of Violence at Airports Serving International Civil Aviation, supplementary to the Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation, 1988)

8 อนุสัญญาเพื่อการปราบปรามการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัย ในการเดินเรือสมุทร ค.ศ. 1988 (Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Maritime Navigation, 1988)

9 พิธีสารเพื่อการปราบปรามการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัย ของแท่นที่ติดตั้งอยู่กับที่บนไหล่ทวีป ค.ศ. 1988 (Protocol for the Suppression of Unlawful Acts against the safety of Fixed Platforms Located on the Continental Shelf, 1988)

10 อนุสัญญาว่าด้วยการทำเครื่องหมายต่อวัตถุระเบิดพลาสติกเพื่อการตรวจสอบ ค.ศ. 1991 (Convention on the Marking of Plastic Explosives for the Purpose of Detection, 1991)

11 อนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อการปราบปรามการใช้ระเบิดในการก่อการร้าย ค.ศ. 1997 (International Convention for the Suppression of Terrorist Bombing, 1997)

12 อนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อการปราบปรามการให้เงินสนับสนุนแก่การก่อ การร้าย ค.ศ. 1999 (International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, 1999)

13 อนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อการปราบปรามการก่อการร้ายด้วยอาวุธ นิวเคลียร์ค.ศ. 2005 (International Convention for the Suppression of Act of Nuclear Terrorism, 2005)

(Protocols) ทั้งหมดจำนวน 19 ฉบับ และมีผลบังคับใช้แล้วจำนวน 16 ฉบับ โดยสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime: UNODC) ได้รวบรวมอนุสัญญาและพิธีสารทั้ง 16 ฉบับ จัดทำเป็นต้นแบบกฎหมายต่อต้านการก่อการร้าย (Model Legislative Provisions against Terrorism) เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายภายในของประเทศตนตามมาตรฐานสากล

2.4.3 ประเทศออสเตรเลีย

ออสเตรเลียผ่านกฎหมายต่อต้านการก่อการร้าย เมื่อปี พ.ศ.2547 (Anti-Terrorism Act, 2004) และต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2548 ออสเตรเลียได้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติม โดยใช้ชื่อ The Australian Anti-Terrorism Act 2005 โดยมีสาระสำคัญคือได้มีการอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถคุมตัวผู้สงสัยไว้ได้ 2 สัปดาห์โดยไม่ต้องตั้งข้อหา และสามารถสะกดรอยทางอิเล็กทรอนิกส์ได้สูงสุด ไม่เกิน 1 ปี นอกจากนี้ ยังให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการวิสามัญผู้ก่อการร้ายด้วย

กลไกด้านการก่อการร้ายที่สำคัญของออสเตรเลีย แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

- 1) **ระดับนโยบาย** มีสำนักงานผู้ประสานงานด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (Office of the Counter-Terrorism Coordinator: OCTC) เป็นหน่วยงานกลาง ทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำทางยุทธศาสตร์ และให้การสนับสนุนกับผู้ประสานงานการต่อต้านการก่อการร้ายของรัฐเครือจักรภพ (Commonwealth Counter-Terrorism Coordinator) และนายกรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบายด้านการต่อต้านการก่อการร้ายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการต่อต้านลัทธิความรุนแรงสุดโต่งด้วย
- 2) **ระดับปฏิบัติ** ศูนย์ต่อต้านการก่อการร้าย (The Australian Counter-Terrorism Centre: ACTC) ทำหน้าที่ประสานงานและทำงานอย่างใกล้ชิดกับ OCTC โดย ACTC เน้นปฏิบัติการทางข่าว และให้คำแนะนำกับผู้ประสานงานของเครือจักรภพ โดย ACTC ประกอบไปด้วยหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้องหลายหน่วย นอกจากนี้ ACTC มีหน้าที่ในการรายงานตรงกับผู้ประสานเครือจักรภพ รวมทั้ง ให้ความมั่นใจแก่รัฐบาลว่าในปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายของออสเตรเลียทั้งหมดต้องมีการประสานงานระหว่างกัน นอกจากนี้ ACTC ยังมีหน้าที่ในการแบ่งปันข้อมูลให้กับ OCTC เกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ระบุอุปสรรคในการประสานงานด้านการต่อต้านการก่อการร้าย

ทั้งนี้ ออสเตรเลียประเมินว่า ภัยคุกคามจากการก่อการร้ายในออสเตรเลีย ยังคงมีอยู่ และจะเป็นไปในรูปแบบของการโจมตีที่มีการเตรียมการ/ดำเนินการภายในประเทศ โดยคนที่เกิดหรือเติบโตในออสเตรเลีย (home-grown terrorism) ได้รับอิทธิพลจากแนวคิด Global Jihad และ แนวคิดหัวรุนแรง โดยเฉพาะจากกลุ่ม al-Qaeda หรือกลุ่มก่อการร้ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับ

กับ al-Qaeda การโจมตีผลประโยชน์ของออสเตรเลียในต่างประเทศโดยยุทธศาสตร์ Counter Terrorism White Paper 2010 ระบุถึงองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) Analysis คือการวิเคราะห์ภัยคุกคามด้วยข้อมูลและการข่าว 2) Protection คือการดำเนินมาตรการเพื่อป้องกันประเทศและประชาชนให้ปลอดภัยจากการก่อการร้าย รวมถึงลดความเสี่ยงที่จะเกิดการโจมตี 3) Response คือการตอบโต้ที่เหมาะสมและทันเวลาเมื่อเกิดเหตุภัยคุกคามจากการก่อการร้าย ตลอดจนการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด และ 4) Resilience คือการสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งให้สามารถต่อต้านการใช้ความรุนแรงหรือการก่อการร้าย¹³⁹

ออสเตรเลียยังให้ความสำคัญกับงานด้านการข่าว (Intelligence-led) เป็นหลักด้วยโดยเน้นการประสาน แลกเปลี่ยนข้อมูลและข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้สามารถสืบพบ (detect) และป้องกันภัยคุกคามได้ก่อนที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น จึงได้มีการจัดตั้ง Counter Terrorism Control Centre เพื่อบูรณาการงานด้านการข่าวเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย และเมื่อมีการกำหนดนโยบายด้านการต่อต้านการก่อการร้ายแล้วก็จะถูกนำไปใช้ปฏิบัติทั่วประเทศผ่านคณะกรรมการด้านการต่อต้านการก่อการร้ายแห่งชาติ (National Counter Terrorism Committee) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่อาวุโสจากรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นของรัฐ และเขตการปกครองต่าง ๆ รวมถึง ผู้แทนหน่วยงานในสำนักนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงและความมั่นคงชายแดน โดยมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ทั้งในระดับภายในและระหว่างประเทศ และมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับตำรวจในแต่ละรัฐ แต่ละเขตการปกครอง ผ่านกลไก Joint Counter-Terrorism Team ซึ่งดูแลภาพรวมของการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น ระดับรัฐและระดับประเทศ

ประเทศออสเตรเลียเปลี่ยนมาใช้ระบบแจ้งเตือนภัยจากการก่อการร้ายแบบใหม่ (National Terrorism Threat Advisory System) ตั้งแต่วันที่ 26 พฤศจิกายน ค.ศ. 2015 ซึ่งเป็นการรวมเอาระบบแจ้งเตือนแบบเดิมสำหรับเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีชั้นความลับเข้ากับระบบแจ้งเตือนสำหรับประชาชนทั่วไป เพื่อให้เป็นระบบเดียว เน้นการสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจว่ากำลังเผชิญภัยคุกคามลักษณะใด มีระดับความรุนแรงระดับใด และได้มีการกำหนดมาตรการรับมือที่สอดคล้องกับลักษณะภัยคุกคามและความรุนแรงเหล่านั้น สำหรับกระบวนการปรับเปลี่ยนระดับภัยคุกคามการก่อการร้ายเป็นหน้าที่ของศูนย์ประเมินภัย คุกคามแห่งชาติ (National Threat Assessment

¹³⁹ สมพงษ์ นาคทอง. (2560). *บทบาทของกองทัพเรือในการต่อต้านการก่อการร้าย* [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล].

Centre : NTAC) สังกัดองค์กรข่าวกรองด้านความมั่นคง (Australian Security Intelligence Organization: ASIO)¹⁴⁰

นอกจากนี้ ASIO เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการดำเนินการแก้ไขปัญหามาเพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่ประเทศออสเตรเลียจากการใช้ความรุนแรง รวมทั้งการป้องกันการก่อการร้ายจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ¹⁴¹ ซึ่ง ASIO ให้ความสำคัญกับการต่อต้านการก่อการร้ายมากยิ่งขึ้นภายหลังเหตุการณ์ 9/11 โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ด้านการก่อการร้ายกับมิตรประเทศอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการดำเนินงานรวบรวมข่าวกรองของหน่วยข่าวกรองออสเตรเลีย (Australia Secret Intelligence Service - ASIS)

เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ. 2017 รัฐบาลออสเตรเลียได้ประกาศใช้ยุทธศาสตร์เพื่อการปกป้องสถานที่ที่มีประชาชนรวมตัวจำนวนมากจากการก่อการร้าย (Australia's Strategy for Protecting Crowded Places from Terrorism) เพื่อกำหนดมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยให้แก่เจ้าของสถานที่ หรือผู้จัดงานทั้งภายในอาคารและสถานที่กลางแจ้งที่มีประชาชนรวมตัวจำนวนมาก ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดการก่อการร้าย¹⁴² นอกจากนี้ ออสเตรเลียยังมีการเพิ่มมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายและออกกฎหมายกรณีพิเศษ ได้แก่¹⁴³

1) การจัดทำฐานข้อมูลบุคคลส่วนกลางที่ใช้การตรวจสอบใบหน้าและข้อมูลชีวภาพ (National Facial Biometric Matching Capability) โดยรัฐบาลระดับรัฐจะติดตั้งซอฟต์แวร์ยินยอมให้รัฐบาลกลางเข้าถึงข้อมูลรูปภาพของประชาชนบนใบอนุญาตขับขี่ยานยนต์ หนังสือเดินทาง วีซ่า และคำร้องขอเป็นพลเมือง ส่งผลให้ทางการพิสูจน์ทราบผู้ต้องสงสัยก่อการร้ายหรืออาชญากรได้ภายในระยะเวลาอันสั้นและรวดเร็ว

2) การแก้ไขกฎหมายให้อำนาจตำรวจควบคุมตัวและซักถามผู้ต้องสงสัยก่อการร้ายโดยไม่ตั้งข้อกล่าวหาเป็นระยะเวลา 14 วัน บังคับใช้ในลักษณะเดียวกันทั่วประเทศ

¹⁴⁰ สุรชาติ บำรุงสุข, ฉัตรพงศ์ ฉัตราคม, สัญญา ทองบุศย์, กุลนันทน์ คันธิก และ ศิบัติ นพประเสริฐ. (2563). *ความรุนแรงร่วมสมัยในสังคมไทย: การก่อการร้าย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, หน้า 214.

¹⁴¹ สมพงษ์ นาคทอง. (2560). *บทบาทของกองทัพเรือในการต่อต้านการก่อการร้าย* [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, หน้า 73

¹⁴² สุรชาติ บำรุงสุข และคณะ, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ *ความรุนแรงร่วมสมัยในสังคมไทย : การก่อการร้าย* (สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2563), หน้า 215.

¹⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 217-218

และไม่อนุญาตการประกันตัวหรือปล่อยตัวโดยคุมประพฤติ (parole) แก่บุคคลที่สนับสนุนหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย

3) มีการบัญญัติกฎหมายให้การทดลองว่าเกิดเหตุก่อการร้าย หรือการครอบครองคู่มือแนะนำการจัดทำอุปกรณ์ที่สามารถนำไปใช้ก่อการร้ายเป็นความผิดทางอาญา

4) มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการระดมทหารออกมาช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในสถานการณ์ก่อการร้าย เพื่อให้การแก้ไขสถานการณ์มีความคล่องตัวมากขึ้น

5) ปรับปรุงระบบโทรศัพท์โดยการเพิ่มจากการโทรศัพท์แจ้งเตือนประชาชนเกี่ยวกับภัยธรรมชาติให้ครอบคลุมการแจ้งเตือนภัยด้านความมั่นคงอื่น ๆ โดยเฉพาะสถานการณ์ก่อการร้ายในพื้นที่

6) ให้ความสำคัญกับการป้องกันและต่อต้านการบ่มเพาะแนวคิดนิยมความรุนแรง โดยดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การป้องกันบุคคลเข้าสู่กระบวนการก่อการร้าย (2) การฟื้นฟูบุคคลโดยเฉพาะในเรือนจำ และ (3) การต่อต้านแนวคิดที่นิยมความรุนแรง โดยเน้นความร่วมมือระหว่างหน่วยความมั่นคงทุกหน่วย และองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

ทั้งนี้ นโยบายหลักที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้ายของออสเตรเลีย ได้แก่ ยุทธศาสตร์ต่อต้านการก่อการร้าย (Australia's Counter-Terrorism Strategy) และแผนระดับชาติว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (National Counter-Terrorism Plan) เป็นสิ่งที่ออสเตรเลียให้ความสำคัญ โดยแผนระดับชาติฯ ประกอบด้วย 4 แนวทางสำคัญ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อม คือการใช้ข้อมูลทางด้านการข่าวในการตรวจสอบและประเมินสถานการณ์การก่อการร้ายอย่างมีประสิทธิภาพ 2) การป้องกัน คือการป้องกันทรัพย์สินของรัฐและประชาชน รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานที่อาจได้รับผลกระทบจากการก่อการร้าย 3) การตอบสนอง คือการควบคุมสถานการณ์ที่รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ผ่านการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดความรุนแรงของผลกระทบ และ 4) การฟื้นฟู คือการทำงานร่วมกันเพื่อฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานที่เสียหาย ตลอดจนฟื้นฟูประชาชนและชุมชนในทุกมิติ อาทิ จิตวิทยา เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งนี้ ออสเตรเลียเน้นการบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วนสำหรับการบริหารสถานการณ์ก่อการร้าย โดยมีกรอบการทำงานที่กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบด้านต่าง ๆ ในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว อย่างชัดเจน

2.4.4 สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักร มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้าย จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ 1) Prevention of Violence Act 1939 2) The Anti-Terrorism, Crime and Security Act 2001 3) Prevention of Terrorism Act 2005 และ 4) Terrorism Act 2006

ขณะที่กลไกด้านการประสานงานที่สำคัญคือ สำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ ด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (The National Counter Terrorism Security Office) ซึ่งเป็นหน่วยงานของตำรวจอังกฤษที่ทำหน้าที่สนับสนุนการป้องกันและเตรียมความพร้อมด้านยุทธศาสตร์ การต่อต้านการก่อการร้ายของรัฐบาล สำหรับหน่วยงานดังกล่าวนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสภาหัวหน้า ตำรวจแห่งชาติ (The National Police Chiefs' Council: NPCC) โดยทำหน้าที่ในการสนับสนุน เครือข่ายที่ปรึกษาด้านการก่อการร้ายในกรมตำรวจ ซึ่งมีความรับผิดชอบหลัก ได้แก่ ให้คำแนะนำ และแนวทางกับเจ้าหน้าที่รัฐบาลและภาคอุตสาหกรรม ในเรื่องเกี่ยวกับพื้นที่ชุมชนที่มีประชากรหนาแน่น สารอันตราย พื้นที่เสี่ยงต่าง ๆ และโครงสร้างสาธารณูปโภคที่สำคัญโดยทำงานร่วมกับ ศูนย์ปกป้องโครงสร้างพื้นฐานแห่งชาติ รวมไปถึง การรักษาความปลอดภัยของบุคคลทั่วไป

สหราชอาณาจักรมองการก่อการร้ายเป็นภัยคุกคามภายในประเทศที่มีความเชื่อมโยงกับต่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มก่อการร้ายในปากีสถาน อัฟกานิสถาน และเยเมน เนื่องจากมีความเคลื่อนไหวของกลุ่ม al-Qaeda ที่ถือเป็นภัยคุกคามโดยตรงกับสหราชอาณาจักร

ยุทธศาสตร์ต่อการก่อการร้ายของสหราชอาณาจักรมีแนวทางปฏิบัติการตามหลัก 4Ps ได้แก่ 1. Pursue การติดตามกลุ่มการร้ายเพื่อยับยั้งการโจมตีสู่ เช่น การพัฒนางานด้านข่าวกรอง รวมถึงกฎหมาย 2. Prevent การป้องกันมิให้ประชาชนกลายเป็นผู้ก่อการร้าย หรือสนับสนุนแนวคิดนิยมความรุนแรง 3. Protect การเสริมสร้างเกราะป้องกันจากการโจมตี เช่น การเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือกับการก่อการร้าย 4. Prepare การลดผลกระทบจากเหตุการณ์ที่ไม่สามารถป้องกันได้ โดยเตรียมความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือ รวมถึงการฟื้นฟูหลังเหตุการณ์

การดำเนินงานในการต่อต้านการก่อการร้ายเป็นความร่วมมือของหลายหน่วยงาน และใช้ความเชี่ยวชาญของแต่ละหน่วยงาน โดยมี 1) สภาความมั่นคงแห่งชาติ ทำหน้าที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของประชาชนเพื่อต่อต้านแนวความคิดที่รุนแรง 2) กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบงานด้านความมั่นคง อาทิ การปกป้องปัจเจกบุคคลที่มีความเสี่ยงภัยจากภัยก่อการร้าย และการตรวจคนเข้าเมือง และ 3) กระทรวงการต่างประเทศ ทำหน้าที่ส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยงจากภัยการก่อการร้าย นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้ง Contest Board ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม และคณะกรรมการด้านการต่อต้านการก่อการร้ายในรัฐสภาสหราชอาณาจักร¹⁴⁴ ที่คอยทำหน้าที่จัดทำยุทธศาสตร์ที่ระบุความเสี่ยง ภัยคุกคามต่าง ๆ และกำหนดพื้นที่เปราะบางและอ่อนไหวต่อการประสบภัย โดยเฉพาะภัยจากการก่อการร้าย รวมทั้ง ทำหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้าย

¹⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19

สหราชอาณาจักรยังให้ความสำคัญกับการบทบาทผู้หญิงในการก่อการร้าย โดย Department for Communities and Local Government (DCLG) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันแห่งสหราชอาณาจักร 2007-2011 (UK's Prevent Strategy 2007-2011) เริ่มต้นในปี 2007 อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับผู้หญิงมุสลิมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรง โดยมีมุมมองของการป้องกันโดยผู้หญิงในฐานะที่เป็นแม่ที่สามารถสอดส่องดูแลบุตรของตนและสามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่อาจเป็นสัญญาณบ่งชี้การถูกบ่มเพาะโดยกลุ่มก่อการร้าย ขณะที่การปรับปรุงยุทธศาสตร์ใน 4 ปีต่อมา (ตั้งแต่ ค.ศ. 2011) ยังคงกล่าวถึงบทบาทผู้หญิงมุสลิมในการป้องกันการถูกชักชวนให้เข้าสู่สมรภูมิการรบของกลุ่มก่อการร้ายในอิรักและซีเรีย แต่ไม่ได้จำกัดเฉพาะมิติของผู้หญิงเพียงอย่างเดียวเช่นมาตรการป้องกันที่ผ่านมา แต่ให้ความสำคัญกับความท้าทายในการต่อต้านการก่อการร้ายที่พยายามปลุกฝังแนวความคิดให้ประชาชนมีความเชื่อคล้อยตามกับกลุ่มก่อการร้าย โดยเน้นมิติของการให้การศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และยังให้ความสำคัญกับชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาจเป็นกลุ่มเปราะบางและสุ่มเสี่ยงจะถูกชักจูงสู่การก่อการร้าย

Association of Chief Police Officers (ACPO) เป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งบูรณาการร่วมกับ DCLG ในการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องโดยเพิ่มเติมหลักสูตรความปลอดภัยทางอินเทอร์เน็ต การสร้างความตระหนักรู้และความเป็นผู้นำควบคู่ไปกับยุทธศาสตร์การป้องกันเดิมที่มีอยู่ของ DCLG นอกจากนี้ ยังมีความร่วมมือของ Foreign and Commonwealth Office (FCO) ที่เน้นการขยายความร่วมมือและสร้างความเข้มแข็งของผู้หญิงมุสลิมไปยังชุมชนอื่น ๆ นอกสหราชอาณาจักรด้วย โดยผ่านโครงการต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้น รวมทั้งการให้ทุนกับต่างประเทศ

2.4.5 อิสราเอล

อิสราเอลเป็นประเทศที่เผชิญกับความขัดแย้งมานานนับร้อยปี ตั้งแต่การประกาศอิสรภาพของอิสราเอลในปี ค.ศ. 1948 อิสราเอลเผชิญกับศึกสงครามจากประเทศอาหรับรอบข้าง โดยเฉพาะชาวปาเลสไตน์ที่อาศัยอยู่ในดินแดนภายใต้การควบคุมของอิสราเอลและมองว่าอิสราเอลคือผู้ที่เข้ามายึดครองทำให้เกิดการลุกฮือหรืออินติฟาฎะฮ์ ซึ่งอินติฟาฎะฮ์ครั้งแรกนำโดยนายยัสเซอร์ อาราฟัต ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มก่อการร้าย PLO ส่งผลให้เกิดการสูญเสียนับร้อยชีวิตอย่างไรก็ดี เพื่อลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นจึงนำไปสู่การลงนามในข้อตกลงออสโลในปี ค.ศ. 1993 แต่ท้ายที่สุดทั้งสองฝ่ายก็มีกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับข้อตกลงในกระบวนการสันติภาพดังกล่าวในการยุติความรุนแรงจึงทำให้สถานการณ์ยังคงย่ำแย่ต่อไป โดยเฉพาะ 7 ปีหลังจากการลงนาม คือช่วงที่สถานการณ์เลวร้ายที่สุด โดยมีการก่อการร้ายในอิสราเอลถึง 269 ครั้ง และในจำนวนนี้เป็นกรก่อเหตุระเบิดพลีชีพถึง 12 ครั้ง ขณะที่อินติฟาฎะฮ์ ครั้งที่ 2 มีความรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม โดยเกิด

เหตุก่อการร้ายในอิสราเอลเกือบทุกสัปดาห์โดยกลุ่มฮามาสเป็นกลุ่มก่อการร้ายที่เป็นภัยความมั่นคงหลักของอิสราเอล จากภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายจำนวนมากทำให้อิสราเอลต้องสร้างเกราะป้องกันภัยโดยหน่วยงานด้านความมั่นคงหลักที่ดูแลเรื่องการต่อต้านการก่อการร้ายในอิสราเอล คือ หน่วยชินเบ็ต (Shin Bet ภาษาฮีบรูเรียกว่า ซาบัก) ปฏิบัติงานควบคู่ไปกับหน่วยข่าวกรองทางทหาร (Aman) และหน่วยมอสซาด (Mossad) เพื่อยับยั้งไม่ให้ผู้ก่อการร้ายโจมตีพลเรือนและผลประโยชน์ของอิสราเอล

แรกเริ่มอิสราเอลยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย แต่เมื่อ 14 ธันวาคม ค.ศ. 2006 ศาลฎีกาอิสราเอลได้วางบรรทัดฐานว่า การสังหารผู้ก่อการร้ายในรูปแบบการป้องกันตัวสามารถทำได้ และเมื่อปี ค.ศ. 2016 รัฐสภาอิสราเอล (Knesseth) ได้ผ่านกฎหมายต่อต้านการก่อการร้าย โดยได้ห้ามกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนการก่อการร้าย และมีบทลงโทษผู้ก่อการร้ายอย่างรุนแรง

กลไกด้านการต่อต้านการก่อการร้ายที่สำคัญของอิสราเอล คือ สำนักงานการต่อต้านการก่อการร้าย (The Israeli Counter-Terrorism Bureau: CTB) ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางให้กับนายกรัฐมนตรี รัฐบาล และคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้าย และประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยภารกิจรับผิดชอบของ CTB ที่สำคัญ คือ

- 1) วิจัย พัฒนา และประสานเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อต่อสู้กับการก่อการร้ายและปกป้องประชาชน
- 2) ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ระหว่างประเทศในการต่อสู้กับภัยจากการก่อการร้าย
- 3) ปรับปรุงข่าวกรองเพื่อการรับมือกับการฉ้อระหว่างประเทศ และการวิจัยด้านการก่อการร้ายโดยการพลีชีพ รวมไปถึงการระบุภัยคุกคามจากสถานการณ์ก่อการร้ายที่อาจเกิดขึ้น
- 4) สร้างความมั่นคงและความปลอดภัยทางทะเล บก และอากาศ โดยการให้คำปรึกษาด้านการเดินทาง และยกระดับระดับความปลอดภัยด้านโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานให้มีความพร้อม
- 5) ยกระดับการตอบสนองและประสานงานประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายนอกแบบและการก่อการร้ายขนาดใหญ่
- 6) ยกระดับและประสานงานด้านการควบคุมความมั่นคงชายแดน โดยเฉพาะจุดผ่านแดนเข้าอิสราเอล
- 7) ประสานงานระหว่างประเทศและภายในประเทศเพื่อต่อต้านการจัดการรายได้ขององค์กรก่อการร้าย

2.4.6 ตูร์กี

ตูร์กีเผชิญกับภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายทั้งภายในและนอกประเทศอย่างต่อเนื่องและหลากหลายรูปแบบ อันเป็นผลมาจากลักษณะที่ตั้งของประเทศซึ่งมักถูกใช้เป็นทางผ่านเข้า – ออก พื้นที่สู้รบในซีเรีย และอิรัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางของนักรบต่างชาติ (Foreign Terrorist Fighters : FTFs) ที่อาศัยอยู่ในยุโรป นอกจากนี้ ตูร์กียังเผชิญภัยจากกลุ่มก่อการร้ายในประเทศที่ใช้ความรุนแรงในการเคลื่อนไหวและเผยแพร่แนวคิดทางการเมืองที่ไม่ใช่ระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ สามารถแบ่งกลุ่มก่อการร้ายเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มก่อการร้ายที่มีแรงจูงใจจากแนวคิดฝ่ายซ้าย (leftist organization) เป็นกลุ่มที่เผยแพร่แนวคิด Marxist-Leninist โดยเฉพาะในหมู่นักศึกษาเพื่อล้มล้างระบอบประชาธิปไตยที่เป็นระบอบการปกครองในปัจจุบัน โดยมีทั้งกลุ่มที่ไม่ใช้ความรุนแรงในการเคลื่อนไหว อาทิ กลุ่ม Fikir Kultipleri Federasyonu (FKF) ที่เน้นเพียงการเผยแพร่แนวคิด และกลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวก่อเหตุโดยใช้อาวุธและความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง อาทิ กลุ่ม The Revolutionary People's Liberation Party/Front (DHKP/C) ซึ่งมีแนวคิดสนับสนุนระบอบสังคมนิยมเช่นกัน โดยกลุ่มดังกล่าวนี้ ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1994 และถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มก่อการร้ายโดยสหภาพยุโรป และสหรัฐฯ

2) กลุ่มแบ่งแยกดินแดน ได้แก่ กลุ่ม The Kurdistan Workers' Party (PKK) ที่ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1975 โดยมีแนวคิด Marxist-Leninist และก่อเหตุรุนแรงต่อตูร์กีหลายครั้งเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งแยกดินแดนของตูร์กีเพื่อจัดตั้งเป็นที่อยู่อาศัยแก่ชนกลุ่มน้อยชาวเคิร์ด ซึ่งปัจจุบันกลุ่ม PKK ยังดำรงการก่อเหตุอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะบริเวณทางตอนใต้ของตูร์กี ที่มีเขตแดนติดกับซีเรีย

3) กลุ่มก่อการร้ายที่ใช้ศาสนาเป็นแรงจูงใจ อาทิ กลุ่ม IS และกลุ่ม al Qaeda ซึ่งมีการก่อเหตุต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่ในตูร์กีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะทางตอนใต้ของตูร์กีที่ติดกับซีเรียซึ่งเป็นพื้นที่เคลื่อนไหวสำคัญของกลุ่มดังกล่าว

4) กลุ่มก่อการร้ายอื่น ๆ อาทิ กลุ่ม Fethullah Gülen Terrorist Organization/Parallel State Structure (FETÖ) ซึ่งตูร์กีกำหนดให้เป็นกลุ่มก่อการร้ายรวมถึงมีเครือข่ายในต่างประเทศที่ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านธุรกิจการศึกษา (charter school) ทั้งนี้ ตูร์กีมักจะเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ให้ความร่วมมือในการจัดการกับเครือข่ายกลุ่มดังกล่าว อย่างไรก็ตาม กลุ่มนี้ไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มก่อการร้ายในบัญชีกลุ่มก่อการร้ายของ UN EU InterPol หรือ สหรัฐฯ

หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการต่อต้านการก่อการร้ายของตุรกีแบ่งเป็นหน่วยจัดทำนโยบาย ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงกลาโหม และหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (TNP) กองบัญชาการกองกำลัง (Gendarmerie General Command) หน่วยยามฝั่ง (Coast Guard Command) และสำนักข่าวกรองแห่งชาติ (National Intelligence Agency) โดยมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติตุรกีซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยหลัก ในงานด้านการต่อต้านการก่อการร้าย และมีหน่วยสอบสวนคดีการก่อการร้าย หน่วยปฏิบัติการพิเศษต่อต้านการก่อการร้าย และหน่วยข่าวกรองตำรวจให้การสนับสนุน

การป้องกันการก่อการร้ายของตุรกีในปัจจุบันให้ความสำคัญกับ 2 ประเด็น ดังนี้ การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการต่อต้านการก่อการร้ายและการป้องกันไม่ให้เกิดผู้ที่เห็นอกเห็นใจกลุ่มก่อการร้าย โดยมีการสกัดกั้นโฆษณาชวนเชื่อ การเผยแพร่แนวคิดผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ และการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงซึ่งให้ความสำคัญกับการลดปัจจัยที่อาจนำไปสู่การก่อการร้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในหมู่เยาวชน นอกจากนี้ ตุรกียังให้ความสำคัญกับการลดการสนับสนุนทางการเงินต่อกลุ่มก่อการร้าย อาทิ การพัฒนาปรับปรุงทางด้านเทคนิค อุปกรณ์ การสร้างฐานข้อมูล และการอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความสามารถ เท่าทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งที่ผ่านมาตุรกีมีความร่วมมือในการฝึกกับประเทศต่าง ๆ กว่า 41 ประเทศ

ตุรกีมีการแบ่งข่าวกรองเป็น 3 ประเภท ตามการใช้งาน ได้แก่ ข้อมูลที่ใช้ในเชิงยุทธศาสตร์ (strategic intelligence) ข้อมูลที่ใช้ในเชิงยุทธวิธี (tactical intelligence) และข้อมูลที่ใช้ในการปฏิบัติการ (operational intelligence) ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติตุรกีได้ใช้ข้อมูลเชิงยุทธวิธีและการปฏิบัติการเป็นหลัก และได้ประเมินความเสี่ยงเกี่ยวกับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย โดยมีนโยบายเพื่อป้องกันการก่อเหตุรุนแรง 4 นโยบาย ดังนี้

1) การสร้าง risk analysis center เพื่อประเมินความเสี่ยงของพื้นที่ที่อาจเป็นเป้าหมายการก่อเหตุ อาทิ สนามบิน สถานที่ท่องเที่ยว สถานีขนส่ง โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำการตลอด 24 ชั่วโมง

2) การติดตามบุคคลที่เดินทางมาจากประเทศที่มีความเสี่ยงด้านสถานการณ์ก่อการร้าย อาทิ ลิเบีย ตูนิเซีย โดยประเมินจากข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ด้วย

3) การตรวจสอบ ฝึกระวัง และสร้างเครือข่ายด้านการข่าวกับบุคคลต่างชาติในตุรกี

4) การประสานกับประเทศต้นทางของ FTFs โดยกรณี FTFs นั้น ตุรกีเห็นว่าทุกประเทศควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะการขัดขวางการเดินทางมายังตุรกีเพื่อไปยังพื้นที่สู้รบหรือแจ้งตุรกีให้ทราบล่วงหน้า

ในส่วนของการจัดการภาวะวิกฤตในกรณีการก่อการร้าย ตุรกีให้นิยามความหมายการก่อการร้ายของตุรกีที่ใช้ครอบคลุมถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคม ทำให้จำเป็นต้องมีแผนการจัดการรองรับภาวะวิกฤตในกรณีเกิดความไม่สงบในสังคมด้วย โดยใช้ในกรณีที่เป็นการจัดงานขนาดใหญ่ที่มีประชาชนมารวมตัวกันจำนวนมาก อาทิ การชุมนุมทางการเมือง การปราศรัยของบุคคลสำคัญ การจัดงานกีฬา ซึ่งแผนดังกล่าวให้ความสำคัญกับการป้องกันการก่อเหตุรุนแรงต่อประชาชน และการแทรกแซงเหตุการณ์เพื่อให้สถานการณ์กลับเข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด ทั้งนี้ ตุรกีจำแนกการจัดการภาวะวิกฤตในกรณีการก่อการร้ายเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) เหตุจับตัวประกัน 2) เหตุกราดยิง 3) เหตุระเบิด และ 4) เหตุระเบิดฆ่าตัวตาย โดยแบ่งการจัดการภาวะวิกฤตเป็น 3 ช่วง คือ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ดังนี้

ก่อนเกิดเหตุ

- 1) เผื่อระวังวันสำคัญที่อาจมีการก่อเหตุ เช่น วันก่อตั้งกลุ่ม วันที่กลุ่มก่อเหตุครั้งแรก เป็นต้น
- 2) ประเมินข่าวกรอง (intelligence assessment) จากการรวบรวมข้อมูลกลุ่มก่อการร้ายแต่ละกลุ่ม
- 3) จำลองสถานการณ์เพื่อจัดทำมาตรการป้องกัน
- 4) เตรียมกำลังคนและอุปกรณ์ให้พร้อมรับมือหากเกิดเหตุ อาทิ จำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน รถดับเพลิง รถพยาบาล เชื้อเพลิง อาหาร และทำแผนผังเมืองให้เป็นปัจจุบัน โดยเฉพาะตำแหน่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ
- 5) จัดทำแผนอพยพในแต่ละพื้นที่
- 6) ซักซ้อมแผนเผชิญเหตุ 2 ครั้งต่อปีและมีการทบทวนแผนทุกเดือนเมษายนของทุกปี
- 7) ให้การอบรมเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ
- 8) ประเมินความเสี่ยงด้านแรงจูงใจและศักยภาพในการก่อเหตุของแต่ละกลุ่ม รวมถึงเป้าหมายที่อาจถูกก่อเหตุ

ขณะเกิดเหตุ

- 1) จำกัดพื้นที่เกิดเหตุ

- 2) วิเคราะห์รูปแบบการก่อเหตุ
- 3) เรียงรวมหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยเก็บกู้วัตถุระเบิด หน่วยพิสูจน์หลักฐาน หน่วยเจรจาและหน่วยสนับสนุน อาทิ ดับเพลิง รถพยาบาล การไฟฟ้า
- 4) จัดการการส่งต่อแบ่งปันข้อมูลและประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องและทันเวลาที่
- 5) ระวางการก่อเหตุซ้ำขณะเจ้าหน้าที่กำลังปฏิบัติงาน
- 6) ชี้แจงกับประชาชนและนานาชาติให้เข้าใจถึงสถานการณ์เพื่อไม่ให้เกิดความแตกตื่น
- 7) กำกับดูแลการเผยแพร่เนื้อหาของสื่อมวลชนไม่ให้เปิดเผยข้อมูลสำคัญ รวมถึงป้องกันไม่ให้สื่อกลายเป็นช่องทางในการเผยแพร่โฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มที่ก่อเหตุ

หลังเกิดเหตุ

- 1) จัดการกับความหวาดกลัวของประชาชนให้กลับคืนสู่ภาวะปกติโดยเร็ว
- 2) ประเมินถึงผลกระทบจากเหตุก่อการร้ายและหามาตรการฟื้นฟู
- 3) ทบทวนและประเมินการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงการทำงาน และเตรียมพร้อมสำหรับเหตุที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

นอกจากนี้ ตรก็ยังสามารถจัดตั้งศูนย์การจัดการภาวะวิกฤต (Crisis Management Center) เมื่อปี ค.ศ. 2012 และหน่วยปฏิบัติการพิเศษต่อต้านการก่อการร้าย เมื่อปี ค.ศ. 1982 โดยศูนย์การจัดการภาวะวิกฤต ทำหน้าที่เป็นศูนย์ติดตามและสั่งการสถานการณ์ในภาวะวิกฤต เช่น การก่อการร้าย การชุมนุมขนาดใหญ่ เป็นต้น โดยมีการเชื่อมต่อภาพแบบ real time จากกล้องวงจรปิดประมาณหนึ่งแสนตัวทั่วประเทศ นอกจากนี้ ยังมีการเชื่อมต่อกับกล้องวงจรปิดของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่และการใช้โดรนเพื่อเก็บข้อมูล เพิ่มเติม ซึ่งข้อมูลจะถูกบันทึกไว้ 30 วัน โดยข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ในด้านอื่นด้วย อาทิ ใช้ในการทำสถิติจำนวนอาชญากรรม ขณะที่หน่วยปฏิบัติการพิเศษต่อต้านการก่อการร้ายซึ่งแรกเริ่มมีจุดประสงค์เพื่อต่อต้านกลุ่ม PKK แต่ในปัจจุบันมีภารกิจหลัก ในการต่อต้านกลุ่ม IS ซึ่งเจ้าหน้าที่ในหน่วยต้องผ่านการฝึกโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติตรก็โดยมีการฝึกปฏิบัติการในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการจู่โจมและการช่วยเหลือในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การเกิดเหตุในอาคาร ในพื้นที่ชนบท สถานชนส่ง การเจรจาต่อรอง การช่มยิง เป็นต้น

2.4.7 รัสเซีย

ในการรักษาความมั่นคงของชาติ มีกลไกสำคัญ คือสภาความมั่นคงแห่งชาติ (Security Council) เป็นกลไกที่ปรึกษาในการสนับสนุนตกลงใจของประธานาธิบดีในฐานะผู้กำหนดนโยบาย และมีอำนาจในการสั่งการโดยตรงไปยังหน่วยงานด้านความมั่นคงที่ขึ้นตรงต่อประธานาธิบดี โดยเฉพาะหน่วยความมั่นคงกลาง (FSB) ที่ถือเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงภายใน มีหน้าที่อำนาจในการปฏิบัติทั้งงานข่าวกรองและต่อต้านข่าวกรอง การต่อต้านการก่อการร้าย อาชญากรรม การรักษาความปลอดภัยข้อมูล และการรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดน

ที่ผ่านมาปัญหาการก่อการร้ายเป็นปัญหาที่รัสเซียให้ความสำคัญ โดยได้ประกาศให้การต่อต้านการก่อการร้ายเป็นวาระแห่งชาติ ในปี ค.ศ. 2004 และต่อมาได้ตรากฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (Federal Law “On Countering Terrorism”) เป็นการเฉพาะ ในปี ค.ศ. 2006 โดยการดำเนินการต่อต้านการก่อการร้ายของรัสเซียตามกรอบของกฎหมายดังกล่าว ได้กำหนดแนวทางการต่อต้านการก่อการร้ายไว้ 3 แนวทาง ดังนี้

1) แนวทางการป้องกันการก่อการร้าย เน้นการลดปัจจัยหรือเงื่อนไขของการก่อการร้าย โดยเฉพาะ การสกัดกั้นแนวคิดสุดโต่ง การยกระดับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การพัฒนามาตรการเชิงป้องกัน และคุ้มครองโครงสร้างพื้นฐาน การยกระดับแนวทางการฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งการประสานความร่วมมือ อย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง

2) แนวทางการต่อต้านการก่อการร้าย เน้นการตรวจสอบและระบุตัวตนของกลุ่มก่อการร้าย การสืบสวนสอบสวน และการบังคับใช้กฎหมาย

3) แนวทางการบรรเทาและลดผลกระทบจากการก่อการร้าย โดยมุ่งเน้นการลดผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากเหตุการณ์เป็นลำดับแรกโดยให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ และการฟื้นฟูสิ่งก่อสร้างและวัตถุที่เสียหาย

ทั้งนี้ ในการขับเคลื่อนภารกิจงานดังกล่าว ได้มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการต่อต้านการก่อการร้ายซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายฯ และคำสั่งประธานาธิบดีว่าด้วยมาตรการต่อต้านการก่อการร้าย (Presidential Decree “On Counterterrorism Measures”) โดยมุ่งการบูรณาการกลไก 3 ระดับ ดังนี้

กลไกระดับสหพันธรัฐ (federal level) มีประธานาธิบดีเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำกับและสั่งการ และคณะกรรมการระดับชาติว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (National Anti-Terrorism Committee: NAC) ซึ่งผู้อำนวยการหน่วยความมั่นคงกลาง (director of FSB) เป็นประธาน มีหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายและกฎหมาย รวมทั้งประสานการปฏิบัติและประสานความร่วมมือ

ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยมีศูนย์ประสานการปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายระดับสหพันธรัฐ เป็นกลไกประสานงานภายใต้คณะกรรมการฯ และสำนักงาน NAC เป็นสนับสนุนในฐานะฝ่ายเลขานุการ

กลไกระดับภูมิภาค (regional level) มีคณะกรรมการระดับภูมิภาค ว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (Regional Anti-Terrorism Committee) ซึ่งมีผู้บริหารสูงสุดของภูมิภาค เป็นประธานมีหน้าที่ในการบูรณาการภายในภูมิภาค โดยถ่ายทอดนโยบายระดับสหพันธรัฐไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง ติดตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง โดยมีศูนย์ประสานการปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายระดับภูมิภาค และศูนย์ประสานการปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายภาคพื้นทะเล เป็นกลไกประสานงานภายใต้คณะกรรมการฯ

กลไกระดับท้องถิ่น (municipal level) มีคณะกรรมการระดับท้องถิ่นว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้าย (Municipal Anti-Terrorism Committee) เป็นกลไกที่ขึ้นตรงต่อคณะกรรมการระดับภูมิภาค มีหน้าที่ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ โดยมีกลุ่มปฏิบัติการระดับท้องถิ่น และเขตทะเล (Group of Operational Level and Sea District Operational Level) เป็นกลไกปฏิบัติการที่ประกอบกำลังด้านความมั่นคงจากหน่วยความมั่นคงกลาง และตำรวจ

นอกจากนี้ รัสเซียยังให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการต่อต้านการก่อการร้ายของรัสเซียภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ โดยในระดับระหว่างประเทศ รัสเซียอาศัยกรอบความตกลงระหว่างประเทศของสหประชาชาติจำนวน 16 ฉบับ ประกอบด้วย 13 อนุสัญญา และ 3 พิธีสาร ขณะที่ในระดับภูมิภาคได้อาศัยการประสานความร่วมมือภายใต้กรอบความร่วมมือ ได้แก่ สภายุโรป (Council of Europe: CoE) สหภาพยุโรป (EU) องค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป (Organization for Security and Co-operation in Europe : OSCE) เครือรัฐเอกราช (Commonwealth of Independence State : CIS) องค์การสนธิสัญญาความมั่นคงร่วมกัน (Collective Security Treaty Organization : CSTO) อาเซียน (ASEAN) และ สหภาพรัฐแห่งรัสเซียและเบลารุส (Union State of Russia and Belarus)

2.4.8 อินโดนีเซีย

หลังเหตุการณ์ระเบิดที่เมืองบาหลี ปี ค.ศ. 2002 อินโดนีเซียได้ออกมติของคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายเป็นครั้งแรก ต่อมารัฐสภาได้ผ่านกฎหมายด้านการต่อต้านการก่อการร้ายที่ 15/2003 เป็นฉบับแรก โดยมีเนื้อหาหลักคือ การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับคดีด้านการก่อการร้ายไม่ต้องผ่านกระบวนการยุติธรรมตามปกติ เพื่อให้ดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และมีการกำหนดโทษหนัก นอกจากนี้ หากมีข่าวกรองยืนยันการก่อการร้ายในขั้นต้นก็สามารถควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยได้ทันที

กลไกที่สำคัญของการต่อต้านการก่อการร้ายของอินโดนีเซีย ในระดับนโยบาย คือ สำนักต่อต้านการก่อการร้ายแห่งชาติ (The National Counter-Terrorism Agency : BNPT) มีหัวหน้าหน่วยงานที่แต่งตั้งโดยประธานาธิบดีและมีฐานะเทียบเท่ารัฐมนตรี รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และโครงการที่เกี่ยวกับการป้องกันการก่อการร้าย การประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามนโยบายการต่อต้านการก่อการร้าย และการจัดตั้งชุดปฏิบัติการร่วมที่ประกอบด้วยหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อป้องกันการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรง (Radicalization)

ขณะที่ระดับปฏิบัติการ มีหน่วยปฏิบัติการพิเศษ Special Detachment 88 (Detasemen Khusus 88) เป็นหน่วยระดับยุทธการเพื่อใช้กำลังตอบโต้การก่อการร้าย โดยหน่วยนี้อยู่ภายใต้สำนักงานตำรวจแห่งชาติอินโดนีเซีย ก่อตั้งเมื่อ 30 มิถุนายน ค.ศ. 2003 ภายหลังเหตุการณ์ระเบิดที่บาหลี โดยได้รับเงินทุน อุปกรณ์ และการฝึกอบรมจากสหรัฐฯ และออสเตรเลีย ซึ่งหน่วยดังกล่าวประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในการสลายเครือข่ายผู้ยึดในพื้นที่ชวากลาง ซึ่งเป็นที่ตั้งหลักของกลุ่ม JI

2.4.9 มาเลเซีย

ในอดีตมาเลเซียมีกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงคือ The Internal Security Act, 1960 ใช้ในการปราบปรามกลุ่มคอมมิวนิสต์ (Malayan Communist Party) หลังจากนั้นได้มีการปรับแก้กฎหมายเพื่อใช้ในการต่อต้านการก่อการร้ายเมื่อปี ค.ศ. 2012 ในชื่อ Security Offences (Special Measures) Act, 2012

สำหรับกลไกในการต่อต้านการก่อการร้าย มาเลเซียใช้หน่วยการต่อต้านการก่อการร้ายภายใต้ตำรวจสันติบาล (The Royal Malaysian Police Special Branch Counter-Terrorism Unit) เป็นหน่วยงานหลักด้านการบังคับใช้กฎหมาย มาเลเซียได้ปรับปรุงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้วยการแบ่งปันข้อมูล และเข้าร่วมการประชุมเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายระหว่างประเทศอย่างสม่ำเสมอโดยมีศูนย์ต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEARCCT) สนับสนุนการฝึกอบรมและเสริมสร้างความสามารถให้กับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และเจ้าหน้าที่รัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการก่อการร้าย

2.4.10 การรับมือกับการก่อการร้ายโดยผู้หญิงในต่างประเทศ

ห้วงทศวรรษที่ผ่านมาประชาคมระหว่างประเทศตระหนักถึงบทบาทในการก่อการร้ายของผู้หญิงมากขึ้น ทำให้หลายประเทศดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องคู่ขนานไปกับนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายที่มีอยู่ โดยในปี 2014 สหประชาชาติรับข้อมติ UNSC ที่ 2178 (ค.ศ. 2014) ที่ให้ความสำคัญกับการเดินเป็นนักรบต่างชาติ (FTFs) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่มีผู้หญิง

เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก จึงเป็นการริเริ่มให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้หญิงในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (mitigator) ในคราวเดียวกันด้วย และในปี ค.ศ. 2015 สหประชาชาติ รับข้อมติ UNSC ที่ 2242 ซึ่งเป็นข้อมติฉบับแรกที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบาทของผู้หญิง ในการก่อการร้ายและมาตรการด้านการต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งนับตั้งแต่นั้นมา บริบทเรื่องเพศ ในการก่อการร้ายกลายเป็นกระแสหลักในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมาตรการ ในการต่อต้านการก่อการร้ายของสหประชาชาติ อาทิ แผนปฏิบัติการในการป้องกันแนวคิดหัวรุนแรง (Plan of Action to Prevent Extremism) และยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้ายของโลก ปี 2008 (2018 Global Counterterrorism Strategy) ซึ่งกลไกทั้งสองมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศสมาชิก ตื่นตัวกับภัยที่มาจากบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงในผู้หญิง ทั้งนี้ ในการประชุมต่อต้านการก่อการร้าย โลกประกอบด้วยประเทศสมาชิกจำนวน 29 ประเทศและสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นเวทีที่มีเป้าหมาย ในการป้องกันและต่อสู้กับภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายก็ได้จัดตั้งคณะทำงานในการป้องกันการ บ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงและบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายขึ้นด้วย นอกจากนี้ องค์การด้าน ความมั่นคงและความร่วมมือสหภาพยุโรป ยังได้จัดทำแนวทางในการตอบโต้ต่อภัยคุกคามที่เกี่ยวข้อง กับความรุนแรงโดยคำนึงถึงบริบทด้านเพศ ซึ่งครอบคลุมกว่า 60 ประเทศในภูมิภาคเอเชียกลาง ยุโรป และอเมริกาเหนือ

นอกจากนี้ สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ยังได้มีการกำหนดข้อบังคับให้ประเทศสมาชิกจะต้องมีภาระหน้าที่อย่างเต็มที่ที่จะปกป้องและป้องกันผู้หญิง และเด็กจากการถูกแสวงประโยชน์จากการก่ออาชญากรรมทุกประเภทรวมถึงการก่อการร้าย ซึ่งจะ ครอบคลุมไปในทุกมิติตั้งแต่การป้องกัน แก้อภัย ฟื้นฟู และการดำเนินกระบวนการยุติธรรมอย่าง เหมาะสม

อย่างไรก็ดี ประเทศต่าง ๆ สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้ไม่เท่าเทียมกันและ แตกต่างกันไป อาทิ สหรัฐฯ ยังไม่สามารถนำนโยบายไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร¹⁴⁵ ขณะที่สหราชอาณาจักรมีมาตรการการป้องกันในระดับชุมชนโดยการส่งเสริมให้มีการนำผู้หญิงเข้าไป ปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละชุมชนที่มีความเสี่ยง ซึ่งเป็นไปตามนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายระดับชาติ ปี 2011 (2011 national counterterrorism policy) นอกจากนี้ ในอังกฤษและเวลส์มีการแต่งตั้ง ตำแหน่งหัวหน้าตำรวจ (chief constable) เป็นผู้หญิงแล้วจำนวน 19 คน จากทั้งหมด 49 คน ซึ่ง เพิ่มขึ้นถึง 5 เท่าจากปี ค.ศ. 2019 รวมทั้งมีตำรวจหญิงระดับเจ้าหน้าที่มากถึง 1 ใน 3 ของทั้ง

¹⁴⁵ Jamille Bigio and Rachel B. Vogelstein. (2019). *Women and Terrorism Hidden Threats, Forgotten Partners*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/report/women-and-terrorism>

ประเทศ¹⁴⁶ ในส่วนของกลุ่มประเทศอาหรับมีข้อตกลงร่วมกันในระดับภูมิภาคเกี่ยวกับประเด็นการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการสร้างสันติภาพและความมั่นคง รวมทั้งประเด็นการต่อต้านการก่อการร้ายขึ้นในปี ค.ศ. 2015 โดยประเทศต่าง ๆ อาทิ ประเทศจอร์แดน ได้จัดทำแผนเพื่อป้องกันการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงโดยให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อต้านการก่อการร้าย ขณะที่เคนยาและโซมาเลียได้จัดทำยุทธศาสตร์ที่เน้นการตระหนักถึงมิติเรื่องเพศที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงแบบสุดโต่ง รวมถึงไปถึงการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศเพื่อจุดมุ่งหมายในการยกระดับการต่อต้านการก่อการร้าย ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ไม่ใช่ทุกประเทศที่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดกับภัยจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิง อาทิ ประเทศฟินแลนด์ และนอร์เวย์ ที่ไม่มีการกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและการก่อการร้ายลงในนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้ายของประเทศ

2.4.11 การดำเนินกระบวนการยุติธรรมต่อผู้หญิงที่มีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ¹⁴⁷

เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั่วโลก มักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้หญิงที่ก่อความรุนแรงมักจะเป็นเหยื่อที่ไร้เดียงสาจากสถานการณ์ความรุนแรงที่เบี่ยงเบนไปจากสภาพสังคมปกติ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของก็มักจะสอดคล้องตามมุมมองของแต่ละพื้นที่อย่างในประเทศสหรัฐฯ และยุโรป ผู้ที่มีบทบาทนำในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาบางส่วนมีมุมมองเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงกับความรุนแรงในลักษณะที่ เป็นผู้ประสบภัยจากการก่อการร้าย โดยมักจะมองข้ามแรงจูงใจของผู้หญิงกลุ่มนี้ ส่งผลให้การจับกุมผู้หญิงในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายมีน้อย หรือได้รับโทษที่ต่ำ สำหรับกรณีการเดินทางกลับเข้าประเทศของผู้หญิงที่ไปเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่ต่าง ๆ การดำเนินกระบวนการยุติธรรมจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป อย่างประเทศในแถบคาบสมุทรบอลข่านไม่ถือว่าผู้หญิงที่กลับมาจากการไปเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับกลุ่ม IS เป็นความผิด อย่างไรก็ตาม ก็ไม่เป็นเช่นนั้นทุกกรณีไป บางประเทศอย่างเช่นประเทศเยอรมนีกำหนดโทษทางอาญาที่รุนแรงต่อผู้หญิงที่กลับจากการไปร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในซีเรียในข้อหาก่ออาชญากรรมสงคราม (war crimes)

ขณะที่ ประเทศอย่างอังกฤษ และสหรัฐฯ ในบางกรณีก็มีการกำหนดโทษที่รุนแรงต่อผู้หญิงเช่นกัน อาทิ การปฏิเสธเข้าประเทศและการเพิกถอนสัญชาติ ดังที่เคยเป็นประเด็น

¹⁴⁶ Securitywomen. (2023, January 17). *Record 40 per cent of chief constable are now women amid anti-misogyny drive*. <https://www.securitywomen.org/post/record-40-per-cent-of-chief-constables-are-now-women-amid-anti-misogyny-drive>

¹⁴⁷ Jamille Bigio and Rachel B. Vogelstein. (2019). *Women and Terrorism Hidden Threats, Forgotten Partners*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/report/women-and-terrorism>

โต้เถียงในวงกว้างเกี่ยวกับมาตรการในกระบวนการยุติธรรมของอังกฤษต่อ Shamima Begum เด็กสาวมุสลิมที่ถูกโฆษณาชวนเชื่อและได้รับการบ่มเพาะทางสื่อสังคมออนไลน์ จนเธอตัดสินใจหนีออกจากบ้านที่อังกฤษไปร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม IS ในซีเรีย เมื่อปี ค.ศ. 2015 ในวัย 15 ปี แต่เมื่อเธอประสงค์จะเดินทางกลับประเทศ ในปี ค.ศ. 2019 กลับถูกปฏิเสธและเพิกถอนสัญชาติ¹⁴⁸ โดยกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงความมั่นคงของอังกฤษยืนยันว่า Shamima เป็นภัยต่อความมั่นคงของอังกฤษ นอกจากนี้ ประเทศอิรักเป็นอีกประเทศหนึ่งที่กำหนดโทษรุนแรงถึงขั้นประหารชีวิตต่อผู้หญิงที่มีส่วนร่วมกับกลุ่ม IS

นอกจากนี้ ประเด็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติ (rehabilitation) เมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว พบว่าหลายโครงการในต่างประเทศยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากลักษณะโครงการยังไม่ตอบโจทย์สังคมในปัจจุบัน เช่น การฝึกเย็บปักถักร้อย หรือวิชาชีพทำผม ซึ่งเป็นวิชาชีพที่ไม่สามารถสร้างรายได้ที่เพียงพอ และไม่ใช้โครงการที่ดูแลสภาพจิตใจของผู้ที่กลับมาจากพื้นที่การก่อการร้ายซึ่งต้องประสบกับสภาพแวดล้อมที่โหดร้ายทารุณ รวมถึงประเด็นด้านสิทธิต่าง ๆ เช่น กรณีเด็กที่เกิดในพื้นที่การก่อการร้ายก่อนที่มารดาจะตัดสินใจกลับประเทศ การให้สถานะและสิทธิยังเป็นประเด็นโต้เถียงภายในหลายประเทศ อาทิ กรณีเดียวกันของ Shamima Begum ลูกของเธอที่เกิดขณะที่เธอหนีไปซีเรีย เสียชีวิตในค่ายกักกันระหว่างรอการพิจารณากรณีการขอกลับเข้าประเทศอังกฤษ

สรุปการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับผู้หญิงกับการก่อการร้ายในต่างประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับผู้หญิงกับการก่อการร้ายในต่างประเทศในภาพรวมข้างต้นพบว่า ผู้หญิงที่เข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศนั้นมาจากหลายสาเหตุไม่ว่าจะเป็นความทุกข์ทรมานทางกายและใจจากสภาวะความขัดแย้ง การถูกทำร้าย การถูกกดขี่ทางเพศ สภาวะโลกาภิวัตน์ที่สร้างความเสี่ยงและการสื่อสารที่กว้างขวางและทันสมัย เป็นต้น และพบว่าผู้หญิงมีบทบาทและกระบวนการที่คล้ายคลึงกัน คือบทบาทในการเป็นแม่ ภรรยา ทาสทางเพศ การหารายได้ การจัดหาสมาชิก การปฐมพยาบาล การสอนศาสนา การวางนโยบาย การขนส่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจในการเข้ามาอยู่ในกลุ่มก่อการร้ายด้วย ที่สำคัญผู้หญิงสามารถเป็นผู้ปฏิบัติการหรือนักรบได้เช่นกัน โดยบทบาทที่ได้รับในการปฏิบัติการมักเป็นการก่อเหตุแบบพลีชีพ ซึ่งกลายมาเป็นบทบาทหลักของผู้หญิงในฐานะผู้ก่อการ ซึ่งบทบาทนี้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงในหลายครั้ง

¹⁴⁸ Lucy Mangan. (2021, June 15). *The Return: Life after Isis review prepare to question all you know about Shamima Begum*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2021/jun/15/the-return-life-after-isis-review-prepare-to-question-all-you-know-about-shamima-begum>

ที่มีการก่อเหตุในลักษณะดังกล่าว ดังนั้น มุมมองต่อผู้หญิงในความรุนแรงที่มองว่าผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงโดยกลุ่มก่อการร้ายมากกว่าการมองว่าผู้หญิงก็มีที่สมัครใจเข้าไปมีส่วนร่วมและปฏิบัติการเองมีส่วนให้เจ้าหน้าที่ความมั่นคงรวมทั้งบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมองข้ามศักยภาพในการมีส่วนร่วมในความรุนแรงด้วยความเต็มใจของผู้หญิงไป ทำให้การป้องกันเหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ในมิติของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมกับผู้หญิงกลุ่มนี้ ก็แตกต่างกันไปตามบริบทสังคมแต่ละประเทศ ตั้งแต่การไม่กำหนดให้เป็นโทษทางอาญาอย่างประเทศในแถบบอลข่านหรือการกำหนดโทษอย่างรุนแรง เช่น ข้อหาอาชญากรรมสงครามในประเทศเยอรมนี หรือแม้กระทั่งการปฏิเสธการเข้าเมืองและเพิกถอนสัญชาติเช่นในประเทศอังกฤษ ไปจนถึงการกำหนดโทษประหารชีวิตที่มีในประเทศอิรัก

2.5 การก่อการร้ายในประเทศไทย

เมื่อพูดถึงคำว่า “การก่อการร้าย” ในบริบทของประเทศไทย มิติการก่อการร้ายสากลยังไม่ปรากฏให้เห็นได้ชัด แต่มักจะถูกชี้เข้าไปสู่สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.) ของไทย (ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และอำเภอจะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อย ของจังหวัดสงขลา) ซึ่งประสบปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ (Insurgent group) ที่มีอุดมการณ์ แนวคิด และความเชื่อที่แตกต่างจากรัฐ และต้องการต่อสู้เพื่อปลดแอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากการปกครองของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม แม้สถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเป็นที่ประจักษ์ชัดว่ามีลักษณะหลายประการตรงตามคานิยามของการก่อการร้าย ไม่ว่าจะเป็น 1) **ลักษณะ** ที่มีการใช้ความรุนแรง มีการวางแผนการ มีเป้าหมายทางการเมือง และสร้างความหวาดกลัวต่อหมู่คน 2) **วิธีการ** การลอบวางระเบิด การลอบสังหาร การโจมตี 3) **เป้าหมาย** ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็น ทหาร ตำรวจ พลเรือน หรือประชาชนทั่วไป เป็นต้น นอกจากนี้ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการดำเนินคดีกับผู้ก่อเหตุรุนแรงฐานก่อการร้าย รวมทั้ง ยังมีบัญชีบุคคลที่ถูกกำหนดของไทย หรือที่เรียกว่า "Thailand list" ซึ่งสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ประกาศตามมาตรา 7 แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 (Thailand list) จนถึงปัจจุบัน จำนวนทั้งสิ้น 223 ราย¹⁴⁹ โดยในจำนวนนี้เกือบทั้งหมดเป็นผู้ต้องหาคดีก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยทั้งสิ้น¹⁵⁰) นอกจากนี้

¹⁴⁹ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (ม.ป.ป.). *รวมรายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนดตามมาตรา 7.*

<https://www.amlo.go.th/dpl/content/index/9>

¹⁵⁰ สำนักข่าวอิศรา. (2560, 11 พฤษภาคม). *ได้เวลาตีตรา “ปีอาร์เอ็น” องค์กรก่อการร้าย...หรือยัง?*

<https://isranews.org/south-news/documentary/56177-barisan-56177.html>

ดัชนีการก่อการร้ายทั่วโลก (Global Terrorism Index: GTI) ประจำปี 2565 ก็ได้จัดลำดับประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการก่อการร้ายลำดับที่ 22 จัดเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบในระดับสูง (High) จากทั้งหมด 7 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1. Not include ระดับ 2. No impact ระดับ 3. Very low ระดับ 4. Low ระดับ 5. Medium ระดับ 6. High และ ระดับ 7. Very high โดยในห้วง 5 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในระดับสูง และสูงมากมาอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 2 ดัชนีการก่อการร้ายทั่วโลก (Global Terrorism Index: GTI) ประจำปี 2565
ที่มา: <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2022/03/GTI-2022-web-0906-2022.pdf>

ทั้งนี้ทั้งนั้น รัฐบาลไทยยังไม่เสนอให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นกลุ่มก่อการร้ายสากล โดยเรียกว่า กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ หรือ กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง (ผกร.)¹⁵¹ ส่วนหนึ่ง เนื่องจากไม่ต้องการให้ประชาคมระหว่างประเทศเข้าแทรกแซง โดยเฉพาะในกรณี BRN (The Barisan Revolusi Nasional) พยายามทำให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่ขัดแย้งกันด้วยอาวุธ (armed conflict) มีการทำร้ายผู้บริสุทธิ์ มีการสู้รบเหมือนสงครามกลางเมือง จนรัฐไทยไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ และทำให้ต่างชาติ เช่น สหประชาชาติ (United Nation : UN) ต้องเข้ามาควบคุมสถานการณ์ ซึ่งดัชนี GTI แสดงให้เห็นว่า การก่อการร้ายมีความกระจุกตัวมากขึ้น โดยเกิดขึ้นในประเทศที่มีความขัดแย้งรุนแรงอยู่แล้ว อาทิ อัฟกานิสถาน อิรัก และโซมาเลีย ซึ่งก็สอดคล้องกับในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความขัดแย้งรุนแรงยืดเยื้อเป็นเวลานานมากกว่าสองทศวรรษ

จวบจนปัจจุบันสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่มีสัญญาณบ่งชี้ว่าจะยุติในระยะเวลาอันใกล้ โดยสถิติจำนวนสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากหลายแหล่งข้อมูลที่ปรากฏต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา จนถึงปี พ.ศ. 2564 อาทิ ข้อมูลของภาครัฐ โดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) พบว่าสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ห้วงระหว่างปีดังกล่าวมีจำนวนสูงถึง 9,440 เหตุการณ์¹⁵² ขณะที่ข้อมูลจากภาคประชาสังคมอย่าง Deep South Watch ปรากฏเหตุรุนแรงในห้วงปีเดียวกัน มีจำนวนรวมสูงถึง 21,235 เหตุการณ์ ทั้งนี้ จะสังเกตได้ว่าสถิติของทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก เนื่องจากสถิติของ ศอ.บต. รวบรวมเฉพาะเหตุการณ์ที่เป็นการก่อความไม่สงบ ขณะที่ Deep South Watch รวบรวมเหตุการณ์ความรุนแรงทุกรูปแบบรวมทั้งอาชญากรรมทั่วไปด้วย

เมื่อมองสถานการณ์การก่อการร้ายที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทยนอกเหนือจากการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว โดยพิจารณาควบคู่ไปกับการให้คำนิยามของคำว่า การก่อการร้ายข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยประสบภัยคุกคามจากการก่อการร้ายด้วยเช่นกัน อาทิ

1) การบุกยึดและจับตัวประกันที่สถานทูตอิสราเอลประจำประเทศไทย โดยกลุ่ม Black September เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2515

¹⁵¹ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (ม.ป.ป.). *ยุทธศาสตร์ข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2564*. (ม.ป.ท.). <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>

¹⁵² ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2563, 5 พฤษภาคม). *เหตุการณ์และผู้ได้รับความเสียหายจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (เหตุการณ์ที่ 3 ฝ่ายรับรอง) ตั้งแต่ปี 2547 - 2563*.

<https://www.sbpac.go.th/?p=55404>

- 2) การใช้ไทยเป็นที่ลงจอดเครื่องบินที่ถูกจี้จากฟิลิปปินส์เพื่อเรียกค่าไถ่ โดยขบวนการแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2519
- 3) การจี้เครื่องบินของสายการบินคูเวต จากกรุงเทพฯ โดยกลุ่มฮิซบอลลาห์ เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2531
- 4) การลอบสังหารเลขาธิการตรี สถานเอกอัครราชทูตซาอุดีอาระเบียประจำประเทศไทย โดยกลุ่ม The Soldiers of Justice และ Islamic Jihad เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2532
- 5) การจี้เครื่องบินสายการบินของพม่า โดยนักศึกษาชาวพม่า 2 คน เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2532
- 6) การบุกยึดและจับตัวประกันในสถานทูตเมียนมาประจำประเทศไทย เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2542
- 7) การบุกยึดและจับตัวประกันในโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2543
- 8) การก่อเหตุระเบิดในซอยสุขุมวิท 71 เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555
- 9) เหตุระเบิดรถยนต์ที่ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเฟสติวัล สมุย จ.สุราษฎร์ธานี เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2558
- 10) การก่อเหตุระเบิดบริเวณศาลพระพรหม สีแยมราชประสงค์ กรุงเทพฯ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558
- 11) เหตุระเบิดและเพลิงไหม้ในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนบน เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2559
- 12) เหตุระเบิดและวางเพลิงหลายจุดใน กทม. และปริมณฑล เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2562

2.5.1 การก่อการร้ายโดยผู้หญิงในประเทศไทย

ในกรณีประเทศไทย แม้จะยังไม่พบว่าผู้หญิงมีบทบาทในการปฏิบัติการก่อการร้าย หรือมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้ายสากลในต่างประเทศ ทำให้วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมีความจำกัด ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมในส่วนนี้จึงไม่สามารถนำเสนอได้มากนัก อย่างไรก็ตาม การพบการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมูลเหตุจูงใจ บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิง ในการก่อการร้ายในประเทศไทย โดยเป็นการศึกษาที่เจาะจงในมิติของจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหลัก ดังนี้

2.5.1.1 มูลเหตุจูงใจที่อาจนำไปสู่การก่อการร้ายในประเทศไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมยังไม่พบว่ามีการศึกษาที่ระบุแรงจูงใจของผู้หญิงไทย ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ หรือกับกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบเพียงการศึกษาที่แสดงให้เห็นผลกระทบจากสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อผู้หญิงในแง่ต่าง ๆ เช่น ผลการศึกษาที่สะท้อนว่าผู้หญิงในจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ได้รับผลกระทบทั้งทางตรง กล่าวคือ บ้างก็ได้รับบาดเจ็บ หรือเสียชีวิต และผลกระทบทางอ้อม เช่น ต้องรับภาระแทนหัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวที่ประสบเหตุ¹⁵³ และจากการศึกษา ยังพบว่าความยึดเยื้อของสถานการณ์ทำให้มีอัตราการหย่าร้างสูงขึ้น ตลอดจนมีผู้หญิงที่เป็นหม้าย เนื่องจากเหตุการณ์ความรุนแรงมากถึง 3,000 คนนับตั้งแต่ ปี 2557 ถึงปี 2560¹⁵⁴ ทำให้ผู้หญิงมีความรู้สึกหดหู่และต้องทนทุกข์ทรมานจากสภาวะต่าง ๆ มายาวนาน ประกอบกับกระบวนการยุติธรรมที่ไม่โปร่งใสเป็นธรรม และความพยายามในการเรียกร้องสิทธิความชอบธรรมต่าง ๆ เพื่อสมาชิกในครอบครัว¹⁵⁵ สิ่งเหล่านี้อาจเป็นแรงจูงใจให้ผู้หญิงมีแนวคิดที่ต่อต้านรัฐไทยและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และแสดงออกมา ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

2.5.1.2 บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทย

ในกรณีประเทศไทย แม้จะยังไม่พบว่าผู้หญิงมีบทบาทในการปฏิบัติการก่อการร้าย หรือมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้ายสากลในต่างประเทศ แต่ก็พบว่าผู้หญิงมีบทบาทในการให้การสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรูปแบบต่าง ซึ่งปรากฏในการศึกษาของ Sascha Helbardt¹⁵⁶ ที่ระบุถึงบทบาทในการให้การสนับสนุนกลุ่ม BRN ดังนี้

2.5.1.2.1 การปฐมพยาบาล พบได้ในกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกลุ่มผู้หญิงที่มีอายุน้อยมักจะได้รับการฝึกฝนให้เป็นพยาบาล โดยการนำหนังสือตำราการปฐมพยาบาลที่เป็นภาษาไทยให้ไปศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน บางคนมีความรู้เพิ่มเติมจากการไปเป็นพนักงานร้านขายยาหรือบางคนเป็นคนที่มีประสบการณ์อยู่แล้ว เช่น ทำงานอยู่ในโรงพยาบาลที่ประเทศไทย และประเทศมาเลเซีย และเมื่อเกิดเหตุปะทะที่มีกองกำลังบาดเจ็บ ผู้หญิงกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่เข้าไปให้การรักษาและปฐมพยาบาลเบื้องต้น นอกจากนี้กรณีที่บาดเจ็บสาหัสจนเกินความสามารถ จึงจะมีหมอประจำของกลุ่มที่เข้ามาให้การรักษาต่อไป

2.5.1.2.2 การหารายได้ ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้บางส่วน มีหน้าที่ดูแลเรื่องการจัดหาเงินทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม อาทิ การเป็นตัวแทนเก็บ

¹⁵³ Kuwing Baboe and Khairunnas Rajab. (2016). Socio-psychological record of Southern Thailand Women: a study on the political conflicts 1903-2014 of Southern Thailand. *Shariah Journal*, 24(1). 137-156.

¹⁵⁴ รตญา กอบศิริกาญจน์. (2560). *บทบาทของผู้หญิงในการสร้างความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้* [บทความวิชาการส่วนบุคคล]. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, หน้า 4

¹⁵⁵ อุมมีสาลาม อุมาร. (2558). “เรื่องเล่ากับอัตลักษณ์ที่เลื่อนไหล”: ผู้หญิงมุสลิมชายแดนใต้ในเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิต. *วารสารกึ่งวิชาการ*, 36(1), หน้า 7.

¹⁵⁶ Sascha Helbardt. (2011). *Deciphering Southern Thailand's violence : organization and insurgent practice of BRN-Coordinate* [Doctoral dissertation, University of Passau].

ค่าสมาชิกในแต่ละพื้นที่ การปลูกผักเพื่อนำไปขาย รวมทั้งสำรองผลผลิตไว้หากเกิดเหตุการณ์รุนแรง และไม่สามารถถอนออกพื้นที่ได้

2.5.1.2.3 **การทำข่าวสาร** การทำหน้าที่หาข่าวนับเป็นหน้าที่ที่สำคัญมากที่สุดที่สมาชิกฝ่ายชายทำได้ยาก โดยสมาชิกหญิงจะได้รับการฝึกฝนให้หาข่าวโดยการเข้าไปทำความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่ความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะทหารและตำรวจ ซึ่งหลายคนสามารถทำได้เป็นอย่างดีและไม่ใช่สิ่งที่ต้องสงสัยจากฝ่ายตรงข้าม

2.5.1.2.4 **การขนส่ง** โดยการทำหน้าที่ขนส่งเสบียงอาหาร ช่วยปกปิดอำพรางกลุ่มผู้ก่อเหตุ ขณะหลบหนี รวมทั้งขนส่งอาวุธที่อยู่ในระยะหลัง กลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการใช้ผู้หญิงทำหน้าที่นี้มากขึ้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ความมั่นคงในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชายและไม่สะดวกที่จะตรวจค้นตัวผู้หญิง

2.5.1.2.5 **การจัดหาสมาชิก** สมาชิกหญิงที่มีทักษะที่ดีในการสื่อสาร ก็จะได้รับหน้าที่ให้เป็นคนชักชวนคนอื่น ๆ เข้ามาเป็นสมาชิก

2.5.1.3 การเข้าสู่กระบวนการในการก่อการร้ายของผู้หญิงในประเทศไทย

ด้วยความจำกัดของข้อมูลเนื่องจากผู้หญิงไม่มีบทบาทในการก่อเหตุ และยังไม่เคยปรากฏว่ามีผู้หญิงเป็นผู้ลงมือก่อเหตุก่อความไม่สงบในประเทศไทย พบเพียงว่าผู้หญิงมีบทบาทในการให้การสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างเช่นกลุ่ม BRN ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลสำคัญในพื้นที่ในปัจจุบัน โดยผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการชักชวนของคนในครอบครัวและสังคมใกล้ชิด ประกอบกับแรงผลักดันจากสภาพแวดล้อม การรับรู้เรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ การเมือง และศาสนา ในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความรุนแรงส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนมายาวนาน ดังเช่นที่ปรากฏในการศึกษาของ Kuwing Baboe & Khairunnas Rajab¹⁵⁷ ที่พบว่าผู้หญิงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มักได้รับผลกระทบทางจิตใจจากการสูญเสียคนในครอบครัวจากการปะทะกับเจ้าหน้าที่รัฐ และการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่ของความขัดแย้งรุนแรง ซึ่งประเด็นเหล่านี้อาจเป็นมูลเหตุจูงใจหนึ่งที่ผลักดันให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lindsey Noakes¹⁵⁸ ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจของผู้หญิงในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายและก่อเหตุรุนแรงว่ามาจาก

¹⁵⁷ Kuwing Baboe and Khairunnas Rajab. (2016). Socio-psychological record of Southern Thailand Women: a study on the political conflicts 1903-2014 of Southern Thailand. *Shariah Journal*, 24(1). 137-156.

¹⁵⁸ Lindsey Noakes. (2014). *Listening to terrorists : Investigating the motivations of female political extremists through their own words*. University of London.

ความเจ็บไข้ทางจิตใจและร่างกาย รวมถึงการเผชิญสภาวะความขัดแย้งรุนแรงในพื้นที่ระยะเวลาหนึ่ง ทั้งนี้ทั้งนั้น ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เชื่อมโลกได้ในทุกพื้นที่ ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือในพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทยมีความเสี่ยงที่จะได้รับอิทธิพลจากสื่อออนไลน์มากขึ้น ทำให้เป็นปัจจัยที่อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและวิถีชีวิตอันนำไปสู่การเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบหรือกลุ่มก่อการร้ายจากอิทธิพลของช่องทางการสื่อสารแบบออนไลน์

2.5.1.4 แนวทางการป้องกันการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายในประเทศไทย

ในส่วนของมาตรการต่อต้านการก่อการร้าย จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องด้านมาตรการการต่อต้านการก่อการร้ายในต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า ในสหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรปให้ความสำคัญกับภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายอย่างยิ่งวัดมากกว่าประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งรวมถึงประเทศไทย แม้ประเทศไทยจะมีส่วนร่วมในกลไกระหว่างประเทศในการต่อต้านการก่อการร้าย อย่างเช่น การเป็นภาคีในอนุสัญญาและพิธีสารที่เกี่ยวข้องของสหประชาชาติ และการให้ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการข่าวกรอง และการฝึกซ้อมต่าง ๆ กับมิตรประเทศ แต่ในระดับนโยบายยังไม่ปรากฏความเข้มข้นหรือถือว่าการต่อต้านการก่อการร้ายเป็นภัยความมั่นคงหลักสำคัญของประเทศ จึงไม่ได้มีหน่วยงานระดับนโยบายเพื่อการต่อต้านการก่อการร้ายเป็นการเฉพาะ มีเพียงการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องด้านการต่อต้านการก่อการร้ายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อาทิ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570) แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (พ.ศ. 2566 – 2570) ยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2564) หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการประกาศสถานการณ์อันเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงแห่งชาติในด้านการก่อการร้าย โดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และร่างยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2565 - 2570¹⁵⁹ โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) รวมทั้ง มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการวางมาตรการของหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 135/1 ถึง มาตรา 135/4 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 โดยมีหน่วยงานระดับปฏิบัติหลักในการต่อต้านการก่อการร้ายดำเนินการภายใต้ กองทัพไทย ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล หรือ ศตค. (Counter Terrorist Operations Center : CTOC)

¹⁵⁹ กรม.เห็นชอบตามที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเสนอ เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2564

ทั้งนี้ แม้สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะถูกจับตาจากประชาคมระหว่างประเทศว่ามีมิติของการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยไม่ได้มีมุมมองต่อผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าเป็นการก่อการร้าย ทำให้มาตรการต่าง ๆ เป็นไปในรูปแบบของการควบคุมป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม (crime control model) เป็นหลัก นอกจากนี้ แม้จะไม่มีวิธีปฏิบัติเพื่อตอบโต้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่รุนแรงอย่างประเทศอิสราเอล แต่ก็ค่อนข้างให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการใช้อำนาจหน้าที่ตามดุลยพินิจได้มากพอสมควร เช่นเดียวกับประเทศออสเตรเลียและอินโดนีเซีย นอกจากนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า หลายประเทศให้ความสำคัญกับการนำหน่วยงานตำรวจมาประสานความร่วมมือในการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้าย อาทิ สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย และ มาเลเซีย ขณะที่ประเทศไทยเน้นการใช้กองกำลังทางทหารในการควบคุมสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ภายใต้กฎหมายพิเศษ โดยที่พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. 2457 เป็นกฎหมายที่เก่าแก่มากกว่าร้อยปี ขณะที่ในต่างประเทศมีการตรากฎหมายขึ้นใหม่ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาต่อไปเกี่ยวกับความเหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายของไทยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้ ยังไม่พบว่า มีนโยบายหรือมาตรการใด ๆ ในการป้องกันการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายหรือการก่อความไม่สงบในภาพรวมของประเทศ รวมถึงพื้นที่เปราะบางอย่างจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย

2.6.1.1 สุรชาติ บำรุงสุข และคณะ ทำการศึกษาเรื่อง “การก่อการร้าย”¹⁶⁰

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาที่เมืองใหญ่ของโลกกำลังเผชิญกับภัยคุกคามในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะจากการก่อการร้ายในพื้นที่เขตเมือง 2) ศึกษามาตรการ ยุทธศาสตร์ และ นโยบายในการเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในเมือง รวมถึงการป้องกันและป้องปรามการก่อการร้ายในประเทศต่าง ๆ และ 3) แสวงหาข้อคิด บทเรียน รวมถึงแนวปฏิบัติที่ดีให้กับหน่วยงานภาคปฏิบัติในการป้องกันเมืองจากการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในโลกร่วมสมัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสำรวจเอกสาร ประกอบกับการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยพิจารณาและตัดสินใจเลือกผู้ให้ ข้อมูลให้สอดคล้องกับคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีคุณวุฒิ ความชำนาญ และประสบการณ์ในเรื่องการก่อการร้ายและการต่อต้านการก่อการร้าย งานข่าวกรองและการต่อต้านข่าวกรอง จากนั้นทำการ

¹⁶⁰ สุรชาติ บำรุงสุข, ฉัตรพงศ์ ฉัตราคม, สันญา ทองบุศย์, กุลนันท์ คันธิก และ ศิบัติ นพประเสริฐ. (2563). *ความรุนแรงร่วมสมัยในสังคมไทย: การก่อการร้าย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

วิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อเสนอแนะหรือแนวปฏิบัติสำหรับการเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในเมืองของไทย

ผลการศึกษาพบว่า 1) เมืองทั่วทุกมุมโลกกลายเป็นเป้าหมายหลักของการก่อการร้าย 2) ความรุนแรงและการก่อการร้ายในเมืองนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงแบบแผนของสงครามในโลกร่วมสมัย และทำให้สงครามมีลักษณะเป็นอสมมาตร ทั้งในมิติของแบบแผน คู่สงคราม การรบ กฎการสงคราม เครื่องมือ และนิยามของชัยชนะ 3) การก่อการร้ายในเมืองยังสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของการก่อการร้าย ทั้งในแง่ของพื้นที่ของความรุนแรงและคุณลักษณะผู้ก่อเหตุ

นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อการเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยของเมืองและการป้องกันการก่อการร้ายผ่านการเตรียมความพร้อมใน 3 ส่วน คือ การเตรียมความพร้อมของเมือง การเตรียมพร้อมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และการเตรียมพร้อมด้านงานการข่าวในการรับมือกับการก่อการร้าย

2.6.1.2 สุมนทิพย์ จิตสว่าง และคณะ ทำการศึกษาเรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556”¹⁶¹

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศในการป้องกันปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเพื่อประเมินผลการดำเนินงาน และผลกระทบของการบังคับใช้ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 และเพื่อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการวิจัยเชิงเอกสารและการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิจากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 200 คน และได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพด้วย วิธีการเฉพาะเจาะจงจากผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้อง จำนวน 28 คน

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฉบับนี้น้อย และได้นำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้ในการดำเนินคดีกับองค์กร

¹⁶¹สุมนทิพย์ จิตสว่าง, นันทิ จิตสว่าง และ อุดุลย์ ฌรงค์ศักดิ์. (2559). *แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

อาชญากรรมข้ามชาติที่มีการบันทึกอย่างเป็นทางการ 10 คดีเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดประสบการณ์และไม่ทราบแนวทาง ในการนำพระราชบัญญัติมาใช้ นอกจากนี้ ยังประสบกับความยุ่งยากของการบังคับใช้พระราชบัญญัติ อาทิ การใช้เทคนิคพิเศษ การพิสูจน์การกระทำผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติฐานการมีส่วนร่วม การกำหนดอำนาจในการสืบสวนสอบสวนที่ไม่มีความชัดเจน ไม่ใช่เป็นกฎหมายหลักในการดำเนินคดีการกำหนดระเบียบปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน ปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาที่เกิดจากลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่มีการกระทำผิดที่มีความลับซับซ้อน เป็นองค์กรที่มีเงินมีอำนาจ และมีอิทธิพล ปัญหาการข่มขู่พยานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาการรวบรวมพยานหลักฐานจากต่างประเทศ

สำหรับการบังคับใช้พระราชบัญญัติฯ พบว่า มีประสิทธิภาพในด้านคุณภาพของการนำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้ โดยสามารถเป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อความเสียหายได้ หากแต่ประสบปัญหาในการนำพระราชบัญญัติมาใช้ในการดำเนินคดีองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเพียงจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนอาชญากรรมข้ามชาติที่มีจำนวนมาก รวมทั้ง ประสิทธิภาพที่ได้จากการบังคับใช้พระราชบัญญัติ คือ สามารถบรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมายที่สามารถลงโทษองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่มีความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นการจำคุกหรือการยึดทรัพย์ จนก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หากแต่ประสบปัญหาเจตนารมณ์ของกฎหมายในการบูรณาการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ การกำหนดนโยบายในการนำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้อย่างจริงจัง การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานควบคู่กับการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง การจัดตั้งหน่วยงานกลางทำหน้าที่ในการตรวจสอบคดีที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ การจัดตั้งกองทุนเฉพาะสำหรับการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติการกำหนดระเบียบการปฏิบัติที่ชัดเจน และการกำหนดประเภทคดีที่มีความเหมาะสมกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติ และการบูรณาการการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.6.1.3 วุฒิกรณ ชูวัฒนานุรักษ์ ทำการศึกษาเรื่อง “การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยุคสงครามเย็น : วิเคราะห์แนวคิด “ก่อการร้าย” และขบวนการก่อการร้ายในไทยและฟิลิปปินส์”¹⁶²

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของโครงสร้างและบริบททางการเมืองระหว่างประเทศในยุคหลังสงครามเย็นที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาการก่อการร้ายและขบวนการก่อการร้ายในไทยและฟิลิปปินส์ รวมทั้งการตอบโต้และการจัดการกับปัญหาดังกล่าวของรัฐไทยและฟิลิปปินส์ โดยโครงสร้างและบริบททางการเมืองระหว่างประเทศในยุคสงครามเย็นมีอิทธิพลต่อการกำเนิดและพัฒนาการของการก่อการร้ายและขบวนการก่อการร้ายในไทยและฟิลิปปินส์อย่างชัดเจน รวมทั้งส่งผลให้การจัดการปัญหาการก่อการร้ายของรัฐไทยและฟิลิปปินส์อยู่ภายใต้ลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นสำคัญ แต่การล่มสลายของสหภาพโซเวียตอันนำไปสู่การสิ้นสุดของสงครามเย็นและโครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศแบบสองขั้ว กลับมิได้เอื้อให้ปัญหาการก่อการร้ายในไทยและฟิลิปปินส์หมดสิ้นไป

จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างและบริบททางการเมืองระหว่างประเทศในยุคหลังสงครามเย็นยังเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตีความและการจัดการปัญหาการก่อการร้ายของรัฐไทยและฟิลิปปินส์ กล่าวคือ ภายใต้สภาวะที่ต้องพัฒนาเศรษฐกิจและพึ่งตนเองด้านความมั่นคง รัฐไทยได้หันมาใช้มิติด้านการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ขณะที่รัฐฟิลิปปินส์หันมาเจรจาสันติภาพกับขบวนการต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม แต่เนื่องจากความไร้ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาทั้งจากการปราบปรามที่รุนแรงและขีดความสามารถที่จำกัดในการตรวจสอบการนำนโยบายไปปฏิบัติ จึงทำให้ปัญหาการก่อการร้ายยังคงบั่นทอนเสถียรภาพและความมั่นคงของไทยและฟิลิปปินส์อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ยังพบว่าเหตุการณ์ 9/11 อันนำไปสู่การต่อต้านการก่อการร้ายภายใต้การนำของสหรัฐฯ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ การตีความ และการจัดการปัญหาการก่อการร้ายของรัฐไทยและฟิลิปปินส์ที่แตกต่างกัน โดยรัฐไทยได้แยกปัญหาการก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดนออกจากบริบทการต่อต้านการก่อการร้ายภายใต้การนำของสหรัฐฯ ขณะที่รัฐฟิลิปปินส์กลับทำให้ปัญหาการก่อการร้ายกลายเป็นประเด็นรุนแรงของรัฐไทยและฟิลิปปินส์ซึ่งนอกจากจะมีใช้วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้องและยั่งยืนแล้ว ยังเป็นการซ้ำเติมปัญหาให้บานปลายยิ่งขึ้นด้วย

¹⁶² วุฒิกรณ ชูวัฒนานุรักษ์. (2549). การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในทศวรรษยุคสงครามเย็น: วิเคราะห์แนวคิด “การก่อการร้าย” และขบวนการก่อการร้ายในไทยและฟิลิปปินส์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

2.6.1.4 นัทมน เพชรกล้า ทำการศึกษาเรื่อง “การรับมือของภาครัฐกับการก่อการร้ายทางไซเบอร์ในประเทศไทย”¹⁶³

ดุชฎินิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพและแนวทางการรักษาความมั่นคงปลอดภัย ป้องกัน ปรามปราม รวมทั้ง การรับมือภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายไซเบอร์ของหน่วยงานภาครัฐไทยในปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังทบทวนคำจำกัดความของคำว่า การก่อการร้ายทางไซเบอร์เพื่อกำหนดทิศทางการทำนโยบาย และการทำแผนต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐที่มีความเสี่ยงจากการถูกโจมตีทางไซเบอร์โดยผู้ก่อการร้าย และยังได้ศึกษาความตระหนักรู้ ความรู้ ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐดังกล่าว โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในหน่วยงานภาครัฐ

ผลจากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า หน่วยงานภาครัฐของไทยมีศักยภาพในเรื่องของการออกกฎหมาย การใช้งบประมาณ และการเข้าถึงทางเทคโนโลยีอย่างปลอดภัยสำหรับประชาชน อย่างไรก็ตาม ยังพบจุดอ่อนว่าประเทศไทยนั้นยังต้องปรับปรุงในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมาย ข้อบกพร่องทางเทคโนโลยี และจำนวนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และเพื่อลดจุดอ่อนที่กล่าวมานั้น รัฐบาลจำเป็นต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการกระทำผิดทางไซเบอร์ สร้างช่องทางอินเทอร์เน็ตใหม่ โดยที่รัฐสามารถควบคุมช่องทางได้ทั้งหมด เพิ่มหลักสูตรความมั่นคงไซเบอร์ในสถานศึกษา สร้างเครือข่ายสำรองกับประเทศอื่น ๆ หรือกับภาคเอกชนอื่น ๆ เพื่อรองรับการโจมตี

2.6.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงกับการก่อการร้าย

2.6.2.1 การวิจัยเรื่อง “บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย” (The role of women in terrorism) โดย Zeynep Bayar¹⁶⁴ มีวัตถุประสงค์ที่จะตอบคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายของผู้หญิงโดยวิเคราะห์ทั้งปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด และเปรียบเทียบบทบาทของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย 2 กลุ่ม ได้แก่ al-Qaeda และ Islamic State

ทั้งนี้ การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ศึกษาจากเอกสารทุติยภูมิ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนตัว ศาสนา และการเมือง เป็นแรงจูงใจหลักให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายเพื่อที่จะปกป้องดินแดนของตน อุทิศตน และแก้แค้น ซึ่งเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญ ขณะที่ปัจจัยดึงดูด

¹⁶³นัทมน เพชรกล้า. (2564). การรับมือของภาครัฐกับการก่อการร้ายทางไซเบอร์ในประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทดุชฎินิพนธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/80926>

¹⁶⁴ Zeynep Bayar. (2019). *The role of women in terrorism* [Master's thesis, University of New York].

โดยกลุ่มก่อการร้ายผ่านการจัดหาผู้หญิงเข้าเป็นสมาชิกโดยการชวนเชื่อเนื่องจากการก่อการร้าย โดยผู้หญิงสร้างความเสียหายได้ร้ายแรง และยังสามารถเรียกความสนใจได้อย่างกว้างขวาง ทั้งยังส่งผลกระทบต่อทางจิตวิทยาในระดับสูงด้วย

2.6.2.2 งานวิจัยเรื่อง “ผู้หญิงในองค์กรการก่อการร้ายทางศาสนาในฐานะภัยคุกคามต่อความมั่นคง” (Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security) โดย Paweł Olbrycht และ Kornelia Serwata¹⁶⁵

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปรากฏการณ์การเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายของผู้หญิง ซึ่งพบว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมมากขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มที่เป็นกลุ่มอิสลามหัวรุนแรง งานวิจัยชิ้นนี้จึงสำรวจปรากฏการณ์ดังกล่าวและตั้งคำถามวิจัยว่า ผู้หญิงที่มีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายส่งผลต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยมากเพียงใด โดยงานวิจัยได้ศึกษาบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงที่มีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายด้วย โดยวิธีการวิจัยเน้นการทบทวนวรรณกรรมและวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ทั้งเชิงวาทกรรมและสถิติ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้หญิงสามารถเป็นภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายได้ เช่นเดียวกับผู้ชายซึ่งส่งผลต่อมาตรการด้านการรักษาความมั่นคง ซึ่งผู้หญิงที่มีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายมักได้รับอิทธิพลจากคำสอน รวมถึงวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้บทบาทเดิมของผู้หญิงที่เป็นช่างทำหลัง อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน หรือในบทบาทของแม่ และภรรยา ถูกลบและเปลี่ยนแปลงไป

2.6.2.3 งานวิจัยเรื่อง “ฟังเสียงผู้ก่อการร้าย : สืบหาแรงจูงใจของกลุ่มผู้หญิงหัวรุนแรงด้านการเมืองจากคำพูดของพวกเธอเอง” (Listening to terrorists : Investigating the motivations of female political extremists through their own words) ของ Lindsey Noakes¹⁶⁶

การวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาแรงจูงใจของผู้หญิงในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายและแรงจูงใจในการก่อเหตุรุนแรง รวมไปถึงความเปลี่ยนแปลงของมูลเหตุดังกล่าวในบริบทของเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

โดยในการศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นวิธีวิจัยหลัก และใช้ทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคมเป็นทฤษฎีนำในการนำมาวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยได้

¹⁶⁵ Paweł Olbrycht and Kornelia Serwata. (2020). Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security. *Historia i Polityka*, 34(41). DOI 10.12775/HIP.2020.041

¹⁶⁶Lindsey Noakes. (2014). *Listening to terrorists : Investigating the motivations of female political extremists through their own words*. University of London.

สัมภาษณ์ผู้หญิงจำนวน 4 คน เพื่อเป็นตัวอย่างในการตอบคำถามวิจัยในแต่ละประเด็น โดยการสัมภาษณ์ผู้หญิงคนแรกซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่ม LTTE ในศรีลังกา เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย คนที่ 2 เป็นผู้นำกลุ่ม Weatherman ในสหรัฐฯ เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับแรงจูงใจในการก่อเหตุรุนแรง และ คนที่ 3 และ 4 เป็นสมาชิกกลุ่ม PLEP และ Tanzim ในปาเลสไตน์ตามลำดับ เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับแรงจูงใจที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

ผลการศึกษาพบว่า ความไม่มั่นคงทางจิตใจ ความรู้สึกเจ็บช้ำใจ ความละอายและศักดิ์ศรี การถูกกดขี่ของผู้หญิง และสื่อสังคมออนไลน์ เป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย ขณะที่แรงจูงใจหลักของผู้ให้ข้อมูลสำคัญกรณีศึกษาแรกคือ สภาพจิตใจที่เจ็บปวดจากการอยู่ในพื้นที่ขัดแย้งตั้งแต่วัยเด็ก

ในส่วนของการตัดสินใจของผู้หญิงที่จะก่ออาชญากรรมรุนแรงนั้นก็ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยทั้งนี้ได้มีการยกประเด็นเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์มาเป็นปัจจัยหลัก และปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เช่น การได้รับการสนับสนุน และสถานะเศรษฐกิจ เป็นต้น ขณะที่แรงจูงใจหลักของผู้ให้ข้อมูลสำคัญกรณีที่สอง คือ ความเชื่อและศรัทธาส่วนบุคคล

ในส่วนสุดท้ายคือแรงจูงใจที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป การระเบิดฆ่าตัวตายโดยผู้หญิงเป็นนวัตกรรมใหม่ที่ปรากฏในการก่อการร้ายโดยเฉพาะภายหลังเหตุการณ์ 9/11 ทำให้เห็นการก้าวผ่านของผู้หญิงจากข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างที่ถูกตั้งไว้ เป็นการสร้างความกล้า ความพยายามก้าวออกไปสู่การกระทำใด ๆ ที่เป็นการสร้างความมั่นใจ ความภาคภูมิใจ และเห็นถึงแรงจูงใจที่ถูกสร้างได้อย่างรุนแรงและกว้างขวางขึ้นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ ความปรารถนาส่วนบุคคลยังเป็นแรงผลักดันหลักของผู้หญิงเรื่อยมา ขณะที่แรงสนับสนุนจากปัจจัยภายนอกเป็นส่วนช่วยดึงดูดและสร้างแรงจูงใจให้ผู้หญิง มากขึ้น

2.6.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.6.3.1 “บันทึกทางสังคมและจิตวิทยาของผู้หญิงภาคใต้ : การศึกษาความขัดแย้งทางการเมืองในภาคใต้ พ.ศ. 2446-2557” (SOCIO-PSYCHOLOGICAL RECORD OF SOUTHERN THAILAND WOMEN: A STUDY ON THE POLITICAL CONFLICTS 1903-2014 OF SOUTHERN THAILAND) โดย Kuwing Baboe และ Khairunnas Rajab

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้หญิงจากภาคใต้ของไทย จำนวน 340 คน โดยใช้เทคนิค Snowball sampling เพื่อทำความเข้าใจสภาพจิตใจของผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการศึกษาพบว่า ผู้หญิงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านดูแลบุตรและสมาชิกในครอบครัว ไม่ค่อยได้ออกไปทำงานนอกบ้าน และผู้หญิงเหล่านี้ได้รับผลกระทบทางจิตใจและร่างกายจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และจากการศึกษายังพบว่าความยึดเชื้อของสถานการณ์ทำให้มีอัตราการหย่าร้างสูงขึ้น ซึ่งผู้หญิงมีความรู้สึกหดหู่และต้องทนทุกข์ทรมานจากสภาวะต่าง ๆ มากกว่าผู้ชาย

2.6.3.2 การวิจัยเรื่อง “ถอดรหัสความรุนแรงภาคใต้ของไทย : องค์กรและการก่อความไม่สงบของ บีอาร์เอ็น โคออร์ดิเนท” (Deciphering Southern Thailand’s violence : organization and insurgent practice of BRN-Coordinate) ของ Sascha Helbardt¹⁶⁷

มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อวิเคราะห์การก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของกลุ่ม BRN มิติด้านการสื่อสารภายในองค์กรและการสื่อสารกับคนภายนอก ซึ่งงานวิจัยแสดงที่มาจากความขัดแย้งและการตอบโต้ของ BRN ต่อรัฐไทย โครงสร้างของ BRN การปฏิบัติการแต่ละขั้นตอน โดยเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกของหลายฝ่ายที่มีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเป็นกรณีศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า BRN ใช้การปฏิบัติการด้วยความรุนแรงเพื่อตอบโต้รัฐไทย พยายามสร้างกระแสดึงดูดประชาชนในพื้นที่รวมทั้งประชาคมระหว่างประเทศ ขณะเดียวกันก็ยึดถือการรักษาความลับของกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญ การอ้างความรับผิดชอบในการก่อเหตุแต่ละครั้งต้องมีความรอบคอบ และไม่เปิดเผยตัว โดยเฉพาะระดับผู้นำ ซึ่งแม้แต่สมาชิก BRN เอง ยังไม่สามารถรู้ว่าใครเป็นใคร อย่างไรก็ดี การก่อเหตุโจมตีฝ่ายรัฐไทยนั้น นอกจากเจ้าหน้าที่แล้ว ยังรวมถึงประชาชนชาวพุทธ หรือแม้แต่ชาวมลายูมุสลิมเองก็ตามที่ให้การสนับสนุนฝ่ายรัฐไทยก็จะตกเป็นเป้าหมายด้วย

การสื่อสารของ BRN ต่อภายนอก มีทั้งการให้ข้อมูลตามอุดมการณ์ ปลุกฝังความเชื่อ การโฆษณาชวนเชื่อและสร้างข่าวลือ โดยเฉพาะประเด็นการถูกกดขี่จากรัฐไทย เพื่อแสวงหาแนวร่วมและยกระดับการปฏิบัติการของกลุ่มให้มีความชอบธรรม ส่วนการสรรหาแนวร่วมก็จะคัดเลือกพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับชุมชน แต่หลีกเลี่ยงการสู้รบเสี่ยงจะเผชิญกับเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมก็ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลที่จะมีมุมมองต่อ BRN อย่างไรก็ดี BRN ต้องการแนวร่วมในพื้นที่ให้มาก หากขาดความเชื่อมั่นจากประชาชนในพื้นที่แล้ว BRN ก็จะต้องเผชิญ

¹⁶⁷ Sascha Helbardt. (2011). *Deciphering Southern Thailand’s violence : organization and insurgent practice of BRN-Coordinate* [Doctoral dissertation, University of Passau].

อุปสรรคอันใหญ่หลวง ขณะที่ฝ่ายรัฐไทย ก็ต้องระมัดระวังเนื่องจากที่ผ่านมามีความไม่เชื่อใจและความไม่ไว้วางใจต่อประชาชนในพื้นที่ในหลายกรณี

สรุปการทบทวนวรรณกรรมจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษานี้ พบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการก่อการร้ายนั้นเป็นการศึกษาจากข้อมูลเอกสาร (documentary research) เป็นหลัก เนื่องจากมีการศึกษาเกี่ยวกับการก่อการร้ายไว้จำนวนมากโดยเฉพาะในต่างประเทศ ทั้งนี้ทั้งนั้น งานวิจัยเกี่ยวกับการก่อการร้ายในประเทศไทยนั้น ผู้วิจัยได้หยิบยกงานวิจัยของ สุรชาติ บำรุงสุข และ วุฒิกรณ์ ชูวัฒนารักษ์ มาทบทวน เนื่องจากงานวิจัยทั้งสองเล่มได้ประมวลข้อมูลที่จำเป็นในการศึกษาด้านการก่อการร้ายไว้ค่อนข้างครบถ้วน ซึ่งผู้วิจัยนำมาศึกษาประกอบควบคู่ไปกับการวิจัยของ สุนนทิพย์ จิตสว่าง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในฐานะที่การก่อการร้ายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบหนึ่ง ทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของการป้องกันการก่อการร้ายข้ามชาติ ซึ่งผู้วิจัยสามารถต่อยอดไปสู่การศึกษามาตรการต่อต้านการก่อการร้ายได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานะในปัจจุบันที่การก่อการร้ายก้าวไปสู่ความเป็นไซเบอร์มากยิ่งขึ้น การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการก่อการร้ายไซเบอร์ของ นัทธมน เพชรกล้า จึงเป็นประโยชน์กับผู้วิจัยในการนำมาวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์การก่อการร้ายไซเบอร์ที่อาจมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นและมีผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้นด้วย ทั้งนี้ งานวิจัยทั้งสองเล่มนี้มีการเน้นประเด็นการศึกษาที่แตกต่างกันอันเป็นจุดเด่นของแต่ละงานวิจัย อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการแตะประเด็นการก่อการร้ายที่มีผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติมในส่วนที่ศึกษาเฉพาะเจาะจงลงไปเกี่ยวกับมูลเหตุจูงใจและบทบาทของผู้หญิงในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายจำนวน 2 เล่ม ซึ่งเป็นการศึกษาของต่างประเทศ ได้แก่ งานวิจัยของ Pawet Olbrycht และ Kornelia Serwata กับงานของ Lindsey Noakes ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยได้มองภาพผู้หญิงในการก่อการร้ายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จากความพยายามในการค้นคว้างานวิจัยเพื่อนำมาทบทวน ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่าประเทศไทยยังขาดการศึกษาในประเด็นนี้อย่างลึกซึ้ง และเมื่อกล่าวถึงการก่อการร้ายในบริบทของประเทศไทยแล้ว การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงไม่อาจถูกละเลย ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งสองเล่มของ Kuwing Baboe และ Khairunnas Rajab กับ Sascha Helbardt ได้มีการศึกษากลุ่มก่อความไม่สงบในไทยและได้แตะประเด็นของผู้หญิงในลักษณะของผู้ที่ให้การสนับสนุนกลุ่ม รวมไปถึงการศึกษาสภาวะจิตใจของผู้หญิงที่ต้องเผชิญกับความรุนแรงในพื้นที่ด้วย

ทั้งนี้ทั้งนั้น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทุกเล่มนี้ ช่วยชี้นำผู้วิจัยให้สามารถตีกรอบการศึกษาให้ตรงกับวัตถุประสงค์และสามารถหาข้อมูลมาเติมเต็มในสิ่งที่ยังขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้วิจัยพบว่า

ประเด็นการก่อการร้ายกับผู้หญิงควรนำมาศึกษาให้ลึกซึ้งและนำมาเปรียบเทียบกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวางมาตรการป้องกันไว้ก่อนที่จะเกิดเหตุรุนแรงต่อชีวิตและทรัพย์สิน

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เข้าใจถึงมูลเหตุจูงใจที่นำผู้หญิงไปสู่การความรุนแรงในระดับการก่อการร้ายในบทบาทที่แตกต่างกันไปนั้นมีทฤษฎีที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่เป็นส่วนสำคัญของประเภทของการก่อการร้าย หรือกล่าวคือการนำศาสนามาเป็นปัจจัยขับเคลื่อนกลุ่มก่อการร้ายด้วยการสร้างอุดมการณ์ ความเชื่อ ตามแนวทางการตีความของแต่ละกลุ่ม ซึ่งหลักการเกี่ยวกับศาสนายังสามารถเชื่อมโยงไปสู่การฆ่าตัวตายลักษณะพลีชีพ เช่น การระเบิดฆ่าตัวตายเพื่ออุทิศต่อศาสนา ซึ่งผู้หญิงกลายเป็นกลุ่มหลักในการก่อเหตุลักษณะนี้

ทั้งนี้ พลวัตของโลกที่หมุนเปลี่ยนไปตามกาลเวลาส่งผลให้รูปแบบการก่อการร้ายเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกด้วยเช่นกัน การนำทฤษฎีโลกาภิวัตน์มาพิจารณาประกอบการศึกษาวิเคราะห์ จะทำให้เห็นถึงพลวัตของสังคมที่ส่งผลต่อการก่อการร้าย นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญที่เป็นกระแสภัยคุกคามของโลกอย่างโรคอุบัติใหม่ที่มีชื่อว่า “Covid-19” ก็มามีบทบาทต่อการก่อการร้ายด้วยเช่นกัน การศึกษานี้จึงได้นำแนวคิดเรื่องสังคมเสี่ยงภัยมาวิเคราะห์เพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าว

นอกจากนี้ ทฤษฎีความขัดแย้งสามารถอธิบายสาเหตุของการก่อการร้ายได้อย่างดี เนื่องจากความขัดแย้งเกิดจากหลากหลายปัจจัยตั้งแต่ภายในจิตใจของบุคคลเอง ความขัดแย้งจากความเชื่อความคิด ศาสนา ชาติพันธุ์ ไปจนถึงความขัดแย้งในระดับโลก ซึ่งสอดคล้องกับการก่อตัวขึ้นของกลุ่มก่อการร้ายกลุ่มต่าง ๆ อย่างไรก็ดี ความขัดแย้งรุนแรงที่ยกระดับเป็นการก่อการร้ายยังคงเป็นการกระทำที่ขาดความชอบธรรม ทฤษฎีการแก้ตัวจึงถูกนำมาศึกษาประกอบการก่อเหตุของผู้ก่อการร้ายโดยพยายามสร้างความชอบธรรมและหาเหตุผลให้กับการกระทำของตนเองว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งความคิดเหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้เกิดความกล้าในการก่อการร้ายได้โดยปราศจากความรู้สึกผิด

ทั้งนี้ทั้งนั้น การศึกษาเกี่ยวกับการก่อการร้ายโดยผู้หญิง ทฤษฎีที่จะละเว้นไม่ได้เลยคือทฤษฎีสตรีนิยมที่เกิดจากการพยายามหาคำตอบของปัญหาความไม่เท่าเทียมกันของผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งในการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าส่งผลต่อผู้หญิงในการก่อการร้าย และการมีทฤษฎีสตรีนิยมนี้เองก็แสดงออกได้ถึงการสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นผู้หญิงและผู้ชายด้วยทางหนึ่ง ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์จึงควรจะถูกนำมาวิเคราะห์กับมิติของผู้หญิงในการก่อการร้ายเช่นกัน และท้ายที่สุด ไม่ว่าจะเป็นผู้ก่อการร้ายเพศใด วัยใด ต่างก็ยังคงเป็นปัจเจกที่อาศัยในสังคมสังคมหนึ่ง ทำให้สังคมมาเป็น

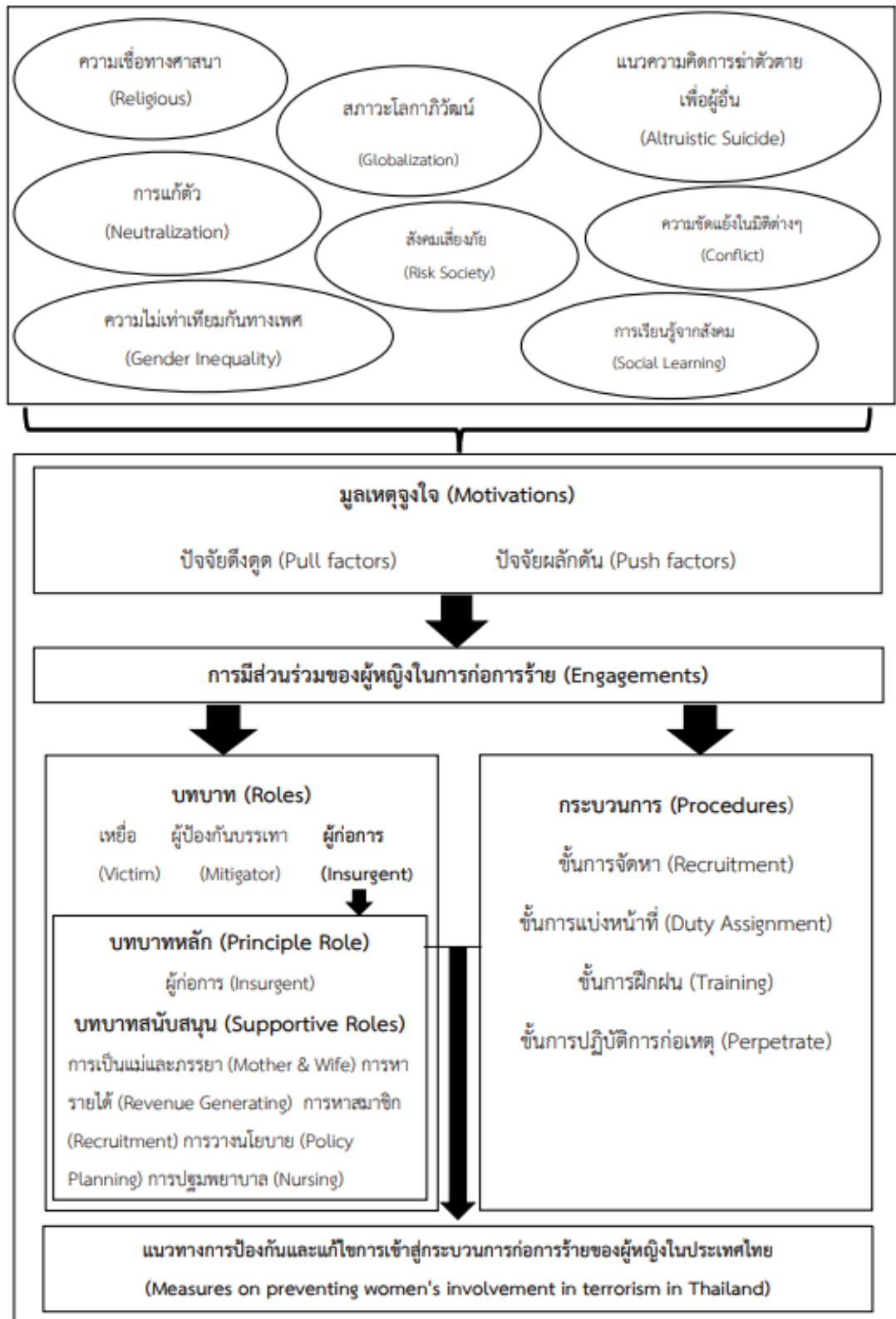
ส่วนประกอบหลักให้เกิดการเรียนรู้ในอุดมการณ์ที่ผลักดันไปสู่การก่อเหตุตามรูปแบบที่ถูกปลูกฝังส่งต่อกันมา ซึ่งทฤษฎีในกลุ่มการเรียนรู้ทางสังคมสามารถนำมาวิเคราะห์ประกอบได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล

และจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับผู้หญิงกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศในภาพรวมข้างต้น พบว่าผู้หญิงที่เข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศนั้นมีบทบาทและกระบวนการที่คล้ายคลึงกัน นอกจากการเป็นแม่และภรรยาแล้ว บทบาทหลักในการก่อการร้ายของผู้หญิงคือการเป็นผู้ก่อเหตุซึ่งมักเป็นการก่อเหตุแบบพลีชีพ ขณะที่บทบาทสนับสนุนแตกต่างกันไปบ้าง เช่น การหารายได้ การปฐมพยาบาล การสอนศาสนา เป็นต้น โดยบทบาทต่าง ๆ จะถูกกำหนดเมื่อผู้หญิงถูกนำเข้าสู่กระบวนการของการก่อการร้าย ตั้งแต่ขั้นตอนของการจัดหา การนำมาฝึกฝน จนนำไปสู่การปฏิบัติการ

ทั้งนี้ มุมมองต่อผู้หญิงในความรุนแรงที่มองว่าผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง โดยกลุ่มก่อการร้ายมากกว่าการมองว่าผู้หญิงก็มีที่สมัครใจเข้าไปมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติการ อาจมีส่วนให้เจ้าหน้าที่ความมั่นคงรวมทั้งบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมองข้ามศักยภาพในการมีส่วนร่วมในความรุนแรงด้วยความเต็มใจของผู้หญิงไป ทำให้แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายหรือการก่อเหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ นอกจากนี้จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ายังขาดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย ซึ่งส่งผลให้ขาดการกำหนดนโยบายเพื่อสร้างแนวทางการป้องกันภัยจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิง ดังนั้น การทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 นี้ จึงนำมาสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

คุณลักษณะ เรื่อง ผู้ก่อการร้ายหญิง : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยนำแนวคิดและทฤษฎีทางอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์มาเป็นกรอบชี้แนะในการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการหาข้อมูลมาตอบคำถามวิจัยและเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาทั้ง 3 ข้อ ที่ตั้งไว้ได้ โดยประกอบด้วยระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

3.1 ศึกษา รวบรวม ข้อมูลจากเอกสาร

ศึกษา รวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ ทุติยภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขวางครอบคลุมทุกมิติสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการก่อการร้ายของผู้หญิง โดยเน้นการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการของต่างประเทศซึ่งมีข้อมูลอยู่พอสมควรเนื่องจากมีสถานการณ์ของการก่อการร้าย โดยผู้หญิงเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ ทำให้มีการศึกษาอย่างจริงจัง ขณะที่ในประเทศไทยเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายของผู้หญิงนั้นมีอยู่อย่างจำกัด แต่ก็สามารถศึกษาข้อมูลในมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มาตรการการต่อต้านการก่อการร้าย และสถานการณ์การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งถูกนำมาเป็นประเด็นเปรียบเทียบกับการก่อการร้ายในต่างประเทศ เพื่อให้เห็นบริบทของประเทศไทยในประเด็นที่ศึกษาได้ชัดเจนขึ้น

3.2 ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ทำการสัมภาษณ์ (In-depth interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์และแม่นยำให้มากที่สุดจากผู้แทนในแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติในการต่อต้านการก่อการร้าย รวมถึงหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) กองบัญชาการกองทัพไทย สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (สขช.) เจ้าหน้าที่งานด้านความมั่นคง อย่างเช่น หน่วยงานตำรวจทหาร และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนักวิชาการชาวต่างชาติที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

3.3 ศึกษาข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์

ศึกษาข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์แพลตฟอร์มต่าง ๆ ได้แก่ Facebook, Instagram, Twitter และ Youtube รวมไปถึงสารคดีที่มีข้อมูลเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา เนื่องจากปัจจุบันข้อมูลข่าวสารถูกนำไปบรรจุสื่อสารลงบนช่องทางสื่อออนไลน์เป็นจำนวนมากจากทุกแหล่งที่มา

รวมไปถึงกลุ่มก่อนการร้ายเองก็ใช้ช่องทางดังกล่าวในการสื่อสารด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงจะเป็นประโยชน์ในการเข้าไปสังเกตและจัดเก็บข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ก่อนนำมาวิเคราะห์และตรวจสอบความน่าเชื่อถือ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาบรรจุลงในวิทยานิพนธ์ได้

3.4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant)

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการทำวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นหลัก ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการศึกษาวิจัย ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จากการกำหนดคุณลักษณะของประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยและเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants)¹⁶⁸ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์การทำงานในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 3 ปี เพื่อที่จะสามารถให้ข้อมูลในมิติเชิงลึกและครอบคลุมมากที่สุด นอกจากนี้ อาจใช้วิธีเลือกแบบก้อนหิมะ (snowball sampling) ผสมผสานด้วย เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญอาจมีเครือข่ายและรู้จักบุคคลอื่นที่มีความรู้เฉพาะทางที่สามารถให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้วิจัยได้ดีกว่า ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยหน่วยงานราชการของไทย และนักวิชาการ ดังนี้

3.4.1 เจ้าหน้าที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ จำนวน 3 คน

3.4.2 เจ้าหน้าที่กองทัพไทย จำนวน 1 คน

3.4.3 เจ้าหน้าที่กลุ่มงานความมั่นคงกระทรวงการต่างประเทศ

3.4.4 เจ้าหน้าที่สำนักข่าวกรองแห่งชาติ จำนวน 1 คน

3.4.5 กองบัญชาการตำรวจสันติบาล (บช.ส.) จำนวน 1 คน

3.4.6 เจ้าหน้าที่กองบังคับการปฏิบัติการพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 1 คน

3.4.7 เจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 2 คน

3.4.8 นักวิชาการต่างประเทศที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน

ทั้งนี้ เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย คือ ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิทยานิพนธ์เป็นที่ประจักษ์ อาทิ เรื่องการก่อการร้าย ผู้หญิงกับการก่อการร้าย และการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย และมีประสบการณ์การทำงานในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 3 ปี และมีเกณฑ์การคัดออก คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยที่ถูกคัดเลือกเข้าโครงการวิจัยแล้ว แต่ภายหลังพบว่า ไม่ได้มีประสบการณ์ในระดับเชี่ยวชาญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิทยานิพนธ์

¹⁶⁸ แสงโสม กออุดม. (2561). มองผ่านสายตา “มาเฟียรัสเซีย”: การวิเคราะห์รูปแบบองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในบริบทสังคมไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย], หน้า 103.

ตารางที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตารางผู้ให้ข้อมูลสำคัญ			
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ตำแหน่ง	สังกัด	ประสบการณ์การทำงาน/ ความเชี่ยวชาญ
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ 1	นักการทูต กลุ่มงานความมั่นคง	กระทรวงการ ต่างประเทศ	ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับ การก่อการร้าย และ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มากกว่า 3 ปี
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ 2	รองผู้อำนวยการกองแผน และฝึก กรมข้าวทหารบก ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าตอน ข้าวกรองด้านการรักษา ความมั่นคงภายในประเทศ ส่วนรวบรวมข่าวสารและ ผลิตข้าวกรอง ศูนย์บูรณา- การช่างกรอง ฝ่ายข้าว ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก	กองทัพบก	ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับ การก่อการร้าย และ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มากกว่า 11 ปี
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ 3	รองผู้บัญชาการตำรวจ สันติบาล ควบคุมกอง บังคับการตำรวจ สันติบาล 2	กองบัญชาการ ตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ	ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับ การก่อการร้าย มากกว่า 10 ปี และจังหวัดชายแดน ภาคใต้ มากกว่า 3 ปี
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ 4	นักการข่าวชำนาญการ	สำนักข่าวกรอง แห่งชาติ	ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับ การก่อการร้าย ผู้หญิงกับ การก่อการร้าย และ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มากกว่า 7 ปี
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ 5	ผู้กำกับสืบสวน กองกำกับ การสืบสวนจังหวัด นราธิวาส	สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ	ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับคดี ความมั่นคง ในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ มากกว่า 15 ปี

ตารางผู้ให้ข้อมูลสำคัญ			
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ตำแหน่ง	สังกัด	ประสบการณ์การทำงาน/ ความเชี่ยวชาญ
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ 6	ผู้กำกับการต่อต้านการก่อ การร้าย กองบังคับการ ปฏิบัติการพิเศษ	สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ	ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการ ต่อต้านการก่อการร้าย มากกว่า 3 ปี
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ 7	ผู้กำกับการสถานี ตำรวจภูธรคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา	สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ	ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับความ มั่นคงในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ มากกว่า 12 ปี
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ 8	นักวิเคราะห์นโยบายและ แผนชำนาญการพิเศษ กอง ความมั่นคงทางทะเล และ ผู้อำนวยการกอง 1 สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการอำนวยการ พูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัด ชายแดนภาคใต้	สำนักงาน สภาความมั่นคง แห่งชาติ	ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการ ประเมินภัยคุกคาม ด้านการก่อการร้าย และ ความมั่นคงในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ มากกว่า 10 ปีและเป็นผู้จัดทำ หลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไข เกี่ยวกับการ ประกาศสถานการณ์อัน เป็นภัยคุกคามต่อความ มั่นคงแห่งชาติ ในด้านการ ก่อการร้าย
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ 9	นักวิเคราะห์นโยบายและ แผนชำนาญการ กองความ มั่นคงเกี่ยวกับภัยคุกคาม ข้ามชาติ และสำนักงาน เลขาธิการคณะกรรมการ อำนวยการพูดคุยเพื่อสันติ สุขจังหวัดชายแดนภาคใต้	สำนักงาน สภาความมั่นคง แห่งชาติ	ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการ ประเมินภัยคุกคาม ด้านการก่อการร้าย และ ความมั่นคงในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ มากกว่า 7 ปี

ตารางผู้ให้ข้อมูลสำคัญ			
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ตำแหน่ง	สังกัด	ประสบการณ์การทำงาน/ ความเชี่ยวชาญ
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ 10	นักวิเคราะห์นโยบายและ แผนชำนาญการ กอง ประเมินภัยคุกคาม และ สำนักงานเลขานุการ คณะกรรมการอำนวยการ พูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัด ชายแดนภาคใต้	สำนักงาน สภาความมั่นคง แห่งชาติ	ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับ ความมั่นคงในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ มากกว่า 8 ปี
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ 11	นักวิชาการอาวุโส	International Crisis Group	มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับ สถานการณ์ความขัดแย้ง ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มากกว่า 20 ปี
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ 12	นักวิชาการ	University of Passau, Germany	มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับ กลุ่ม BRN ในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ โดยศึกษา เพื่อทำวิจัยระดับปริญญา เอก มากกว่า 10 ปี

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยนี้ จะใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลหลักโดยเป็นการทำแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยทั้งคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด โดยคำถามปลายเปิดนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลภาพกว้าง ครอบคลุม และซึ่งอาจนำไปสู่ข้อมูลความรู้ใหม่ ๆ ที่ไม่ถูกจำกัดจากการกำหนดกรอบคำถาม และยังสามารถนำมาสู่การจัดทำคำถามปลายปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเจาะจงและตรงประเด็นกับที่ผู้วิจัยต้องการในการตอบคำถามวิจัย และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้ตั้งไว้

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่ได้จากช่องทางต่าง ๆ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการก่อการร้ายและประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน รวมทั้ง ข้อมูลที่ได้จากสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นอีกหนึ่งช่องทางสำคัญ

ในการศึกษาข้อมูลไปจนถึงแนวความคิดของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากทั้งสามแหล่ง มาจำแนกแยกแยะ ถอดความอย่างละเอียด แบ่งประเภท ทั้งนี้ โดยเฉพาะการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่จะต้องทำการถอดคำพูดอย่างละเอียดถูกต้องทุกครั้งที่มีการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล จนสามารถนำมา ประกอบกันและวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจและยังสามารถสอบถามข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูล ที่มีความน่าเชื่อถือก่อนนำมาสรุปเป็นผลการวิจัย

3.7 จริยธรรมในการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับการก่อการร้ายนับเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหว ผู้วิจัยจึงได้ตระหนัก ถึงจริยธรรมในการทำวิจัยในคน โดยในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญตลอดการวิจัยนั้น จะต้อง ได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญและความสมัครใจเกี่ยวกับกระบวนการสัมภาษณ์ รูปแบบการ สัมภาษณ์ รวมไปถึงการเปิดเผยชื่อหน่วยงานหรือข้อมูลส่วนบุคคล หรือต้องการเปิดเผยเพียงข้อมูล เพียงบางส่วนตามความเหมาะสมเท่านั้น เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถเปิดเผยโดยไม่ส่งผลกระทบต่อ หรือ สร้างความเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูล และจะดำเนินการทำลายข้อมูลตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ทั้งหมด ที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลังเสร็จสิ้นการวิจัยภายในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ ในขั้นตอน การดำเนินการขอเก็บข้อมูลจะต้องผ่านการอนุมัติจากมหาวิทยาลัยตามระเบียบ

บทที่ 4

ผลการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ผู้ก่อการร้ายหญิง : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อที่จะศึกษามูลเหตุจูงใจในการที่ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย รวมถึงบทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมดังกล่าว ตลอดจนแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้

ในการนำเสนอผลการศึกษาดังกล่าวนี้ ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่รัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กองทัพบก สำนักข่าวกรองแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมถึงนักวิชาการชาวต่างชาติ เพื่อให้ได้ทัศนะที่กว้างขวางและเป็นการสอบถามข้อมูลจากมุมมองที่หลากหลาย อันจะส่งผลให้ได้ข้อมูลที่เป็นความจริงและสะท้อนออกมาเป็นผลการศึกษาที่จะสามารถนำไปสู่การกำหนดนโยบายในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง โดยผลการศึกษาประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

- 4.1 มูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้าย
- 4.2 บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย
- 4.3 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง
- 4.4 การอภิปรายผลการศึกษา

4.1 มูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้าย

4.1.1 มูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ

กลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศมีจำนวนมากและมีหลายกลุ่มที่มีอิทธิพลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม พบว่ากลุ่มก่อการร้ายที่มีผู้หญิงเป็นสมาชิกจำนวนมากนั้น ได้แก่

- 1) กลุ่ม Hamas มีฐานที่มั่นในกาซาและเวสต์แบงก์ ปาเลสไตน์
- 2) กลุ่ม Fatah /AAMB มีฐานที่มั่นในเวสต์แบงก์ ปาเลสไตน์
- 3) กลุ่ม Hizballah มีฐานที่มั่นในเลบานอน
- 4) กลุ่ม LTTE มีฐานที่มั่นและปฏิบัติการในศรีลังกา
- 5) กลุ่ม al Qaeda ก่อตั้งขึ้นในอิรัก และยังมีกลุ่มเครือข่าย เช่น AQAP ซึ่งก่อตั้งขึ้นในเยเมน แต่มีฐานที่มั่นกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ทั่วโลกส่วนมากในประเทศแถบตะวันออกกลาง
- 6) กลุ่ม Chechen มีฐานที่มั่นและปฏิบัติการในรัสเซีย
- 7) กลุ่ม Boko Haram มีฐานที่มั่นและปฏิบัติการในไนจีเรีย

- 8) กลุ่ม Al Shabaab มีฐานที่มั่นและปฏิบัติการในโซมาเลีย
- 9) กลุ่ม Islamic State มีฐานที่มั่นกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ทั่วโลกส่วนมากในประเทศแถบตะวันออกกลาง
- 10) กลุ่ม PKK ซึ่งมีฐานที่มั่นและปฏิบัติการในตุรกีเป็นหลัก
- 11) กลุ่ม FARC ในประเทศโคลัมเบีย
- 12) กลุ่ม JI ในประเทศอินโดนีเซีย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประกอบกับการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ และสื่อสังคมออนไลน์แพลตฟอร์มต่าง ๆ รวมไปถึงสารคดีที่มีข้อมูลเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา พบว่า มุมเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้ายทั้งในภาพรวม และเฉพาะบางกลุ่มก่อการร้าย เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่ม IS เป็นต้น นั้นมีความสอดคล้องไปในทางเดียวกันโดยมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งมุมเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย สามารถแบ่งเป็นสองส่วนหลัก ได้แก่ **ส่วนที่เป็นปัจจัยดึงดูด (pull factors)** อันเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดมูลเหตุจูงใจในการก่อการร้ายของผู้หญิงที่มาจากแรงกระตุ้นของฝั่งกลุ่มก่อการร้าย และ **ส่วนที่เป็นปัจจัยผลักดัน (push factors)** อันเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดมูลเหตุจูงใจในการก่อการร้ายของผู้หญิงที่มาจากแรงกระตุ้นของฝั่งผู้หญิงเอง

4.1.1.1 ปัจจัยดึงดูด

ปัจจัยดึงดูดเป็นปัจจัยที่เกิดจากฝั่งผู้ก่อการร้ายนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนกระตุ้นสร้างแรงจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปสู่วงจรของการก่อการร้าย เนื่องจากกลุ่มก่อการร้ายบางกลุ่มก็มีความต้องการสมาชิกหญิงเพราะเห็นช่องทางในการแสวงประโยชน์จากการมีสมาชิกหญิง จึงได้พยายามสร้างกลยุทธ์ในการดึงดูดให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งสิ่งที่เป็นปัจจัยดึงดูดที่มีประสิทธิภาพมักมาจาก

4.1.1.1.1 **ความมีบารมีของผู้ผู้นำ (charisma)** และความน่าดึงดูดของกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถดึงดูดใจให้ผู้ที่พบเห็นมีความต้องการที่จะอุทิศตนให้ อาทิ Abu Bakral-Baghdadi อดีตผู้นำกลุ่ม IS ที่สามารถทำให้คนจำนวนมากเชื่อว่าเป็นผู้นำที่มีความสามารถฉลาด มีวินัยและมีบารมีมากพอที่จะเรียกร้องให้สมาชิกกลุ่มสวามิภักดิ์ไปจนถึงการก่อเหตุร้ายแรงซึ่งกล่าวได้ว่าในกรณีนี้ ทั้งผู้หญิงและผู้ชายสามารถเกิดความรัก และศรัทธาในตัวผู้นำได้ทั้งสิ้น ทั้งนี้อาจแตกต่างกันบ้างในลักษณะของแรงกระตุ้นภายใน เช่น ผู้หญิงอาจมีความศรัทธาที่เกิดจากความเสนหา ขณะที่ผู้ชายมีศรัทธาที่เกิดจากความชื่นชมในอำนาจ และความกล้าหาญ เป็นต้น ซึ่งสามารถเกิดขึ้นจากการได้รับฟังจากผู้อื่นหรือช่องทางต่าง ๆ

4.1.1.1.2 **การจัดหาสมาชิก (recruitment)** ด้วยการชักชวนที่มีประสิทธิภาพผ่านการโฆษณาชวนเชื่อตามช่องทางอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก อาทิ กลุ่ม IS ที่การสร้างแรงจูงใจกระทำโดยการใช้สมาชิกพุดจาชักชวน การใช้รูปภาพที่สวยงาม และเรื่องราวที่น่าสนใจในการสื่อสาร เพื่อสร้างภาพในอุดมคติ เช่น การชวนเชื่อว่าผู้หญิงที่เดินทางมายังรัฐอิสลามหรือพื้นที่ของกลุ่มก่อการร้ายนั้น ผู้หญิงจะมีหลายบทบาทสำคัญ ไม่ใช่เป็นเพียงวัตถุทางเพศ แต่เป็นผู้ให้กำเนิดคนรุ่นต่อ ๆ ไปของรัฐอิสลาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี การจัดหาสมาชิกผ่านช่องทางปกติก็เกิดขึ้นบ่อยครั้งในอดีตและยังคงมีปรากฏอยู่ในปัจจุบัน เช่น การพบปะกันตามกลุ่มสังคมต่าง ๆ การเดินทางนปรประท้วง หรือการคัดเลือกบุคคลที่น่าจะถูกชักชวนได้โดยง่าย ซึ่งอาจพบเจอได้ตามสถานที่ทั่วไปหรือพื้นที่เปราะบาง เช่น ในเรือนจำ และบ้านเด็กกำพร้า นอกจากนี้ ผลจากการศึกษายังพบว่า ผู้หญิงมักจะมีอิทธิพลในการชักชวนเพื่อนผู้หญิงด้วยกันได้สำเร็จจำนวนมาก

4.1.1.1.3 **การบ่มเพาะความรุนแรง (radicalisation)** ผ่านช่องทางเดียวกันกับการจัดหาสมาชิก คือ มีทั้งรูปแบบออนไลน์ และการสื่อสารแบบพบหน้าระหว่างบุคคล กลุ่มคนในครอบครัวและสังคมเดียวกัน โดยบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งสถานที่ในการใช้บ่มเพาะนั้น อาจแตกต่างกันไป อาทิ ในสถานศึกษา ศาสนสถาน จัดตั้งเป็นกลุ่มเฉพาะในพื้นที่ส่วนบุคคล หรือแม้กระทั่งการใช้งานศิลปะในการสื่อสารข้อความ อย่างเช่นภาพวาดผนัง และโปสเตอร์ เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้หญิงจำนวนมากถูกบ่มเพาะแนวความคิดโดยกลุ่มก่อการร้าย ขณะที่ผู้หญิงเองสามารถทำหน้าที่เป็นผู้บ่มเพาะแนวความคิดรุนแรงและปลุกฝังให้เกิดการก่อการร้ายได้กับทั้งสมาชิกที่เป็นชายและหญิง โดยเฉพาะการใช้พื้นที่ทางออนไลน์ในการบ่มเพาะนั้น เป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพซึ่งที่ผ่านมาสามารถส่งผลให้การก่อการร้ายเกิดขึ้นได้ในหลายพื้นที่ทั่วโลก ยิ่งไปกว่านั้น นอกจากผู้หญิงจะตกเป็นเหยื่อของการบ่มเพาะได้โดยตรงแล้ว ยังพบว่า กลุ่มก่อการร้ายอย่าง Taliban ใช้การสื่อสารถึงผู้เป็นแม่ให้มีความภาคภูมิใจในตัวลูกที่เสียสละชีพตนในการก่อการร้าย

นอกจากนี้กลุ่มก่อการร้ายบางกลุ่มก็มีความต้องการใช้ประโยชน์จากสมาชิกหญิง กล่าวคือเห็นช่องทางในการแสวงประโยชน์จากการมีสมาชิกหญิงเช่นกัน จึงได้พยายามสร้างกลยุทธ์ในการดึงดูดให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งจากการศึกษาพบว่ากลุ่มก่อการร้ายมีแนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้จากการมีสมาชิกเป็นผู้หญิง ดังนี้

1) **ส่งผลทางจิตวิทยาสูง** กล่าวคือ การใช้ผู้หญิงจะสามารถบั่นทอนกำลังใจของฝ่ายตรงข้าม โดยเฉพาะหากไม่สามารถปกป้องหรือป้องกันการก่อการร้ายโดยผู้หญิงจะยิ่งเป็นการลดทอนกำลังใจ หรือการใช้สมาชิกหญิงในการทำหน้าที่ชักชวนสมาชิกก็มักจะทำให้ผู้ชายรู้สึกเสียหน้า หากตนไม่เข้าร่วมขณะที่ผู้หญิงยังเข้าร่วม ซึ่งถูกมองว่าสะท้อนถึงความกล้าหาญ เข้มแข็ง และรักพวกพ้อง

2) **มีอัตราการเสียชีวิตสูง** กล่าวคือ ผลกระทบจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิงมักส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก เนื่องจากผู้หญิงที่เป็นผู้ก่อการร้ายมักก่อเหตุลักษณะการเป็นมือระเบิดพลีชีพ ซึ่งมักมีวิธีการก่อเหตุโดยการซ่อนวัตถุระเบิดไว้ตามร่างกาย ทำให้ยากต่อการตรวจค้น โดยเฉพาะในสังคมมุสลิมที่เคร่งครัด นอกจากนี้ ผู้หญิงมักเป็นจุดสนใจน้อยกว่าผู้ชายในลักษณะการถูกมองว่าจะเป็นผู้ก่อเหตุรุนแรงต่าง ๆ จึงมักถูกมองข้ามไปทำให้ก่อเหตุได้ง่าย

3) **ได้รับความสนใจในวงกว้าง** เนื่องจากอัตลักษณ์ของผู้หญิงส่วนมากแล้วคือความอ่อนหวานอ่อนโยน ดังนั้น การก่อการร้ายโดยผู้หญิงมักจะเป็นจุดสนใจ ถูกศึกษา และตีแผ่ข่าวสารอย่างกว้างขวาง ซึ่งสนองต่อยุทธศาสตร์ของกลุ่มก่อการร้ายที่มุ่งหมายจะสร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้นในวงกว้าง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เข้าถึงข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยอีกทางหนึ่ง ซึ่งผลการสัมภาษณ์ในประเด็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายในต่างประเทศนั้น พบว่ามีผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารในหลายส่วน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการชักชวนและบ่มเพาะความรุนแรงว่า เป็นเป็นปัจจัยดึงดูดที่มีส่วนสำคัญในการชักนำให้เกิดการเข้าร่วมในกลุ่มก่อการร้าย โดยเฉพาะผู้หญิงมุสลิมที่ในหลายพื้นที่ไม่ค่อยมีบทบาทนอกบ้าน ทำให้มีเวลามากในการรับสื่อจากช่องทางออนไลน์¹⁶⁹ ทำให้การชักชวน การโฆษณาชวนเชื่อ และการบ่มเพาะความรุนแรง ผ่านทางช่องทาง online platform ต่าง ๆ ที่กลุ่มก่อการร้ายจัดทำขึ้น เป็นช่องทางที่ใช้ในการแสวงประโยชน์บิดเบือนข้อมูลได้อย่างกว้างขวางและเข้าถึงผู้คนหลายกลุ่มอย่างไรก็ตาม การใช้ช่องทางกายภาพก็มีอิทธิพลในการชักจูงใจเช่นกัน เนื่องจากมาจากคนที่ใกล้ชิดและมีความเชื่อใจกัน เช่น การพบปะกับผู้นำทางศาสนาตามศาสนสถาน เพื่อนฝูงในสถานศึกษา หรือภายในครอบครัว เป็นต้น และด้วยสาเหตุนี้ทำให้ปรากฏหลักฐานเชิงประจักษ์ คือการมี FTFs ผู้หญิงจำนวนมากในห้วง 10 ปีที่ผ่านมา

สรุปทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยดึงดูด

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทัศนะในส่วนของปัจจัยดึงดูดที่มาจากฝั่งของกลุ่มก่อการร้ายสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่า การชักชวนและบ่มเพาะแนวคิดของกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผ่านทางช่องทางออนไลน์ของกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศนั้น สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้เกิดเป็นมูลเหตุจูงใจที่ดึงดูดให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการก่อการร้าย

¹⁶⁹ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 4, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2566

4.1.1.2 ปัจจัยผลักดัน

ปัจจัยผลักดันซึ่งเป็นปัจจัยกระตุ้นซึ่งเกิดจากฝั่งของผู้หญิงเองนั้น สามารถแบ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ ความรู้สึกและอารมณ์ส่วนบุคคล ศาสนา และการเมือง

4.1.1.2.1 **ความรู้สึกและอารมณ์ส่วนบุคคล** อันเกิดจากความรู้สึกส่วนตัวของผู้หญิงเองโดยอาจเกิดขึ้นจากการถูกสิ่งเร้ารอบตัวมากระตุ้นให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ เช่น การถูกทำร้ายร่างกายจากสามี และการถูกดูถูกดูหมิ่นกดขี่ จนทำให้เกิดความรู้สึกโกรธแค้นและต้องการที่จะตอบโต้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งรวมถึงวิธีการก่อการร้าย

เช่นเดียวกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยผลักดันจากความรู้สึกและอารมณ์ส่วนบุคคลว่าผู้หญิงในต่างประเทศเดินทางไปเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในตะวันออกกลางจำนวนมาก โดยเฉพาะกับกลุ่ม IS ที่ขยายอิทธิพลอย่างมากตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2557 ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้หญิงกลุ่มดังกล่าวมีแรงจูงใจจากปัจจัยส่วนตัวเป็นหลัก อาทิ การมีสามีหรือสมาชิกในครอบครัวเป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายจึงมีการชักชวนกันไป¹⁷⁰

ซึ่งจากการศึกษาพบว่าความรู้สึกและอารมณ์ส่วนบุคคลดังกล่าวนี้สามารถแบ่งเป็นปัจจัยย่อยได้หลากหลาย ดังนี้

1) **การได้ไถ่บาป** เกิดจากความรู้สึกผิดโดยเฉพาะการกระทำที่ผิดหลักศาสนา เช่น การมีชู้ และการถูกละเมิดทางเพศ เป็นต้น นำไปสู่ความต้องการที่จะชำระล้างบาปที่ติดตัวอยู่ ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย โดยเฉพาะกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาที่มักนำศาสนามาบิดเบือนว่าการก่อการร้ายกระทำขึ้นเมื่อต้องต่อสู้กับผู้รุกรานศาสนา การต่อสู้กับผู้รุกรานการอุทิศชีวิตในการต่อสู้ เป็นการกระทำเพื่อศาสนา เป็นบุญกุศลที่จะช่วยชำระล้างบาปใด ๆ ที่มีติดตัวและได้ขึ้นไปสู่สวรรค์

2) **การแก้แค้น** เกิดจากการที่ต้องเก็บกดความรู้สึกเจ็บปวดจากการถูกรังแก เช่น การถูกรังแกรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะการถูกรังแกรุนแรงทางเพศโดยสามี รวมถึงความสูญเสียจากการเสียชีวิตของบุคคลที่เป็นที่รัก เช่น สมาชิกในครอบครัว เป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงเพื่อตอบโต้ รวมไปถึงการก่อเหตุก่อการร้าย

3) **ต้องการได้รับความเคารพ** การรู้สึกว่าไม่ถูกยอมรับจึงต้องการแสวงหาความเคารพนับถือ ต้องการมีความสำคัญ โดยความรู้สึกไม่ถูกยอมรับนั้นอาจเกิดได้จากหลายสาเหตุ เช่น การอยู่ในสังคมที่มีการเหยียดเพศ สีผิว หรือเชื้อชาติ และการถูกกลั่นแกล้ง เป็นต้น สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า การต้องการความเคารพนั้นเป็น

¹⁷⁰ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 4, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2566

การแสดงความต้องการความเท่าเทียมกันทางเพศ ซึ่งความรู้สึกลักษณะนี้เกิดขึ้นเพราะผู้หญิงในบางสังคมมีประสบการณ์ทางสังคมที่ถูกเพศชายกดทับและเอาเปรียบ

4) **ความสัมพันธ์** กล่าวคือ การมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อการร้าย อาทิ ในบางกรณีที่เป็นสมาชิกในครอบครัวอย่างเช่น พ่อและแม่เป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้าย ลูกสาวก็มักจะดำเนินรอยตามหรือถูกบังคับให้แต่งงานกับสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายนั้น ๆ เป็นต้น เพื่อสร้างความแน่นแฟ้นภายในครอบครัวและสร้างเครือข่ายให้กว้างขวางขึ้นได้และมีความเสี่ยงจากการทรยศหักหลังน้อย

5) **การเป็นเหยื่อของการถูกข่มขืน** เป็นมูลเหตุจูงใจสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายเนื่องจากส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ส่งผลให้เกิดความต้องการแก้แค้น

6) **มีความรักกับสมาชิกในกลุ่มก่อการร้าย** ซึ่งความรู้สึกรักชอบหรือผูกพันกับสมาชิกกลุ่มก่อการร้าย รวมไปถึงการมีความหวังหรือความตั้งใจที่จะไปแต่งงานหรือมีคู่ครองกับสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่ของกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งเป็นที่รู้จักในการโฆษณาชวนเชื่อว่าเป็น “Jihadist bride” โดยผู้หญิงกลุ่มนี้หวังว่าจะได้คู่ครองที่กล้าหาญและแข็งแกร่ง ทั้งนี้ นอกจากความรู้สึกรักใคร่แล้ว ความรู้สึกอึดอัดใจที่ได้สนับสนุนและปรนนิบัติสามีเพื่อให้ไปเป็นนักรบญิฮาดด้วยซึ่งในกรณีนี้ หลายครั้งที่ผู้หญิงถูกแสวงประโยชน์เนื่องจากถูกหลอกให้เกิดความรู้สึกรักใคร่เพื่อประโยชน์ในการก่อการร้ายของตนหรือกลุ่ม ดังเช่นที่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทัศนะไว้อย่างสอดคล้องว่า ผู้หญิงจำนวนมากถูกล้างสมองโดยกลุ่มก่อการร้ายให้มีอุดมการณ์ร่วมกัน โดยเฉพาะผ่านทางช่องทางออนไลน์ รวมถึงการถูกชักจูงโดยคนในครอบครัวโดยจากสามีเป็นหลักและการมีความรักกับสมาชิกกลุ่มก่อการร้าย และการหลอกให้รักก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงยินยอมปฏิบัติตาม จนนำไปสู่การก่อการร้าย¹⁷¹

7) **ความเจ็บปวดในวัยเด็ก** การเผชิญกับความเจ็บปวดทั้งด้านร่างกายและจิตใจในวัยเด็กซึ่งรวมถึงการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว สามารถส่งผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิดและการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในความรุนแรงใด ๆ รวมถึงการก่อการร้าย

8) **ปัญหาด้านสุขภาพ** เช่น การมีบุตรยาก และ เป็นโรคร้ายแรง

9) **ความรู้สึกแปลกแยก** เช่น การเป็นชนกลุ่มน้อย หรือจากการถูกเหยียดเพศ เชื้อชาติ สีผิว เป็นต้น

10) **ความตื่นเต้น** จากการได้เดินทางไปยังพื้นที่ใหม่ ได้ทำกิจกรรมใหม่ที่น่าตื่นเต้น และมีสังคมใหม่ที่แตกต่างไป

¹⁷¹ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 3, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2566

4.1.1.2.2 **ศาสนา** นอกจากปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว ความเชื่อและความศรัทธา ในศาสนาเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่กระทบต่อความคิดความเชื่อของผู้หญิงที่มีความต้องการที่จะเข้าไป มีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย โดยจากการศึกษาเอกสารพบว่า กลุ่มผู้หญิงที่มีความเคร่งครัดในศาสนา (fundamentalist) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศาสนาอิสลามมักมีความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตาย ขณะที่ กลุ่มก่อการร้ายมักจะถูกปลุกเร้าความรู้สึกด้วยคำสอนที่บิดเบือนเพื่อชักจูงใจให้คล้อยตามไปกับ กลุ่มก่อการร้าย ซึ่งการถูกบิดเบือนคำสอนโดยเฉพาะเรื่องการพลีชีพเพื่อศาสนา และการทำลายล้าง ผู้ที่มารุกรานหรือผู้ใดก็ตามที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือช่องทางที่จะนำไปสู่สำรวจสวรรค์เพื่อพบกับศาสดา ของตน นอกจากนี้ การกระทำใดที่สร้างความรู้สึกลดทอนต่อศาสนาจะส่งผลให้เกิดความละอาย และเสื่อมเสียเกียรติ หากกลุ่มผู้หญิงที่มีความเคร่งครัดในศาสนาได้กระทำลงไปก็จะพยายาม หาทางออกจากความรู้สึกผิดดังกล่าว ซึ่งการก่อการร้ายเป็นช่องทางหนึ่ง โดยเฉพาะการพลีชีพ มักถูกสร้างให้เป็นเรื่องราวของผู้ที่ศรัทธาที่มีเกียรติสูงส่ง (glorify) จึงเป็นช่องทางจูงใจของกลุ่มก่อการร้าย ที่จะแสวงประโยชน์จากการบิดเบือนหลักคำสอนศาสนาให้ผู้หญิงเข้าไปปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย เพื่อขจัดความรู้สึกผิดดังกล่าว

เช่นเดียวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้แสดงทัศนะสอดคล้องกันสรุปได้ว่าการบิดเบือนหลักศาสนาเพื่อการปลุกฝังอุดมการณ์ เช่น การพลีชีพเพื่อศาสนาเป็นสิ่งที่มีความเกียรติ เป็นต้น ส่งผลอย่างยิ่งต่อการเกิดการหลงผิด เกิดความเชื่อ และความศรัทธา โดยเฉพาะในสังคม อิสลามที่มีความเคร่งครัด ผู้หญิงมักถูกนำหลักศาสนามาบิดเบือนโดยกลุ่มก่อการร้ายเพื่อชักจูงใจ และบ่มเพาะเพื่อกระตุ้นความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่ม

4.1.1.2.3 **การเมือง** เป็นอีกประเด็นสำคัญที่ส่งผลให้ผู้หญิงเข้าไปสู่การก่อการร้าย เนื่องจากการเมืองเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในรัฐนั้น ๆ ทั้งนี้ ประเด็นเรื่องการเมืองครอบคลุมหลายปัจจัย ได้แก่

- 1) ปัจจัยเกี่ยวกับความขัดแย้งภายในประเทศในด้านต่าง ๆ
- 2) ปัญหาความยากจนและความผิดเคืองของระบบเศรษฐกิจ
- 3) การขาดการศึกษา
- 4) การถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกละเลยจากภาครัฐ
- 5) การไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
- 6) การอยู่ในประเทศที่ปกครองโดยรัฐบาลที่ขาดเสถียรภาพและ
- 7) ความมุ่งหมายที่จะก่อตั้งรัฐของกลุ่มตนเอง

ในประเทศ

ประสิทธิภาพ

ตัวอย่างของปัญหาการก่อการร้ายที่มีปัจจัยด้านการเมืองเป็นปัจจัยผลักดัน ที่เห็นได้ชัด คือ ประเทศที่อยู่ในสภาวะสงครามและความขัดแย้งมาต่อเนื่องยาวนาน เช่น อัฟกานิสถาน ซึ่งเป็นประเทศที่อยู่ในสภาวะที่ต้องเผชิญความรุนแรงทางการเมืองระหว่างกลุ่มก่อการร้าย กับฝ่ายรัฐ แม้กระทั่งจนปัจจุบันถูกปกครองโดยกลุ่มก่อการร้ายอย่างตอลิบาน ทำให้ประเทศขาด เสถียรภาพประชาชนไม่มีความมั่นคง นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มก่อการร้าย อื่น ๆ ที่ยังปฏิบัติการอยู่ ภายในประเทศนอกเหนือจากกลุ่มตอลิบาน อาทิ Haqqani Network และ Hizb-e-Islami Gulbuddin ทั้งนี้ แม้อัฟกานิสถานจะเป็นที่รู้จักในฐานะประเทศที่สิทธิมนุษยชนเสื่อมถอยจากสภาวะ สงคราม การกดขี่ และลิดรอนสิทธิของผู้หญิง โดยที่ผู้หญิงไม่สามารถมีอิสระที่จะแสดงบทบาทของ ตนเองได้ แต่กลับพบว่าผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทในกลุ่มก่อการร้ายบางกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ในประเทศที่อยู่ใน สภาวะปกติ แต่รัฐไม่สามารถบริหารจัดการหรือควบคุมสังคมให้มีความสงบเรียบร้อยได้ โดยการ ปลดปล่อยให้มีการละเมิดอย่างกว้างขวาง เช่น การบูลลี่ การเหยียดเชื้อชาติ และสีผิว การดูหมิ่นสตรีอย่าง กว้างขวาง ประเด็นเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยด้านการเมืองที่ผลักดันให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าสู่ กระบวนการในการก่อการร้ายได้ง่ายขึ้นเช่นกัน ขณะเดียวกันก็พบว่า การยกระดับคุณภาพชีวิตของ ผู้หญิงโดยสนับสนุนและส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ กฎหมาย และการศึกษาให้มีประสิทธิภาพจะมีส่วนช่วย ลดความรุนแรงจากการตกเป็นเหยื่อของการบ่มเพาะแนวความคิดหัวรุนแรงโดยกลุ่มก่อการร้าย รวมถึงความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายได้ แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกัน อย่างมีนัยสำคัญถึงอิทธิพลด้านการเมืองต่อการเป็นปัจจัยผลักดันสู่มูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไป มีส่วนร่วมในการก่อการร้าย

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหลายหน่วยงานที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัย ผลักดันจากการเมืองว่า สภาพแวดล้อมทางการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญมาตั้งแต่อดีต โดยในอดีต ตั้งแต่ประมาณ ค.ศ. 1950 เป็นต้นมา ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียกร้องสิทธิทางการเมือง โดยการใช้นโยบายรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังแสดงทัศนะว่าในปัจจุบันผู้หญิง จำนวนมาก มีความสนใจและแสดงออกทางด้านการเมืองมากขึ้นจนแทบไม่ต่างจากผู้ชาย¹⁷²

สรุปทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยผลักดัน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทัศนะในส่วนของปัจจัยผลักดันไปในแนวทางเดียวกับการศึกษาจากเอกสาร กล่าวคือ ได้มีการแสดงทัศนะที่ชี้ไปในปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ อารมณ์ ความรู้สึกส่วนตัว ศาสนา และการเมือง โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยผลักดันจากอารมณ์ความรู้สึก ส่วนตัวนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความสำคัญกับ 1) ประเด็นการแก้แค้นจากการถูกรังแกรุนแรง จากการสูญเสียคนที่เป็นที่รัก 2) การมีความรักและความสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่มก่อการร้าย ตลอดจน

¹⁷² ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 2, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2566

3) ความต้องการได้รับความเคารพจากผู้อื่นเนื่องจากการถูกเหยียดและความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ตลอดจนปัจจัยด้านศาสนาและการเมืองก็เป็นปัจจัยผลักดันสำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดมูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงมีความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ

อย่างไรก็ดี ทั้งปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ แม้จะยังไม่พบการศึกษาที่แจ่มแจ้งอย่างละเอียดว่าปัจจัยใดที่เป็นตัวสร้างแรงจูงใจมากหรือน้อยแตกต่างกันอย่างไร แต่ปรากฏข้อมูลการจับกุมผู้ต้องสงสัยที่เป็นผู้หญิงในคดีการก่อการร้ายในยุโรปพบว่า มีผู้หญิงถูกจับกุมเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัวจาก 96 คนในปี 2014 เป็น 171 คนในปี 2015 และในจำนวนดังกล่าวพบว่าเป็นผู้ก่อการร้ายทางศาสนาถึง 52 คนในปี 2014 และ 128 คนในปี 2015¹⁷³ ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบการศึกษาที่ทำการสำรวจความห่วงกังวลของมารดาที่มองว่าปัจจัยใดบ้างที่มีความเสี่ยงจะทำให้บุตรของตนเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งผลการศึกษาปรากฏว่า 1) อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 78) 2) ผู้นำทางศาสนาที่มีความสุดโต่ง (ร้อยละ 78) 3) การเมือง (ร้อยละ 78) และ 4) สื่อโทรทัศน์ (ร้อยละ 76) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าทั้งปัจจัยดึงดูด อันได้แก่ ช่องทางการสื่อสารระหว่างกลุ่มก่อการร้ายและบุคคลทั่วไปผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตและช่องทางสื่อสารมวลชน ปัจจัยด้านศาสนา และปัจจัยด้านการเมือง สร้างความห่วงกังวลในระดับที่ใกล้เคียงกันมาก โดยแม้จะไม่มีภาระบุปัจจัยที่เป็นอารมณ์ส่วนบุคคล แต่จากผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยผลักดันด้านอารมณ์ส่วนบุคคลแสดงให้เห็นว่า ทั้ง 3 ปัจจัยล้วนสามารถส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของปัจเจกได้ทั้งสิ้น

4.1.2 มูลเหตุจูงใจที่อาจนำไปสู่การก่อการร้ายของผู้หญิงในประเทศไทย

แม้ประเทศไทยจะมีการให้คำนิยามของคำว่าการก่อการร้ายไว้ อาทิ ในพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2546 และบางส่วนที่ยึดโยงกับประมวลกฎหมายอาญา อย่างไรก็ตาม จากคำนิยามการก่อการร้ายที่ยังหาคำนิยามร่วมกันอย่างเป็นสากลไม่ได้ ทำให้คำว่าความไม่สงบถูกนำไปตีความว่าเป็นส่วนหนึ่งของการก่อการร้าย หรือบ้างมองว่าเป็นการก่อการร้ายขึ้นอยู่กับการให้คำนิยามที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ เมื่อพูดถึงคำว่า “การก่อการร้าย” ในบริบทของประเทศไทย มิติการก่อการร้ายสากลยังไม่ปรากฏให้เห็นได้ชัด แต่มักจะถูกชี้นำไปสู่สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ซึ่งประสบปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่มีอุดมการณ์ แนวคิด และความเชื่อที่แตกต่างจากรัฐ และต้องการต่อสู้เพื่อปลดแอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากการปกครองของรัฐไทย ดังนั้น

¹⁷³ European Law Enforcement Agency. (2016, December 6). *European Union Terrorism Situation and Trend Report 2016*. EUROPOL, p10–11.

ผลการศึกษามูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทยจึงมุ่งไปในกลุ่มของประชาชนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษายังไม่พบว่ามีผลการศึกษาที่ระบุแรงจูงใจของผู้หญิงไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ หรือกับกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบเพียงการศึกษาที่แสดงให้เห็นผลกระทบจากสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อผู้หญิงในแง่ต่าง ๆ เช่น สภาวะความขัดแย้งรุนแรงยาวนาน กระบวนการยุติธรรมที่ไม่โปร่งใส เป็นธรรม เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นแรงจูงใจให้ผู้หญิงมีแนวคิดที่ต่อต้านรัฐไทยและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่รัฐ และนักวิชาการจากต่างประเทศ พบว่ามีข้อมูลสอดคล้องกับการศึกษาจากเอกสารในลักษณะของการที่มองว่าผู้หญิงได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งประกอบด้วยหลายบริบท อาทิ ประสบการณ์ความรุนแรง ความสูญเสีย ความยากลำบากในการดำเนินชีวิต และยังได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับมูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบ โดยปรากฏในลักษณะของการให้การสนับสนุน ซึ่งพบว่าไม่ได้มีความแตกต่างกับการศึกษามูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ กล่าวคือ มีทั้งปัจจัยดึงดูด และปัจจัยผลักดันเช่นกัน

4.1.2.1 ปัจจัยดึงดูด

โดยปัจจัยดึงดูดมาจาก การชักชวนและบ่มเพาะความรุนแรง โดยการบิดเบือนข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หลักศาสนา และเรื่องเล่าต่าง ๆ โดยกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผ่านทางสมาชิกชาย หรือบุคคลในครอบครัวเดียวกันกับผู้หญิงกลุ่มเป้าหมาย

โดยในกรณีของจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ประเด็นการเมือง โดยเฉพาะมิติการแบ่งแยกดินแดนมักถูกมองว่าเป็นตัวนำในการบ่มเพาะแนวความคิดและชักจูงใจ เนื่องจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่มีอิทธิพลในพื้นที่กลุ่มหลักในปัจจุบันอย่าง BRN ยังคงดำรงวัตถุประสงค์ของการก่อความไม่สงบที่สืบเนื่องมาจากอดีตก็คือ การแบ่งแยกดินแดน¹⁷⁴ และอุดมการณ์ของ BRN ยังคงมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการลดทอนเสถียรภาพความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่เน้นการทำสงครามประชาชนเพื่อต่อสู้กับรัฐไทยโดยมีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การเป็นเอกราชโดยสมบูรณ์ และการเล่าเรื่องราวในประวัติศาสตร์เกี่ยวกับดินแดนในจังหวัดชายแดน

¹⁷⁴ สุรชาติ บำรุงสุข. (2551). การก่อความไม่สงบร่วมสมัย. *จุลสารความมั่นคงศึกษา*, (39), หน้า 35.

ภาคใต้เคยเป็นพื้นที่อิสระจากรัฐไทย แต่ถูกแย่งชิงไปอย่างไม่ชอบธรรม ขณะเดียวกันมุสลิมในพื้นที่ก็ถูกดูหมิ่นและปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมโดยรัฐไทย ทำให้ขบวนการต้องต่อสู้และเรียกร้องสิทธิ

สอดคล้องกับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้แสดงทัศนะในส่วนของปัจจัยดึงดูด โดยมีทัศนะว่ากลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นำประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งแยกดินแดน และประวัติศาสตร์ที่มีการบิดเบือนมาใช้ในการบ่มเพาะแนวความคิดและชักจูงโดยที่ผู้หญิงไม่ได้เป็นเป้าหมายในการชักจูงใจเพื่อให้มาก่อเหตุ แต่หวังจะได้รับการสนับสนุนจากผู้หญิงในบทบาทต่าง ๆ โดยอาศัยปัจจัยสำคัญจากสภาพแวดล้อมที่เป็นต้นทุนทางสังคม อาทิ สภาพทางสังคม วิถีชีวิต เชื้อชาติ เศรษฐกิจ และศาสนา ส่งผลสู่ต้นทุนฐานแนวความคิดที่ต้องการแบ่งแยกสร้างให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะแล้วพัฒนาแนวความคิดสู่ความเป็นเชื้อชาติมลายูนิยมและชาตินิยมรัฐปัตตานีภายใต้กรอบของศาสนาอิสลามเชิงจารีตนิยมด้วยการบอกเล่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมลายูปัตตานีและตั้งคำถามเชิงอธิบายให้รู้ได้ว่า มลายูเป็นใคร เพื่อให้ยอมรับและตระหนักถึงความไม่เหมือนกัน ต่างกันของมลายูกับคนไทยส่วนใหญ่แล้วพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเหล่านี้ให้เกิดเป็นรอยแยกของอารยธรรมมลายูมุสลิมกับอารยธรรมไทยพุทธ ทำให้เกิดเป็นกระแสการแบ่งแยกมลายูมุสลิมออกจากไทยพุทธสร้างความขัดแย้งหวาดระแวงรัฐไทย เคียดแค้นและเกลียดกลัวรัฐไทย และประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งจะถูกกระตุ้นแนวความคิดตามกรรมวิธีของกลุ่มแกนนำจิตวิญญาณจนพัฒนาไปสู่การเป็นกลุ่มศาสนาหัวรุนแรง ผ่านกระบวนการปลุกกระดมบ่มเพาะและชักชวนของกลุ่มก่อความไม่สงบ นำไปสู่การจัดตั้งเข้าสู่การเป็นสมาชิกของกลุ่มที่นิยมความรุนแรง อันมีเป้าหมายสูงสุดคือการปลดปล่อยอำนาจอธิปไตยเพื่อการสถาปนารัฐอิสระขึ้นมาใหม่ ขณะที่ผู้หญิงยังคงไม่ใช่เป้าหมายในการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบ จึงเป็นเพียงการส่งเสริมเกื้อหนุนตลอดจนให้การสนับสนุนการปฏิบัติของสมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบที่เป็นผู้ชาย¹⁷⁵

ประเด็นศาสนาเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่กลุ่ม BRN นำมาใช้ในการอบรมสั่งสอน ชักชวน และบ่มเพาะสมาชิก อาทิ การใช้ศาสนาในการเชื่อมโยงความคิดในการต่อสู้ร่วมกัน โดยถือว่าชาวมุสลิมเป็นพี่น้องกัน (muslim brotherhood) และใช้บุคลากร และสถานที่ทางศาสนาเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่แนวความคิดรุนแรง อาทิ ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ว่าผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกปลุกฝังความเชื่อทางศาสนาที่ผิด ๆ โดยพบว่ามี การบรรยายเกี่ยวกับศาสนาและบ่มเพาะความเข้าใจที่บิดเบือนเพื่อให้เกิดความเกลียดชังเจ้าหน้าที่ โดยเน้นการสร้างเรื่องราวจากกลุ่มเครือข่ายของลุ่มก่อความไม่สงบที่เสียชีวิตจากการปะทะกับเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ง่ายต่อการจูงใจ เช่น เหตุการณ์ที่ตากใบ จ.นราธิวาส และกรือเซะ จ.ปัตตานี

¹⁷⁵ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 2, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2566

สรุปทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยดึงดูด

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทัศนะในส่วนของปัจจัยดึงดูดสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่า กลุ่มก่อความไม่สงบใช้การชักชวน และบ่มเพาะความรุนแรงโดยนำแนวคิดของกลุ่มไปสู่การเล่าเรื่อง ผ่านการพบปะกันในสังคม และส่งต่อยังสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน โดยใช้ประเด็นเรื่องการแบ่งแยก ดินแดนซึ่งเป็นปัญหาทางการเมือง และประเด็นความเป็นพี่น้องของมุสลิมมาเป็นช่องทางในการชักจูงใจให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.1.2.2 ปัจจัยผลักดัน

ในส่วนของปัจจัยผลักดันนั้น ผลการศึกษาพบว่า เป็นมิติของอารมณ์ความรู้สึก ส่วนตัว ศาสนา และการเมือง เช่นเดียวกับการศึกษาที่พบในต่างประเทศ

4.1.2.2.1 **อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว** มักมาจากการดำรงอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความรุนแรงและความขัดแย้งต่อเนื่องยาวนาน เหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ สร้างความรู้สึกทางลบแก่ผู้หญิงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิ เหตุการณ์การสลายการชุมนุมที่หน้าสถานีตำรวจภูธร อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งในทุก ๆ ปี เมื่อถึงห้วงเวลาที่เหตุการณ์เคยเกิดขึ้น ภาพเหตุการณ์ความรุนแรงและความเจ็บปวดทรมานจะถูกฉายซ้ำจากสื่อช่องทางต่าง ๆ ยิ่งเป็นปัจจัยกระตุ้นความโกรธเคืองและความหวาดกลัว ประกอบกับสภาพสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีมิติความไม่เท่าเทียมทางเพศยังมีสะท้อนให้เห็นจากการดำเนินวิถีชีวิตที่ผู้หญิงยังเปรียบเสมือนช้างเท้าหลัง ความรู้สึกต้องการแสดงบทบาทจึงเป็นส่วนผลักดันให้ผู้หญิงต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบ สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่มองว่า ปัจจัยส่วนตัวเป็นมูลเหตุจูงใจหลัก เนื่องจากความรู้สึกของผู้หญิงในพื้นที่ที่ต้องการจะก้าวออกมามีบทบาท ด้วยเหตุที่สังคมมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้หญิงมักจะถูกดันให้ไปอยู่ข้างหลัง ไม่ได้มีบทบาทสำคัญ ประกอบกับความรู้สึกสูญเสียที่เกิดจากการเสียชีวิตของสมาชิกในครอบครัวและการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ประเด็นเหล่านี้เป็นมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้หญิงอยากเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.1.2.2.2 **ศาสนา** ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนมากมีความเคร่งครัดในการนับถือศาสนาเช่นเดียวกับผู้ชาย ซึ่งวัตรปฏิบัติทางศาสนาของผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีรูปแบบที่หลากหลายไม่เพียงการเรียนศาสนาเท่านั้น ยังรวมถึงบทบาทการฟื้นฟูและสืบทอดศาสนา รวมทั้ง บทบาทกันครัวในกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ฯลฯ ศาสนาจึงมีอิทธิพลสำคัญในการดำเนินชีวิตซึ่งอาจส่งผลถึงความคิด ความเชื่อ ในการตกลงใจกระทำกรใด ๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบที่มียุทธศาสตร์ในการใช้หลักศาสนาปลุกระดมความคิดด้วย สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายหน่วยที่แสดงทัศนะว่าในพื้นที่จังหวัดชายแดน

ภาคใต้ มีมูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มขบวนการ BRN มาจากความเชื่อด้านศาสนา และประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นมูลเหตุจูงใจที่ไม่แตกต่างจากผู้ชาย

4.1.2.2.3 **การเมือง** ในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีประวัติ ศาสตร์ที่ถูกเล่าต่อกันมาในทิศทางที่มีมุสลิมลาอยู่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากรัฐไทย และการถูกแย่งชิงดินแดน จนก่อเป็นอคติที่สะสมมาเป็นเวลานาน ทำให้มุมมองของประชาชนบางส่วนในพื้นที่ที่มีมุมมองที่เป็นปฏิปักษ์กับประเทศไทย มิติด้านการเมืองลักษณะนี้จึงถูกสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ผู้หญิงซึมซับข้อมูลจากคนใกล้ชิดจนเกิดเป็นความต้องการที่จะตอบโต้เพื่อแผ่นดินของตน สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีมุมมองว่า ความรู้สึกต่อต้านรัฐไทยจากการถูกแย่งชิงดินแดนเป็นมูลเหตุจูงใจหลัก และผู้หญิงในพื้นที่ก็มักถูกปลุกฝังและหล่อหลอมความคิดดังกล่าว จนก่อตัวเป็นความรู้สึกเกลียดชังและต้องการจะต่อสู้เพื่อแย่งชิงดินแดน

นอกจากประวัติศาสตร์และแนวความคิดการแบ่งแยกดินแดนที่เป็นปัจจัยหลักต้นที่สำคัญแล้ว กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เหมาะสม อาทิ ปัญหาการใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะการประกาศใช้กฎอัยการศึก และพระราชบัญญัติการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ทำให้เกิดข้อวิจารณ์หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อจำกัดในการประกอบศาสนกิจจากการประกาศเคอร์ฟิวห้ามออกนอกเคหะสถาน และการที่เจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนนำกฎหมายความมั่นคงที่เข้มงวดไปบังคับใช้อย่างไม่เหมาะสมไม่ควรและไม่ถูกต้อง จนกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลจนเกินความจำเป็น เช่น การให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงมีอำนาจในการตรวจค้น การควบคุมตัวโดยไม่แจ้งให้ญาติทราบว่าจะนำไปที่ใด รวมถึงการให้ความสำคัญกับสิทธิขั้นพื้นฐานในคดีความมั่นคงที่น้อยเกินไป เช่น สิทธิการประกันตัว การสืบหาความจริง และการซ่อมทรมาณ เป็นอีกปัจจัยที่สะสมเป็นความไม่พอใจนำไปสู่การต่อต้านรัฐไทย

สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจาก International Crisis Group ที่ได้แสดงทัศนะว่า ผู้หญิงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบมีมูลเหตุจูงใจที่ไม่แตกต่างกับผู้ชายมากนัก คือ มีความเชื่อว่ากฎระเบียบของไทยขาดความเป็นธรรม จึงมีความต้องการที่จะเรียกร้องความเป็นธรรม ให้กับครอบครัวและชุมชนของตน อีกปัจจัยหนึ่งคือความต้องการมีสิทธิมีเสียงมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่¹⁷⁶

¹⁷⁶ key informant 11, interview, 12 April 2023

คำสัมภาษณ์ภาษาอังกฤษ “Those women who support Patani-Malay Separatism in the southernmost provinces of Thailand do so for reasons similar to men : a belief that Thai rule is unjust; a desire to defend their families and community; and to achieve a sense of personal efficacy.”

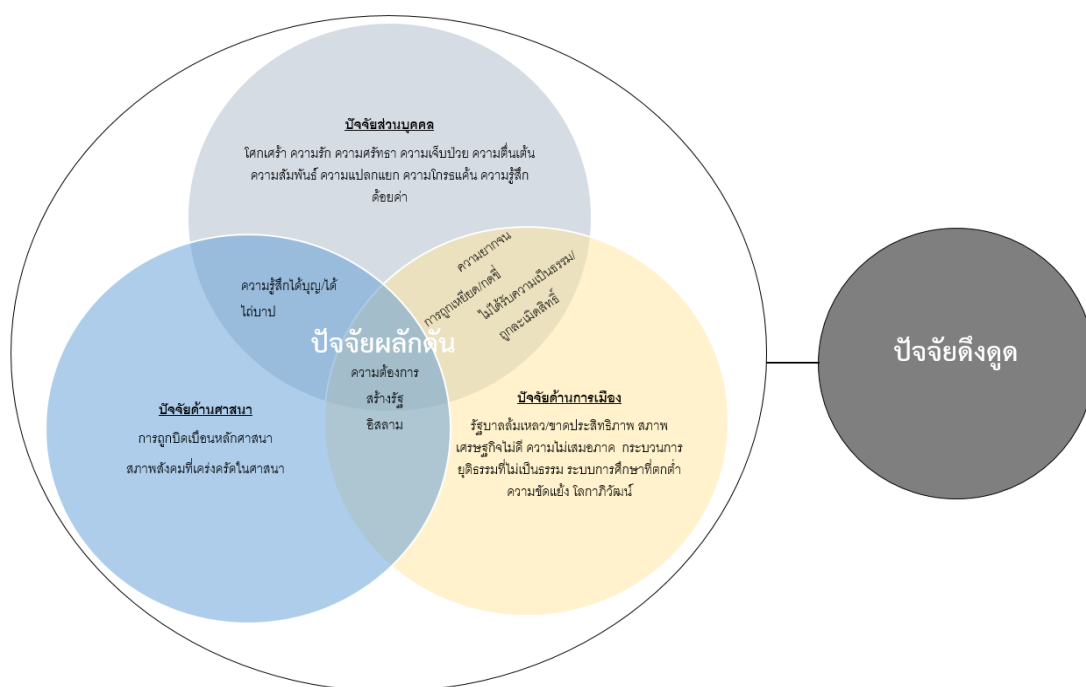
สรุปทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยผลักดัน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทัศนะในส่วนของปัจจัยผลักดันไปในทิศทางเดียวกันว่า ปัจจัยด้านอารมณ์ความรู้สึกส่วนบุคคล ได้แก่ ความโกรธแค้น และความรู้สึกอคติต่อรัฐ เนื่องมาจาก ความสูญเสียบุคคลที่รัก เช่น สามี และบุตร ประกอบกับความรู้สึกถูกกดทับในสิทธิเสรีภาพ และไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมยังคงเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญ นอกจากนี้ ผู้หญิงได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมที่มีปัจจัยด้านศาสนา และการเมือง เป็นตัวขับเคลื่อนความรู้สึกมายาวนาน ประกอบกับการสร้างเรื่องราวจากประเด็นทางการเมืองและศาสนาเช่นกัน ถูกนำมากระตุ้นความรู้สึกให้ต้องการมีส่วนร่วมในการต่อต้านรัฐไทย จนนำไปสู่ความต้องการมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบ ด้วยการให้การสนับสนุนในบทบาทต่าง ๆ

จากผลการศึกษาข้างต้น กล่าวได้ว่ามูลเหตุจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายของผู้หญิงในต่างประเทศและในประเทศไทยไม่ได้แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือมีทั้งปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูด เพียงแต่ในกรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้มีผลการศึกษาที่จำกัดไม่กว้างขวางและหลากหลายเท่ากับในต่างประเทศ กระนั้นแล้ว จากการศึกษาที่พบว่ามูลเหตุจูงใจไม่ว่าจะเป็นปัจจัยดึงดูด หรือปัจจัยผลักดัน ยังคงมี 3 องค์ประกอบหลัก คือ ความรู้สึกส่วนตัว ศาสนา และการเมืองที่ส่งเสริมกัน กล่าวคือ แต่ละองค์ประกอบนั้นสามารถเป็นปัจจัยผลักดันและก็สามารถเป็นองค์ประกอบที่ใช้ในการดึงดูดได้ด้วย

ขณะเดียวกัน ในปัจจัยผลักดันนั้นก็ยังมีความทับซ้อนกันอยู่ระหว่างความรู้สึกส่วนตัว ศาสนา และการเมือง ทั้งนี้ ก็เนื่องจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลเชื่อมโยงกัน อาทิ การถูกเหยียดเชื้อชาติ อาจเกิดจากประเด็นทางการเมืองที่มีความเป็นชาตินิยมสูงและรัฐบาลไม่สามารถปกป้องประชาชนที่เป็นกลุ่มน้อยของประเทศจากการถูกเหยียด ซึ่งนำไปสู่การทำร้ายร่างกาย หรืออาชญากรรมอื่น ๆ ได้ ขณะเดียวกันอาจเป็นความรู้สึกนึกคิดของปัจเจกเองที่มองว่าศาสนาหรือเชื้อชาติของตนนั้นด้อยกว่า หรือความยากจน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เกิดจากสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่ตกต่ำ ทำให้สังคมได้รับผลกระทบถ้วนหน้า จนนำไปสู่ความต้องการต่อรัฐที่ไม่สามารถทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นได้หรือต้องการไปอยู่ในรัฐอื่นที่ดีกว่า ขณะเดียวกันก็สามารถเกิดจากความยากจนที่เกิดขึ้นโดยปัจเจกเอง ทำให้ต้องการแสวงหาหนทางที่ไม่ต้องเผชิญกับความยากจนที่ประสบอยู่ ซึ่งการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง หรืออีกตัวอย่างคือ ความต้องการอยู่ในรัฐอิสลาม (caliphate state) ที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ ดังที่ กลุ่ม IS โดย Abu Bakr al-Baghdadi หัวหน้ากลุ่มได้ประกาศเจตนารมณ์ไว้ นั่น เป็นมูลเหตุจูงใจที่สามารถถูกสร้างขึ้นได้ทั้งจากความศรัทธาในตัวของผู้นำ การคาดหวังว่าจะได้สร้างค่าให้ตนเองจากการเป็นผู้ผลิตสมาชิกของรัฐ หรือมีส่วนร่วมต่าง ๆ ในการก่อตั้งรัฐ ขณะเดียวกันก็อาจมาจากความล้มเหลวที่เผชิญในรัฐที่ตนอาศัยอยู่ เช่น ปัญหา

เศรษฐกิจ ปัญหาการถูกกดขี่ เป็นต้น หรือแม้กระทั่งมีความต้องการส่วนตัวที่หวังจะอยู่ในรัฐของศาสนาอิสลามเท่านั้น ซึ่งประเด็นเหล่านี้มีความทับซ้อนกันระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล รวมทั้งมิติด้านศาสนา และการเมือง ทำให้ยากที่จะสกัดออกเป็นประเด็นใดประเด็นหนึ่งอย่างชัดเจน โดยจะอธิบายเป็นแผนภาพเพื่อประกอบการทำความเข้าใจดังนี้

ภาพที่ 4 แผนภาพวงกลมแสดงความสัมพันธ์ของมูลเหตุจูงใจ

จากแผนภาพวงกลมจะพบว่า เป็นการแสดงให้เห็นในส่วนของ**ปัจจัยผลักดัน** ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ศาสนา และการเมือง ในลักษณะที่บางส่วนมีความทับซ้อนกัน และบางส่วนแยกกันออกได้ชัดเจน แต่ทุกปัจจัยอยู่ภายใต้**ปัจจัยผลักดัน**ที่สะท้อนออกมาเป็นมูลเหตุจูงใจที่ปรากฏในการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณว่าเป็น 3 ปัจจัยที่เป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายทั้งสิ้น ขณะที่**ปัจจัยดึงดูด** ก็สามารถเข้ามาบีบบทบาทกระตุ้นให้ปัจจัยผลักดันส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายของผู้หญิงได้มากขึ้นด้วย เช่น ปัจจัยทางศาสนาที่เป็นปัจจัยผลักดันหนึ่งนั้น สามารถนำไปเป็นองค์ประกอบของปัจจัยดึงดูดจากการนำศาสนาไปบิดเบือนโดยกลุ่มก่อการร้ายเพื่อกระตุ้นความรู้สึกเพื่อให้ง่ายต่อการชักจูงใจหรือปัจจัยทางการเมือง ก็สามารถนำไปเป็นองค์ประกอบของปัจจัยดึงดูดได้เช่นกัน โดยการโฆษณาชวนเชื่อถึงความสะดวกสบายของรัฐอิสลามที่ก่อตั้งขึ้น เป็นการสร้างความหวังในการมีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ช่วยเร่งผู้ที่มีความเคร่งครัดในศาสนา และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ หรือต้องเผชิญความยากจนให้มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมกับ

กลุ่มก่อการร้าย นั้น ๆ ดังนั้น แม้ในแต่ละปัจจัยจะมีความแตกต่างกันดังปรากฏอยู่ในแต่ละวงกลม แต่ละวง แม้ทุกวงกลมจะไม่แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด แต่ก็มีเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันอยู่

และจากการศึกษากรณีการก่อการร้ายของผู้หญิง พบว่ามักเกิดจากการถูกชักชวน ผ่านทั้งช่องทาง online และ offline โดยคนใกล้ชิด ครอบครัว หรือแม้แต่ผู้ก่อการร้ายหรือสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายเองโดยอาศัยประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบหลักทั้งส่วนที่เป็นปัจจัยดึงดูด และปัจจัยผลักดัน ได้แก่ ศาสนา การเมือง และสิ่งเร้าความรู้สึกส่วนตัวต่าง ๆ เช่น ความสูญเสีย และการถูกกดขี่ เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยดึงดูดที่มีผลสูงต่อการจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยดึงดูดเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลในการที่ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย อย่างไรก็ดี ปัจจัยผลักดันก็ไม่ได้มีอิทธิพลน้อยกว่ากันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากเป็นปัจจัยที่สั่งสมอยู่ในตัวผู้หญิงตั้งแต่กำเนิด อาทิ สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง และความไม่เท่าเทียม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแรงผลักดันภายในที่พร้อมจะเป็นแรงส่งเมื่อมีปัจจัยดึงดูดที่มีประสิทธิภาพเข้ามากระทบ

อาทิ กรณีของ Samantha Lewthwaite หรือที่ถูกเรียกในชื่อ แม่หม้ายขาว ที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยดึงดูดที่เมื่อมาประกอบกับปัจจัยผลักดันแล้วส่งผลเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย โดย Samantha Lewthwaite เป็นหญิงชาวอังกฤษที่เติบโตในไอร์แลนด์เหนือช่วงที่มีความขัดแย้งรุนแรงจากความพยายามแบ่งแยกดินแดน ซึ่งสภาพแวดล้อมที่เธอเติบโตมาส่งผลให้เธอซึมซับบรรยากาศความรุนแรงมาตั้งแต่กำเนิด เมื่อโตขึ้นเธอได้รู้จักกับสามีมุสลิมของเธอที่ภายหลังเป็นผู้ก่อการร้ายที่ก่อเหตุระเบิดพลีชีพในรถไฟที่กรุงลอนดอนในอังกฤษเมื่อปี ค.ศ. 2005 และพบว่าเธอถูกบ่มเพาะแนวคิดรุนแรงผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตจากหลักฐานที่พบว่าเธอมีความรักและศรัทธาในตัวบิน ลาติน อย่างแรงกล้า หลังจากนั้น เธอกลายเป็นผู้ก่อการร้ายหญิง ซึ่งเป็นที่ใฝ่ระวังและต้องการตัวระดับโลก จากการที่ปรากฏว่าเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ก่อการร้ายครั้งสำคัญหลายครั้ง อาทิ การระเบิดรถไฟในกรุงลอนดอนที่สามีเธอเป็นผู้ก่อเหตุ และการโจมตีสถานที่สำคัญในเคนยาหลายครั้ง

หรือกรณีผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยที่ได้รับผลกระทบทั้งกายและใจจากการอยู่ในพื้นที่ที่มีเหตุรุนแรง การดำเนินกระบวนการยุติธรรมภายใต้กฎหมายพิเศษที่บางส่วนขาดความเหมาะสมต่อเรื่องไม่ต่ำกว่า 30 ปี สิ่งนี้เป็นปัจจัยผลักดันสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อความไม่สงบในพื้นที่ แต่ด้วยปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่ทำให้มีข้อจำกัดในการเข้าร่วมตลอดจนการปฏิบัติการของผู้หญิง ทำให้ปัจจัยดึงดูดเข้ามามีอิทธิพลสำคัญ โดยการชักจูงและบ่มเพาะความรุนแรงจากคนในครอบครัว หรือสมาชิกกลุ่มขบวนการที่ทำให้ผู้หญิงกล้าที่จะตัดสินใจ

และสามารถเข้าสู่กระบวนการในการมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบในบทบาทต่าง ๆ ซึ่งการเข้าร่วมของผู้หญิงในพื้นที่เป็นประโยชน์อย่างมากกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบ¹⁷⁷

4.2 บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย

4.2.1 บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่าสถานะของผู้หญิงที่เกี่ยวข้องในมิติการก่อการร้ายในภาพรวมนั้นมีได้หลากหลาย ทั้งนี้ สามารถจำแนกเป็น 3 สถานะหลัก ได้แก่¹⁷⁸

เป้าหมาย หรือเหยื่อ (targets) ผู้หญิงตกเป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปแสวงประโยชน์โดยกลุ่มก่อการร้ายในหลายด้าน โดยเฉพาะเพื่อนำผู้หญิงไปปฏิบัติการ เนื่องจากผู้หญิงเป็นกลุ่มที่ได้รับความสนใจจากหน่วยงานด้านความมั่นคงน้อยกว่าผู้ชาย จากการวิจัยของ Lindsey O'Rourke ในปี 2009 พบว่า การก่อเหตุแบบพลีชีพโดยผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายจำนวน 5 กลุ่ม จะมีเหยื่อมากกว่าที่ก่อเหตุโดยผู้ชายถึงร้อยละ 3.1 นอกจากนี้ ผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อของกลุ่มก่อการร้ายเพื่อนำไปแสวงประโยชน์ในลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากการก่อเหตุ เช่น การถูกจับตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ การถูกค้ามนุษย์ การคุกคามและตกเป็นทาสทางเพศ และถูกบังคับล่อลวงให้มีบทบาทสนับสนุนกลุ่ม ดังเช่นที่กลุ่ม Boko Haram จับตัวเด็กนักเรียนหญิงรวม 300 คนทางตอนเหนือของเมืองชิบอกในปี ค.ศ. 2014 จนทำให้เกิดแคมเปญ #bringbackourgirls ทั่วโลก และทำให้รัฐบาลไนจีเรียต้องตกที่นั่งลำบากจากการถูกกดดันจากทั้งประชาชนไนจีเรียและจากสังคมโลก ซึ่ง Boko Haram เปิดเผยว่า เด็กนักเรียนหญิงที่ถูกลักพาตัวกลุ่มนี้ได้ถูกส่งให้หลบหนีกับนักบริษัทยาแล้ว และบางคนถูกส่งไปเป็นมือระเบิดพลีชีพ บ้างถูกนำไปเป็นโล่กำบัง คนดูต้นทาง เพื่อป้องกันสมาชิกกลุ่มจากการปฏิบัติการทางทหารของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้กลุ่ม Boko Haram แล้วยังมีกลุ่มก่อการร้ายอื่น ๆ อาทิ กลุ่ม Taliban ในอัฟกานิสถาน กลุ่ม IS ในอิรักและซีเรีย al-Qaeda และ al-Shabab และอีกหลายพื้นที่ในตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือที่ผู้หญิงท้องถิ่นมักตกเป็นเป้าหมายเพื่อนำไปแสวงประโยชน์โดยผู้ก่อการร้าย ทั้งนี้ ระยะเวลาหลังนี้พบว่ากลุ่มก่อการร้ายดังกล่าวต่างแสวงประโยชน์จากความรุนแรงทางเพศ โดยกลุ่มมีแนวคิดในการกดขี่ผู้หญิง ใช้ผู้หญิงเป็นทาสทางเพศและใช้แรงงาน ทั้งนี้ การแสวงประโยชน์จากผู้หญิงสามารถสร้างมูลค่าแก่กลุ่มก่อการร้ายได้อย่างมาก อาทิ สหประชาชาติประเมินว่า กลุ่ม IS สามารถสร้างรายได้จากการเรียกค่าไถ่จากการจับตัวผู้หญิงจากกลุ่ม Yazidis ได้กว่า 35 ถึง 45 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ภายในปี ค.ศ. 2014 เพียงปีเดียว

¹⁷⁷ สำนักข่าวอิสรา. (2557, 27 กุมภาพันธ์). เสียงเจ็บบจากชายแดนใต้...เมื่อผู้หญิงถูกทำร้ายจากความรุนแรง.

https://www.isranews.org/content-page/item/27580-voice_27580.html

¹⁷⁸ เรื่องเดียวกัน

ผู้ป้องกันบรรเทา (mitigators) กล่าวคือ กลุ่มที่อยู่ในบทบาทการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้าย ด้วยบทบาทและสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงโดยเฉพาะผู้หญิงมุสลิมในพื้นที่ที่มีความเคร่งครัดในศาสนาอิสลาม จะสามารถสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงของผู้ที่มีแนวโน้มเปี่ยมเบนได้อย่างชัดเจน รวมถึงผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงก็มักจะยื่นหยัดเพื่อแก้ไขความรุนแรงนั้น ผู้หญิงกลุ่มนี้จึงมีศักยภาพในการต่อต้านการก่อการร้าย เช่นเดียวกับที่ผู้หญิงมีบทบาทในการเป็นเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงในการต่อต้านการก่อการร้าย เช่น การเป็นผู้ตรวจค้น โดยเฉพาะการตรวจค้นร่างกายซึ่งมีหลายเหตุการณ์ที่ผู้หญิงซ่อนวัตถุระเบิดหรือวัตถุอันตรายอื่น ๆ ไว้ตามร่างกาย ทำให้ไม่สะดวกในการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ชาย อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้หญิงสามารถสร้างความเชื่อใจระหว่างกันได้ดี โดยเฉพาะเมื่อผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสันติสุขหรือเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ¹⁷⁹ เป็นต้น และผู้หญิงยังสามารถเป็นกลไกที่ช่วยสนับสนุนในการต่อต้านการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรง อาทิ ในประเทศโมร็อกโกที่มีการนำนักวิชาการด้านศาสนาหญิงกระจายตัวในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีความเสี่ยงในการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรง เพื่อให้ความรู้และป้องกันไม่ให้เกิดการบิดเบือน และในอินโดนีเซียที่พบว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทในการตอบโต้ต่อการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงในชุมชนของตน นอกจากนี้ ความเป็นแม่ของผู้หญิงนับเป็นบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการอบรมเลี้ยงดูและชักจูงสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะลูกให้มีความคิดในการต่อต้านการก่อการร้าย และแม่จะยังเป็นผู้ที่มีความรู้และเข้าใจในสภาวะต่าง ๆ ของครอบครัว เป็นผู้ซึ่งสามารถสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างดีจากการดูแลสมาชิกในครอบครัว อาทิ แม่จะสามารถสังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงหากลูกถูกบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรง (radicalize) จึงจะเป็นประโยชน์ในการป้องกันและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างทันท่วงที

ผู้ก่อเหตุร้าย (Insurgent) ซึ่งคือผู้หญิงที่เข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในลักษณะที่เป็นนักรบ ผู้จัดการสมาชิก หรือเป็นผู้ระดมทุน ผู้ให้การรักษา และบทบาทอื่น ๆ ในลักษณะให้การสนับสนุน ทั้งนี้ ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายมาตั้งแต่ในอดีต อาทิ ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรมาร์กซิสต์ในยุโรปตั้งแต่ ค.ศ. 1968 ไปจนถึงขบวนการเคลื่อนไหวทางชาตินิยมในตะวันออกกลาง และการก่อการร้ายของกลุ่มผู้หญิงชาวเซเชน ขณะที่ผู้ก่อการร้ายที่เป็นผู้หญิงแทบจะกล่าวได้ว่ามีในทั่วทุกภูมิภาคในโลก เช่น กองพลน้อยแดงในอิตาลี กลุ่มกองทัพแดงในเยอรมนี กลุ่ม American Black Panther และ Japanese Red Army เป็นต้น และในปัจจุบันพบว่าผู้หญิงมีบทบาทในกลุ่มก่อการร้ายมากกว่าครึ่งของกลุ่มก่อการร้ายทั่วโลก เช่นในกลุ่ม IS ในตะวันออกกลาง กลุ่ม National

¹⁷⁹ Securitywomen. (2023, January 17). *Record 40 per cent of chief constable are now women amid anti-misogyny drive*. <https://www.securitywomen.org/post/record-40-per-cent-of-chief-constables-are-now-women-amid-anti-misogyny-drive>

Liberation Front (NLF) และ Boko Haram ในประเทศไนจีเรีย กลุ่ม FARC ในประเทศโคลัมเบีย กลุ่ม JI ในประเทศอินโดนีเซีย และกลุ่ม LTTE ในศรีลังกา

โดยพบว่าปัจจุบันผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทในการก่อการร้ายมากขึ้น จากเดิมที่มุมมองต่อผู้หญิงในการก่อการร้ายจะเป็นลักษณะของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการก่อการร้าย (passive) กล่าวคือไม่เต็มใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมแต่ถูกบังคับขู่เข็ญทางใดทางหนึ่ง จนต่อมาบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายถูกพัฒนาไปเป็นผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสันติภาพ ซึ่งรวมถึงการป้องกันและการลดความรุนแรงจากการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาเน้นการศึกษาบทบาทของผู้หญิงในฐานะที่เป็นผู้ก่อเหตุซึ่งข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่าผู้หญิงที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายตั้งแต่ในอดีตมากกว่าครึ่งทศวรรษมาแล้ว และยังมีบทบาทที่ไม่ได้แตกต่างกับผู้ชายมากด้วย¹⁸⁰ จวบจนปัจจุบันผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายและ มีบทบาทเชิงรุกจำนวนมากขึ้น โดยผู้หญิงจะมีบทบาทที่หลากหลาย ตั้งแต่การก่อเหตุ การเป็นแม่ ภรรยา การหารายได้ การปฐมพยาบาล การขนส่ง การจัดหาสมาชิก การให้ความรู้ การวางนโยบาย อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า แม้ว่ากลุ่มก่อการร้ายที่แตกต่างกันไม่ว่าจะด้วยมิติด้านพื้นที่ หรือรูปแบบของกลุ่ม สมาชิกหญิงก็จะมีบทบาทที่คล้ายคลึงกันอย่างน้อยต่างกันไป

โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับการศึกษาเอกสารว่า ผู้หญิงมีบทบาทในกลุ่มก่อการร้ายมากขึ้นกว่าในอดีต โดยเฉพาะตั้งแต่ช่วงที่กลุ่มก่อการร้ายสมัยใหม่ อย่างกลุ่ม IS ขยายอิทธิพลอย่างกว้างขวาง โดยผู้หญิงเข้ามามีบทบาทหลักในการก่อเหตุเอง การก่อเหตุแบบพลีชีพทั้งแบบตัวคนเดียว และการก่อเหตุแบบเป็นครอบครัวทั้ง พ่อ แม่ และลูก อย่างเช่นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอินโดนีเซีย ขณะที่บทบาทสนับสนุนของผู้หญิงนั้นมีความหลากหลาย ซึ่งรวมไปถึงบทบาทในการขนส่งเสบียงอาหาร การรักษาความลับ ตลอดจนการมีบทบาทเป็นแม่และภรรยา โดยบทบาทของภรณานั้นไม่ใช่เพียงแค่การทำหน้าที่ดูและครอบครัวแต่รวมถึงการขยายเครือข่ายโดยการแต่งงานมีสามีได้ด้วย¹⁸¹

ขณะที่บางการศึกษาแบ่งบทบาทของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายเป็น 3 กลุ่มหลักได้แก่

กลุ่มที่ 1 บทบาทในการสร้างรัฐ (state building) ซึ่งจะประกอบไปด้วยบทบาทสำคัญ คือ การเป็นแม่ ภรรยา และครู เนื่องจากบทบาททั้งสามนี้เป็นมูลฐานจะส่งผลให้

¹⁸⁰ Zeynep Bayar. (2019). *The role of women in terrorism* [Master's thesis, University of New York], p15.

¹⁸¹ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 4, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2566

การก่อร่างสร้างรัฐสามารถดำเนินต่อไปได้ กล่าวคือ บทบาทในการเป็นแม่บ้าน หมายถึงการมีหน้าที่หลักในการเป็นผู้ให้กำเนิดสมาชิกซึ่งจะมาเป็นประชากรของรัฐที่จะตั้งขึ้นใหม่นี้ ขณะที่ภรรยาคือ ประชากรหญิงของรัฐซึ่งจะสามารถทำหน้าที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่นการดูแลความสะอาดเรียบร้อย การหุงหาอาหาร และบทบาทอื่น ๆ ในการสนับสนุนก่อการร้าย เช่น การหารายได้ เป็นต้น นอกจากนี้ ภรรยายังจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นแม่ได้ต่อไปด้วย และในส่วนของความเป็นครู คืออีกบทบาทสำคัญที่จะต้องถ่ายทอดอุดมการณ์และความรู้เกี่ยวกับรัฐใหม่ที่สร้างขึ้นแก่สมาชิกรุ่นใหม่ ให้มีความรู้ความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน

กลุ่มที่ 2 บทบาทในการเป็นผู้จัดหาสมาชิก (active recruiter) ในบรรดา บทบาทสนับสนุนของผู้หญิงนั้น การเป็นผู้จัดหาสมาชิกคือบทบาทที่เห็นได้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ในการช่วยดำรงการก่อการร้ายให้ดำเนินอยู่ ในหลายการศึกษาพบว่าผู้หญิงจะมีศักยภาพในการชักชวนผู้หญิงด้วยกันเองมากกว่าผู้ชายชวนผู้หญิง ขณะที่ผู้ชายมักจะเกิดความรู้สึกอึดอัด หากพบว่าผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทในการก่อการร้าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยกระตุ้นให้สามารถชักชวนผู้ชายให้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายได้อีกทางหนึ่งด้วย

กลุ่มที่ 3 บทบาทในการเป็นนักรบ (militant) เป็นบทบาทที่พบได้น้อย ในผู้หญิง แต่ก็พบว่าเป็นบทบาทที่ปรากฏเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะบทบาทในการเป็นผู้ก่อเหตุแบบพลีชีพ เนื่องจากผู้หญิงก็เป็นเป้าหมายที่กลุ่มก่อการร้ายต้องการแสวงประโยชน์ โดยเฉพาะการใช้ผู้หญิงในการก่อการร้ายนั้นสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของกลุ่มก่อการร้ายได้อย่างตรงจุด เช่น การสร้างความเสียหายได้ในวงกว้าง เนื่องจากอัตลักษณ์ของผู้หญิงมักไม่ถูกชี้เข้าไปในทิศทางของการก่อความรุนแรง อีกทั้งผู้หญิงสามารถปกปิดอำพรางอุปกรณ์อันตรายอย่างเช่น อาวุธ และระเบิด ได้ดีกว่าผู้ชาย โดยมักไม่เป็นเป้าหมายของเจ้าหน้าที่ความมั่นคง ซึ่งมักทำให้การก่อเหตุสำเร็จ ขณะที่กลุ่มก่อการร้ายไม่ต้องสูญเสียทรัพยากรสิ้นเปลือง ใช้เพียงระเบิดมนุษย์เท่านั้น และการใช้ระเบิดมนุษย์ยังมีความแม่นยำในการทำลายเป้าหมายอย่างมากด้วย

ทั้งนี้ ในการศึกษาที่จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ บทบาทหลัก และบทบาทสนับสนุน ดังนี้

4.2.1.1 บทบาทหลัก

4.2.1.1.1 การก่อเหตุ ซึ่งในการศึกษานี้ได้จัดให้การก่อเหตุเป็นการกระทำเดียวที่จัดให้เป็นบทบาทหลักของผู้หญิงในการก่อการร้าย ซึ่งก็หมายถึงบทบาทในการปฏิบัติการเป็นนักรบหรือการลงมือก่อการร้าย ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ และจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ตาม トラバโดที่ผู้หญิงเหล่านั้นได้ลงมือกระทำการ ซึ่งจากการศึกษาเอกสารพบว่าบทบาทของผู้หญิงในการก่อเหตุจะไม่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) การบุกยึดอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ 2) การจับตัวประกัน 3) การลอบวางระเบิด และ 4) การเป็นมือระเบิดพลีชีพ

4.2.1.2 บทบาทสนับสนุน

4.2.1.2.1 การเป็นแม่และภรรยา นอกจากการก่อเหตุด้วยตนเองซึ่งเป็นบทบาทหลักที่เปลี่ยนแปลงมุมมองต่อผู้หญิงในการก่อการร้ายแล้ว อีกบทบาทสำคัญที่น่าสนใจคือ บทบาทการเป็นแม่ และภรรยา ซึ่งทั้งสองบทบาทดังกล่าวนี้ แม่ในการศึกษานี้จะจัดให้เป็นบทบาทสนับสนุน แต่นับว่าเป็นบทบาทสำคัญที่กลุ่มก่อการร้ายใช้เป็นประเด็นจูงใจในการชักชวนให้ผู้หญิงเข้าไปเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อที่จะได้ใช้ศักยภาพความเป็นแม่และภรรยาได้อย่างคุ้มค่าและมีเกียรติโดยการบิดเบือนคำสอนทางศาสนา

ผู้หญิงที่เดินทางไปพร้อมกับกลุ่มก่อการร้ายในฐานะที่มั่นของกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งส่วนมากตั้งอยู่ในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยกลุ่มหลักที่สามารถชักจูงให้ผู้หญิงจำนวนมากเดินทางเข้าไปร่วมได้นั้น คือกลุ่ม IS ซึ่งมีฐานที่มั่นในประเทศอิรัก และซีเรียเป็นเป้าหมายหลักในการเดินทางเข้าร่วม และยังมีกลุ่มก่อการร้ายในกลุ่มประเทศที่มีความขัดแย้งอื่น ๆ อาทิ ศรีลังกา เยอร์มณี โซมาเลีย ปาเลสไตน์ อินโดนีเซีย อิสราเอล และตุรกี โดยวัตถุประสงค์ของผู้หญิงซึ่งส่วนมากเป็นชาวตะวันตกที่เดินทางไปเข้าร่วมนั้น คือ การไปเป็นภรรยาของผู้ก่อการร้าย ซึ่งพบว่าสื่อในประเทศตะวันตกมีการให้คำจำกัดความของผู้หญิงกลุ่มนี้ไว้หลากหลาย ได้แก่ “Jihadi’s bride” โดยสำนักข่าว Washington Post “sexual slave” โดยสำนักข่าว Australian Broadcasting Company (ABC) และ “girl next door” โดยสำนักข่าว Guardian¹⁸²

คำจำกัดความเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการเป็นภรรยาของผู้ก่อการร้ายสามารถถูกมองได้หลายมุม อาทิ มุมมองทางบวก อย่าง “Jihadi’s bride” หรือการเป็นเจ้าสาวของนักรบ ขณะที่มุมมองทางลบอย่าง “sexual slave” หรือทาสทางเพศ อาทิ ในกลุ่ม Boko Haram ที่ใช้เด็กผู้หญิงในการเป็นทาสทางเพศ และทำหน้าที่หุงหาอาหารเลี้ยงสมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้ จากผลการศึกษาที่มีการสัมภาษณ์ผู้หญิงที่ไปเข้าร่วมในกลุ่มก่อการร้ายนั้น มีทั้งกลุ่มที่มีเป้าหมายเพื่อไปเป็นภรรยาผู้ก่อการร้าย และกลุ่มที่เมื่อไปถึงแล้วจึงรับหน้าที่เป็นภรรยา ซึ่งพบว่ามีทั้งที่เต็มใจและไม่เต็มใจส่งผลให้ผู้หญิงกลุ่มดังกล่าวตัดสินใจอยู่ในพื้นที่ของกลุ่มก่อการร้ายต่อเนืองยาวนาน เนื่องจากได้เผชิญกับมุมมองบวก คือการได้เป็นเจ้าสาวและสร้างครอบครัว และกลุ่มที่ตัดสินใจเดินทางกลับมาตุภูมิ เนื่องจากสิ่งที่ต้องเผชิญไม่เป็นไปตามที่คาดหวังกล่าวคือ ต้องเผชิญกับมุมมองลบ คือ ตกเป็นทาสทางเพศแก่ผู้ก่อการร้าย หรือแม้กระทั่งได้สร้างครอบครัวแล้วก็ยังมีกลุ่มที่รู้สึกไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้

¹⁸² Nureen Chowdhury Fink, Sara Zeiger and Rafia Bhulai (eds.). (2016). *A man’s World? Exploring the Roles of Women in Countering Terrorism and Violent Extremism*. Hedayah-Global Center Joint Publication.

กรณีผู้หญิงที่มีเป้าหมายจะไปเป็นภรรยา นั้น บางส่วนมีความต้องการที่จะทำหน้าที่เป็นแม่ต่อไปด้วย เนื่องจากหน้าที่ของแม่ นับเป็นบทบาทสำคัญมากอีกบทบาทหนึ่งโดยเฉพาะกับกลุ่มก่อการร้ายที่มุ่งจะสร้างรัฐอิสลามและต้องการผลิตประชาชนของรัฐ ขณะที่ในบางกลุ่มก่อการร้ายก็มุ่งหวังที่จะมีสมาชิกของกลุ่มเพิ่มขึ้นจากการที่สมาชิกให้กำเนิดบุตรซึ่งจะถูกบ่มเพาะให้เป็นผู้ก่อการร้ายต่อไป และยังสามารถเป็นการขยายเครือข่ายจากการเป็นภรรยาของผู้ก่อการร้ายได้อีกด้วย

4.2.1.2.2 การหารายได้ บทบาทในการหามาซึ่งเงินทุนของกลุ่มก่อการร้าย เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะสามารถดำรงการปฏิบัติการของกลุ่มให้ต่อเนื่อง ซึ่งผู้หญิงสามารถทำหน้าที่หรือมีบทบาทเป็นผู้หารายได้จากกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากมาจากการประกอบอาชีพ การขายสินค้าของกลุ่ม การขอรับบริจาค นอกเหนือจากการวิธีการหารายได้อื่นของกลุ่มซึ่งส่วนมากมาจากพฤติกรรมผิดกฎหมาย อาทิ การฟอกเงิน การลักพาตัวเรียกค่าไถ่ การค้ำมนุษย์ และการค้าเงินสกุลดิจิทัล การค้าสินค้าผิดกฎหมาย (ยาเสพติด อาวุธ น้ำมันเถื่อน ถ่านหิน ทองคำ เพชร ยา) การตั้งตนเป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรอย่างผิดกฎหมายหรือแสวงประโยชน์จากองค์กรลักษณะดังกล่าว เช่น ในสเปนมีการใช้องค์กรทางศาสนาในการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือเด็กกำพร้าในซีเรีย แต่จากการสืบสวนพบว่าเงินดังกล่าวถูกนำไปสนับสนุนกลุ่ม al-Qaeda โดยกลุ่มก่อการร้ายมักใช้ช่องทางออนไลน์ในการโฆษณาเพื่อระดมเงินบริจาคผ่าน platform เช่น YouTube, Patreon and GoFundMe โดยการรับเงินทุนสามารถได้มาจากการชำระเงินผ่านระบบ PayPal Wise หรือ Amazon หรือระบบที่ไม่เป็นทางการอย่าง Hawala ก็ได้รับความนิยม อย่างไรก็ตามช่องทางโอนเงินผ่านธนาคารโดยตรง เพื่อให้การสนับสนุนและช่วยเหลือกลุ่มก่อการร้ายก็ยังคงปรากฏอยู่ ทั้งนี้ ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการก่อการร้ายที่ถูกนำมาค้ำมนุษย์นั้น ก็ถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทในการช่วยหารายได้จากการเป็นสินค้าได้อีกทางหนึ่ง

4.2.1.2.3 การปฐมพยาบาล การให้บริการทางการแพทย์เป็นอีกหน้าที่หนึ่ง ซึ่งเป็นที่ต้องการของกลุ่มก่อการร้ายทุกกลุ่ม ผู้หญิงส่วนหนึ่งจึงทำหน้าที่เป็นผู้ให้การรักษาพยาบาลผู้ที่ได้รับบาดเจ็บและการดูแลรักษาทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่ม IS ที่มีเป้าหมายในการสร้างรัฐของตนเอง จำเป็นต้องมีบุคลากรทางการแพทย์จำนวนมาก จึงพบว่ามีการจัดหาและชักชวนบุคลากรทางการแพทย์ทั้งชายหญิงจำนวนมากเพื่อเข้าไปเป็นสมาชิก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากบทบาทของผู้ชายคือการเป็นนักรบเป็นหลัก ดังนั้น บทบาทในการให้การปฐมพยาบาลจึงเป็นบทบาทของผู้หญิงที่คอยให้การสนับสนุนกลุ่ม

4.2.1.2.4 การขนส่ง ส่วนมากเป็นการขนส่งอาวุธในการต่อสู้ และการรับส่งสมาชิกเพื่อไปก่อเหตุ การขนส่งเสบียง

4.2.1.2.5 **การจัดหาสมาชิก** ผู้หญิงมีบทบาทอย่างมากในการจัดหาสมาชิก ทั้งชายและหญิงผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น online อย่างเช่นการจัดทำเป็นนิตยสารออนไลน์ ของ Al khansa สมาชิกกลุ่ม al Qaeda หรือช่องทาง offline ด้วยการพบปะพูดคุย ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้หญิงสามารถชักชวนจูงใจผู้หญิงด้วยกันได้ดีโดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงที่มีมูลเหตุจูงใจผลักดันอยู่ก่อนแล้ว เช่น ผู้หญิงที่ถูกใช้ความรุนแรง ถูกข่มขืน เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาเอกสารเพิ่มเติมพบกรณีศึกษาของผู้หญิงที่เป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้าย Ansar al Sunna ชื่อว่า Ahmad Jassim ซึ่งถูกเรียกขานว่า มารดาแห่งการระเบิดพลีชีพ โดย Jassim สามารถชักจูงใจให้ผู้หญิงที่เป็นเหยื่อของการข่มขืนให้สามารถออกไปก่อเหตุระเบิดพลีชีพได้ มากถึง 28 ครั้ง

4.2.1.2.6 **การให้ความรู้และบ่มเพาะ** ผู้หญิงจำนวนมากกลายเป็นเสมือน มั่นสมองของกลุ่มก่อการร้ายโดยเป็นผู้ให้ความรู้ด้านต่าง ๆ อาทิ การปฐมพยาบาล สอนภาษา แนวทางการหารายได้ และให้ความรู้ด้านอื่น ๆ กับทายาทและสมาชิกกลุ่ม ขณะเดียวกัน ก็ทำหน้าที่ บ่มเพาะแนวความคิดแก่สมาชิกภายในกลุ่มรวมทั้งภายนอกกลุ่มเพื่อเป็นการโน้มน้าวจิตใจให้ก่อเหตุ หรือเข้าร่วมเป็นสมาชิก

4.2.1.2.7 **การวางนโยบาย** ผู้หญิงมีบทบาทนำในการเป็นผู้กำหนดทิศทาง การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการปกครอง สิทธิทางการเมือง ชาตินิยม และความเสมอภาค มาตั้งแต่ในยุคสงครามโลกครั้งที่ 1 ก่อนที่รูปแบบของการก่อการร้ายจะเปลี่ยน ทิศทางไปในแนวทางของการก่อการร้ายทางศาสนามากขึ้น ทำให้ผู้ชายเข้ามามีบทบาทนำมากกว่า ผู้หญิงอย่างมาก อย่างไรก็ตาม กลุ่มก่อการร้ายสมัยใหม่อย่าง AQI และ IS สนับสนุนการมีบทบาท ในการก่อการร้ายของผู้หญิงมากขึ้น โดยผู้หญิงสามารถมีบทบาทนำในการวางแผนหรือกำหนด แนวทางในการปฏิบัติการบางอย่าง เช่น แนวทางการจัดหาสมาชิกหรือการบ่มเพาะแนวความคิด อย่างเช่น ในกลุ่มนักรบหญิง Al Khansa เครือข่ายของกลุ่ม IS ในเมือง Raqqa ที่ผู้หญิงเป็นผู้วางแผน ในการจัดหาสมาชิกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

4.2.1.2.8 **การให้บริการ และงานตามที่ได้รับมอบหมายอื่น ๆ** อาทิ การ ให้บริการทางเพศ การทำความสะอาด การทำครัวและจัดหาอาหาร การดูต้นทาง และเป็นโล่ป้องกัน ภัยจากการโจมตีของฝ่ายตรงข้าม

4.2.2 กระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ

จากอัตลักษณ์ของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเรื่อยมาผ่านยุคสมัย ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่พัฒนาโลกไร้พรมแดนผ่านการเดินทางอันรวดเร็วและเทคโนโลยี ที่ทันสมัย ปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราให้เกิดการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายอย่าง หลีกเลียงไม่ได้ ผลการศึกษาพบว่าผู้หญิงชาวตะวันตกที่ไปเข้าร่วมกับกลุ่ม IS ในปี ค.ศ. 2014

มีจำนวนประมาณ 200 คน และเพิ่มขึ้นมากกว่าเท่าตัวที่ประมาณ 550 คน ในปี ค.ศ. 2015 โดยคิดเป็นประมาณร้อยละ 10 – 15 ของจำนวนนักรบต่างชาติที่เดินทางไปร่วมรบในหัวเวเวลานั้น¹⁸³ และยังพบว่าผู้หญิงกลุ่มดังกล่าวอยู่ในกลุ่มอายุช่วงวัยรุ่นถึงอายุยี่สิบต้น ๆ โดยผู้ที่อายุต่ำสุดที่พบได้แก่ 13 ปีจากเยอรมนี นอกจากนี้ พบว่าผู้หญิงในประเทศตะวันตกมากกว่า 10 ประเทศที่ไปเข้าร่วมซึ่งจากเดิมผู้หญิงที่มีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายมักอยู่ในประเทศที่มีความขัดแย้งแต่ระยะหลังมานี้กลับเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว และเป็นประเทศที่อยู่ในสภาวะปกติ อาทิ สหราชอาณาจักร เนเธอร์แลนด์ สวีเดน ฝรั่งเศส ออสเตรีย และสหรัฐฯ

อย่างไรก็ดี ค่านิยมดั้งเดิมของความเป็นสังคมชายเป็นใหญ่ในครอบครัวที่มีผู้ชายเป็นผู้นำโดยเบ็ดเสร็จ ประกอบกับการขาดการศึกษา และโอกาสทางเศรษฐกิจของผู้หญิง เป็นอีกช่องทางชักนำให้ผู้หญิงต้องเข้าสู่กระบวนการในการมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย ดังที่ปรากฏในการศึกษาของรัฐบาลทาจิกิสถานที่พบว่า ผู้หญิงจำนวนกว่า 200 คนในทาจิกิสถานตัดสินใจไปร่วมกับกลุ่ม IS ในซีเรีย เนื่องจากติดตามสามีไป บางคนเต็มใจที่จะติดตามไป บางคนถูกหลอกโดยสามีว่าให้อพยพเพื่อไปตั้งถิ่นฐานในตุรกี บางคนจำใจต้องไป เพราะไม่สามารถดำรงชีวิตเองได้ นอกจากนี้ ยังมีอีกจำนวนหนึ่งที่ถูกหลอกล่อจากเพื่อนหรือญาติสนิท แสดงให้เห็นว่านอกจากช่องทางออนไลน์ที่เป็นช่องทางหลักในการนำผู้หญิงเข้าสู่กระบวนการแล้ว ช่องทางกายภาพที่เกิดจากการชักชวนของคนในครอบครัวหรือสังคมใกล้ตัวก็เป็นอีกช่องทางหลักเช่นกัน

ทั้งนี้ กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายนั้นแทบจะไม่ต่างกับผู้ชาย ซึ่งเริ่มจากการถูกชักชวนหรือถูกข่มขู่ผ่านช่องทางต่าง ๆ จนมีความต้องการที่จะไปเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายนั้น ๆ และเมื่อสามารถเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มในฐานที่มั่น หรือผ่านทางออนไลน์ก็สามารถที่จะถูกกำหนดบทบาทให้ จนถึงจุดสิ้นสุดกระบวนการคือการเสียชีวิตหรือการออกจากกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างระหว่างผู้หญิงและผู้ชายอยู่ที่แรงจูงใจ และความสมัครใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมมากกว่า เนื่องจากมีผู้หญิงจำนวนมากที่เป็นเหยื่อของกลุ่มก่อการร้ายที่ถูกจับไปแสวงประโยชน์และต้องเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายโดยไม่ได้เต็มใจ ทำให้การกำหนดบทบาทหน้าที่ตลอดจนการออกจากกระบวนการก็มีความแตกต่างกันไปด้วย อาทิ สถิติในรายงานของสหประชาชาติเรื่อง JOURNEY TO EXTREMISM IN AFRICA: DRIVERS, INCENTIVES AND THE TIPPING POINT FOR RECRUITMENT¹⁸⁴ จัดทำเมื่อ ปี ค.ศ. 2017 ระบุว่าในการศึกษาผู้หญิงจากประเทศโซมาเลีย คาเมรูน ไนจีเรีย เคนยา และซูดาน ที่ถูกบังคับให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้าย

¹⁸³ ibid

¹⁸⁴ United Nations Office on Drugs and Crime. (2019). *Handbook on GENDER DIMENSION of criminal justice response to terrorism*. Vienna, p39.

ได้แก่ Boko Haram al-Shabab และ IS มีสัดส่วนจำนวนคือ ใน 495 คนที่สมัครใจไปมีส่วนร่วม พบว่าเป็นผู้หญิงเพียงร้อยละ 12 ขณะที่ผู้ที่ไม่สมัครใจเข้าไปจำนวน 78 คน พบว่าเป็นผู้หญิงถึงร้อยละ 58 และผู้หญิงที่ไม่สมัครใจเข้าไปนั้นมักจะถูกกำหนดหน้าที่ให้เป็นทาสทางเพศ และโล่กันภัย รวมถึงถูกบังคับไปเป็นมือระเบิดพลีชีพ

ขณะที่ผู้หญิงที่สมัครใจเข้าร่วมในกลุ่มก่อการร้าย นอกจากเจตจำนงในการเข้าร่วมที่มาจากสมัครใจหรือถูกหลอกล่อจากการโฆษณาชวนเชื่อของกลุ่ม รวมไปถึงถูกพาไปโดยสมาชิกในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดทำให้เดินทางมาในฐานที่มั่นของกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งจากการศึกษาของ Sofia Patel¹⁸⁵ พบว่าผู้หญิงชาวเยอร์มันและออสเตรเลียมากกว่าครึ่งที่เดินทางไปรัฐอิสลามเดินทางไปกับครอบครัว ขณะที่ผู้หญิงชาวอังกฤษมักจะไปโดยลำพัง ทั้งนี้ กระบวนการลำดับอื่น ๆ ก็ไม่แตกต่างกันโดย Patel ได้ศึกษากระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายของผู้หญิงในกลุ่ม IS ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการชักชวนให้ชาวต่างชาติทั้งหญิงและชายเข้ามาร่วมในพื้นที่อิรักและซีเรีย โดยการสมัครใจเข้าร่วมของผู้หญิงก็ไม่แตกต่างกับผู้ชายนัก คือเริ่มจากการมีแนวคิดที่จะไปเข้าร่วมกับกลุ่ม IS เนื่องจากได้รับผลกระทบในการดำเนินชีวิต เช่น ความทุกข์ในชีวิต ความเศร้าเสียใจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง การถูกโดดเดี่ยวจากสังคมโดยเฉพาะหวังที่กระแสการเกลียดกลัวอิสลาม กระจายไปทั่วประเทศแถบตะวันตก เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้กลายเป็นปัจจัยผลักดันให้ผู้หญิงเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่ม IS ขณะที่ปัจจัยดึงดูดจากการโฆษณาชวนเชื่อที่เกินความจริง การสร้างเรื่องราว (narrative) ของกลุ่ม IS เกี่ยวกับการผจญภัยในรัฐอิสลาม ความน่าตื่นเต้น รวมไปถึงความรักก็มีอิทธิพลอย่างมากเช่นกัน

ทั้งนี้ทั้งนั้น เมื่อผู้หญิงเข้าไปร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายแล้ว ก็มักจะถูกวางบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน โดยในภาพรวมนั้น บทบาทหลักของผู้หญิงคือการปฏิบัติภารกิจก่อเหตุ ขณะที่บทบาทสนับสนุนก็แตกต่างกันบ้างในแต่ละกลุ่ม อาทิ บทบาทสนับสนุนของผู้หญิงในกลุ่ม IS ได้แก่ การดูแลสุขภาพหรือปฐมพยาบาล การสอนศาสนา และการวางนโยบายในบางส่วน ขณะที่สมาชิกผู้หญิงในกลุ่ม al-Qaeda จะเป็นการจัดหาสมาชิกและหารายได้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังผู้หญิงมีบทบาทหลักในการก่อเหตุแบบพลีชีพเพิ่มเติมในหลายกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่ม Hamas ที่มีผู้หญิงก่อเหตุระเบิดพลีชีพในเกือบทุกปียาวนานนับทศวรรษ จนกลายเป็นอีกหนึ่งบทบาทหลักที่ผู้หญิงถูกมอบหมายให้ทำเพิ่มเติมจากเดิมที่เป็นหน้าที่หลักของผู้ชายเท่านั้น

¹⁸⁵ Sofia Patel. (2020). Understanding women and Islamic State terrorism: Where Are We Now?. In Isaac Kfir and John Coyne (Eds.), *Counterterrorism Yearbook 2020* (pp.87-92). Australian Strategic Policy Institute (ASPI), p89.

อย่างไรก็ดี ผู้หญิงบางคนเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายจนสิ้นสุดกระบวนการ กล่าวคือ ไม่แยกออกจากกลุ่มไประหว่างที่ยังสามารถอยู่ต่อได้ หรือสิ้นสุดลงที่การปฏิบัติการและ เสียชีวิต ดังเช่นการก่อเหตุระเบิดพลีชีพของ Reem Riyashi สมาชิกและภรรยาของกลุ่มฮามาส ที่ก่อเหตุระเบิดพลีชีพบริเวณด่านตรวจค้นเอเรซระหว่างพื้นที่ฉนวนกาซาและชายแดนอิสราเอล ขณะที่บางคนอาจอยู่ในกระบวนการของกลุ่มก่อการร้ายไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะถึงจุดสิ้นสุดทางใดทางหนึ่ง เช่น การถูกปราบปราม การเสียชีวิต หรือการสลายไปของกลุ่ม แต่ในบางกรณีไม่เป็นเช่นนั้น อาทิ กรณีของ Nurshardrina Khairadhanian หญิงสาวชาวอินโดนีเซียวัย 17 ปีที่ตัดสินใจพาตนเองและ สมาชิกในครอบครัวจำนวนถึง 25 คน ไปร่วมเป็นสมาชิกกับกลุ่ม IS ในตะวันออกกลาง เนื่องจาก หลงเชื่อคำโฆษณาว่าที่รัฐอิสลามที่กลุ่ม IS ก่อตั้งขึ้นนั้นจะสามารถทำให้ทุกคนได้อยู่ร่วมกัน อย่างเท่าเทียม ได้รับการศึกษาและการฝึกฝนอาชีพซึ่งภายหลังพบว่าสิ่งที่ตนคิดไม่ได้เหมือนจริง ดังที่กลุ่ม IS ได้กล่าวอ้าง ทำให้ Nurshardrina Khairadhanian และครอบครัวพยายามเดินทางกลับ อินโดนีเซีย หรือการไปเข้าร่วมกับกลุ่ม IS ของ Shamima Begum เด็กหญิงชาวอังกฤษวัย 15 ปี (เมื่อ ค.ศ.2015) ที่ชักชวนกันกับเพื่อนร่วมโรงเรียนอีก 2 คน Kadiza Sultana และ Amira Abase หนีออกนอกประเทศเพื่อไปร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย IS ที่ซีเรียแต่เมื่อสถานการณ์ไม่เป็นไปดังที่คาดหวัง หลังจากเธอแต่งงานกับนักรบและได้ให้กำเนิดบุตรและบุตรเธอเสียชีวิตถึง 2 คน เธอจึงต้องการที่จะ เดินทางกลับมาตุภูมิ แม้เธอจะยังไม่สามารถเดินทางกลับอังกฤษได้แต่เธอก็สามารถหลบหนีออกมา จากพื้นที่ของกลุ่ม IS ได้และถูกกักอยู่ที่ค่ายผู้พลัดถิ่นทางตอนเหนือของซีเรีย

ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นกระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิง ในกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงทัศนะที่สอดคล้องกัน และสอดคล้องกับการศึกษาเอกสารในหลายประเด็น ดังนี้

- 1) การเข้าสู่กระบวนการมีทั้งรูปแบบออนไลน์ และทางกายภาพ
- 2) การเข้าสู่กระบวนการผ่านการจัดหาสมาชิกโดยวิธีการโฆษณาชวนเชื่อ บ่มเพาะ ความรุนแรง และหลอกลวงให้เกิดความสนใจผ่านช่องทางออนไลน์ โดยวิธีการและช่องทางนี้ มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงเข้าสู่กระบวนการในการก่อการร้ายโดยสมัครใจ¹⁸⁶
- 3) การชักชวนโดยตรง หรือทางกายภาพ โดยที่ไม่ผ่านช่องทางออนไลน์ยังคงปรากฏอยู่ เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะการชักชวนกันภายในครอบครัว

ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็ยังคงมีทัศนะที่สอดคล้องกันว่าการเข้าสู่กระบวนการนั้น มักเริ่มจากการถูก ชักชวน แต่ก็จะแปรผันไปตามมูลเหตุจูงใจ ทำให้กระบวนการในการชักชวนแตกต่างกันไป ตลอดจน

¹⁸⁶ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 3, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2566

ความสมัครใจในการเข้าร่วม ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย¹⁸⁷ เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงน่าจะแตกต่างจากผู้ชายที่ผู้ชายมักจะมีความรู้สึกอยากผจญภัยมีเรื่องของความตื่นเต้นมาจูงใจให้สมัครใจเข้าไป แต่ผู้หญิงซึ่งจะมีทั้งสมัครใจและไม่สมัครใจ โดยกลุ่มที่ไม่สมัครใจก็มักมาจากการถูกจับไปเรียกค่าไถ่ ขณะที่เบื้องหลังของความเต็มใจในการเข้าไบนั้น ก็น่าจะแตกต่างกับผู้ชายตรงที่ผู้หญิงมักถูกชักชวนโดยสมาชิกในครอบครัว เช่น โดยสามี หรือคนรู้จัก รวมถึงเกิดความคาดหวังต่อเป้าหมายต่าง ๆ เช่น การมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การมีอิสระในการดำเนินชีวิต เป็นต้น และผู้หญิงมักจะวนอยู่ในวงจรนี้ เนื่องจากแต่งงานกับสมาชิกชาย และเมื่อสามีเสียชีวิตก็มักจะมีการแต่งงานใหม่อีกเรื่อย ๆ เนื่องจากมองว่าเป็นสิ่งที่มีเกียรติ ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างเครือข่ายด้วย¹⁸⁸

สรุปทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ

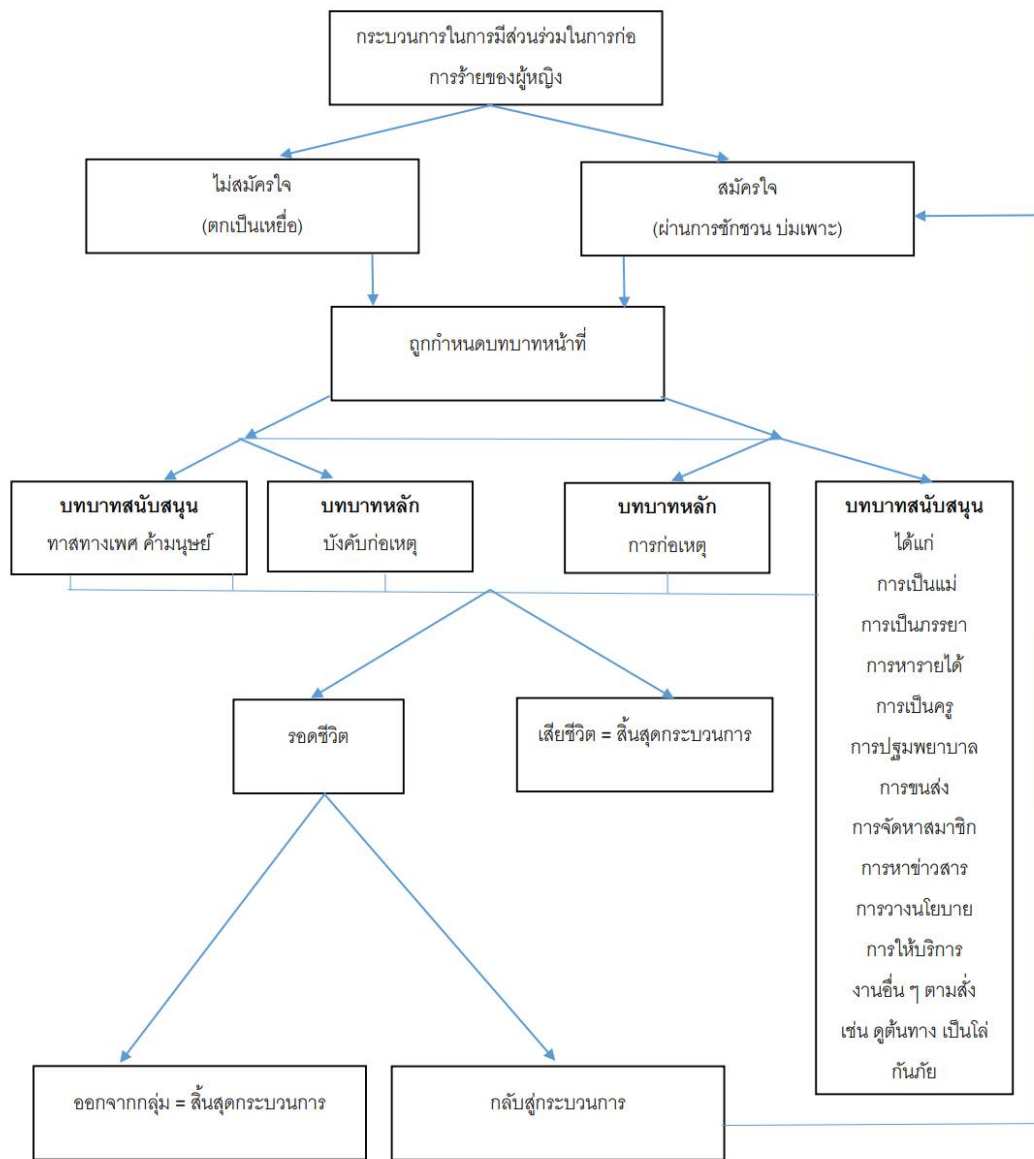
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงทัศนะในส่วนของกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศว่าเริ่มมาจากการถูกชักชวนทั้งช่องทางออนไลน์ และช่องทางกายภาพ โดยมีทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจ โดยส่วนมากมองว่ามาจากความสมัครใจจากการถูกชักชวนของคนใกล้ชิด และด้วยความรักก็มักจะยินดีที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับมูลเหตุจูงใจที่จะเป็นตัวผลักดันให้ผู้หญิงเข้าสู่กระบวนการที่อาจจะมีบางส่วนที่แตกต่างกันกับผู้ชาย อาทิ ผู้ชายมักมีความรู้สึกตื่นเต้น อยากผจญภัย ขณะที่ผู้หญิงเกิดจากความสนใจและความคาดหวังอื่น ๆ ในชีวิต ขณะที่การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่เต็มใจก็ยังคงปรากฏจากการถูกจับตัวไปเพื่อแสวงประโยชน์ต่าง ๆ โดยกลุ่มก่อการร้าย เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ จากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถแสดงเป็นแผนผังประกอบกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ ดังนี้

¹⁸⁷ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 2, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2566

¹⁸⁸ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 4, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2566

ภาพที่ 5 แผนผังประกอบกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ

จากแผนภาพ แสดงให้เห็นภาพรวมของกระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายซึ่งเริ่มจาก

1. การเริ่มต้นการเข้าสู่กระบวนการเกิดจากการถูกชักชวนหรือถูกป่มเพาะผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งทางกายภาพ และช่องทางออนไลน์ จนมีความต้องการที่จะไปเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายนั้น ๆ ขณะที่การเข้าร่วมโดยไม่สมัครใจเกิดจากการตกเป็นเหยื่อในการจับกุมหรือลักพาตัวไปโดยกลุ่มก่อการร้าย

2. เมื่อเข้าไปเป็นสมาชิกหรือมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายใด ทั้งโดยการเดินทางไปร่วมกับกลุ่มในฐานที่มั่นหรือให้การสนับสนุนนอกพื้นที่ ก็สามารถที่จะถูกกำหนดบทบาทให้ได้ โดยบทบาทที่ถูกกำหนดนั้นจะขึ้นอยู่กับความสมัครใจในการเข้าไปมีส่วนร่วม

2.1 ผู้หญิงที่ไม่สมัครใจหรือที่ตกเป็นเหยื่อของกลุ่มก่อการร้ายที่ถูกจับไป แสวงประโยชน์ จะมีบทบาทในการตกเป็นทาสทางเพศ เป็นเหยื่อค้ามนุษย์ อันเป็นบทบาทสนับสนุน และถูกบังคับให้ก่อเหตุซึ่งเป็นบทบาทหลัก

2.2 ขณะที่ผู้หญิงที่สมัครใจเข้าไปก็จะถูกกำหนดบทบาทหน้าที่ตามความชำนาญและความเหมาะสมทั้งในบทบาทหลักและบทบาทสนับสนุน

3. จนถึงจุดสิ้นสุดกระบวนการ คือ การเสียชีวิตหรือการออกจากกลุ่มด้วยเหตุผลใด เหตุผลหนึ่ง เช่น การถูกปราบปราม การเสียชีวิต หรือการสลายไปของกลุ่ม หรือการหลบหนีออกจากกลุ่ม

4.2.3 บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทย

เมื่อกล่าวถึงบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทย ไม่พบว่าผู้หญิงในประเทศไทยมีบทบาทในการปฏิบัติการก่อการร้าย หรือมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มก่อการร้ายสากล ในต่างประเทศ ทั้งนี้ มักถูกชี้นำไปสู่บทบาทของผู้หญิงมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่พบว่าบางส่วนเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีบทบาทสนับสนุน ได้แก่ บทบาทในการปฐมพยาบาล การหารายได้ การหาข่าวสาร การขนส่ง และการจัดหาสมาชิก ดังนี้

4.2.3.1 การปฐมพยาบาล กลุ่มผู้หญิงที่มีอายุน้อยมักจะได้รับการศึกษาฝึกฝนให้เป็นพยาบาล โดยการนำหนังสือตำราการปฐมพยาบาลที่เป็นภาษาไทยให้ไปศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน บางคนมีความรู้เพิ่มเติมจากการไปเป็นพนักงานร้านขายยา หรือบางคนเป็นคนที่มิประสบการณ้อยู่แล้ว เช่น ทำงานอยู่ในโรงพยาบาลที่ประเทศไทย และประเทศมาเลเซีย และเมื่อเกิดเหตุปะทะที่มีกองกำลังบาดเจ็บ ผู้หญิงกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่เข้าไปให้การรักษาและปฐมพยาบาลเบื้องต้น นอกจากกรณีบาดเจ็บสาหัสจนเกินความสามารถ จึงจะมีหมอประจำของกลุ่มที่เข้ามาให้การรักษาต่อไป

4.2.3.2 การหารายได้ ผู้หญิงบางส่วนยังมีหน้าที่ดูแลเรื่องการจัดหาเงินทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม อาทิ การเป็นตัวแทนเก็บค่าสมาชิกในแต่ละพื้นที่การปลูกผักเพื่อนำไปขาย รวมทั้งสำรองผลผลิตไว้หากเกิดเหตุการณ์รุนแรงและไม่สามารถออกนอกพื้นที่ได้

4.2.3.3 การหาข่าวสาร การทำหน้าที่หาข่าวนับเป็นหน้าที่ที่สำคัญมากที่สมาชิกฝ่ายชายทำได้ยาก โดยสมาชิกหญิงจะได้รับการฝึกฝนให้หาข่าวโดยการเข้าไปทำความสนิทสนมกับ

เจ้าหน้าที่ความมั่นคง ในพื้นที่โดยเฉพาะทหารและตำรวจ ซึ่งหลายคนสามารถทำได้อย่างแนบเนียน และไม่เป็นที่ต้องสงสัยจากฝ่ายตรงข้าม

4.2.3.4 **การขนส่ง** โดยการทำหน้าที่ขนส่งเสบียงอาหาร ช่วยปกปิดอำพราง กลุ่มผู้ก่อเหตุ ขณะหลบหนี รวมทั้งขนส่งอาวุธที่ในระยะหลังมีการใช้ผู้หญิงทำหน้าที่นี้มากขึ้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ความมั่นคงในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชายและไม่สะดวกที่จะตรวจค้นตัวผู้หญิง

4.2.3.5 **การจัดหาสมาชิก** สมาชิกหญิงที่มีทักษะที่ดีในการสื่อสารก็จะได้รับหน้าที่ให้เป็นคนชักชวนคนอื่น ๆ เข้ามาเป็นสมาชิก

สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิง ในการก่อการร้ายในประเทศไทย ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่าผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมกับ กลุ่มก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจะมีบทบาทสนับสนุนเท่านั้น กล่าวคือ จะมีหน้าที่เพียงให้การสนับสนุนรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่

- 1) การจัดหาเสบียง
- 2) การปฐมพยาบาล
- 3) การดูแลเส้นทาง
- 4) การหาข่าวสาร
- 5) การเป็นครู
- 6) การขนส่งอาวุธ
- 7) การหารายได้

โดยบทบาทหลักในการเป็นผู้ปฏิบัติการจะเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้ชายเท่านั้น เนื่องจากผู้หญิงไม่ใช่ เป้าหมายหลักในการชักจูงไปเพื่อการก่อเหตุด้วยบริบททางสังคมและศาสนาที่มีส่วนในการจำกัด บทบาทผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้ แต่ด้วยเหตุนี้ ก็ทำให้ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญสำคัญในการอยู่ เบื้องหลังการก่อเหตุ¹⁸⁹

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายใน ประเทศไทยเพิ่มเติมว่า นอกจากบทบาทสนับสนุนข้างต้นแล้วนั้น ยังพบว่ามีบทบาทสนับสนุนอื่น ได้แก่ การให้ที่หลบซ่อน/พักพิง การเป็นกันชน และการทำหน้าที่ปลุกระดมมวลชน กัดดันเจ้าหน้าที่ เนื่องจากผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่มีลักษณะของการเป็นผู้ก่อการ แต่เนื่องจากมีในลักษณะ ที่เป็นสมาชิกกันในครอบครัวหรืออยู่ในชุมชนเดียวกัน จึงทำหน้าที่คอยให้ที่พักพิงไว้สำหรับหลบซ่อนตัว คอยแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของเจ้าหน้าที่ให้ขบวนการทราบ ซึ่งมักจะเป็นลักษณะ

¹⁸⁹ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 10, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2566

ของความเห็นอกเห็นใจกันเนื่องจากเป็นเครือญาติกัน เป็นคนในชุมชนเดียวกัน หรืออาจมีที่ เป็นผู้ร่วมอุดมการณ์เดียวกัน นอกจากนี้ จากข่าวสารที่ปรากฏกรณีการที่เจ้าหน้าที่ใช้ความรุนแรงจนเกิดเป็นกระแสไม่พอใจในพื้นที่ ทำให้ผู้หญิงออกมาในลักษณะการเป็นกันชน (barrier) ไม่ให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงตัวผู้ก่อเหตุได้¹⁹⁰

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังได้มีการแสดงทัศนะเพิ่มเติมที่สอดคล้องกันถึงการมีบทบาทสนับสนุน ตลอดจนให้เหตุผลที่ผู้หญิงมีบทบาทจำกัดว่า ประเทศไทยมีความเสี่ยงที่จะเผชิญสถานการณ์การก่อการร้ายโดยผู้หญิงน้อยมาก เพราะประเทศไทยไม่มีความขัดแย้งและไม่ได้เป็นพื้นที่เป้าหมายที่จะก่อการร้าย ส่วนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผู้หญิงไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นคนลงมือก่อเหตุ และยังไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องใช้ผู้หญิงในการลงมือก่อเหตุ ผู้หญิงจึงเพียงแต่ถูกใช้ในการสนับสนุนด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังมีมุมมองที่ว่า ผู้หญิงอาจมีบทบาทเป็นผู้ที่บ่มเพาะแนวคิดสู่สมาชิกในครอบครัวได้โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจด้วย เพราะผู้หญิงไม่ใช่เป้าหมายของกลุ่มขบวนการในการปฏิบัติการรบหรือต่อสู้ อย่างไรก็ตาม แม้ผู้หญิงจะไม่ได้เป็นสมาชิกในขบวนการ แต่ในบางครั้งผู้หญิงที่เป็นแม่ นั้นได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ อาทิ สามีเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ทำให้ผู้หญิงต้องรับภาระในการดูแลลูกและครอบครัวเพียงลำพัง เป็นการส่งผลกระทบต่อความเครียด กัดดัน ส่งผลให้มุมมอง ทัศนคติ ความมีอคติ และความรู้สึกถูกส่งต่อไปที่ลูก อันเป็นการบ่มเพาะแนวคิดความเกลียดชังโดยปริยายอีกทางหนึ่งซึ่งอาจส่งผลให้ลูกตัดสินใจเข้าสู่ขบวนการ¹⁹¹

นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้หญิงไทยที่มีบทบาทสนับสนุนให้กลุ่มก่อการร้ายสากลที่เข้ามาปฏิบัติการในไทยด้วย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหลายหน่วยให้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน โดยระบุว่า เป็นเหตุการณ์ระเบิดที่ซอยสุขุมวิท 71 เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 (Valentine's Bomb) โดยมีผู้หญิงไทย ชื่อโลลา คอยให้การสนับสนุนในการจัดหาที่พัก (บ้านเช่า) และเหตุการณ์ระเบิดที่ศาลท้าวพระพรหมเอราวัณ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558 ที่มีนางวรรณ สอนสัน หญิงไทยที่เป็นภรรยาชาวอุยกูร์ผู้ก่อเหตุที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการจัดหาที่พักอาศัยด้วยเช่นกัน ซึ่งตอนนี้อยู่ระหว่างการดำเนินคดี

ทั้งนี้ แม้ว่าไทยเองจะไม่มีลักษณะที่ผู้หญิงเข้าไปเกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายโดยตรง แต่จะมีกรณีที่หญิงไทยเป็นภรรยา และก็ถูกแสวงประโยชน์ ซึ่งจะเป็นในลักษณะที่ผู้ก่อการร้ายเข้ามาแต่งงานด้วย เนื่องจากต้องการมีภรรยาเป็นคนไทย เพื่อที่จะได้ดำเนินการหรือแสวงประโยชน์จากการที่ภรรยาเป็นคนไทย เช่น การใช้ภูมิสำเนา ลักษณะก็คือใช้ไทยเป็นฐานในการ

¹⁹⁰ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 1, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2566

¹⁹¹ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 10, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2566

ดำเนินการ เช่น การพบปะสมาชิก หรือว่าจัดหา หรือติดต่อกับเครือข่ายต่างประเทศ ดังนั้น จึงจะชัดเจนว่าผู้หญิงไทยถูกใช้เพื่อแสวงประโยชน์มากกว่าที่จะมีการเข้าไปก่อเหตุโดยตรงอีกลักษณะหนึ่งคือ ลักษณะเป็นผู้อำนวยความสะดวก ดังนั้น การเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นผู้สนับสนุนของผู้หญิง คือภัยที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ ผู้หญิงไม่ได้มีลักษณะเป็นผู้ก่อเหตุเหมือนกับในอินโดนีเซียฟิลิปปินส์¹⁹²

สรุปทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทัศนคติในส่วนของบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทยอย่างชัดเจนว่า ไม่มีผู้หญิงที่เป็นผู้ก่อเหตุในประเทศไทยทั้งที่มีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายสากล และกับกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยที่พื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงเป็นสังคมมุสลิมเคร่งครัดที่ผู้หญิงไม่ค่อยได้มีบทบาทในเชิงรุก เช่นเดียวกับลักษณะของกลุ่มก่อความไม่สงบที่ไม่ได้มีเป้าหมายในการใช้ผู้หญิงในการปฏิบัติการ หรือเป็นผู้ก่อการร้าย ผู้หญิงจึงจะมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนเท่านั้น โดยบทบาทสนับสนุนที่ค้นพบจากการศึกษา ได้แก่ การปฐมพยาบาล การหารายได้ การขนส่ง การจัดหาสมาชิก การหาข่าวสาร การปลุกระดมมวลชน ให้ที่พักพิง งานมวลชน และการเป็นโล่กันภัยด้วย อีกทั้ง ยังพบว่า ผู้หญิงสามารถกลายเป็นผู้บ่มเพาะแนวความคิดได้ทั้งโดยที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ

4.2.4 กระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทย

กระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทยพบว่าไม่แตกต่างกับในต่างประเทศมากนัก กล่าวคือ ในต่างประเทศ กระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการบ่มเพาะและการจัดหาซึ่งมีทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจ โดยผ่านทั้งรูปแบบออนไลน์ และทางกายภาพ หรือ offline โดยช่องทางออนไลน์เป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพอย่างมากสำหรับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ อาทิ ผู้หญิงชาวตะวันตกที่ไปเข้าร่วมกับกลุ่ม IS ในปี ค.ศ. 2014 มีจำนวนประมาณ 200 คน และเพิ่มขึ้นมากกว่าเท่าตัวที่ประมาณ 550 คน ในปี ค.ศ. 2015 โดยคิดเป็นประมาณร้อยละ 10 – 15 ของจำนวนนักรบต่างชาติที่เดินทางไปร่วมรบในห้วงเวลานั้น โดยเมื่อผู้หญิงเข้าไปร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายแล้ว ก็มักจะถูกวางบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน และได้รับการฝึกฝนตามแต่ละบทบาทที่ถูกกำหนด ทั้งนี้ ผู้หญิงบางคนเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายจนสิ้นสุดกระบวนการ อันเป็นผลจากการเสียชีวิตหรือโดยการลงมือปฏิบัติการไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่ก็ตาม แต่ในบางกรณีก็มีบางส่วนที่ตัดสินใจออกจาก

¹⁹² ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 4, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2566

กระบวนการระหว่างทางเมื่อมีโอกาส ส่วนใหญ่เนื่องจากพบว่า การเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายไม่เป็นไปตามที่ถูกชวนเชื่อ สำหรับในประเทศไทยนั้น ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มักจะสมัครใจเข้าสู่กระบวนการในการมีส่วนร่วมของกลุ่มก่อความไม่สงบจากการมีมูลเหตุจูงใจที่ได้ศึกษาไว้ อย่างไรก็ตาม หนทางในการจัดหาสมาชิกหญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นช่องทางทางกายภาพมากกว่าทางออนไลน์ เนื่องจากมาจากการชักชวนกันเอง หรือคล้อยตามกันโดยปริยายภายในครอบครัว และคนในสังคมใกล้เคียง จากนั้นก็จะถูกฝึกฝนตามความเหมาะสมของแต่ละตำแหน่งหน้าที่เพื่อเตรียมความพร้อมและลงมือปฏิบัติจริง

ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงทัศนะที่หลากหลาย แต่ส่วนมากมีความสอดคล้องกันและสอดคล้องกับการศึกษาเอกสาร ในส่วนที่ว่าเริ่มต้นจากการชักชวนผ่านช่องทางทางกายภาพก่อนที่จะถูกนำไปฝึกฝน และปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ทั้งนี้ สามารถสรุปทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นประเด็น ได้ดังนี้

1) **การเข้าสู่กระบวนการจากความต้องการส่วนบุคคล ซึ่งเกิดจากการชักชวนและคล้อยตามกันของสมาชิกในครอบครัว** เนื่องจากเป้าหมายการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่กระบวนการของกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงเลือกเฉพาะผู้ชาย การเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบของผู้หญิง จึงไม่ได้เกิดจากการเข้าสู่กระบวนการคัดเลือกและจัดตั้งของกลุ่มก่อความไม่สงบ หากแต่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติของแต่ละคน¹⁹³ โดยเริ่มต้นจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นต้นทุนและพัฒนาขึ้นเองตามประสบการณ์และบริบทของแต่ละบุคคล เช่น การมีบุคคลในครอบครัวเป็นสมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบ การไม่ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมจากภาครัฐ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือน เป็นต้น

2) **การเข้าสู่กระบวนการโดยการถูกชักชวนทางกายภาพ และคล้อยตามกันของคนในสังคมเดียวกัน** การเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในลักษณะของการก่อการร้ายโดยมากเป็นผู้หญิงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมก็เนื่องจากการได้รับอิทธิพลทางความคิดผ่านการปลูกฝังจากผู้นำ ผู้รู้ด้านศาสนา จึงคล้อยตามและสมัครใจเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการ

3) **การเข้าสู่กระบวนการผ่านช่องทางกายภาพก่อนได้รับนำไปฝึกฝน และปฏิบัติหน้าที่ต่อไป** โดยมีความเป็นไปได้ที่ผู้หญิงจะถูกชักชวนเข้าไปร่วมกลุ่มช่องทางเดียวกับผู้ชายคือ ผ่านทางโรงเรียน มหาวิทยาลัยและภายในชุมชนที่อาศัย อย่างไรก็ตาม ในการฝึกฝนนั้นจะมีความแตกต่างกัน โดยภายหลังจากการฝึกทั่วไปผู้หญิงจะไม่ถูกฝึกให้ใช้อาวุธ แต่จะถูกฝึกเฉพาะทางอื่น ๆ เช่น การฝึกเป็นพยาบาล หรือการฝึกเกี่ยวกับการปลูกฝังแนวคิดต่าง ๆ เพื่อส่งไปเผยแพร่ตามโรงเรียน

¹⁹³ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 2, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2566

นอกจากนี้ ผู้หญิงในประเทศไทยยังเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายสากลที่เข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทย จากการถูกชักชวนภายหลังมีความสัมพันธ์กับสมาชิกหรือเครือข่ายกลุ่มก่อการร้าย ซึ่งจะเป็นในลักษณะที่ผู้ก่อการร้ายเข้ามาแต่งงานด้วย เนื่องจากต้องการมีภรรยาเป็นคนไทยเพื่อที่จะได้ดำเนินการ หรือแสวงประโยชน์จากการที่ภรรยาเป็นคนไทย เช่น การใช้ภูมิคุ้มกันกล่าวคือการใช้ไทยเป็นฐานในการดำเนินการต่าง ๆ เช่น การพบปะสมาชิก จัดหา และติดต่อกับเครือข่ายต่างประเทศ

สรุปทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการของผู้หญิงในการมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายในประเทศไทย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงทัศนะในส่วนของกระบวนการของผู้หญิงในการมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายในประเทศไทยสอดคล้องกันว่าจะจำกัดอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหลัก โดยเริ่มต้นจากกระบวนการชักชวนจากคนในครอบครัว และสังคมใกล้ชิดมากกว่าการจัดหาหรือชักชวนโดยกลุ่มก่อความไม่สงบ แต่อาจจะได้รับอิทธิพลจากการมีประสบการณ์และการรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ถูกเผยแพร่และบางส่วนมีการบิดเบือนสร้างความเกลียดชัง ทำให้ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มักจะเต็มใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปร่วมขับเคลื่อนภายในกลุ่มก่อความไม่สงบโดยตรง หรือให้การสนับสนุนอยู่ภายนอก อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าสู่กระบวนการแล้ว ผู้หญิงจะถูกฝึกฝนแยกกับผู้ชายโดยผู้หญิงจะถูกฝึกฝนให้ตรงตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเป็นบทบาทสนับสนุนทั้งหมด อาทิ การเป็นครู และการเป็นพยาบาล ขณะที่การมีส่วนร่วมกับเครือข่ายการก่อการร้ายอื่น ๆ นั้น มักจะเกิดจากการดึงเข้าไปมีส่วนร่วมจากการมีความสัมพันธ์กับสมาชิกในเครือข่ายกลุ่มก่อการร้าย

4.3 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง

เหตุการณ์ก่อการร้าย 9/11 สร้างการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ให้สหรัฐฯ และชาติตะวันตก และส่งผลในวงกว้างในหลายประเทศทั่วโลกในการตอบโต้และรับมือกับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย ในหลากหลายด้านไม่ว่าจะเป็นมาตรการการต่อต้านการก่อการร้าย มิติด้านสิทธิมนุษยชน งานด้านการข่าวกรองและความมั่นคง รวมถึงการตราและปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศและระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ประเทศต่าง ๆ มีมาตรการการต่อต้านการก่อการร้ายที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทด้านความมั่นคงของแต่ละประเทศ

สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหลายหน่วยมีมุมมองว่า นโยบายการก่อการร้ายของแต่ละประเทศนั้น จะมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายที่เผชิญเพราะการก่อการร้ายไม่ได้เกิดในมิติของการก่อเหตุความรุนแรงอย่างเดียว

แต่มีหลากหลายรูปแบบการกระทำ เช่น การนำคลิปรุนแรงผ่านสื่อออนไลน์ แล้วทำให้ประชาชนที่ได้รับแนวคิดหรือเสปสื่อก่อนนี้ อาจเกิดการบ่มความคิดด้วยตนเองได้ ซึ่งพบมากในหลายประเทศ อย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์¹⁹⁴ ที่นำไปสู่แนวทางการป้องกัน หรือการตราเป็นกฎหมายขึ้น เช่นใน อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ เพื่อป้องกันปัญหาการก่อการร้ายที่มีแนวโน้มยกระดับขึ้นในช่วงเวลานั้น ๆ ซึ่งก็ไม่ต่างกับประเทศไทย เนื่องจากไทยไม่ได้เผชิญเหตุโดยตรงจึงไม่ได้พยายามที่จะผลักดันเรื่องของการออกกฎหมายหรือการแก้ปัญหา

โดยในมิติการก่อการร้ายโดยผู้หญิงถูกนำมาเป็นวาระอย่างมีนัยสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่อดีตที่บทบาทของผู้หญิงแทบไม่ถูกตระหนักในมิติด้านการก่อการร้าย ซึ่งปรากฏผลการศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงในไทยและในต่างประเทศ ดังนี้

4.3.1 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงในต่างประเทศ

จากผลการศึกษาพบว่าทั้งสองทศวรรษที่ผ่านมาประชาคมระหว่างประเทศตระหนักถึงบทบาทในการก่อการร้ายของผู้หญิงมากขึ้น ทำให้หลายประเทศดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องคู่ขนานไปกับนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายที่มีอยู่ โดยในปี ค.ศ. 2000 ข้อมติ UNSC 1325 ได้เริ่มมีการกล่าวถึงการตระหนักถึงความสำคัญของผู้หญิงที่ควรจะต้องเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขความขัดแย้งทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ และในปี ค.ศ. 2015 สหประชาชาติรับข้อมติ UNSC ที่ 2242 ซึ่งเป็นข้อมติฉบับแรกที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายและมาตรการด้านการต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งนับตั้งแต่นั้นมา บริบทเรื่องเพศในการก่อการร้ายกลายเป็นกระแสหลักในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการต่อต้านการก่อการร้ายของสหประชาชาติ อาทิ แผนปฏิบัติการในการป้องกันแนวคิดหัวรุนแรง (Plan of Action to Prevent Extremism) และยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้ายของโลก ปี 2018 (2018 Global Counterterrorism Strategy) ซึ่งกลไกทั้งสองมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศสมาชิกตื่นตัวกับภัยที่มาจากการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงในผู้หญิง ทั้งนี้ ในการประชุมต่อต้านการก่อการร้ายโลกประกอบด้วยประเทศสมาชิกจำนวน 29 ประเทศและสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นเวทีที่มีเป้าหมายในการป้องกันและต่อสู้กับภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายก็ได้จัดตั้งคณะทำงานในการป้องกันการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงและบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายขึ้นด้วย นอกจากนี้ องค์การด้านความมั่นคงและความร่วมมือสหภาพยุโรป ยังได้จัดทำแนวทางในการตอบโต้ภัยคุกคามที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงโดยคำนึงถึงบริบทด้านเพศ ซึ่งครอบคลุมกว่า 60 ประเทศในภูมิภาคเอเชียกลาง ยุโรป และอเมริกาเหนือ

¹⁹⁴ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 4, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2566

นอกจากนี้ สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ยังได้มีการกำหนดข้อบังคับให้ประเทศสมาชิกจะต้องมีภาระหน้าที่อย่างเต็มที่ที่จะปกป้องและป้องกัน ผู้หญิงและเด็กจากการถูกแสวงประโยชน์จากการก่ออาชญากรรมทุกประเภทรวมถึงการก่อการร้าย ซึ่งจะครอบคลุมไปในทุกมิติตั้งแต่การป้องกัน แก้อภัย ฟื้นฟู และการดำเนินกระบวนการยุติธรรม อย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม โดยที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั่วโลก มักสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้หญิงที่ก่อความรุนแรงมักจะเป็นเหยื่อที่ไร้เสียงจากสถานการณ์ความรุนแรงที่เปี่ยมเบนไปจาก สภาพสังคมปกติ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของกัมพูชาก็จะสอดคล้องตามมุมมองของแต่ละพื้นที่ อย่างในประเทศสหรัฐฯ และยุโรป ผู้ที่มีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาบางส่วนมีมุมมอง เกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงกับความรุนแรงในลักษณะที่เป็นผู้ประสบภัยจากการก่อการร้าย โดยมักจะมองข้ามแรงจูงใจของผู้หญิงกลุ่มนี้ ส่งผลให้การจับกุมผู้หญิงในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับการก่อ การร้ายมีน้อย หรือได้รับโทษที่ต่ำ สำหรับกรณีการเดินทางกลับเข้าประเทศของผู้หญิงที่ไปเข้าร่วม เป็นสมาชิกกับกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่ต่าง ๆ การดำเนินกระบวนการยุติธรรมจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไป อย่างประเทศในแถบคาบสมุทรบอลข่านไม่ถือว่าผู้หญิงที่กลับมาจากการไปเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับ กลุ่ม IS เป็นความผิด อย่างไรก็ตาม ก็ไม่เป็นเช่นนี้ทุกกรณีไป บางประเทศอย่างเช่นประเทศเยอรมนี กำหนดโทษทางอาญาที่รุนแรงต่อผู้หญิงที่กลับจากการไปร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในซีเรียในข้อหา ก่ออาชญากรรมสงคราม (war crimes)

ทั้งนี้ ประเทศต่าง ๆ ได้มีการกำหนดนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายซึ่งกำหนด กลยุทธ์ที่แตกต่างกันไป โดยประเด็นเกี่ยวกับผู้หญิงหรือด้านเพศนั้น ก็ถูกนำมากำหนดไว้ในมิติ ที่แตกต่างกันตามบริบทและมุมมองของประเทศนั้น ๆ ขณะเดียวกัน ก็สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้ ไม่เท่าเทียมกัน และยังประสบปัญหาและอุปสรรคที่แตกต่างกันไป อาทิ **สหรัฐฯ** ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับ ผลกระทบจากภัยการก่อการร้ายในระดับรุนแรงเป็นระยะ และได้มีการออกมาตรการเพื่อรองรับ ป้องกัน และแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง อาทิ การกำหนดกลไกด้านการต่อต้านการก่อการร้ายในระดับ กระทรวง มีการยกระดับงานด้านการข่าวให้เข้มข้นขึ้น และพยายามสร้างแรงกระตุ้นให้ประเทศ พันธมิตรมีความตื่นตัวจากภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายให้อยู่ในระดับสูงเพื่อสร้างความร่วมมือ ระหว่างกันให้เข้มข้น อย่างไรก็ตาม ก็ยังพบว่า สหรัฐฯ ยังไม่สามารถนำนโยบายไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเนื่องจากการดำเนินนโยบายต่อผู้หญิงที่ยังขาดความตระหนักรู้และ ความเข้าใจในบทบาทของผู้หญิงที่ควรได้รับการผลักดันให้มีส่วนร่วมในงานด้านความมั่นคง รวมทั้ง ในมิติการต่อต้านการก่อการร้าย¹⁹⁵

¹⁹⁵ Jamille Bigio and Rachel B. Vogelstein. (2019). *Women and Terrorism Hidden Threats, Forgotten Partners*. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/report/women-and-terrorism>

ขณะที่สหราชอาณาจักร ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย โดย Department for Communities and Local Government (DCLG) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันแห่งสหราชอาณาจักร 2007-2011 (UK's Prevent Strategy 2007-2011) เริ่มต้นในปี 2007 อย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับผู้หญิงมุสลิมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรง โดยมีมุมมองของการป้องกันโดยผู้หญิงในฐานะที่เป็นแม่ที่สามารถสอดส่องดูแลบุตรของตนและสามารถสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่อาจเป็นสัญญาณบ่งชี้การถูกบ่มเพาะโดยกลุ่มก่อการร้าย ขณะที่การปรับปรุงยุทธศาสตร์ใน 4 ปีต่อมา (ตั้งแต่ ค.ศ. 2011) ยังคงกล่าวถึงบทบาทผู้หญิงมุสลิมในการป้องกันการถูกชักชวนให้เข้าสู่สมรภูมิการรบของกลุ่มก่อการร้ายในอิรักและซีเรีย แต่ไม่ได้จำกัดเฉพาะมิติของผู้หญิงเพียงอย่างเดียวเช่นมาตรการป้องกันที่ผ่านมา แต่ให้ความสำคัญกับความท้าทายในการต่อต้านการก่อการร้ายที่พยายามปลุกฝังแนวความคิดให้ประชาชนมีความเชื่อคล้อยตามกับกลุ่มก่อการร้าย โดยเน้นมิติของการให้การศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และยังให้ความสำคัญกับชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาจเป็นกลุ่มเปราะบางและเสี่ยงจะถูกชักจูงสู่การก่อการร้าย

อีกทั้ง ยังมีมาตรการการป้องกันในระดับชุมชนโดยการส่งเสริมให้มีการนำผู้หญิงเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละชุมชนที่มีความเสี่ยง ซึ่งเป็นไปตามนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายระดับชาติปี 2011 (2011 National Counterterrorism Policy) นอกจากนี้ ในอังกฤษและเวลส์มีการแต่งตั้งตำแหน่งหัวหน้าตำรวจ (chief constable) เป็นผู้หญิงแล้วจำนวน 19 คน จากทั้งหมด 49 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 5 เท่าจากปี ค.ศ. 2019 รวมทั้งมีตำรวจหญิงระดับเจ้าหน้าที่มากถึง 1 ใน 3 ของทั้งประเทศ¹⁹⁶ กระนั้นแล้ว สหราชอาณาจักรก็ยังคงเผชิญข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมต่อกลุ่มผู้ที่กลับมาจากการเดินทางไปร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลก (FTFs) โดยเฉพาะการดำเนินการต่อผู้หญิงที่มีความเปราะบางในการจำแนกระหว่างความเป็นเหยื่อในการก่อการร้ายและความสมัครใจที่จะเข้าร่วมในการก่อการร้าย

ในส่วนของกลุ่มประเทศอาหรับมีข้อตกลงร่วมกันในระดับภูมิภาคเกี่ยวกับประเด็นการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการสร้างสันติภาพและความมั่นคง รวมทั้งประเด็นการต่อต้านการก่อการร้ายขึ้นในปี ค.ศ. 2015 โดยประเทศต่าง ๆ อาทิ ประเทศจอร์แดน ได้จัดทำแผนเพื่อป้องกันการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงโดยให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อต้านการก่อการร้าย ขณะที่เคนยาและโซมาเลียได้จัดทำยุทธศาสตร์ที่เน้นการตระหนักถึงมิติเรื่องเพศที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง

¹⁹⁶ Securitywomen. (2023, January 17). *Record 40 per cent of chief constable are now women amid anti-misogyny drive*. <https://www.securitywomen.org/post/record-40-per-cent-of-chief-constables-are-now-women-amid-anti-misogyny-drive>

แบบสุดโต่ง รวมไปถึงการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศเพื่อจุดมุ่งหมายในการยกระดับการต่อต้านการก่อการร้าย

ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็ไม่ใช่ทุกประเทศที่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดกับภัยจากการก่อการร้าย โดยผู้หญิง อาทิ ประเทศฟินแลนด์ และนอร์เวย์ ที่ไม่มีการกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและการก่อการร้ายลงในนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้ายของประเทศ

จากการศึกษาเอกสารเพิ่มเติมทำให้พบว่า ในระดับโลกมีความตระหนักเกี่ยวกับผู้หญิงในมิติการถูกเชื่อมโยงกับความรุนแรง โดยบทบาทที่โดดเด่นของผู้หญิงในการป้องกันความขัดแย้งได้รับการยอมรับในระดับสากลตั้งแต่ว่า 20 ปีที่ผ่านมา ผ่านการมีมติ UNSCR 1325 (2000) และมติที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่เน้นย้ำถึงบทบาทของผู้หญิงในการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้ง และในการสร้างสันติภาพ รวมไปถึงความจำเป็นในการเพิ่มบทบาทในการตัดสินใจของผู้หญิงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เพราะนอกจากการรักษา ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงจะเป็นสิทธิของทุกคนแล้ว ความเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วม จะก่อให้เกิดสันติภาพที่ยั่งยืนได้ ขณะที่มติ UNSC ที่ 2242 (2015) เป็นการผลักดันที่ต่อเนื่องมาเพื่อขับเคลื่อนโดยตรงกับบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายและมาตรการด้านการต่อต้านการก่อการร้าย และผลักดันให้เกิดหลัก Women, Peace and Security (WPS) ในปี 2016 รวมถึง ความพยายามในการบูรณาการกับหลายภาคส่วน อาทิ UN Women ในการรวบรวมตัวเลข สถิติ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้หญิงที่ก่อความรุนแรง และในปี 2017 นับเป็นอีกปีที่มีความก้าวหน้าสำคัญของสหประชาชาติในการผ่านข้อมติ UNSC ที่ 2396 ที่ได้มีการระบุถึงบทบาทของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายทั้งบทบาทหลักในการก่อเหตุ บทบาทในการมีส่วนร่วมให้การสนับสนุน รวมไปถึงการตกเป็นเหยื่อของผู้ก่อการร้าย ซึ่งในมิติการตกเป็นเหยื่อของผู้หญิงที่มักถูกแสวงประโยชน์ทางเพศนั่นเอง ส่งผลให้ที่ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติ (UNGA) ได้มีมติที่ 72/194 ให้ UNODC ผลักดันประเทศสมาชิกให้นำมุมมองเรื่องเพศเข้าเป็นประเด็นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย เพื่อป้องกันการชักจูงผู้หญิงและเด็กผู้หญิงเข้าเป็นผู้ก่อการร้าย และส่งเสริมการคุ้มครองอย่างเต็มที่จากการแสวงประโยชน์หรือการกระทำความรุนแรงทุกรูปแบบโดยผู้ก่อการร้าย¹⁹⁷

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การให้ข้อมูลที่ชี้ไปในทางเดียวกันว่า ในต่างประเทศนั้นให้ความสำคัญเรื่องการก่อการร้ายในระดับที่แตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละประเทศที่ได้รับผลกระทบตามการก่อการร้ายในรูปแบบและระดับที่มากหรือน้อยแตกต่าง

¹⁹⁷ United Nations Office on Drugs and Crime. (2019). *Handbook on GENDER DIMENSION of criminal justice response to terrorism*. Vienna, p38.

กัน อาทิ ระหว่างประเทศที่เผชิญกับภัยการก่อการร้ายโดยตรงจากการเป็นประเทศเป้าหมาย และประเทศที่เป็นเพียงทางผ่าน ซึ่งส่งผลให้การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาแตกต่างกันไป รวมถึงภัยคุกคามจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิงที่ต่างก็ทำให้รูปแบบในการตอบโต้ต่อภัยแตกต่างกันไปด้วย เช่น ในต่างประเทศอย่างประเทศในยุโรปและสหรัฐฯ ให้ความสำคัญกับการต่อต้านการก่อการร้าย และภัยการก่อการร้ายที่เกิดจากผู้หญิง เนื่องจากเป็นกลุ่มประเทศที่เผชิญสถานการณ์การก่อการร้ายและมีการประเมินแล้วว่าปัญหาการก่อการร้ายมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้น มีการเดินทางไปร่วมรบของ FTFs หญิงจำนวนมาก จึงปรากฏเป็นนโยบาย แนวทาง มาตรการต่างๆ ทั้งในประเทศและการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างแข็งขัน และต่อเนื่อง แตกต่างจากประเทศไทยที่ไม่ได้เผชิญกับการก่อการร้ายในฐานะที่เป็นเป้าหมายหรือคู่ขัดแย้งโดยตรง และไม่เคยเผชิญกับเหตุก่อการร้ายที่ผู้หญิงเป็นผู้ก่อการร้าย¹⁹⁸

นอกจากนี้ องค์กรระดับสากลหลายแห่งได้ยกระดับความสนใจในประเด็นบทบาทผู้หญิงในการก่อความรุนแรง อาทิ the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) และ the Global Counter terrorism Forum (GCTF) ที่ได้มีการจัดสัมมนาเพื่อศึกษาในประเด็นบทบาทผู้หญิงในการก่อความรุนแรงอย่างจริงจังหลายครั้ง เพื่อแสวงหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงและสังคม นอกจากนี้ ยังพบว่า มีความพยายามในการสนับสนุนบทบาทของผู้หญิงในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในมิติของสถานะที่มีสงครามและการก่อการร้ายในต่างประเทศอีกจำนวนมากและมีกระแสที่เข้มข้นมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในประเทศที่เผชิญภาวะสงครามและการก่อการร้ายอย่างรุนแรง อาทิ การเข้าไปส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในประเทศไนจีเรีย

ซึ่งทำให้พบว่า ประเทศไนจีเรียมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายที่ผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ด้วยสภาพสังคมของไนจีเรียที่ส่งผลให้ผู้หญิงในไนจีเรียเป็นเหยื่อของวิกฤตอัตลักษณ์ภายในประเทศ เนื่องจากผู้หญิงถูกคาดหวังให้ต้องพึ่งพาผู้ชายในการดำรงชีวิต รวมถึงการต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายใด ๆ ก็ตามโดยปริยายหากสมาชิกชายในครอบครัวเป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายนั้น ๆ โดยกลุ่มที่ยังดำรงอิทธิพลในไนจีเรีย ได้แก่ กลุ่ม Jamah'at Ahlas-Sunnah (JAS) และ กลุ่ม Boko Haram อย่างไรก็ตาม บทบาทในกลุ่มก่อการร้ายของผู้หญิงในอดีตมักเป็นบทบาทสนับสนุน แต่ระยะหลังมานี้ ผู้หญิงมีบทบาทเชิงรุกและจับอาวุธมากขึ้น ไนจีเรียจึงตระหนักถึงภัยจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิงมากขึ้น และจึงได้พยายามส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงและให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้ายมากขึ้น แม้บทบาทและสถานภาพของผู้หญิงในไนจีเรียจะยังถูกจำกัดอยู่มากก็ตาม โดยช่องทางที่เป็นทางการนั้น ผู้หญิงจะสามารถเข้ามา

¹⁹⁸ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 8, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2566

มีส่วนร่วมในกลไกที่ชื่อว่า Civilian Joint Task Force (CJTF) ซึ่งเป็นหน่วยงานคู่ขนานกับหน่วยงานความมั่นคงเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายโดยเฉพาะ ซึ่งผู้หญิงใน CJTF จะมีหน้าที่ ดังนี้

- 1) สอบสวนการกระทำความผิดของสตรีและเด็ก
- 2) บันทึกคำให้การของพยานและผู้ต้องหาที่เป็นผู้หญิงและเด็ก
- 3) เข้าร่วมกับเจ้าหน้าที่ชายเมื่อผู้หญิงและเด็กถูกสัมภาษณ์ สอบปากคำ
- 4) ตรวจสอบและติดตามคุ้มกัน (escort) ผู้ต้องขังหญิงที่อยู่ภายในสถานีดำรวจ และระหว่างการเดินทางไป-กลับจากสถานีดำรวจ
- 5) ควบคุมฝูงชนโดยเฉพาะการประชุมที่มีผู้หญิงและเด็กจำนวนมาก

และจากการศึกษาเอกสารยังพบว่ามีมาตรการและแนวทางที่น่าสนใจ ซึ่งในการศึกษานี้ได้ยกตัวอย่างมาตรการการต่อต้านการก่อการร้ายที่ให้ความสำคัญกับการป้องกันโดยผู้ที่เป็น “แม่” ภายใต้โครงการ “โรงเรียนแม่” หรือ “Mother School” ที่ตระหนกอย่างยิ่งยวดถึงบทบาทสำคัญของผู้หญิงที่เป็นแม่ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการช่วยป้องกันและต่อต้านการก่อการร้ายได้ตั้งแต่ในพื้นที่บ้าน

จากการศึกษาของ Edit Schlaffer และ Ulrich Kropiunigg¹⁹⁹ ผ่านการทำวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณและการศึกษาบทเรียนที่เคยเกิดขึ้นในพื้นที่ที่เผชิญกับสถานการณ์การก่อการร้าย ได้แก่ ในไอร์แลนด์เหนือ อิสราเอล ปาเลสไตน์ อียิปต์ และปากีสถาน รวมถึงการสัมภาษณ์จากผู้ที่เป็นแม่ในพื้นที่ดังกล่าวและนักรบต่างชาติที่เดินทางกลับจากพื้นที่สู้รบในอิรักและซีเรียด้วย โดยผลจากการวิจัยปรากฏว่า ผู้เป็นแม่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการต่อต้านการก่อการร้าย เนื่องจากแม่อยู่ในสถานะหรือจุดยุทธศาสตร์ที่จะสามารถสอดส่องดูแลทั้งด้านความรู้สึกนึกคิด สภาพจิตใจ และกายภาพของลูก ซึ่งแม่จะเป็นผู้ที่สามารถสังเกตเห็นสัญญาณบ่งชี้ต่าง ๆ ได้รวดเร็ว จึงมักจะเป็นคนแรก ๆ ที่จะสามารถเป็นกันชนและตอบสนองต่อภัยดังกล่าวได้อย่างดี ดังนั้น ความสามารถในการในการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงหรือความผิดปกติต่าง ๆ และเข้าแก้ไขให้ทันท่วงทีจะเป็นการป้องกันการเข้าไปสู่วงจรการก่อการร้ายของลูก ๆ ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะเป็นเยาวชนรุ่นถัดไปในกลุ่มก่อการร้าย

ทั้งนี้ ข้อมูลจากการสำรวจและสัมภาษณ์ของ Edit Schlaffer และ Ulrich Kropiunigg นำไปสู่ผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่า แม่มีความห่วงกังวลอย่างมากจากการที่ลูกจะมีความเสี่ยง

¹⁹⁹ Nureen Chowdhury Fink, Sara Zeiger and Rafia Bhulai (eds.). (2016). *A man's World? Exploring the Roles of Women in Countering Terrorism and Violent Extremism*. Hedayah-Global Center Joint Publication.

ที่ถูกชักจูงโดยกลุ่มก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม แม่มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองที่จะสามารถ

- 1) ปกป้องและป้องกันไม่ให้ลูกเข้าไปสู่วงจรการก่อการร้าย และ
- 2) สังเกตเห็นสัญญาณบ่งชี้ความผิดปกติที่เกิดกับลูก ซึ่งแม่จะสามารถเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นและหาทางออกเพื่อป้องกันการชักจูงและบ่มเพาะแนวความคิดหัวรุนแรงได้

ดังนั้น แนวคิด Mother School จึงถูกนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์เพื่อสนับสนุนบทบาทของแม่ ในฐานะหุ้นส่วนของแม่ (partner) โดยแนวคิดนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยติดอาวุธด้านความมั่นคง (ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ) ให้กับผู้เป็นแม่ โดยมีการจัดทำหลักสูตรที่ครอบคลุมเนื้อหาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) การทำความรู้จักตัวเอง และการรู้จักคนรอบตัว 2) การรู้จักสังคมของตน 3) บทบาทด้านความมั่นคง 4) จิตวิทยาและสังคมของเด็ก 5) การศึกษาความรุนแรงทางการเมืองและการบ่มเพาะแนวความคิด 6) พัฒนาทักษะในการสื่อสารกับเด็กและวัยรุ่น โดยหลักสูตรทั้งหมดนี้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้ผู้เป็นแม่และจะเป็นรากฐานด้านความมั่นคงที่สำคัญในอนาคตต่อไป

โดย Mother School ได้ถูกนำไปทดลองใช้ในประเทศกลุ่มแรก ได้แก่ ทาจิกิสถาน แคนาดา ปากีสถาน อินโดนีเซีย และไนจีเรีย และขยายไปในประเทศในทวีปยุโรป ได้แก่ เบลเยียม ออสเตรีย เนเธอร์แลนด์ และเยอรมนี นอกจากนี้ The European Union and the European Radicalization Awareness Network (RAN) ยังได้พิจารณาให้บทบาทของแม่เป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้ายด้วย

ทั้งนี้ ในการทำการศึกษารื่อง Mother School ยังไม่ได้ยาวนานพอที่จะสามารถวัดผลได้อย่างครอบคลุมและออกมาเป็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจนในขณะนั้น แต่พบว่าสามารถสร้างความมั่นใจให้แม่ที่เข้าร่วมโครงการ โดยเฉพาะแม่ที่เคยเผชิญกับสถานการณ์ที่ลูกถูกบ่มเพาะแนวความคิดหัวรุนแรง และเกิดการสูญเสียขึ้น รวมถึงแม่คนอื่น ๆ ในโครงการ ให้มีความรู้ มีความตระหนักรู้ และมีความมั่นใจในการที่จะตอบโต้ต่อสถานการณ์ความเสี่ยงที่จะต้องเผชิญจากการถูกชักชวน จูงใจ และบ่มเพาะแนวความคิดหัวรุนแรงที่เกิดขึ้นกับลูกของตน

แนวทางการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้ายโดยผู้หญิงอื่น ๆ

จากการศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงในต่างประเทศจากหลากหลายแหล่งข้อมูล ทั้งในงานวิจัย หนังสือ บทความวิชาการต่าง ๆ ปรากฏข้อเสนอแนะที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำมาสรุปเป็นผลการศึกษาได้ ดังนี้

- 1) แนวทางการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้ายควรประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์ คือ **ยุทธศาสตร์แข็ง** (hard strategy) ได้แก่ การปฏิบัติการทางทหาร การบังคับใช้กฎหมาย และการทูต และ **ยุทธศาสตร์อ่อน** (soft strategy) ได้แก่ การศึกษาวิจัย และการแก้ไขฟื้นฟู (rehabilitation)
- 2) ให้ความสำคัญชุมชน โดยการเข้าถึงระดับชุมชนเพื่อให้คำปรึกษาและสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้หญิงที่อาจถูกละเลย โดยเฉพาะในสังคมมุสลิมที่เคร่งครัดที่หรือในรัฐที่ยังคงมีระบอบ และวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ที่ผู้หญิงมักถูกจำกัดบทบาทและถูกลดทอนความสำคัญจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการเข้าถึงเพื่อสอดส่องและดูแล ดังนั้น การกระจายบทบาทหน้าที่เข้าไปในแต่ละชุมชนจะสามารถเพิ่มความเข้มข้นในการสอดส่องและดูแลได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น
- 3) ยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้หญิงในทุกมิติ เนื่องจากหลายปัจจัยที่ผลักดันให้ผู้หญิงเข้าไปพัวพันกับการก่อการร้ายหรือมีแนวคิดสุดโต่ง เกิดจากการที่สภาพของหญิงเหล่านั้นถูกกดทับให้ด้อยกว่าผู้ชายหรือเปรียบเสมือนชนชั้นที่ต่ำกว่าในสังคม ทำให้ผู้หญิงขาดโอกาสในหลายด้าน เช่น การศึกษา การทำงาน นำไปสู่ปัญหาความยากจน การถูกบิดเบือนข้อมูลข่าวสารได้โดยง่าย
- 4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิง โดยเฉพาะมิติแรงจูงใจ ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้าย และควรจะต้องศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของสังคมในแต่ละพื้นที่ที่อาจมีความแตกต่างกัน
- 5) ควรส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงในงานด้านความมั่นคง ซึ่งสามารถทำได้โดยการ เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน ฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้หญิงทุกระดับ ตั้งแต่ระดับรากหญ้าถึงระดับชาติ เพราะในแต่ละระดับผู้หญิงต่างมีความรู้ความเข้าใจและมุมมองต่อ แต่ละพื้นที่แตกต่างกันไป ควรแสวงประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจนั้น ๆ ให้มากที่สุด
- 6) ปรับเปลี่ยนมุมมองต่ออัตลักษณ์ของผู้หญิง เพื่อนำไปปรับปรุงและทบทวนการจัดทำ นโยบายเพื่อป้องกันและต่อต้านการก่อการร้าย ที่มีผู้หญิงเป็นประเด็นพิจารณาหลักในการจัดทำ นโยบาย และติดตามผลการปฏิบัติในระดับปฏิบัติการเพื่อมั่นใจได้ว่ามีความเข้าใจและการรับรู้ที่ ถูกต้องตรงกัน
- 7) ให้การสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอและต่อเนื่อง
- 8) จัดให้มีหน่วยงาน/ส่วนงานการป้องกันการก่อการร้ายที่มุ่งเน้นบทบาทของผู้หญิง ทั้งในมิติการเป็นผู้ก่ออาชญากรรมและการเป็นผู้ป้องกันอาชญากรรม
- 9) ควรให้ความสำคัญเรื่องการสื่อสาร ซึ่งหมายถึงการส่งสารโดยกลุ่มก่อการร้าย ที่มุ่งเป้าไปที่ผู้หญิง รัฐควรแสวงหาวิธีการในการแทรกแซงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวด้วยวิธีการที่แยบยล เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ
- 10) หน่วยงานด้านการข่าวและความมั่นคงไม่ควรประเมินศักยภาพของผู้หญิงในการก่อ การร้ายในระดับต่ำ

11) ให้ความสำคัญกับหน่วยงานเอกชนให้เข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ร่วมกัน

12) ควรพิจารณาการดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้หญิงในคดีที่เกี่ยวข้องกับการก่อการ ร้ายอย่างรอบคอบ ในมิติของผู้ก่อการ ผู้สนับสนุน หรือ เที้ยอ ควรมีความชัดเจนและแยกแยะ การดำเนินคดีอย่างเหมาะสม

4.3.2 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงใน ประเทศไทย

จากการศึกษายังไม่พบว่าประเทศไทยมีนโยบายในการต่อต้านการก่อการร้าย โดยผู้หญิงเป็นการเฉพาะ และก็ไม่ได้มีการกำหนดบทบาทของผู้หญิงในนโยบายที่เกี่ยวข้อง ไว้เป็นพิเศษด้วย แตกต่างกับต่างประเทศที่นอกจากจะมีการจัดทำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับบทบาท ของผู้หญิงในการก่อการร้ายไว้โดยตรงแล้ว อาทิ ข้อมติ UNSC ที่ 2242 ซึ่งเป็นข้อมติฉบับแรก ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายและมาตรการด้านการต่อต้านการก่อการร้าย ก็ยังมีการระบุเจาะจงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้หญิงไว้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายนั้น ๆ เช่น การกำหนดให้มีการนำผู้หญิงเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละชุมชนที่มีความเสี่ยง ตามนโยบาย การต่อต้านการก่อการร้ายระดับชาติ ปี 2011 ของสหราชอาณาจักร เป็นต้น

เนื่องจากบริบทของประเทศไทยนั้น ไม่ได้รับผลกระทบจากการก่อการร้าย โดยผู้หญิงจึงทำให้ความสำคัญในประเด็นการก่อการร้ายโดยผู้หญิงอยู่ในระดับต่ำจนไม่ได้มีความจำเป็น จะต้องนำมากำหนดเป็นนโยบายเฉพาะ นโยบายในการต่อต้านการก่อการร้ายของประเทศไทย จึงเป็นนโยบายที่มีลักษณะเป็นการป้องกันและการต่อต้านการก่อการร้ายในภาพรวม ได้แก่

1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นกรอบที่หน่วยงานภาครัฐใช้เป็นแนวทาง ในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องด้านการต่อต้านการก่อการร้าย

2) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570)

3) แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (พ.ศ. 2566 – 2570)

4) ยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2564)

5) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการประกาศสถานการณ์อันเป็น ภัยคุกคามต่อความมั่นคงแห่งชาติ ในด้านการก่อการร้าย โดยสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)

6) ร่างยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ.2565 - 2570²⁰⁰ โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

รวมทั้ง มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการวางมาตรการของหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 135/1 ถึง มาตรา 135/4 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559 โดยที่มีการประกาศใช้ล่าสุด ได้แก่ แผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (พ.ศ. 2566 - 2570)

สอดคล้องกับที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในระดับนโยบายที่ได้ระบุถึงแนวทางการแก้ไข ปัญหาและการต่อต้านการก่อการร้ายที่มีการกำหนดไว้ในลักษณะของภาพรวม แต่มีการนำมิติของผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขและฟื้นฟูซึ่งเป็นหนทางหนึ่งในการลดการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย อาทิ การปรับปรุงแผนฯ ของสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์การก่อการร้ายในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น กล่าวคือในอดีตการก่อการร้ายจะเน้นในเรื่องของการตอบโต้ต่อการเกิดเหตุ เช่น หากเกิดเหตุจับตัวประกัน จะตอบโต้อย่างไร หน่วยไหนคือผู้รับผิดชอบ ถ้ามีการก่อวินาศกรรม จะต้องดำเนินการอย่างไร เป็นต้น ทั้งนี้ ตั้งแต่ประมาณปี 2545 เป็นต้นมา เริ่มมีการให้ความสำคัญกับการป้องกัน จนกระทั่งในปัจจุบันก็จะให้ความสำคัญตั้งแต่การป้องกันก่อนเกิดเหตุ การตอบสนองต่อเหตุ ซึ่งรวมไปถึงการฟื้นฟูหลังจากเกิดเหตุด้วย โดยมีแนวทางในการฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพปกติได้เร็วที่สุด หรือให้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์น้อยที่สุด ซึ่งทั้งหมดก็จะมีผลสอดคล้องกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมากขึ้น นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้หญิงมากขึ้นโดยจะไปเน้นในเรื่องของการช่วยฟื้นฟู บำบัดผู้ที่เคยก่อเหตุรุนแรง และก็ยังให้ความสำคัญกับครอบครัว เพราะเป็นส่วนสำคัญในการที่จะช่วยบำบัดให้ลดแนวคิดสุดโต่ง²⁰¹ เป็นต้น

และเนื่องจากมิติการก่อการร้ายในประเทศไทยมักถูกชี้นำไปสู่การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และในการวิจัยนี้ได้หมายรวมการก่อความไม่สงบไว้ในการก่อการร้ายด้วย ในส่วนของนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายในภาพรวมนั้นจึงรวมถึง (ร่าง) นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2565 - 2567) ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการเสนอรัฐสภา

²⁰⁰ กรมเห็นชอบตามที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเสนอ เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2564

²⁰¹ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 9, สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2566

เพื่อทราบ โดยระหว่างการรอกการประกาศใช้นั้นยังคงใช้ นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2560 – 2562) ไปพลางก่อนซึ่งในนโยบายและร่างนโยบายฯ ยังคงมุ่งให้สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไข ความรุนแรง ซึ่งได้รวมประเด็นการพูดคุยสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้อันเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อความไม่สงบในพื้นที่โดยตรงไว้ด้วย

ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานภาครัฐที่เป็นหน่วยปฏิบัตินั้นจะยึดนโยบายที่รัฐบาล โดยหน่วยงานระดับนโยบายกำหนดขึ้น มาเป็นกรอบให้หน่วยปฏิบัติได้นำไปปรับใช้ และนำไปกำหนดแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบาย ดังนี้

1) **กระทรวงการต่างประเทศ** จะยึดโยงการปฏิบัติงานกับแผนและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนด โดยที่ฉบับล่าสุดก็คือแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการก่อการร้าย ระยะ 5 ปี กระทรวงฯ จึงไม่ได้มีการหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายทั้งในแบบทั่วไป และที่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นผู้หญิง อย่างไรก็ตาม กระทรวงฯ ไม่ได้มองว่าภัยจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิงเป็นภัยคุกคามที่ต้องนำห่วงกังวลมาก เนื่องจากประเทศไทยไม่ใช่เป้าหมายของการก่อการร้ายสากลแต่อาจจะเป็นทางผ่านบ้าง และในระดับรัฐบาลก็ไม่ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการก่อการร้ายที่เจาะจงเฉพาะผู้หญิง นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการก่อความไม่สงบก็จะมีไปในเชิงของการลดเงื่อนไขการให้ความรู้ในภาพรวม ๆ อย่างไรก็ตาม ก็มีโครงการเกี่ยวกับผู้หญิงโดยตรงอยู่ซึ่งหากจะมองว่าปลายทางนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้หญิงก่อความไม่สงบก็เป็นไปได้ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ตั้งต้นนั้น ไม่ได้เพื่อป้องกันให้ผู้หญิงไปก่อการร้าย แต่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างความเท่าเทียมทางเพศให้มากขึ้น²⁰²

2) **สำนักข่าวกรองแห่งชาติ** ไม่ได้มีนโยบายเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการก่อการร้าย โดยจะยึดตามยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้ายที่รัฐบาลกำหนด ได้แก่ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นต้น และนำไปประกอบการประเมินสถานการณ์ควบคู่กับบริบทโลก เพื่อกำหนดประเด็นใดมีความสำคัญและควรยกระดับความสนใจ ทั้งนี้ ในส่วนของจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักข่าวกรองแห่งชาติมีการจัดทำเป็นลักษณะของโครงการที่เกี่ยวข้อง อาทิ โครงการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อให้ข้อเท็จจริง ซึ่งสอดคล้องกับที่ระดับนโยบายได้กำหนดแนวทางไว้²⁰³

3) **กองทัพบก** ไม่ได้มีการกำหนดนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายเป็นการเฉพาะ แต่กองทัพบกได้ถูกจัดให้อยู่ในแผนการต่อต้านการก่อการร้ายสากล (ยก. 146) จึงมีการเตรียมกำลังเพื่อพร้อมให้การสนับสนุน ขณะเดียวกัน การต่อต้านการก่อการร้ายเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจการรักษา

²⁰² ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 1, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2566

²⁰³ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 4, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2566

ความมั่นคงภายในประเทศ ซึ่งอยู่ในภารกิจ 5 ประการ ของกองทัพบก ประกอบด้วย 1) การป้องกันประเทศ 2) การรักษาความมั่นคงภายในประเทศ 3) การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ 4) การพัฒนาประเทศ และ 5) ภารกิจอื่นที่มีใช้สงคราม ถึงแม้ภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายไม่ได้ระบุไว้ในภารกิจของกองทัพบกโดยตรง แต่ถือเป็นส่วนหนึ่งในภารกิจ ข้อ 2 การรักษาความมั่นคงภายในประเทศ กองทัพบกจึงยังคงให้ความสำคัญในการรับมือกับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย เพื่อการรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม กองทัพบกไม่ใช่หน่วยงานหลักตามกฎหมาย ในการตอบสนองต่อภัยคุกคามการก่อการร้ายในขั้นต้น จึงมีหน้าที่เพียงการเตรียมกำลังให้พร้อม สำหรับการสนับสนุน/เพิ่มเติมกำลัง เมื่อสถานการณ์พัฒนาเกินขอบเขตของหน่วยรับผิดชอบหลัก ด้วยเหตุนี้ นอกจากการเตรียมกำลังให้พร้อมแล้ว กองทัพบกยังมีการเฝ้าติดตามแนวโน้มและ พัฒนาการของภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายทั้งภายในประเทศและในระดับสากลเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์การก่อการร้ายภายในประเทศที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ ดังนั้น ในส่วนของนโยบาย ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้หญิงในการก่อการร้าย ในระดับรัฐบาลยังคงไม่มีการออกนโยบายเฉพาะเจาะจง เพศที่ต้องเฝ้าระวัง กองทัพบกจึงยังคงดำเนินการตามกรอบนโยบาย/แผนปฏิบัติการของรัฐบาลเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กองทัพบกยังมีการวางแผนการเฝ้าติดตามด้านข่าวเพื่อการประเมินแนวโน้มสถานการณ์ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลง/พัฒนาได้ตลอดเวลา ในส่วนของแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น แม้ว่ากองทัพบกไม่ได้เป็นหน่วยงานหลักในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงเป็นปัญหาที่กองทัพบกต้องเข้าไปเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วม โดยนอกจากงานด้าน ยุทธการแล้ว กองทัพบกยังให้ความสำคัญกับการใช้งานข่าวกรองเพื่อการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ สำหรับการวางแผนด้านยุทธการต่อไป ทั้งนี้ จากการประเมินสถานการณ์การก่อความไม่สงบที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ยังคงไม่พบแนวโน้มการนำผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบ โดยตรง ตลอดจนถึงไม่เห็นถึงผลกระทบที่รุนแรงมากขึ้นหากมีการนำผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมก่อความไม่สงบ จึงมองว่ายังคงไม่มีความจำเป็นที่กองทัพบกจะต้องกำหนดเป็นนโยบายหรือแผนการป้องกันและแก้ไข การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ ปัจจุบัน กองทัพบกยังคงดำเนินการตามแผนการป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในภาพรวม โดยเน้น การใช้งานข่าวกรองเพื่อการติดตามและประเมินสถานการณ์อย่างใกล้ชิด ขณะเดียวกันงานด้าน ยุทธการได้มีเป้าหมายในการทำให้สถานการณ์ความรุนแรงกลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว ซึ่งหมายรวมถึง การขยายแนวร่วมไปสู่กลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ อาทิ เยาวชน ผู้หญิง และคนนอกพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้²⁰⁴

²⁰⁴ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 2, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2566

4) กองบัญชาการตำรวจสันติบาล ไม่ได้มีนโยบายเฉพาะเกี่ยวกับผู้หญิง ในมิติการก่อการร้าย แต่ก็ปฏิบัติตามนโยบายในภาพรวมโดยหน่วยงานมีความตระหนักในภัยคุกคาม ด้านการก่อการร้าย จึงมีการให้ผู้ปฏิบัติดำเนินการติดตามกลุ่มหรือพื้นที่ที่เสี่ยงโดยมีการกำหนด หัวข้อข่าวสารตามแต่สถานการณ์²⁰⁵

5) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับประเด็นการก่อการร้ายและกำหนดนโยบายในการต่อต้านการก่อการร้าย ยุทธศาสตร์ และแผนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีหน่วยงานกำหนดนโยบาย และหน่วยปฏิบัติอย่างชัดเจน²⁰⁶ ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยระดับปฏิบัติการ ซึ่งรับนโยบายจากรัฐบาลเพื่อมาปฏิบัติ ให้สอดคล้องจึงได้ให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าวเช่นกัน จึงได้จัดทำแผนแม่บทในการต่อต้าน การก่อการร้าย เรียกว่าแผนสันติรัฐ²⁰⁷ เป็นกรอบในการปฏิบัติงานด้านการต่อต้านการก่อการร้าย และได้จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการพิเศษที่มีขีดความสามารถตอบโต้สถานการณ์ด้านการก่อการร้ายได้ เช่น อรินทราช 26 และนเรศวร 261²⁰⁸

สรุปทัศนะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการป้องกันการเข้าสู่ กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง

ประเทศไทยไม่ได้มองว่าการก่อการร้ายเป็นภัยคุกคามที่ร้ายแรงของประเทศไทย ทำให้ภัยจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิงมีระดับต่ำลงไปอีก ซึ่งมีส่วนให้นโยบายด้านการต่อต้าน การก่อการร้ายของไทยนั้น เป็นลักษณะของภาพรวมด้านการก่อการร้ายที่มีการบรรจุเอามิติของผู้หญิง ในประเด็นต่าง ๆ เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของนโยบาย ขณะที่หน่วยงานระดับปฏิบัติก็มีการดำเนินการ ตามมาตรการต่าง ๆ ที่แต่ละหน่วยได้กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับที่ระดับนโยบายได้กำหนดไว้ ได้แก่

1) มีการจัดทำโครงการในพื้นที่เสี่ยง อาทิ โครงการเครือข่ายเพื่อประชาชน และกลุ่มสตรีซึ่งอาจเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มจะให้การสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบ เพื่อเป็นการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เหมาะสม และสร้างความรู้ที่เกี่ยวข้องให้กับประชาชนอย่างเช่น การดำเนินกระบวนการยุติธรรม

2) เตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติกรณีมีเหตุก่อการร้าย

3) ดำรงความพร้อมงานด้านการข่าวเพื่อติดตามกลุ่มที่มีความเสี่ยง พื้นที่เสี่ยง และ ประเมินแนวโน้มสถานการณ์

²⁰⁵ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 3, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2566

²⁰⁶ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 7, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2566

²⁰⁷ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 6, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2566

²⁰⁸ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 5, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2566

4) กำหนดแผน และจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายที่สอดคล้องกับนโยบาย เช่น หน่วยอรินทราช 26 และนเรศวร 261 เป็นต้น

อย่างไรก็ดี จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่ามุมมองต่อนโยบายต่าง ๆ ใน การต่อต้านการก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบในประเทศไทย รวมถึงประเด็นของผู้หญิงกับการก่อการ ร้าย ยังประสบปัญหาและอุปสรรคที่ต้องการการปรับปรุงแก้ไข พร้อมข้อเสนอแนะที่ควรนำมา พิจารณาปรับปรุงเพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ประมวลไว้ ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค

1) ขาดการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เหมาะสม และเกิดประสิทธิผลสูงสุด เนื่องจาก

(1) ผู้ปฏิบัติไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของนโยบายอย่างถ่องแท้ จึงทำให้การนำไปปฏิบัติ ยังไม่ตอบสนองต่อเป้าหมายของนโยบายได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ขณะที่ผู้กำหนดนโยบายบางส่วน ก็ขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดความต่อเนื่องในการกำหนดนโยบาย

(2) ในระดับนโยบายมองว่า นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาในจังหวัด ชายแดนภาคใต้นั้น มีความครอบคลุมและครบถ้วน จึงไม่ได้ตระหนักถึงการติดตามการนำไปปฏิบัติ อย่างถี่ถ้วน ขณะที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เสี่ยงภัยจากการก่อการร้าย เช่น ในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทในสังคมของจังหวัดชายแดนใต้

(3) นโยบายของไทยยังคงมุ่งเน้นไปที่การจัดโครงสร้างองค์กรเพื่อเตรียมความพร้อม ในการตอบสนองต่อสถานการณ์การก่อการร้ายเป็นสำคัญ ในขณะที่นโยบายในเชิงรุกเพื่อการป้องกัน ไม่ให้เกิดสถานการณ์การก่อการร้าย ยังคงไม่สามารถทำให้เกิดการขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมได้

2) ความไม่ทันต่อเหตุการณ์

(1) การกำหนดนโยบายการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้ายของไทยเกิดจากการ วิเคราะห์สถานการณ์ผ่านประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต จึงอาจไม่ครอบคลุมและทันต่อสถานการณ์ การก่อการร้ายในอนาคตที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว

(2) สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีพลวัตและมีความซับซ้อนมากขึ้น ถือเป็น new normal ที่สามารถพัฒนาไปสู่ความรุนแรงที่มากขึ้น

3) ขาดศูนย์กลางในการควบคุมบัญชาการ (the lack of whole of government approach) ทำให้

(1) การขาดความร่วมมือที่เข้มแข็งในการแบ่งปันข่าวกรอง (intelligence sharing)

(2) และความร่วมมือในการสกัดกั้น (coordination on disruption)

(3) การก่อการร้ายในบางครั้งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อาจทำให้การตอบสนองต่อเหตุการณ์บางครั้งอาจไม่ทันท่วงที ขณะที่แต่ละหน่วยงานตามโครงสร้างยังคงให้ความสำคัญในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาของแต่ละหน่วยก่อนเสมอ ดังกรณีเหตุลอบวางระเบิดบริเวณศาลท้าวมหาพรหม สีแฉกราชประสงค์ กรุงเทพฯ เมื่อ 17 สิงหาคม 2558 ที่พบว่า การจัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วม ยังคงไม่เป็นไปตามกลไกที่กำหนดไว้

4) ความตระหนักรู้ต่อภัยคุกคามจากการก่อการร้ายของประชาชนในชาติที่ยังคงอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ภาคเอกชนและประชาชนเข้ามามีบทบาทน้อยมาก การตอบสนองต่อเหตุการณ์ยังคงเป็นความรับผิดชอบและดำเนินการแต่เพียงหน่วยงานของรัฐเท่านั้น

5) การบริหารจัดการบุคลากรที่ไม่สอดคล้องกับภารกิจ อาทิ การขาดความต่อเนื่องในการทำงาน จากการโยกย้ายบุคลากร ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน เนื่องจากการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายก็ดี หรือ จังหวัดชายแดนภาคใต้ก็ดี เป็นงานที่มีความละเอียดอ่อนอย่างมาก จำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความเป็นมืออาชีพ

6) ขาดการตรากฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้าย

7) ขาดอุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัย เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในการคัดแยกหรือการติดตามสืบสวนสอบสวนเพื่อหาคนร้าย

8) เหตุผลทางด้านการเมือง โดยที่รัฐบาลมักไม่ประกาศว่าเหตุการณ์บางเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการก่อการร้าย ด้วยเหตุผลทางการเมือง

9) ขาดแคลนงบประมาณ ในระดับปฏิบัติ ยังขาดการสนับสนุนงบประมาณในการปฏิบัติงาน การฝึกฝน และอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัย

10) ปัญหาของผู้หญิงในพื้นที่ไม่ได้รับการแก้ไข โดยสภาพสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ผู้หญิงคือผู้ที่แบกรับภาระหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัว ขณะเดียวกันก็ต้องเผชิญกับสถานการณ์ความรุนแรงและผลกระทบอื่น ๆ ที่ตามมา เช่น การเป็นหม้าย และสภาพเศรษฐกิจที่ฝืดเคือง หลายปัจจัยสร้างความโกรธเคือง และเป็นมูลเหตุให้เกิดการบ่มเพาะสู่รุ่นลูก ซึ่งเป็นอุปสรรคหนึ่งที่ทำให้ความรุนแรงไม่ยุติ

11) การแก้ปัญหาของกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีบางส่วนที่ไม่เหมาะสม

(1) กระทรวงการต่างประเทศไทยยังไม่เคยกดดัน/หารือกับรัฐบาลมาเลเซียอย่างจริงจัง ซึ่งรวมถึงการขอให้ส่งกลับผู้นำ BRN ทำให้ผู้นำ BRN ยังสามารถสั่งการจากมาเลเซียได้

(2) การปราบปรามที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน จากการใช้ความรุนแรงของ จนท.รัฐ

(3) รัฐบาลไทยขาดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนต่อกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอแนะ

1) ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือระหว่างกันในการกำหนดนโยบายระหว่างหน่วยงานระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

(1) หากมีการปรับปรุงการกำหนดนโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติให้สอดคล้องกันได้ จะช่วยลดปัญหาความสับสนเปลืองทรัพยากร ทั้งบุคลากร งบประมาณ และเวลาที่สูญเสียไปจำนวนมากได้

(2) หน่วยงานที่กำหนดนโยบายควรชี้แจงหน่วยงานระดับปฏิบัติให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของนโยบายให้่องแท้ และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการนำนโยบายมาปรับใช้เพื่อแก้ปัญหา

(3) หน่วยปฏิบัติต้องมีความรู้ความเข้าใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ ขณะเดียวกัน ก็กำหนดนโยบายจำเป็นต้องรับฟังข้อมูลที่เป็นจริงจากหน่วยปฏิบัติในพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจบริบทสถานการณ์ที่จะสามารถนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกัน

(4) ปัญหาการก่อการร้ายในบริบทของประเทศไทย มีทั้งภัยจิตใจในและกายภาพ การทำความเข้าใจสาเหตุของปัญหาอย่างแท้จริง จะส่งเสริมให้สามารถเข้าใจทิศทางการแก้ไขปัญหาได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการยึดเพียงข้อมูลสถิติต่าง ๆ ไม่สามารถบ่งชี้ด้านความคิดความเชื่อได้²⁰⁹

2) การสร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับภัยการก่อการร้าย

(1) ต้องให้ความสำคัญต่องานข่าวกรองที่จะต้องมีความรู้ เพื่อการประเมิน/คาดการณ์สถานการณ์ด้านการก่อการร้ายที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้นโยบายการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้ายสามารถเดินนำหน้าสถานการณ์การก่อการร้าย

(2) ควรปรับปรุงนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทางและมาตรการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะภัยคุกคาม และการต่อต้านการก่อการร้ายของภูมิภาค และสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไป

(3) Online radicalization เป็นประเด็นที่ควรให้ความสนใจติดตาม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

²⁰⁹ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 7, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2566

(4) ผู้บริหารประเทศต้องตระหนักถึงภัยด้านการก่อการร้ายและให้ความสำคัญอย่างจริงจังในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

3) การจัดให้มีศูนย์กลางในการควบคุมบัญชาการ

(1) ควรมีหน่วยงานกลางระดับรัฐบาลเพื่อเป็นศูนย์กลางที่รวบรวมหน่วยปฏิบัติด้านการต่อต้านการก่อการร้ายและจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้ด้วยกันเพื่อแก้ไขปัญหการขาดความร่วมมือในการประสานงานและการปฏิบัติ

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของหน่วยตน และตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

(3) รัฐบาลควรตระหนักถึงภัยการก่อการร้าย และพัฒนาหน่วยต่อต้านการก่อการร้ายอย่างจริงจัง

4) การสร้างความตระหนักรู้ต่อภัยคุกคามจากการก่อการร้ายของประชาชนในชาติ

(1) การสร้างองค์ความรู้และสร้างความตระหนักรู้ต่อภัยคุกคามจากการก่อการร้ายให้กับทุกคนในชาติ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาซึ่งความร่วมมือกันในการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้าย

(2) ในการแก้ไขปัญหาหรือการต่อต้านการก่อการร้ายนั้น ความร่วมมือเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ทุกภาคส่วนตั้งแต่ รัฐ เอกชน และประชาชน ดังนั้น แม้หน่วยปฏิบัติจะไม่ได้มีนโยบายที่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่หากสามารถยืดโยงให้สอดคล้องกับนโยบายที่มีอยู่ ควบคู่กับการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน สร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วม การแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพียงพอที่จะตอบสนองต่อภัยคุกคามการก่อการร้ายในประเทศไทย

5) การบริหารจัดการบุคลากรให้เหมาะสมกับภารกิจ

(1) สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องว่าสิ่งที่ขับเคลื่อนความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือความคับข้องใจทางการเมืองจนนำไปสู่ความต้องการกำหนดใจตนเองของชาวปัตตานีมาเลย์บางส่วน การใช้กำลังของรัฐบาลไทยไม่น่าจะสามารถทำให้ความต้องการแบ่งแยกดินแดนยุติลง ควรเน้นไปที่การจัดการกับความคับข้องใจทางการเมืองที่มีอยู่ ซึ่งจะสามารถทำได้ภายใต้ข้อจำกัดของรัฐธรรมนูญไทยผ่านการกระจายอำนาจทางการเมือง ซึ่งแม้การกระจายอำนาจนั้น จะไม่สามารถลบความต้องการกำหนดใจตนเองได้อย่างสมบูรณ์ แต่ก็มีแนวโน้มว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการได้ระดับหนึ่งซึ่งเพียงพอที่จะบรรเทาความขัดแย้งได้

(2) ต้องให้ความสำคัญกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในด้านนี้ เนื่องจากต้องเป็นผู้ที่ได้รับ การฝึกฝนความรู้และทักษะเฉพาะทางจนชำนาญ ที่จะสามารถปฏิบัติงานที่มีความละเอียดอ่อนอย่าง มาก และยังต้องมีหน้าที่ในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศด้วย

6) การตรากฎหมายเฉพาะด้านการต่อต้านการก่อการร้าย

(1) ควรจะมีการกำหนดกฎหมาย หรือการตราพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการต่อต้าน การก่อการร้ายเป็นการเฉพาะ เพื่อที่ในระดับเจ้าหน้าที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นใจมากขึ้น และสอดคล้องมากขึ้นกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งมีมิติของการบ่มเพาะแนวคิดทางออนไลน์ และนักรบต่างชาติ

(2) การก่อการร้ายมีความลับซับซ้อน ควรมีกฎหมายเฉพาะในการดำเนินคดีสำหรับ กลุ่มดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและรวดเร็วขึ้น เพราะหากใช้กฎหมายปกติ การดำเนินคดีจะ ล่าช้า ไม่ทันต่อสถานการณ์ อันเป็นการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม

7) สนับสนุนให้มีเครื่องมือที่ทันสมัยในการตรวจสอบติดตาม

8) จัดสรรงบประมาณในการเตรียมความพร้อมและเสริมศักยภาพทั้งด้านอุปกรณ์ และด้านบุคลากร

9) การนำประเด็นของผู้หญิงในการก่อการร้ายมาเป็นวาระในการพิจารณาอย่างจริงจัง

(1) การจะกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและการก่อการร้ายได้นั้น จำเป็น อย่างยิ่งที่หน่วยงานด้านการข่าวต้องพิสูจน์ทราบให้ได้ ว่าในประเทศไทย ผู้หญิงอยู่ในส่วนใดของการ ก่อการร้ายเป็นผู้ก่อการ หรือให้การสนับสนุนด้านใด จึงจะสามารถกำหนดนโยบาย ได้ถูกต้องและ เหมาะสม โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการสกัดกั้น ควรจะทําอย่างไรจึงจะเหมาะสมต่อผู้หญิง ซึ่งประเด็น เหล่านี้เป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนมาก ควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ ขณะที่การกำหนดนโยบาย เฉพาะเพื่อจัดการกับปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นสิ่งที่ทำได้ยากมาก และการนํานโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างมีศาสตร์และศิลป์ที่จะมั่นใจได้ว่าจะไม่เกิด กระแสโต้กลับยิ่งยากมากกว่า²¹⁰

ดังนั้น จึงอาจยังคงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องยกระดับการป้องกันการก่อการร้าย โดยผู้หญิง ให้มีการกำหนดเป็นนโยบาย/แผนโดยเฉพาะ หากแต่เพียงนํานโยบายและแผนที่มีอยู่แล้ว มาพิจารณาและปรับปรุงให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติในทุกกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ก็น่าจะ

²¹⁰ key informant 11, interview, 12 April 2023

เพียงพอต่อการป้องกันและต่อต้านภัยคุกคามจากการก่อการร้ายในภาพรวม โดยไม่จำเป็นต้องแยกเพศ หรือประเภทของเป้าหมายแต่อย่างใด

(2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย โดยการตั้งสมมติฐานว่าผู้หญิงอาจตกเป็นเครื่องมือ หรืออาจก่อการร้ายในรูปแบบใดได้บ้าง เพื่อพัฒนาเป็นนโยบายในการป้องกันและตรวจสอบต่อไป

10) การแก้ปัญหาของกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เหมาะสม (ข้อมูลในส่วนนี้จากการศึกษาข้อมูลของ Sascha Helbardt)²¹¹

(1) หากรัฐบาลไทยต้องการมียุทธศาสตร์เพื่อเอาชนะกลุ่ม BRN จำเป็นต้องทำให้ผู้นำ BRN ไม่อยู่ในสถานะที่เชื่อว่าตนเองจะชนะได้เพื่อกดดันให้ BRN ต้องเจรจาตามแนวทางของไทย โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การทำให้กลุ่ม BRN อ่อนแอ และทำลายโครงสร้างความเป็นองค์กรของกลุ่ม BRN โดยให้ผู้นำ BRN ที่สั่งการในมาเลเซียกลับสู่ไทย โดยมีแนวทาง ดังนี้ (1) การใช้แนวคิด “การต่อต้านความรุนแรงสุดโต่ง” (Counter Violent Extremism: CVE) เพื่อโจมตีจุดแข็งสำคัญหนึ่งของกลุ่ม BRN คือ การผลิตซ้ำทางแนวคิดสุดโต่ง ซึ่งรัฐบาลไทยควรมีแผนการรับมือ ซึ่งการใช้ CVE เป็นแนวทางสันติวิธี โดยให้ จนท. เข้าไปพูดคุยกับกลุ่ม BRN ในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนหนึ่งจะส่งผลให้กลุ่ม BRN เคลื่อนไหวลำบาก (2) ทำความเข้าใจในเชิงลึกในการจัดการกับเครือข่ายของกลุ่ม BRN โดยเฉพาะการทำความเข้าใจปัจจัยผลัก-ดึง (push-pull factor) (3) การสร้างความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือ เพื่อที่จะลดความชอบธรรมของฝ่ายตรงข้าม เอาชนะใจคนในพื้นที่ และสร้างความชอบธรรมให้กับภาครัฐในระยะยาว

(2) การดำเนินนโยบายต่างประเทศเชิงรุก จากสมมติฐานที่ว่ารัฐบาลกลางมาเลเซียไม่ได้มีความตั้งใจที่จะสนับสนุนการแบ่งแยกดินแดนตามที่กลุ่ม BRN ต้องการและไม่ต้องการผนวกจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้ากับมาเลเซีย แต่การพำนักอยู่ของผู้นำ BRN ในมาเลเซียภายใต้การดูแลของสันติบาลมาเลเซีย เนื่องจาก (1) ความรู้สึกใกล้ชิดกับคนชาติพันธุ์เดียวกัน (ethnic solidarity) นอกจากนี้ ด้วยประวัติศาสตร์ของมาเลเซียทำให้มีความเห็นอกเห็นใจคนชาติพันธุ์ที่ถูกมองว่าด้อยกว่าและถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และ (2) นักการเมืองในพื้นที่ภาคเหนือของมาเลเซีย ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่ม BRN โดยเฉพาะในสถานการณ์การเมืองของมาเลเซียในปัจจุบันที่ไม่มีเสถียรภาพ ทำให้ต้องพึ่งกลุ่ม BRN ในการรวบรวมเสียงสนับสนุนจากเครือข่าย BRN ในมาเลเซียมากขึ้น (3) รัฐบาลกลางมาเลเซียไม่มั่นใจว่าประเทศไทยต้องการแก้ไขปัญหาลงจริง และไม่ชัดเจนว่าประเทศไทย

²¹¹ Sascha Helbardt. (ม.ป.ป.). ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การแก้ไขสถานการณ์ใน จชต. [เอกสารที่ไม่ตีพิมพ์เผยแพร่].

แนวทางในการจัดการอย่างไรเพื่อมาเลเซียจะสามารถให้การสนับสนุนได้ และ (4) รัฐบาลไทยจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ต่อจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางการหารือกับมาเลเซีย และขอรับการสนับสนุน รวมทั้งสร้างความไว้วางใจระหว่างมาเลเซียกับไทย ซึ่งระยะหลังมีความห่างเหิน โดยให้มาเลเซียเข้ามามีส่วนร่วมในการกระบวนการแก้ปัญหาและผลักดันให้มีการแลกเปลี่ยน การหารือระหว่าง จนท. ระดับสูงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินการของไทย และ ประเด็นที่ต้องการการสนับสนุนจากมาเลเซีย

(3) การเพิ่มประสิทธิภาพด้านข่าวกรองในต่างประเทศ โดยหน่วยงานด้านข่าวกรอง ของไทยต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเพื่อสะท้อนข้อเท็จจริงในพื้นที่มากกว่าการหาข่าวตามคำสั่ง และต้องมีการกระจายข้อมูลให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดรับทราบอย่างทั่วถึง รวมถึงมีการรวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเงินงบประมาณของกลุ่ม BRN เพื่อสกัดกั้นแหล่งเงินสนับสนุน (Counter Insurgent Finance) ที่กลุ่มฯ ใช้ในการดำเนินงาน ซึ่งปัจจุบันมาจากการรวบรวมจากค่าสมาชิก รายได้จากการทำธุรกิจของกลุ่ม BRN รวมถึงเงินบริจาคที่โรงเรียนได้รับจากรัฐบาลไทย ซึ่งแหล่ง รายได้เหล่านี้ยังเข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติการของกลุ่มฯ อย่างต่อเนื่อง

(4) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของ จนท. ในพื้นที่ โดยเน้นกำชับมิให้มีการละเมิดสิทธิ มนุษยชน การอุ้มฆ่า และการทรมาน เนื่องจากการใช้ความรุนแรงของ จนท. รัฐบาลเป็นหนึ่งในปัจจัย ที่ทำให้กลุ่ม BRN ใช้เป็นเหตุผลในการดึงคนเข้าร่วมกลุ่มฯ ได้มากขึ้น นอกจากนี้ ต้องมีมาตรการ ป้องกันพฤติกรรมการใช้กฎหมายที่ไม่เหมาะสมของ จนท. เช่น กรณีเกิดการร้องเรียนการใช้กำลัง โดย จนท. รัฐบาล ต้องมีการรายงานผลการตรวจสอบผู้ได้บังคับบัญชาทุกครั้ง โดยผู้บังคับบัญชา ต้องรายงานและตรวจสอบเหตุ ขณะเดียวกันควรมีมาตรการให้ขวัญกำลังใจกับ จนท. ที่ดำเนินการ อย่างเหมาะสม มีการฝึกอบรมให้มีการปฏิบัติอย่างถูกต้อง รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการ จัดอุปกรณ์ bodycam และเน้นการระงับเหตุมากกว่าการนับ “หัว”

จากการศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้าย ของผู้หญิงทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย สรุปได้ว่า ไม่ว่าในประเทศใดในประชาคมโลก ต่างให้ความสำคัญกับภัยคุกคามใด ๆ แตกต่างกันตามแต่สภาพภัยและบริบทของแต่ละประเทศ ที่ต้องเผชิญ ปัญหาการก่อการร้ายก็เช่นกัน กล่าวคือ ประเทศที่อยู่ในสภาวะสงครามและมักเผชิญกับ เหตุการณ์ก่อการร้ายอยู่เป็นประจำ เช่น ในอัฟกานิสถาน อิรัก และซีเรีย ก็จะทำให้ความสำคัญในการ ป้องกันประเทศจากการโจมตีของกลุ่มก่อการร้ายที่มีฐานที่มั่นภายในประเทศ ขณะที่การให้ ความสำคัญกับผู้หญิงในการก่อการร้ายนั้น ไม่ได้มีในระดับสูงเนื่องจากผู้หญิงในสังคมประเทศดังกล่าว ส่วนใหญ่ของประเทศเป็นสังคมมุสลิมที่เคร่งครัดและผู้หญิงไม่ได้มีโอกาสออกมามีบทบาทสำคัญมากนัก ขณะที่ประเทศที่เผชิญภัยคุกคามจากการก่อการร้ายจากประเทศคู่ขัดแย้ง อาทิ อิสราเอล ก็จะทำให้

ความสำคัญอย่างมากเนื่องจากการโจมตีโดยการก่อการร้ายจากฝ่ายตรงข้ามนั้น ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศในระดับสูงและยังเผชิญการปฏิบัติการของผู้หญิงที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้อิสราเอลตระหนักถึงการรับมือกับภัยก่อการร้ายโดยผู้หญิงและมีการจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอย่างเข้มงวด ขณะที่ฝั่งยุโรปและอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากกลุ่มก่อการร้ายสากล และมีผู้หญิงจำนวนมากเดินทางไปร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในตะวันออกกลาง ทำให้ต้องตระหนักถึงแนวทางการป้องกันทั้งการถูกโจมตีจากกลุ่มก่อการร้าย และสกัดกั้นการกลับเข้ามาก่อการร้ายภายในประเทศ ดังนั้น ปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศนั้น สมควรที่จะมีการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหา

ขณะที่ประเทศไทยนั้น ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยเคยเผชิญกับสถานการณ์การก่อการร้ายหลายครั้งเช่นกัน แต่ส่วนมากสามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ด้วยดี เนื่องจากประเทศไทยไม่ใช่เป้าหมายโดยตรงของกลุ่มผู้ก่อการร้าย โดยมากเป็นการปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายจากภายนอกที่เข้ามาปฏิบัติการเพื่อเรียกร้องเกี่ยวกับการเมืองของกลุ่มนั้น ๆ เป้าหมายการก่อการร้ายจึงมักเป็นกลุ่มบุคคลหรือสถานที่เชิงสัญลักษณ์ของประเทศเป้าหมายนั้น ๆ อาทิ สอท.ต่างประเทศในประเทศไทย เหตุการณ์การก่อการร้ายที่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทยจึงพบว่ามีเป้าหมายเฉพาะเจาะจง ซึ่งมักไม่ได้สร้างความสูญเสียหรือเสียหายเป็นวงกว้าง ขณะเดียวกันการปฏิบัติการมักกระทำแบบโฉบเฉี่ยวเพียงครั้งเดียว เมื่อก่อเหตุร้ายขึ้นแล้วจะรีบถอนตัวออกจากพื้นที่โดยทันที โดยไม่มีเหตุการณ์ต่อเนื่องหรือการกลับมาก่อเหตุซ้ำ โดยพบเพียงครั้งเดียวที่ประเทศไทยเป็นเป้าหมายโดยตรงในการก่อเหตุ ได้แก่ เหตุลอบวางระเบิดบริเวณศาลท้าวมหาพรหม สีแยกราชประสงค์ กรุงเทพฯ เมื่อ 17 ส.ค. 2558 ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 16 ราย และได้รับบาดเจ็บมากกว่า 100 ราย โดยส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวจีน

สำหรับในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การก่อความไม่สงบเกิดจากกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันอ้างเป็นตัวแทนของคนในพื้นที่ปลุกกระดมรวบรวมกำลังโดยอาศัยความคับแค้นใจของคนในพื้นที่ที่รู้สึกว่าจะไม่ได้รับการปฏิบัติด้วยความเป็นธรรมจากภาครัฐ เคลื่อนไหวก่อเหตุรุนแรงเพื่อต่อต้านอำนาจรัฐโดยนำหลักคำสอนของศาสนาอิสลามมาเป็นเครื่องมือในการสร้างขวัญกำลังใจให้กับกองกำลังและแนวร่วม อย่างไรก็ตาม ลักษณะการต่อสู้ของขบวนการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือว่าเป็นกลุ่มแบ่งแยกดินแดนมากกว่าจะเป็นนักรบญิฮาดหรือต่อต้านตะวันตก ดังเช่น เครือข่ายกลุ่มมุสลิมก่อการร้ายสากล การเคลื่อนไหวจึงยังคงจำกัดขอบเขตพื้นที่และเป้าหมายที่ไม่ต้องการขยายเครือข่ายออกไปนอกพื้นที่แต่อย่างใด ดังนั้น หากไม่นับรวมการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยถือได้ว่ามีความเสี่ยงที่จะเผชิญสถานการณ์การก่อการร้าย

อยู่ในระดับปานกลาง และด้วยเหตุนี้เองความเสี่ยงต่อการเผชิญสถานการณ์การก่อการร้ายโดยผู้หญิง จึงอาจกล่าวได้ว่าอยู่ในระดับต่ำ และหากไม่นับรวมการก่อการร้ายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การก่อการร้ายที่เคยปรากฏในประเทศไทยล้วนเป็นการปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายจากภายนอก ที่เป็นผู้ชาย ขณะที่การใช้ผู้หญิงเข้ามาปฏิบัติการอาจมีข้อจำกัดมากกว่าการใช้ผู้ชายจึงมองว่า หากกลุ่มก่อการร้ายจากต่างประเทศมีแผนที่จะก่อการร้ายในประเทศไทยจะยังคงเลือกใช้ผู้ชาย ในการเข้ามาปฏิบัติการเป็นหลัก²¹²

ขณะที่การก่อการร้ายจากกลุ่ม/บุคคลภายในประเทศเองในภาพรวมนับว่ายังคงมีความเสี่ยง ในระดับต่ำอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้ ทำให้นโยบายด้านการต่อต้านการก่อการร้ายของไทย จึงปรากฏออกมา ในลักษณะของนโยบายในภาพรวมเพื่อเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานระดับปฏิบัติที่เกี่ยวข้องแยกกัน ไปกำหนดเป็นทิศทางการดำเนินการของแต่ละหน่วยโดยให้ยึดโยงกับนโยบายภาพรวมของรัฐบาล ซึ่งจะเห็นได้ว่าในหน่วยงานภาครัฐของไทยไม่ได้จัดว่าประเทศไทยเผชิญความเสี่ยงจากการก่อการร้าย ในระดับสูง ทำให้ประเด็นการก่อการร้ายโดยผู้หญิง ซึ่งเป็นประเด็นย่อยลงมาไม่ถูกกำหนด เป็นนโยบายโดยตรง แต่ไปปรากฏสอดแทรกในลักษณะของการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยหน่วยงาน ด้านเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าเป็นการกำหนดมาตรการโดยหน่วยงานด้านความมั่นคง เช่นเดียวกับ ในต่างประเทศโดยจากข้อมูลที่ปรากฏจากการศึกษา พบว่าแม้ในต่างประเทศหลายประเทศจะเผชิญภัย จากการก่อการร้ายโดยผู้หญิงมากกว่าในประเทศไทย และได้มีการกำหนดเป็นนโยบาย มาตรการ แนวทางต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่ก็พบว่าส่วนมากจะสอดแทรกไว้ในนโยบายการต่อต้านการก่อการร้าย ฉบับหลักของแต่ละประเทศ และในแนวทาง มาตรการต่าง ๆ ที่เป็นการกำหนดแนวทางการต่อต้าน การก่อการร้ายทั่วไป และเน้นในมิติของการป้องกันและแก้ไข และการส่งเสริมให้มีการนำผู้หญิง เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการด้านสันติภาพและความมั่นคง

ในชั้นนี้จึงพบว่ากรอบนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายของประเทศไทยนั้น มีความแตกต่างกับในต่างประเทศเนื่องจากเผชิญภัยคุกคามจากการก่อการร้ายที่มากน้อยต่างกัน ทำให้การจัดลำดับภัยจากการก่อการร้ายมีความแตกต่างกันไปด้วย อย่างไรก็ตาม การกำหนดของไทย ที่มีลักษณะเป็นการกำหนดนโยบายแบบภาพรวมนั้น พบว่า ยังปรากฏปัญหาและอุปสรรคอยู่ หลากหลายข้อ (ตามที่แสดงในตารางที่ 2) ซึ่งเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับในต่างประเทศ ซึ่งก็ยังคงประสบ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินนโยบายด้วยเช่นกัน แม้จะมีการกำหนดนโยบายแบบเจาะจงเกี่ยวกับ การป้องกันการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายอยู่จำนวนหนึ่งแล้วก็ตาม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ สังเคราะห์ ประมวล และสรุปสภาพปัญหาและอุปสรรคที่ปรากฏทั้งในการศึกษาจากเอกสารและ การสัมภาษณ์เชิงลึกในส่วนของแนวทางทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย เพื่อนำมาเปรียบเทียบ

²¹² ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 2, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2566

กันว่าในต่างประเทศและในประเทศไทยเผชิญสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เป็นประเด็นที่พบหลัก ๆ ว่าจะมีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายของประเทศไทยและในต่างประเทศ

ปัญหาและอุปสรรค	ต่างประเทศ	ประเทศไทย
การนำนโยบายไปปฏิบัติยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ	√	√
ขาดหน่วยงานศูนย์กลางระดับรัฐที่จะสามารถเป็นศูนย์รวมและสั่งการให้การทำงานเกิดเอกภาพ		√
ประชาชนขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยก่อการร้าย		√
ขาดแคลนงบประมาณที่เพียงพอ	√	√
ขาดแคลนอุปกรณ์ที่ทันสมัย		√
ขาดกฎหมายเฉพาะเพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติงาน		√
ปัญหาด้านบุคลากร <ul style="list-style-type: none"> ● ขาดทักษะ ความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ เนื้องาน และบริบทด้านพื้นที่ ● ความไม่สม่ำเสมอในการปฏิบัติงานจากการโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ 		√
ค่านิยมการก่อการร้ายที่ยังไม่เป็นสากล ทำให้การตอบโต้ในบางสถานการณ์ขาดประสิทธิภาพ		√
มุมมองต่อผู้หญิงว่ามีความไร้เดียงสาดีกว่ามองว่ามีศักยภาพในการก่อการร้าย	√	√
การบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ยังไม่เหมาะสม เป็นเหตุที่ทำให้เกิดการบ่มเพาะความรุนแรง	√	√

จากตารางเปรียบเทียบการเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายของประเทศไทยและในต่างประเทศ ซึ่งผู้วิจัยจึงได้สรุปไว้ได้ 10 ประเด็น ได้แก่ 1) การนำนโยบายไปปฏิบัติยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ 2) ขาดหน่วยงานศูนย์กลางระดับรัฐที่จะสามารถเป็นศูนย์รวม และสั่งการให้การทำงานเกิดเอกภาพ 3) ประชาชนขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยก่อการร้าย 4) ขาดแคลนงบประมาณที่เพียงพอ 5) ขาดแคลนอุปกรณ์ที่ทันสมัย 6) ขาดกฎหมายเฉพาะเพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติงาน 7) ปัญหาด้านบุคลากร 8) ค่านิยม

การก่อการร้ายที่ยังไม่เป็นสากลทำให้การตอบโต้ในบางสถานการณ์ขาดประสิทธิภาพ 9) มุมมองต่อผู้หญิงที่มีความไร้เดียงสามากกว่ามองว่ามีศักยภาพในการก่อการร้าย และ 10) การบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ยังไม่เหมาะสมเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการบ่มเพาะความรุนแรง

โดยพบว่าในต่างประเทศเผชิญกับปัญหาอุปสรรคหลัก ๆ จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ข้อ 1) การนำนโยบายไปปฏิบัติยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ข้อ 4) ขาดแคลนงบประมาณที่เพียงพอ ข้อ 9) มุมมองต่อผู้หญิงที่มีความไร้เดียงสามากกว่ามองว่ามีศักยภาพในการก่อการร้าย และข้อ 10) การบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ยังไม่เหมาะสมเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการบ่มเพาะความรุนแรง ขณะที่ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในทุกข้อที่ได้ประมวลไว้

ดังนั้น จากอุปสรรคและปัญหาที่พบประกอบกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหามีความสามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางในการป้องกันการเข้าสู่กระบวนการในการก่อการร้ายของผู้หญิงได้ ดังนี้

4.3.2.1 ในระดับนโยบาย

1) ตรากฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้าย

ในการปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายนั้น เป็นการดำเนินการที่มีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนขณะที่ก็เป็นการดำเนินการที่สุ่มเสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรง การมีกฎหมายเฉพาะทางเป็นกรอบกำหนดให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินการอันใดอันหนึ่งนั้น จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากจะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่และอำนาจภายใต้ที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย นอกจากนี้ ด้วยวิวัฒนาการของโลกที่พัฒนาโดยมีเทคโนโลยีนำยิ่งขึ้น ประกอบกับบริบทของสถานการณ์ด้านการก่อการร้ายในปัจจุบันมีมิติของการใช้ช่องทางออนไลน์ในการสื่อสารเพื่อชักชวน บ่มเพาะ และสนับสนุนด้านต่าง ๆ ของกลุ่มก่อการร้าย ทั้งนี้ แม้ประเทศไทยไม่ได้เผชิญการโจมตีโดยตรงจากกลุ่มก่อการร้าย แต่กระแสการเดินทางไปร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายโดยใช้ไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปยังพื้นที่สู้รบ หรือการเดินทางเข้าประเทศไทยเพื่อวัตถุประสงค์ใดที่เกี่ยวกับการก่อการร้ายนั้น กฎหมายของประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมในส่วนนั้น แม้จะมี พ.ร.บ. คนเข้าเมือง 2522 ที่กำกับดูแลอยู่ก็ตามแต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการกับบุคคลกลุ่มนี้ได้หากประเทศไทยไม่มีประวัติอาชญากรรมหรือหมายจับของบุคคลดังกล่าว การมีกฎหมายเฉพาะทางที่ครอบคลุมในทุกส่วนที่เกี่ยวข้องอันอาจประกอบด้วย การกำหนดนิยามที่ชัดเจน ยุทธวิธีในการต่อต้านการก่อการร้าย การสอดแนม การสนับสนุนทางการเงินในการก่อการร้าย การจัดตั้งหน่วยงานศูนย์กลาง การกำหนดโทษในแต่ละประเภทของความผิด ฯลฯ จะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างรอบคอบ เหมาะสมมากขึ้น

2) การกำหนดค่านิยมของการก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การให้ค่านิยมของการก่อการร้ายนั้น ประเทศไทยได้มีการกำหนดไว้ในนโยบายของรัฐ และมีการกำหนดโทษตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งในการนิยามนั้น ยึดโยงจากการให้นิยามของในต่างประเทศ ซึ่งมีมุมมองของการก่อการร้ายนั้นคือการก่อความรุนแรงและทำลายตั้งแต่ระดับเล็กอย่างเช่น การก่อเหตุโดยลำพังไปจนถึงระดับใหญ่ อย่างเช่น การก่อวินาศกรรม 9/11 ทั้งนี้ทั้งนั้น ในเมื่อพื้นที่เสี่ยงในการเกิดเหตุก่อการร้ายของไทยนั้นอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประเทศไทยไม่ได้กำหนดให้การก่อความรุนแรงโดยกลุ่มก่อความไม่สงบนั้นเป็นการก่อการร้าย ดังนั้น ในเมื่อจากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมีความเสี่ยงในการเผชิญการก่อการร้ายในระดับกลางถึงต่ำ ดังนั้น จึงควรกำหนดค่านิยมของการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำลักษณะใด และมีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกับการก่อการร้ายอย่างไรมากหรือน้อยเพียงใด เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางการดำเนินการต่อสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

3) จัดตั้งหน่วยงานกลางรับผิดชอบงานด้านการต่อต้านการก่อการร้าย

ประเทศไทยมีหน่วยงานที่ปฏิบัติการเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายโดยตรงคือศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายสากล ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับของกองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งนานโยบายระดับชาติไปเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงาน และยังมีหน่วยงานระดับปฏิบัติที่เกี่ยวข้องโดยตรงอื่นภายใต้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกองทัพ นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานด้านการข่าวที่ทำหน้าที่สนับสนุนงานด้านข่าวกรองเพื่อการต่อต้านการก่อการร้าย และสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่ทำหน้าที่สกัดกั้นการเดินทางของผู้ก่อการร้าย หรือการระงับเส้นทางการเงินของผู้ก่อการร้าย โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นอกจากการกำหนดนโยบายที่กำหนดให้มีหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุนซึ่งรวมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้เรียบร้อยแล้ว แต่พบว่าการปฏิบัตินั้น ยังมีการดำเนินการที่ไม่เป็นเอกภาพ ส่งผลให้เกิดความสับสนไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แม้จะมีการกำหนดให้จัดตั้งเป็นศูนย์อำนวยการร่วมเพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดการปัญหาในแต่ละครั้งก็ตาม แต่เป็นการจัดตั้งแบบเฉพาะหน้าซึ่งอาจขาดความพร้อมและมีอุปสรรคในการประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงควรจัดให้มีศูนย์กลางในการควบคุมสั่งการเฉพาะด้านการก่อการร้าย โดยดำเนินการเชิงรุกอย่างมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศและบริบทโลก กล่าวคือ ควรเป็นศูนย์กลางที่ดำรงการปฏิบัติงานเป็นกิจวัตร ไม่ใช่ครั้งคราว โดยไม่จำเป็นต้องเป็นองค์กรที่มีโครงสร้างขนาดใหญ่ แต่ต้องมีความพร้อมและทันสมัย มีสายบังคับบัญชาที่ชัดเจนและมีอำนาจตามกฎหมายให้สามารถสั่งการ

ได้อย่างทันท่วงทีและเป็นที่ยอมรับ มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการต่อต้านการก่อการร้าย ทั้งทางกายภาพและเทคโนโลยีทางไซเบอร์ เพื่อเตรียมพร้อมเผชิญกับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย ทุกรูปแบบ และต้องยกประเด็นปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงาน

4) ส่งเสริมให้ผู้หญิงมีบทบาทในงานด้านความมั่นคงเพิ่มขึ้น

ในเมื่อมิติการก่อการร้ายในประเทศไทยนั้น มักถูกชี้นำไปที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบซึ่งมีผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนของกลุ่ม ดังนั้น ในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้หญิงให้มากยิ่งขึ้น โดยมุ่งไปที่ศักยภาพของผู้หญิงที่สามารถเป็นผู้ให้การสนับสนุนอย่างเข้มแข็ง ไปจนถึงอาจเป็นผู้ก่อการได้เองในอนาคต นอกจากนี้ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีความเสี่ยงที่อาจจะไปมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศได้เนื่องจากที่ผ่านมามีพบการแสดงความเห็นอกเห็นใจและการให้การสนับสนุน เช่น การบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือ เป็นต้น แม้ในประเทศไทยจะไม่เคยเผชิญเหตุการณ์ก่อการร้าย โดยผู้หญิงโดยตรง และไม่เคยพบการก่อความไม่สงบโดยผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่การประเมินในอนาคตนั้น อาจไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าผู้หญิงมีแนวโน้มจะมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในทุกมิติ ดังนั้น จึงควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมให้ผู้หญิงมีโอกาสเข้ามามีบทบาทในทางสร้างสรรค์ในงานด้านความมั่นคง เพื่อลดความเสี่ยงในการเข้าไปมีบทบาทในทางลบโดยการไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม พบว่าในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงมีความเปราะบางและเกิดความรุนแรงอยู่เป็นระยะ ดังนั้น จึงอาจเริ่มต้นจากนโยบายที่นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างสะดวก เช่น การกำหนดให้มีการส่งเสริมให้มีการดำเนินการดังนี้

- 1) ให้ความรู้และทักษะด้านการต่อต้านการก่อการร้าย และความรู้ความเข้าใจในบริบทสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างครบถ้วนแก่เจ้าหน้าที่หญิง
- 2) เปิดช่องทางออนไลน์ในการให้ผู้หญิงสื่อสารกับผู้หญิง เกี่ยวกับการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่ถูกต้องเพื่อแก้ไขข้อมูลที่ถูกบิดเบือนจากขบวนการ และการให้คำแนะนำและเสนอสิ่งที่น่าสนใจต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาอาชีพที่มีความทันสมัย เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจผู้หญิงในพื้นที่มาสู่สิ่งที่สร้างสรรค์

5) ขับเคลื่อนนโยบายให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพที่แท้จริง

ในการกำหนดนโยบายนั้น มักจะมีการระดมสมองจากทุกภาคส่วนและมีการตรวจทานหลากหลายครั้งก่อนนำมากำหนดเป็นนโยบายสาธารณะของประเทศ ดังนั้น จึงพบว่านโยบายที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการก่อการร้ายของไทยและนโยบายการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีความครอบคลุมในประเด็นต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่เป้าหมายของนโยบาย อย่างไรก็ตาม นโยบายที่ดีจะต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการนำนโยบายไป

ปฏิบัตินั้น จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจของทั้งสองฝ่าย คือผู้กำหนดนโยบายที่จะต้องกำหนดนโยบายให้ชัดเจน สามารถสื่อสารสู่ผู้ปฏิบัติได้อย่างครบถ้วนและถ่องแท้ และผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ จะต้องทำความเข้าใจให้ครบถ้วนและถ่องแท้ถึงเจตนารมณ์ของนโยบายด้วยเช่นกัน นโยบายจึงจะถูกนำไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ ดังนั้น เมื่อประเทศไทยมีนโยบายในการต่อต้านการก่อการร้ายที่เหมาะสมอยู่แล้ว จำนวนหนึ่ง แต่ยังมีประสบปัญหาการนำไปปฏิบัติที่เป็นอุปสรรค จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนนโยบาย โดยนำผู้ปฏิบัติเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายให้ครบถ้วนมากที่สุด และใช้เวลาในการชี้แจงทำความเข้าใจให้มากยิ่งขึ้น พร้อมกับมีการติดตามผลการดำเนินนโยบายที่มีความถี่มากขึ้น โดยเน้นการติดตามในพื้นที่มากกว่าการใช้เอกสารรายงานเพื่อให้ได้รับทราบอุปสรรคที่แท้จริงในการปฏิบัติ เพื่อนำมาทบทวน แก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องและเข้าใจร่วมกันมากขึ้น

6) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอเหมาะสม

แม้ว่าการก่อการร้ายจะไม่ใช่อภัยที่ประเทศไทยเผชิญโดยตรงและการก่อการร้ายโดยผู้หนึ่งนั้นยิ่งถูกประเมินว่ามีความเสี่ยงลดน้อยลงไปอีก จึงอาจไม่ได้รับความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณด้านต่าง ๆ ทั้งโดยตรงและส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม งบประมาณที่พอเหมาะพอควร และเพียงพอยังคงมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย ซึ่งควรเน้นที่มาตรการการป้องกันมากกว่าการปราบปราม เนื่องจากผลของการก่อการร้ายมักสร้างความเสียหายทั้งทางตรงที่ได้เกิดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินอย่างร้ายแรง และยังส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่อาจถูกกระทบจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลดลง นอกจากนี้ การทุ่มงบประมาณลงไปในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็ยังไม่พบว่าสามารถคลี่คลายปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงควรจัดสรรงบประมาณในการเตรียมความพร้อมและเสริมศักยภาพทั้งด้านอุปกรณ์ บุคลากร และให้เข้าถึงทุกภาคส่วน ในทุกพื้นที่อย่างทั่วถึง ขณะเดียวกัน ต้องตรงตามวัตถุประสงค์ เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และสอดคล้องกับบริบทสถานการณ์

4.3.2.2 ในระดับปฏิบัติการ

1) พัฒนาศูนย์ภาพเครื่องมือที่ใช้ในการต่อต้านการก่อการร้าย

ปรากฏเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการศึกษาจำนวนมากว่าผู้ก่อการร้ายใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อแสวงประโยชน์ในการก่อการร้าย ไม่ว่าจะใช้เป็นช่องทางการนัดหมาย การสื่อสารโดยใช้ Narrative ในการปลุกกระตมผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางการจัดหาสมาชิกและติดต่อสั่งการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังรวมถึงการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตในการก่อเหตุก่อการร้ายทางไซเบอร์อีกจำนวนมาก ซึ่งในต่างประเทศได้มีการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัยในการสอดส่องดูแล

พฤติกรรมที่มีความเสี่ยงจากการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ และการติดตามสอดแนม และตอบโต้ผ่านระบบปฏิบัติการต่าง ๆ ขณะที่ในประเทศไทยนั้นยังคงขาดระบบปฏิบัติการและอุปกรณ์ในการปฏิบัติการเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายที่ทันสมัยและครบวงจร ซึ่งสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องจัดหาเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อที่จะสอดส่อง ติดตาม และตอบโต้ได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว โดยเฉพาะเพื่อการปฏิบัติการข่าวสารโดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง (counter narrative) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างไรก็ตาม ในกรณีนี้ ในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาในมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ระบบสอดแนมที่ถูกนำมาใช้ในการปฏิบัติการในสหรัฐฯ รัสเซีย และจีน เป็นต้น ต่างถูกกระแสดต่อต้านเนื่องจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนมาเป็นกระแสอย่างกว้างขวาง ดังนั้น ควรจัดหาอุปกรณ์ที่มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพกาลในปัจจุบันในบริบทของประเทศไทยภายใต้กรอบกฎหมายที่ให้อำนาจอย่างเหมาะสม พร้อมกันนี้ จะต้องยกระดับศักยภาพของเจ้าหน้าที่ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการต่อต้านการก่อการร้าย ให้มีความรู้ ความสามารถในการใช้เครื่องมือที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุดไปพร้อมกันด้วย

2) ยกระดับประสิทธิภาพงานด้านการข่าวกรอง

ประเทศไทยมีการกำหนดนโยบายด้านการข่าวไว้เป็นการเฉพาะ อีกทั้งยังมีสำนักข่าวกรองแห่งชาติเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคงที่รับผิดชอบงานด้านการข่าวโดยตรง และยังมีสำนักงานด้านการข่าวกรองเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานด้านความมั่นคงอีกหลายหน่วย อาทิ กองประเมินภัยคุกคาม สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ หน่วยข่าวกรองทางทหาร กองทัพบก กองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการประสานความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข่าวกรองกับหน่วยงานด้านการข่าวของต่างประเทศอีกจำนวนมาก อาทิ CIA ของสหรัฐฯ ASIS ของออสเตรเลีย และ BND ของเยอรมนี เป็นต้น แสดงให้เห็นว่างานด้านการข่าวนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงเพื่อรักษาเสถียรภาพและความสงบสุขของประเทศ อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานภายใต้หน่วยงานที่แยกออกจากกัน ทำให้การปฏิบัติงานมีความแตกต่างกัน ขาดการบูรณาการที่เป็นทางการที่สามารถปฏิบัติการเพื่อตอบโต้ต่อสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที ซึ่งแม้จะมีศูนย์ประสานข่าวกรอง โดย กอ.รมน. แต่ก็เป็นลักษณะของการจัดการประชุมแลกเปลี่ยนข่าวกรองตามวงรอบของประชาคมข่าวกรองในประเทศไทย ประกอบกับการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐของไทยนั้นมีการหมุนเวียนหน้าที่ภายในหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรถูกสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่ซึ่งทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องและความยากลำบากในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ซึ่งงานด้านการข่าวนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้บุคลากรที่มีทักษะเฉพาะทางและอาศัยความชำนาญ ดังนั้น ในการยกระดับประสิทธิภาพ

งานด้านการข่าวนั้นจึงควรพัฒนา ดังนี้ 1) จัดให้มีศูนย์กลางในการควบคุมให้มีการบูรณาการข่าวกรอง เพื่อให้มีข่าวกรองที่ทันสมัยและพร้อมใช้ประโยชน์ 2) ให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะและความสามารถของบุคลากรและพิจารณาความจำเป็นในการหมุนเวียนหน้าที่เพื่อให้เกิดศักยภาพสูงสุดจากการทำงาน 3) กำหนดทิศทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศ โดยการดำเนินงานด้านการข่าวในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ควรเน้นมิติการดำเนินการเชิงรุกโดยต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเพื่อสะท้อนข้อเท็จจริงในพื้นที่ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายได้ทันทั่วทั้งที่ มากกว่าการรับหัวข่าวสารเพื่อนำไปปฏิบัติ

3) สร้างความตระหนักรู้ในศักยภาพของผู้หญิงในบริบทของการเป็นผู้ก่อเหตุ

จากสภาพปัญหาที่เกิดการก่อการร้ายโดยผู้หญิงนั้น พบว่าหลายเหตุการณ์ไม่สามารถป้องกันได้ เนื่องจากการขาดความระแวดระวังภัยว่าการก่อเหตุจะเกิดจากการกระทำของผู้หญิง ดังนั้น การสร้างความตระหนักรู้แก่เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายถึงอัตลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้หญิง และศักยภาพในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อเหตุ ทั้งในบทบาทของการเป็นผู้ก่อการหรือบทบาทสนับสนุน เช่น การขับรถขนส่ง หรือการหาข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ เป็นต้น เพื่อสร้างมุมมองในการระแวดระวังได้อย่างรอบคอบมากยิ่งขึ้น

4.4 การอภิปรายผลการศึกษา

การอภิปรายผลการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย ปรากฏผลดังนี้

4.4.1 มุมเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้าย

4.4.1.1 ในต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่า มุมเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายสามารถแบ่งเป็นสองส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่เป็นปัจจัยดึงดูดอันเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดมูลเหตุจูงใจในการก่อการร้ายของผู้หญิงที่มาจากแรงกระตุ้นของฝั่งกลุ่มก่อการร้าย และส่วนที่เป็นปัจจัยผลักดันอันเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดมูลเหตุจูงใจในการก่อการร้ายของผู้หญิงที่มาจากแรงกระตุ้นของฝั่งผู้หญิงเอง โดยปัจจัยดึงดูดที่เกิดจากฝั่งผู้ก่อการร้ายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนกระตุ้นสร้างแรงจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปสู่วงจรของการก่อการร้ายซึ่งมักมาจากความมีบาร์มีของผู้นำ การจัดหาสมาชิก (Recruitment) ด้วยการชักชวนที่มีประสิทธิภาพ และการบ่มเพาะแนวความคิด (radicalisation) ผ่านช่องทางออนไลน์ และการสื่อสารแบบพบหน้าระหว่างบุคคล กลุ่มคนในครอบครัวและสังคมเดียวกัน

ขณะที่ปัจจัยผลักดันที่เป็นมูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้าย ได้แก่ อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว ศาสนา และการเมือง

ปัจจัยด้านอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจ และให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบที่ผลักดันที่ไปสู่มูลเหตุจูงใจในการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม ในส่วนของมูลเหตุจูงใจที่มาจากอารมณ์ส่วนตัวนั้น เกิดขึ้นทั้งจากที่ตนเองเป็นผู้กระทำให้เกิด และโดยที่ถูกระทำให้เกิด อาทิ 1) การที่ผู้หญิงตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายเพราะความต้องการอยากมีอิสรภาพจากสภาพสังคมเดิมที่อยู่มีความกดดันและเคร่งครัดมากเกินไป หรือความหวังในการมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่าในสังคมเดิม ซึ่งอาจมาจากสถานะที่ยากจน เป็นคนไร้บ้าน และต้องการมีตัวตน 2) ความต้องการที่จะแสวงหาความรักหรือเดินทางไปหาคนรักที่รู้จักกันผ่านช่องทางการสื่อสารออนไลน์ และ 3) การมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้น เช่น เดินทางไปยังพื้นที่สู้รบเนื่องจากถูกชักชวนจากคนในครอบครัว เพื่อนฝูง และทำให้เกิดความต้องการในการเข้าสู่กระบวนการโดยปริยาย เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของรัฐบาล ทาจิกิสถานที่พบว่า ผู้หญิงจำนวนกว่า 200 คนในทาจิกิสถาน ตัดสินใจไปพร้อมกับกลุ่ม IS ในซีเรีย เนื่องจากสามีชักชวนให้เดินทางไป

ขณะที่มีผู้หญิงจำนวนมากที่สมัครใจเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย เนื่องจากการตกเป็นเหยื่อความรุนแรง เช่น ความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงทางเพศ ซึ่งเป็นมูลเหตุจูงใจทางอารมณ์ที่สำคัญประการหนึ่งที่เปลี่ยนบทบาทของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อในสังคมให้กลายเป็นผู้ก่อการร้ายได้ กล่าวคือ ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อความรุนแรง กลับเป็นผู้ที่ก่อการร้ายได้ เนื่องจากถูกระตุ้นให้เกิดมูลเหตุจูงใจในลักษณะที่ต้องการแก้แค้น และไถ่บาป เป็นต้น สอดคล้องกับข้อมูลของ FBI ที่พบว่า ช่วงปี ค.ศ. 2009 ถึง 2015 เหยื่อเหตุกราดยิงในสหรัฐอเมริกากว่าร้อยละ 57 เป็นคู่ครองของ ผู้ก่อเหตุและกว่าร้อยละ 16 ของผู้ก่อเหตุเป็นผู้หญิงที่เคยเผชิญเหตุความรุนแรงในครอบครัว และยังเป็นไปในทางเดียวกับผลการศึกษาของสถาบันวิจัย New America's Research ที่พบว่าผู้หญิงในสหรัฐฯ ที่ถูกรอรับหรือถูกหลอกลวงไปโดยกลุ่มก่อการร้ายมักจะมีภูมิหลังที่ถูกใช้ความรุนแรงทั้งทางเพศและร่างกาย ขณะที่มูลเหตุจูงใจด้านการเมืองและศาสนายังคงเป็นมูลเหตุที่จูงใจผู้หญิงให้เข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายได้เรื่อยมา

เช่นเดียวกับข้อมูลของ Mia Bloom กล่าวถึงแรงจูงใจที่ทำให้ผู้หญิง ตัดสินใจก่อการร้ายมี 5 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) การไถ่บาป (redemption) 2) การแก้แค้น (revenge) 3) ความเคารพ (respect) 4) ความสัมพันธ์ (relationship) และ 5) การข่มขืน (rape) ขณะที่ ผลการศึกษาของ Paweł Olbrycht และ Kornelia Serwata เรื่อง Women in Fundamentalist Terrorist Organizations as a Threat to Security ก็ระบุถึงแรงจูงใจที่ส่งผลให้ผู้หญิงสมัครใจ เข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายและไปถึงขั้นการก่อเหตุแบบพลีชีพมีความสอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกัน 5 ข้อ ได้แก่ 1) การแก้แค้น (แต่เน้นในมิติของการที่ฝ่ายตรงข้ามพรากชีวิตของคนที่ยรักไป) 2) มีความรัก

กับสมาชิกกลุ่มก่อการร้าย 3) ความเจ็บปวดในวัยเด็ก 4) ปัญหาส่วนตัว เช่น การมีบุตรยาก หรือ การถูกข่มขืน และ 5) เป็นโรคร้ายแรง

ปัจจัยด้านศาสนาและการเมือง ทั้งสองปัจจัยนี้เป็นประเด็นที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย

โดยใน **ด้านศาสนา** จะเกิดจากผู้หญิงที่มีความเคร่งครัดในศาสนา ซึ่งมักจะเป็นการนับถือศาสนาอิสลามที่ผู้หญิงถูกปลูกฝังจากคนในครอบครัวมาตั้งแต่วัยเยาว์ ให้มีความเคร่งครัดในจารีตประเพณีตามหลักศาสนา ซึ่งระยะหลังกลุ่มก่อการร้ายมักนำหลักคำสอนของศาสนามาบิดเบือนให้ไปในแนวทางการต่อสู้ประหัตประหารผู้ที่มีมารุกราน และความรู้สึกของความเป็นพี่น้องมุสลิม และการเป็นผู้ทศิศชีวิตเพื่อศาสนา ทำให้เกิดการคล้อยตามได้ง่าย

ในส่วนของประเด็น **ด้านการเมือง** นั้น มักมาจากประเด็นการเมืองการปกครองของแต่ละพื้นที่ ที่มักเกิดจากการบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพ ขาดหลักการปกครองที่ดี และหลักนิติธรรมที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ และความอยุติธรรมในสังคม โดยเฉพาะการกดขี่ทางเพศ เป็นประเด็นสำคัญที่เป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้าย สอดคล้องในงานวิจัยของ Zeynep Bayar ระบุว่ากลุ่มก่อการร้ายทางการเมืองมักมีสมาชิกที่เป็นผู้หญิง ซึ่งส่วนมากแล้วจะพบว่าผู้หญิงเหล่านั้นมีแรงจูงใจที่มาจากความไม่เท่าเทียมทางเพศและต้องการที่จะปฏิวัติเพื่อสร้างความเสมอภาค

นอกจากนี้ ประเด็นการเมืองและศาสนาค่อนข้างมีความคาบเกี่ยวกัน อาทิ ความต้องการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งอาจจะมีแนวโน้มไปในประเด็นของการต่อสู้จากการถูกแย่งชิงดินแดนซึ่งเป็นประเด็นทางการเมือง แต่ในมิติของการก่อการร้ายแล้วนั้น การแบ่งแยกดินแดนมักจะแฝงอยู่ด้วยมิติทางศาสนา กล่าวคือ การแบ่งแยกดินแดนเพื่อสร้างเป็นรัฐอิสลาม หรือในการศึกษาเรื่อง Women, Gender, and the U.K. Government's Countering Violent Extremism (CVE) Efforts: Looking Back and Forward โดย Jayne Huckerby พบว่ามูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเดินทางไปร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย เช่น กลุ่ม IS ในตะวันออกกลาง ได้แก่ ความรู้สึกถูกกดขี่ของชาวมุสลิม เช่น ทางที่ไม่สามารถจัดการกับกระแสเกลียดกลัวอิสลาม (Islamophobia) ทำให้เกิดปัญหาการทำร้ายร่างกาย ดูหมิ่นหญิงชาวมุสลิม และความต้องการสร้างประเทศหรือเขตปกครองของตนเองอย่างเช่นรัฐอิสลาม เป็นต้น

4.4.1.2 ในประเทศไทย

มูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้ายมักถูกชี้นำไปยังพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างไรก็ตาม มูลเหตุจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อความไม่สงบ

ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่ปรากฏในการศึกษาจากเอกสารและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรง ทั้งนี้ พบว่าผู้หญิงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มักได้รับได้รับผลกระทบทางจิตใจจากการสูญเสียคนในครอบครัวจากการปะทะกับเจ้าหน้าที่รัฐ และการดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่ของความขัดแย้งรุนแรงตามที่ปรากฏในการศึกษาของ Kuwing Baboe & Khairunnas Rajab (2016) ซึ่งประเด็นเหล่านี้อาจเป็นมูลเหตุจูงใจหนึ่งที่ผลักดันให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lindsey Noakes ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจของผู้หญิงในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายและก่อเหตุรุนแรงว่ามาจากความเจ็บช้ำทางจิตใจและร่างกาย รวมถึงการเผชิญสภาวะความขัดแย้งรุนแรงในพื้นที่ระยะเวลาหนึ่ง ประกอบกับผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับมูลเหตุจูงใจที่ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มาจากความรู้สึกส่วนตัว ศาสนา และการเมือง

จึงอาจกล่าวได้ว่า มูลเหตุจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายของผู้หญิงในต่างประเทศและในประเทศไทยไม่ได้แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ มีทั้งปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด เพียงแต่ในกรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีผลการศึกษาที่จำกัดไม่กว้างขวางและหลากหลายเท่ากับในต่างประเทศ โดยมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยประกอบด้วยปัจจัยดึงดูดจากฝั่งกลุ่มก่อความไม่สงบที่ชักจูงใจโดยใช้ประเด็นที่สร้างขึ้นจากสถานการณ์ บริบทของศาสนา และการเมือง ขณะที่ปัจจัยผลักดันเกิดจากแรงกระตุ้นที่มีปัจจัยจากอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว ศาสนา และการเมือง เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ในมิติของอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวของผู้หญิงในประเทศไทยที่มักมาจากการอยู่ในสภาพแวดล้อมความขัดแย้งยาวนาน ความทุกข์ใจจากการสูญเสียคนในครอบครัวจากการปะทะกับเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้เกิดความรู้สึกโกรธแค้นและอยากต่อสู้เพื่อตอบโต้การกระทำของรัฐเป็นหลัก

นอกจากนี้ แม้จะพบการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการอำนวยความสะดวกในการก่อการร้ายของกลุ่มก่อการร้ายสากลในพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย แต่ก็พบว่า มูลเหตุจูงใจเกิดจากปัจจัยผลักดันและดึงดูดจากส่วนเดียวกัน คือ อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวจากการที่มีความรักหรือมีความสัมพันธ์กับผู้ก่อการร้ายชาย เมื่อถูกชักชวนก็มักจะเต็มใจที่จะช่วยเหลือและให้การสนับสนุนการก่อเหตุ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัยที่มีความสอดคล้องกับมูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ

จากสถิติการก่อการร้ายถูกรวบรวมโดยหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรต่าง ๆ ปรากฏชัดถึงข้อมูลของกลุ่มก่อการร้ายที่มักจะมีฐานที่มั่นและมีการก่อการร้ายในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งทั้งทางกายภาพและอุดมการณ์ และโดยที่กลุ่มก่อการร้ายที่จัดตั้งขึ้นล้วนมีมูลเหตุที่เกิดจากความขัดแย้งทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการขัดแย้งกันทางด้านแนวความคิด ด้านชาติพันธุ์ ด้านศาสนา ด้านการเมือง และด้านพื้นที่และทรัพยากร สอดคล้องอย่างยิ่งกับ **ทฤษฎีความขัดแย้ง** ที่อธิบายถึงสาเหตุของความขัดแย้งว่าเกิดได้จากหลายเหตุปัจจัย และในหลายระดับ กับทุกบุคคล และความขัดแย้งก็เป็นมูลเหตุจูงใจหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงเข้าไปสู่กระบวนการก่อการร้าย เช่น กรณีของ ซาแมนธา ลิวท์เวท (Samantha Lewthwaite) หญิงชาวอังกฤษที่เติบโตในไอร์แลนด์เหนือช่วงที่มีความขัดแย้งรุนแรงจากความพยายามแบ่งแยกดินแดน ความขัดแย้งดังกล่าวมีส่วนสร้างความรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงและซาแมนธากลายเป็นผู้ก่อการร้ายหญิงซึ่งเป็นที่เฝ้าระวังระดับโลกในที่สุด นอกจากนี้ ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในความขัดแย้งหลายครั้งหลายคราไม่ว่าจะระดับเล็กหรือใหญ่ เช่น การปฏิวัติในประเทศแอลจีเรีย ระหว่างปี ค.ศ. 1958 – 1962 การปฏิวัติอิหร่าน เมื่อปี ค.ศ. 1979 สงครามเลบานอน ครั้งที่ 1 เมื่อปี ค.ศ. 1982 และการลุกฮือของปาเลสไตน์ทั้ง 2 ครั้ง ในปี ค.ศ. 1987 - 1991 และห้วงปี ค.ศ. 2000 ซึ่งในทุกพื้นที่ล้วนเป็นพื้นที่ที่มีความขัดแย้งเป็นบริบทสำคัญ ตลอดจนผู้ก่อการร้ายที่เป็นผู้หญิงแทบจะกล่าวได้ว่ามีในทั่วทุกภูมิภาคในโลก อาทิ กองพลน้อยแดงในอิตาลี (Italy's Red Brigades) กลุ่มกองทัพแดงในเยอรมนี (Germany's Baader Meinhof group) กลุ่มอเมริกันแบล็คแพนเธอร์ (American Black Panthers) และ กองทัพแดงแห่งญี่ปุ่น (the Japanese Red Army) หรือการก่อการร้ายของกลุ่มผู้หญิงชาวเซเชน ซึ่งก็เป็นการเกิดขึ้นของผู้ก่อการร้ายหญิงจากความขัดแย้งด้านความคิด อุดมการณ์ และการเมือง

ในกรณีความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไถยนั้น ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในความขัดแย้งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในฐานะที่เป็นประชาชนในพื้นที่และมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไป ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นผลจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มก่อความไม่สงบและรัฐไทยซึ่งส่งผลให้เกิดความสูญเสียและผลกระทบต่อดำรงชีวิต และการรับมือสถานการณ์ของประชาชนในพื้นที่ก็แตกต่างกันไป ประชาชนบางส่วนย้ายออกนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ บางส่วนยังคงอาศัยอยู่ด้วยความกังวลและหวาดกลัว ขณะที่บางส่วนเลือกที่จะต่อต้านและกระทำการใด ๆ ที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐอย่างเช่นเข้าร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบ ซึ่งรวมถึงผู้หญิงในพื้นที่ด้วยเช่นกัน

ในกรณีความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไถยนั้น ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในความขัดแย้งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในฐานะที่เป็นประชาชนในพื้นที่และมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไป ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นผลจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มก่อความไม่สงบและรัฐไทยซึ่งส่งผลให้เกิดความสูญเสียและผลกระทบต่อดำรงชีวิต และการรับมือสถานการณ์

ของประชาชนในพื้นที่ก็แตกต่างกันไป ประชาชนบางส่วนย้ายออกนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ บางส่วนยังคงอาศัยอยู่ด้วยความกังวลและหวาดกลัว ขณะที่บางส่วนเลือกที่จะต่อต้านและกระทำการใด ๆ ที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐอย่างเช่นเข้าร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบ ซึ่งรวมถึงผู้หญิงในพื้นที่ด้วยเช่นกัน ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรง กล่าวคือ บ้างก็ได้รับบาดเจ็บ หรือเสียชีวิต และผลกระทบทางอ้อม เช่น ต้องรับภาระแทนหัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวที่ประสบเหตุ และกระทบต่อสภาพจิตใจ เป็นต้น และด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงจึงได้แสดงบทบาทหน้าที่ของตนมากยิ่งขึ้น เช่น บทบาทของความเป็นผู้นำในการเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับคนในครอบครัว (ซึ่งส่วนมากถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่รัฐ) ซึ่งเดิมนั้น ผู้หญิงมุสลิมจะมีบทบาทหน้าที่จำกัดอยู่ภายในครัวเรือนเท่านั้น โดยสถานการณ์ที่ผู้ก่อความรุนแรงเกือบทั้งหมดเป็นผู้ชาย และถูกจับจ้องจากสายตาของรัฐ ทำให้ผู้ชายไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติได้ ตรงนี้ จึงเป็นเสมือนช่องว่างที่ทำให้ผู้หญิงจากที่เคยมีบทบาทหลักภายในบ้านได้ก้าวขึ้นมาแสดงบทบาทที่หลากหลายขึ้นเช่นเดียวกับผู้ชาย ทั้งนี้ทั้งนั้น บทบาทของผู้หญิงที่มากขึ้นก็ไม่ได้มีทิศทางเดียวกันเสมอไป ผู้หญิงบางคนอาจมีบทบาทในครัวเรือนมากขึ้น บางคนมีบทบาทในการทำงานนอกบ้านมากขึ้น หรือบางคนอาจมีบทบาทในการให้ความร่วมมือกับรัฐเพื่อสร้างสันติสุขในพื้นที่ ขณะที่บางคนอาจผันตัวเองเป็นสมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบเพื่อต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม (รัฐไทย)

ในมิติของสภาวะสังคมชายเป็นใหญ่ที่ปรากฏใน**ทฤษฎีสตรีนิยม**เป็นการแสดงถึงสภาพสังคมที่ผู้ชายมีบทบาทนำเหนือผู้หญิงในทุกมิติ โดยเฉพาะในสังคมมุสลิมที่เคร่งครัด ซึ่งกลุ่มก่อการร้ายจำนวนมากตั้งอยู่ในพื้นที่สังคมดังกล่าว ทำให้ผู้หญิงยังขาดบทบาทในการใช้ชีวิตที่เท่าเทียมกับผู้ชาย ผู้หญิงยังไม่สามารถออกไปศึกษาหรือทำงานได้อย่างที่ควรจะเป็นเพื่อให้สามารถเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้ ทำให้ต้องประสบความยากลำบากในการดำเนินชีวิต ต้องเผชิญสภาวะที่กดดัน หดหู่ จนนำไปสู่ความพยายามปลดแอกโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายในขณะเดียวกัน สภาวะสังคมชายเป็นใหญ่ที่กดทับบทบาทของผู้หญิงอยู่นั้น กลับกลายเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงไปมีบทบาทสนับสนุนอยู่เบื้องหลังได้อย่างเข้มแข็ง ดังเช่น กองพลน้อยผู้พลีชีพอัลอักษอ (al-Aqsa Martyrs' Brigade) ได้จัดตั้งส่วนที่เป็นกองทัพนักรบหญิงขึ้น ช่วง ค.ศ. 2000 – 2001 และสภามุสลิมสูงสุดในประเทศซาอุดีอาระเบียได้ออกบทบัญญัติทางศาสนาอิสลาม (Fatwa) ที่อนุญาตให้ผู้หญิงสามารถต่อสู้ได้เพื่อต่อต้านประเทศผู้รุกราน²¹³ ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้ยิ่งตอกย้ำให้เห็นว่าผู้หญิงที่อยู่ภายใต้สภาวะที่ถูกกดขี่ให้ด้อยกว่าพร้อมที่จะลุกขึ้นมาเรียกร้องหรือตอบโต้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งและในปัจจุบันยังสามารถสังเกตเห็นวิวัฒนาการการเคลื่อนไหวของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

²¹³ Paweł Olbrycht and Kornelia Serwata. (2020). Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security. *Historia i Polityka*, 34(41). DOI 10.12775/HiP.2020.041, p169.

เช่นเดียวกับผู้หญิงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าไปมีบทบาทสนับสนุนในกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ดำรงอยู่อย่างมีประสิทธิภาพมานานหลายทศวรรษ เนื่องจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ที่ผู้ก่อความรุนแรงทั้งหมดเป็นผู้ชาย ซึ่งถูกจับจ้องจากสายตาของรัฐ ทำให้ผู้ชายไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติได้ ตรงนี้ จึงเป็นเสมือนช่องว่างที่ทำให้ผู้หญิงจากที่เคยอยู่ในบ้านและในครัวมีโอกาสได้ก้าวขึ้นมาแสดงบทบาทเดียวกับผู้ชายในหลายส่วน อาทิ การเรียกร้องความเป็นธรรม และการก่อความไม่สงบต่อไป

หรือแม้กระทั่งการถูกชักจูงโดยสมาชิกในครอบครัว หรือการที่เข้าไปมีส่วนร่วมโดยปริยายจากการที่ต้องดำเนินรอยตามบิดา หรือ สามี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pawet Olbrycht and Kornelia Serwata ที่ได้ศึกษาไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ**ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม** ด้วยเหตุที่ว่า การที่ผู้หญิงตัดสินใจก่อเหตุรุนแรง หรือก่ออาชญากรรมเป็นเรื่องที่ถูกหล่อหลอมจากสังคม โดยการเรียนรู้จากพฤติกรรมของคนใกล้ชิดหรือสังเกตจากพฤติกรรมบุคคลในสังคมที่ตนอาศัยอยู่หรือแม้แต่จากสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสภาพแวดล้อมทั้งภายในครอบครัว สถานศึกษา หรือสถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องในการใช้ชีวิตของแต่ละคน ทั้งนี้ 9 หลักการของ Sutherland สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวิถีชีวิตของมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ที่มีลักษณะกลมเกลียวเหนียวแน่นผูกพันกันด้วยอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิม การเกาะกลุ่มกันอย่างแน่นแฟ้นทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกัน มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ มีการแบ่งปันความรู้สึกและแนวความคิดหลาย ๆ อย่างร่วมกัน การเกาะกลุ่มกันในลักษณะนี้นั้น นอกจากจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมระหว่างกัน มีการเลียนแบบแล้วยังส่งผลให้คนในสังคมไม่อยากรู้สึกแปลกแยก และตัดสินใจกระทำพฤติกรรมใด ๆ ตามที่ตนได้เลือกแม้ว่าจะเต็มใจหรือไม่ก็ตาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขณะที่หลักการของ Akers ที่พัฒนาขึ้นมาจากสมมุติฐานของ Sutherland ในลักษณะของการเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดทำแล้วเกิดประโยชน์ก็จะทำต่อไป ซึ่งผู้หญิงบางส่วนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกหล่อหลอมหรือถูกปลูกฝังทัศนคติซึ่งอาจมีทั้งถูกและผิดในการต่อต้านฝ่ายตรงข้าม (รัฐไทย) ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด ขณะที่บางคนอาจตัดสินใจเนื่องจากความไม่รู้อาการกระทำนั้นถูกกำหนดว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย หรือบางคนอาจมองว่าเป็นสิ่งที่มีเกียรติ หรือได้รับการยกย่องเชิดชูว่าเป็นพฤติกรรมที่มีค่ามีความหมาย หรือมีความศักดิ์สิทธิ์ในการปฏิบัติกร่วมกับกลุ่มทำให้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้และถูกปลูกฝังจากสิ่งรอบตัวตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่เคอร์เตอร์ได้ศึกษาไว้

ทฤษฎีทางศาสนา ถูกนำมาวิเคราะห์มูลเหตุจูงใจของผู้หญิงจากการก่อการร้ายในหลายเหตุการณ์ โดยมุมมองเรื่องศาสนาถูกนำมาเป็นประเด็นชี้้นำในการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่นเดียวกับการก่อเหตุรุนแรงของกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนา (religious terrorism) อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม IS, Hamas หรือ al-Qaeda โดยกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ อย่าง BRN มีความแตกต่างจากกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนา กลุ่มอื่นที่ต้องการใช้ความรุนแรงเพื่อบรรลุหรือเสริมสร้างสิ่งที่ตนเห็นว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่พระผู้เป็นเจ้ามีบัญชา หรือศาสนาที่ตนเองนับถือได้สั่งสอนไว้ แต่ประเด็นศาสนาเป็นเพียงส่วนประกอบหนึ่งที่กลุ่ม BRN นำมาใช้ในการอบรมสั่งสอน ชักชวน และบ่มเพาะสมาชิก อาทิ การใช้ศาสนาในการเชื่อมโยงความคิดในการต่อสู้ร่วมกัน โดยถือว่าชาวมุสลิมเป็นพี่น้องกัน และใช้บุคลากร และสถานที่ทางศาสนาเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่แนวความคิดรุนแรง ศาสนาจึงกลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่กลุ่มมุ่งหวังจะนำไปสู่การสถาปนาอำนาจรัฐ (ปัตตานี) ขึ้นมาใหม่

ขณะที่ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนมากมีความเคร่งครัดในการนับถือศาสนาเช่นเดียวกับผู้ชาย เพราะนอกเหนือจากความศรัทธาส่วนบุคคลแล้ว วัตรปฏิบัติทางศาสนาที่เคร่งครัดช่วยทำให้ผู้หญิงหลายคนมีสถานะและบทบาทสำคัญในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในสังคมนับว่า รวมทั้ง มีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น²¹⁴ ทั้งนี้ วัตรปฏิบัติทางศาสนาของผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีรูปแบบที่หลากหลายไม่เพียงการเรียนรู้ศาสนาเท่านั้น ยังรวมถึงบทบาทการฟื้นฟูและสืบทอดศาสนา รวมทั้ง บทบาทกันครัวในกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ฯลฯ ศาสนาจึงมีอิทธิพลสำคัญในการดำเนินชีวิตซึ่งอาจส่งผลถึงความคิด ความเชื่อ ในการตกลงใจ กระทำการใด ๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบที่มียุทธศาสตร์ในการใช้หลักศาสนาในการชักชวนคนเข้าร่วมขบวนการ

อย่างไรก็ดี แนวคิดที่เชื่อมโยงกับหลักศาสนาอย่างแนวคิดการฆ่าตัวตายเพื่อผู้อื่น ถูกนำมาวิเคราะห์ในมิติของการก่อเหตุแบบพลีชีพด้วยเช่นกัน ซึ่งปรากฏว่าเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการก่อเหตุแบบพลีชีพของผู้หญิงในต่างประเทศ ขณะที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยผู้หญิงยังไม่ก้าวไปถึงจุดของการก่อเหตุในทุกรูปแบบ

ทฤษฎีเทคนิคการแก้ตัว เป็นอีกองค์ความรู้สำคัญที่นำประกอบเพื่ออธิบายถึงมูลเหตุจูงใจที่นำผู้หญิงเข้าไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายได้ชัดเจน ด้วยเหตุที่ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีการคบค้าสมาคมที่แตกต่าง ของ Edwin Sutherland ที่มองว่าอาชญากรมีการเรียนรู้พฤติกรรมและการเรียนรู้ที่รวมถึงแรงจูงใจ แรงผลักดัน การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง และทัศนคติที่เอื้อต่อการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมาย ดังนั้น ในการก่ออาชญากรรมหนึ่ง ๆ อาชญากรบางคนจะสร้างเหตุผลเพื่อบรรเทาความรู้สึกผิดของตนเอง ซึ่งเมื่อพิจารณาสภาพสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เผชิญความขัดแย้งรุนแรงมาอย่างต่อเนื่อง ผสมผสานกับเรื่องเล่า

²¹⁴ ชลิตา บัณขุวงศ์. (2560). ชีวิตทางศาสนา กับสถานภาพและบทบาทของ “ผู้หญิงกำบัง” ในหมู่บ้านมลายูมุสลิมชายแดนใต้. *วารสารธรรมศาสตร์*, 36(3), หน้า 223.

ที่มีทั้งข้อเท็จจริงและที่ถูกบิดเบือนเพื่อสร้างความเกลียดชัง มีส่วนสำคัญที่สามารถส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดให้เกิดเป็นความรู้สึกร่วมในการกระทำใด ๆ เพื่อต่อต้านฝ่ายตรงข้าม โดยอ้างเหตุผลเพื่อเข้าข้างตนเองว่าการกระทำละเมิดกฎหมายเพื่อช่วยปกป้องคนรัก ครอบครัว และดินแดนของตนเองนั้น ไม่ใช่สิ่งที่ผิด และด้วยข้อเท็จจริงที่ปรากฏถึงผลกระทบต่อประชาชนจากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สร้างผลกระทบร้ายแรงกับประชาชนในพื้นที่ทำให้เกิดความโกรธแค้นและตอบโต้ด้วยการสนับสนุนให้เกิดการทำร้ายเจ้าหน้าที่รัฐของกลุ่มก่อความไม่สงบ สอดคล้องกับหลัก **denial of victim** ที่ผู้กระทำความผิดเชื่อว่าผู้เสียหายสมควรได้รับการกระทำใด ๆ ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำ โดยอาจให้เหตุผลว่าเหยื่อเป็นคนไม่ดี เป็นคนเห็นแก่ตัว คดโกง จึงสมควรได้รับผลการกระทำนั้น ๆ

4.4.2 บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย

จากการศึกษาพบว่า การก่อการร้ายมีความเชื่อมโยงกับการแสวงหาอำนาจในการครอบงำ ช่มชู้ และควบคุมเพื่อหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทางใดทางหนึ่ง ผู้ก่อการร้ายจึงวางแผนและปฏิบัติการบนพื้นฐานความตั้งมั่นที่จะสร้างความหวาดกลัวโดยการกระทำที่มั่นใจว่าจะสามารถดึงดูดความสนใจของสาธารณชนในวงกว้างได้ การที่ผู้หญิงเข้าไปมีบทบาทสำคัญทั้งบทบาทในการเป็นผู้ก่อเหตุที่พบมากในต่างประเทศ รวมถึงบทบาทสนับสนุนอื่น ๆ ในกลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบของการก่อการร้ายโดยผู้หญิงนั้นมีประสิทธิภาพ ทำให้กลุ่มก่อการร้ายมีเป้าหมายในการชักจูงและนำพาผู้หญิงเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มผ่านช่องทางต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยดึงดูดสำคัญซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Zeynep Bayar ที่ระบุสาเหตุที่กลุ่มก่อการร้ายเลือกใช้ผู้หญิงในการปฏิบัติการเพราะการก่อการร้ายโดยผู้หญิงนอกจากจะสร้างกระแสได้อย่างดีแล้ว ยังสร้างความเสียหาย และการสูญเสียชีวิตในอัตราที่สูง และยังส่งผลกระทบทางจิตวิทยาได้อย่างดีด้วย นอกจากนี้ ปัจจัยผลักดันหลายประการทั้งอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว ศาสนา และการเมืองก็เป็นมูลเหตุจูงใจสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงเข้าสู่กระบวนการในการมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้าย ทำให้ปรากฏข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายผ่านกระบวนการชักชวนและจัดหาสมาชิกด้วยวิธีการต่าง ๆ ของกลุ่มก่อการร้าย

โดยกระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายนั้น จะไม่ต่างกับผู้ชายมากนัก กล่าวคือเริ่มจากการถูกชักชวนหรือถูกบ่มเพาะผ่านช่องทางต่าง ๆ จนมีความต้องการที่จะไปเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายนั้น ๆ และเมื่อสามารถเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มในฐานที่มั่นหรือรับอุดมการณ์ผ่านทางออนไลน์ก็จะถูกกำหนดบทบาทโดยกลุ่มก่อการร้ายให้กระทำหน้าที่ใดหรือมอบหมายภารกิจ ตลอดจนการให้ความรู้และการฝึกฝนต่าง ๆ จนถึงจุดสิ้นสุด

กระบวนการคือการเสียชีวิตหรือการออกจากกลุ่ม อย่างไรก็ตามก็ดี ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดระหว่างผู้หญิงและผู้ชายอยู่ที่แรงจูงใจ และความสมัครใจในการเข้าไปมีส่วนร่วม เนื่องจากผู้หญิงมีจำนวนมากที่เป็นเหยื่อของกลุ่มก่อการร้ายที่ถูกจับไปแสวงประโยชน์ ถูกครอบงำจากคนในครอบครัว ทำให้ต้องเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้ายโดยไม่ได้เต็มใจหรือโดยปริยาย ทำให้การกำหนดบทบาทหน้าที่ตลอดจนการออกจากกระบวนการก็จะมี ความแตกต่างกันไปด้วย

ทั้งนี้ทั้งนั้น กระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศและในประเทศไทยนั้นมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะช่องทางเริ่มต้นในการเข้าไปสู่วงจรของการก่อการร้าย อภิปรายได้ดังนี้

4.4.2.1 บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ

ช่องทางที่กลุ่มก่อการร้ายในปัจจุบันใช้ในการจัดหาสมาชิกหญิงได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เป็นการใช้ช่องทางออนไลน์ ดังที่ปรากฏในการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย อาทิ กลุ่มสมัยใหม่อย่างกลุ่ม IS ที่พบว่ากลุ่มใช้ช่องทางการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ทั้งการจัดทำเว็บไซต์ การทำนิตยสารออนไลน์ หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร เผยแพร่อุดมการณ์ โฆษณา ชักชวน ฯลฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะต่อกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หญิง ที่ปรากฏข้อมูลสถิติว่าในบางปีมีอัตราการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มโดยการเดินทางไปร่วมลักษณะของนักรบต่างชาติ (FTFs) มากขึ้นกว่าปีก่อนหน้าถึงสองเท่าตัว ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าเทคโนโลยีเป็นโอกาสสำหรับกลุ่มก่อการร้ายที่จะใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อ ชักชวน สื่อสารกับสมาชิกและสาธารณชน และเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งในอดีตช่องทางหลักในการสื่อสารของกลุ่มก่อการร้ายได้แก่ สถานีวิทยุลับของกลุ่ม หนังสือพิมพ์โปสเตอร์ ใบปลิว และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รวมไปถึงสื่อช่องทางปกติ ซึ่งช่องทางการสื่อสารเหล่านี้เข้าถึงผู้รับสารได้อย่างจำกัดแต่เมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้าขึ้นพัฒนาการทางการสื่อสารของกลุ่มก่อการร้ายก็ยกระดับขึ้นเช่นกัน จากรูปแบบดั้งเดิมที่เคยใช้พัฒนาเป็นการใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นพัฒนาการในการสื่อสารของกลุ่มก่อการร้ายได้อย่างก้าวกระโดดโดยก้าวข้ามข้อจำกัดทางด้านพื้นที่และระยะเวลา

ทั้งนี้ ภายหลังจากถูกชักจูงและเข้าสู่การเป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้ายแล้วนั้น ผู้หญิงจะถูกกำหนดบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไป โดยสามารถแบ่งได้เป็นบทบาทหลัก และบทบาทสนับสนุน บทบาทหลักของผู้หญิงคือการปฏิบัติการก่อเหตุ อย่างในกลุ่ม Hamas ที่มีผู้หญิงก่อเหตุระเบิดพลีชีพในเกือบทุกปี ขณะที่บทบาทสนับสนุนก็แตกต่างกันบ้างในแต่ละกลุ่ม อาทิ บทบาทสนับสนุนของผู้หญิงในกลุ่ม IS ได้แก่ การดูแลสุขภาพหรือปฐมพยาบาล การสอนศาสนา และการวาง

นโยบายในบางส่วน ขณะที่สมาชิกผู้หญิงในกลุ่ม al-Qaeda จะเป็นการจัดหาสมาชิกและหารายได้เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lindsey Noakes ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจของผู้หญิงในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในบทบาทต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงบางคนเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายจนสิ้นสุดกระบวนการ กล่าวคือไม่แยกออกจากกลุ่มไประหว่างที่ยังสามารถอยู่ต่อได้ หรือสิ้นสุดลงที่การปฏิบัติการและเสียชีวิต ขณะที่บางคนอาจอยู่ในกระบวนการของกลุ่มก่อการร้ายไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะถึงจุดสิ้นสุดทางใดทางหนึ่ง เช่น การถูกปราบปราม การเสียชีวิต หรือการสลายไปของกลุ่ม หรือการหลบหนีออกจากกลุ่ม

4.4.2.2 บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทย

ผู้หญิงมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบเช่นกัน แต่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น กระบวนการชักชวนอาจมีความแตกต่างกันกับการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในต่างประเทศ กล่าวคือ ผู้หญิงมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มักจะถูกชักชวนหรือหล่อหลอมความคิดที่บิดเบือนทั้งในแง่มุมมองของประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ศาสนา และการเมืองการปกครอง รวมทั้งอุดมการณ์ในการแบ่งแยกดินแดนผ่านสมาชิกในครอบครัว ซึ่งส่วนมากคือ พ่อและสามี ให้มีแนวคิดและอุดมการณ์ในการต่อต้านรัฐไทย ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ในการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบในพื้นที่ เชื่อมโยงไปสู่การเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบ เช่น กลุ่ม BRN โดยมีบทบาทในการสนับสนุนกลุ่มเท่านั้น อาทิ การปฐมพยาบาล การขนส่ง การหาข่าวสาร และการให้ที่พักพิง เป็นต้น ซึ่งในส่วนของบทบาทสนับสนุนนั้น มีความคล้ายคลึงกับบทบาทสนับสนุนของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ จะมีความแตกต่างกันคือผู้หญิงไทยไม่มีการก่อเหตุซึ่งเป็นบทบาทหลักของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ และแตกต่างกันในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมที่ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มักถูกชักชวนผ่านคนในครอบครัวและการพบปะกันในสังคมมากกว่าผ่านช่องทางออนไลน์ที่พบมากในต่างประเทศตามที่ปรากฏในการศึกษาของ Sascha Helbardt หรือแม้จะไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการโดยตรง แต่ก็ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การบริจาคเงิน หรือการช่วยปกปิดข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ ผู้หญิงในประเทศไทยยังเข้าไปมีส่วนร่วม ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มก่อการร้ายสากลที่เข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทย เนื่องจากการมีความสัมพันธ์กับสมาชิกเครือข่ายกลุ่มก่อการร้าย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัยที่มีความสอดคล้องกับบทบาทและกระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย

ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ ถูกนำมาเป็นกรอบในการศึกษาวิจัยในส่วนของบทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายเป็นทฤษฎีหลัก เพราะนอกจากกลุ่มก่อการร้ายยังแสวงประโยชน์จากโลกาภิวัตน์ในมิติด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นช่องทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ถือกำเนิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ สอดคล้องกับทฤษฎีโลกาภิวัตน์ที่ใช้ในการสื่อสารความรุนแรงของกลุ่มก่อการร้ายผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ซึ่งช่วยให้กลุ่มก่อการร้ายสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ในกรณีศึกษาวิเคราะห์มิติของการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบนั้น ก็ต้องมองย้อนไปที่สาเหตุที่ทำให้เกิดการก่อตัวขึ้นของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งทฤษฎีโลกาภิวัตน์สามารถอธิบายได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยที่ทฤษฎีโลกาภิวัตน์มีหลักการการเชื่อมโยงโลกจึงเชื่อมโยงทุกสิ่งอันเข้าด้วยกัน ซึ่งไม่เพียงเชื่อมโยงผู้คนให้ใกล้กันมากยิ่งขึ้น ยังรวมไปถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ความคิด อุดมการณ์ กระแสเรื่องต่าง ๆ และอีกหลากหลาย ซึ่งก็เลี่ยงไม่ได้ที่จะส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและลบ อาทิ ความเป็นโลกาภิวัตน์ ที่เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ให้ไร้พรมแดนสู่การก้าวล้ำเข้าไปในอีกพื้นที่หนึ่ง จนกระทบต่อความเป็นท้องถิ่นที่มีความเฉพาะตัวไม่ว่าด้านศาสนา ชาติพันธุ์ หรือวัฒนธรรม ฯลฯ จนทำให้เกิดความพยายามตอบโต้กลับจนกลายเป็นความขัดแย้ง กล่าวคือ การกำเนิดของโลกาภิวัตน์ ก็ควบคู่มากับกระแสต่อต้านโลกาภิวัตน์ด้วย อาทิ ตัวอย่างของขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเอกราชของบรรดาเมืองขึ้นของตะวันตกในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากจิตสำนึกชาตินิยม หรือตัวอย่างของขบวนการเคลื่อนไหวทางศาสนาที่ต่อต้านตะวันตก เช่น กลุ่มอิสลามแนวเคร่งครัด Fundamentalist²¹⁵ ซึ่งการศึกษาหลายชิ้นมีมุมมองว่าสหรัฐฯ คือสัญลักษณ์ของโลกาภิวัตน์ กลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาอย่างเช่นกลุ่ม al-Qaeda ก็คือสัญลักษณ์ของการต่อต้านโลกาภิวัตน์เช่นกัน

นอกจากนี้ มุมมองที่โลกาภิวัตน์เป็นระบบวัฒนธรรมโลกที่พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองและเอื้ออำนวยต่อการก่อเกิดของระบบผูกขาดไร้พรมแดน เพื่อให้คนทั้งโลกขึ้นต่อวัฒนธรรมที่เป็นการสร้างกระแสบริโภคนิยมที่นิยมทุกอย่างที่เป็นตะวันตก มีวิถีตะวันตกที่มองความตะวันตกเป็นแม่แบบ การเกิดกระแสบริโภคนิยมและการไหลตามกระแส จนเกิดเป็นการรุกรานความเป็นท้องถิ่นและประเพณีดั้งเดิมของคนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลก และยิ่งส่งผลกระทบต่อเฉพาะในกลุ่มชาตินิยม ประเพณีนิยม และศาสนานิยม²¹⁶ ด้วยเหตุนี้ โลกาภิวัตน์จึงมักถูกนำมาใช้อธิบายปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยเฉพาะการกระทบเรื่องแนวคิดทางศาสนา ฯลฯ ซึ่งเอื้อให้เกิดการแพร่หลายของขบวนการเคลื่อนไหว

²¹⁵ อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์*. ไทเกอร์ พริ้นติ้ง, หน้า 87.

²¹⁶ อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนนท์. (2560). ปัญหารัฐอิสลาม (Islamic State) ในตะวันออกกลาง: บทเรียนสำหรับภูมิภาคอาเซียน [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, หน้า 11.

ทางศาสนา²¹⁷ โดยใช้ศาสนาเป็นสิ่งจูงใจให้กลับไปนิยมวัฒนธรรมและจารีตเดิมเพื่อต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ที่อาจถูกนำมาชมหรือทำลายอัตลักษณ์หรือวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยที่ส่วนหนึ่งของปัญหาที่ถูกลามคือความพยายามของรัฐไทย โดยเฉพาะในช่วงสมัยราชการที่ 5 ที่มีความพยายามพัฒนาประเทศให้มีความศิวิไลซ์เยี่ยงชาติตะวันตก ส่งผลให้เกิดการพยายามปรับเปลี่ยนระบบการปกครองและระบบระเบียบด้านต่าง ๆ ในทุกพื้นที่ ซึ่งกระทบกับความรู้สึกของประชาชนชาวมุสลิมมาลาว่าถูกรุกรานและพยายามกลืนความเป็นชาติพันธุ์ของชาวมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีความเป็นชาตินิยมและมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวในการดำรงชีวิต พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วดังกล่าว จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างความรุนแรงและเป็นประเด็นที่ทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบนำไปแสวงประโยชน์ในการชักจูงใจให้คนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมกับกลุ่ม อันเป็นผลให้เกิดเป็นความขัดแย้งยาวนานมาจวบจนปัจจุบัน

ดังนั้น นอกจากโลกาภิวัตน์จะมีส่วนที่ทำให้กลุ่มก่อการร้ายเกิดขึ้นแล้ว ยังสามารถเป็นตัวจุดประเด็นให้เกิดความขัดแย้งจากการขยายตัวของกระแสชาตินิยม นอกจากนี้ ยังเป็นทฤษฎีที่ชี้ให้เห็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาโลกไปสู่ยุคของเทคโนโลยีที่มีความทันสมัย โดยทุกประเด็นเหล่านี้ เอื้อแก่การนำไปแสวงประโยชน์ของกลุ่มก่อการร้ายในการชวนเชื่อ ชักชวน สื่อสารกับสมาชิก ให้เกิดประสิทธิภาพ

อีกลักษณะหนึ่งของการเข้าไปสู่กระบวนการของการก่อการร้ายคือการชักชวนกันของสมาชิกในครอบครัว และเพื่อนฝูง สอดคล้องกับ**ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม**ที่มีมุมมองว่า พฤติกรรมอาชญากรรมไม่ได้มีสาเหตุโดยตรงมาจากพันธุกรรม แต่สามารถถูกสร้างและพัฒนาขึ้นได้จากการเรียนรู้จากบุคคลใกล้ชิด ซึ่งการเรียนรู้แบบใดก็อาจส่งผลให้มีความเชื่อในแบบนั้น อาทิ ในคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ว่าผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มักจะต้องเผชิญกับความยากลำบากในการหาเลี้ยงครอบครัวและในบางกรณีต้องเผชิญกับความสูญเสียของสมาชิกในครอบครัวที่เกิดจากการต่อสู้กันระหว่างรัฐและขบวนการซึ่งในหลายกรณีทำให้ผู้หญิงเหล่านั้น แม้จะไม่ได้เข้าไปร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบ แต่พวกเขาก็มักจะเกิดความโกรธแค้นและสิ่งนี้เองที่ส่งผลให้เกิดการปลุกฝังโดยปริยายทั้งในตัวผู้หญิงคนนั้นๆ หรือสู่บุคคลใกล้ชิด เช่น แม่ที่อาจจะสูญเสียสามีจากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ก็จะมีพฤติกรรมต่อต้านเจ้าหน้าที่รัฐ จนถึงอาจอบรมสั่งสอนให้ลูกต่อต้านฝ่ายรัฐไทย²¹⁸

²¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 116

²¹⁸ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 10, สัมภาษณ์, 24 เมษายน 2566

อย่างไรก็ดี ทฤษฎีนี้ไม่ได้จำกัดเพียงการเรียนรู้จากบุคคลใกล้ชิดเท่านั้น แต่รวมไปถึงการเรียนรู้จากสังคมแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ โดยบุคคลอาจเรียนรู้ผ่านประสบการณ์กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติก็ได้ และพฤติกรรมอาชญากรรมก็สามารถเรียนรู้ได้โดยตรงผ่านการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับการศึกษาที่พบว่าผู้หญิงทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศต่างก็เข้าสู่กระบวนการในการมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายผ่านช่องทางการเรียนรู้จากบุคคลใกล้ชิดเป็นปัจจัยหนึ่ง และการซึมซับจากการอยู่ในพื้นที่ขัดแย้งเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง โดยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ส่งผลให้การระเบิดฆ่าตัวตายโดยผู้หญิงในต่างประเทศเป็นนวัตกรรมใหม่ที่ปรากฏในการก่อการร้ายด้วย ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้ สะท้อนให้เห็นการก้าวข้ามของผู้หญิงจากข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างที่ถูกตั้งไว้ เป็นการสร้างความกล้า ความพยายามก้าวออกไปสู่การกระทำใด ๆ ที่เป็นการสร้างความมั่นใจ ความภาคภูมิใจ ซึ่งจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็เป็นพื้นที่ที่มีเหตุการณ์รุนแรงปรากฏอยู่เป็นนิจ ทำให้ผู้หญิงสามารถเรียนรู้และเข้าใจสถานการณ์ในพื้นที่ โดยที่ได้ประสบจริง และตามรูปแบบที่ถูกปลูกฝังจากคนรอบข้างถึงเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งที่ถูกต้องและที่ถูกบิดเบือน ทำให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ จนเกิดเป็นทัศนคติที่ไม่เกรงกลัวต่อการปฏิบัติการรุนแรงหรือกระทำผิดกฎหมาย

4.4.3 แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง

ไม่ว่าครั้งใดที่ผู้ก่อการร้ายนั้นสามารถก่อเหตุได้สำเร็จจะสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรง ซึ่งอาจจะแตกต่างเพียงร้ายแรงมากหรือน้อยกว่าเท่านั้น จึงเป็นภัยคุกคามที่ประชาคมโลกต่างให้ความสำคัญในการออกมาตรการทั้งในมิติการป้องกันและปราบปรามเพื่อแก้ไขปัญหานี้

4.4.3.1 ในต่างประเทศ

มีการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับระดับภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายที่แต่ละประเทศต้องเผชิญ ซึ่งประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการก่อการร้ายในระดับสูง อย่างเช่น สหรัฐฯ ก็พยายามยกระดับนโยบายความมั่นคงด้านการต่อต้านการก่อการร้ายทั้งภายในประเทศและส่งเสริมความร่วมมือในต่างประเทศ ซึ่งผลปรากฏในเชิงประจักษ์ว่าทำให้ปัญหาการก่อการร้ายในสหรัฐฯ ในช่วงหนึ่งบรรเทาเบาบางลง อย่างไรก็ตาม ก็ยังพบว่าปัญหาการก่อการร้ายยังคงปรากฏอยู่เป็นระยะ อาทิ การก่อการร้ายโดยกลุ่มขวาจัดสุดโต่ง (Far Right Extremist) และการก่อการร้ายโดยกลุ่มก่อการร้ายทางศาสนาดั้งเดิม อย่าง AQ และ IS ซึ่งรูปแบบของการก่อการร้ายก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นการก่อเหตุโดยลำพังผ่านการปลูกฝังอุดมการณ์และการให้คำแนะนำผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น

อย่างไรก็ดี ปรากฏว่าบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายนั้น ยังไม่ถูกระบุโดยหน่วยงานด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ เท่าที่ควร จึงมีการจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแนวทางและนโยบายด้านต่าง ๆ รวมถึงการยกระดับมาตรการการต่อต้านการก่อการร้ายโดย

มีผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกมิติ รวมถึงการต่อต้านการก่อการร้ายที่ผู้หญิงมีบทบาทเป็นผู้ก่อการร้ายด้วย นอกจากนี้ มุมมองต่อผู้หญิงในความรุนแรงที่มองว่าผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงโดยกลุ่มก่อการร้ายมากกว่าการมองว่าผู้หญิงก็มีบางส่วนที่สมัครใจเข้าไปมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติการก่อเหตุด้วยตนเอง มุมมองลักษณะนี้มีส่วนให้เจ้าหน้าที่ความมั่นคงและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมองข้ามศักยภาพในการมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายด้วยความเต็มใจของผู้หญิงไป จึงมีการเสนอแนะแนวทางในการป้องกันการก่อการร้ายโดยผู้หญิงของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของสหรัฐฯ ให้ตระหนักถึงมูลเหตุจูงใจและบทบาทของผู้หญิงในการมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้าย

4.4.3.2 ในประเทศไทย

เมื่อพิจารณาบริบทของการก่อการร้ายในประเทศไทยนั้น บริบทของการก่อการร้ายไม่ใช่ภัยคุกคามลำดับต้นๆ ของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยไม่ใช่ประเทศเป้าหมายการโจมตีโดยตรงแต่เป็นประเทศทางผ่านในการเดินทางของผู้ก่อการร้ายและกลุ่มนักรบต่างชาติหรือประเทศที่เป็นพื้นที่ผลประโยชน์ของประเทศเป้าหมายของการก่อการร้าย ขณะที่ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายถูกมุ่งไปที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีปัญหาการก่อความไม่สงบโดยกลุ่มขบวนการ

จากบริบทสถานการณ์การก่อการร้ายในประเทศไทยทำให้นโยบายเป็นลักษณะของภาพรวมอย่างกว้างเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าหน่วยงานภาครัฐของไทยมีศักยภาพในเรื่องของการกำหนดนโยบายอย่างไรก็ตาม ยังพบว่าประเทศไทยนั้น ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่ในหลายประเด็นที่ทำให้จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขโดยเฉพาะในเรื่องของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการใช้งบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพ การออกกฎหมายเพิ่มเติม และการพัฒนาจำนวนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ

ในส่วนของการก่อการร้ายโดยผู้หญิงนั้น เนื่องจากประเทศไทยให้ความสำคัญในระดับที่ค่อนข้างต่ำ แต่ก็ปฏิเสธว่าประเทศไทยยังคงเผชิญความเสี่ยงจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิงได้ ดังนั้น จากปัญหาและอุปสรรคที่ปรากฏประกอบกับมูลเหตุจูงใจ บทบาท และกระบวนการในการมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายของผู้หญิง นำไปสู่แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงมีทั้งแนวทางในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ทั้งนี้ทั้งนั้นเนื่องจากยังไม่ปรากฏการก่อการร้ายของผู้หญิงในประเทศไทย เพียงแต่ให้การสนับสนุนซึ่งอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหลัก จึงควรให้ความสำคัญที่มาตรการป้องกัน (preventive measure) โดยเน้นการตัดมูลเหตุจูงใจซึ่งมาจากอารมณ์ส่วนตัว ประเด็นด้านศาสนาและการเมือง ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการเปิดกว้างในการรับฟังปัญหาและศึกษาทำความเข้าใจปัญหาในพื้นที่อย่างจริงจัง

และเปิดเผยมากขึ้น เพื่อนำมาวิเคราะห์จัดการความขัดแย้งในพื้นที่และออกเป็นกฎหมายและนโยบายที่มีความชัดเจนเป็นระบบ และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ ขณะที่บทบาทของผู้หญิงที่เป็นการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการปฏิบัติการ ควรนำไปสู่การเฝ้าระวังให้ได้อย่างถูกต้องตรงจุด โดยเฉพาะในส่วนของระดับปฏิบัติที่ควรให้ความสำคัญเรื่องของศักยภาพของผู้หญิงที่อัตลักษณ์ทำให้เกิดภาพที่ยึดติด ขณะที่พลวัตได้เปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของผู้หญิงไปมากแล้ว งานด้านการต่อต้านการก่อการร้ายควรนำประเด็นผู้หญิงมาพิจารณา ทั้งในเรื่องบทบาทในการเป็นผู้ก่อการร้าย ผู้ให้การสนับสนุน รวมไปถึงพิจารณาในแง่ของการส่งเสริมผู้หญิงในบทบาทด้านความมั่นคงให้มากขึ้น นอกจากนี้แม้ว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายของผู้หญิงไทยมักมาจากช่องทางกายภาพเป็นหลัก แต่ก็ปรากฏการใช้ช่องทางออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร และทำกิจกรรมที่สร้างความเสี่ยงมากขึ้น การยกระดับอุปกรณ์การปฏิบัติงานที่มีศักยภาพ ทันสมัย สอดคล้องต่อสภาวการณ์ที่เทคโนโลยีมีบทบาทนำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการกำหนดแนวทางต่อต้านการก่อการร้ายของไทยด้วย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัยที่มีความสอดคล้องกับแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง

พลวัตของโลกที่ปรับให้ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การเชื่อมโยงของประชากรโลกที่สะดวกและรวดเร็วนำไปสู่การยกระดับวิวัฒนาการด้านการก่อการร้ายเช่นกัน การแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายจึงสอดคล้องกับ **ทฤษฎีโลกาภิวัตน์** ในบริบทที่โลกาภิวัตน์เอื้อให้เกิดการแพร่หลายของขบวนการ แนวคิด และการปฏิบัติการได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้น และเนื่องจากในการกำหนดแนวทางต่าง ๆ จำเป็นจะต้องเท่าทันต่อเหตุการณ์และมีความทันสมัย การตระหนักถึงผลจากการที่กลุ่มก่อการร้ายสามารถสื่อสารออกไปได้ในวงกว้าง อาทิ การโฆษณาชวนเชื่อ การจัดหาสมาชิกการระดมทุน ว่าเป็นโอกาสที่จะครอบงำทางความคิดและนำไปสู่การกระทำตามที่กลุ่มก่อการร้ายนั้น ๆ ตั้งเป้าหมายไว้ ตลอดจนการก่อเหตุได้ทุกพื้นที่ในโลก โดยผู้ใดในพื้นที่ใดก็ได้ จะช่วยให้การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์ และการนำไปปฏิบัติได้จริงกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ ตั้งแต่ทศวรรษ 2563 เป็นต้นมา ภัยจากโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งในมุมมองความเสี่ยงภัยจาก **แนวคิดสังคมเสี่ยงภัย** ที่มีมุมมองว่าภัยต่าง ๆ เป็นผลของการสร้างความเสี่ยงมาอย่างต่อเนื่องโดยการไม่ตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของโรคระบาดใหญ่อย่างโรคโควิด-19 ที่ส่งผลให้เกิดภัยคุกคามอื่น ๆ ต่อมาอีกมากมาย อาทิ

กระแสชาตินิยมที่รุนแรงขึ้นซึ่งตามมาด้วยการเหยียดเชื้อชาติ โดยการปิดพรมแดน การยกเลิกวีซ่า การห้ามนักท่องเที่ยว บุคคลต่างชาติจากพื้นที่แพร่ระบาดเข้าประเทศ

เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาด ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นกระแสชาตินิยม (Nationalism) นอกจากนี้ ชาวจีน ชาวเอเชีย ซึ่งรวมถึงชาวไทยถูกหีบยกขึ้นมาเป็นประเด็นที่สร้างความเกลียดชังในหลายประเทศ อาทิ ในสหรัฐอเมริกาที่อ้างถึงความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของโรคที่มีชาวจีนที่เป็นต้นเหตุของการระบาด

ในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาด การมุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาภายในประเทศ ส่งผลให้เกิดการแยกตัวกัน และมองข้ามประเด็นปัญหาในระดับภูมิภาค และระดับโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก การอพยพของผู้ลี้ภัยขนาดใหญ่ (Mass Immigration) ซึ่งอาจกลายเป็นความเสี่ยงที่ส่งผลต่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตมนุษย์ได้อย่างมีนัยสำคัญ

เศรษฐกิจโลกได้เข้าสู่ภาวะถดถอยอย่างมาก การเชื่อมโยงกันเป็นห่วงโซ่อุปทานของเศรษฐกิจโลกปัจจุบันแสดงออกถึงการพึ่งพากันเป็นวงจร โดยเฉพาะในบริบทของประเทศกำลังพัฒนารวมถึงประเทศไทยที่ระบบเศรษฐกิจมีลักษณะการพึ่งพาเม็ดเงินจากต่างประเทศ โรคโควิด-19 จึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อน เศรษฐกิจ และส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยว และภาคส่วนอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ปัญหาอาชญากรรมรูปแบบต่าง ๆ มีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากความถดถอยทางเศรษฐกิจทำให้ ต้องแสวงหาทางออกโดยการกระทำผิดกฎหมายตามท้องถนน จำพวก การลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ต่าง ๆ ขณะเดียวกัน การรักษาระยะห่างทางสังคม ทำให้แนวโน้มการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวันมีอัตราสูงขึ้น จึงเป็นความเสี่ยงที่จะเกิดอาชญากรรมทางไซเบอร์เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

ประเด็นอาชญากรรมข้ามชาติดูเหมือนจะมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากการปิดพรมแดน และความเข้มงวดในการตรวจสอบการเข้าเมือง อย่างไรก็ตาม ในมิติการก่อการร้าย ปรากฏการก่อเหตุลักษณะการก่อเหตุโดยลำพัง หรือการก่อการร้ายภายในประเทศ ซึ่งมาจากการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ของกลุ่มก่อการร้าย จากการเดินทางไปก่อเหตุนอกพื้นที่หรือต่างประเทศเป็นการใช้สื่อออนไลน์ในการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงเพื่อให้ไปก่อเหตุที่มีลักษณะไม่ซับซ้อนในพื้นที่ที่ผู้ก่อเหตุอยู่ ซึ่งสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินแล้วหลายครั้ง

ซึ่งทุกประเด็นที่กล่าวมานั้น ไม่ว่าจะจะเป็นประเด็นเรื่องการเหยียดเชื้อชาติ ประเด็นปัญหาสังคมอย่างการอพยพของประชากร สภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ และปัญหาอาชญากรรมทั้งภายในประเทศและข้ามชาติ ซึ่งเกิดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบนำไปสู่การสร้างความเสี่ยงในการก่อการร้ายได้ทั้งสิ้น

ขณะที่ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์สะท้อนให้เห็นถึงการยึดติดในภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่มักจะถูกชี้นำไปในลักษณะความเป็นผู้มีบทบาทในพื้นที่บ้าน อาทิ สังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อาจถูกมองว่าผู้หญิงมีบทบาทเพียงการเลี้ยงดูลูกและดูแลครอบครัว จนมองข้ามศักยภาพในการแสดงออก ของผู้หญิงในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ถูกขับเคลื่อนด้วยมูลเหตุจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบ กล่าวคือ ผู้หญิงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อาจไม่ได้มีเพียงความเป็นแม่ ภรรยา หรือลูกสาวในพื้นที่บ้านดังอัตลักษณ์ที่เป็นมา แต่อาจเปลี่ยนแปลงเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อความไม่สงบได้ จึงควรนำมาวิเคราะห์เพื่อ ประกอบเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบ เช่นเดียวกับในต่างประเทศที่ปรากฏข้อเสนอแนะในการเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงและในกระบวนการยุติธรรมตระหนักถึงบทบาทและความสนใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายทั้งการให้การสนับสนุนและการก่อเหตุ เพราะการยึดติดกับอัตลักษณ์ของผู้หญิงในรูปแบบเดียวอาจเป็นอุปสรรคให้การต่อต้านการก่อการร้ายขาดประสิทธิภาพไป

และด้วยเหตุที่ว่าผู้หญิงตัดสินใจก่อเหตุรุนแรงหรือก่ออาชญากรรมเป็นเรื่องที่ถูกหล่อหลอมจากสังคม โดยการเรียนรู้จากพฤติกรรมของคนใกล้ชิดหรือสังเกตจากพฤติกรรมบุคคลในสังคมที่ตนอาศัยอยู่หรือแม้แต่จากสื่อต่าง ๆ ซึ่งในมิติของประเทศไทยผู้หญิงสามารถเรียนรู้พฤติกรรมก่อความไม่สงบในบทบาทต่าง ๆ จากสมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบ หรือจากการคล้อยตามในสิ่งได้ถูกหล่อหลอม ซึ่งส่วนมากมาจากคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เป็นต้น ดังนั้น **ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม** จึงควรถูกนำมาร่วมวิเคราะห์และทำความเข้าใจปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ดุชนิพนธ์ เรื่อง ผู้ก่อการร้ายหญิง : ปัญหาและแนวทางการแก้ไข มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษามูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้าย บทบาท และกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย ตลอดจนเพื่อศึกษาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง ซึ่งจะนำไปสู่การตระหนักรู้แก่หน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง อันจะสามารถนำไปเป็นกรอบแนวทางในการวางมาตรการในการป้องกันและแก้ไขที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

เนื่องจากการทำวิจัยเกี่ยวกับการก่อการร้ายซึ่งเป็นประเด็นที่มีความเปราะบางต่อความมั่นคงของประเทศ รวมถึงมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตลอดจนตัวผู้วิจัยเอง ประกอบกับผลการศึกษาที่ไม่พบว่ามีผู้หญิงไทยที่เป็นผู้ก่อการร้าย จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการวิจัยที่ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าถึงผู้ก่อการร้ายที่เป็นผู้หญิงซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นกุญแจหลักของการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ นอกจากนี้ ในการเปิดเผยข้อมูลในการวิจัยจำเป็นต้องระมัดระวังด้านเนื้อหาที่จะเป็นการให้ข้อมูลที่สามารเปิดเผยได้เพียงเท่านั้น ทำให้การศึกษาวิจัยนี้ อาศัยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (content analysis) ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นการศึกษาวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้ก่อการร้ายหญิงและได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ เพื่อนำมาประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก อย่งไรก็ดี เพื่อให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือ จึงได้มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า จากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนตรวจสอบร่วมกับผลงานวิจัยและเอกสารที่ได้รับการเผยแพร่ที่มีความน่าเชื่อถือที่หลากหลาย

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informant) ที่เป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐของไทยที่มีภารกิจเกี่ยวข้องข้องในงานด้านการต่อต้านการก่อการร้ายและจังหวัดชายแดนภาคใต้ และนักวิชาการชาวต่างชาติซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการปฏิบัติงานหรือการศึกษาวิจัยไม่ต่ำกว่า 3 ปี เพื่อให้ได้มุมมองที่ไม่ถูกจำกัดเพียงการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น นอกจากนี้ วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบกึ่งอนินทรีย์ถูกนำมาใช้โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แนะนำผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้ายสากลท่านอื่นที่มีประสบการณ์โดยตรงทั้งงานในมิติภายในประเทศและระหว่างประเทศ

ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกถูกนำมาศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับ ข้อมูลจากเอกสาร เพื่อประโยชน์ในการตรวจทานและนำเชื่อถือ และนำมาประมวล ตีความ เพื่อให้ได้ ข้อค้นพบที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการศึกษา โดยสรุปเป็นผลการศึกษาดังนี้

1. มุมเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้าย

1.1 ในต่างประเทศ

สามารถแบ่งเป็นสองส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่เป็นปัจจัยดึงดูด อันเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดมูลเหตุจูงใจในการก่อการร้ายของผู้หญิงที่มาจากแรงกระตุ้นของฝั่งกลุ่มก่อการร้าย และส่วนที่เป็น ปัจจัยผลักดัน อันเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดมูลเหตุจูงใจในการก่อการร้ายของผู้หญิงที่มาจากแรงกระตุ้น ของฝั่งผู้หญิงเอง

ปัจจัยดึงดูด ที่มีประสิทธิภาพมักมาจาก (1) ความมีบารมีของผู้นำ และความน่าดึงดูด ของกลุ่ม (2) การจัดหาสมาชิก ด้วยการชักชวนที่มีประสิทธิภาพผ่านการโฆษณาชวนเชื่อตามช่องทาง อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก และ (3) การบ่มเพาะความรุนแรง ผ่านช่องทางเดียวกัน กับการจัดหาสมาชิก คือมีทั้งรูปแบบออนไลน์ และการสื่อสารแบบพบหน้าระหว่างบุคคล กลุ่มคน ในครอบครัวและสังคมเดียวกัน โดยบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มก่อการร้าย ทั้งนี้ ผู้หญิงจำนวนมากถูก บ่มเพาะแนวความคิดและชักจูงใจโดยกลุ่มก่อการร้าย ขณะที่ผู้หญิงเองสามารถทำหน้าที่เป็นผู้บ่มเพาะ แนวความคิดรุนแรงและชักจูงใจให้เกิดการก่อการร้ายได้กับทั้งสมาชิกที่เป็นชายและหญิง โดยนำ ประเด็นที่มีอิทธิพลในการชักจูงใจและบ่มเพาะแนวความคิด ได้แก่ เรื่องราวที่กระทบต่ออารมณ์ ความรู้สึก ศาสนา และการเมือง นอกจากนี้ การใช้พื้นที่ทางออนไลน์ซึ่งถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง โดยกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ เป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพซึ่งที่ผ่านมาสามารถส่งผลให้การก่อ การร้ายเกิดขึ้นได้ในหลายพื้นที่ทั่วโลก

ขณะที่**ปัจจัยผลักดัน**ซึ่งเกิดจากฝั่งของผู้หญิงเองนั้น สามารถแบ่งเป็นปัจจัย ที่เกี่ยวข้องได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

ความรู้สึกและอารมณ์ส่วนบุคคลอันเกิดจากความรู้สึกส่วนตัวของผู้หญิงเองนั้น อาจเกิดขึ้นจากการถูกสิ่งเร้ารอบตัวมากระตุ้นให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ เช่น การถูกทำร้ายร่างกายจากสามี และการถูกดูถูกดูหมิ่นกดขี่ จนทำให้เกิดความรู้สึกโกรธแค้นและต้องการที่จะตอบโต้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง รวมถึงวิธีการก่อการร้าย ซึ่งจากการศึกษาพบว่าความรู้สึกและอารมณ์ส่วนบุคคลดังกล่าวนี้สามารถ แบ่งเป็นปัจจัยย่อยได้หลากหลาย ได้แก่ (1) ความต้องการไถ่บาป (2) ต้องการแก้แค้น (3) ต้องการได้รับความเคารพ (4) การมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มก่อการร้าย หรือผู้ที่ได้รับ ผลกระทบจากการก่อการร้าย (5) การเป็นเหยื่อของการถูกข่มขืน (6) มีความรักกับสมาชิกในกลุ่ม

ก่อนการร้าย (7) ความเจ็บปวดในวัยเด็ก (8) การมีปัญหาด้านสุขภาพ (9) ความรู้สึกแปลกแยก และ (10) ความตื่นตัวจากสิ่งใหม่ ๆ

ศาสนา เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่กระทบต่อความคิดความเชื่อของผู้หญิงให้มีความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อนการร้าย โดยจากการศึกษาเอกสารพบว่า กลุ่มผู้หญิงที่มีความเคร่งครัดในศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในศาสนาอิสลามมักมีความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตาย ขณะที่กลุ่มก่อนการร้ายมักจะถูกปลูกฝังความรู้สึกด้วยคำสอนที่บิดเบือนเพื่อชักจูงใจให้คล้อยตามไปกับกลุ่มก่อนการร้าย ซึ่งการถูกบิดเบือนคำสอนโดยเฉพาะเรื่องการพลีชีพเพื่อศาสนา และการทำลายล้างผู้ที่มารุกราน หรือผู้ใดก็ตามที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือช่องทางที่จะนำไปสู่สำรวจสวรรค์เพื่อพบกับศาสดาของตน นอกจากนี้ การกระทำใดที่สร้างความรู้สึกผิดบาปต่อศาสนาจะส่งผลให้เกิดความละอายและเสื่อมเสียเกียรติ หากกลุ่มผู้หญิงที่มีความเคร่งครัดในศาสนาได้กระทำลงไปก็จะพยายามหาทางออกจากความรู้สึกผิดดังกล่าว ซึ่งการก่อนการร้ายเป็นช่องทางหนึ่ง โดยเฉพาะการพลีชีพมักถูกสร้างให้เป็นเรื่องราวของผู้อุทิศที่มีเกียรติสูงส่งจึงเป็นช่องทางจูงใจของกลุ่มก่อนการร้ายที่จะแสวงประโยชน์จากการบิดเบือนหลักคำสอนศาสนาให้ผู้หญิงเข้าไปปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มก่อนการร้ายเพื่อขจัดความรู้สึกดังกล่าว

การเมือง ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในรัฐนั้น ๆ จึงครอบคลุมหลายปัจจัย ได้แก่ (1) ปัจจัยเกี่ยวกับความขัดแย้งภายในประเทศในด้านต่าง ๆ (2) ปัญหาความยากจนและความผิดเคืองของระบบเศรษฐกิจในประเทศ (3) การขาดการศึกษา (4) การถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกกล่เลเยจากภาครัฐ (5) การไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม (6) การอยู่ในประเทศที่ปกครองโดยรัฐบาลที่ขาดเสถียรภาพและประสิทธิภาพ (7) ความมุ่งหมายที่จะก่อตั้งรัฐของกลุ่มตนเอง

1.2 ในประเทศไทย

เมื่อพูดถึงคำว่า “การก่อนการร้าย” ในบริบทของประเทศไทย มิติการก่อนการร้าย สากลยังไม่ปรากฏให้เห็นได้ชัด แต่มักจะถูกชี้เข้าไปสู่สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ซึ่งประสบปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่มีอุดมการณ์ แนวคิด และความเชื่อที่แตกต่างจากรัฐ และต้องการต่อสู้เพื่อปลดแอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากการปกครองของรัฐไทย อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเอกสารยังไม่พบว่ามีผลการศึกษาที่ระบุแรงจูงใจของผู้หญิงไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อนการร้ายในต่างประเทศ หรือกับกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบเพียงการศึกษาที่แสดงให้เห็นผลกระทบจากสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อผู้หญิงในแง่ต่าง ๆ เช่น สภาวะความขัดแย้งรุนแรง ยาวนาน กระบวนการยุติธรรมที่ไม่โปร่งใสเป็นธรรม เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นแรงจูงใจให้ผู้หญิงมีแนวคิด

ที่ต่อต้านรัฐไทยและเจ้าหน้าที่ของรัฐและแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ทั้งนี้ การศึกษาพบว่า ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบในลักษณะการให้การสนับสนุน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้ได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมว่า มูลเหตุจูงใจของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบในลักษณะการให้การสนับสนุนนั้น ไม่ได้มีความแตกต่างกับมูลเหตุจูงใจของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ กล่าวคือ มีทั้งปัจจัยดึงดูด และปัจจัยผลักดันเช่นกัน

โดย**ปัจจัยดึงดูด**มาจากความพยายามในการชักชวนโดยกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ โดยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มักมีการนำประเด็นการเมืองโดยเฉพาะมติการแบ่งแยกดินแดน มาเป็นตัวนำในการบ่มเพาะแนวความคิดและชักจูงใจ

ในส่วนของ**ปัจจัยผลักดัน**นั้น ยังคงเป็นมิติของอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว ศาสนา และการเมือง เช่นเดียวกับการศึกษาที่พบในต่างประเทศเช่นกัน

อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว มักมาจากการดำรงอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความรุนแรงและความขัดแย้งต่อเนื่องยาวนาน เหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ สร้างความรู้สึกทางลบแก่ผู้หญิงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

มิติด้านศาสนา ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวนมากมีความเคร่งครัดในการนับถือศาสนาเช่นเดียวกับผู้ชาย ซึ่งวัตรปฏิบัติทางศาสนาของผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีรูปแบบที่หลากหลายไม่เพียงการเรียนรู้ศาสนาเท่านั้น ยังรวมถึงบทบาทการฟื้นฟูและสืบทอดศาสนา รวมทั้ง บทบาทกันคร้วในกิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ฯลฯ ศาสนาจึงมีอิทธิพลสำคัญในการดำเนินชีวิต ซึ่งอาจส่งผลถึงความคิด ความเชื่อ ในการตกลงใจกระทำการใด ๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อความไม่สงบที่มียุทธศาสตร์ในการใช้หลักศาสนาด้วย

มิติด้านการเมือง ในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น มีประวัติศาสตร์ที่ถูกเล่าต่อกันมาในทิศทางที่มุสลิมหลายถูกเอารัดเอาเปรียบจากรัฐไทย การถูกแย่งชิงดินแดนจนก่อเป็นอคติที่สะสมมาเป็นเวลานาน ทำให้มุมมองของประชาชนบางส่วนในพื้นที่ที่มีมุมมองที่เป็นปฏิปักษ์กับประเทศไทย นอกจากนี้ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่มีอิทธิพลในพื้นที่กลุ่มหลักในปัจจุบันอย่าง BRN ยังคงดำรงวัตถุประสงค์ของการก่อความไม่สงบที่สืบเนื่องมาจากอดีตก็คือ การแบ่งแยกดินแดน²¹⁹ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ของ BRN ที่เน้นการทำสงครามประชาชนเพื่อต่อสู้กับรัฐไทยโดยมีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การเป็นเอกราชโดยสมบูรณ์ มิติด้านการเมืองลักษณะนี้จึงถูกสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ผู้หญิงซึมซับข้อมูลจากคนใกล้ชิดจนเกิดเป็นความต้องการที่จะตอบโต้เพื่อแผ่นดินของตน

²¹⁹ สุรชาติ บำรุงสุข. (2551). การก่อความไม่สงบร่วมสมัย. *จุลสารความมั่นคงศึกษา*, (39).

สรุปได้ว่ามูลเหตุจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายของผู้หญิงในต่างประเทศและในประเทศไทยไม่ได้แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือมีทั้งปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันเพียงแต่ในกรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้มีผลการศึกษาที่จำกัดไม่กว้างขวางและหลากหลายเท่ากับในต่างประเทศ และมีรายละเอียดที่แตกต่างกันเล็กน้อยเท่านั้น ได้แก่ ปัจจัยดึงดูดที่มี 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ความมีบารมีของผู้นำ และความน่าดึงดูดของกลุ่ม การจัดหาสมาชิก และการชักชวนที่มีประสิทธิภาพนั้น ในประเทศไทยจะพบว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการสร้างแรงจูงใจของผู้หญิงได้น้อยกว่าที่พบในต่างประเทศ ขณะที่ปัจจัยผลักดันนั้น ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทรนั้นสภาพแวดล้อมเป็นตัวส่งเสริมให้ปัจจัยผลักดันด้านอื่น ๆ ขับเคลื่อนได้อย่างดียิ่งขึ้น

2. บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย

2.1 ในต่างประเทศ

2.1.1 **บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย**สามารถจำแนก เป็น 2 กลุ่ม คือ บทบาทหลัก และบทบาทสนับสนุน ดังต่อไปนี้

บทบาทหลัก ได้แก่ บทบาทในการปฏิบัติการเป็นนักรบ หรือการลงมือก่อการร้าย ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ และจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ตาม ตราบใดที่ผู้หญิงเหล่านั้นได้ลงมือกระทำการ ซึ่งจากการศึกษาเอกสารพบว่าบทบาทของผู้หญิงในการก่อเหตุจะไม่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) การบุกยึดอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ 2) การจับตัวประกัน 3) การลอบวางระเบิด และ 4) การเป็นมือระเบิดพลีชีพ

บทบาทสนับสนุน

1) **การเป็นแม่และภรรยา** นอกจากการก่อเหตุด้วยตนเองซึ่งเป็นบทบาทหลักที่เปลี่ยนแปลงมุมมองต่อผู้หญิงในการก่อการร้ายแล้ว อีกบทบาทสำคัญที่น่าสนใจคือบทบาทการเป็นแม่ และภรรยา ซึ่งทั้งสองบทบาทดังกล่าวนี้ แม้ในการศึกษานี้จะจัดให้เป็นบทบาทสนับสนุน แต่นับว่าเป็นบทบาทสำคัญที่กลุ่มก่อการร้ายใช้เป็นประเด็นจูงใจในการชักชวนจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อที่จะได้ใช้ศักยภาพความเป็นแม่และภรรยาได้อย่างคุ้มค่าและมีเกียรติ โดยการบิดเบือนคำสอนทางศาสนาและในกรณีผู้หญิงที่มีเป้าหมายจะไปเป็นภรรยานั้น บางส่วนมีความต้องการที่จะทำหน้าที่เป็นแม่ต่อไปด้วย เนื่องจากหน้าที่ของแม่นับเป็นบทบาทสำคัญมาก อีกบทบาทหนึ่งโดยเฉพาะกับกลุ่มก่อการร้ายที่มุ่งจะสร้างรัฐอิสลามและต้องการผลิตประชาชนของรัฐ ขณะที่ในบางกลุ่มก่อการร้ายก็มุ่งหวังที่จะมีสมาชิกของกลุ่มเพิ่มขึ้นจากการที่สมาชิกให้กำเนิดบุตร ซึ่งจะถูกรับเข้าเป็นสมาชิกต่อไป

2) **การหารายได้** บทบาทในการหาเงินของเงินทุนของกลุ่มก่อการร้ายเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะสามารถดำรงการปฏิบัติการของกลุ่มให้ต่อเนื่อง ซึ่งผู้หญิงสามารถทำหน้าที่หรือมี

บทบาทเป็นผู้หารายได้จากกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่วนมากมาจากการประกอบอาชีพ การขายสินค้าของ กลุ่มการขอรับบริจาค

3) **การปฐมพยาบาล** การให้บริการทางการแพทย์เป็นอีกหน้าที่หนึ่ง ซึ่งเป็น ที่ต้องการของกลุ่มก่อการร้ายทุกกลุ่ม ผู้หญิงส่วนหนึ่งจึงทำหน้าที่เป็นผู้ให้การรักษาพยาบาลผู้ที่ได้รับ บาดเจ็บและการดูแลรักษาทั่วไป

4) **การขนส่ง** ส่วนมากเป็นการขนส่งอาวุธในการต่อสู้ และการรับส่งสมาชิก เพื่อไปก่อเหตุ การขนส่งเสบียง

5) **การจัดหาสมาชิก** ผู้หญิงมีบทบาทอย่างมากในการจัดหาสมาชิกทั้งชาย และหญิงผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น online หรือช่องทาง offline ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้หญิงสามารถ ชักชวนจูงใจผู้หญิงด้วยกันได้ดีโดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงที่มีมูลเหตุจูงใจผลักดันอยู่ก่อนแล้ว เช่น ผู้หญิงที่ ถูกใช้ความรุนแรง ถูกข่มขืน เป็นต้น

6) **การให้ความรู้และบ่มเพาะ** ผู้หญิงจำนวนมากกลายเป็นเสมือนมันสมอง ของกลุ่มก่อการร้ายโดยเป็นผู้ให้ความรู้ด้านต่าง ๆ อาทิ การปฐมพยาบาล สอนภาษา แนวทาง การหารายได้ และให้ความรู้ด้านอื่น ๆ กับทายาทและสมาชิกกลุ่ม ขณะเดียวกัน ก็ทำหน้าที่บ่มเพาะ แนวความคิดแก่สมาชิกภายในกลุ่มรวมทั้งภายนอกกลุ่มเพื่อเป็นการโน้มน้าวจิตใจให้ก่อเหตุ หรือเข้ามาร่วมเป็นสมาชิก

7) **การวางนโยบาย** ผู้หญิงสามารถมีบทบาทนำในการวางแผนหรือกำหนด แนวทางในการปฏิบัติการบางอย่าง เช่น แนวทางการจัดหาสมาชิกหรือการบ่มเพาะแนวความคิด แผนในการจัดหาสมาชิกผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

8) **การให้บริการ และตามที่ได้รับมอบหมายอื่น ๆ** เช่น การให้บริการทางเพศ การทำความสะอาด การทำครัว การดูต้นทาง และเป็นโล่ป้องกันภัยจากการโจมตีของฝ่ายตรงข้าม

2.1.2 กระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศ

สรุปได้ว่า กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายนั้น แทบจะไม่ต่างกับผู้ชาย ซึ่งเริ่มจากความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมของตนเองหรือจากการถูกชักชวนหรือถูก บ่มเพาะ ผ่านช่องทางต่าง ๆ จนมีความต้องการที่จะไปเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายนั้น ๆ และเมื่อสามารถเข้าไป เป็นสมาชิกกลุ่มในฐานะที่มั่น หรือผ่านทางออนไลน์จากที่ใดก็ตามในโลกก็สามารถที่จะถูกกำหนด บทบาทให้ตามความเหมาะสมซึ่งอาจจะเป็นบทบาทหลัก หรือบทบาทสนับสนุนก็ตามแต่ จนถึงจุดสิ้นสุดกระบวนการคือการเสียชีวิตหรือการออกจากกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างระหว่าง ผู้หญิงและผู้ชายอยู่ที่แรงจูงใจ และความสมัครใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมมากกว่า เนื่องจากผู้หญิง มีจำนวนมากที่เป็นเหยื่อของกลุ่มก่อการร้ายที่ถูกจับไปแสวงประโยชน์และต้องเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่ม

ก่อการร้ายโดยไม่ได้เต็มใจ ทำให้การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ตลอดจนการออกจากกระบวนการก็จะมี ความแตกต่างกันไปด้วย

2.2 ในประเทศไทย

2.2.1 บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทย ปรากฏเพียงบทบาท สนับสนุนเท่านั้น กล่าวคือ ผู้หญิงที่มีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะทำหน้าที่ให้การสนับสนุนเท่านั้น ไม่ได้เป็นผู้ก่อเหตุ ซึ่งบทบาทในการสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบใน พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

1) **การปฐมพยาบาล** พบได้ในกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกลุ่มผู้หญิงที่มีอายุน้อยมักจะได้รับการฝึกฝนให้เป็นพยาบาล โดยการนำหนังสือตำราการ ปฐมพยาบาลที่เป็นภาษาไทยให้ไปศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน บางคนมีความรู้เพิ่มเติมจากการไปเป็น พนักงานร้านอาหารหรือบางคนเป็นคนที่มีความรู้ประสบการณ์อยู่แล้ว เช่น ทำงานอยู่ในโรงพยาบาลที่ ประเทศไทย และประเทศมาเลเซีย และเมื่อเกิดเหตุปะทะที่มีกองกำลังบาดเจ็บ ผู้หญิงกลุ่มนี้จะเป็นผู้ ที่เข้าไปให้การรักษาและปฐมพยาบาลเบื้องต้น นอกจากนี้กรณีที่บาดเจ็บสาหัสจนเกินความสามารถ จึงจะมีหมอประจำของกลุ่มที่เข้ามาให้การรักษาต่อไป

2) **การหารายได้** ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้บางส่วนมีหน้าที่ดูแล เรื่องการจัดหาเงินทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม อาทิ การเป็นตัวแทนเก็บค่าสมาชิก ในแต่ละพื้นที่ การปลูกผักเพื่อนำไปขาย รวมทั้งสำรองผลผลิตไว้หากเกิดเหตุการณ์รุนแรงและไม่สามารถออกนอกพื้นที่ได้

3) **การหาข่าวสาร** การทำหน้าที่หาข่าวนับเป็นหน้าที่ที่สำคัญมากที่สุดสมาชิก ฝ่ายชายทำได้ยาก โดยสมาชิกหญิงจะได้รับการฝึกฝนให้หาข่าวโดยการเข้าไปทำความสนิทสนมกับ เจ้าหน้าที่ความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะทหารและตำรวจ ซึ่งหลายคนสามารถ ทำได้อย่างแนบเนียนและไม่เป็นที่ต้องสงสัยจากฝ่ายตรงข้าม

4) **การขนส่ง** โดยการทำหน้าที่ขนส่งเสบียงอาหาร ช่วยปกปิดอำพรางกลุ่ม ผู้ก่อเหตุ ขณะหลบหนี รวมทั้งขนส่งอาวุธที่ในระยะหลัง กลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการใช้ผู้หญิงทำหน้าที่นี้มากขึ้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ความมั่นคงในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชายและไม่ สะดวกที่จะตรวจค้นตัวผู้หญิง

5) **การจัดหาสมาชิก** สมาชิกหญิงที่มีทักษะที่ดีในการสื่อสารก็จะได้รับ หน้าที่ให้เป็นคนชักชวนคนอื่น ๆ เข้ามาเป็นสมาชิก

6) **การเป็นกันชน** โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กรณีเจ้าหน้าที่ใช้ความรุนแรงจนเกินความจำเป็น หรือมีการปะทะกัน ผู้หญิงจะออกมาในลักษณะการเป็นกันชน (barrier) ไม่ให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงตัวผู้ก่อเหตุได้

7) **การทำหน้าที่ปลุกระดมมวลชน** เช่นการปลุกระดมชาวบ้านในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ลุกฮือเพื่อต่อต้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

8) **การให้ที่หลบซ่อน/พักพิง** แก่ผู้ก่อความไม่สงบ

และผู้หญิงมีบทบาทในการการเข้าไปมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่สมาชิกกลุ่มก่อการร้ายสากลในการก่อเหตุในประเทศไทยในเหตุการณ์ระเบิดที่ซอยสุขุมวิท 71 เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 และเหตุการณ์ระเบิดที่ศาลท้าวพระพรหมเอราวัณ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558 โดยก็พบว่าเป็นผู้หญิงมุสลิมที่มีพื้นเพจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นกัน

ทั้งนี้ แม้ว่ามูลเหตุจูงใจที่อาจนำไปสู่การก่อการร้ายของผู้หญิงในประเทศไทยจะมีความคล้ายคลึงกับในต่างประเทศ แต่การที่ผู้หญิงไทยโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีบทบาทในการก่อการร้ายเพียงการให้การสนับสนุน แต่ไม่ได้ลงมือก่อเหตุซึ่งเป็นบทบาทหลักอันปรากฏเป็นบทบาทของผู้ก่อการร้ายหญิงในต่างประเทศ เนื่องมาจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1) **บริบทสังคมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่เอื้อต่อการก่อเหตุของผู้หญิง** เนื่องจากยังเป็นสังคมที่มีความเป็นอนุรักษ์นิยมสูง สังคมและแนวคิดชายเป็นใหญ่ยังคงชัดเจนในพื้นที่ทำให้ประชาชนยังคงยึดติดกับบทบาทของผู้หญิงที่ต้องเป็นช่างเท้าหลัง ทำงานบ้าน ดูแลปรนนิบัติสามี ลูก และสมาชิกในครอบครัว การที่จะมามีบทบาทหน้าที่ในการจับอาวุธต่อสู้ นั้น ไม่อยู่ในวิสัยที่ผู้หญิงมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้พึงกระทำ

2) **ศาสนา** หลักศาสนาอิสลามที่ถูกนำมาใช้เป็นหลักปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัจจัยที่ตีกรอบให้ผู้หญิงต้องปฏิบัติตนอยู่กับบ้านเพื่อดูแลครอบครัวให้เป็นสุข การออกไปมีบทบาทในการสู้รบจึงเป็นการกระทำที่ผิดจากหลักศาสนาซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมมุสลิมที่เคร่งครัด

3) **ขาดศักยภาพในการก่อเหตุ** ถึงแม้ผู้หญิงจะมีความต้องการที่จะมีหน้าตาในการต่อสู้ร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบแต่ด้วยปัจจัยทั้ง 2 ข้างต้น ทำให้ผู้หญิงไม่ได้รับโอกาสในการฝึกฝน จึงขาดความสามารถและความมั่นใจในการเป็นผู้ก่อเหตุ

2.2.2 กระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทย

สรุปได้ว่ากระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในประเทศไทยไม่แตกต่างกับในต่างประเทศมากนัก กล่าวคือ ในต่างประเทศ กระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการบ่มเพาะและการจัดหาซึ่งมีทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจ โดยผ่านทั้งรูปแบบออนไลน์ และทางกายภาพ โดยช่องทางออนไลน์ เป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพอย่างมากสำหรับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ สำหรับในประเทศไทยนั้น ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มักจะสมัครใจเข้าสู่กระบวนการในการมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบจากมูลเหตุจูงใจที่ได้ศึกษาไว้ อย่างไรก็ตาม ช่องทางในการจัดหาสมาชิกหญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นช่องทางที่มากกว่าออนไลน์ เนื่องจากมาจากการชักชวนกันเองภายในครอบครัวและคนในสังคมใกล้ชิด จากนั้นก็จะถูกฝึกฝนตามความเหมาะสมของแต่ละตำแหน่งหน้าที่เพื่อเตรียมความพร้อมและลงมือปฏิบัติจริง ขณะที่การมีส่วนร่วมกับเครือข่ายการก่อการร้ายอื่น ๆ นั้น เกิดจากการดึงเข้าไปมีส่วนร่วมจากการมีความสัมพันธ์กับสมาชิกในเครือข่ายกลุ่มก่อการร้าย

3. แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง

3.1 ในต่างประเทศ

มีการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับระดับภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายในแต่ละประเทศต้องเผชิญ กล่าวคือ ประเทศที่อยู่ในสภาวะสงครามและมักเผชิญกับเหตุการณ์ก่อการร้ายอยู่เป็นประจำ เช่น ในอัฟกานิสถาน อิรัก และซีเรีย ก็จะทำให้มีความสำคัญในการป้องกันประเทศจากการโจมตีของกลุ่มก่อการร้ายที่มีฐานที่มั่นภายในประเทศ ขณะที่การให้ความสำคัญกับผู้หญิงในการก่อการร้ายนั้น ไม่ได้มีในระดับสูงแต่ก็ถูกเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้หญิงในประเทศดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่เป็นประเทศที่เป็นสังคมมุสลิมที่เคร่งครัดและผู้หญิงไม่ได้มีโอกาสออกมา มีบทบาทสำคัญมากนัก แต่ผู้หญิงก็ถูกแสวงประโยชน์ในการก่อการร้ายจากสภาพสังคมดังกล่าว ขณะที่ประเทศที่เผชิญภัยคุกคามจากการก่อการร้ายจากประเทศคู่ขัดแย้ง อาทิ อิสราเอล ก็จะทำให้มีความสำคัญอย่างมากเนื่องจากการโจมตีโดยการก่อการร้ายจากฝ่ายตรงข้ามนั้นส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศในระดับสูงและยังเผชิญการปฏิบัติการก่อการร้ายของผู้หญิงที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้อิสราเอลตระหนักถึงการรับมือกับภัยก่อการร้ายโดยผู้หญิงและมีการจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอย่างเข้มงวด ขณะที่ฝั่งยุโรปและอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศเป้าหมายของการก่อการร้ายที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากกลุ่มก่อการร้ายสากล และมีผู้หญิงจำนวนมากเดินทางไปมีส่วนร่วมร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในตะวันออกกลาง ทำให้ต้องตระหนักถึงแนวทางการป้องกันทั้งการถูกโจมตีจากกลุ่มก่อการร้าย และสกัดกั้นการกลับเข้ามาก่อการร้ายภายในประเทศ ดังนั้นปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้ายในต่างประเทศนั้น ส่งผลให้มีการกำหนด

ยุทธศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาซึ่งปรากฏให้เห็นทั้งในระดับสหประชาชาติ และในประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้ทั้งนั้น แต่ละประเทศก็ยังเผชิญภัยคุกคามจากการก่อการร้าย ซึ่งหลายครั้งเป็นการก่อเหตุโดยผู้หญิง ซึ่งพบว่าข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นนั้น มาจากปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ 1) การนำนโยบายไปปฏิบัติ ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ 2) ขาดแคลนงบประมาณที่เพียงพอ 3) มุมมองต่อผู้หญิงว่ามีความไร้เดียงสามากกว่ามองว่ามีศักยภาพในการก่อการร้าย และ 4) การบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ยังไม่เหมาะสมเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการบ่มเพาะความรุนแรง

3.2 ในประเทศไทย

ขณะที่ในประเทศไทยนั้น บริบทของการก่อการร้ายไม่ใช่ภัยคุกคามลำดับต้นของประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยไม่ใช่ประเทศเป้าหมายการโจมตีโดยตรงแต่เป็นประเทศทางผ่านในการเดินทางของผู้ก่อการร้ายและกลุ่มนักรบต่างชาติ หรือประเทศที่เป็นพื้นที่ผลประโยชน์ของประเทศเป้าหมายของการก่อการร้าย ขณะที่ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายถูกมุ่งไปที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีปัญหาการก่อความไม่สงบโดยกลุ่มขบวนการ ในส่วนของการก่อการร้ายโดยผู้หญิงนั้น ประเทศไทยให้ความสำคัญในระดับต่ำ เนื่องจากการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการก่อการร้ายที่เคยปรากฏในประเทศไทยล้วนเป็นการปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายจากภายนอกที่เป็นผู้ชาย ทำให้ประเด็นการก่อการร้าย โดยผู้หญิงซึ่งเป็นประเด็นย่อยลงมาไม่ถูกกำหนดเป็นนโยบายโดยตรง แต่ไปปรากฏสอดแทรกในนโยบายหลักในลักษณะของการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยหน่วยงานด้านเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าเป็นการกำหนดมาตรการโดยหน่วยงานด้านความมั่นคง อย่างไรก็ตาม พบว่าประเทศไทยนั้น ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานอยู่ในหลายประเด็นที่ทำให้จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข ได้แก่

- 1) การนำนโยบายไปปฏิบัติยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ
- 2) ขาดหน่วยงานศูนย์กลางระดับรัฐที่จะสามารถเป็นศูนย์รวม และสั่งการให้การทำงานเกิดเอกภาพ
- 3) ประชาชนขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยก่อการร้าย
- 4) ขาดแคลนงบประมาณที่เพียงพอ
- 5) ขาดแคลนอุปกรณ์ที่ทันสมัย
- 6) ขาดกฎหมายเฉพาะเพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติงาน
- 7) ปัญหาด้านบุคลากร
- 8) คำนียามการก่อการร้ายที่ยังไม่เป็นสากลทำให้การตอบโต้ในบางสถานการณ์ขาดประสิทธิภาพ
- 9) มุมมองต่อผู้หญิงว่ามีความไร้เดียงสามากกว่ามองว่ามีศักยภาพในการก่อการร้าย

10) การบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ยังไม่เหมาะสมเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการบ่มเพาะความรุนแรง

ซึ่งเมื่อนำปัญหาและอุปสรรคมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษา จึงนำไปสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นเพื่อนำไปประกอบปรับปรุงให้นโยบาย แนวทาง หรือมาตรการต่าง ๆ ที่มีอยู่มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นอันจะเป็นประโยชน์ในการต่อต้านการก่อการร้ายทั้งในภาพรวมและที่มีผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย ได้ดังนี้

ในระดับนโยบาย ควรมีการดำเนินการ ดังนี้

- 1) ตรากฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้าย
- 2) การกำหนดค่านิยมของการก่อการร้ายและการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3) จัดตั้งหน่วยงานกลางรับผิดชอบงานด้านการต่อต้านการก่อการร้าย
- 4) ส่งเสริมให้ผู้หญิงมีบทบาทในงานด้านความมั่นคงเพิ่มขึ้น
- 5) ขับเคลื่อนนโยบายให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพที่แท้จริง
- 6) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอเหมาะสม

ในระดับปฏิบัติการ ควรมีการดำเนินการ ดังนี้

- 1) พัฒนาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการต่อต้านการก่อการร้าย
- 2) ให้ความสำคัญในการยกระดับศักยภาพของบุคลากรที่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะในการปฏิบัติงาน โดยการยกระดับการฝึกอบรม พิจารณาการโยกย้ายหน้าที่อย่างเหมาะสม
- 3) ยกระดับประสิทธิภาพงานด้านการข่าวกรอง
- 4) สร้างความตระหนักรู้ในศักยภาพของผู้หญิงในบริบทของการเป็นผู้ก่อเหตุ

ข้อเสนอแนะ

ผลของการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำมาเป็นคำตอบของคำถามการวิจัย ซึ่งได้แก่

1. มุลเหตุจูงใจในการก่อการร้ายของผู้หญิงมาจากปัจจัยดึงดูดและปัจจัยผลักดันที่มีความเชื่อมโยงส่งเสริมกันในปัจจัยหลัก ได้แก่ อารมณ์ส่วนตัว ศาสนา และการเมือง
2. บทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย ซึ่งผู้หญิงเข้าสู่วงจรด้วยรูปแบบของการชักชวนและบ่มเพาะความรุนแรงผ่านช่องทางออนไลน์ และทางกายภาพ ทั้งโดยที่สมัครใจและไม่สมัครใจ จนนำไปสู่การมีบทบาทหลัก และบทบาทสนับสนุนที่แตกต่างกันไป
3. คือ แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงในแต่ละประเทศรวมถึงประเทศไทยที่ปรากฏอยู่หลากหลาย ทั้งในระดับนโยบาย และในระดับปฏิบัติ

โดยสอดรับไปกับสถานะภัยคุกคามของแต่ละประเทศ โดยที่ก็พบว่าหลายประเทศยังมีปัญหาอุปสรรค อยู่พอสมควร ทำให้ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคารก่อการร้ายให้มีประสิทธิภาพได้อย่างเต็มที่

ทั้งนี้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างผู้ก่อการร้ายหญิงและชาย ในประเด็นของการศึกษา ดังนี้

1. มวลเหตุจูงใจ ในภาพรวม ปัจจัยส่วนบุคคล ศาสนา และ การเมือง เป็นมวลเหตุจูงใจ ให้ทั้งหญิงและชายเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม ปรากฏส่วนที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ความรู้สึกส่วนตัวที่ผู้หญิงมักเกิดจากการถูกกระทำ เช่น การถูกกดขี่ ข่มเหง การถูกข่มขืน เป็นต้น ทำให้เกิดความคาดหวังต่อเป้าหมายต่าง ๆ เช่น การแก้แค้น และการมีอิสระในการดำเนินชีวิต ซึ่งพบได้น้อยกว่าในผู้ชาย ขณะที่ผู้ชายมักจะมีความรู้สึกอยากผจญภัย กล่าวคือมีเรื่องของ ความตื่นเต้นมาจูงใจให้สมัครใจเข้าไป มากกว่าผู้หญิง

2. ผู้หญิงมีบทบาทสนับสนุนมากกว่าผู้ชาย กล่าวคือ จะพบว่าผู้ชายเป็นผู้ลงมือ ก่อการร้าย มากกว่าการให้การสนับสนุน ขณะที่ผู้หญิงมีบทบาทสนับสนุนมากกว่าการลงมือก่อเหตุ

3. ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายผ่านกระบวนการที่ไม่แตกต่างกันกับ ผู้ก่อการร้ายชายมากนัก ทั้งนี้ จุดแตกต่างสำคัญคือในขั้นของการเริ่มต้น เนื่องจากในการเข้าไปมีส่วนร่วม ในการก่อการร้ายของผู้หญิงปรากฏชัดเจนว่ามีทั้งแบบสมัครใจและไม่สมัครใจ กรณีที่ไม่สมัครใจนั้น เท่ากับว่าผู้หญิงเหล่านั้นตกเป็นเหยื่อของกลุ่มก่อการร้ายโดยตรง เช่น การถูกลักพาตัวไป ซึ่งจาก การศึกษาสำหรับผู้ชายปรากฏเหตุลักษณะนี้น้อยกว่าอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ผู้หญิงมักถูกชักชวนโดย สมาชิกในครอบครัว เช่น โดยสามี สมาชิกในครอบครัวที่ยากจะปฏิเสธ ต่างจากผู้ชายที่เกิดจากการ คล้อยตามโดยสมัครใจมากกว่าไม่ว่าจะเป็นการชักชวนผ่านช่องทางใด

นอกจากนี้ ผลการศึกษาปรากฏว่าผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเข้าไป มีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในลักษณะที่ให้การสนับสนุน อำนวย ความสะดวกในการก่อเหตุของผู้ก่อความไม่สงบที่เป็นชาย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า แม้ว่ามวลเหตุ จูงใจต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยดึงดูดและผลักดันให้ผู้หญิงเข้าสู่กระบวนการในการมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย จะมีความคล้ายคลึงกันระหว่างผู้หญิงในไทยและในต่างประเทศ แต่ก็ยังไม่ทำให้ผู้หญิงไทยก้าวไปสู่จุด ที่เป็นผู้ลงมือก่อเหตุร้ายด้วยตนเอง เนื่องจาก บริบทสังคมโดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่เอื้อต่อการก่อเหตุของผู้หญิง มิติทางศาสนาอิสลามที่เคร่งครัด และการขาดศักยภาพในการเป็น ผู้ลงมือก่อเหตุ เมื่อเป็นเช่นนี้ การกำหนดแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาก็ควรมีความสอดคล้อง กับบริบทของประเทศไทยที่ผู้หญิงมีเพียงบทบาทสนับสนุนในการก่อการร้าย หรือในการก่อความไม่สงบ อย่างไรก็ตาม ก็ควรนำบริบทสถานการณ์โลกมาพิจารณาประกอบด้วย เนื่องจากสถานการณ์โลกปัจจุบัน

มีพลวัตและมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในมิติของผู้หญิงก็เช่นกัน จึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและปฏิบัติที่สอดคล้องกับสภาวการณ์ของไทย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 **ควรยกระดับบทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้ายมาเป็นวาระหลักในการกำหนดนโยบายการต่อต้านการก่อการร้าย** หน่วยงานระดับนโยบายไม่ควรมองข้ามศักยภาพของผู้หญิงในการก่อการร้าย การก่อความไม่สงบ รวมไปถึงความรุนแรงอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันนี้ แม้ประเทศไทยจะไม่ได้เป็นประเทศเป้าหมายของการก่อการร้ายและไม่เคยเผชิญเหตุการณ์การก่อการร้ายโดยผู้หญิงก็ตามแต่ก็กล่าวไม่ได้ว่าประเทศไทยไม่มีความเสี่ยงจากการก่อการร้าย ประกอบกับสถานการณ์โลกที่ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ว่าผู้หญิงมีบทบาทและมีความกล้าที่จะแสดงออกในหลากหลายมิติมากยิ่งขึ้น อาทิ กรณีการประชุมประท้วงของผู้หญิงชาวอิหร่านในหลายเมืองทั่วประเทศ เพื่อเรียกร้องความยุติธรรมให้กับ มาห์ซา อามินี ที่เสียชีวิตระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนจนเป็นการต่อต้านการถูกกดขี่และลิดรอนสิทธิเสรีภาพมายาวนาน และกรณีการประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิในการศึกษาของผู้หญิงในอัฟกานิสถาน ซึ่งในประเทศไทยก็ปรากฏการณ์บทบาทของผู้หญิงในหลายด้านเช่นเดียวกัน ดังนั้น การตระหนักถึงภัยคุกคามจากการก่อการร้ายและความเสี่ยงที่ผู้หญิงในประเทศไทยจะถูกชักนำไปสู่กระบวนการในการก่อการร้าย ควรได้รับความสนใจและนำมาวิเคราะห์ถึงมูลเหตุจูงใจ บทบาท กระบวนการในการมีส่วนร่วม และมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องอันจะเป็นประโยชน์ในการป้องกันการเข้าไปสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิง และเป็นการป้องกันภัยจากการก่อการร้ายที่อาจมีผู้หญิงไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในบทบาทต่าง ๆ ทั้งบทบาทสนับสนุน กระทั่งถึงบทบาทหลักได้ในอนาคต

1.2 **ส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและการก่อการร้าย โดยนำมูลเหตุจูงใจ บทบาทและกระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายของผู้หญิงตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาในต่างประเทศ มาศึกษาเป็นกรอบแนวทางเพื่อกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย** โดยเฉพาะบริบทในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยนั้นมีความคล้ายคลึงกับในหลายพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ของการก่อการร้ายและมีกลุ่มก่อการร้ายที่มีผู้หญิงให้การสนับสนุน ประกอบกับมูลเหตุจูงใจที่ผู้หญิงตัดสินใจเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายระหว่างในไทยและในต่างประเทศนั้น ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก แต่กลับไม่พบว่ามีผู้หญิงไทยจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือในพื้นที่อื่น ๆ ของไทยที่เป็นผู้ปฏิบัติการก่อการร้ายเลย จึงควรตั้งเป็นปัญหาในการศึกษาอย่างลึกซึ้งต่อไปว่าเป็นเพราะเหตุใด ซึ่งผลการศึกษาจะสามารถนำมากำหนดเป็นนโยบายที่มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้อย่างตรงจุดมากยิ่งขึ้น และในการศึกษาที่เกี่ยวข้องต่อไปนั้น ควร

1.2.1 นำแนวทาง โรงเรียนแม่ หรือ Mother School ที่ค้นพบในการศึกษา มาปรับใช้กับบริบทของประเทศไทย เนื่องจากแม่ คือ ผู้ที่มีความใกล้ชิดกับสมาชิกในครอบครัวและ กล่าวได้ว่า อยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่สามารถมองเห็นความเป็นมาเป็นไปของสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อลูกทั้งหญิงและชาย แม่คือคนที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการชี้นำความคิดของลูก ผ่านการแสดงออก การอบรมสั่งสอน และการประพฤติปฏิบัติ ดังนั้น การส่งเสริมให้ผู้ที่มิบทบาท เป็นแม่ได้สามารถมีความรู้ความเข้าใจเรื่องภัยจากการก่อการร้าย และเทคโนโลยีที่เป็นอันตราย จากการแสวงประโยชน์ของกลุ่มก่อการร้าย ถือเป็นภารกิจที่ควรให้ความสำคัญแก่แม่ได้ปกป้องลูกจากความเสี่ยง ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย และเนื่องจากโดยพื้นฐานแล้ว ผู้เป็นแม่คือผู้ที่มีความรัก และห่วงหาอาทรต่อลูก จึงเป็นบุคลากรที่มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อปกป้องครอบครัวและ บุคคลที่เป็นที่รักด้วยความตั้งใจ และเต็มใจ อันจะมีส่วนช่วยให้แนวทางโรงเรียนของแม่ประสบความสำเร็จได้ อย่างไรก็ตาม แม้ภัยจากการก่อการร้ายมักจะถูกชี้นำไปในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งโครงการของภาครัฐอาจไม่ได้รับการตอบสนองให้บรรลุตามเป้าหมายได้โดยเร็ว แต่ก็ควรมี การเริ่มต้น เนื่องจากผลการศึกษาที่พบว่า ในสังคมมุสลิมที่มีความเคร่งครัดแม่จะยังสามารถ สังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วอันสอดคล้องกับบริบทสังคมมุสลิมในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ ทั้งนี้ อาจเริ่มโครงการในลักษณะการให้ความรู้แก่แม่ที่สมัครใจ โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็น การติตอาวูรในการป้องกันภัยคุกคามจากเทคโนโลยีที่เป็นภัยอันตรายต่อลูก เช่น ภัยจากอาชญากรรม ไซเบอร์ ขณะเดียวกัน ก็สามารถสอดแทรกข้อมูลที่ถูกต้อง ชี้แจง ทำความเข้าใจ เกี่ยวกับประเด็น ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในมิติต่าง ๆ อย่างพอเหมาะพอควรต่อไป

1.2.2 ผลการศึกษายังพบว่ามีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วม ของผู้หญิงในการก่อการร้ายอีกหลายแนวทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงในมิติ ของการเป็นผู้ป้องกันบรรเทา ซึ่งแนวคิดโรงเรียนของแม่ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้หญิงนำ ศักยภาพของตนเองมาเป็นบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แสดงให้เห็นว่า บทบาทของผู้หญิงในการเป็นผู้ป้องกันบรรเทาเป็นแนวทางที่น่าจะมีประสิทธิภาพในการช่วยลดปัญหา และแก้ไขการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย ประเทศไทยจึงควรศึกษาเพื่อนำมาเป็น กรอบในการแก้ไขปัญหาของไทยที่ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมสนับสนุนในการก่อความไม่สงบในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ตลอดจนเข้าไปมีส่วนร่วมสนับสนุนในการก่อการร้ายสากลในประเทศไทย ซึ่งใน อนาคตอาจจะพัฒนาไปสู่การมีบทบาทหลักได้

1.3 ทบทวนแนวทางในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้ในบางมุมมองของผู้กำหนดนโยบายจะเห็นว่านโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้นั้นมีความครอบคลุมครบถ้วนดีแล้ว แต่ควรทบทวนความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ

เช่น ในมิติการป้องกันนั้น การส่งเสริมรายได้ โดยการสอนอาชีพอย่างการทำอาหาร ทำผม เย็บปักถักร้อย อาจไม่ได้เป็นที่ต้องการ หรืออาจต้องมีการยกระดับให้มีความทันสมัยมากขึ้น หรือ การพัฒนาพื้นที่ โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยว อาจไม่ได้ส่งผลอย่างแท้จริงในการเยียวยาสภาพจิตใจของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงไม่ว่าจะจากการกระทำของฝ่ายรัฐหรือฝ่ายเห็นต่างก็ตาม ควรมุ่งหาแนวทางที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในพื้นที่อย่างแท้จริง ขณะเดียวกันต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโลกด้วย

ขณะที่ ควรกำหนดค่านิยมของการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำลักษณะใด และมีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกับการก่อการร้ายอย่างไร มากหรือน้อยเพียงใด เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางการดำเนินการต่อสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม อาทิ หากเมื่อกำหนดค่านิยมและสามารถประเมินระดับความรุนแรงได้ว่าเป็นการต่อสู้เพื่อเรียกร้องการปกครองตนเองโดยมีระดับความรุนแรงต่ำกว่าการก่อการร้าย ดังนั้น ก็ควรยกเลิกการใช้กฎหมายพิเศษในพื้นที่บางฉบับ หรือ ทั้งหมด เนื่องจากจะเป็นการใช้อำนาจในการควบคุมสถานการณ์ที่เกินความจำเป็น สุ่มเสี่ยงในการละเมิดหลักสิทธิมนุษยชน ไม่ตอบสนองต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น สิ้นเปลืองงบประมาณ และทำให้ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม ขณะเดียวกัน ควรไปเน้นประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องกับเจตนารมณ์ของกลุ่มก่อความไม่สงบ เช่น การส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางการพูดคุยเพื่อสันติสุขของรัฐบาลที่มีอยู่แล้วให้มีศักยภาพมากขึ้น หรือการประเมินโอกาสในการส่งเสริมให้ประชาชนมุสลิมในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเมือง การปกครองระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น

1.4 ควรนำทฤษฎีทางอาชญาวิทยาในกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) มาร่วมวิเคราะห์และทำความเข้าใจปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย เพื่อประกอบการกำหนดนโยบาย จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมสามารถนำมาวิเคราะห์ร่วมกับการศึกษาได้ทุกส่วน ตั้งแต่มูลเหตุจูงใจ บทบาท และกระบวนการในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อการร้าย ด้วยเหตุที่ว่าผู้หญิงตัดสินใจก่อเหตุรุนแรงหรือก่ออาชญากรรมเป็นเรื่องที่ถูกหล่อหลอมจากสังคม โดยการเรียนรู้จากพฤติกรรมของคนใกล้ชิด หรือสังเกตจากพฤติกรรมบุคคลในสังคมที่ตนอาศัยอยู่หรือแม้แต่จากสื่อต่าง ๆ ซึ่งในมิติของประเทศไทย ผู้หญิงสามารถเรียนรู้พฤติกรรมก่อความไม่สงบในบทบาทต่าง ๆ จากสมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบ หรือจากการคล้อยตามในสิ่งที่ได้ถูกหล่อหลอม ซึ่งส่วนมากมาจากคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เป็นต้น ดังนั้น ทฤษฎีการเรียนรู้จะช่วยทำให้สามารถเข้าใจปรากฏการณ์ตลอดจน สามารถคาดเดามูลเหตุจูงใจ ความต้องการ เป้าหมาย และเจตนารมณ์ที่แท้จริงของผู้หญิงได้ทางหนึ่ง อันจะเป็นประโยชน์ในการนำไปต่อยอดเพื่อกำหนดแนวทางการป้องกันและแก้ไขการ

เข้าสู่กระบวนการก่อการร้าย หรือการก่อความไม่สงบของผู้หญิงทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทที่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพกาลที่เปลี่ยนแปลงได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 **ผู้ปฏิบัติหน้าที่ คือ องค์กรประกอบสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้นโยบายที่มีคุณภาพถูกนำไปขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ** จึงควรพิจารณาส่งเสริมผู้ปฏิบัติงานใน 3 ด้าน หรือ 3T ได้แก่ 1) **การเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงาน (Technique)** ให้ผู้ปฏิบัติได้มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในงานที่ได้รับมอบหมาย และมีความสามารถในการยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับภัยด้านการก่อการร้ายที่มีมูลเหตุมาจากสิ่งที่มีความเปราะบางไม่ว่าจะเป็นศาสนา ชาติพันธุ์ ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อต้องปฏิบัติหน้าที่กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หญิง การทำความเข้าใจระหว่างกันจำเป็นต้องใช้เทคนิคหรือทักษะที่เหมาะสม เพื่อลดการสร้างเงื่อนไขที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐที่มักเป็นกระแสเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น ในมาตรการที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้หญิง จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ที่มีทักษะความเข้าใจ ความละเอียดอ่อน และละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติ และ 2) **การบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น (Teamwork)** การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยปฏิบัติจะต้องเกิดจากความเข้าใจในหน้าที่ ภารกิจของตน และสภาพแวดล้อม ดังนั้น การดำรงการปฏิบัติหน้าที่ในการต่อต้านการก่อการร้าย ลดการหมุนเวียนเจ้าหน้าที่ นอกจากจะช่วยสร้างความชำนาญในหน้าที่แล้ว ยังสร้างความคุ้นเคยระหว่างกันทำให้สะดวกต่อการสร้างความร่วมมือ และ 3) **เครื่องมือที่ทันสมัย (Tools)** ควรให้การสนับสนุนเครื่องมือในการปฏิบัติงานที่มีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่มีวิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด เนื่องจากอาชญากรตลอดจนผู้ก่อการร้ายก็แสวงประโยชน์จากเทคโนโลยีในการที่ใช้เทคโนโลยีชักชวนผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายเช่นกัน ขณะที่ผู้หญิงก็ใช้เทคโนโลยีโดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นเป็นที่ประจักษ์ในหลายการศึกษา ดังนั้น การสนับสนุนเครื่องมือที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานจะช่วยให้งานด้านการต่อต้านการก่อการร้ายโดยผู้หญิงมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 **ควรให้ความสำคัญกับงานด้านการป้องกันการก่อการร้ายโดยผู้หญิง (preventive measure) ให้มากขึ้น** โดยเน้นที่การตัดมูลเหตุจูงใจซึ่งมาจากอารมณ์ส่วนตัว ประเด็นด้านศาสนา และการเมือง ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการเปิดกว้างในการรับฟังปัญหา และศึกษาทำความเข้าใจปัญหาในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งอย่างจริงจังและเปิดเผยมากขึ้น และควรมีการเพิ่มเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงหญิงเพื่อความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการตรวจค้นเป้าหมายที่เป็นผู้หญิง อีกทั้ง การให้ผู้หญิงสื่อสารกับผู้หญิงนั้นอาจมีความสะดวกและคล่องตัวมากกว่าการสื่อสารระหว่างหญิงและชาย

ซึ่งเจ้าหน้าที่หญิงอาจช่วยในการทำความเข้าใจและสื่อสารข้อมูลที่จะสามารถป้องกันการเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายของผู้หญิง หรือการปรับทัศนคติระหว่างผู้หญิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ เนื่องจากยังไม่ปรากฏการก่อการร้ายของผู้หญิงในประเทศไทย เพียงแต่ให้การสนับสนุนซึ่งอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหลัก ควรนำไปสู่การกำหนดมาตรการเฝ้าระวังให้ได้อย่างถูกต้องตรงจุด โดยเฉพาะในส่วนของระดับปฏิบัติที่ควรให้ความสำคัญเรื่องของศักยภาพของผู้หญิงที่อัตลักษณ์ทำให้เกิดภาพที่ยืดติด ขณะที่พลวัตได้เปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของผู้หญิงไปมากแล้ว

2.3 ควรให้ความสำคัญกับงานด้านการข่าวกรอง โดยเน้นย้ำการดำเนินมาตรการด้านการข่าวที่แม่นยำและมีประสิทธิภาพ เพื่อเฝ้าระวังและหาแนวทางป้องกันได้อย่างตรงจุดตามแนวคิดที่ว่า การข่าวที่ดีจะทำให้เจ้าหน้าที่สามารถเดินนำผู้ก่อการร้ายได้ อย่างไรก็ตามในการหาข่าวสารนั้น ควรดำเนินอย่างมีหลักนิติธรรมอันเป็นการอำนวยความสะดวกและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาของผู้ที่สนใจในประเด็นนี้ต่อไปในอนาคต ควรนำผลการศึกษาค้นคว้าที่มาจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สถานการณ์การก่อการร้ายโดยผู้หญิงที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วโลก ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ร่วมกันเป็นผลการศึกษาที่พบว่าผู้หญิงไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย หรือการก่อความไม่สงบในลักษณะของการให้การสนับสนุน เนื่องจาก มีทั้งปัจจัยดึงดูด อาทิ การชักชวนของคนในครอบครัวที่ยากจะปฏิเสธ และปัจจัยผลักดัน อาทิ สภาพแวดล้อมที่มีความขัดแย้ง และความเป็นมุสลิมที่เคร่งครัด ส่งผลให้เกิดเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าสู่กระบวนการการก่อการร้าย โดยเมื่อนำทฤษฎีต่าง ๆ มาประกอบการวิเคราะห์แล้ว จะพบว่าจำเป็นต้องใช้ทฤษฎีและปัจจัยที่หลากหลายมาหาคำตอบร่วมกัน เนื่องจากจะเห็นได้ว่า ความเป็นมุสลิมที่เคร่งครัดในสังคมชายเป็นใหญ่มีส่วนทำให้ผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้สนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบ ขณะที่ผู้หญิงจำนวนมากในประเทศเสรีที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามก็เข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้ายเช่นกัน ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การศึกษาที่ลึกซึ้งและเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้นต่อไป อาทิ การศึกษาการตัดมูลเหตุจูงใจ ตัดช่องทางการเข้าสู่กระบวนการ ตลอดจนการทำความเข้าใจและตระหนักถึงศักยภาพของผู้หญิงในการมีบทบาทในการก่อการร้าย รวมถึงการแสวงหาทฤษฎีหรือแนวคิดใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาวิเคราะห์หาคำตอบได้อย่างครอบคลุม และเป็นสากลมากขึ้น ทั้งนี้ ในอนาคตหากผู้วิจัยมีความพร้อม การลงพื้นที่เพื่อทำการวิจัยยังคงเป็นแนวทางที่จะสามารถช่วยให้ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลเชิงประจักษ์ อันจะทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มี

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สามารถกำหนดเป็นแนวทางการป้องกันและแก้ปัญหาได้อย่าง
เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมราชทัณฑ์. (2565, 1 สิงหาคม). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ.
http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_table.php?date=2022-08-01&area=9&report=
- กรมราชทัณฑ์. (2565, 23 สิงหาคม). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์.
<http://www.correct.go.th/stathomepage/>
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2565, 29 พฤศจิกายน). การต่อต้านการก่อการร้ายในกรอบสหประชาชาติ (Counter-Terrorism). <https://www.mfa.go.th/th/content/>
- จิราภรณ์ ศีรวรกุล. (2560). ออสเตรเลียกับการต่อต้านการก่อการร้ายในอินโดนีเซียภายหลังเหตุการณ์ลอบวางระเบิดบนเกาะบาหลี. *Veridian E-journal ฉบับภาษาไทย*, 10(2), 2729-2743.
<https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/109748/86181>
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2548). การดำเนินกระบวนการยุติธรรมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัญหาและแนวทางแก้ไข. โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ชัชพรรณ จินดาหระ. (2563). มุมมองการจัดการภาวะวิกฤติในกรณีการก่อการร้ายของตุรกี. *วารสารมุมมองความมั่นคง*, (3), 83-90. <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/Journal/article-00310.pdf>
- ชลิตา บัณฑิตวงศ์. (2560). ชีวิตทางศาสนากับสถานภาพและบทบาทของ “ผู้หญิงกำบัง” ในหมู่บ้านมลายู มุสลิมชายแดนใต้. *วารสารธรรมศาสตร์*, 36(3), 217-241.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอสถ. (2547). ความขัดแย้ง การต่อต้านขัดขืน คิดใหม่ทำใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์*, 35(1), 256-303.
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2565, 7 มกราคม). เผื่อระวังโจรใจดีลอบปลง ก่อเหตุประเดิม ปีเสือ 65.
<https://www.dailynews.co.th/articles/639722/>
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2561, 17 กุมภาพันธ์). ระเบิดฆ่าตัวตายโจมตีตลาดปลาในจีเรียดับ 22 คน.
<https://www.dailynews.co.th/foreign/627864/>
- ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. (2560). กำเนิดมายาคติว่าด้วย “การแบ่งแยกดินแดน” ของมลายูมุสลิมในภาคใต้ของไทย. ใน จิรวัดน์ แสงทอง และ ทวีศักดิ์ เผือกสม (บก.), *ไทยใต้ มลายูเหนือ ปฏิสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์บนคาบสมุทรแห่งความหลากหลาย* (น. 109-142). สำนักพิมพ์กรีนโชน.

- ฉันทพร บัวทอง. (2563, 13 สิงหาคม). *หะยีสุหลง อับดุลกอเดร์ โต๊ะมีนา : 66 ปี บังคับสูญหายผู้นำทางศาสนาและการเมืองคนสำคัญของปาตานี*. ปีที่สี่ประเทศไทย.
<https://www.bbc.com/thai/thailand-53761549>
- นริน เวโรจวิวัฒน์. (2565). แนวทางการต่อต้านการก่อการร้ายของรัสเซีย และ ICD. *วารสารมุมมองความมั่นคง*, (9). 41-46. <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/Journal/article-00903.pdf>
- นัทธมน เพชรกล้า. (2564). *การรับมือของภาครัฐกับการก่อการร้ายทางไซเบอร์ในประเทศไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).
<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/80926>
- แนวหน้า. (2564, 26 ตุลาคม). *กองกำลังผสมปัตตานีหลายฐาน-ยึดเสปียงโจรใต้คาดเตรียมป่วนครบรอบ 17 ปี ตากใบ*. <https://www.naewna.com/local/611539>
- บ้านเมือง. (2565, 13 มีนาคม). *โจรใต้ป่วนยะลาหลายจุด วันสถาปนา "BRN" ครบรอบ 62 ปี จนท.-ปชช.เจ็บนับ 10 ราย*. <https://www.banmuang.co.th/news/crime/272790>
- บีบีซีไทย. (2564, 29 สิงหาคม). *ผู้นำกลุ่มก่อการร้ายเจไอ "ฮัมบาลี" เตรียมขึ้นศาลทหารสหรัฐฯ เป็นครั้งแรกในวันจันทร์นี้*. <https://www.bbc.com/thai/international-58371739>
- ปริณดา แจ่มสุข. (2565, 31 มีนาคม). *การก่อการร้าย ภัยใกล้ตัวคนเมือง รู้ทัน รู้ระวัง เพื่อสังคมปลอดภัย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <https://www.chula.ac.th/highlight/69826/>
- พรชัย ขันดี, กฤษณพงศ์ พุตระกูล และ จอมเดช ตรีเมฆ. (2558). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา : หลักการทำงานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พัฒนวุธ อังคะนาวิน. (2560). *กฎหมายพิเศษสำหรับการสอบสวนคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้* [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร,
- พิชญา ไตรรัตน์กุล. (2561). *การศึกษาสภาพสังคมรัสเซียในศตวรรษที่ 19 ตอนต้น ผ่านเรื่องสั้น "เรื่องเล่าของอีวาน เปโตรวิช บิวกิน"* โดย อเล็กซานเดอร์ ปุชกิน [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร-บัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิศาล อมรรัตนนานุกภาพ. (2563). *การปฏิวัติในกิจการทหาร : การรับมือการก่อการร้ายบนโลกไซเบอร์วารสารหลักเมือง*. 26-29.
http://opsd.mod.go.th/Knowledge/File/joinPdf_bc109bf20df3812d28dd236e270988ae.aspx
- มุฮัมหมัดรอฟีอ์ มูซอ. (2549). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และการจัดการความขัดแย้งในชุมชนมุสลิม*. โครงการพัฒนาระบบกฎหมายไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- รตญา กอบศิริกาญจน์. (2560). *บทบาทของผู้หญิงในการสร้างความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้* [บทความวิชาการส่วนบุคคล]. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- รตพร ปัทมเจริญ. (2552). การฆ่าตัวตาย : ปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(2). 7-24. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/eJHUSO/article/view/85870/68276>
- รัฐพล เย็นใจมา และ สุรพล สุขะพรหม. (2561). ความขัดแย้งในสังคม : ทฤษฎีและแนวทางแก้ไข. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2). 224-238. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/132734>
- ลัฐกา เนตรทัศน์. (2561, 20 กันยายน). *สถานการณ์การก่อการร้ายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกลไกการจัดการปัญหาของอาเซียน*. <https://lawforasean.krisdika.go.th/>
- วรางคณา ก่อเกียรติพิทักษ์ และ นภ เทพวัลย์. (2564). แนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง ภาค 2 แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่กระจายแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง. *วารสารมุมมองความมั่นคง*, (6), 57-68. <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/Journal/article-00605.pdf>
- วุฒิกิรณ ชูพัฒนานุรักษ์. (2549). *การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในหลังยุคสงครามเย็น: วิเคราะห์แนวคิด “การก่อการร้าย” และขบวนการก่อการร้ายในไทยและฟิลิปปินส์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย] Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/14546>
- ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน. (2563, 7 ธันวาคม). *รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019*. <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/situation/situation-no339-071263.pdf>
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนใต้. (2563, 5 พฤษภาคม). *เหตุการณ์และผู้ได้รับความเสียหายจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (เหตุการณ์ที่ 3 ฝ่ายรับรอง) ตั้งแต่ปี 2547 – 2563*. <https://www.sbpac.go.th/?p=55404>
- สถาบันนิติธรรมมาลัย. (ม.ป.ป.). *ประมวลกฎหมายอาญา, ลักษณะ๑/๑ ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย (มาตรา ๑๓๕/๑-๑๓๕/๔)*. <https://www.drthawip.com/criminalcode/1-23>
- สมพงษ์ นาคทอง. (2560). *บทบาทของกองทัพเรือในการต่อต้านการก่อการร้าย* [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- สำนักข่าวอิศรา. (2557, 27 กุมภาพันธ์). *เสียงเจียบจากชายแดนใต้...เมื่อผู้หญิงถูกทำร้ายจากความรุนแรง*. https://www.isranews.org/content-page/item/27580-voice_27580.html

สำนักข่าวอิศรา. (2560, 11 พฤษภาคม). *ได้เวลาตีตรา “ปีอาร์เอ็น” องค์กรก่อการร้าย...หรือยัง?*

<https://isranews.org/south-news/documentary/56177-barisan-56177.html>

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (ม.ป.ป.). *รวมรายชื่อบุคคลที่ถูกกำหนดตามมาตรา 7.*

<https://www.amlo.go.th/dpl/content/index/9>

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2537). *โลกาภิวัตน์. จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน, 4(41).*

<http://legacy.orst.go.th/?knowledges=globalisazation>

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *ยุทธศาสตร์ข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2564.*

<https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>

สุภางค์ จันทวานิช. (2563). *ทฤษฎีสังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนนทิพย์ จิตสว่าง, นัทธี จิตสว่าง และ ประพจน์ อนุศิริ. (2558). *การจัดการความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน*

ปราบปรามแก๊งอาชญากรรมข้ามชาติที่ก่อเหตุคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินในเขตกรุงเทพมหานคร:

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(สทสว.).

สุนนทิพย์ จิตสว่าง, นัทธี จิตสว่าง และ อุดุลย์ ณรงค์ศักดิ์. (2559). *แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของ*

การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้าม

ชาติ พ.ศ. 2556: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

สุรชาติ บำรุงสุข. (2551). *การก่อความไม่สงบร่วมสมัย. จุลสารความมั่นคงศึกษา, (39).*

<http://110.49.60.155/library/Security%20Studies%20Project/39.pdf>

สุรชาติ บำรุงสุข. (2553). *การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ของไทย. จุลสารความมั่นคงศึกษา,*

(73). [https://peaceresourcecollaborative.org/deep-south/overview-](https://peaceresourcecollaborative.org/deep-south/overview-analysis/insurgency)

[analysis/insurgency](https://peaceresourcecollaborative.org/deep-south/overview-analysis/insurgency)

สุรชาติ บำรุงสุข. (2563). *เมือง การก่อการร้าย และการข่าวกรอง. สแควร์ปริ้นซ์ 93.*

สุรชาติ บำรุงสุข, ฉัตรพงศ์ ฉัตราคม, สัญญา ทองบุศย์, กุลนันทน์ คันธิก และ ศิบัติ นพประเสริฐ.

(2563). *ความรุนแรงร่วมสมัยในสังคมไทย : การก่อการร้าย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์.*

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

แสงโสม กออุดม. (2561). *มองผ่านสายตา “มาเฟียรัสเซีย”: การวิเคราะห์รูปแบบองค์กรอาชญากรรม*

ข้ามชาติในบริบทสังคมไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/61412>

อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์. ไทเกอร์ พรินต์.*

- อภิศักดิ์ สมบัติเจริญนนท์. (2560). *ปัญหารัฐอิสลาม (Islamic State) ในตะวันออกกลาง: บทเรียนสำหรับภูมิภาคอาเซียน* [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- อุไรรัตน์ ศิริศุภดิภักดิ์. (2558). *อัตลักษณ์ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตรีในประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม]. Knowledge Bank at Sripatum University. <http://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/5464>
- อุมมีสาลาม อุมาร. (2558). "เรื่องเล่ากับอัตลักษณ์ที่เลื่อนไหล" : ผู้หญิงมุสลิมชายแดนใต้ในเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิต. *วารสารกึ่งวิชาการ*, 36(1), 6-20.
- iLaw. (2561, 25 กันยายน). *RSD-สิทธิในการกำหนดชะตากรรมตัวเอง ทางเลือกสันติภาพชายแดนใต้*. <https://ilaw.or.th/node/4958>
- Sascha Helbardt. (ม.ป.ป.). *ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์การแก้ไขสถานการณ์ใน จชต.* [เอกสารที่ไม่ตีพิมพ์เผยแพร่].
- VOA. (2564, 14 พฤษภาคม). *ก.ความมั่นคงภายในสหรัฐฯ ตั้งหน่วยงานใหม่รับมือ "ก่อการร้ายภายในประเทศ"*. <https://www.voathai.com/a/homeland-security-new-branch-for-domesticextremism/5889724.html>

ภาษาต่างประเทศ

- Amalina Abdul Nasir. (2019). Women in Terrorism: Evolution from Jemaah Islamiyah to Islamic State in Indonesia and Malaysia. *Counter Terrorist Trends and Analyses*, 11(2). <https://www.jstor.org/stable/26627977>
- Bruce Hoffman. (2017). *Inside Terrorism*. Columbia University Press.
- Congress.gov. (2007, October 24). *H.R.1955-Violent Radicalization and Homegrown Terrorism Prevention Act of 2007*. <https://www.congress.gov/bill/110th-congress/house-bill/1955>
- David C Hofmann. (2016). The Influence of Charismatic Authority on Operational Strategies and Attack Outcomes of Terrorist Groups. *Journal of Strategic Security*, 9(2). 14-44. <http://www.jstor.org/stable/26466775>
- Erin Marie Saltman and Melanie Smith. (2015). *Till Martyrdom Do Us Part: ISIS and The Gender Phenomenon*. https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2016/02/Till_Martyrdom_Do_Us_Part_Gender_and_the_ISIS_Phenomenon.pdf

- European Law Enforcement Agency. (2016, December 6). *European Union Terrorism Situation and Trend Report 2016*. EUROPOL.
https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/europol_tesat_2016.pdf
- Hannah Ritchie, Joe Hasell, Edouard Mathieu, Cameron Appel and Max Roser. (2013). Terrorism. OurWorldInData.org. <https://ourworldindata.org/terrorism>
- Interpol. (n.d.). *Tracing Terrorist Finances*. <https://www.interpol.int/Crimes/Terrorism/Tracing-terrorist-finances>
- Jamille Bigio and Rachel B. Vogelstein. (2019). *Women and Terrorism Hidden Threats, Forgotten Partners Council on Foreign Relations*.
<https://www.cfr.org/report/women-and-terrorism>
- Jewish Virtual Library. (n.d.). *Casualties in suicide and other bombing attacks in Israel since the declaration of principles (September 1993 – present)*.
<https://www.jewishvirtuallibrary.org/>
- Jolle Demmers. (2012). *Theories of Violent Conflict : An Introduction*: ProQuest Ebook Central. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/soas-ebooks/detail.action?docID=987891>
- Kuwing Baboe and Khairunnas Rajab. (2016). Socio-Psychology Record of Southern Thailand Women: A Study on the Political Conflicts 1903-2014 of Southern Thailand. *Shariah Journal*, 24(1). 137-156. doi:10.22452/js.vol24no1.6
- Lindsey Noakes. (2014). *Listening to terrorists : Investigating the motivations of female political extremists through their own words*. University of London.
- Lucy Mangan. (2021, June 15). *The Return: Life after Isis review prepare to question all you know about Shamima Begum*. The Guardian.
<https://www.theguardian.com/tv-and-radio/2021/jun/15/the-return-life-after-isis-review-prepare-to-question-all-you-know-about-shamima-begum>
- Mark Sedgwick. (2010). The Concept of Radicalization as a Source of Confusion. *Terrorism and Political Violence*, 22(4). 479-494.
 doi:10.1080/09546553.2010.491009
- Mia Bloom. (2011). *Bombshell: Woman and Terrorism*. University of Pennsylvania Press.

- Michael King and Donald M. Taylor. (2011). The Radicalization of Homegrown Jihadists: A Review of Theoretical Models and Social Psychological Evidence. *Terrorism and Political Violence*, 23(4). 602-622. doi:10.1080/09546553.2011.587064
- Nureen Chowdhury Fink, Sara Zeiger and Rafia Bhulai (eds.). (2016). *A man's World? Exploring the Roles of Women in Countering Terrorism and Violent Extremism*. Hedayah-Global Center Joint Publication.
- Paweł Olbrycht and Kornelia Serwata. (2020). Women in Fundamentalist Terrorist Organisations as a Threat to Security. *Historia i Polityka*, 34(41). 159-173. doi:10.12775/HiP.2020.041
- Philip Wilcox Jr. (n.d.). *Terrorism remain a global issue*.
<https://www.hsdl.org/?view&did=3579>
- RSIS, PISM, CIGI, CFR, and SWP. (2021, September 1). *The 9/11 Effect and the Transformation of Global Security*. Council of Councils.
<https://www.cfr.org/councilofcouncils/global-memos/911-effect-and-transformation-global-security>
- Sascha Helbardt. (2011). *Deciphering Southern Thailand's violence: organization and insurgent practice of BRN-Coordinate*. (Doctoral dissertation). University of Passau,
- Securitywomen. (2023, January 17). *Record 40 per cent of chief constable are now women amid anti-misogyny drive*. <https://www.securitywomen.org/post/record-40-per-cent-of-chief-constables-are-now-women-amid-anti-misogyny-drive>
- Sofia Patel. (2020). Understanding women and Islamic State terrorism: Where Are We Now? In Isaac Kfir and John Coyne (Eds.), *Counterterrorism Yearbook 2020* (pp. 87-92). the Australian Strategic Policy Institute (ASPI).
- The Economics Times. (2019, May 1). *Terror groups may be recruiting more women to wage jihad: Study*. <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/terror-groups-may-be-recruiting-morewomen-to-wage-jihad-study/articleshow/69130614.cms>
- United Nation. (2022, February). *Ad Hoc and Special Committees*.
<https://www.legal.un.org>

- United Nation. (2022, May). *Countering the use of Cryptocurrencies to Finance Terrorism in Bosnia and Herzegovina*.
<https://www.un.org/counterterrorism/events/Countering-Cryptocurrencies-use-to%20Finance-Terrorism-Bosnia-Herzegovina>
- United Nation. (2022, October). *Counter Terrorism Committee adopts Delhi Declaration concluding special meeting in India*. <https://www.un.org/securitycouncil/ctc/>
- United Nation Office for Drug Control and Crime Prevention. (n.d.). *Definitions of Terrorism*. http://www.undcp.org/terrorism_definition.html
- United Nation Security Council. (2004, October 8). *Resolution 1566*.
<https://www.un.org/ruleoflaw/files/n0454282.pdf>
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2019). *Handbook on GENDER DIMENSION of criminal justice response to terrorism*. Vienna
- World Health Organization. (2020). *Coronavirus disease (COVID-19) questions and answers*. <https://www.who.int/thailand/emergencies/novel-coronavirus-2019/qa-on-covid-19>
- Zeynep Bayar. (2019). *The role of women in terrorism*. [Master's thesis, University of New York].
https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4346&context=gc_etds

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก แนวคำถามสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ

แนวคำถามสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

งานวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย

ของ นางสาวพิมพ์ชนก จันทบุรณ์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 7 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 : ข้อมูลหน่วยงาน
- ส่วนที่ 2 : การก่อการร้าย และ การกำหนดนโยบาย
- ส่วนที่ 3 : ผู้หญิงกับการก่อการร้าย และ การกำหนดนโยบาย
- ส่วนที่ 4 : การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย
- ส่วนที่ 5 : จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.)
- ส่วนที่ 6 : ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้าย
- ส่วนที่ 7 : ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่น ๆ

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลหน่วยงาน

1) ตำแหน่งปัจจุบันของท่านคือตำแหน่งอะไร

.....

2) ท่านดำรงตำแหน่งปัจจุบัน/ตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย หรือ ผู้หญิงกับการก่อการร้าย หรือ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นระยะเวลาานเท่าใด

.....

ส่วนที่ 2 : การก่อการร้าย และ การกำหนดนโยบาย

3) คำนิยามของคำว่า “การก่อการร้าย”

.....

4) รัฐบาล/หน่วยงานของท่านให้ความสำคัญกับภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายหรือไม่ เพราะอะไร

.....

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

4.1) ประเทศไทยเคยเผชิญสถานการณ์การก่อการร้ายหรือไม่ อย่างไร

.....

4.2) ลักษณะของภัยจากการก่อการร้ายในประเทศไทยเป็นแบบใด เพราะอะไร

.....

4.3) ประเทศไทยมีความเสี่ยงที่จะเผชิญสถานการณ์การก่อการร้ายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร

.....

5) รัฐบาล/หน่วยงานของท่านมีนโยบายในการต่อต้านการก่อการร้ายหรือไม่ อย่างไร

.....

5.1) ความเหมาะสม

.....

5.2) ประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

.....

ส่วนที่ 3 : ผู้หญิงกับการก่อการร้าย และ การกำหนดนโยบาย

6) รัฐบาล/หน่วยงานของท่านให้ความสำคัญกับภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายโดยผู้หญิงหรือไม่ เพราะอะไร

.....

7) ประเทศไทยเคยเผชิญสถานการณ์การก่อการร้ายโดยผู้หญิงหรือไม่ อย่างไร

.....

7.1) ถ้าใช่ รูปแบบของภัยจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิงเป็นแบบใด เพราะอะไร

.....

7.2) ถ้าไม่ ประเทศไทยมีความเสี่ยงที่จะเผชิญสถานการณ์การก่อการร้ายโดยผู้หญิงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร

.....

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

8) ผู้หญิงไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายหรือไม่ เพราะอะไร *(ถ้าใช่ ตอบคำถามในส่วนที่ 4 แบบเจาะจงว่าเป็นผู้หญิงไทย)*

8.1) ไปเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ

8.2) ได้รับอิทธิพลทางความคิดผ่านช่องทางต่าง ๆ และก่อการร้ายในประเทศ

9) รัฐบาล/หน่วยงานของท่านมีนโยบายในการต่อต้านการก่อการร้ายโดยผู้หญิงหรือไม่ อย่างไร

9.1) ถ้าใช่ มีความเหมาะสมหรือไม่

9.2) ถ้าใช่ มีประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

9.3) กรณีไม่มีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้อง รัฐบาล/หน่วยงานของท่านจำเป็นต้องกำหนดนโยบายด้านการต่อต้านการก่อการร้ายโดยผู้หญิงหรือไม่

ส่วนที่ 4 : การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย (สามารถตอบคำถามได้ทั้งแบบเจาะจง เช่น เฉพาะประเทศ/พื้นที่/เชื้อชาติ/สัญชาติอันใดอันหนึ่ง และแบบไม่เจาะจง เช่น ภาพรวมของผู้หญิงทั่วโลก หรือในภูมิภาคใด หรือหลายประเทศ/เชื้อชาติ/สัญชาติ)

10) อะไรคือมูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้าย และแตกต่างจากผู้ชายหรือไม่ อย่างไร

11) บทบาทของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายมีอะไรบ้าง และแตกต่างจากผู้ชายหรือไม่ อย่างไร

12) กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายเป็นอย่างไร และแตกต่างจากผู้ชายหรือไม่ อย่างไร

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

13) ผลกระทบจากการก่อการร้ายโดยผู้ชาย และผู้หญิงแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

.....

ส่วนที่ 5 : จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.)

14) ความแตกต่างระหว่างการก่อความไม่สงบใน จชต. กับการก่อการร้าย

.....

15) ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบใน จชต. หรือไม่ อย่างไร

.....

15.1) อะไรคือมูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบใน จชต. และแตกต่างจากผู้ชายหรือไม่ อย่างไร

.....

15.2) บทบาทของผู้หญิงในการก่อความไม่สงบใน จชต. มีอะไรบ้าง และแตกต่างจากผู้ชายหรือไม่ อย่างไร

.....

15.3) กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อความไม่สงบใน จชต. เป็นอย่างไร และแตกต่างจากผู้ชายหรือไม่ อย่างไร

.....

16) รัฐบาล/หน่วยงานของท่านมีนโยบายในการป้องกันและแก้ไขการมีส่วนร่วมของผู้หญิงผู้หญิงในการก่อความไม่สงบใน จชต. หรือไม่

.....

16.1) ถ้าใช่ มีความเหมาะสมหรือไม่

.....

16.2) ถ้าใช่ มีประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

.....

16.3) กรณีไม่มีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้อง รัฐบาล/หน่วยงานของท่านควรมีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขการมีส่วนร่วมของผู้หญิงผู้หญิงในการก่อความไม่สงบใน จชต. หรือไม่

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

.....

17) ผู้หญิงใน จชต. เข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายหรือไม่ (ถ้าใช่ ตอบคำถามใน ส่วนที่ 4 แบบเจาะจง
ว่าเป็นผู้หญิงใน จชต. เพิ่มเติมด้วย)

.....

17.1) ไปเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ

.....

17.2) ได้รับอิทธิพลทางความคิดผ่านช่องทางต่าง ๆ และก่อการร้ายในประเทศ

.....

18) รัฐบาล/หน่วยงานของท่านมีนโยบายในการป้องกันและแก้ไขการมีส่วนร่วมของผู้หญิงใน จชต. ในการก่อ
การร้ายหรือไม่

.....

18.1) ถ้าใช่ มีความเหมาะสมหรือไม่

.....

18.2) ถ้าใช่ มีประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

.....

18.3) กรณีไม่มีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้อง รัฐบาล/หน่วยงานของท่านควรมีแนวทางในการ
ป้องกันและแก้ไขการมีส่วนร่วมของผู้หญิงใน จชต. ในการก่อการร้ายหรือไม่

.....

ส่วนที่ 6 : ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้าย

19) ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้ายระดับนโยบาย

.....

20) ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้ายระดับปฏิบัติ

.....

21) แนวทางในการแก้ไข

.....

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

ส่วนที่ 7 : ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่น ๆ

22)

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

ภาคผนวก ข แนวคำถามสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ/นักวิชาการต่างประเทศ

แนวคำถามสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ/นักวิชาการต่างประเทศ

งานวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย

ของ นางสาวพิมพ์ชนก จันทบูรณ์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม ภาควิชา
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการจัดทำดัชนีพนธ์

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 7 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 : ข้อมูลหน่วยงาน
- ส่วนที่ 2 : การก่อการร้าย และ การกำหนดนโยบาย
- ส่วนที่ 3 : ผู้หญิงกับการก่อการร้าย และ การกำหนดนโยบาย
- ส่วนที่ 4 : การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย
- ส่วนที่ 5 : จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.)
- ส่วนที่ 6 : ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้าย
- ส่วนที่ 7 : ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่น ๆ

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลหน่วยงาน/ความเชี่ยวชาญ

1) ตำแหน่ง/อาชีพปัจจุบันของท่านคืออะไร

.....

2) ท่านดำรงตำแหน่งปัจจุบัน/มีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย หรือ ผู้หญิงกับการก่อการร้าย หรือ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นระยะเวลาานเท่าใด

.....

ส่วนที่ 2 : การก่อการร้าย และ การกำหนดนโยบาย

3) คำนียามของคำว่า “การก่อการร้าย”

.....

4) รัฐบาล/หน่วยงานของท่านให้ความสำคัญกับภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายหรือไม่ เพราะอะไร

.....

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

4.1) ประเทศของท่านเคยเผชิญสถานการณ์การก่อการร้ายหรือไม่ อย่างไร

.....

4.2) ลักษณะของภัยจากการก่อการร้ายในประเทศของท่านเป็นแบบใด เพราะอะไร

.....

4.3) ประเทศของท่านมีความเสี่ยงที่จะเผชิญสถานการณ์การก่อการร้ายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร

.....

5) รัฐบาล/หน่วยงานของท่านมีนโยบายในการต่อต้านการก่อการร้ายหรือไม่ อย่างไร

.....

5.1) ความเหมาะสม

.....

5.2) ประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

.....

ส่วนที่ 3 : ผู้หญิงกับการก่อการร้าย และ การกำหนดนโยบาย

6) รัฐบาล/หน่วยงานของท่านให้ความสำคัญกับภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายโดยผู้หญิงหรือไม่ เพราะอะไร

.....

7) ประเทศของท่านเคยเผชิญสถานการณ์การก่อการร้ายโดยผู้หญิงหรือไม่ อย่างไร

.....

7.1) ถ้าใช่ รูปแบบของภัยจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิงเป็นแบบใด เพราะอะไร

.....

7.2) ถ้าไม่ ประเทศของท่านมีความเสี่ยงที่จะเผชิญสถานการณ์การก่อการร้ายโดยผู้หญิงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร

.....

8) ผู้หญิงในประเทศของท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้ายหรือไม่ เพราะอะไร (ถ้าใช่ ตอบคำถามใน

ส่วนที่ 4 แบบเจาะจง)

.....

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

8.1) ไปเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ

.....

8.2) ได้รับอิทธิพลทางความคิดผ่านช่องทางต่าง ๆ และก่อการร้ายในประเทศ

.....

9) รัฐบาล/หน่วยงานของท่านมีนโยบายในการต่อต้านการก่อการร้ายโดยผู้หญิงหรือไม่ อย่างไร

.....

9.1) ถ้าใช่ มีความเหมาะสมหรือไม่

.....

9.2) ถ้าใช่ มีประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร

.....

9.3) กรณีไม่มีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้อง รัฐบาล/หน่วยงานของท่านจำเป็นต้องกำหนดนโยบาย
ด้านการต่อต้านการก่อการร้ายโดยผู้หญิงหรือไม่

.....

**ส่วนที่ 4 : การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้าย (สามารถตอบคำถามได้ทั้งแบบเจาะจง เช่น เฉพาะ
ประเทศ/พื้นที่/เชื้อชาติ/สัญชาติอันใดอันหนึ่ง และแบบไม่เจาะจง เช่น ภาพรวมของผู้หญิงทั่วโลก หรือใน
ภูมิภาคใด หรือหลายประเทศ/เชื้อชาติ/สัญชาติ)**

10) อะไรคือมูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มก่อการร้าย และแตกต่างจากผู้ชายหรือไม่ อย่างไร

.....

11) บทบาทของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายมีอะไรบ้าง และแตกต่างจากผู้ชายหรือไม่ อย่างไร

.....

12) กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกลุ่มก่อการร้ายเป็นอย่างไร และแตกต่างจากผู้ชาย
หรือไม่ อย่างไร

.....

13) ผลกระทบจากการก่อการร้ายโดยผู้ชาย และผู้หญิงแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

.....

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

ส่วนที่ 5 : จังหวัดชายแดนภาคใต้ (จชต.)

14) ความแตกต่างระหว่างการก่อความไม่สงบใน จชต. กับการก่อการร้าย

.....

15) ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบใน จชต. หรือไม่ อย่างไร

.....

15.1) อะไรคือมูลเหตุจูงใจให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อความไม่สงบใน จชต. และแตกต่างจากผู้ชายหรือไม่ อย่างไร

.....

15.2) บทบาทของผู้หญิงในการก่อความไม่สงบใน จชต. มีอะไรบ้าง และแตกต่างจากผู้ชายหรือไม่ อย่างไร

.....

15.3) กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการก่อความไม่สงบใน จชต. เป็นอย่างไร และแตกต่างจากผู้ชายหรือไม่ อย่างไร

.....

16) ผู้หญิงใน จชต. เข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายหรือไม่ *(ถ้าใช่ ตอบคำถามใน ส่วนที่ 4 แบบเจาะจงว่าเป็นผู้หญิงใน จชต. เพิ่มเติมด้วย)*

.....

16.1) ไปเข้าร่วมกับกลุ่มก่อการร้ายในต่างประเทศ

.....

16.2) ได้รับอิทธิพลทางความคิดผ่านช่องทางต่าง ๆ และก่อการร้ายในประเทศ

.....

ส่วนที่ 6 : ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้าย

17) ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้ายระดับนโยบาย

.....

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

18) ปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้ายระดับปฏิบัติ

.....

19) แนวทางในการแก้ไข

.....

ส่วนที่ 7 : ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่น ๆ

20)

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

ภาคผนวก ค แนวคำถามสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ/นักวิชาการต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

Questionnaire for foreign public officer / academic

Title : Women's roles in terrorism

By Pimchanok Juntaboon, Ph.D. candidate in Criminology and Criminal Justice, faculty of Political Science, Chulalongkorn University

Purpose : To do dissertation

Explanation : There are 7 parts in this questionnaire

Part 1 : Agency Information/Expertise

Part 2 : Terrorism and Policy

Part 3 : Women in Terrorism and Policy

Part 4 : Participation of women in terrorist group

Part 5 : Southern Border Provinces of Thailand (SBP)

Part 6 : Obstacles in Preventing and Countering terrorism

Part 7 : Recommendations

Part 1 : Agency Information/Expertise

1) What is your present career ?

.....

2) Do you have expertise in issues related terrorism or women in terrorism or Southern Border Provinces of Thailand ? And for how long ?

.....

Part 2 : Terrorism and Policy

3) Definition of Terrorism ?

.....

4) Does your government / agency prioritize threat from terrorism ? Why ?

.....

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

4.1) Has your country ever experienced terrorist attack ? How ?

.....

4.2) What are the forms of terrorism threat in your country ? Why ?

.....

4.3) Is your country at risk of facing terrorism threat ? Why ?

.....

5) Does your government / agency issue policy on counterterrorism ?

.....

5.1) Is the policy appropriate ?

.....

5.2) Efficiency on policy implementation ?

.....

Part 3 : Women in Terrorism and Policy

6) Does your government / agency prioritize threat from female terrorist ? Why ?

.....

7) Has your country ever experienced female terrorist attack ? How ?

.....

7.1) If YES, What are the forms of the attack ?

.....

7.2) If NO, Is your country at risk of facing terrorism threat by women ? Why ?

.....

8) Do women in your country involved in terrorist groups ? What are the reasons ? (*If YES,*

answer PART 4 specifically)

.....

8.1) Join a foreign terrorist group ? How ?

.....

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

8.2) Join a domestic terrorist group / influenced ideology and become a homegrown terrorist ?

.....

9) Does your government / agency issue policy on counter female terrorism ?

.....

9.1) If YES, is the policy appropriate ?

.....

9.2) If YES, does the policy implemented efficiently ?

.....

9.3) If NO, your government or agency shall consider issue a policy on counter female terrorism ?

.....

Part 4 : Participation of women in terrorist group (The answers can be both *specific* such as women in Thailand or *in general*)

10) What motivates women to join terrorist group ? Are they different from men ?

.....

11) What are woman’s roles in terrorist group ? Are they different from men ?

.....

12) What are the processes in engaging women in terrorist group ? Are they different from men ?

.....

13) Does the impact from terrorism posed by men and woman different ?

.....

Part 5 : Southern Border Provinces of Thailand

14) What is the different between “insurgency” in southern border provinces of Thailand and “terrorism” ?

.....

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

15) Do women involved in insurgency in southern border provinces of Thailand ?

.....

15.1) What are the motivations ? Are they different from men ?

.....

15.2) What are the roles of women ? Are they different from men ?

.....

15.3) What is the process for engaging women in insurgent group ? Are they different from men ?

.....

16) Do women in southern border provinces of Thailand join terrorist group ? (*If YES, please answer PART 4 specifically about women in southern border provinces in Thailand*)

.....

16.1) Do they join a foreign terrorist group ? How ?

.....

16.2) Do they join a domestic terrorist group / influenced ideology and become a homegrown terrorist ?

.....

Part 6 : Obstacles in Preventing and Countering terrorism

17) What are obstacles in preventing and countering terrorism ? (Policy level)

.....

18) What are obstacles in preventing and countering terrorism ? (Operating level)

.....

19) What are the solutions ?

.....

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

Part 7 : Recommendations

20)

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

ภาคผนวก ง ข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ

AF 04-07

เอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย (สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ)

ชื่อโครงการวิจัย บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย

ชื่อผู้วิจัยหลัก นางสาวพิมพ์ชนก จันทบูรณ์

ตำแหน่ง นิสิตปริญญาเอก

สถานที่ติดต่อผู้วิจัย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

โทรศัพท์ 0 2629 8000 ต่อ 1610

โทรศัพท์มือถือ 0818680887

อีเมล aaoomm10@windowslive.com

1. ขอรเรียนเชิญท่านเข้าร่วมในการวิจัย ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเข้าร่วมในการวิจัย มีความจำเป็นที่ท่านควรทำความเข้าใจว่างานวิจัยนี้ทำเพราะเหตุใด และเกี่ยวข้องกับอะไร กรุณาใช้เวลาในการอ่านข้อมูลต่อไปนี้อย่างละเอียดรอบคอบ ท่านสามารถสอบถามได้ หากถ้อยความใดไม่ชัดเจน หรือขอข้อมูลเพิ่มเติมได้

2. โครงการวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อที่จะศึกษามูลเหตุสูงใจในการที่ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย รวมถึงบทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมดังกล่าว ตลอดจนแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้คือเมื่อสามารถเข้าใจปรากฏการณ์ตลอดจนมูลเหตุสูงใจ ความต้องการ เป้าหมาย เจตนารมณ์ที่แท้จริงของผู้หญิงที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย รวมทั้งบทบาทและกระบวนการต่าง ๆ แล้วนั้น อาจมีส่วนช่วยให้สามารถแสวงหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทที่ปรับเปลี่ยนไป นำไปสู่การลดภัยคุกคามที่เกิดจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิงได้ โดยมีระยะเวลาที่จะทำวิจัยทั้งสิ้น 1 ปี 6 เดือน จากเดือนมกราคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

3. ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมการวิจัยนี้เนื่องจาก ท่านเป็นบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นการก่อการร้าย/ผู้หญิงกับการก่อการร้าย/จังหวัดชายแดนภาคใต้ และท่านอยู่ในหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าว โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งสิ้น 10 คน

4. หากท่านตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะขอสัมภาษณ์ตามช่องทางที่ท่านสะดวก เช่น การสัมภาษณ์แบบพบหน้า การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ หรือการสัมภาษณ์ทางออนไลน์ทางแพลตฟอร์มต่าง ๆ ใดๆ ใดอย่างหนึ่ง ในประเด็นเกี่ยวกับการก่อการร้าย ผู้หญิงกับการก่อการร้าย การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสารกำหนดนโยบาย และชื่อโครงการวิจัย 860032

วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

5. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะขออนุญาตบันทึกเสียง และถอดไฟล์บันทึกเสียง ทั้งนี้ กรณีที่ท่านเลือกให้สัมภาษณ์ทางแพลตฟอร์มออนไลน์ท่านสามารถปิดกล้องได้ตลอดการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะดำเนินการทำลายข้อมูลตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับท่านหลังเสร็จสิ้นการวิจัยภายใน 90 วัน โดยการลบไฟล์บันทึกเสียงทั้งหมด

6. เนื่องจากการทำวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องการก่อการร้ายซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสุ่มเสี่ยงที่อาจกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัย และมีการสอบถามข้อมูลความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่ท่านสังกัดและรัฐบาล ท่านอาจรู้สึกอึดอัดหรืออาจรู้สึกไม่สบายใจอยู่บ้างกับบางคำถาม ท่านมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นได้ รวมถึงท่านมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

7. ข้อมูลส่วนตัวของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยเป็นภาพรวม ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของท่านจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนเท่านั้น

8. การวิจัยครั้งนี้ท่านจะไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ และท่านจะได้รับสเปรย์แอลกอฮอล์ทำความสะอาดมือ จำนวน 1 ขวด เป็นการขอบคุณที่ท่านสละเวลาเข้าร่วมโครงการวิจัย

9. หากท่านมีข้อสงสัยใด ๆ โปรดสอบถามเพิ่มเติม โดยติดต่อกับผู้วิจัยได้ตลอดเวลา และหากผู้วิจัยมีข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์หรือโทษเกี่ยวกับการวิจัย ผู้วิจัยจะแจ้งให้ท่านทราบอย่างรวดเร็ว

10. หากท่านไม่ได้รับการปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ท่านสามารถร้องเรียนได้ที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารจามจุรี 1 ห้อง 114 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0 2218 3210-11 อีเมล curec2.ch1@chula.ac.th

ลงชื่อ

(นางสาวพิมพ์ชนก จันทบูรณ์)

ผู้วิจัยหลัก

ลงชื่อ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมนทิพย์ จิตสว่าง)

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

ภาคผนวก จ ข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ/นักวิชาการต่างประเทศ

AF 04-07

เอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

(สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ หรือ นักวิชาการต่างประเทศ)

ชื่อโครงการวิจัย บทบาทของผู้หญิงในการก่อการร้าย

ชื่อผู้วิจัยหลัก นางสาวพิมพ์ชนก จันทบูรณ์

ตำแหน่ง นิสิตปริญญาเอก

สถานที่ติดต่อผู้วิจัย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

โทรศัพท์ 0 2629 8000 ต่อ 1610

โทรศัพท์มือถือ 0818680887

อีเมล aaoomm10@windowslive.com

1. ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมในการวิจัย ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเข้าร่วมในการวิจัย มีความจำเป็นที่ท่านควรทำความเข้าใจว่างานวิจัยนี้ทำเพราะเหตุใด และเกี่ยวข้องกับอะไร กรุณาใช้เวลาในการอ่านข้อมูลต่อไปนี้อย่างละเอียดรอบคอบ ท่านสามารถสอบถามได้ หากถ้อยความใดไม่ชัดเจน หรือขอข้อมูลเพิ่มเติมได้

2. โครงการวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อที่จะศึกษามูลเหตุจูงใจในการที่ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการก่อการร้าย รวมถึงบทบาทและกระบวนการในการมีส่วนร่วมดังกล่าว ตลอดจนแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยนี้คือเมื่อสามารถเข้าใจปรากฏการณ์ตลอดจนมูลเหตุจูงใจ ความต้องการ เป้าหมาย เจตนาารมณ์ที่แท้จริงของผู้หญิงที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มก่อการร้าย รวมทั้งบทบาทและกระบวนการต่าง ๆ แล้วนั้น อาจมีส่วนช่วยให้สามารถแสวงหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขการเข้าสู่กระบวนการก่อการร้ายของผู้หญิงที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทที่ปรับเปลี่ยนไป นำไปสู่การลดภัยคุกคามที่เกิดจากการก่อการร้ายโดยผู้หญิงได้ โดยมีระยะเวลาที่จะทำวิจัยทั้งสิ้น 1 ปี 6 เดือน จากเดือนมกราคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566

3. ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมการวิจัยนี้เนื่องจาก ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นการก่อการร้าย/ผู้หญิงกับการก่อการร้าย/การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีจำนวนผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งสิ้น 10 คน

4. หากท่านตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจะขอสัมภาษณ์ตามช่องทางที่ท่านสะดวก เช่น การสัมภาษณ์แบบพบหน้า การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ หรือการสัมภาษณ์ทางออนไลน์ทางแพลตฟอร์มต่าง ๆ อยางใดอย่างหนึ่ง ในประเด็นเกี่ยวกับการก่อการร้าย ผู้หญิงกับการก่อการร้าย การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการกำหนดนโยบายของภาครัฐ โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 120 นาที ซึ่งมีคำถามทั้งหมด 26 ข้อ

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

5. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะขออนุญาตบันทึกเสียง และถอดไฟล์บันทึกเสียง ทั้งนี้ กรณีที่ท่านเลือกให้สัมภาษณ์ทางแพลตฟอร์มออนไลน์ท่านสามารถปิดกล้องได้ตลอดการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะดำเนินการทำลายข้อมูลตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับท่านหลังเสร็จสิ้นการวิจัยภายใน 90 วัน โดยการลบไฟล์บันทึกเสียงทั้งหมด

6. เนื่องจากการทำวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องการก่อการร้ายซึ่งเป็นประเด็นที่มีความเสี่ยงที่อาจกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัย และมีการสอบถามถึงข้อมูลและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับประเทศของท่าน ท่านอาจรู้สึกอึดอัด หรืออาจรู้สึกไม่สบายใจอยู่บ้างกับบางคำถาม ท่านมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นได้ รวมถึงท่านมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

7. ข้อมูลส่วนตัวของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยเป็นภาพรวม ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของท่านจะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนเท่านั้น

8. การวิจัยครั้งนี้ท่านจะไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งนี้ ท่านจะได้รับสเปรย์แอลกอฮอล์ทำความสะอาดมือ จำนวน 1 ขวด เป็นการขอบคุณที่ท่านสละเวลาเข้าร่วมโครงการวิจัย **กรณีที่ท่านอยู่ในประเทศไทย**

9. หากท่านมีข้อสงสัยใด ๆ โปรดสอบถามเพิ่มเติม โดยติดต่อกับผู้วิจัยได้ตลอดเวลา และหากผู้วิจัยมีข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์หรือโทษเกี่ยวกับการวิจัย ผู้วิจัยจะแจ้งให้ท่านทราบอย่างรวดเร็ว

10. หากท่านไม่ได้รับการปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ท่านสามารถร้องเรียนได้ที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารจามจุรี 1 ห้อง 114 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0 2218 3210-11 อีเมล curec2.ch1@chula.ac.th

ลงชื่อ

(นางสาวพิมพ์ชนก จันทบูรณ์)

ผู้วิจัยหลัก

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนนทิพย์ จิตสว่าง)

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

ภาคผนวก ฉ ข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
สำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ/นักวิชาการต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)

AF 04-07

Information Sheet for the Research Participants

Title of the research project.....Women's roles in terrorism.....
Name of the principal researcher...Pimchanok Juntaboon... Position..... Ph.D Candidate.....
Address (Office).....Office of the National Security Council.....
(Home).....
Telephone (Office) ...0 2629 8000... Extension...1610...Telephone number.....
Mobile phone...0 818680887...e-mail.....aaoomm10@windowslive.com.....

1. You are invited to take part in this research project. Before you decide to join the project, it is necessary for you to understand why this research project is being conducted and what it involves. Please take time to read the following information carefully. If some statements are unclear, you may ask or require further information.

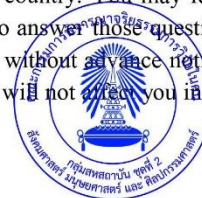
2. This research project aims to study women's motivations to participate in terrorist group including roles and processes, as well as seeking measures to prevent and solve the problem; the benefit expected to be obtained from this research is understanding the phenomenon as well as motivations, needs, goals and true intentions of women participating in terrorist group, also roles and processes which will help initiating appropriate measures which result in prevention of terrorism threats posed by women. The duration of the research period is a year and half from January 2022 to June 2023.

3. You are invited to take part in this research because your expertise in terrorism/women in terrorism/insurgency in southern border provinces of Thailand; the total number of the research participants is 10 participants.

4. After you have decided to take part in this research project, the researcher would like to interview you through channels which you are most convenient such as face to face interview, phone interview or online interview about the issues related to terrorism, women in terrorism and insurgency in southern border provinces of Thailand. The total time required for your participation is approximately 120 minutes. There are in total 20 questions.

5. The researcher will ask for your permission to collect information by recording your voice at an interview and transcribe audio files. In case you choose to be interviewed on an online platform, you can turn off camera. The researcher will destroy the information about you, together with other information, within 90 days after the research is completed.

6. Since doing this research is related to terrorism which is the sensitive issue that possibly affect informant's safety. Also there're questions regarding your country. You may feel uneasy or somewhat unhappy with some questions and you have the right not to answer those questions. This includes your right to withdraw from the research project at any moment without advance notification. Your decision not to take part in or to withdraw from this research project will not affect you in anyway.

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

7. Your personal information will be kept confidential and will not be revealed to the public as information about an individual. The research result will be reported collectively. People who will have the right to access your information will be those who are involved with this research and the Research Ethics Review Committee for Research Involving Human Subjects only.

8. This research will not cost you anything and In case you are in Thailand you will receive a hand sanitize spray for your time spent.

9. If you have any questions, at all times please make further inquiries by contacting the researcher. If the researcher has further information that may benefit or damage the research, **he/she will let you know as quickly as possible so as to enable you to decide whether you still want to take part in the research.**

10. If you are not treated in accordance with the aforementioned information, you will be able to file a complaint to the Research Ethics Review Committee for Research Involving Human Subjects: The Second Allied Academic Group in Social Sciences, Humanities and Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Chamchuri Building, Room 114, Phayathai Road, Wang Mai Sub-district, Pathum Wan District, Bangkok 10330, Telephone number 0 02218 3210-11, e-mail: curec2.ch1@chula.ac.th.

(Pimchanok Juntaboon)

Principal researcher

(Associate Professor Dr. Sumonthip Chitsawang)

Thesis advisor

เลขที่โครงการวิจัย 660032
วันที่รับรอง 01 มี.ค. 2566
วันที่หมดอายุ 29 ก.พ. 2567

ภาคผนวก ข**ผู้ก่อการร้ายหญิง และการก่อการร้ายโดยผู้หญิงสำคัญที่กล่าวถึงในการศึกษา
มีระเบิดพลีชีพหญิงคนแรก (ค.ศ. 1985)**

Sana Khyadali เด็กสาววัย 16 ปี ที่ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นมีระเบิดพลีชีพหญิงคนแรก โดย Sana ก่อเหตุระเบิดพลีชีพในเลบานอน เมื่อปี 1985 โดยการขับรถเข้าไปที่บริเวณขบวนรถของกองทัพอิสราเอลและจุดชนวนระเบิด ส่งผลให้ทหารอิสราเอลเสียชีวิต 2 นาย และบาดเจ็บมากกว่าสิบนาย

ที่มารูปภาพ : <https://nouvelles.ulaval.ca/>

กลุ่มผู้หญิงชาวเซเชนก่อเหตุจับตัวประกันในโรงละครดูบรอฟก้า กรุงมอสโก (ค.ศ. 2002)

เหตุการณ์นี้เป็นการบุกยึดโรงละครดูบรอฟก้าและจับกุมตัวประกันซึ่งเป็นผู้ชมและนักแสดงในโรงละครจำนวนหลายร้อยคน เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2002 โดยกลุ่มผู้หญิงชาวเซเชนซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นหม้ายจากการสูญเสียสามีเนื่องจากการรุกรานของรัสเซีย และทั้งหมดสวมชุดฮิญาบสีดำปิดหน้า และพกระเบิดและอาวุธไว้อัดนิน ทำให้มีการเรียกเหตุการณ์ครั้งนี้ว่า มีระเบิดแม่หม้ายดำ (The Black Widow Bombers) โดยแรงจูงใจของผู้หญิงที่เป็นผู้ก่อเหตุทั้งหมดเกิดจากการสูญเสียผู้เป็นที่รัก และการทุกข์ทรมานจากการรุกรานโดยรัสเซีย ตลอดจนเรียกร้องให้รัสเซียถอนกำลังออกจากเซเชเนียและยุติสงครามเซเชเนียครั้งที่ 2 เหตุการณ์นี้ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตมากกว่า 100 คน และรับบาดเจ็บอีกหลายร้อยคนจากการได้รับสารพิษและการยิงปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัสเซียและกลุ่มผู้ก่อเหตุ

ที่มารูปภาพ : <https://www.rferl.org/a/1072365.html>

การก่อเหตุระเบิดพลีชีพของ Reem Riyashi (ค.ศ. 2004)

Reem Riyashi เป็นชาวปาเลสไตน์ วัย 22 ปี สมาชิกและภรรยาของสมาชิกกลุ่มฮามาส และมีบุตร จำนวน 2 คน โดย Reem Riyashi เป็นผู้ก่อการร้ายหญิงที่ก่อเหตุระเบิดพลีชีพบริเวณด่านตรวจค้นเอเรซ (Azez checkpoint) ระหว่างพื้นที่ฉนวนกาซาและชายแดนอิสราเอล เมื่อ 1 มกราคม ค.ศ. 2004 โดยการแก้มัดเดินขาจะผลกเข้าไปในพื้นที่ด่าน และเมื่อมีสัญญาณเตือนดังขึ้นตอนผ่านจุดตรวจแอสแกน เธอจึงแจ้งว่าเธอมีแผ่นเหล็กอยู่ในขาของเธอเนื่องจากการรักษาอาการบาดเจ็บ เจ้าหน้าที่จึงนำเธอเข้าไปในห้องเพื่อตรวจสอบ โดยระหว่างที่เจ้าหน้าที่ออกจากห้องตรวจไปหยิบเครื่องมืออื่น เธอก็ตัดสินใจเดินไปยังบริเวณ ที่มีเจ้าหน้าที่และกตระเบิดที่อยู่ในชุดของเธอ เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิตจำนวน 5 คน รวมผู้ก่อเหตุ และบาดเจ็บ นับสิบคน

ก่อนก่อเหตุเธอถูกจับได้ว่านอกใจสามีซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มก่อการร้ายเดียวกัน เจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงของอิสราเอลที่ทำการสืบสวนสอบสวนและวิเคราะห์ข่าวกรองสันนิษฐานว่าสาเหตุดังกล่าวน่าจะนำมาซึ่งความน่าละอายอย่างร้ายแรงและไม่ว่าเธอจะเลือกทางออกใดเธอน่าจะต้องเสียชีวิตอยู่ดี การที่เธอเลือกที่จะก่อเหตุระเบิดพลีชีพถูกมองว่าเป็นการคืนศักดิ์ศรีให้เธอและไม่ทำให้คนในครอบครัวของเธอต้องอับอาย และยังจะทำให้เธอกลายเป็นผู้อุทิศแห่งศาสนาเสมือนเป็นการล้างบาปที่เธอได้ก่อไว้

ที่มารูปภาพ : Rutgers Professor Tackles the Stereotypes of Women Suicide Bombers |

Rutgers University

การก่อเหตุของ Muriel Dagauque

มีอระเบิดพลีชีพหญิงชาวยุโรปคนแรก (ค.ศ. 2005)

Muriel Dagauque วัย 38 ปี ก่อเหตุระเบิดพลีชีพระหว่างการเดินทางของเจ้าหน้าที่ทหารในเบลเยียม เมื่อ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 2005 โดย Muriel Dagauque ก่อเหตุภายหลังแต่งงานกับชายชาวมุสลิมและเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลามก่อนเดินทางไปร่วมเป็นสมาชิกกับกลุ่ม IS ในอิรัก และนับว่า Muriel Dagauque เป็นมีอระเบิดพลีชีพหญิงชาวยุโรปคนแรก

ที่มารูปภาพ : <https://www.nbcnews.com/id/wbna10285104>

การก่อเหตุระเบิดฆ่าตัวตายโดยพ่อ แม่ ลูก (ค.ศ. 2018)

เหตุระเบิดฆ่าตัวตายในโบสถ์คริสต์ที่เมืองสุราบายา ในปี ค.ศ.2018 มีผู้ก่อเหตุคือ Puji Kuswati เป็นภรรยาของหัวหน้ากลุ่ม Jemaah Ansarul Dawlah (JAD) สาขาสุราบายา พร้อมด้วยลูกสาวอีก 2 คน โดย Puji Kuswati ผู้ระเบิดไว้ที่เอวและพาลูกทั้งสองเข้าไปในพื้นที่เป้าหมายและลงมือก่อเหตุ ขณะที่ลูกชายวัยรุ่น 2 คน ขับรถจักรยานยนต์ไปโจมตีอีกแห่งหนึ่ง และผู้เป็นพ่อขับรถที่เต็มไปด้วยระเบิดโจมตีโบสถ์อีกแห่งหนึ่ง สมาชิกครอบครัวนี้ทั้งหมดเสียชีวิตจากแรงระเบิด และมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตอีกหลายสิบคน ซึ่งตำรวจอินโดนีเซียระบุว่าเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นเหตุการณ์แรกที่ใช้เด็กในการลงมือก่อเหตุระเบิดฆ่าตัวตาย

ที่มารูปภาพ : <https://www.couriermail.com.au/>

เหตุการณ์ร่วมสมัย

เหตุระเบิดฆ่าตัวตายในปาเลสไตน์ เมื่อกรกฎาคม ค.ศ. 2019

หญิงสาวคนหนึ่งเดินเข้ามาในโรงพยาบาลก่อนที่จะจุดชนวนระเบิดกลางโรงพยาบาล ด้วยระเบิดน้ำหนัก 7 กิโลกรัม ได้สร้างความเสียหายอย่างรุนแรง มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บมากกว่า 30 คน โดยกลุ่มตาลีบันสาขาปาเลสไตน์ได้ออกแถลงการณ์ว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อเหตุครั้งนี้ โดยให้เหตุผลว่าการก่อเหตุครั้งนี้เพื่อแก้แค้นทางการ หลังสมาชิกกระดับแกนนำของกลุ่ม ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจวิสามัญ 1 เดือนก่อนหน้า

เหตุระเบิดในตุรกี เมื่อพฤศจิกายน ค.ศ. 2022

การระเบิดซึ่งเกิดขึ้นเมื่อพฤศจิกายน พ.ศ. 2565 บริเวณใจกลางเมืองอิสตันบูล ตุรกี ส่งผลให้มีผู้บาดเจ็บมากกว่า 80 คน และมีผู้เสียชีวิตทั้ง 6 คน ซึ่งเป็นชาวตุรกีทั้งหมด โดยรัฐบาลตุรกี อ้างว่า กลุ่มติดอาวุธ YPG ที่สหรัฐฯ ให้การสนับสนุนในซีเรียซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของกลุ่ม PKK อยู่เบื้องหลังการก่อเหตุ

ที่มารูปภาพ : <https://www.secnia.go.th/2022/11/15/ตุรกีรวบแล้ว-มีระเบิด/>

มีระเบิดหญิง ก่อเหตุในรัสเซีย เมื่อเมษายน ค.ศ. 2023

เหตุระเบิดที่ร้านกาแฟแห่งหนึ่ง ในนครเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก รัสเซีย เมื่อวันที่ 2 เม.ย. 2566 โดยผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งยังไม่ทราบผู้ที่อยู่เบื้องหลังและแรงจูงใจที่แน่ชัด ส่งผลให้ให้นายวลาเดน ทาทาร์สกี บล็อกเกอร์สายทหารชื่อดังของรัสเซียเสียชีวิตขณะร่วมกิจกรรมกลุ่มสนับสนุนปฏิบัติการทางทหารในยูเครน และมีผู้ได้รับบาดเจ็บอย่างน้อย 32 คน

ที่มารูปภาพ : www.cbsnews.com/news/st-petersburg-bomb-cafe-military-blogger-vladlen-tatarsky/

Ulrike Meinhof (ค.ศ. 1934-1976)

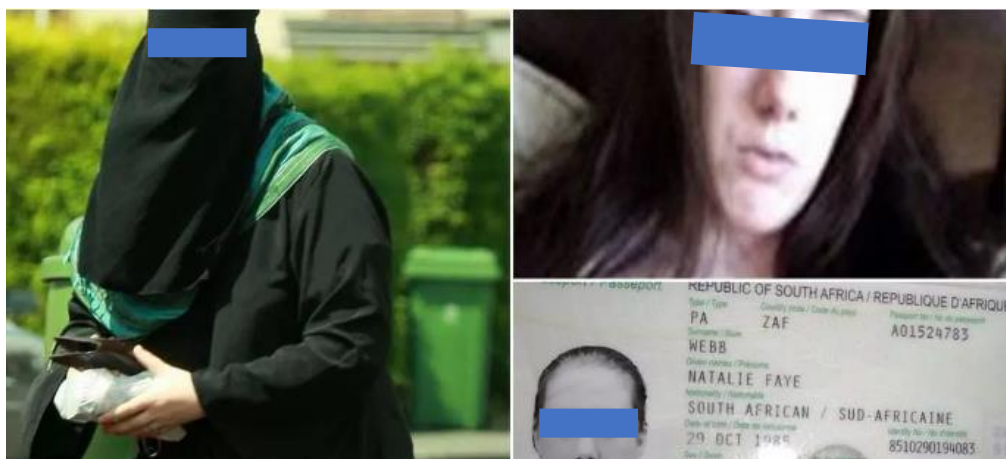
Ulrike Meinhof เป็นผู้ก่อการร้ายหญิงที่เป็นที่รู้จักจากการเป็นหนึ่งในแกนนำกลุ่ม Red Army Faction Group : RAF ในเยอรมนี โดยการเคลื่อนไหวของกลุ่ม RAF นี้ เพื่อต่อต้านรัฐบาลที่มีความแตกต่างทางอุดมการณ์ และมีปฏิบัติการที่เจาะจงเลือกเหยื่อสังหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกดขี่ทางการเมืองและแสวงประโยชน์ส่วนตัวจากระบบเศรษฐกิจของประเทศ

ที่มารูปภาพ : <https://www.sevenstories.com/authors/367-ulrike-meinhof>

Samantha Lewthwaite

Samantha Lewthwaite หรือที่ถูกเรียกในชื่อ แม่หม้ายขาว เป็นหญิงชาวอังกฤษที่เติบโตในไอร์แลนด์เหนือช่วงที่มีความขัดแย้งรุนแรงจากความพยายามแบ่งแยกดินแดน Samantha Lewthwaite กลายเป็นผู้ก่อการร้ายหญิงซึ่งเป็นที่เฝ้าระวังระดับโลก จากการที่ปรากฏว่าเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ก่อการร้ายครั้งสำคัญหลายครั้ง อาทิ การระเบิดรถไฟในกรุงลอนดอน อังกฤษ ปี 2005 และการก่อการโจมตีสถานที่สำคัญในเคนยาหลายครั้ง

ที่มารูปภาพ : <https://www.mirror.co.uk/news/world-news/white-widow-samantha-lewthwaite-marries-3611431>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวพิมพ์ชนก จันทบูรณ์
วัน เดือน ปี เกิด	10 มีนาคม 2527
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2549 มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2558 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	36 หมู่ 1 ตำบลท้ายบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ 10280

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY